

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการที่ 2 การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ
ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท
Creative Tourism: Traveling destination for seniors
In Angthong, Singburi and Chainat Provinces

โดย ดร.บุษเกตน์ อินทรปาตาน และคณะ

ตุลาคม 2558

สัญญาเลขที่ RDG5750086

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการย่อยที่ 2 การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ
ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท
Creative Tourism: Traveling destination for seniors
In Angthong, Singburi, and Chainat Provinces

คณะผู้วิจัย

ดร.บุษเกตน์ อินทรปาสาน หัวหน้าโครงการ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ดร.พิมอร แก้วแดง

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ชุดโครงการวิจัยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ
สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย วช./สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

ผลโครงการศึกษาวิจัย เรื่อง โครงการที่ 2 การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เกิดจากการสนับสนุนจากหน่วยงานและบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญ จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ด้านการท่องเที่ยวสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ ที่ให้คำปรึกษาคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ แก่ไขในข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจกิจกรรม ภาคประชาชน ได้แก่ คุณโกศล ชันดีทนต์ ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดสิงห์บุรี คุณองอาจ หล้าอุบล นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาท หน่วยงานสำนักงานการท่องเที่ยว และกีฬาจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลพบุรี บริษัทนำเที่ยว วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรระมะสัก โรงแรมแพนตาซี รีสอร์ท โรงแรม ๑๑๑ รีสอร์ท & สปา โรงแรมอหิวตวัน ขวัญข้าว โฮมสเตย์ และบ้านน้องกันต์ โฮมสเตย์ เอื้อเฟื้อสถานที่และการบริการอย่างดี

ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างการวิจัยทุกท่านที่ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัย ตลอดจนผู้บังคับบัญชา คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี คณะผู้ร่วมงานวิจัย และผู้ที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินโครงการวิจัยด้วยดีตลอดมา คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ในโอกาสนี้ด้วย

บุษเกตน์ อินทรปาสาน และคณะผู้ดำเนินการวิจัย

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ

สารบัญ

สารบัญภาพ

สารบัญแผนภาพ

สารบัญตาราง

บทสรุปผู้บริหาร

i

บทคัดย่อ ภาษาไทย

iv

บทคัดย่อ ภาษาอังกฤษ

vi

บทที่ 1 บทนำ

1

1. ความสำคัญ และที่มาของปัญหา

1

2. วัตถุประสงค์หลักของการวิจัย

6

3. กรอบแนวความคิดของการวิจัย

6

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

8

4.1 การศึกษาในระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวความคิด

8

4.2 การศึกษาในระยะที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

8

4.3 การศึกษาในระยะที่ 3 วิธีการรวบรวมข้อมูลการวิจัย

9

4.4 การศึกษาในระยะที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย

10

4.5 การศึกษาในระยะที่ 5 การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวสร้างสรรค์

10

สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ สู่การปฏิบัติ

5. ขอบเขตการวิจัย

15

5.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

15

5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

16

5.3 ขอบเขตด้านเวลา

19

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

20

7. นิยามศัพท์ของการวิจัย

23

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 2 แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
1. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว	24
2. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบการท่องเที่ยว	28
2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยว	28
2.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวหลัก 3 ประการ	29
2.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวหลัก 4 ประการ	29
2.4 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวหลัก 5 ประการ	30
2.5 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวหลัก 6 ประการ	32
3. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	33
3.1 ความเป็นมาและความหมายของการท่องเที่ยวสร้างสรรค์	33
3.2 คุณลักษณะของการท่องเที่ยวสร้างสรรค์	35
3.3 ความหมาย และความสำคัญของการสร้างคุณค่า	35
4. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวางแผนการจ้ดนำเที่ยว	37
4.1 การวางแผนเพื่อความสำเร็จ	37
4.2 การจัดทำแผนระยะสั้นและระยะยาว	39
4.3 การจัดทำเอกสารนำเที่ยว	52
4.4 การเขียนแผนเพื่อการจ้ดรายการนำเที่ยว	56
5. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว	67
5.1 พฤติกรรมนักท่องเที่ยว	67
5.2 พฤติกรรมนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ	69
6. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุ	70
6.1 สภาพแวดล้อมทางภูมิสถาปัตยกรรม	70
6.2 การออกแบบสร้างสรรค์สภาพแวดล้อม	72
6.3 นักท่องเที่ยวสูงอายุ	74
6.4 สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้สูงอายุ ผู้พิการ และเพื่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน	78

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
7. บริบทของพื้นที่ศึกษา	79
7.1 จังหวัดอ่างทอง	79
7.2 จังหวัดสิงห์บุรี	90
7.3 จังหวัดชัยนาท	95
8. กรณีศึกษาภายในและต่างประเทศ	100
8.1 กรณีศึกษา บ้านถวาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ หมู่บ้านหัตถกรรมสร้างสรรค์	100
8.2 กรณีศึกษาที่ ชุมชนบ้านหาดผาชน อำเภอภูเวียง จังหวัดน่าน	104
8.3 นำเสนอกรณีศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ที่ประสบความสำเร็จ ในต่างประเทศ	106
- กรณีศึกษาที่ 1 ประเทศเกาหลีใต้	106
- กรณีศึกษาที่ 2 หมู่บ้านโอยามา จังหวัดโออิตะ ประเทศญี่ปุ่น	107
- กรณีศึกษาที่ 3 เมืองลี่เจียง ประเทศจีน	111
9. การศึกษารายการนำเที่ยว	116
9.1 รายการนำเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดสิงห์บุรี ตามรอยละครดัง “บางระจัน”	116
9.2 รายการท่องเที่ยวไหว้พระ และล่องเรือชมวิถีชีวิตริมฝั่งแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี	117
9.3 รายการนำเที่ยวเพื่อสุขภาพจัดโดยโรงพยาบาลค่ายบางระจัน อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี	118
9.4 รายการนำเที่ยวไหว้พระทำบุญจังหวัดสิงห์บุรี จัดโดยองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ	120
9.5 รายการนำเที่ยวจังหวัดอ่างทอง จัดโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	122
10. สรุปการนำกรณีศึกษามาประยุกต์ใช้กับงานวิจัย	124
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย	127
1. พื้นที่ศึกษาและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ	127
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	128
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล	128
4. การตรวจสอบ และวิเคราะห์ข้อมูล	129

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย	131
1. ผลการศึกษาเรื่องข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวแทนภาครัฐ	131
ภาคธุรกิจเอกชนภาคประชาชน และนักท่องเที่ยว	
1.1 การจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 1 กับภาครัฐ ภาคธุรกิจ	132
(จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท)	
1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ครั้งที่ 2 การสืบค้นหาคีย์ภาพ	148
แหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท	
1.3 การจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 3 กับภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน	149
ภาคประชาชน จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท ครั้งที่ 3	
1.4.การจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 4 กับกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว	151
ผู้สูงอายุ ในกรุงเทพมหานคร ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยว	
1.5 การจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 5 กับภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน	152
ภาคประชาชน ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท	
1.6 การจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 6 กับภาครัฐ และภาคธุรกิจ	155
เอกชน	
2. ผลการศึกษาเรื่องการสำรวจองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว	160
สร้างสรรค์ สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท	
2.1 องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอ่างทอง	161
2.2 องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสิงห์บุรี	162
2.3 องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาท	163
3. ผลการศึกษาเรื่องการจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวสร้างสรรค์ สำหรับกลุ่ม	165
นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท	
3.1 ฐานข้อมูลการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดอ่างทอง	165
3.2 ฐานข้อมูลการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี	183
3.3 ฐานข้อมูลการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดชัยนาท	203

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. ผลการทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์ สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ	226
ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท	
4.1 แนวคิดในการสร้างเส้นทางท่องเที่ยว	226
4.2 การทดสอบเส้นทางท่องเที่ยว	233
4.3. ผลการศึกษาเรื่องการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์ สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท	237
5. แนวคิดการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ตามเส้นทาง เสนียงธรม ย่ำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร (Conceptual Design Cultural Routes)	252
6. การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	255
6.1. รูปแบบการเดินทาง ไป-กลับ	256
- เส้นทางที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง	256
- เส้นทางที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ – ตามรอยภาพยนตร์ จังหวัดสิงห์บุรี	258
- เส้นทางที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดชัยนาท	259
- เส้นทางที่ 4 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท	261
6.2 รูปแบบการเดินทาง 2 วัน 1 คืน	263
- เส้นทางที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท	263
- เส้นทางที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท	266
- เส้นทางที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท	270
- เส้นทางที่ 4 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท	273
6.3 รูปแบบการเดินทาง 3 วัน 2 คืน	278
- เส้นทางที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท	278
- เส้นทางที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท	284
- เส้นทางที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท	290

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
7. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตามเส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์	299
ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร	
7.1 เส้นทางเสปียงธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กิจกรรม “พุทธะ เส้นทางแสงบุญ”	299
7.2 ยำรอยประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวตามรอย	300
ภาพยนตร์ เส้นทางประวัติศาสตร์ อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท กิจกรรม “บ้านระจัน..ค่าย คู	
ประตู หอ รบ”	
7.3 ธรรมชาติสู่อาหาร การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติการเกษตร วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน	303
เกษตรกรนำมะสั๊ก อำเภอโศกทอง จังหวัดอ่างทอง กิจกรรมการเกษตร “มะมารุ่มกอด...	
สมุนไพร 100 สรรพคุณ”	
7.4 สรุปกิจกรรมนำร่องตามคุณสมบัติของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Properties of	305
Creative Tourism)	
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	308
1. สรุปผลการวิจัย	308
2. อภิปรายผล	311
3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	313
- ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	313
- ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปฏิบัติ	313
- ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	314
ประวัติผู้วิจัย	301
บรรณานุกรม	305

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 แผนที่แสดงพื้นที่ศึกษาวิจัย ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท	16
ภาพที่ 2.1 ตราประจำจังหวัดอ่างทอง	84
ภาพที่ 2.2 แผนที่จังหวัดอ่างทอง	85
ภาพที่ 2.3 แผนที่ตัวเมืองอ่างทอง	85
ภาพที่ 2.4 ธงประจำจังหวัดอ่างทอง	86
ภาพที่ 2.5 ต้นมะพลับ	86
ภาพที่ 2.6 พระพุทธรูปหลวงพ่โต วัดไชโยวรวิหาร	87
ภาพที่ 2.7 พระสมเด็จพระเกษไชโย	87
ภาพที่ 2.8 พระพุทธไสยาสน์วัดขุนอินทประมูล	99
ภาพที่ 2.9 พระพุทธไสยาสน์วัดป่าโมก	99
ภาพที่ 2.10 ตราประจำจังหวัดสิงห์บุรี	90
ภาพที่ 2.11 รูปหล่อไกรสรราชสีห์	91
ภาพที่ 2.12 แผนที่จังหวัดสิงห์บุรี	92
ภาพที่ 2.13 ธงประจำจังหวัดสิงห์บุรี	93
ภาพที่ 2.14 มะกล่ำต้น	93
ภาพที่ 2.15 ตราประจำจังหวัดชัยนาท	96
ภาพที่ 2.16 แผนที่จังหวัดชัยนาท	97
ภาพที่ 2.17 ธงประจำจังหวัดชัยนาท	97
ภาพที่ 2.18 ดอกชัยพฤกษ์	98
ภาพที่ 2.19 ต้นมะตูม และผลมะตูม	98
ภาพที่ 2.20 ศูนย์หัตถกรรมบ้านถวาย	101
ภาพที่ 2.21 ทางเข้าโฮมสเตย์บ้านหาดผาขน	103
ภาพที่ 2.22 Gangneung Danoje Festival	106
ภาพที่ 2.23 แปลงเกษตรหมู่บ้านโอヤマ	107
ภาพที่ 2.24 ดร.โมริฮิโกะ อิรามัตสึ	109

สารบัญภาพ(ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 2.25 เมืองเก่าลี้เจียง	111
ภาพที่ 2.26 เมืองเก่าลี้เจียง-ยามคำคิ่น	112
ภาพที่ 4.1 การสัมมนาแบบมีส่วนร่วม เมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2558	133
ภาพที่ 4.2 การสัมมนาแบบมีส่วนร่วม เมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2558	138
ภาพที่ 4.3 การสัมมนาแบบมีส่วนร่วม เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2558	142
ภาพที่ 4.4 การสัมภาษณ์เชิงลึก ว่าที่ร.ต. ไพศาล พงศ์ศิริไพศาล อดีต ผอ. ท้องเที่ยวและกีฬา จ. สิงห์บุรี	148
ภาพที่ 4.5 การประชุมสนทนากลุ่มย่อย แบบมีส่วนร่วมกับภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท	148
ภาพที่ 4.6 การประชุมสนทนากลุ่มย่อย แบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มตัวแทนผู้สูงวัย กทม.	151
ภาพที่ 4.7 การประชุมสนทนากลุ่มย่อย แบบมีส่วนร่วมกับภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท	152
ภาพที่ 4.8 การประชุมสนทนากลุ่มย่อย แบบมีส่วนร่วมกับ ตัวแทนภาครัฐ และตัวแทนผู้ประกอบการท่องเที่ยว	155
ภาพที่ 4.9 พระพุทธรูปไสยาสน์วัดป่าโมก	165
ภาพที่ 4.10 พระพุทธรูปไสยาสน์วัดขุนอินทประมูล	167
ภาพที่ 4.11 ดำหนักคำหยาด	168
ภาพที่ 4.12 ภายในอุโบสถ วัดเขียน	170
ภาพที่ 4.13 หลวงพ่อโต วัดสี่ร้อย และอนุสาวรีย์ขุนรองปลัดชู	171
ภาพที่ 4.14 พระมหาพุทธพิมพ์ วัดไชโยวรวิหาร	173
ภาพที่ 4.15 พระพุทธมหานวมินทร์ศากยมุนีศรีวิเศษชัยชาญ	175
ภาพที่ 4.16 วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรรมมะลัด	177
ภาพที่ 4.17 ผลิตภัณฑ์กลองหลายขนาดของหมู่บ้านทำกลองเอกราช	178
ภาพที่ 4.18 ร้านอาหารนิรมิต อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง	180
ภาพที่ 4.19 ร้านอาหารปิ่นโต อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง	181
ภาพที่ 4.20 ภายในวิหารพระอาจารย์ธรรมโชติ วัดโพธิ์เก้าต้น	183
ภาพที่ 4.21 ภายในวัดโพธิ์เก้าต้น – ค่ายใหญ่บางระจัน	184

สารบัญภาพ(ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.22 อนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจัน	185
ภาพที่ 4.23 เต่าเผาแม่น้ำน้อย	187
ภาพที่ 4.24 สาคิดการขึ้นรูปไห 4 หู	188
ภาพที่ 4.25 เจดีย์ และโบสถ์มหาอุตม์ วัดพระปรารักษ์	178
ภาพที่ 4.26 พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านตำบลเชิงกลัด วัดพระปรารักษ์	190
ภาพที่ 4.27 วิหารวัดประโชติการาม	191
ภาพที่ 4.28 หลวงพ่อทรัพย์ หลวงพ่อสิน ในวิหารวัดประโชติการาม	192
ภาพที่ 4.29 หลวงพ่อเศียร วัดศาลโคตม	194
ภาพที่ 4.30 หลวงพ่อพระนอนจักรสีห์ ในวิหารวัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร	195
ภาพที่ 4.31 พระสุวรรณมณฑลมหาณี วัดพิบูลทอง	197
ภาพที่ 4.32 หุ่นขี้ผึ้งรูปเหมือนหลวงพ่อบุญ วัดพิบูลทอง	198
ภาพที่ 4.33 ร้านอาหารแม่ลาการ้อง	200
ภาพที่ 4.34 ร้านอาหารริมแม่ลา	201
ภาพที่ 4.35 พระบรมธาตุ และวิหาร วัดพระบรมธาตุ	203
ภาพที่ 4.36 หลวงพ่อเพชร(องค์จริง) และพระนาครปรก)	205
ภาพที่ 4.37 วัดปากคลองมะขามเฒ่า	207
ภาพที่ 4.38 หลวงพ่อธรรมจักร วัดธรรมามูลวรวิหาร	209
ภาพที่ 4.39 อนุสาวรีย์ขุนสรรค์ หน้าว่าการอำเภอสรรคบุรี	211
ภาพที่ 4.40 หลวงพ่อใหญ่ วิหารเก้าห้อง วัดมหาธาตุ	213
ภาพที่ 4.41 พระปรารักษ์ลือขันธ์ วัดมหาธาตุ	214
ภาพที่ 4.42 เจดีย์ทรงระฆัง และหลวงพ่อดำ	215
ภาพที่ 4.43 ผลิตภัณฑ์จักสานบ้านท่าแขก	217
ภาพที่ 4.44 เชื้อนเจ้าพระยา	218
ภาพที่ 4.45 วัดนธรรมกลุ่มลาวครั้ง บ้านกุดจอก	219
ภาพที่ 4.46 ครั้วคุณหลิน@หัวดาน	222
ภาพที่ 4.47 ร้านริมชล	223

สารบัญภาพ(ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.48 เอกสารประกอบรายการท่องเที่ยวครั้งที่ 1 วันที่ 28 เมษายน 2558	233
ภาพที่ 4.49 เอกสารประกอบรายการท่องเที่ยวครั้งที่ 2 วันที่ 7 พฤษภาคม 2558	234
ภาพที่ 4.50 เอกสารประกอบรายการท่องเที่ยวครั้งที่ 2 วันที่ 8 พฤษภาคม 2558	235
ภาพที่ 4.51 เอกสารประกอบรายการท่องเที่ยวครั้งที่ 3 วันที่ 28 พฤษภาคม 2558	236
ภาพที่ 4.52 เอกสารประกอบรายการท่องเที่ยวครั้งที่ 3 วันที่ 29 พฤษภาคม 2558	2237

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1.1 วิธีดำเนินการวิจัย	7
แผนภาพที่ 1.2 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย-ขยาย 1	11
แผนภาพที่ 1.3 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย-ขยาย 2	12
แผนภาพที่ 1.4 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย-ขยาย 3	13
แผนภาพที่ 1.5 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	14
แผนภาพที่ 2.1 องค์ประกอบอุปทานการท่องเที่ยว	28
แผนภาพที่ 2.2 องค์ประกอบของการบริการทางการท่องเที่ยว (5A)	31
แผนภาพที่ 2.3 องค์ประกอบของการบริการทางการท่องเที่ยว (6A)	32

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1.1 แสดงข้อมูลทางเศรษฐกิจกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน	3
ตาราง 1.2 แสดงข้อมูลจากการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน	4
ตาราง 1.3 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือนกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน	4
ตาราง 1.4 แสดงสถิติผู้สูงอายุประเทศไทย 2557	5
ตาราง 1.5 แสดงผลลัพธ์และตัวชี้วัดของแผนงานวิจัย	22
ตาราง 4.1 ตารางการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม จังหวัดชัยนาท	133
ตาราง 4.2 ตารางการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม จังหวัดอ่างทอง	138
ตาราง 4.3 ตารางการสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม จังหวัดสิงห์บุรี	143
ตาราง 4.4 การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม จังหวัดชัยนาท	150
ตาราง 4.5 ตารางแสดงองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอ่างทอง	161
ตาราง 4.6 ตารางแสดงองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสิงห์บุรี	162
ตาราง 4.7 ตารางแสดงองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาท	163
ตาราง 4.8 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตาม เพศ และ อายุ	226
ตาราง 4.9 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตาม เพศ และ รายได้ ของกรุงเทพมหานคร	227
ตาราง 4.10 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตาม เพศ และ ระยะเวลาในการเดินทาง	228
ตาราง 4.11 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตาม เพศ และ ประเภทของที่พก	228
ตาราง 4.12 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตาม เพศ และ สไตล์ที่พกที่เลือกพก	229
ตาราง 4.13 จำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตาม เพศ และ ราคาที่พกต่อคืนที่เลือกพก	229
ตาราง 4.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักท่องเที่ยวจำแนกตาม เพศ และ ความประทับใจ	230
ตาราง 4.15 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตาม เพศ และ ความประทับใจที่ได้รับจาก จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท	232
ตาราง 4.16 แสดงผลการการสัมภาษณ์ตามแบบประเมิน วันที่ 28 เมษายน 2558	238
ตาราง 4.17 แสดงผลการการสัมภาษณ์ตามแบบประเมิน วันที่ 7-8 พฤษภาคม 2558	241
ตาราง 4.18 แสดงผลการการสัมภาษณ์ตามแบบประเมินวันที่ 28-29 พฤษภาคม 2558	245
ตาราง 4.19 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง	256

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตาราง 4.20 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ – ตามรอยภาพยนตร์ จังหวัดสิงห์บุรี	258
ตาราง 4.21 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดชัยนาท	259
ตาราง 4.22 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท	261
ตาราง 4.23 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท	263
ตาราง 4.24 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท	266
ตาราง 4.25 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท	270
ตาราง 4.26 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท	273
ตาราง 4.27 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท	278
ตาราง 4.28 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท	284
ตาราง 4.29 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท	290
ตาราง 4.30 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท	294

สรุปผู้บริหาร

“โครงการศึกษาวิจัยการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท” มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อสำรวจองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท
2. เพื่อจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท
3. เพื่อกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเพื่อการทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุเฉลี่ย ตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป ทั้งชายและหญิง ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีศักยภาพในการใช้จ่ายปานกลางถึงสูง มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และมีความสนใจด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นพิเศษ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อยแบบมีส่วนร่วม ผลจากการร่วมกิจกรรมนำร่องในรูปแบบการเดินทางไปเข้า-เย็นกลับ และรูปแบบ 2 วัน 1 คืน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเกตความพึงพอใจ พฤติกรรมนักท่องเที่ยว วิเคราะห์ความเชื่อมโยงด้านเส้นทาง ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ที่เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ตามแนวความคิด “เส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร” ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

คณะผู้วิจัยสรุปผลการดำเนินการวิจัยในประเด็นที่สำคัญพบว่า การท่องเที่ยวสร้างสรรค์สำหรับผู้สูงอายุนั้นได้รับการตอบรับจากภาครัฐเป็นอย่างดี และยินดีให้ความร่วมมือในการนำโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อ โดยการนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวดังกล่าวไว้ในนโยบายและแผนของแต่ละจังหวัดต่อไปในระดับสูง ด้านภาครัฐกิจเอกชน ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังเห็นว่ากิจกรรมในเส้นทางการเดินทางนั้นควรลดจำนวนสถานที่ท่องเที่ยวให้น้อยลง และปรับเพิ่มระยะเวลาการท่องเที่ยวในแต่ละสถานที่ให้มากขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย สำหรับค่าใช้จ่ายเมื่อเปรียบเทียบกับระยะทางแล้ว ควรปรับราคาค่าใช้จ่ายต่อหัวลงไม่ให้มีราคาสูงจนเกินไป เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก ภาคประชาชน มีการตื่นตัวมากเมื่อมีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวของตน ชุมชนสามารถค้นพบความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ในท้องถิ่นของตนเองออกมาผ่านเส้นทางการท่องเที่ยวได้ มีการใช้จ่ายในแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ดีขึ้น

แต่เนื่องจากในบางแหล่งท่องเที่ยวยังขาดความพร้อม ขาดการบริหารจัดการที่ดี การจัดการองค์ความรู้ และการเพิ่มคุณค่าทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เช่น ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ดี การสื่อความหมาย ที่ต้องการความชัดเจนมากขึ้น ด้านที่พัก ด้านความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ที่มีความจำเป็นอันดับแรก คือ ที่จอดรถและห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ ส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวตัวอย่างมีคาดหวังและการรับรู้ต่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตามเส้นทางทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง นักท่องเที่ยวมีความสนใจด้านธรรมชาติมากที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ การรับประทานอาหารท้องถิ่น กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และการเยี่ยมชมโบราณสถานตามลำดับ นักท่องเที่ยวยังไม่มีความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวสร้างสรรค์มากนัก ดังนั้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับชุมชนจึงอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งต้องทำการปรับปรุงด้านกิจกรรม สถานที่ เวลา และเสริมสร้างความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ให้กับนักท่องเที่ยวมากขึ้น

จากการทดสอบเส้นทางในกิจกรรมนำร่องการท่องเที่ยวตามเส้นทางดังกล่าวได้สร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว มีความพึงพอใจด้านการให้บริการ และมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี อยู่ในระดับสูง อีกทั้งนักท่องเที่ยวมีความตั้งใจที่จะมาท่องเที่ยวซ้ำอีกด้วย ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิและกลุ่มนักท่องเที่ยวตัวอย่าง คณะผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนการสร้างเส้นทางให้สอดคล้อง เชื่อมโยง มีบูรณาการเส้นทาง ด้านประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อความเหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ดังนี้

1. การได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง และมีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยว 5 A

2. การจัดฐานข้อมูลการท่องเที่ยว สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จัดทำโดยแยกตามรายละเอียดของแต่ละจังหวัด เพื่อความละเอียด และชัดเจนของข้อมูลแต่ละด้านตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่พัก ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

3. การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ที่มีความเชื่อมโยง ภายใต้แนวความคิด เส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท รูปแบบการจัดเส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์เพื่อผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท มี 3 รูปแบบ 12 เส้นทาง

โครงการศึกษาวิจัยการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปได้ โดยศึกษาเรื่องการตลาดร่วมกับผู้ประกอบการเอกชนด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิด ศึกษาด้านแนวการบริหารจัดการ

และการบริการในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากแต่ละแหล่งท่องเที่ยว มีข้อจำกัดที่แตกต่างกันออกไป และศึกษาการพัฒนาศักยภาพชุมชนคนในท้องถิ่น ควรศึกษาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ

การเพิ่มศักยภาพการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวปัจจุบันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ โดยภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ต้องร่วมกันดำเนินการ การร่วมรับผลประโยชน์ การติดตามและประเมินผล เพื่อยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยว การพัฒนาทางกายภาพเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และพัฒนาการกระบวนกรส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ให้ยั่งยืนต่อไป

บทคัดย่อ

สัญญาเลขที่ RDG 5750086
หัวหน้าโครงการ ดร.บุษเกตนัน อินทรปาสาน
E-Mail Budsakayt.int@mail.kmutt.ac.th
ชื่อโครงการ โครงการที่ 2 การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยว
กลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท
Creative Tourism for Senior Tourists in Angthong, Singburi, and Chainat
Provinces
ชื่อคณะผู้วิจัย 1. ดร.บุษเกตนัน อินทรปาสาน หัวหน้าโครงการย่อย 2
2. ดร.พิมอร แก้วแดง นักวิจัย
ระยะเวลา วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2557 ถึง วันที่ 14 สิงหาคม 2558
ได้รับทุนวิจัยในกลุ่มเรื่องการบริหารจัดการท่องเที่ยว ปี 2557
จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่การเป็น “สังคมผู้สูงอายุ” โดยสมบูรณ์ในปี 2568 จำนวนประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญเร่งด่วน กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุกำลังจะเป็นตลาดใหม่ และตลาดใหญ่ในภาคธุรกิจท่องเที่ยวในอนาคต ประเทศไทยควรเตรียมความพร้อมโดยกำหนดแผนและนโยบายท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุให้ชัดเจน และต่อเนื่อง การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท ได้จัดรูปแบบการท่องเที่ยวตามแนวคิด “เส้นทางเสปียงธรรม ย่ำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร” ให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

โครงการศึกษาวิจัยการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท มีวัตถุประสงค์เพื่อการสำรวจองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว เพื่อการจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และเพื่อการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ให้เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจง อายุเฉลี่ยตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป ทั้งชาย-หญิง ในเขตกรุงเทพมหานคร มีศักยภาพในการใช้จ่ายปานกลางถึงสูง มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และมีความสนใจด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นพิเศษ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อยแบบมีส่วนร่วม ผลจากการร่วมกิจกรรมนำร่องในรูปแบบการเดินทางไปเข้า-เย็นกลับ และรูปแบบ 2 วัน 1 คืน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเกตความพึงพอใจ พฤติกรรมนักท่องเที่ยว วิเคราะห์ความเชื่อมโยงด้านเส้นทาง

ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ที่เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ตามแนวความคิด “เส้นทาง
เสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร” ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

คณะผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนการสร้างเส้นทางตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ และนักท่องเที่ยว
กลุ่มตัวอย่างให้เหมาะสมพอดีขึ้นตามลำดับ เพื่อสร้างความเชื่อมโยง การบูรณาการด้านเส้นทาง
ประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ในสอดคล้องเหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
ได้แก่ การได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง และมีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์
ของแต่ละพื้นที่ ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงวัย
ตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยว 5 A การจัดฐานข้อมูลการท่องเที่ยว สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงวัย
จัดทำโดยแยกตามรายละเอียดของแต่ละจังหวัด การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับ
นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงวัย ที่มีความเชื่อมโยงภายใต้แนวความคิด เส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์
ธรรมชาติสู่อาหาร ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท รูปแบบการจัดเส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์
สำหรับผู้สูงวัย ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท มี 3 รูปแบบ 12 เส้นทาง

Abstract

Population ageing is a shift in the distribution of a country's population towards older ages; for instance Thailand, which will already be an aging society in 2025. Accessible tourism is about making it easy for all people to enjoy tourism experiences. Many tourism businesses are realizing that catering for disabled and older customers is now a necessity and a win-win situation that brings numerous business benefits while senior travelers are considered challenging for tourism and leisure industries. Therefore, creative tourism then has become another alternative for this group of tourists as one key element in the cultural tourism, historical tourism and pop culture tourism, and agro tourism. Thus the objective of this research was to create a perfect travel itinerary for senior tourists, focusing on the marketing concept of “Journey to the hearts of Dhamma, history, nature and food of Central Thailand”

A target audience was a group of retired people living in Bangkok. The scope of the work was the area in Angthong, Singburi, and Chainat Provinces. A wide variety of methods of qualitative measurement were conducted such as participant observations, in-depth interviews, and focus groups. The purpose of this research was to study the Module 5 A-- tourism carrying capacity, tourism resource database, and create traveling destinations for seniors. The pilot experiment was conducted with a small-scale preliminary study group. The research team organized the travelling destinations with several options. The travel destination itinerary became 3 tracks with 12 routes. These destinations were conducted with one-day trip and two-days, one night trip. The result of the study was examined and it was found that the interesting programs concerned nature tourism local food/ authentic food immersion experience. The creative tourism is considered a new experience for tourists through engagement with local as they together can participate in artistic and creative activities. The future study should be done on the tourism travel services management, human resources development of tourism industry, build community potential, and service design with universal design environment for all.

บทที่ 1

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูงมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นอย่างมาก เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญ เกิดการสร้างงาน และการกระจายรายได้ การค้าและการลงทุน ให้กับประเทศ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศ และ ต่างประเทศ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งประเทศไทยมีทุนทางวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ อย่างโดดเด่น ประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในการสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างมหาศาล จึงนำวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ในการพัฒนาประเทศ

โครงการศึกษาวิจัยการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท ประกอบด้วยรายละเอียดในการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. กรอบแนวคิดการวิจัย
4. วิธีการดำเนินการวิจัย
5. ขอบเขตการวิจัย
6. ประโยชน์ที่ได้รับ
7. นิยามศัพท์

1. ความสำคัญ และที่มาของปัญหา

การส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยถือเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของการเพิ่มสมรรถนะ และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาวที่เสนอโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนา ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554 ก) สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ที่นอกจากการเร่งสร้างภูมิคุ้มกัน เสริมรากฐานของประเทศให้เข้มแข็ง การพัฒนา คนไทยให้มีศักยภาพ และคุณภาพชีวิตที่ดีแล้วการส่งเสริมให้สังคมทุกระดับสามารถก้าวทันต่อ การเปลี่ยนแปลง มีโอกาสได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเป็นธรรม ด้วยการสร้างโอกาสทาง เศรษฐกิจบนฐานความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเจริญก้าวหน้า สามารถ แข่งขันได้อย่างยั่งยืนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง ยุทธศาสตร์ที่สำคัญทางด้านการท่องเที่ยวที่กำหนดไว้ใน แผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 11 คือ พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

และส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ และกระแสดังกล่าวต้องการของตลาดโลก โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คำนึงถึงความสมดุล และความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554 ข.) โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อันจะส่งผลต่อการเพิ่มการจ้างงาน และกระจายรายได้สู่ชุมชน ดังนั้น การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยว จึงเป็นอีกหนึ่งยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม เพื่อยกระดับรายได้ในชุมชนให้ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงวัย

จากผลการศึกษาศักยภาพของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (The Thailand Development Research Institute – TDRI) ที่ใช้ประกอบการพิจารณาจัดทำแผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวไทยปี 2545-2549 (สุกรานต์ โรจนไพรวงศ์, 2544: 399) เพื่อแสวงหาแนวทางและรูปแบบในการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท ตามศักยภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่มีเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดดังกล่าวให้มีความยั่งยืนสอดคล้องตามยุทธศาสตร์ที่ 2 เรื่องการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติปี พ.ศ. 2555-2559 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ เพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือสินค้าการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างคุณค่า และมูลค่า เพิ่มตามกลุ่มท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ 8 กลุ่ม (คณะกรรมการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2554) ได้แก่

1. กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา และภาคเหนือตอนบน
2. กลุ่มท่องเที่ยวมรดกโลกเชื่อมโยงการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้
4. กลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง
5. กลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลาง
6. กลุ่มท่องเที่ยว Active Beach
7. กลุ่มท่องเที่ยว Royal Coast
8. กลุ่มท่องเที่ยว มหัศจรรย์สองสมุทร

กลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลาง

กลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลาง ประกอบด้วย 14 จังหวัด คือ จังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ราชบุรี และกรุงเทพมหานคร โดยแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสะท้อนถึงวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำ

ภาคกลาง อาจจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่มหลัก ๆ คือ กลุ่มประวัติศาสตร์แหล่งโบราณสถาน และกลุ่มวิถีชีวิตตลาดน้ำ ภาคกลางเป็นดินแดนที่ราบลุ่มซึ่งมากมายด้วยเรือกสวน และท้องนา พืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ สมฉายา “อู่ข้าวอู่น้ำของประเทศไทย” มีโบราณสถานมากมาย บ่งบอกถึงการเป็นเมืองเก่าที่รุ่งเรือง ซึ่งส่งต่อประเพณีวัฒนธรรมงดงามมาจนถึงทุกวันนี้ อีกทั้งยังมีภาพวิถีชีวิตสงบสบายชวนให้ไปเยือนในทุกฤดูกาลสำหรับผู้ที่ต้องการเดินทางไปท่องเที่ยวในภาคกลาง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ททท. ภูมิภาคกลาง ได้จัดสุดยอด 19 สถานที่ท่องเที่ยวภาคกลางให้นักเดินทาง 19 แห่ง 19 จังหวัด เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวภาคกลาง การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวภาคกลางตอนบน ประกอบด้วยจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท ลพบุรี จึงเป็นหนึ่งในพื้นที่ศึกษา “โครงการวิจัยการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงวัย ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท” ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ ความเกี่ยวเนื่องทางเศรษฐกิจ และความร่วมมือระหว่างจังหวัดในการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนของประเทศร่วมกัน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ สร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2554) ในพื้นที่การศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี มีผลิตรวมตลอดหัวสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ จังหวัดชัยนาท ลพบุรี และอ่างทอง ตามลำดับ

ตารางที่ 1.1 แสดงข้อมูลทางเศรษฐกิจกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน

พื้นที่	ผลิตภัณฑ์มวลรวม (ล้านบาท)			ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว (บาท)		
	2553	2554	2555	2553	2554	2555
ประเทศ	10,734,430	11,188,831	12,221,417	162,838	168,980	183,803
ภาคกลาง	686,059	649,653	708,239	220,207	208,114	226,497
กลุ่มจังหวัด	135,000	146,561	178,403	88,298	95,516	115,898
ชัยนาท	25,340	26,890	36,925	82,979	87,540	119,586
ลพบุรี	67,974	74,460	86,602	88,333	96,492	112,119
สิงห์บุรี	23,339	24,943	28,513	116,806	124,149	141,283
อ่างทอง	18,348	20,322	26,366	72,174	79,627	10

ที่มา สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด ภาคกลางตอนบน(ออนไลน์) - <http://www.osmcentral-n2.moi.go.th>

รายได้จากการท่องเที่ยว ในปี พ.ศ. 2555 กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน มีรายได้จากการท่องเที่ยวเท่ากับ 5,311.64 ล้านบาท ปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างมากเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2554 โดยจังหวัดลพบุรี มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุดเท่ากับ 3,760.98 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 70.81 ของรายได้จากการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน

ตารางที่ 1.2 แสดงข้อมูลจากการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน

จังหวัด	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554		พ.ศ. 2555	
	จำนวน (ล้านบาท)	ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	จำนวน (ล้านบาท)	ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	จำนวน (ล้านบาท)	ร้อยละการเปลี่ยนแปลง
ชัยนาท	288.34	-13.26	192.71	- 33.17	499.88	+ 159.39
ลพบุรี	2,631.42	+57.96	1,282.34	- 51.27	3,760.98	+ 193.29
สิงห์บุรี	326.60	+16.64	311.36	- 4.67	544.20	+ 74.78
อ่างทอง	336.60	+14.63	353.64	- 5.06	506.58	+ 43.25
รวม	3,582.96	+ 40.54	2,140.05	- 40.27	5,311.64	+ 148.20

ที่มา สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด ภาคกลางตอนบน(ออนไลน์) - <http://www.osmcentral-n2.moi.go.th>

จำนวนผู้เยี่ยมเยือน (นักท่องเที่ยว+นักทัศนจาร) ในปี พ.ศ. 2555 กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน มีจำนวนนักท่องเที่ยวเท่ากับ 4,104,586 คน ปรับตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 83.79 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2554 โดยจังหวัดลพบุรี มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากที่สุดเท่ากับ 2,787,525 คน คิดเป็นร้อยละ 67.92 ของจำนวนนักท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน

ตารางที่ 1.3 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือนกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน

จังหวัด	พ.ศ. 2553		พ.ศ. 2554		พ.ศ. 2555	
	จำนวน (คน)	ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	จำนวน (คน)	ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	จำนวน (คน)	ร้อยละการเปลี่ยนแปลง
ชัยนาท	220,233	- 19.66	163,371	- 25.82	392,174	+ 140.05
ลพบุรี	2,448,147	+ 37.52	1,485,662	- 39.31	2,787,525	+ 87.63
สิงห์บุรี	307,321	+ 13.08	279,906	- 8.92	406,594	+ 45.26
อ่างทอง	314,452	- 15.68	304,335	- 3.34	518,293	+ 70.30
รวม	3,290,553	+23.76	2,233,274	- 32.13	4,104,586	+ 83.79

ที่มา สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด ภาคกลางตอนบน(ออนไลน์) - <http://www.osmcentral-n2.moi.go.th>

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการศึกษาศักยภาพของจังหวัดในภาคกลาง (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) เพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลศักยภาพการท่องเที่ยวของภาคกลาง โดยเฉพาะจังหวัดที่พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างยิ่ง ได้แก่ จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

องค์การสหประชาชาติได้ประเมินสถานการณ์ว่าปี พ.ศ. 2544-2643 (ค.ศ. 2001-2100) จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ หมายถึงการมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั่วโลก

ตารางที่ 1.4 แสดงสถิติผู้สูงอายุประเทศไทย 2557

จำนวนประชากรทั้งประเทศ/คน	ประชากรสูงอายุ/คน		
	ประชากรสูงอายุวัยต้น (60-79 ปีขึ้นไป)	ประชากรสูงอายุวัยปลาย (80-99 ปี)	ศตวรรษิกชน (100 ปีขึ้นไป)
62,829,000	6,172,000	648,000	4,000
ประชากรสูงอายุทั้งหมด	6,824,000		

ที่มา สำนักงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด ภาคกลางตอนบน(ออนไลน์) - <http://www.osmcentral-n2.moi.go.th>

ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี ความเจริญด้านการแพทย์ ประกอบกับการที่มีอัตราการเกิดในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (Baby Boomer) ทำให้อีกไม่เกิน 10 ปี จะมีผู้สูงอายุจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ การที่ผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นเหล่านี้จะอยู่ร่วมกับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิถีการดำรงชีวิตที่ต้องการความเร่งรีบ ย่อมจะส่งผลทำให้ผู้สูงอายุบางส่วนไม่สามารถปรับตัวได้แต่ต้องอยู่ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น ซึ่งจะทำอย่างไรที่จะให้ผู้สูงอายุเหล่านี้มีความสุข การท่องเที่ยวเองจะเป็นส่วนเติมเต็มที่จะคอยช่วยให้ผู้สูงอายุเหล่านั้นมีความสุขเพิ่มขึ้นภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลกและของประเทศไทย

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการ (Service Industry) ที่มีองค์ประกอบซึ่งจับต้องได้ (Tangible Elements) เช่น ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีองค์ประกอบซึ่งจับต้องไม่ได้ (Intangible Elements) เช่น การพักผ่อนหย่อนใจ วัฒนธรรม การผจญภัย และประสบการณ์จริง และการบริการต่าง ๆ เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สร้างมูลค่าและความสำคัญทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเพื่อกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุงานประกอบกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมสันทนาการและการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน หรือเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ บทบาทสำคัญที่นักท่องเที่ยวในกลุ่มอาชีพรุ่นใหม่ที่มีภูมิหลังทางสังคม และวัฒนธรรมต่างกัน ผู้สูงอายุจะแสวงหาความเพลิดเพลินจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ชนิด Small Group and Luxury Travel คือ นักท่องเที่ยวที่รวมกันเป็นเฉพาะกลุ่ม มีขนาดเล็ก ต้องการการดูแลพิเศษ ให้ความพยายามทางร่างกาย และสมองน้อย การพักผ่อนในสถานที่ที่มีความสะดวกสบาย การขยายตลาดการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ การให้บริการ สถานที่ท่องเที่ยว มีความสนใจในกิจกรรมระหว่างการเดินทาง และการพักผ่อนของผู้สูงอายุ จึงนับเป็นโอกาสในการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท ที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร การเดินทางใช้เวลาไม่นาน ซึ่งเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในการเดินทางท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวตามเส้นทางเสปียงธรรม ย่ำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร สามารถร้อยเรียงเรื่องราวที่เชื่อมโยงกันได้สภาพแวดล้อมทางกายภาพ พื้นที่ทั้งสามจังหวัดมีแม่น้ำเป็นส่วนเชื่อมต่อ มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่โดดเด่น มีธรรมชาติอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทั่วไป

และ สามารถพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยและนำมาสร้างมูลค่าเพิ่ม ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบ
เพิ่มประสบการณ์ การมีส่วนร่วมกับชุมชน

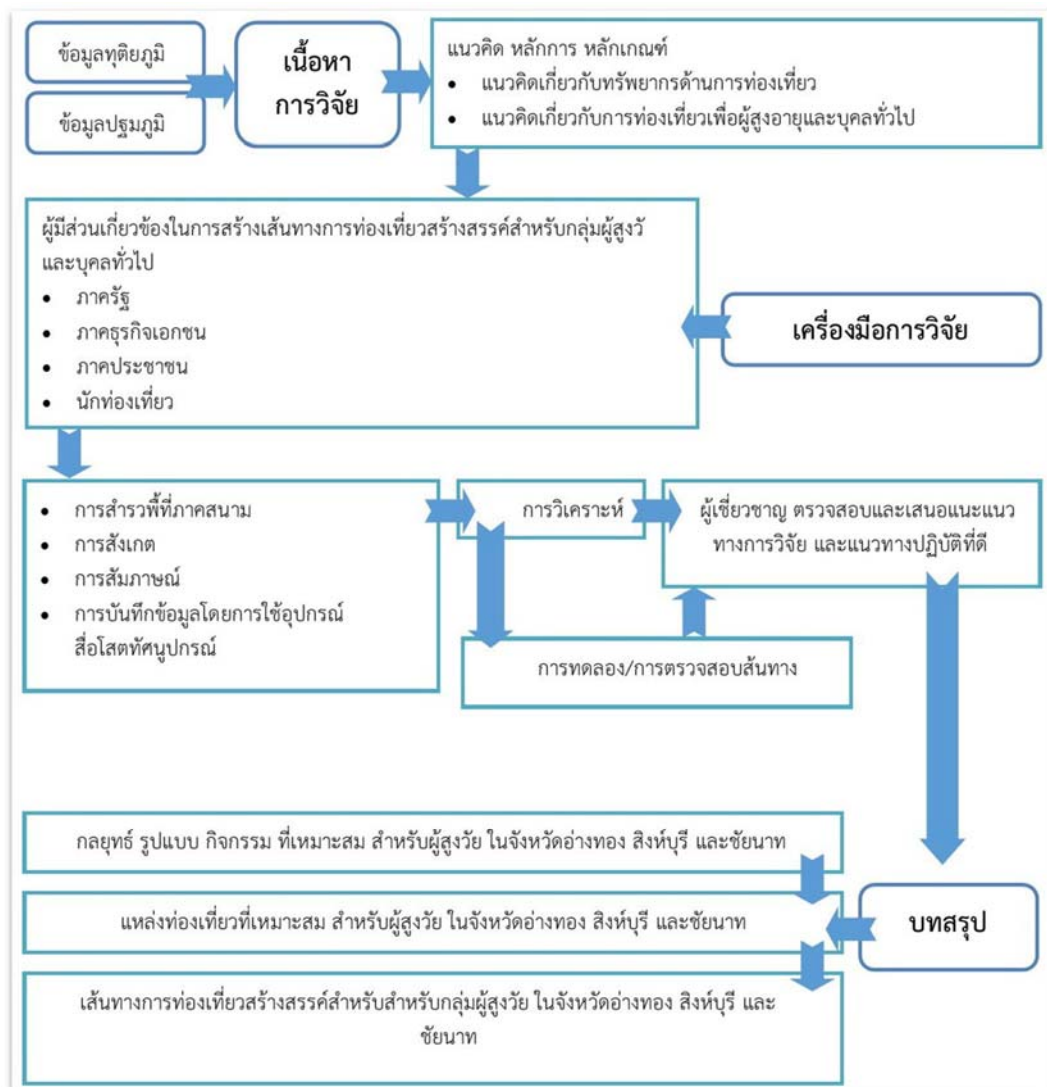
2. วัตถุประสงค์หลักของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยว
กลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท
2. เพื่อจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ
ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท
3. เพื่อกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ
ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

3. กรอบแนวคิดของการวิจัย

การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ จำเป็นต้องอาศัยความรู้ แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ
เพื่อสร้างกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

1. แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว (Tourism Resources)
2. แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุและบุคคลทั่วไป (Tourism for All)
3. แนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ ตามแนวคิดตามเส้นทางเสปียงธรรม
ย่ำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร (Interpretative Thematic for Creative Tourism)

แผนภาพที่ 1.1 วิธีดำเนินการวิจัย
ที่มา ดร.บุษเกศน์ อินทรปาสาน - 2557

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

4.1 การศึกษาในระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวความคิด

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสารเบื้องต้น ในโครงการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ตามเส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท เพื่อทดลองจัดเส้นทางท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ

2. สร้างกรอบแนวความคิดในการวิจัยและเครื่องมือการวิจัย กำหนดกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ การสำรวจ การสัมภาษณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจและศึกษาศักยภาพขององค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ตามขั้นตอนดังนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือสำหรับการวิจัย
3. การรวบรวมข้อมูล

3. ดำเนินการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม ในหัวข้อเรื่องทรัพยากรท่องเที่ยวในด้านเส้นทางท่องเที่ยว กิจกรรมในการท่องเที่ยว และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวก และสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป การวิเคราะห์ข้อมูลด้านต่าง ๆ ได้แก่ ทูทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ เป็นต้น

4. การจัดเวทีสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม การร่วมประชุมระดมสมองกับตัวแทนภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยว กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ศึกษา เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ และความต้องการอย่างแท้จริง

5. การสรุปผลการวิจัย นำเสนอเอกสารในประเด็นดังต่อไปนี้ คือ องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยว ฐานข้อมูลเรื่องทรัพยากรท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์ กิจกรรมทางการท่องเที่ยว นำเสนอต่อสาธารณชน

4.2 การศึกษาในระยะที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสำรวจ ทูทางสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรท่องเที่ยวภายในท้องถิ่น เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั่วไป

2. การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนี้

1. ภาครัฐ หน่วยงานราชการ ในประเด็นเรื่องนโยบาย แผนและงบประมาณ การพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่การศึกษา กลยุทธ์การส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม การจัดโครงสร้างการท่องเที่ยว

2. ภาครัฐกิจเอกชน ในประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วม ค่านิยม ความคิดเห็นของบุคคล ทัศนคติต่อชุมชน ความประทับใจ การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ ด้านการตลาดการลงทุนในการดำเนินธุรกิจ และการสร้างเครือข่ายภาคประชาสังคม
3. ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย (ผู้สูงวัย) จากกรุงเทพมหานคร ที่มีศักยภาพในการเดินทางได้ มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ที่ทุนทรัพย์และรายได้ดี ประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่อาศัยบริเวณโดยรอบพื้นที่ศึกษา การเปิดโอกาสให้ประชาชนที่เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น ความต้องการ ความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว เสริมสร้างแนวทางการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคประชาชน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยชุมชน
4. การจัดเวทีสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม การร่วมประชุมระดมสมอง ในประเด็นเรื่องเอกลักษณ์ อัตลักษณ์เฉพาะถิ่น ทัศนคติการท่องเที่ยวโดยชุมชน ความต้องการ ความพร้อมและการตอบสนอง กลไกในการทำงานเพื่อรองรับการท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงวัย และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวม

4.3 การศึกษาในระยะที่ 3 วิธีการรวบรวมข้อมูลการวิจัย

1. การศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากทฤษฎี แนวคิดจากเอกสารผลงานต่าง ๆ และสำรวจพื้นที่เบื้องต้น ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนการดำเนินการ กฎหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงวัย และเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรคและโอกาส ของแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวให้มีความละเอียดและเป็นธรรม รวมทั้งเป็นแนวทางในการสร้างศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุซึ่งเป็นหัวใจหลักของโครงการย่อยนี้

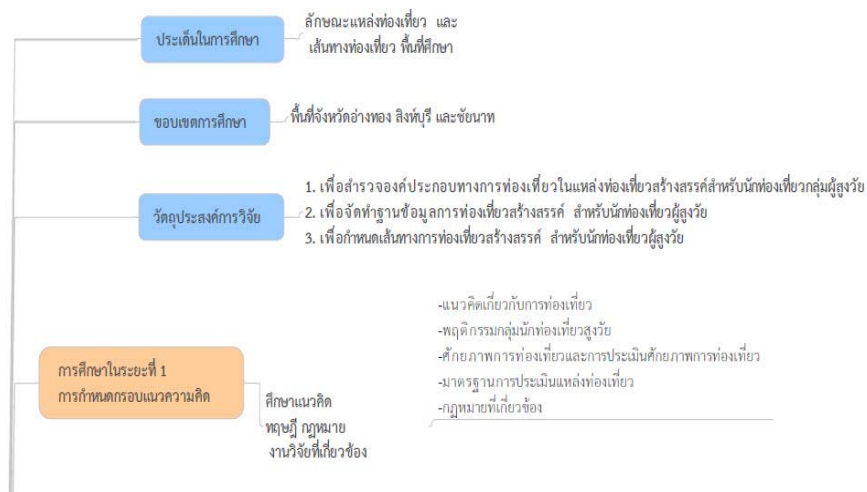
2. การเก็บข้อมูลเชิงลึกภาคสนาม จากการสัมภาษณ์และการประเมินกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายร่วมกับแผนหลัก, โครงการย่อยที่ 1 และโครงการย่อย 2 โดยการสัมภาษณ์ การสังเกตเป็นการสนทนาที่มีจุดมุ่งหมาย โดยที่ผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์มีการแลกเปลี่ยนทั้งการให้และการรับข้อมูลที่ต้องการ โดยการใช้การสนทนา การบันทึกเทป การถ่ายภาพ รวมถึงการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายด้วย เพื่อทำการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการคัดเลือกในมุมมองของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงวัยและผู้เกี่ยวข้องจากที่ต่าง ๆ

4.4 การศึกษาในระยะที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย

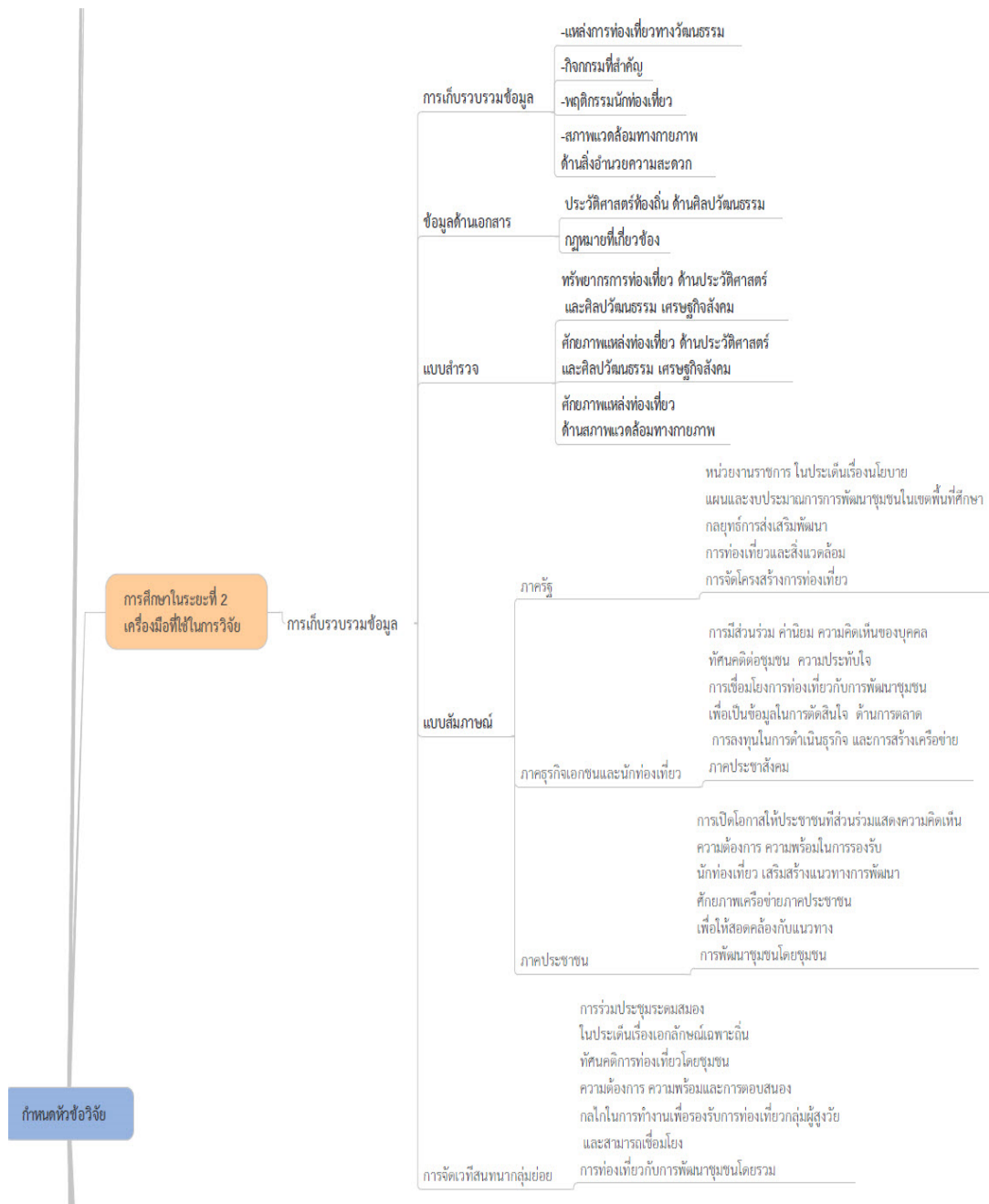
ประมวลผลทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพ และทำการวิเคราะห์ผลการศึกษาวิจัย เส้นทางทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแนวทางสร้างเส้นทางใหม่ และเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยวให้มากขึ้นในพื้นที่ด้านสังคม เศรษฐกิจ เชื่อมโยงกันอย่างบูรณาการ

4.5 การศึกษาในระยะที่ 5 การสร้างเส้นทางทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ สู่อุปกรณ์

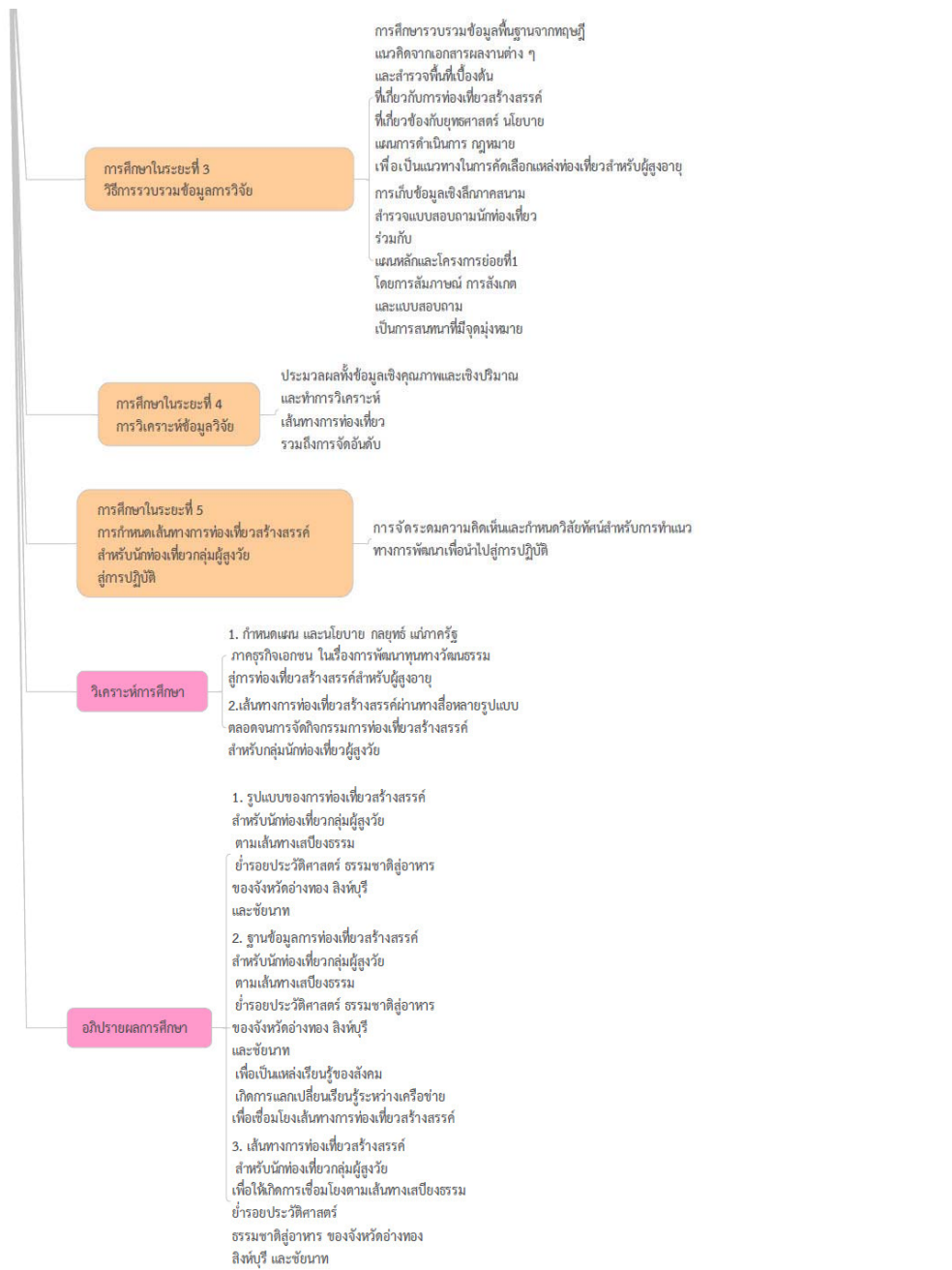
ประกอบด้วยการจัดสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม ระดมความคิดเห็นและกำหนดวิสัยทัศน์สำหรับการทำแนวทางการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ข้อเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนแผนการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ

แผนภาพที่ 1.2 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย – ขยาย 1
ที่มา ดร.บุษเกตน์ อินทรปาสาน - 2557

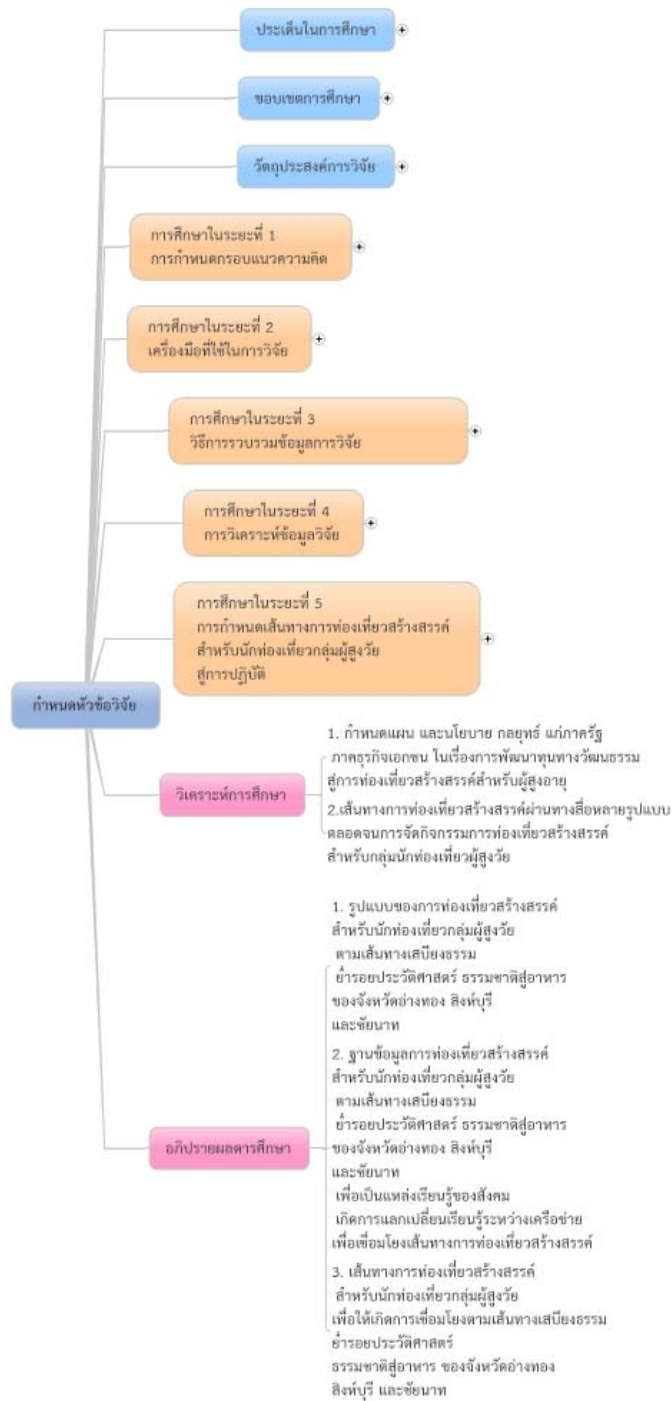

แผนภาพที่ 1.4 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย-ขยาย 2
ที่มา ดร.บุษเกตน์ อินทรปาสาน - 2557

แผนภาพที่ 1.5 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย-ขยาย 3

ที่มา ดร.บุษเกตน์ อินทรปาสาน - 2557

แผนภาพที่ 1.5 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย-4
ที่มา ดร.บุษเกศน์ อินทรปาสาน

5. ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนแนวนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ โดยการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางปฏิบัติที่ดีด้านการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สำหรับการพัฒนาศักยภาพความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม ที่พัก ความปลอดภัย และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นประโยชน์และนำไปสู่การกำหนดกรอบและประเด็นสำคัญสำหรับการศึกษาระดับสูง สำหรับการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อีกทั้งยังเป็นข้อมูลในการจัดองค์ความรู้งานวิจัยนี้มีบูรณาการอีกด้วย

ขอบเขตการวิจัยด้านพื้นที่ ขอบเขตด้านเนื้อหา และขอบเขตด้านเวลา รายละเอียดดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

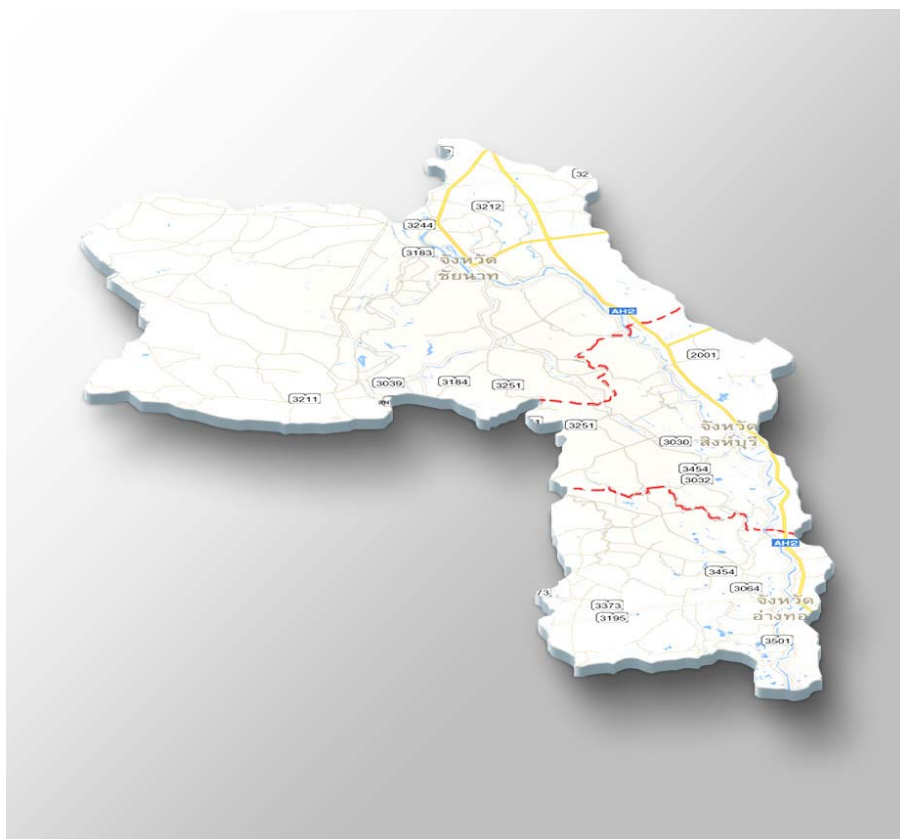
1. พื้นที่ที่ศึกษา การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะจังหวัดที่อยู่ในกลุ่มวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลางที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำ ได้แก่ จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท ซึ่งสามารถจำแนกได้ 3 กลุ่มพื้นที่ดังต่อไปนี้สามารถจำแนกได้ 3 กลุ่มพื้นที่ ดังต่อไปนี้

- **ภาคกลางตอนบน** ประกอบด้วย 2 จังหวัดคือ จังหวัดชัยนาท และ จังหวัดสิงห์บุรี
- **ภาคกลางตอนล่าง** คือ จังหวัดอ่างทอง

2. กลุ่มตัวอย่างที่ดำเนินการศึกษา ประกอบไปด้วย 2 กลุ่ม คือ

- **กลุ่มที่ 1** ภาครัฐ ศึกษาแผน นโยบาย งบประมาณ แนวทางการพัฒนา
- **กลุ่มที่ 2** ภาคธุรกิจเอกชน กลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร อ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท ได้แก่ ชุมชนในพื้นที่กลุ่มผู้ประกอบการ
- **กลุ่มที่ 3** ภาคประชาชน และกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่มีศักยภาพที่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ รวมถึงนักท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

ศึกษาและสำรวจวิจัยจะอยู่ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท โดยกลุ่มประชากรการวิจัย ประกอบไปด้วยนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุจากกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการท่องเที่ยว ได้แก่ ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน และอื่น ๆ

ภาพที่ 1.1 แผนที่แสดงพื้นที่ศึกษาวิจัย ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท
ที่มา: NOSTRAMAP ประยุกต์โดย ไพทวูร จุลละนันท์ - 2557

5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษารายละเอียดครอบคลุมด้านต่าง ๆ ขององค์ประกอบ ดังนี้

1. เพื่อสำรวจองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว สำหรับนักท่องเที่ยว
กลุ่มผู้สูงอายุ และศึกษารูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตามแนวคิดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ตาม
เส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท
ซึ่งครอบคลุมด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว
2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
3. สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว
4. ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว
5. กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว

2. เพื่อจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุตามเส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท ตามองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ได้แก่

1. สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว
2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
3. สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว
4. ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว
5. กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว

3. เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุตามเส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

การทดสอบเส้นทางตามกิจกรรมนำร่อง ตามการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพิจารณาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท ใน 3 รูปแบบ 12 เส้นทาง

รูปแบบการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท มี 3 รูปแบบ 12 เส้นทาง ดังต่อไปนี้

รูปแบบที่ 1 การเดินทาง ไปเช้า-กลับเย็น

- เส้นทางที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง
- เส้นทางที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ จังหวัดสิงห์บุรี
- เส้นทางที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดชัยนาท
- เส้นทางที่ 4 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ เกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

รูปแบบที่ 2 การเดินทางแบบ 2 วัน 1 คืน

- เส้นทางที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท
- เส้นทางที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท
- เส้นทางที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท
- เส้นทางที่ 4 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ เกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

รูปแบบที่ 3 การเดินทางแบบ 3 วัน 2 คืน

- เส้นทางที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรีชัยนาท
- เส้นทางที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์
จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรีชัยนาท
- เส้นทางที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรีชัยนาท
- เส้นทางที่ 4 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวตามรอย
ภาพยนตร์ เกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

4. องค์ประกอบของเอกสารรายงานการศึกษา สารสำคัญของรายงานวิจัย
แบ่งออกเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

นำเสนอหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษาของการศึกษาวิจัย
เรื่องการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงวัย ตามเส้นทางเสียด
ธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท รวมถึงกรอบ
แนวคิดการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และขอบเขตการวิจัย

บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานจากทฤษฎี แนวคิดจากเอกสารผลงานต่าง ๆ
ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กฎหมาย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
องค์ประกอบการท่องเที่ยว การจัดการแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับประชาชน พฤติกรรมนักท่องเที่ยว
กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงวัย สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ผู้สูงวัย การวางแผนการจําหน่ายเที่ยว
แบบบูรณาการที่จะนำไปสู่การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ชัดเจน เป็นที่ยอมรับและ
สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม และการศึกษากรณีศึกษาโครงการเปรียบเทียบ
เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ และล้มเหลวทั้ง
ในต่างประเทศและต่างประเทศ พร้อมนำแนวทางมาปรับใช้กับโครงการอย่างเหมาะสม

บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) ศึกษาศักยภาพ
กรอบทฤษฎี กระบวนการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจ โดยใช้เครื่องมือการวิจัย คือ
การสัมภาษณ์ (In-depth Interview) และการสังเกต (Observation) การรองรับและการเชื่อมโยง
แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงวัย

บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย

1. ผลการศึกษาเรื่องข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวแทนภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน ภาคประชาชนและนักท่องเที่ยว
2. ผลการศึกษาเรื่องการสำรวจองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวสร้างสรรค์สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท
3. ผลการศึกษาเรื่องการจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท
4. ผลการศึกษาเรื่องการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

บทที่ 5 สรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสรุปสาระสำคัญ ผลการศึกษา วิจัยและข้อเสนอแนะเบื้องต้น ซึ่งเป็นผลของการศึกษาตลอดจนถึงข้อจำกัดของการศึกษาและประเด็นที่ควรศึกษาในเชิงรายละเอียดและเชิงลึกสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. สรุป
 - สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มตัวอย่าง ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท
 - สรุปองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท
 - สรุปฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท
 - สรุปการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท
2. การอภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

ประวัตินักวิจัย

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

5.3 ขอบเขตด้านเวลา

- ระยะเวลาการศึกษาวิจัย รอบ 1 ปี

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การนำผลการสำรวจองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ด้านเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ข้อดี ข้อเสียและข้อเสนอแนะ ในแหล่งท่องเที่ยว นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการรองรับนักท่องเที่ยว ตามองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก และกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว

2. การจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ตามเส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท เพื่อเป็นแหล่งสืบค้นข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยว สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ การประชาสัมพันธ์ การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวท้องถิ่น เพื่อบูรณาการและเชื่อมโยงเส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ภาคกลาง เพื่อการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มพิเศษ และก่อให้เกิดรายได้ใน แหล่งพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. การนำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ไปใช้ประโยชน์ใน กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. ภาครัฐนำเส้นทางท่องเที่ยวเข้าสู่แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาค กลาง เพื่อการเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การลงทุนด้านกายภาพ สิ่งอำนวยความสะดวก ให้เกิดการพัฒนาในแหล่งท่องเที่ยว การสร้างรายได้แก่คนในชุมชน ที่สามารถเชื่อมโยงได้อย่างมีบูรณาการ
2. ภาคธุรกิจเอกชนนำเส้นทางท่องเที่ยวไปต่อยอดธุรกิจด้านตลาดอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและบริการ เกิดการกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวในท้องถิ่น เกิดผลในการ ปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม
3. ภาคประชาชนนำเส้นทางท่องเที่ยวไปต่อยอดการสร้างมูลค่าเพิ่ม ด้านเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ความเป็นพื้นถิ่น การฟื้นฟู การอนุรักษ์ และการรักษา ประเพณี วัฒนธรรมที่ดีอย่างต่อเนื่อง กระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนให้เงินทุนหมุนเวียน มากขึ้น

แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมายเมื่อสิ้นสุดการวิจัย

การนำผลการศึกษา วิจัยที่ได้ถ่ายทอดสู่สาธารณะ ดังนี้

1. ถ่ายทอดสู่กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ องค์กรท้องถิ่น ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่

2. จังหวัดกรุงเทพมหานคร อ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท ให้รับทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ในเส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร
3. การเผยแพร่ในที่ประชุมวิชาการด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม เช่น การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุสภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวก
4. การเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ และเขียนบทความในสื่อสิ่งพิมพ์ และกลุ่มสื่อสมัยใหม่ด้านงาน โสตทัศน วัสดุทัศนเป็นที่ให้ทั้งภาพและเสียง เช่น ระบบดิจิทัล

เป้าหมายของผลลัพธ์ (outcome) และตัวชี้วัด

ตารางที่ 1.5 แสดงผลลัพธ์และตัวชี้วัดของแผนงานวิจัย

ผลลัพธ์	ตัวชี้วัด	
	เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ
1. ผลการสำรวจองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ด้านเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ข้อดี ข้อเสียและข้อเสนอแนะ ในแหล่งท่องเที่ยว นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการรองรับนักท่องเที่ยว ตามองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก และกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	- แหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว กลุ่มผู้สูงอายุมีจำนวนมากขึ้น ผลจากการสำรวจองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ได้แก่ - สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว - การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว - สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว - ที่พัก - กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	- มีการพัฒนา ปรับปรุง สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยการพัฒนาพื้นผิวการจราจร ป้ายสัญลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่จอดรถ ห้องน้ำ เพื่อ ผู้ สูง อ า ยู และ ผู้พิการ ที่พักที่สะดวกปลอดภัยและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย รูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวสร้างสรรค์
2. การจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ตามเส้นทางเสปียงธรรม	- จำนวนนักท่องเที่ยว และผู้สนใจ สืบค้นข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุ และนักท่องเที่ยว	- ฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวสามารถนำเสนอสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามมาตรฐานสากลได้

ผลลัพธ์	ตัวชี้วัด	
	เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ
ย่ำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ในจังหวัด อ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท เพื่อเป็นแหล่งสืบค้นข้อมูล ทางด้านการท่องเที่ยว สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยว ผู้สูงวัย การประชาสัมพันธ์ การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวท้องถิ่น เพื่อบูรณาการและเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในพื้นที่ภาคกลาง เพื่อการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่ม พิเศษ และก่อให้เกิดรายได้ ในแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน	ทั่วไปได้อย่างสะดวก และตรง เป้าหมาย - จำนวนนักท่องเที่ยว เดินทางตามเส้นทางเสปียงธรรม ย่ำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหารเพิ่มมากขึ้น	- ฐานข้อมูล นำเสนอสู่สาธารณะ ด้วยการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อดิจิทัล และสื่อออนไลน์ - แนวทางการพัฒนาการเพิ่มมูลค่า ด้านมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น เอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม อุตสาหกรรมสื่อ บ้านเกิด การออกแบบและพัฒนากิจกรรมสร้างสรรค์ และการขับเคลื่อน สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อย่างยั่งยืน
3. การนำเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงวัย ไปใช้ประโยชน์	- มีผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวใหม่ เพิ่มขึ้น ได้แก่ เส้นทางการท่องเที่ยวจำนวน 3 รูปแบบ 12 เส้นทาง - ส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ โดยเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวในจังหวัด อ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท	- เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้สูงวัยที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย - การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการขยายผลกิจกรรมให้หลากหลายเพื่อเพิ่มรายได้ให้ชุมชน ภาครัฐ - นำเส้นทางการท่องเที่ยวเข้าสู่แผนการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อการเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การลงทุนด้านกายภาพ สิ่งอำนวยความสะดวก ให้เกิดการพัฒนาในแหล่ง

ผลลัพธ์	ตัวชี้วัด	
	เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ
		ท่องเที่ยว การสร้างรายได้ แก่คนในชุมชน ภาคธุรกิจเอกชน - นำเส้นทางการท่องเที่ยว ไปต่อยอดธุรกิจด้านตลาด อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และการบริการ อย่างเป็น รูปธรรม เกิดการกระตุ้น ให้เกิดการท่องเที่ยวใน ท้องถิ่น เกิดผลในการปฏิบัติ ได้อย่างเป็นรูปธรรม ภาคประชาชน - นำเส้นทางการท่องเที่ยวไป ต่อยอดการสร้างมูลค่าเพิ่ม ด้วยเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ความเป็นพื้นถิ่น การฟื้นฟู การอนุรักษ์ และการรักษา ประเพณี วัฒนธรรมที่ดี อย่างต่อเนื่อง กระตุ้น เศรษฐกิจชุมชน

7. นิยามศัพท์ (Keyword) ของการวิจัย

การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงวัย องค์กรประกอบ
ทางการท่องเที่ยว

บทที่ 2

แนวคิด หรือทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาโครงสร้างและองค์ประกอบทางกายภาพของอัตลักษณ์สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม มีความจำเป็นต้องศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการอธิบายและ เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษา โดยรายละเอียดของเนื้อหาในการทบทวนวรรณกรรม ดังต่อไปนี้

1. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
2. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว
3. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
4. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว
5. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวางแผนการจ้ดนำเที่ยว
6. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
7. บริบทของพื้นที่ศึกษา
8. กรณีศึกษาภายในและต่างประเทศ

1. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization หรือ WTO) ให้ความหมายของการท่องเที่ยว ว่าหมายถึง การเดินทางใด ๆ ก็ตามเป็นการเดินทางตามเงื่อนไขสากล 3 ประการ คือ

1. การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว แต่ไม่ใช่ไปตั้งหลักแหล่ง เป็นการถาวร
2. การเดินทางนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจ หรือความพึงพอใจของผู้เดินทางเอง ไม่ใช่เป็นการถูกบังคับ ไม่ใช่เพื่อทำสงคราม
3. เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่ไม่ใช่ประกอบอาชีพหรือหารายได้ แต่เดินทางมาเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเยี่ยมเยือนญาติมิตร เพื่อความเบิกบาน บันเทิงเจริญมย์ เพื่อเล่นกีฬาต่าง ๆ เพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ และ เพื่อติดต่อธุรกิจ

1.1 ความหมายของแหล่งท่องเที่ยว

กรกิต อัมกรานต์ (2550) กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยว ว่าจัดเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีส่วนช่วย ส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาในประเทศ

หากไม่มีแหล่งท่องเที่ยว คงไม่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามายังประเทศนั้น ๆ ได้แก่

1. ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว Tourism Resources หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่อยู่ในรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และประกอบกิจกรรมนันทนาการ อันนำมาซึ่งความพึงพอใจ และความสุขในรูปแบบต่าง ๆ ได้
2. จุดหมายปลายทาง Destination หมายถึง สถานที่ใดที่หนึ่ง อาจจะเฉพาะเจาะจง หรืออาจจะเป็นสถานที่ทั่ว ๆ ไป หรืออาจเป็นหลาย ๆ สถานที่ต่อการเดินทางครั้งหนึ่ง
3. สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว Tourist Attraction หมายถึง สถานที่ที่มีศักยภาพในการดึงดูดใจให้ผู้คนเดินทางเข้าไปเยี่ยมชม หรือประกอบกิจกรรมเพื่อให้ได้รับความพึงพอใจ ซึ่งสามารถสรุปความหมายของแหล่งท่องเที่ยวได้ว่า คือ สถานที่ที่มีศักยภาพในการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว หรือประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนองตอบต่อจุดประสงค์ด้านความพึงพอใจ หรือด้านนันทนาการ อาจเป็นสถานที่ใดที่หนึ่งเฉพาะหรือหลาย ๆ ที่ก็ได้ มีทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้น หรือเป็นแหล่งธรรมชาติ

1.2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้แบ่งแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ หมายถึง สถานที่ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติทั้งทางด้านชีวภาพ และกายภาพ รวมทั้งบริเวณที่มนุษย์เข้าไปปรุงแต่งเพิ่มเติมจากสภาพธรรมชาติในบางส่วน ซึ่งทรัพยากรประเภทนี้ไม่มีต้นทุนทางการผลิตแต่มีต้นทุนในด้านการดูแลรักษา อาทิ ภูเขา น้ำตก ทะเล หาดทรายและเกาะแก่ง น้ำพุร้อน เขตสงวนพันธุ์สัตว์ป่า สวนสัตว์เปิด อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนรุกขชาติ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำจืด ปะการังและธรรมชาติใต้ทะเล เป็นต้น
2. แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างและอายุ รวมทั้งรูปแบบสถาปัตยกรรมที่แตกต่างกันออกไป แต่ท้ายสุดก็กลายเป็นทรัพยากรที่มีค่าทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ศาสนสถาน โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ สำหรับโบราณสถานที่มีในประเทศไทยนั้น กรมศิลปากรได้แบ่งโบราณสถานเป็น 7 ประเภท ได้แก่
 1. โบราณสถานสัญลักษณ์แห่งชาติ คือ สถานที่ที่มีความสำคัญสูงสุด หากชาติขาดซึ่งโบราณสถานนี้ไป จะเป็นการสูญเสียอย่างใหญ่หลวง อาทิ พระบรมมหาราชวัง พระธาตุ ดอยสุเทพ
 2. อนุสาวรีย์แห่งชาติ คือ อนุสรณ์ได้สร้างเพื่อบุคคลหรือเรื่องราวสำคัญยิ่งในประวัติศาสตร์ เป็นที่เคารพอย่างสูงในชาติ ซึ่งประชาชนต้องร่วมรำลึกด้วยกัน เช่น พระบรมรูปทรงม้า
 3. อาคารสถาปัตยกรรมแห่งชาติ คือ อาคารสิ่งก่อสร้างทางสถาปัตยกรรม และวิศวกรรม อันทรงไว้ซึ่งคุณค่าอย่างสูงทางศิลปะ อันแสดงถึงการประดิษฐ์คิดค้นใหม่ ๆ
 4. ย่านประวัติศาสตร์ คือ พื้นที่ที่มีความหนาแน่น ทางสถาปัตยกรรมเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ การวางผังเมือง และสภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น โดยมีอาคาร สิ่งก่อสร้าง

ถนนหนทางและองค์ประกอบอื่น ๆ ในพื้นที่อยู่รวมอยู่ด้วย ทำให้พื้นที่นั้นจัดอยู่ในลักษณะต่อไปนี้เป็นย่านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ย่านประวัติศาสตร์การพาณิชย์ ย่านประวัติศาสตร์อุตสาหกรรม ย่านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ย่านโบราณคดี

5. อุทยานประวัติศาสตร์แห่งชาติ หมายถึง พื้นที่ที่มีเนื้อหาทางประวัติศาสตร์องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมและวิศวกรรมรวมกับสภาพแวดล้อมทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น อันทำให้สาระทางประวัติศาสตร์ยังคงดำรงไว้ได้ อาทิ อุทยานประวัติศาสตร์อยุธยา สุโขทัย กำแพงเพชร
6. นครประวัติศาสตร์แห่งชาติ คือ เมืองหรือนครที่มีแบบอย่างทางวัฒนธรรม การวางผังเมือง สาระสำคัญทางประวัติศาสตร์ และองค์ประกอบของเมือง สถาปัตยกรรม วิศวกรรม และชีวิตความเป็นอยู่ อาทิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
7. ซากโบราณสถานและแหล่งโบราณคดีประวัติศาสตร์แห่งชาติ หมายถึง แหล่งโบราณคดีประวัติศาสตร์และซากโบราณสถาน ซึ่งเป็นหลักฐานแสดงถึงประวัติศาสตร์อันสำคัญยิ่งของชาติในอดีต อาทิ โบราณสถานเวียงกุมกาม แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง เป็นต้น

3. แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรมของผู้คนในท้องถิ่น หมายถึง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่พัฒนามาจากวัฒนธรรม ประเพณี การดำรงชีวิตของผู้คน แต่โดยความหมาย “วัฒนธรรม” หมายถึง แบบอย่างหรือวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนแต่ละกลุ่ม เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม การอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขในสังคม วัฒนธรรมแต่ละสังคมจะแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ และทรัพยากร ต่าง ๆ ลักษณะอีกประการหนึ่งของวัฒนธรรม คือ เป็นการสั่งสมความคิด ความเชื่อ วิธีการ จากสังคมรุ่นก่อน ๆ มีการเรียนรู้ และสามารถถ่ายทอดไปยังรุ่นต่อ ๆ ไปได้ วัฒนธรรมใดที่มีรูปแบบ หรือแนวความคิดที่ไม่เหมาะสม ก็อาจจะเลือนหายไป วัฒนธรรมที่เป็นแนวความคิด ความเชื่อ เป็นนามธรรมล้วน ๆ แต่เพียงอย่างเดียว ไม่ถือว่าเป็น ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว วัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมเท่านั้น จึงจะสามารถพัฒนาให้เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวได้ ตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ได้แก่ งานประเพณีต่าง ๆ อาทิ แห่นางแมว บุญบั้งไฟ สงกรานต์ วิถีชีวิตของชุมชนชาวเขา ไ้ร่นา สวนพืช ผักต่าง ๆ สวนสนุก โรงละคร โรงภาพยนตร์

จากการแบ่งประเภทของการท่องเที่ยวดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ในแถบจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท ยังมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทแหล่งโบราณสถานและศิลปวัฒนธรรม ที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างและอายุ รวมทั้งรูปแบบสถาปัตยกรรมที่แตกต่างกันออกไป และยังมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ที่กลายเป็นทรัพยากรที่มีค่าทางการท่องเที่ยว และเปิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว

โดยสถานที่ดังกล่าวจะเป็นของรัฐ หรือเอกชนก็ได้ และเป็นที่รวบรวมเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม แสดงการดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตของคนพื้นบ้าน และมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ทำให้ได้รับความนิยมนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจพิเศษ หรือกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงวัยก็ตาม

1.3 องค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

กรีกิต อัมภรานต์ (2550) เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่ประกอบด้วย การเดินทางจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างอยู่ ณ สถานที่นั้น ๆ มนุษย์เรา มีความต้องการขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตเหมือน ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นที่พัก อาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวอาจมีมากกว่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการแสวงหาแหล่งท่องเที่ยว การซื้อของ การประชุม เป็นต้น ความต้องการเหล่านี้เป็นที่มาของธุรกิจที่เกิดขึ้นเพื่อที่จะตอบสนอง ความต้องการด้านต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยว จะพบว่า ธุรกิจเหล่านั้น บางอย่างเป็นธุรกิจที่ตอบสนอง ความต้องการโดยตรงของนักท่องเที่ยว แต่บางธุรกิจเป็นธุรกิจที่สนับสนุนให้กิจกรรมทางการท่องเที่ยว ดำเนินไปได้ด้วยดี ดังนั้น ธุรกิจต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นส่วนหนึ่งในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

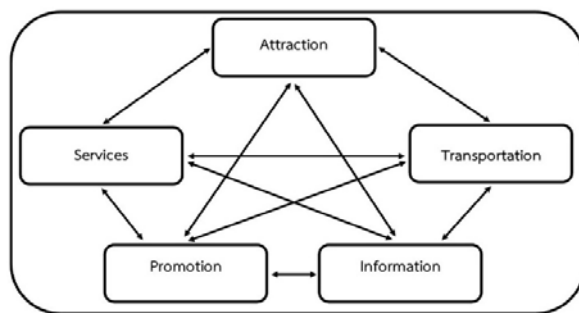
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่

1. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับนักท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น
 - 1.1 สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว
 - 1.2 ธุรกิจคมนาคมขนส่ง ทั้งทางบก ทางอากาศ และทางน้ำ
 - 1.3 ธุรกิจที่พักแรม
 - 1.4 ธุรกิจร้านอาหารและภัตตาคาร
 - 1.5 ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์
2. องค์ประกอบที่สนับสนุนกิจกรรมทางการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น
 - 2.1 ธุรกิจการจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก
 - 2.2 ธุรกิจการประชุม สัมมนา การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล และการจัดนิทรรศการ
 - 2.3 การบริการข่าวสารข้อมูล
 - 2.4 การอำนวยความสะดวกทางด้านความปลอดภัย
 - 2.5 การอำนวยความสะดวกในการเข้า – ออกเมือง

2. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว

2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยว

Gunn (1994) กล่าวว่า การท่องเที่ยวในแต่ละระบบย่อย มีองค์ประกอบอีกมากมายที่มีบทบาทและหน้าที่ที่แตกต่างกัน และมีความสัมพันธ์ต่อกัน นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมนอกระบบ เช่น ลักษณะทางกายภาพทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว ภูมิอากาศ ชุมชน กิจกรรมทางกายภาพทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ในพื้นที่ ระบบนิเวศ ป่าไม้ แหล่งน้ำ และอากาศ ตลอดจนการบริหารและการจัดพื้นที่ท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมนอกระบบเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางเดียวกันระบบการท่องเที่ยวต้องจัดให้เหมาะสมกับอุปสงค์ของตลาดการท่องเที่ยว เราต้องจัดอุปทาน โดยการพัฒนาตามระบบการท่องเที่ยวในองค์ประกอบของอุปทานทั้ง 5 ดังรูป จะต้องรู้ว่าแต่ละองค์ประกอบทำงานอย่างไร และตัดสินใจที่เกี่ยวข้องในการทำให้ระบบการท่องเที่ยวให้อยู่รอดต่อไป

แผนภาพที่ 2.1 องค์ประกอบอุปทานการท่องเที่ยว

ที่มา Gunn (1994)

หน้าที่ส่วนประกอบด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ผู้พัฒนาและผู้จัดการในองค์ประกอบนี้มี 3 ฝ่ายด้วยกัน คือ ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งตามรูปนั้นการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่น เช่น ถ้าระบบขนส่งไม่ได้จะทำให้การบริการไม่มีประสิทธิภาพที่เพียงพอ เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวจะต้องจัดการกับส่วนประกอบของแหล่งท่องเที่ยว คือ จุดดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) การขนส่งที่เป็นระบบ (Transportation) การจัดการกับข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ (Information) การประชาสัมพันธ์ (Public Relation) โฆษณา (Promotion) และการให้บริการที่ดี (Service) สามารถแบ่งการจัดการการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายใน โดยวิจัยถึงศักยภาพ และความพร้อมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) และความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility)

จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่า แหล่งท่องเที่ยว แบ่งออกเป็นทั้งหมด 4 ประเภท โดยแต่ละประเภทต้องมีการจัดการของแต่ละแหล่งที่เหมือนกัน หรืออาจจะแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยตามปัจจัยต่างๆ

โดยจะพิจารณาจากระบบทางการท่องเที่ยว 3 ระบบ คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยว การบริการการท่องเที่ยว และการตลาดท่องเที่ยว เป็นแนวทางหลักในการบริหารจัดการ และสามารถนำมาวิเคราะห์การจัดการการท่องเที่ยวได้ และในขณะเดียวกันก็จะมีระบบย่อย ที่เป็นส่วนที่เข้ามาเสริมให้การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีศักยภาพมากขึ้น คือต้องจัดการกับส่วนประกอบของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ด้วย คือ จุดดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว การขนส่งที่เป็นระบบ การจัดการกับข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ การประชาสัมพันธ์ โฆษณา และการให้บริการที่ดี เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยว

2.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวหลัก 3 ประการ หรือ 3 A's

โคลิเยร์ และฮารราเวย์ (Collier & Harraway, 1997) กล่าวว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ประการ หรือ 3 A's ได้แก่

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ที่เกิดจากสถานที่ Siten หรือเหตุการณ์ Event โดยสถานที่อาจเกิดจากธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้นแต่เหตุการณ์ที่น่าประทับใจเกิดจากมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น
2. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) หมายถึง บริเวณพื้นที่และโครงสร้างสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นรองรับกิจกรรมของผู้มาเยือนและกิจกรรมในการบริหารจัดการพื้นที่ สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว การก่อสร้างปัจจัยพื้นฐาน เช่น ระบบขนส่ง ระบบสื่อสาร ระบบสาธารณูปโภค ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยวเพราะจะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายและเป็นการสร้างภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวด้วย
3. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ซึ่งจะต้องมีระบบขนส่ง (Transportation) ประกอบด้วย เส้นทาง ยานพาหนะ และผู้ประกอบการขนส่งเพื่อลำเลียงคนและสิ่งของไปยังจุดหมายปลายทาง

2.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว 4 ประการ หรือ 4 A's

คูเปอร์และโบนิเฟส (Cooper & Boniface, 1994) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวไว้ว่าเป็นสถานที่สำคัญที่จะสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะต้องประกอบด้วย 4 A's คือ

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attractions)
2. การเข้าถึง (Accessibility)
3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)
4. องค์ประกอบของการบริการ (Ancillary Service)

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้สรุปเพิ่มเติมว่าการที่จะให้นักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมทรัพยากรท่องเที่ยวใด ๆ ก็ตาม มักจะขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ ดังที่คูเปอร์ และฮาราเวย์ ได้กล่าวไว้แล้ว คือ

1. ทรัพยากรท่องเที่ยวจะต้องมีสิ่งดึงดูดใจ เช่น ความสวยงามของธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน สถานที่ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น
2. ทรัพยากรท่องเที่ยวจะต้องมีเส้นทางคมนาคมเข้าถึง เป็นปัจจัยสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวที่ต้องมีเส้นทางหรือโครงข่ายคมนาคมที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับบริเวณใกล้เคียง
3. ทรัพยากรท่องเที่ยวจะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นองค์ประกอบเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวได้ประทับใจ เช่น บริการด้านน้ำประปา ไฟฟ้า การสื่อสาร การขนส่ง ที่พัก อาหาร นันทนาการ แลกเปลี่ยนเงินตรา สินค้าที่ระลึก เป็นต้น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549) ได้กล่าวเกี่ยวกับองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวไว้

2.4 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว 5 ประการ หรือ 5 A's

1. ที่พัก (Accommodation) หมายถึง สถานที่ที่จัดไว้เพื่อให้คนเดินทางหรือนักท่องเที่ยวได้เข้าพัก พร้อมการบริการอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งปัจจุบันธุรกิจที่พักได้พัฒนาเรื่อยมาโดยมีรูปแบบการจัดบริการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าอย่างสูงสุด มีการบริหารงานในระบบเครือข่ายทั้งในรูปแบบของเครือข่ายท้องถิ่นและเครือข่ายระหว่างประเทศมากขึ้น ทั้งนี้การพัฒนาธุรกิจที่พักรูปแบบต่าง ๆ ยังเป็นแรงผลักดันให้มีการแข่งขันสูงขึ้นทั้งระบบมาตรฐานการบริการที่สูงขึ้น และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการบริหารจัดการที่เอื้อประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว ระบบเศรษฐกิจของประเทศชาติ และความยั่งยืนของการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น เช่น โรงแรม รีสอร์ท บูติกโฮเทล บังกะโล เกสต์เฮาส์ โฮมสเตย์ โมเทล ลอร์จ เป็นต้น

2. การคมนาคม Accessibility เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ เนื่องจากมีบทบาทในการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งการคมนาคมในปัจจุบันได้ถูกพัฒนาให้สามารถตอบสนองการเดินทางท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบ เช่น ธุรกิจการบิน การเดินเรือ และการคมนาคมขนส่งทางรถยนต์ รถโดยสาร รถไฟ รถไฟฟ้า เป็นต้น

3. สิ่งดึงดูดใจ Attraction หมายถึง ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวได้ เช่น สิ่งดึงดูดใจประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ ทะเล ภูเขา น้ำตก เกาะ แม่น้ำ หาดทราย ฯลฯ สิ่งดึงดูดใจประเภทวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่ ประเพณี สงกรานต์ ลอยกระทง งานแห่เทียนพรรษา เป็นต้น ซึ่งสิ่งดึงดูดใจนี้ หมายถึง สิ่งดึงดูดใจที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงหรือมีความโดดเด่นและเป็นที่น่าสนใจกว่าแหล่งอื่น ๆ เช่น ทะเลหมอก ทะเลแหวก บ่อน้ำพุร้อน เป็นต้น

4. สิ่งอำนวยความสะดวก Amenity หมายถึง สิ่งจัดขึ้นเพื่อให้เอื้อประโยชน์ และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ แผนที่ อินเทอร์เน็ต ศูนย์ให้บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว ระบบป้องกันความปลอดภัยทางทะเล เป็นต้น

5. กิจกรรมต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยว Activity หมายถึง ผลิตรายการทางการท่องเที่ยวที่ถูกสร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น โดยรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ จะแตกต่างกันตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น การเดินป่า การนั่งช้าง การดูนก กิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเล เช่น การดำน้ำ การตกปลา เป็นต้น

แผนภาพที่ 2.2 องค์ประกอบของการบริการทางการท่องเที่ยว (5A)

ที่มา Buhalis (2543) ประยุกต์โดย ดร.บุษเกศน์ อินทรปาสาน

จากข้างต้น องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว มีอยู่ 5 องค์ประกอบ คือ ที่พัก การคมนาคม สิ่งดึงดูดใจสิ่งอำนวยความสะดวก และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวและได้รับความสะดวกสบายจากการบริการทางการท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้านนี้ เพื่อสร้างความประทับใจในการท่องเที่ยว

2.5 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว 6 ประการ หรือ 6 A's

Buhalis (2000) ได้อธิบายความหมายขององค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ไว้ดังนี้ องค์ประกอบที่สำคัญทางการท่องเที่ยวประกอบไปด้วย 6 ประการหรือ 6A's ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยว Attractions เช่นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ, แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้าง, สถาปัตยกรรมและการจัดกิจกรรมพิเศษ
2. การเข้าถึง Accessibility คือ ระบบการคมนาคม, สถานีขนส่งผู้โดยสาร และยานพาหนะ

3. สิ่งอำนวยความสะดวก Amenities คือ ที่พัก, การจัดเลี้ยง และการบริการการท่องเที่ยว ถูกเตรียมโดยคนกลางระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้าน
4. การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว Ancillary services
5. กิจกรรม Activities คือ กิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างที่นักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่
6. การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว Ancillary services ได้แก่ ธนาคาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์ และโทรคมนาคม สอดคล้องกับ J. Pelasol (2012) ได้กล่าวว่า การที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้น ต้องเข้าถึงพื้นที่นั้น ๆ อีกทั้งควรคำนึงถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยว 6 ประการ

แผนภาพที่ 2.3 องค์ประกอบของการบริการทางการท่องเที่ยว (6A)

ที่มา J. Pelasol (2012) ประยุกต์โดย ดร.บุษเกตน์ อินทรปาสาน

สรุปได้ว่า ความพร้อมด้านการท่องเที่ยวสามารถที่จะรองรับนักท่องเที่ยวหรือช่วยในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่จะเลือกเดินทางมาสู่สถานที่แห่งนั้น ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่สิ่งที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยตรงแต่ก็มีอิทธิพลมากในการตัดสินใจเลือกเดินทางมายังสถานที่นั้น ดังนั้น การประเมินความพร้อมด้านการท่องเที่ยว (6As) จึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ทราบได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวที่จะทำการศึกษาและกำหนดเส้นทางทางการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงวัย จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท นั้นมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใดมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดเส้นทางและรายการนำเที่ยว ให้สอดคล้องกับความพร้อมทางการท่องเที่ยวและให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่อย่างต่อเนื่องได้

3. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

3.1 ความเป็นมาและความหมายของการท่องเที่ยวสร้างสรรค์

ความเป็นมาและความหมายของการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ปี พ.ศ.2544 องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ออกประกาศว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม (The UNESCO Universal Declaration on Cultural Diversity) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการพิทักษ์รักษาและส่งเสริมความหลากหลายทาง วัฒนธรรม โดยในปีต่อมา UNESCO ได้ริเริ่มโครงการพันธมิตรนานาชาติเพื่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Global Alliance for Cultural Diversity) เพื่อให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสนทนา ระหว่างวัฒนธรรมได้เกิดขึ้นจริง อันจะเป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมให้เกิดสันติภาพและความยั่งยืนของชุมชนและโลก เพื่อดำเนินการสนับสนุนนโยบายส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมของโลก ในปี พ.ศ. 2547 องค์การยูเนสโกเสนอโครงการ “เครือข่ายเมืองสร้างสรรค์” (The Creative Cities Network) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries) ที่จะนำไปสู่รูปแบบใหม่ของการร่วมมือในระดับนานาชาติ ภาคประชาชน เอกชน สาธารณะ และประชาคม เครือข่ายเมือง สร้างสรรค์ของยูเนสโก มีทั้งหมด 7 กลุ่มเมืองหนึ่งเมืองใดที่จะเข้าร่วมเป็นเมืองสร้างสรรค์ (Creative City) ภายใต้การประกาศรับรองโดยยูเนสโก จะต้องเลือกเสนอตนเองได้เพียงประเภทเดียวเท่านั้นจากกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

1. วรรณกรรม (Literature)
2. งานหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (Crafts and Folk art)
3. งานออกแบบ (Design)
4. ดนตรี (Music)
5. อาหาร (Gastronomy)
6. ภาพยนตร์ (Cinema)
7. สื่อศิลปะ (Media Arts)

นอกจากจะมีเป้าหมายที่จะสนับสนุนความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นเพื่อสร้างสันติภาพ และความยั่งยืนของชุมชนในระดับนานาชาติด้วยการเชื่อมโยงเมืองต่างๆเข้าด้วยกัน องค์การยูเนสโกได้กล่าวถึงความเป็นไปได้ในการสร้างการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ (Creating New Tourism Opportunities) ที่นักท่องเที่ยวจะสามารถรับและเข้าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเมืองนั้น ๆ ทั้งวัฒนธรรมในลักษณะที่จับต้องได้ และที่เป็นนามธรรม (Tangible and Intangible Cultural) โดยผ่านประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวเอง

โครงการเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวแนวใหม่ของยูเนสโก จึงเน้นถึงความผูกพัน (Engaged) ผ่านประสบการณ์จริง (Authentic Experience) ซึ่งเป็นการส่งเสริมกิจกรรมที่จะทำให้

นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในลักษณะทางวัฒนธรรมของเมืองที่ไปเยือน (Active understanding of the specific cultural features of a place) ซึ่งทิศทางการกล่าวนี้สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่คำว่า Creative Tourism “บัญญัติ” ขึ้น โดย คริสปิน เรย์มอนด์ (Crispin Raymond) และ เกร็ก ริชาร์ด (Greg Richards) ซึ่งกล่าวว่าเกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจของพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่มาเยือนประเทศแถบเอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ ประเทศไทย อินโดนีเซีย และ ออสเตรเลีย ที่ได้เขียนเล่าประสบการณ์อันน่าประทับใจของตนเมื่อได้เข้าฝึกงานตามสวนที่จังหวัดเชียงใหม่หลายสัปดาห์ ก่อนจะไปเรียนรู้การปรุงอาหารมังสวิรัตที่บาห์ลี อินโดนีเซีย แล้วไปอบรมช่วงสั้น ๆ เกี่ยวกับการเป็นผู้ดูแลฝูงแกะ และปศุสัตว์ (Jillaroo) ในออสเตรเลีย คำว่า “Creative Tourism” จึงเป็นคำที่เหมาะสมเพื่อใช้เรียกพฤติกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าว ที่ให้ความสำคัญกับมรดกทางวัฒนธรรมนามธรรมมากขึ้น

คริสปิน เรย์มอนด์ และ เกร็ก ริชาร์ด ได้ร่วมกันกำหนดนิยามการท่องเที่ยวแนวใหม่นี้ว่า Creative Tourism (การท่องเที่ยวสร้างสรรค์) หมายถึง การท่องเที่ยวซึ่งมอบโอกาสให้กับผู้เดินทางในการพัฒนาศักยภาพ การสร้างสรรค์ของตน ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง ที่เป็นไปตามลักษณะเฉพาะของพื้นที่เป้าหมายที่ได้ท่องเที่ยว (“tourism which offer visitors the opportunities to develop their creative potential through active participation in courses and learning experiences which are characteristic of the holiday destination where they are undertaken”) (Richards and Raymond, 2000)

การประชุม Creative Cities Network ซึ่งจัดขึ้นในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2549 โดยมี จุดประสงค์เพื่อวางแผนเตรียมการประชุม Santa Fe International Conference on Creative Tourism ซึ่งถือได้ว่าเป็นการประชุมนานาชาติว่าด้วยการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ขึ้นเป็นครั้งแรก (พ.ศ. 2551) ได้มีการหารือกำหนดคำนิยามให้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ขึ้นใหม่ว่า “การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ คือการท่องเที่ยวที่มุ่งไปสู่ความผูกพันและประสบการณ์อันแท้จริง ซึ่งได้มาจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้านศิลปะ มรดกทางวัฒนธรรมหรือคุณลักษณะเฉพาะ ของพื้นที่ ” (Creative Tourism is a tourism directed toward an engaged and authentic experience, with participative learning in the arts, heritage or special character of a place. (Wurzburger, 2009: 17) โดยนิยามดังกล่าวนี้ ยังคงยึดตามหลักการสำคัญของนิยามเริ่มแรก ที่เน้นประสบการณ์จริงทางวัฒนธรรม (Hands-on experiences that are culturally authentic) ซึ่งจะทำให้แตกต่างไปจากการรูปแบบการท่องเที่ยวแบบเดิม คือ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หรือ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism)

3.2 คุณลักษณะของการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ (Creative Tourism) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผู้ท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านมีความผูกพันระหว่างกัน (Each engaging the other)
2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural engagement /Cultural experience)
3. มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ท่องเที่ยว (Spirit of place/ deepmeaning/understanding of the specific cultural of the place)
4. ประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม (Hands-on experience)
5. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน/ส่งผ่าน-ส่งต่อประสบการณ์ (Exchange information/Transformation and transformative experiences)
6. เป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าเป็นผู้ชม (More participate than observe)
7. นักท่องเที่ยวมีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเองและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมกับเจ้าของพื้นที่ (Co-creating tourism experience)
8. ความจริงแท้ทั้งในกระบวนการการผลิตและผลิตภัณฑ์ ประสบการณ์จริง (Authentic both process and product / genuine experience) จดจำประทับใจ เข้าใจ (Memorable/ I hear and I forget, I see and I remember, I do and I understand)
9. การท่องเที่ยวแบบจำเพาะเจาะจง (Tailor-made approaches) โดยที่คุณสมบัติของ “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” จะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติในสอง ลักษณะ คือทั้งในเชิงพื้นที่และกระบวนการ

3.3 ความหมาย และความสำคัญของการสร้างคุณค่า (Value Creation)

1. ความหมายการสร้างคุณค่า (Value Creation) คือ การสร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นจากความต้องการสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์หรือบริการ เป็นการใช้ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศหรือการนำจุดแข็งของประเทศที่มีอยู่ตามธรรมชาติ (สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์, 2551) เช่น การนำความถนัดในเรื่องต่าง ๆ ของคนไทยมาสร้างสรรค์ผลิตสินค้าและบริการ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรือสืบทอดภูมิปัญญากันมา สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์หรือบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม ทำให้เกิดสินค้าและบริการที่มีคุณค่าต่อการแลกเปลี่ยนแบบและสามารถกำหนดราคาให้สูงได้ตามความต้องการ เพราะไม่มีใครสามารถมาแข่งขันหรือตัดราคาได้

อาจกล่าวได้ว่า Value Creation เป็นการเริ่มต้นมาจากการนำความคิดสร้างสรรค์ดั้งเดิมและพื้นฐานของทักษะที่มีอยู่บนทรัพย์สินมาผสมกับความรู้จากการคิดค้นทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เพื่อนำไปเพิ่มการแข่งขันเชิงเปรียบเทียบให้มีความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น อาทิเช่น การนวดแผนไทย ซึ่งเป็นสินค้าบริการที่ประเทศไทยมีทักษะฝีมือที่ชำนาญและถ่ายทอดกันมาแต่ดั้งเดิม เมื่อนำเข้ามาใส่ในธุรกิจสปาได้ช่วยสร้างคุณค่าให้กับนวดแผนไทยมากขึ้น มีราคาสูงขึ้น จึงถือเป็น Value Creation และยังสามารถทำคุณค่าดังกล่าวเพิ่มขึ้นได้อีกโดยการนำเอากระบวนการคิดค้นทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ เช่น มีการคิดค้นน้ำมันนวดที่เป็นกลิ่นพิเศษเฉพาะของลูกค้าแต่ละคนที่ผ่านกระบวนการวิจัยมาแล้วว่าเป็นกลิ่นที่เหมาะสมกับลูกค้าคนนั้นมากที่สุด

Value Creation มีความหมายแตกต่างจาก Value Added ซึ่งหมายถึง มูลค่าของผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มขึ้นในแต่ละขั้นตอนการผลิตจนถึงการจำหน่าย โดยกระบวนการของ Value Added เป็นการนำเทคโนโลยีของคนอื่นมาทำให้ผลิตสินค้าเหมือน ๆ กันกับของคนอื่นจนในที่สุดก็ขายตัดราคากัน (สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์, 2551) เช่น ประเทศไทยนำเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ของญี่ปุ่นเข้ามา และผลิตขายเพื่อส่งออก ไปยังประเทศต่าง ๆ คนที่ได้เงินมาก คือ ญี่ปุ่นซึ่งเป็นเจ้าของดีไซน์ และเจ้าของเทคโนโลยี ส่วนคนไทยได้เงินเพียงไม่กี่เปอร์เซ็นต์ ส่วนความหมายของ Value Chain เป็นการควบคุมระบบการจัดการจากผู้ผลิตตั้งแต่เป็นวัตถุดิบจนถึงผู้บริโภคขั้นสุดท้าย โดยทำให้องค์กรสามารถลดต้นทุนและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการสร้างคุณค่าให้กับองค์กรได้ ซึ่งไม่เหมือนกับ Value Creation เช่นกัน

2. ความหมายและความสำคัญของนวัตกรรม (Innovation) สิปปพันธ์ นวลละออง (2556) กล่าวถึงการสร้าง “นวัตกรรม (Innovation)” เป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ด้วยวิธีการใหม่ กระบวนการใหม่ หรือแม้แต่แนวคิดใหม่ ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งนามธรรมและรูปธรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าแก่ทั้งตนเอง และสังคมโดยรวม โดยนวัตกรรมเกิดจากการเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่มีอยู่ อาทิเช่น ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณิตศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ การแพทย์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น เพื่อนำความรู้ที่เป็นนามธรรมดังกล่าวไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมได้ ซึ่งนวัตกรรมมีความหมายที่ต่างกับคำว่า “การประดิษฐ์ (Invention)” ซึ่งเน้นสิ่งใหม่ในเชิงวัตถุมากกว่า อย่างไรก็ตาม วันทนีย์ สว่างอารมณ์ (2550) กล่าวว่า นวัตกรรมจึงเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างองค์ความรู้ และการผลิตออกสู่ตลาด นวัตกรรมเป็นสิ่งที่ทำให้นักวิชาการสามารถนำความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ ไปใช้ประโยชน์จนถึงผู้บริโภคได้ โดยเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมในการใช้ชีวิต อาทิเช่น วัฒนธรรม ศาสนา เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม การเมือง และเศรษฐกิจ เป็นต้น ดังนั้นจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน นอกจากนี้ ศุภชัย หล่อโลหการ (2555) กล่าวถึง “นวัตกรรม” คือ “สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม” โดยนวัตกรรมนับเป็นกลยุทธ์สำคัญ ที่ประเทศต่าง ๆ ได้นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ กระบวนการผลิตใหม่ การบริการใหม่ตลอดจนการดำเนินธุรกิจในมิติใหม่ที่สามารถสร้างความแตกต่าง และมูลค่าเพิ่ม

อันจะก่อให้เกิดการยกระดับศักยภาพทางการแข่งขันในเชิงเศรษฐกิจ รวมถึงยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมของประเทศให้ทัดเทียมสังคมโลก

4. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวางแผนการจ้ดนำเที่ยว

4.1 การวางแผนเพื่อความสำเร็จ

บริษัทนำเที่ยวทุกบริษัทควรมีการวางแผนทางธุรกิจ เพราะการวางแผนงาน เปรียบเสมือนแผนที่นำทางให้บริษัทก้าวเดินไปในทิศทางที่กำหนดไว้ เนื่องจากการวางแผนเป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติได้พอรู้ถึงข้อดี ข้อด้อย และโอกาสในการเสี่ยงต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นตลอดเส้นทางนั้น ซึ่งย่อมจะดีกว่าที่จะก้าวไปโดยไม่ทราบทิศทางที่แน่นอน นอกจากนี้ การวางแผนเตรียมดำเนินการทุกอย่างตามแผนที่กำหนด นับตั้งแต่การจัดรายการนำเที่ยว การติดต่อธุรกิจผลิตสินค้าบริการท่องเที่ยวอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อนึ่งในการจัดทำแผนการตลาด และการส่งเสริมการขาย ยังต้องอาศัยแผนหลักที่ทางบริษัทวางไว้ด้วยปัจจัย 3 ประการ ที่ทำให้บริษัทนำเที่ยวประสบความสำเร็จในธุรกิจ คือ

1. การวางแผนที่ไม่ถูกต้อง
2. ขาดการวางแผนการบริหารงาน
3. ขาดการวางแผนทางการเงิน

ดังนั้น การวางแผนจึงเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จในธุรกิจการจ้ดนำเที่ยวแต่ละปี หมายถึงการผลิตสินค้า ซึ่งได้แก่ โปรแกรมนำเที่ยวต่างๆ ที่บริษัทจัดทำขึ้นเพื่อขายให้แก่ลูกค้า ถ้าสินค้าที่จัดขึ้นไม่ได้วางแผนอย่างถูกต้องและขาดการพัฒนา เพราะบริษัทขาดการตั้งวัตถุประสงค์ ทำให้ลูกค้าได้รับประสบการณ์จากการท่องเที่ยวน้อย วิธีที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการจ้ดนำเที่ยว คือ ต้องมีการวางแผนที่ดี การวางแผนเป็นทักษะอย่างหนึ่งที่ต้องใช้ผู้มีความรู้ความสามารถมาดำเนินการ เพราะนั่นหมายถึงงานอื่น ๆ ที่จะตามมาจากการวางแผน เช่น การจัดรายการนำเที่ยว การเขียนรายการนำเที่ยว การส่งเสริมการขายให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้

เฟย์ (Fay, 1992 : 73-80) ได้อธิบายถึงขั้นตอนการวางแผน สรุปได้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานการณ์

ในการวางแผนธุรกิจสำหรับนักวางแผนการวิเคราะห์สถานการณ์ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ นักวางแผนจะต้องเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทกับลูกค้า ประวัติความเป็นมาของบริษัท การดำเนินงาน และนโยบายของบริษัทว่า อยู่ตรงจุดใด เมื่อทราบข้อมูลเหล่านี้แล้ว จากนั้นจึงวิเคราะห์สถานการณ์การจ้ดนำเที่ยวที่บริษัทนำเสนอขายต่อลูกค้า ตลอดจนวิเคราะห์ถึงความสำเร็จ ความล้มเหลว ข้อดี ข้อเสียของการจ้ดนำเที่ยวในแต่ละปี ปัจจัยอื่นที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์ ได้แก่ การพิจารณาสภาพพื้นฐานของลูกค้าโปรแกรมนำเที่ยว และราคา ซึ่งจะต้องมีการวิเคราะห์รายการนำเที่ยว ทั้งใน

ด้านคุณภาพ และปริมาณ โดยสำรวจว่า รายการใดที่ลูกค้าให้ความสนใจมาก ปานกลาง น้อย แล้วนำมาวิเคราะห์ถึงเหตุผลเพื่อพัฒนาการจําหน่ายเที่ยว นอกจากนี้ จะต้องวิเคราะห์ถึงความแตกต่างของลูกค้าในด้านความเหมือน ความชอบ และพฤติกรรมกาซื้อ

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์บริษัทคู่แข่ง

การยึดหลักความสำเร็จทางธุรกิจที่ว่า “รู้เขา รู้เรา” ยังเป็นสิ่งจําเป็น ต้องรู้ว่าบริษัทอยู่ระดับใด และบริษัทอื่นที่อยู่ระดับเดียวกัน มีบริษัทใดที่เป็นคู่แข่ง และแข่งขันในด้านใด ระดับการแข่งขันมากน้อยแค่ไหน ต้องวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ในการดำเนินงานของเรา ในส่วนที่คล้ายคลึงกับบริษัทอื่น เช่น จุดหมายปลายทางของการเดินทาง ช่วงเวลาของการจําหน่ายเที่ยว ราคาบริการท่องเที่ยว ซึ่งจากการวิเคราะห์บริษัทคู่แข่ง จะทำให้ได้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการวางยุทธศาสตร์การจําหน่ายเที่ยวได้ เช่น การแนะนำจุดหมายปลายทางใหม่ เทคนิคการจําหน่ายเที่ยวแบบเหมาจ่าย (Package tour) หรือการกำหนดราคาบริการท่องเที่ยว เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 พิจารณาเพิ่มการขาย

นำข้อมูลที่เป็นข้อดี และข้อบกพร่อง ที่ได้จากการวิเคราะห์ทั้ง 2 ขั้นตอน มาพิจารณาเพื่อปรับปรุงยอดการขาย ในแง่ของรายการนำเที่ยว จำนวนลูกค้า หรือเทคนิคการขาย ซึ่งต้องคำนึงถึงฤดูกาลท่องเที่ยว เป็นประการแรกโดยเป็นการพิจารณาถึงฤดูกาลกับจุดหมายปลายทาง ทำอย่างไรที่จะพยายามเพิ่มการผลิตในช่วงนอกฤดูกาล เพราะในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ยอดการขายจะสูงทำให้มีรายได้มาก แต่การจําหน่ายเที่ยวช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยวก็จะมีส่วนช่วยให้บริษัทมีรายได้เพิ่มขึ้น และการติดต่อกับธุรกิจผลิตสินค้าบริการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องจะไม่ลำบากเหมือนช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว วิธีที่ดีที่สุดคือการจัดการท่องเที่ยวในช่วงนอกฤดูกาลในราคาที่ถูกลง เพื่อให้พนักงาน ผู้นำเที่ยว และคนขับรถ มุ่งงานทำและบริษัทมีรายได้ตลอดปี ถึงแม้ว่ารายได้จะน้อยกว่าในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว แต่ก็ยังดีกว่าไม่มีรายได้ นอกจากนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับจุดหมายปลายทางหรือแหล่งท่องเที่ยวที่จะสามารถมีลูกค้าตลอดปี ดังนี้ การจําหน่ายเที่ยวช่วงนอกฤดูกาล จะช่วยให้การวางแผนทรัพยากรบุคคล และการวางแผนการเงิน และบริการลูกค้าได้อย่างเต็มที่ ส่วนประการที่สอง ได้แก่ การเพิ่มกำไร การที่บริษัทจะมียอดขายมาก และสามารถทำกำไรได้มากหรือน้อยขึ้นกับความต้องการ และความนิยมของลูกค้าที่มีต่อบริษัท จึงต้องพิจารณาถึงลูกค้า เป้าหมายว่า เป็นใคร มีความต้องการอย่างไร เพื่อประโยชน์ในการจัดการ การกำหนดราคา และการปรับปรุงรายได้เป็นความต้องการของลูกค้า เป้าหมายโดยอาจจะยกเลิกรายการที่ไม่เป็นที่นิยม และทำกำไรน้อย

ขั้นตอนที่ 4 พิจารณาหาตลาดเป้าหมาย

พิจารณาจากตลาดที่มีความต้องการสินค้าชนิดต่างๆ ที่บริษัทจัดทำขึ้น โดยดูจากตลาดเป้าหมาย ซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริโภค และกลุ่มที่ให้ความสนใจ

ขั้นตอนที่ 5 พัฒนาแนวทางการติดต่อสื่อสาร

พิจารณาถึงแนวทางในการพัฒนาการติดต่อสื่อสาร ที่จะให้ไปถึงตลาดเป้าหมาย ซึ่งรวมถึงการพิจารณาหาตลาดใหม่ด้วย ในการติดต่อสื่อสารเพื่อการขายสินค้า สามารถทำได้หลายแนวทาง

1. ประชาสัมพันธ์ คำนึงถึงความสัมพันธ์อันดีกับสาธารณชน
2. เผยแพร่ เป็นการบอกกล่าวผลผลิตของบริษัท โดยการพิมพ์เผยแพร่
3. โฆษณา โฆษณาทางสื่อต่าง ๆ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมหรือ นิทรรศการทางการท่องเที่ยว
4. ทางไปรษณีย์ ติดต่อโดยตรงกับลูกค้าทางไปรษณีย์
5. ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการติดต่อโดยตรง แบบรวดเร็วกับลูกค้า
6. ขายโดยตรง เป็นการขายหน้าร้านหรือขายทางโทรศัพท์

ขั้นตอนที่ 6 ติดตามและประเมินผล

ควรมีการติดตามผลของการจัดนำเที่ยวแต่ละครั้ง รวมถึงการประเมินผลแต่ละปีในด้านต่างๆ ดังนี้

1. เขตภูมิภาค และจุดหมายปลายทางใด ที่บริษัทจัดได้ประสบผลสำเร็จ
2. เขตภูมิภาค และจุดหมายปลายทางใดที่บริษัทอื่น ๆ หรือบริษัทคู่แข่งประสบผลสำเร็จ
3. รายการไหนที่ทำกำไรมาก-น้อย ตลอดจนความนิยมของลูกค้า มาก-น้อย เพียงใด
4. ตลาดไหนที่ควรเจาะเป็นพิเศษ
5. จุดหมายปลายทางใดที่ควรพัฒนาใน 2-3 ปี ข้างหน้า โดยอาจมีข้อเสนอแนะให้จัดจุดหมายปลายทางใหม่ให้เข้ากับลูกค้าใหม่ และกิจกรรมใหม่

4.2 การจัดทำแผนระยะสั้นและระยะยาว

การวางแผนควรมีการวางแผนระยะสั้นและระยะยาว

1 การจัดทำแผนระยะยาว ควรจัดวางแผนในช่วง 3-5-10-20 ปี เป็นการวางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาบริษัทไปในทิศทางที่ต้องการ ไม่ว่าจะเป็นด้านการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาการจัดการ และการพัฒนาคุณภาพ และบริการ ในการวางแผนระยะยาวนี้จะมีการกำหนดแนวทางการพัฒนารายการนำเที่ยว จะพิจารณาตามความสนใจของกลุ่มลูกค้า เป้าหมาย เช่น ลูกค้าบางกลุ่มสนใจการท่องเที่ยว ชมความงามตามธรรมชาติ ทางทะเล หรือความงามของทุ่งหญ้า ภูเขา ดอกไม้ ส่วนบางกลุ่มจะสนใจการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดี นักท่องเที่ยวบางกลุ่มอาจจะสนใจไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เพียงเพื่อซื้อของเท่านั้น กลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่สนใจซื้อบริการ

มักจะเป็นคนที่มีความคล้ายคลึงกันในด้านต่าง ๆ เช่น เป็นคนที่มีอาชีพเหมือนกัน มีงานอดิเรกเหมือนกัน เป็นเพื่อนหรือรู้จักกัน อายุ เพศ หรือวัย ใกล้เคียงกัน โสด แต่งงาน หรือมีเมียเหมือนกัน มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา และวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน มีประสบการณ์การเดินทางคล้ายกัน หรือไม่รู้จักกัน เลย

2. การวางแผนระยะสั้น การวางแผนจัดนำเที่ยวในแต่ละปี จะต้องพิจารณาถึงส่วนประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1. ประเภทการจัดนำเที่ยว บริษัทนำเที่ยวต้องมีนโยบายในการจัดนำเที่ยวว่า จะจัดนำเที่ยวประเภทใดบ้าง เช่น ประเภทรับนักท่องเที่ยวที่มาจากต่างประเทศ หรือประเภทจัดนำเที่ยวให้นักท่องเที่ยวไทยเที่ยวภายในประเทศหรือเที่ยวต่างประเทศ

2. ภูมิภาค จุดหมายปลายทาง มุ่งจัดภูมิภาค ยุโรป เอเชีย หรืออเมริกา เป็นต้น โดยเน้นหนักประเทศใดบ้าง ถ้าเป็นภายในประเทศมุ่งเน้นภาคหรือจังหวัดใดบ้าง

3. วัตถุประสงค์ ในการจัดนำเที่ยวแต่ละครั้งควรจะวางวัตถุประสงค์ของการจัดแต่ละครั้งว่ามีจุดมุ่งหมายที่จะให้นักท่องเที่ยวได้อะไรบ้าง เช่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้จักสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้นว่า สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สถานที่สวยงามตามธรรมชาติ หรือเพื่อให้มีโอกาสได้ซื้อของ หรือเพื่อให้ได้มีโอกาสลองรับประทานอาหารประจำท้องถิ่นนั้น ๆ หรือ เพื่อให้มีโอกาสได้ศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของคนท้องถิ่น หรือเพื่อให้ได้มีโอกาสเล่นกีฬาฤดูหนาว หรือชมกีฬา เป็นต้น เพราะถ้าวางวัตถุประสงค์ในการจัดนำเที่ยวไว้แล้ว การจัดต้องสนองตอบวัตถุประสงค์ที่วางไว้

4. ช่วงเวลาของการจัด ในการจัดนำเที่ยวจะจัดกี่ครั้งในช่วงใดบ้าง ใช้ระยะเวลากี่วัน ต้องพิจารณาช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม ของสถานที่ที่จะไป ประกอบกับเวลาว่างของนักท่องเที่ยว เช่น ช่วงปิดภาค หรือช่วงหยุดยาว 4 วัน เพราะถ้าจัดเวลาไม่สอดคล้องกันก็อาจจะขายไม่ได้

5. ความคาดหวังของลูกค้า ลูกค้าหวังจะได้รับบริการที่ต้องการ เช่น ความสนุก ซึ่งบริษัทนำเที่ยวจะต้องอธิบายความหมายของคำว่า “สนุก” ได้ เพื่อจะจัดได้ถูกต้องตามความต้องการของลูกค้า และเมื่อกลับจากการท่องเที่ยวผลที่จะคุ้มกับที่เสียเงิน หรือ “ไม่สนุก” ในที่นี้ หมายถึง ได้รับบริการที่ดีพักผ่อนเต็มที่ กินอาหารอร่อย ซื้อของถูกใจ เห็นสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ มีเพื่อนใหม่ หรือได้ความรู้จากความบันเทิง

6. ลูกค้าเป้าหมาย พิจารณาถึงบุคคลที่สามารถท่องเที่ยวได้เป็นบุคคลใด มีอาชีพอะไร ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นอย่างไร เพื่อจะได้จัดได้ถูกต้องตามงบประมาณของลูกค้า ซึ่งสามารถศึกษาได้จากผู้ที่เคยใช้บริการของบริษัทนำเที่ยว เพื่อให้ทราบความต้องการทางด้านการท่องเที่ยว เช่น ต้องการสัมผัสธรรมชาติ อาบแดด สิ่งบันเทิงเริงรมย์ เยี่ยมชมสถานที่ เป็นสิ่งแปลก ๆ ใหม่ หรือซื้อของ เป็นต้น

7. กิจกรรม จะจัดกิจกรรมเช่นไรให้สอดคล้องกับความสนใจของลูกค้า เพราะความแตกต่างกันของลูกค้า อาจต้องการประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ถึงแม้จะไปจุดหมายปลายทางเดียว และในขณะเดียวกันต้องจัดให้เหมาะกับวัยของลูกค้า

8. ปริมาณการจัดนำเที่ยว วางแผนกำหนดจำนวนรายการนำเที่ยวที่จะจัดแต่ละปี โดยแยกตามประเภทต่าง ๆ

การจัดนำเที่ยวต้องมีการวางแผนประจำปี ถึงแม้บริษัทนำเที่ยวที่ดำเนินธุรกิจมานาน จะมีรายการนำเที่ยวเหมือนเดิมซ้ำทุกปี แต่ก็ต้องมีการปรับปรุงบางรายการที่เห็นว่าไม่ชอบพอ โดยมีการแก้ไขรายการ อาจจะเพิ่มสถานที่เที่ยวใหม่ และเปลี่ยนแปลงกิจกรรม

แมนซินี (Mancini, 1990 : 198) ได้เสนอแนะว่า ก่อนจะวางแผนจัดนำเที่ยว ควรจะมีการสำรวจความคิดเห็นของลูกค้า โดยส่งแบบสอบถามให้ตอบก่อนสิ้นสุดการเดินทางแต่ละครั้งเพื่อนำผลความคิดเห็นของลูกค้ามาปรับปรุง พัฒนาให้การจัดนำเที่ยวน่าสนใจตามความต้องการของลูกค้า เพราะลูกค้า แต่ละคนแต่ละกลุ่ม มีความต้องการแตกต่างกัน เช่น กลุ่มคนสูงวัยที่อาจจะไม่ต้องการรายการที่แน่นจนเกินไปกลุ่มผู้หญิงที่อาจต้องการเวลาจับจ่ายซื้อของเพิ่มมากขึ้น และกลุ่มหนุ่มสาว ที่อาจต้องการกิจกรรมที่มีการผจญภัย เป็นต้น

การวางแผนจัดนำเที่ยวแต่ละครั้ง จะต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ คือ

1. การกำหนดวัน ต้องคำนึงถึงระยะทาง จำนวนสถานที่ท่องเที่ยวลูกค้าเป้าหมาย อากาศ เหตุการณ์สำคัญพิเศษ
2. ลูกค้าเป้าหมาย ถ้าลูกค้าอายุมากควรจัดการท่องเที่ยวระยะสั้น รายการไม่แน่น และไม่ควรให้นั่งรถนานทั้งวัน หรือเดินชมมาก ๆ และคำนึงถึงอาหารที่เหมาะสมกับวัยด้วย ดังนั้น การจัดรายการต้องสามารถยืดหยุ่นได้
3. ระยะทางเป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้าระยะทางจากเมือง A ไปยังเมือง B ใช้เวลานานั่งรถนาน ควรพิจารณาว่าสมควรจัดหรือไม่ เพราะถ้านั่งรถนานโดยไม่ได้แวะเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวใด ๆ เลย ก็จะทำให้รายการน่าเบื่อ ควรคำนึงถึงเสมอว่าความอดทนของนักท่องเที่ยวมีขีดจำกัด ถ้าจัดการเดินทางให้นั่งรถตลอดวันจะทำให้เหนื่อย อาจเจ็บป่วยได้ง่าย หรืออาจหลับในขณะร่วมกิจกรรมอื่น เช่น ชมการแสดง เพราะเหนื่อยจากการนั่งรถ ถ้าระยะทางไกลมาก จะทำให้เสียเวลาเดินทาง และต้องใช้จำนวนวันเพิ่มมากขึ้นในการเดินทาง ดังนั้น ในการวางแผนในเรื่องของระยะทาง ในกรณีที่ระยะทางไกลมาก ถ้าจุดหมายปลายทางที่ไปไม่มีสิ่งที่น่าสนใจจริง ๆ ก็ไม่สมควรที่จะจัด เพราะไม่คุ้มกับการเดินทาง
4. ความบันเทิง ในกรณีที่การจัดท่องเที่ยวในครั้งนั้นตรงกับเทศกาลก็ควรให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในเทศกาลนั้น ๆ หรือถ้าไม่ตรงกับเทศกาลหรือเหตุการณ์พิเศษ ก็ควรจัดหา

กิจกรรมบันเทิงให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเข้าชม เช่น การแสดงพื้นบ้าน บัลเลต์ หรือจัดล่องเรือที่ทะเลสาบ หรือแม่น้ำ พร้อมรับประทานอาหารค่ำ โดยอาจจะจัดเป็นแบบให้เลือก (Optional tour) ก็ได้ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มความประทับใจให้นักท่องเที่ยวได้มากกว่าจะให้นักท่องเที่ยวนอนพักที่โรงแรมแต่หัวค่ำทุกคืน

5. การซื้อของ ต้องจัดเวลาให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสซื้อของบ้าง โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวไทยต้องมีของฝากญาติมิตร การจ้ดนำเที่ยวที่ใช้เวลานาน 15 วัน ควรเปิดโอกาสให้เวลาซื้อของประมาณ 2-3 ชั่วโมง ปัจจุบันบริษัทนำเที่ยวไทยนิยมจัดท่องเที่ยวเพื่อการซื้อของให้สำหรับคนที่ชอบซื้อของ โดยมีรายการนำเที่ยวบ้าง แต่เวลาส่วนใหญ่จะให้กับการซื้อของ ซึ่งราคาจะรวมค่าเครื่องบิน โรงแรม และอาหารบางมื้อทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สนใจในการจับจ่ายซื้อของ

6. ทำเลที่ตั้งของโรงแรม ในการวางแผนต้องคำนึงถึงโรงแรมที่พักชนิดของโรงแรมว่าเป็นระดับใด ส่วนมากบริษัทนำเที่ยวเลือกระดับของโรงแรมระหว่าง 3 ดาว - 5 ดาว และการเลือกโรงแรมบางครั้งคำนึงถึงทำเลที่ตั้ง ถ้าโรงแรมอยู่ในใจกลางเมืองที่มีการจราจรหนาแน่นต้องใช้เวลาเดินทางนาน ก็จะเป็นอุปสรรคของการเดินทาง ถ้าไม่มีจุดประสงค์ในเรื่องให้โอกาสนักท่องเที่ยวได้ซื้อของสะดวกแล้ว บริษัทนำเที่ยวมักจะจัดโรงแรมที่อยู่นอกเมือง เพื่อสะดวกในการเดินทางต่อไป เพราะประหยัด และไม่ยุ่งวาย สามารถต่อรองเรื่องราคาและเงื่อนไขต่าง ๆ ได้

7. จุดแวะพัก ในต่างประเทศจะมีการจำกัดเวลาในการขับรถให้อยู่ในช่วงหนึ่ง เมื่อถึงกำหนดแล้วจะต้องหยุดรถเพื่อพัก ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้คนขับเหนื่อยล้าจนเกินไป ฉะนั้น คนขับรถจะรู้ว่าควรจะหยุดพักเมื่อใด และจุดใด ส่วนมากแล้วสถานที่ให้หยุดพักนั้น มักจะเป็นสถานีเติมน้ำมัน หรือร้านอาหาร เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสพักผ่อน เข้าห้องน้ำ หรือรับประทานอาหารของว่าง และดื่มกาแฟ นอกจากนั้น บริษัทนำเที่ยวต่างประเทศจะไม่ค่อยระบุอาหารกลางวันไว้ในรายการ อย่างไรก็ตาม การหยุดแวะพักเพื่อรับประทานอาหารกลางวันก็เป็นสิ่งสำคัญ แต่จุดดีของการไม่ระบุอาหารกลางวันไว้ในรายการก็คือ คนขับสามารถยืดหยุ่นที่จะจอดให้นักท่องเที่ยวรับประทานอาหารกลางวันได้ สำหรับในประเทศไทยส่วนใหญ่การหยุดพักจะขึ้นอยู่กับความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่ส่วนใหญ่แล้วทุก 2-4 ชั่วโมงควรจะได้มีการหยุดพักเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เปลี่ยนอิริยาบถ หรือเข้าห้องน้ำ ถึงแม้บนรถจะมีห้องน้ำแล้วก็ตาม

8. ร้านอาหาร การพิจารณาเลือกร้านอาหาร ต้องคำนึงว่าร้านอาหารที่แพงที่สุด ไม่ใช่ว่าจะอร่อยหรือดีเสมอไป ควรนำเสนอร้านอาหารที่เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยว เช่นร้านอาหารเพื่อสุขภาพ หรือร้านอาหารพื้นถิ่น

9. การคิดราคา ต้องคำนึงถึงอัตราการแลกเปลี่ยนเงิน โดยเฉพาะบริษัทที่ใช้เครดิต ต้องเสี่ยงที่จะจ่ายเพิ่มขึ้น ถ้าอัตราการแลกเปลี่ยนเงินสูงขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม บริษัทนำเข้าที่จะใช้เครดิต กับธุรกิจผลิตสินค้าบริการอื่นๆ ได้ จะต้องเป็นบริษัทที่ติดต่อกันมานานจนเป็นที่เชื่อถือไว้วางใจกัน จึงจะได้เครดิต (Reilly, 1991: 14-23)

3. การวางแผนจัดนำเที่ยว จะต้องรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณาจัดโปรแกรมนำเที่ยว ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับจุดหมายปลายทาง ศึกษาจุดหมายปลายทางที่น่าสนใจพอที่จะจัดรายการได้ 1 วัน หรือหลายวัน พิจารณาว่า มีสิ่งดึงดูดใจที่น่าสนใจอยู่ใกล้กับจุดหมายปลายทางหรือไม่ มีโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ภัตตาคาร ร้านค้า หรือไม่ ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ตรงกับความต้องการของบริษัทหรือไม่ นอกจากนั้นยังต้องศึกษาจุดหมายปลายทางนั้น ๆ ทั้งในด้านคุณภาพ และราคาว่าเหมาะสมหรือไม่

2. ข้อมูลเกี่ยวกับที่พัก บริษัทนำเข้าควรศึกษาข้อมูล ต่อไปนี้

- ระดับของโรงแรม เพราะจะมีผลต่อการกำหนดราคา
- ชื่อโรงแรมที่มีภาพลักษณ์ดี เช่น โรงแรมในเครือข้ามชาติ เพราะเป็นที่รู้จักดี สามารถวางใจได้ในด้านคุณภาพ และบริการ สะดวกในการจองเพราะสามารถจองจากสาขาใดก็ได้ นอกจากนั้นราคาสามารถต่อรองกันได้ตามจำนวนนักท่องเที่ยว
- ชนิดของห้อง ส่วนใหญ่จะเป็นห้องคู่ ซึ่งอาจจะมี 1 เตียงใหญ่ เตียงเดี่ยว (Double bed) หรือเตียงเล็ก 2 เตียง (Twin bed) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับขนาดของเตียงนั้น นักท่องเที่ยวไม่ค่อยจะมีปัญหาหรือเรียกร้องเตียงขนาดใหญ่ อาจเป็นเพราะขนาดรูปร่างของคนไทยไม่ใหญ่โตมาก จนทำให้เกิดปัญหากับเตียงขนาดธรรมดา ซึ่งผิดกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวยุโรป เพราะบางครั้งต้องการเตียงใหญ่ 2 เตียงอยู่ในห้อง ทำให้บริษัทนำเข้ามีข้อจำกัดในการเลือกโรงแรมเพิ่มขึ้น ซึ่งส่วนมากโรงแรมในระดับ 4-5 ดาว เท่านั้น จึงจะมีห้องที่บรรจุเตียงใหญ่ 2 เตียง อยู่ในห้อง ทำให้บริษัทนำเข้ามีข้อจำกัดในการเลือกโรงแรมเพิ่มขึ้น ซึ่งส่วนมากโรงแรมในระดับ 4-5 ดาว เท่านั้น จึงจะมีห้องที่บรรจุเตียงใหญ่ 2 เตียง (Queen size หรือ King size) ไว้เพื่อสนองความต้องการของลูกค้า
- การบริการขนส่งกระเป๋า ต้องมีประสิทธิภาพสมกับราคาที่จะต้องจ่ายสำหรับการบริการ
- การอำนวยความสะดวกในการรับประทานอาหาร อาหารส่วนใหญ่จะเป็นบุฟเฟต์ และถ้าเป็นอาหารเช้าแบบยุโรป (continental breakfast) จะรวมอยู่กับค่าห้อง

แต่บางครั้งอาจต่อรองค่าห้อง และอาหารเช้าแบบอเมริกัน บุฟเฟต์ได้ ส่วนอาหารกลางวันไม่ค่อยจัด เพราะนักท่องเที่ยวจะไม่เข้ามารับประทานอาหารในโรงแรม อาหารเย็นส่วนใหญ่จะใช้บริการในโรงแรมเฉพาะในวันแรกที่มาถึง และอาจจัดเป็นพิเศษสำหรับการเลี้ยงรับรองนักท่องเที่ยว

- ที่จอดรถภายในบริเวณของโรงแรม ต้องมีบริเวณพอสำหรับจอดรถตู้ รถโค้ช รถสำหรับผู้สูงอายุ หรือผู้พิการ
- ค่าห้องสำหรับคนขับรถและผู้นำเที่ยว ส่วนใหญ่จะขอฟรี เพราะถ้าพัก 15-20 ห้อง จะได้ฟรี 1 ห้อง หรือ 1 ห้องต่อรถ 1 คน อย่างไรก็ตามการขอห้องฟรี เป็นเงื่อนไขในการต่อรองกันระหว่างบริษัทนำเที่ยว และโรงแรม

3. ข้อมูลเกี่ยวกับร้านอาหาร ข้อมูลที่บริษัทนำเที่ยวควรได้ศึกษาเกี่ยวกับร้านอาหาร

มีดังนี้ คือ

- ระดับคุณภาพ ทั้งของอาหาร และการบริการ
- ราคาอาหารต่อรองได้ตามจำนวนคน ซึ่งถ้าเป็นนักท่องเที่ยวไทย จะนิยมใช้บริการอาหารจีน อาหารไทย และอาหารท้องถิ่น ตามลำดับ
- รูปแบบของการบริการ ซึ่งอาจจะเป็นนั่งโต๊ะ บุฟเฟต์ บาบีคิว ซึ่งเน้นการบริการส่งอาหารอย่างรวดเร็ว
- ชมการแสดง ในการจัดแต่ละครั้งจะจัดให้มีการรับประทานอาหารพร้อมชมการแสดงอย่างน้อย 1 ครั้ง เพื่อให้ลูกค้าได้รับความสุข สนุกเพลิดเพลิน ดังนั้นถ้าร้านอาหารมีอาหารพร้อมการบันเทิงในราคาที่เหมาะสม บริษัทนำเที่ยวก็ควรพิจารณาใช้บริการของภัตตาคาร ร้านอาหารประเภทนั้น ๆ
- ที่จอดรถกว้างขวาง พอสำหรับรถโค้ช
- อาหารฟรีสำหรับผู้นำเที่ยว คนขับ และผู้ติดตาม (ถ้ามี)

4. ข้อมูลเกี่ยวกับยานพาหนะ ถ้าเป็นเครื่องบิน รถไฟ เรือ ต้องทราบตารางเวลา และราคา สำหรับรถโค้ช เน้นการบริการที่ปลอดภัย ไว้ใจได้ อุปกรณ์ทันสมัย มีห้องน้ำ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ

5. ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว บริษัทนำเที่ยวควรได้ทราบถึงข้อมูล ดังต่อไปนี้

- ให้เข้าชมเป็นกลุ่มพิเศษโดยเฉพาะหรือไม่
- เวลาการเข้าชมสถานที่ที่มีการเปิด-ปิด เป็นเวลาหรือไม่
- เสียค่าเข้าชมมากหรือน้อยเพียงใด
- มีร้านขายของที่ระลึกหรือไม่

- มีบริเวณนั่งพักผ่อน และมีห้องน้ำเพียงพอสำหรับจะรับนักท่องเที่ยวที่เข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่ เพราะถ้านักท่องเที่ยวนั่งรถมาไกล จำเป็นต้องเข้าห้องน้ำ
- มีบริการอาหารหรือไม่ และถ้ามีต้องศึกษาอีกว่าเพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวหรือไม่ ถ้าแหล่งท่องเที่ยวเปิดให้คนเข้าชมได้มากกว่า 4 ชั่วโมง คงต้องรับประทานอาหาร ณ แหล่งนั้น เพราะจะเป็นการไม่สะดวกที่จะต้องเดินทางออกไปรับประทานอาหารแล้วกลับมาอีก
- มีบริการมัคคุเทศก์สำหรับบรรยายนำชมสถานที่หรือเปล่า
- ข้อมูลเกี่ยวกับการบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
- ต้องแน่ใจว่าแหล่งท่องเที่ยวที่จะเข้าชมมีมัคคุเทศก์นำชมและบรรยายสิ่งที่น่าสนใจของสถานที่นั้น มัคคุเทศก์ต้องได้รับการฝึกอบรมมาเพียงพอ และมีความรู้ในสถานที่นั้นเป็นอย่างดี ข้อมูลเกี่ยวกับการซื้อของ ข้อมูลเกี่ยวกับการซื้อของ
- มีร้านค้าที่หลากหลายในแต่ละบริเวณขายของ นับตั้งแต่ขายของพื้นเมือง ไปจนถึงศูนย์การค้า
- มีบริการอาหารหลากหลายให้ลูกค้าได้เลือก ตั้งแต่บริการตัวเองจนถึงบริการถึงโต๊ะ - ห้องน้ำสะอาด และมีที่ให้ลูกค้านั่งพักผ่อน
- มีกิจกรรมอื่นๆ เช่น นิทรรศการ ภาพยนตร์ หรือโบว์ลิง เป็นต้น (Fay, 1992: 81-94)

6. เมื่อผู้วางแผนรวบรวมข้อมูลแต่ละจุดหมายปลายทางได้แล้ว และวิเคราะห์ธุรกิจผลิตสินค้าบริการท่องเที่ยวอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในแง่ของ คุณภาพบริการ ราคา ความสัมพันธ์ระหว่างราคาและค่านิยมเวลาที่จะใช้ในแต่ละจุดหมายปลายทาง

จากนั้น พิจารณาเลือกใช้บริการของธุรกิจผลิตสินค้าบริการท่องเที่ยวที่เห็นว่าเหมาะสมเรื่องราคาและข้อเสนอของบริษัท จากนั้นเขียนรายการนำเที่ยว แต่ส่วนใหญ่คนวางแผนและคนเขียนการควรจะเป็นคนคนเดียวกัน หลังจากเขียนรายการนำเที่ยวพร้อมอัตราค่าบริการ แล้วส่งให้เจ้าของบริษัทหรือผู้จัดการพิจารณา โดยจะพิจารณารายการและยะทางเส้นทาง และราคาว่าเหมาะสมหรือไม่ก่อนที่จะส่งพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

7. การวางแผนจัดนำเที่ยวในแต่ละปี สามารถเขียนเป็นตารางลำดับขั้นตอนการวางแผนและประมาณการ ระยะเวลาที่จะต้องดำเนินการในแต่ละขั้นตอน การวางแผนงานทางธุรกิจจัดว่าเป็นความจำเป็นของผู้ประกอบการ เพื่อให้การทำงานดำเนินไปด้วยดีและมีอุปสรรคน้อยที่สุด เพราะการวางแผน จะช่วยให้ผู้ประกอบการก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคง ตามทิศทางที่กำหนดไว้ การจัดทำแผนงานควรมี

ทั้งระยะยาวและระยะสั้น บริษัทจะต้องมีรายละเอียดการดำเนินงานของบริษัทในแต่ละปี และในขณะเดียวกัน บริษัทก็ต้องวางแผนทางการพัฒนาการบริหารงานของบริษัทให้เจริญก้าวหน้าในแต่ละทศวรรษ

4. หลักการเขียนรายการนำเที่ยว

ความหมายของ “รายการนำเที่ยว” อาจเรียกว่า รายการท่องเที่ยว หรือกำหนดการเดินทาง หรือภาษาอังกฤษเรียก Itinerary หมายความว่า กิจกรรมการเดินทางในแต่ละวัน ตั้งแต่วันแรกจนถึงวันสุดท้ายตามจำนวนวันที่จัด โดยระบุวัน เวลา สถานที่พักแรม ภัตตาคาร ร้านอาหาร และแหล่งท่องเที่ยว การเขียนรายการนำเที่ยวมิใช่เฉพาะความสามารถในการเขียนกำหนดการเดินทางเท่านั้น แต่หมายรวมถึงความสามารถของการเขียนมีเหตุผล น่าเชื่อถือ มีสีสัน เร้าอารมณ์ ที่ทำให้ผู้อ่านอ่านแล้วเกิดความรู้สึกรักอยากไปเที่ยว แล้วให้ความสนใจ สอบถาม จนถึงการตัดสินใจซื้อสินค้าในที่สุด

1. ชนิดของรายการนำเที่ยว

แมนซินี (Mancini, 1990 : 55) กล่าวว่า รายการนำเที่ยวมี 2 ชนิด ชนิดแรกสำหรับขายลูกค้า และชนิดที่สองสำหรับผู้นำเที่ยว ซึ่งจะมีรายละเอียดในการจัดการมากกว่าแบบแรก แต่ผู้นำเที่ยวจะต้องอ่านรายการนำเที่ยวทั้ง 2 ชนิด อย่างละเอียด ในขณะที่ เฟย์ (Fay, 1992 : 107) แบ่งรายการนำเที่ยวออกเป็น 3 ชนิด ได้แก่

1.1 รายการนำเที่ยวอย่างย่อ (Summary Itinerary) เป็นรายการนำเที่ยวที่เขียนเฉพาะจุดสำคัญ ๆ ซึ่งได้แก่สถานที่ท่องเที่ยว โดยไม่ระบุรายละเอียดอื่น ๆ การเขียนรายการนำเที่ยวชนิดนี้ ใช้ในจุดประสงค์เพื่อการตลาด ที่ต้องการจะแนะนำ บอกกล่าว และชักชวนให้ซื้อสินค้า และอาจใช้เป็นเอกสารทำความเข้าใจความตกลง ระหว่างบริษัทนำเที่ยวกับลูกค้า หรือผู้ประกอบการธุรกิจผลิตสินค้าบริการท่องเที่ยว (suppliers) อื่น ๆ

1.2 รายการนำเที่ยวสำหรับลูกค้า (Detailed Itinerary) หรือ อาจเรียกว่า A detailed passenger itinerary หรือ passenger itinerary เป็นรายการนำเที่ยวที่เขียนข้อมูลอย่างละเอียด เพียงพอที่จะให้ลูกค้าทราบว่าทำอะไรบ้าง ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการเดินทางในแต่ละวัน เพื่อลูกค้าจะได้วางแผนเตรียมตัวสำหรับการเดินทางได้ถูกต้อง

1.3 รายการนำเที่ยวสำหรับผู้ปฏิบัติงาน (Operating Itinerary) อาจเรียกว่า Operational working itinerary เป็นรายการนำเที่ยวที่เขียนเพื่อใช้เป็นคู่มือสำหรับผู้นำเที่ยวและคนขับรถ ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่ละเอียดมาก ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับระยะทาง เวลา และการติดต่อกับผู้ประกอบการธุรกิจผลิตสินค้า

- 1.4 บริการท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น สถานที่ท่องเที่ยวที่จะไปเยี่ยมชม ภัตตาคาร โรงแรม ซึ่งจะมีชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ของผู้ที่จะติดต่อด่วน นอกจากนี้ อาจเพิ่มข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เป็น สำหรับให้ผู้นำเที่ยวเป็นแนวทางประกอบการอธิบายให้แก่ลูกค้า

โดยสรุป การเขียนรายการนำเที่ยวสามารถแบ่งได้เป็น 3 ชนิด ชนิดแรกเป็นการเขียนรายการนำเที่ยวโดยสรุปเฉพาะที่สำคัญ ๆ จัดทำขึ้นสำหรับการขาย ชนิดที่สองจัดทำสำหรับลูกค้าก่อนออกเดินทางเพื่อให้ทราบกิจกรรมการเดินทางโดยละเอียด สำหรับชนิดสุดท้ายจัดทำเป็นคู่มือสำหรับผู้นำเที่ยว และคนขับรถ

อนึ่ง การเขียนรายการนำเที่ยวอย่างละเอียด แต่ละบริษัทนำเที่ยวมีวิธีเขียนเป็นของตนเองที่จะเขียนเพื่อดึงดูดความสนใจของลูกค้า ส่วนเนื้อความจะคล้ายคลึงกัน โดยจะต้องมีรายละเอียดเหล่านี้

- ชื่อโรงแรม หรือระดับชั้นของโรงแรม
- ชื่อร้านอาหาร หรือประเภทของอาหาร
- วัน เวลา ของการเดินทาง รับประทานอาหารเช้า กลางวัน เย็นและสถานที่ท่องเที่ยวที่จะไปเยี่ยมชม
- ข้อมูลอื่น ๆ ที่จะประโยชน์สำหรับลูกค้า แต่ส่วนใหญ่จะเลียง ไม่เขียนสิ่งที่ไม่จำเป็น เพราะบางครั้งรายการอาจจะยืดหยุ่น หรือมีการเปลี่ยนแปลงตามความจำเป็น

2. รูปแบบของการจัดการนำเที่ยว

- เป็นการจัตรายการนำเที่ยว ประมาณ 2-4 วัน โดยใช้ระยะทางในการเดินทางสั้น ต้องการให้มีที่พักแห่งเดียวตลอดการเดินทาง แต่ละวันจะเดินทางออกจากโรงแรมในช่วงเช้าเพื่อท่องเที่ยวแล้วกลับมาพักที่โรงแรมเดิมในตอนเย็น ข้อดีของการจัตนำเที่ยวรูปแบบนี้ คือ ไม่ต้องวุ่นวายกับขั้นตอน การเข้าพัก และออกจากโรงแรม (check in - check out) ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับการขนย้ายกระเป๋าเดินทางในแต่ละวันและลูกค้าจะได้มีเวลาพักผ่อนมากขึ้น ไม่ต้องรีบตื่นเพื่อนำกระเป๋าไปนอกห้องทุกเช้า และอาจจะได้ลดราคาค่าที่พัก และอาหารเช้าเป็นพิเศษ เพราะพักหลายวัน และช่วยประหยัดเงินค่าขนกระเป๋าเดินทางในแต่ละวัน แต่มีข้อเสียคือ จะทำให้ลูกค้าต้องเดินทางไปกลับเพื่อเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวทุกวัน ทำให้เสียเวลาในการเดินทาง ซึ่งการจัดในรูปแบบนี้ระยะทางไม่ควรเกิน 100 กิโลเมตร เพราะไป - กลับ ใช้เวลา 200 กิโลเมตร เพื่อให้มีเวลาเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ

- เป็นการจัดรายการนำเที่ยวที่เปลี่ยนที่พักทุกวัน ซึ่งต้องใช้ระยะทางในการเดินทางมากกว่า โดยเริ่มเดินทางจากจุดหนึ่งแล้วต่อไปเรื่อยวงรอบ แล้วกลับมาที่จุดเดิมครั้งแรก เพื่อเดินทางกลับ ข้อดีของการจัดรูปแบบนี้ คือ ความแปลกใหม่ สิ่งแวดล้อม เพราะเปลี่ยนสถานที่พักทุกวันและอยู่ซ้ำเมือง (จังหวัด) ทำให้ได้แวะเยี่ยมชมหลายเมือง แต่มีข้อเสียคือ ราคาโรงแรม จะแพงขึ้น และอุปสรรคในการเดินทางอาจเกิดขึ้นได้
- เป็นการจัดรายการนำเที่ยวที่คล้ายคลึงกับแบบที่ 2 แต่สถานที่ออกเดินทางไป และสถานที่เดินทางแตกต่างกัน ไม่ใช่เส้นทางเดียวกัน ข้อดีของรูปแบบนี้ คือไม่ต้องเสียเวลาเดินทางกลับจุดเริ่มแรกเพื่อเดินทางกลับ เหมาะสำหรับเดินทางระหว่างประเทศ ที่ใช้ระยะทางไกล เสียเวลานาน ข้อเสีย คือ ราคาจะแพงที่สุดเป็นการเดินทางไป - กลับ คนละทาง

การวางแผนจัดรายการนำเที่ยว โดยพิจารณาจากข้อมูลเหล่านี้ :

1. วัตถุประสงค์ การจัดรายการนำเที่ยวต้องจัดให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางแผนไว้ รายการนำเที่ยวก็ควรจะให้เวลาอิสระมาก ๆ เพื่อให้โอกาสลูกค้าได้ท่องเที่ยวตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้
2. ระยะทางในการเดินทาง ถ้าการเดินทางเป็นระยะสั้น ก็อาจจะจัดแวะเที่ยวระหว่างทางได้ประมาณ 2-3 แห่ง ก่อนถึงจุดหมายปลายทาง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะทางของจุดหมายปลายทางว่า ใกล้หรือไกลแค่ไหน ถ้าการเดินทางระยะยาว จะต้องคำนวณเพิ่มเวลาในการขับรถด้วย โดยออกช้ากว่าปกติ และลดจำนวนการแวะเที่ยวระหว่างทางลง โดยให้อยู่ในเส้นทาง สำหรับกรณีที่ต้องเดินทางกลางคืน วันรุ่งขึ้นไม่ควรจัดกิจกรรมตลอดทั้งวันจนถึงกลางคืน ควรดกกิจกรรมกลางคืน เพื่อให้ลูกค้าได้มีเวลาสำหรับพักผ่อน
3. ลูกค้าเป้าหมาย ต้องทราบว่า จะจัดการท่องเที่ยวให้ใคร ลูกค้าเป้าหมายเป็นใคร เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจ เพื่อจะได้จัดรายการได้ถูกต้อง ถ้าเป็นเพศหญิงสูงอายุ จะต้องจัดรายการที่ไม่เน้นกิจกรรมเสี่ยงอันตราย ผจญภัย หรือเดินทางไกล ต้องคำนึงถึงพลังกำลังของผู้สูงอายุ
4. ราคาบริการท่องเที่ยว ลูกค้าส่วนใหญ่จะดูที่ราคาบริการท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก ดังนั้น การคิดราคาต้องคำนึงถึงลูกค้าว่าจะสามารถซื้อบริการได้หรือไม่ และถ้าราคาแพง การจัดรายการต้องจัดให้ดี คุ่มค่ากับที่ลูกค้าจะต้องจ่ายเงินในราคาที่สูงกว่าที่อื่น ผู้จัดจะต้องศึกษาข้อมูลของบริษัทนำเที่ยวอื่น ๆ แล้วเปรียบเทียบกับของบริษัทตนเอง ถ้าจัดคล้ายคลึงกัน แต่ของบริษัทอื่นถูกกว่า ก็อาจจะขายไม่ได้
5. ความต้องการของตลาดเป้าหมาย จัดรายการให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด โดยจัดลำดับความสนใจของตลาด แล้วทำเป็นรายการให้น่าสนใจ และสนุกสนาน

6. การท่องเที่ยวโดยรถโค้ช ถ้าเป็นการเดินทางโดยรถโค้ชจะต้องเผื่อเวลาสำหรับหยุดพักระหว่างทาง เพื่อเข้าห้องน้ำ ดื่มน้ำชา กาแฟรับประทานอาหารของว่าง และเปลี่ยนอิริยาบถ เส้นทางที่รถผ่าน ควรจะเลือกที่มีทิวทัศน์สวยงามสองข้างทาง (ถ้าสามารถทำได้) และในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงการจราจรด้วย

7. อาหาร ทำเลที่ตั้งร้านอาหาร สำคัญพอ ๆ กับอาหาร อาหารมื้อแรกเมื่อมาถึงจุดหมายปลายทาง ควรจะจัดให้ใกล้กับโรงแรม หรือรับประทานอาหารในโรงแรม เพื่อหลีกเลี่ยงการขับรถ และให้ลูกค้าได้พักผ่อนเร็วขึ้น หลังอาหารเข้าควรให้เวลาลูกค้าได้กลับห้องพักเพื่อทำธุระส่วนตัว หรือเตรียมตัวเดินทางสำหรับอาหารมื้ออื่น ๆ ไม่ควรจัดที่โรงแรมทุกมื้อ ควรเปลี่ยนสถานที่และอาหารควรจะหลากหลาย และให้โอกาสได้ลองอาหารท้องถิ่นด้วย

8. ระยะเวลา การเดินทางแต่ละวันไม่ควรใช้เวลานานเกิน 12 ชั่วโมง ในแต่ละวัน ยกเว้น การชมการแสดงกลางคืน

9. แหล่งท่องเที่ยว นอกจากจะเลือกสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ๆ ที่เป็นจุดเด่นทางการท่องเที่ยว (tourist attraction) ไม่ว่าจะเป็นทางธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้นแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น สถานที่จอดรถขนาดใหญ่ จุดรับ - ส่ง นักท่องเที่ยว ห้องน้ำร้านอาหาร และร้านจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น

10. การตั้งชื่อ ต้องให้สัมพันธ์กับรายการ ต้องง่าย ตรง และดึงดูดความสนใจ เช่น ไปเมืองจินอาจตั้งชื่อ “ท่องแดนมังกร” ไปญี่ปุ่นตั้งชื่อว่า “คลีโกโมโน” หรือ “ซากุระบานที่โตเกียว” ส่วนไปยุโรปก็อาจใช้ชื่อว่า “ยุโรปรำลึก” ไปเที่ยวอิสาน อาจตั้งชื่อให้ว่า “ฟังแคนแดนอิสาน” เป็นต้น อ่านแล้วเกิดจินตนาการขึ้นในจิตใจของผู้อ่าน แล้วสนใจ ใคร่ทราบรายละเอียด

ก่อนเขียนรายการนำเที่ยว จะต้องศึกษาประเทศ จังหวัด หรือเมืองที่จะเจ้านำเที่ยวอย่างละเอียด ต้องรู้เส้นทางการบินของสายการบินต่างๆ ตารางบินทั่วโลก รวมถึงรถไฟ และอื่นๆ ควรพิจารณาการพักแต่ละคืนในเมืองใหญ่ นอกเมือง หรือเมืองเล็ก ต้องรู้วันหยุดต่าง ๆ ของประเทศไทย และต่างประเทศ เทศกาลพิเศษที่จะมีผลต่อการเดินทาง และการเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยว ต้องทราบวันปิดของสถานที่สำคัญต่าง ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ ปราสาท ตลอดจนร้านค้าต่าง ๆ เพราะถ้าไปถึงเมืองนั้นปรากฏว่าร้านค้าต่าง ๆ ปิด หรือพิพิธภัณฑ์ปิด ลูกค้าอาจไม่พอใจ การให้แวะเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งก็ต้องกำหนดเวลาให้ถูกต้องเหมาะสมว่า จะให้เวลามากน้อยแค่ไหน ต้องจัดเวลาให้เหมาะกับสถานที่ เช่น การเข้าชม Tower of London ควรให้เวลาอย่างน้อย 45 นาที หรือพิพิธภัณฑ์ลูฟว์ อย่างน้อยหนึ่งชั่วโมง เป็นต้น (Stevens, 1990 : 372 – 373)

แมนซินี (Mancini, 1990 : 202 - 213) กล่าวว่า การเขียนรายการนำเที่ยวจัดว่าเป็นศิลปะอย่างแท้จริง ไม่ใช่ทุกคนที่เขียนรายการนำเที่ยวจะมีความสามารถในการเขียนได้ดี เพราะจะต้อง

เขียนเหมือนตัวเอง “เดิน” (walk) ผ่านรายการด้วย ซึ่งหมายความว่า ผู้เขียนจะต้องมองเห็นภาพกิจกรรมการเดินทางในแต่ละวัน ตั้งแต่เช้าจรดเย็น พร้อมกันนี้ยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการวางแผนการจัดรายการนำเที่ยว ดังนี้

1. ลูกค้าเป็นใคร ต้องการอะไร เวลาไหน เวลาที่จัด และสถานที่เยี่ยมชมเป็นสิ่งสำคัญ
2. พิจารณาว่า เวลาไหนของปีที่เหมาะสมสำหรับการจัดนำเที่ยว ซึ่งต้องพิจารณาจากเวลาว่างของลูกค้า และจุดหมายปลายทางที่เหมาะสมสำหรับการเยี่ยมชม
3. พิจารณารวันที่ออกเดินทาง วันที่เหมาะสำหรับผู้ที่ทำงานควรเป็นการออกเดินทางวันศุกร์ กลับวันอาทิตย์ถัดไป จะได้เวลาประมาณ 8-9 วัน โดยลูกค้าจะลางานเพียง 5 วัน แต่ถ้าเดินทางไปต่างประเทศก็จำเป็นต้องนึกถึงเที่ยวบิน เพราะสายการบินบางสาย มีเพียง 2 เที่ยวบินใน 1 สัปดาห์ ก็ต้องจัดให้เหมาะสมกับเที่ยวบินของสายการบินนั้น ถ้าเป็นการท่องเที่ยวภายในประเทศควรใช้เวลา 4 วัน โดยเริ่มวันพฤหัสบดี ถึงวันอาทิตย์ หรือเย็นวันศุกร์ กลับเช้าวันจันทร์ ส่วนใหญ่จะนิยมจัดให้อยู่ช่วงท้ายสัปดาห์มากกว่าต้นสัปดาห์ เพราะลูกค้าจะมีเวลาทำงานที่รับผิดชอบในแต่ละสัปดาห์ให้เสร็จก่อนออกเดินทาง แต่ถ้าจัดให้สำหรับผู้เกษียณอายุแล้ว หรือผู้สูงอายุ การออกเดินทางกลางสัปดาห์ จะได้ราคาที่พักและเครื่องบินถูกกว่าในช่วงหยุดสุดสัปดาห์
4. พิจารณาถึงจำนวนวันที่จะจัดการท่องเที่ยว โดยดูจากจุดหมายปลายทางที่จะไปและจะต้องพิจารณาถึงจุดหมายปลายทางที่จะจัด โดยดูว่าจะขายอะไรสำหรับจุดหมายปลายทางนั้น สถานที่ท่องเที่ยว หรือแหล่งซื้อของ เป็นต้น และถ้าเดินทางหลายประเทศ/เมือง มีโอกาสได้อยู่ในประเทศ หรือเมืองนั้นกี่วัน เพราะถ้าแะเพียง 1 วัน แล้วเดินทางต่อไปอีกประเทศ จะเหมาะหรือไม่ ซึ่งต้องพิจารณาว่า ถ้าประเทศ/เมืองไหนมีสถานที่ท่องเที่ยวมาก ก็ควรอยู่หลายวัน โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวว่าต้องการให้ผ่านหลายประเทศ โดยแวะประเทศละวัน หรือต้องการเจาะลึกเที่ยวให้มากในแต่ละประเทศ แต่จะได้แวะน้อยประเทศ ผู้เขียนรายการต้องทราบถึงวัตถุประสงค์ในแต่ละรายการเพื่อจะได้จัดรายการให้เหมาะสม
5. เลือกผู้ประกอบการกิจผลิตสินค้าบริการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องที่น่าเชื่อถือ และมีฐานะทางการเงินดี เช่น สายการบิน โรงแรม และบริษัทตัวแทนนำเที่ยว บริษัทผู้ผลิตเหล่านี้ต้องไวใจได้ เพราะมีส่วนอย่างมากที่จะให้การท่องเที่ยวราบรื่น ซึ่งถ้าใช้บริการกันมานานจะได้สิทธิพิเศษกว่าที่เพิ่งเริ่มต้น
6. ในวันแรกและวันสุดท้ายของรายการนำเที่ยวควรจัดรายการ ใช้แวะจุดเด่นทางการท่องเที่ยวในเมือง การใช้เวลานั่งรถไปนาน ลูกค้ายังเหนื่อยจากการเดินทางแล้วยังต้องกลับมาจัดเตรียมข้าวของและตื่นแต่เช้าเพื่อเดินทางกลับ ดังนั้นวันแรก และวันสุดท้าย ควรเป็นการเยี่ยมชมสถานที่น่าท่องเที่ยวในเมืองมากกว่าจะนั่งรถไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต้องใช้เวลาในการเดินทาง

7. พิจารณาเที่ยวบินว่า เป็นเที่ยวบินที่บินตรงหรือต้องเปลี่ยนเครื่องกี่ครั้ง ทางที่ดีควรเลือกสายการบินที่บินตรง เพราะยังเป็นระยะทางไกลจะใช้เวลาเดินทางนาน ถ้าต้องเปลี่ยนเครื่องจะทำให้เสียเวลาเพิ่มอีก 2-4 ชั่วโมง และจะทำให้ลูกค้าอ่อนเพลียมากในวันแรก ถ้ามีความจำเป็นต้องเสียเวลาเปลี่ยนเครื่อง การจัดรายการนำเที่ยวในวันแรกก็ควรมีหลายรายการ และให้ลูกค้าได้พักผ่อนเร็วขึ้น

8. พยายามจัดให้เปลี่ยนโรงแรมน้อยที่สุด เพราะทำให้ลูกค้าต้องรื้อกระเป๋าและจัดกระเป๋าทุกวัน ถ้าเป็นไปได้ควรจัดให้พักโรงแรมในเมืองหนึ่งและใช้การเดินทางไปชมเมืองที่อยู่ใกล้เคียง แบบเข้าไป-เย็นกลับ เป็น excursion tour แต่ถ้าต้องใช้เวลาเดินทางไป-กลับ ถึงอย่างน้อย 5 ชั่วโมง ก็ไม่ควรทำลักษณะนี้ เพราะจะเป็นการเสียเวลามาก อย่างไรก็ตาม ถ้าทำได้ควรหลีกเลี่ยงการพักโรงแรมละ 1 คืน

9. ควรจัด City Tour ให้ในวันแรกของการไปถึง เพื่อให้ลูกค้าได้มีโอกาสเห็นเมืองโดยทั่วไป ถนนหนทาง ตัวอาคาร ย่านราชการ และแหล่งซื้อของ เป็นการสำรวจตัวเมืองก่อนที่จะได้มีโอกาสและชมสถานที่ท่องเที่ยวของเมืองในวันถัดไป แต่ถ้าพักเมืองนั้นเพียง 1 คืน ก็จะเป็นการเยี่ยมชมตัวเมืองนั้นในเวลาอันรวดเร็วและผิวเผิน

10. อย่าจัดรายการแน่นจนเกินไป ผู้เขียนรายการบางคนคิดว่าลูกค้าเสียเงินแล้วคงจะต้องการเที่ยวให้คุ้ม จึงจัดรายการจนแน่น ตั้งแต่เช้าตรู่จนถึงดึก ซึ่งเป็นการไม่ถูกต้อง ควรจัดเวลาตื่นที่เหมาะสม มีเวลาสำหรับซื้อของ หรือให้เวลาว่างอย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง สำหรับพักผ่อนนอนพัก หรือออกไปเดินเล่นบริเวณรอบๆ โรงแรม

11. ไม่ควรจัดให้นั่งรถโค้ชนานเกินไปในแต่ละวัน ระยะทางที่ใช้ในการเดินทางไม่ควรเกิน 500 กิโลเมตร แต่ระยะทางที่ดีควรมีระยะทางประมาณ 350 กิโลเมตร เท่านั้น และในระหว่างการเดินทางควรให้เวลาพักเข้าห้องน้ำ รับประทานอาหาร และแวะเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวบ้าง การนั่งรถถ้านั่งรถนานเกิน 2-3 ชั่วโมง คนนั่งจะเริ่มเมื่อย ถ้าเป็น City Tour ใช้เวลาประมาณ 45 นาที และควรคำนึงว่า ไม่ควรจัดให้ลูกค้านั่งรถไปไกล แต่สิ่งที่จะชมไม่น่าสนใจ ถ้าเป็นเช่นนั้นจะได้รับค่าบ่นที่ต้องนั่งรถมาไกลโดยไม่ได้อะไร

12. จัดรายการให้หลากหลาย เพื่อให้สนุกเพลิดเพลิน เพราะลูกค้าส่วนใหญ่ต้องการมาเที่ยวเพื่อพักผ่อน ควรจัดให้มีโอกาสได้สัมผัสกับสถานที่ท่องเที่ยว และกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง เยี่ยมชมวัด โบสถ์ พิพิธภัณฑ์ หรือปราสาทที่สำคัญ ๆ รับประทานอาหารเย็น พร้อมชมการแสดงพื้นเมือง รับประทานอาหารพื้นเมือง

13. การเขียนรายการนำเที่ยว ยึดหลัก Kiss “Keep it Simple Stupid” คือ เขียนให้ง่ายธรรมดา ไม่ต้องให้เป็นวิชาการมาก สำหรับบริษัทนำเที่ยวที่ตั้งมานานจะมีการการนำเที่ยวเหมือนเดิมซ้ำทุกปี แต่อาจจะมีการแก้ไขในบางรายการที่เห็นว่ามีข้อบกพร่อง และในขณะเดียวกันก็พยายามหารายการใหม่มาเพิ่มเติม โดยจัดนำเที่ยวในช่วงที่มีเหตุการณ์พิเศษ (Reilly, 1991 : 63)

การที่มีโอกาสไปสำรวจเส้นทางก่อนเขียนรายการ ก็จะทำให้สามารถเขียนรายการได้ถูกต้องตามความเป็นจริง ซึ่งจะดีกว่าเขียนโดยศึกษาจากเอกสาร หรือสอบถามผู้อื่น ดังนั้น ในการจัดทำเที่ยวภายในประเทศจึงนิยมที่จะให้มีการสำรวจเส้นทางก่อนลงมือเขียนรายการนำเที่ยว

คุณสมบัติของผู้เขียนรายการนำเที่ยว

1. มีความสามารถในการใช้ภาษาได้รัดกุม สละสลวย ถูกต้องและชัดเจน
2. มีศิลปะในการเขียนที่สามารถบรรยายด้วยถ้อยคำที่ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพ และจินตภาพ และจินตนาการไปตามคำบรรยาย จนมีความรู้สึกอยากไปสัมผัสด้วยตนเอง
3. มีความรู้กว้างขวางเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ทางด้านภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศ ประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนงานเทศกาลต่างๆ สินค้าพื้นเมืองที่มีชื่อ
4. มีประสบการณ์เดินทางไปในสถานที่จริงมาแล้ว เพื่อจะได้เขียนรายการได้ถูกต้อง และสมบูรณ์ตามจริง
5. มีความละเอียดรอบคอบในการจัดเวลาในการเดินทาง และการกำหนดราคาค่าบริการ
6. มีความรู้เรื่องราคาห้องพัก สายการบิน ยานพาหนะ ตลอดจนค่าธรรมเนียมเข้าชมสถานที่ และสามารถคิดคำนวณราคาอย่างถูกต้อง
7. ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันของโลก
8. เป็นผู้อ่านมาก รู้มาก รู้ความต้องการของลูกค้า
9. มีความรู้ความเข้าใจนโยบายของบริษัทนำเที่ยว เพื่อจะได้เขียนรายการนำเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของบริษัท

สรุปการเขียนรายการนำเที่ยวถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะเป็นส่วนช่วยในการนำเสนอขายสินค้าของบริษัทนำเที่ยว ผู้เขียนมีความรู้ความสามารถในการเขียนเป็นอย่างดี นอกจากจะมีศิลปะในการเขียนพรรณนาให้ผู้อ่านเกิดความสนใจแล้วยังต้องมีความรู้ในการจัดรายการนำเที่ยวให้สัมพันธ์กันระหว่างกิจกรรมระยะเวลา และระยะทาง เพื่อให้การเดินทางสามารถดำเนินไปได้ด้วยดีตามรายการนำเที่ยว โดยมีอุปสรรคน้อยที่สุด

4.3 การจัดทำเอกสารนำเที่ยว

1. เอกสารนำเที่ยว (Tour Brochure) ได้แก่ รายการนำเที่ยวที่ถือเป็นเครื่องมือในการนำเสนอขายที่มีมาตรฐานที่แสดงว่า ลูกค้าทุกคนจะได้รับข้อมูลเหมือนกัน ซึ่งเป็นข้อมูลที่สามารถมองเห็น จับต้อง นำกลับบ้านให้ครอบครัวดูได้ เป็นเสมือนสัญญาะหว่างบริษัทและลูกค้า และเป็นการแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการโฆษณาส่งเสริมการขาย เอกสารนำเที่ยวไม่จำเป็นต้องหรูหรา หรือมีสีสันมาก และสามารถจัดทำได้หลายรูปแบบ เช่น

- แผ่นปลิว ซึ่งส่วนมากจะประกอบด้วยโปรแกรมนำเที่ยว 1 หรือ 2 โปรแกรม
- แผ่นพับ เป็นการนำเสนอโปรแกรมนำเที่ยวที่ทางบริษัทจัดทำขึ้นในรอบ 3 เดือน หรือ 6 เดือน เพื่อหวังผลทางการตลาด
- รูปเล่มสวยงาม เป็นการรวบรวมโปรแกรมนำเที่ยวภายใน 1 ปี โดยไม่ระบุราคา

บริษัทตัวแทนขายปลีก จะมีเอกสารนำเที่ยวเป็นเครื่องมือประกอบการขาย (Landry & Fesmire, 1994 : 19) ดังนั้น การจัดทำเอกสารนำเที่ยวของการจัดนำเที่ยวประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดนำเที่ยวนอกประเทศ (Outbound Tour) หรือการจัดนำเที่ยวในประเทศ (Domestic Tour) หรือการจัดนำเที่ยวเข้าประเทศ (Inbound Tour) จะมีรายละเอียดที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน ดังนี้

การจัดนำเที่ยวในประเทศ (Domestic Tour)

1. การเตรียมข้อมูลประกอบการเขียน

- กำหนดวัตถุประสงค์ของการเดินทางว่า ต้องการให้ลูกค้าได้ประโยชน์อะไรจากการท่องเที่ยวครั้งนี้ เป็นต้นว่า การได้รับความรู้ และความสนุกเพลิดเพลิน หรือการทำบุญ หรือการท่องเที่ยวงานเทศกาล
- สำรวจเส้นทางการเดินทาง ที่พัก ร้านอาหาร สถานที่เยี่ยมชม แต่ละแห่ง
- ศึกษาประวัติความเป็นมา จุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว เป้าหมาย ตลอดจนงานเทศกาลประจำปีของท้องถิ่นนั้นๆ

2. ขั้นตอนการเขียนรายการนำเที่ยว

- เกริ่นนำ
- การตั้งชื่อทัวร์ อาจตั้งให้เป็นที่น่าสนใจของผู้อ่าน เช่น ภูกระดึงแดนสวรรค์ ฟังแคนแดนอีสาน ชมทะเลหมอกบนเขาค้อ เที่ยวงานวันลำไยลำพูน เป็นต้น
- ระบุจังหวัด หรือสถานที่ท่องเที่ยวเด่น ๆ และระบุจำนวนวัน
- บรรยายสรุปเกี่ยวกับการเดินทาง โดยหยิบยกจุดเด่น สิ่งสวยงาม หรือความสนุกสนานเพลิดเพลินที่จะได้รับ เป็นการเขียนเพื่อจูงใจให้ผู้อ่านเกิดความสนใจอยากจะไปเที่ยว

3 กำหนดการเดินทาง

- ระบุวัน - เวลาที่ออกเดินทาง จุดนัดพบ วัน - เวลาที่เดินทางกลับ
- กำหนดการเดินทางแต่ละวัน สถานที่เยี่ยมชมพร้อมอธิบายความสำคัญความเป็นมาของสถานที่นั้นอย่างสั้น ๆ ระบุเวลาเริ่มออกเดินทาง การรับประทานอาหารกลางวัน อาหารเย็น ตลอดจนที่พักแรม

4. วิธีการนำเสนอ

การเขียนรายการนำเที่ยวควรใช้ภาษาที่สละสลวย ใจความสั้นๆ กระชับรัดกุม นำส่วนที่แปลก สวย และที่สำคัญมาเขียน เขียนสำนวนที่ดึงดูดใจ พรรณนาเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพสถานที่ท่องเที่ยว และเกิดอารมณ์คล้อยตาม และอยากติดตามไปในสถานที่จริง และควรแทรกเกร็ดความรู้ ประวัติความเป็นมาของสถานที่ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน โดยเฉพาะเมื่อผู้อ่านได้เดินทางไปยังสถานที่จริงก็จะเข้าใจในสถานที่ท่องเที่ยวดียิ่งขึ้น (พิชิต ธรวิรุฬห์, 2536)

2. องค์ประกอบของการจัดรายการนำเที่ยว

- Transportation ได้แก่ พาหนะในการนำเที่ยวต่าง ๆ
- Lodging ได้แก่ ที่พักต่าง ๆ
- Restaurant ได้แก่ ภัตตาคาร ร้านอาหารพร้อมการแสดง
- Attractions ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต กิจกรรม
- Guide Service คือ บริการนำเที่ยวจากมัคคุเทศก์
- Shopping คือ ร้านขายสินค้าและของที่ระลึกประเภทต่าง ๆ

3. ยานพาหนะ (Transportation)

- รถตู้โดยสาร
- รถโค้ช
- รถไฟ
- เครื่องบิน
- การจัดนำเที่ยวแบบประจำ
- การนำเที่ยวแบบเช่าเหมาลำ
- เรือ

4. ที่พักแรม (Lodging)

- โรงแรมประเภทธุรกิจ
- โรงแรมประจำท่าอากาศยาน
- โรงแรมประเภทห้องชุด
- โรงแรมประเภทพักอาศัย
- โรงแรมเพื่อการพักผ่อน
- โรงแรมประเภทให้ที่พักกับอาหารเช้า
- โรงแรมประเภทคอนโดมิเนียม
- โรงแรมแบบคาสีโน
- โรงแรมเพื่อการประชุม

5. ที่พักแบบอื่น ๆ

- คาราวานและแคมป์ปิ้ง
- บังกะโล
- ทาวริสต์โฮลiday วิลเลจ
- โมเต็ล
- เกสต์เฮาส์
- บ้านพักในหมู่บ้าน
- หอพัก

6. ภัตตาคาร (Restaurant)

- ภัตตาคารร้านอาหารของท้องถิ่น
- ภัตตาคารที่จัดการแสดงให้แขกชมหลังอาหาร
- ภัตตาคารที่จัดการแสดงแบบบุฟเฟ่ต์

7. แหล่งท่องเที่ยว (Attractions)

- ประเภทธรรมชาติ
- ประเภทประวัติศาสตร์
- ประเภทศิลปวัฒนธรรม

8. สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวแบ่งเป็น 2 ประเภท

- Site Attraction ได้แก่ สถานที่ที่น่าสนใจลักษณะด้านภูมิประเทศ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์
- Event Attraction ได้แก่ เหตุการณ์ต่างๆ งานนิทรรศการ งานรื่นเริง เทศกาลประจำปี

9. การบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ (Guide Service)

- มัคคุเทศก์ทั่วไป (ต่างประเทศ/สืบริออนซ์เงิน)
- มัคคุเทศก์ทั่วไป (ไทย/สืบริออนซ์ทอง)
- มัคคุเทศก์เฉพาะ (ต่างประเทศเฉพาะพื้นที่/สืชมพู่)
- มัคคุเทศก์เฉพาะ (ไทยเฉพาะพื้นที่/สืฟ้า)
- มัคคุเทศก์เฉพาะ (เดินป่า/สืเขียว)
- มัคคุเทศก์เฉพาะ (ศิลปวัฒนธรรม/สืแดง)
- มัคคุเทศก์เฉพาะ (ทะเล/สืส้ม)
- มัคคุเทศก์เฉพาะ (ทะเลชายฝั่ง/สืเหลือง)
- มัคคุเทศก์เฉพาะ (แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ/สืม่วง)

- มัคคุเทศก์เฉพาะ (วัฒนธรรมท้องถิ่น/สินค้าน้ำตาล)

10. แหล่งซื้อของ (Shopping)

- ควรเป็นร้านสินค้าพื้นเมือง
- ควรเป็นร้านที่มีสินค้าที่มีคุณภาพ
- เป็นร้านที่ตั้งอยู่ในเส้นทางที่สามารถจอดรถแวะได้สะดวก

4.4 การเขียนแผนเพื่อการจัตรายการนำเที่ยว

รายการนำเที่ยว หรือ กำหนดการเดินทาง (Itinerary) กิจกรรมการเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละวัน ตั้งแต่วันแรกจนถึงวันสุดท้าย มีการระบุรายละเอียดต่าง ๆ ทั้งที่พัก สถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร ฯลฯ อย่างชัดเจน การเขียนรายการนำเที่ยวที่ดีต้องน่าสนใจ ชักจูงให้ผู้ซื้อเกิดความรู้สึกที่ต้องการจะท่องเที่ยว และนำไปสู่การตัดสินใจซื้อในที่สุด

การเขียนแผนเพื่อการจัตรายการนำเที่ยว

1. เครื่องมือในการเขียนรายการนำเที่ยว

การเขียนรายการนำเที่ยวต้องอาศัยประสบการณ์ ความชำนาญในการใช้ภาษาและประสบการณ์ ในการเดินทาง รวมถึงการศึกษารายละเอียดการนำเที่ยวเก่า ๆ รวมถึงรายละเอียดการนำเที่ยวของ บริษัทอื่นๆ เพื่อเป็นการประกอบการเขียนรายการนำเที่ยวที่สมบูรณ์และลื่นไหลมากขึ้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า เครื่องมือที่สามารถนำมาประกอบการเขียนรายการนำเที่ยวแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. เครื่องมือประเภทเอกสาร ได้แก่ หนังสือ วารสาร แผ่นพับ ฯลฯ
2. เครื่องมืออื่น ๆ ได้แก่ ประสบการณ์ อินเทอร์เน็ต หน่วยงานต่าง ๆ

2. การเขียนตารางระยะทาง คือ การคิดคำนวณระยะทางจากสถานที่ในรายการนำเที่ยวจาก จุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง แล้วนำมาคำนวณระยะเวลาการเดินทาง และระยะเวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

การเขียนตารางระยะทางอาจยึดหลักได้ดังนี้

1. รถโค้ช ความเร็วต่อระยะทางเฉลี่ยที่ 70-90 กิโลเมตร/ชั่วโมง
2. ถ้าเป็นรถตู้ หรือรถยนต์เล็กส่วนบุคคล ความเร็วต่อระยะทางเฉลี่ยที่ 80-100 กิโลเมตร/ชั่วโมง
3. กรณีเดินทางในตัวเมือง และช่วงเทศกาล ต้องเผื่อระยะเวลาการเดินทางเพิ่มขึ้น เนื่องจากการจราจรติดขัด ไฟแดง ปริมาณรถเยอะ ฯลฯ
4. การเดินทางขึ้นเขา หรือทางลาดชัน ทางโค้ง ควรคำนวณความเร็วเฉลี่ยที่ 30-60 กิโลเมตร ต่อชั่วโมง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเส้นทางด้วย
5. การเดินทางโดยเครื่องบิน ต้องเผื่อเวลาเครื่อง delay และเวลา check-in รวมถึง การผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ด้วย (โดยเฉพาะการเดินทางระหว่างประเทศ)

6. การเดินทางโดยเรือ ให้คำนวณความเร็วต่อระยะทาง ประมาณ 30-60 กิโลเมตร/ชั่วโมง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของเรือด้วย

7. การแวะพักให้นักท่องเที่ยวทำธุระส่วนตัว ควรอยู่ที่ประมาณ 15-30 นาที ขึ้นอยู่กับปริมาณนักท่องเที่ยว

8. การเลือกเติมน้ำมันควรเลือกปั๊มใหญ่และควร มีบริการที่ครบวงจรเพื่อที่จะได้สะดวกต่อลูกค้า

9. เวลาขึ้นลงพาหนะ เปลี่ยนถ่ายพาหนะ ต่าง ๆ

10. ควรให้ความสำคัญในการจัดสรรเวลาเที่ยวชมสถานที่ที่เหมาะสม น่าสนใจใช้เวลามากหน่อย ไม่มีอะไรใช้เวลาน้อยลงหน่อย

11. การเดินทางท่องเที่ยวควรเน้นการท่องเที่ยวมากกว่าไม่ใช่การนอน เพื่อที่จะเป็นประโยชน์แก่ลูกค้าให้มากที่สุด

3. ปัญหาอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้น

1. ภัยธรรมชาติ หลีกเลียงไม่ได้

2. การจราจร

3. หลงทาง

4. ผู้นำขาดประสบการณ์

5. กลยุทธ์ในการจัดนำเที่ยว

4. กลยุทธ์การจัดนำเที่ยวนำเที่ยวในประเทศ (Domestic)

บริษัทนำเที่ยวที่จะดำเนินการจัดนำเที่ยวโดยนำนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย ควรคำนึงถึงข้อมูลต่อไปนี้ประกอบการพิจารณาในการจัดนำเที่ยว

1. กลุ่มเป้าหมาย ต้องศึกษาข้อมูลต่อไปนี้

- สำรวจความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เกี่ยวกับความต้องการด้านการท่องเที่ยวว่าต้องการท่องเที่ยวในลักษณะใด
- สำรวจฐานะกำลังซื้อของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อจัดรายการได้ตามงบประมาณของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม

2. การเลือกจุดหมายปลายทาง โดยพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

- แหล่งท่องเที่ยว มีสิ่งดึงดูด จุดเด่น หรือความน่าสนใจมากน้อยแค่ไหน
- สิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว
- ความปลอดภัย และความสงบ
- การวางแผน

- การเลือกแหล่งท่องเที่ยว ควรเลือกตามความต้องการของลูกค้า จากนั้นจึงพิจารณาความสะดวก และความเหมาะสมในการเดินทาง
- การกำหนดวัตถุประสงค์ ควรตั้งเพื่อความสนุกสนาน เพื่อเยี่ยมชมสถานที่ เพื่อสุขภาพ เพื่อการประชุมสัมมนา หรือเพื่อศึกษาระชาชาติ โดยมีมากกว่า 1 วัตถุประสงค์ก็ได้
- ช่วงเวลาของการจัด ควรจัดตามสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย และมีกิจกรรมที่น่าสนใจ
- กำหนดโปรแกรมนำเที่ยว ควรเขียนรายการที่น่าสนใจ กำหนดกิจกรรมให้ลูกค้ามีส่วนร่วมและเหมาะกับลูกค้าเป้าหมาย
- กำหนดงบประมาณเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์

5. การดำเนินการจัดนำเที่ยว ควรเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. เขียนรายการนำเที่ยวที่น่าสนใจ โดยกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่คิดว่าลูกค้าสนใจ สำหรับมือใหม่ก่อนการเขียนรายการนำเที่ยว ควรได้มีการสำรวจเส้นทางเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องมาเขียนรายการและคิดคำนวณราคาค่าใช้จ่ายทั้งหมด

2. การติดต่อสถานประกอบการที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงแรม สายการบิน ภัตตาคาร ร้านอาหาร รถเช่า และสถานที่เข้าชม ต้องติดต่อล่วงหน้า โดยการจองจะกำหนดปริมาณที่มากกว่าจำนวนจริงเพื่อประโยชน์ระหว่างการรอขายที่อาจขายได้เพิ่ม

3. มีการส่งเสริมการขาย โดยมากนิยมใช้วิธีการส่งแผ่นพับหรือโบรชัวร์รายการนำเที่ยวไปให้ลูกค้าทางไปรษณีย์ ซึ่งรายชื่อส่วนใหญ่จะเป็นลูกค้าเก่า

4. การขายรายการนำเที่ยว

- การขายทัวร์หน้าร้าน เมื่อได้รับจองจากลูกค้า พนักงานขายจะจัดทำเอกสารใบยืนยันการจองส่งไปให้แผนกต่าง ๆ เมื่อแผนก Operation ได้รับเอกสารแล้วก็จะติดต่อจองสถานประกอบการและคัดเลือกมัคคุเทศก์ที่มีความชำนาญในเส้นทางนั้น
- การจัดทัวร์เหมา เมื่อได้รับการติดต่อจากลูกค้า แผนก Operation จะต้องทำตารางการท่องเที่ยวพร้อมจัดเสนอค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการออกทัวร์ แล้วส่งกลับให้ลูกค้า ถ้าลูกค้าตกลงก็ดำเนินการต่อโดยประสานงานกับสถานประกอบการ
- การขายทั้งสองแบบนี้ผู้ขายอาจปิดการขายก่อนออกเดินทางอย่างน้อย 1 สัปดาห์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางและรายการนำเที่ยว
- การเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ก่อนการเดินทาง ได้แก่
 - อาหารว่าง เครื่องดื่ม แก้วน้ำ กระติกน้ำแข็ง ผ้าเย็น
 - ป้ายติดกระเป๋าเดินทาง ป้ายชื่อบริษัท ถ้ามีรถหลายคันให้เขียน คันที่ 1 คันที่ 2

- จัดทำแผนผังที่นั่งสำหรับลูกค้า
- จัดพนักงานคอยอำนวยความสะดวกในวันเดินทาง
- เตรียมหลักฐานทางการเงิน เช่น Voucher ใบมัดจำการจอง หลักฐานแทนเงินสด
- ยืนยันวันออกเดินทางให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องทราบ

6. เมื่อกลับจากการเดินทางในแต่ละครั้ง ฝ่ายการเงินจะเป็นผู้จัดทำรายละเอียดการใช้จ่ายเงิน และฝ่ายปฏิบัติการจะนำปัญหาจากการเดินทางมาปรับปรุงแก้ไขในอนาคต

การติดต่อธุรกิจผลิตสินค้าบริการท่องเที่ยว

1. โรงแรม

- ถ้าพักในตัวจังหวัดควรเลือกโรงแรมที่อยู่ในทำเลดี ลูกค้าสามารถเดินไปย่านศูนย์การค้าได้ อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว แหล่งบันเทิง และสถานเริงรมย์ต่าง ๆ
- ควรเลือกโรงแรมที่มีชื่อเสียง มีขนาดใหญ่ มีห้องพักหลายขนาดให้เลือก บริษัทควรเลือกโรงแรมที่ดีที่สุดในย่านนั้น ๆ เพื่อลดการเปรียบเทียบต่าง ๆ
- การติดต่อสำรองห้องพักถ้าเป็นช่วงเทศกาลจะต้องจองล่วงหน้าเป็นเวลานาน
- ราคาห้องพักที่โรงแรมจัดให้บริษัทนำเที่ยวมักเป็นราคา Group Rate หรือ ราคา Contract
- การจองห้องพักควรจองในปริมาณที่มากเกินไปจนเกินจำนวนนักท่องเที่ยว
- เมื่อตกลงเรื่องราคาและเงื่อนไขต่าง ๆ แล้วผู้จัดการจะมีจดหมายยืนยันสำรองห้องพักของบริษัทเป็นลายลักษณ์อักษร การยืนยันไม่ควรน้อยกว่า 1 สัปดาห์
- การส่งใบ Rooming List อาจส่งทางโทรสารล่วงหน้า 1-3 วันก่อนออกเดินทาง

2. สายการบิน

- การเดินทางภายในประเทศมักมีขอบเขตจำกัดเรื่องจำนวนสายการบิน และขนาดความจุ
- ถ้าเดินทางในช่วงเทศกาลจะต้องติดต่อสำรองที่นั่งล่วงหน้าเป็นเวลานาน
- การสำรองที่นั่งจะต้องจองจำนวนมากไว้มาก่อน ถ้ามีนักท่องเที่ยวน้อยสามารถคืนที่นั่งได้
- บริษัทต้องชำระเงินมัดจำตามแต่ตกลงกับสายการบิน
- ต้องยืนยันจำนวนที่แน่นอนครั้งสุดท้ายอย่างน้อย 1 สัปดาห์ ก่อนการเดินทาง

3. รถเช่า

- ควรคำนึงถึงบริษัทรถที่มีรถหลายขนาด หลายราคา ให้เช่า
- การคิดราคาจะคิดเป็นรายวัน โดยรวมหรือแยกน้ำมันแล้วแต่จะตกลงกัน
- ต้องมีการจองล่วงหน้า และมีการวางมัดจำ

- ราคาเช่าจะแตกต่างกันตามขนาด ความใหม่ ทันสมัย ประเภทของรถ ระยะทาง และสภาพทางที่จะไป และช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว

4. ภัตตาคารหรือร้านอาหาร

- จะต้องเลือกที่ตั้งอยู่ในเส้นทางการเดินทาง เช่น โรงแรมหรือรีสอร์ทที่อยู่ในทางผ่าน
- ต้องคำนึงถึงขนาดของร้าน รสชาติ ความสะอาด การบริการ และความรวดเร็ว
- รายการอาหารควรมีอาหารจานเด่นที่มีชื่อเสียงของร้าน อาหารท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จัก
- ก่อนเข้าใช้บริการควรยืนยันจำนวนที่นั่งแน่นอนล่วงหน้า การชำระเงินแล้วแต่ตกลง

7. กลยุทธ์การจํานําเที่ยวเข้าประเทศ (Inbound Tour)

เป็นการจํานําเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาจากทั่วโลก การจัดรายการนำเที่ยวจึงมีความยากลำบาก ในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้พร้อมกันหมด บริษัทส่วนใหญ่จึงใช้วิธีการเจาะตลาดเฉพาะประเทศที่ตนมีศักยภาพในการทำตลาด บริษัทนำเที่ยวจะต้องศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการจํานําเที่ยวเพื่อเป็นแนวทางในการจัดให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด แต่โดยมาก Inbound Tour มักมีลักษณะการจัดแบบ City Tour หรือ Sightseeing Tour เพราะได้เที่ยวชมในจุดสำคัญๆ ของประเทศ จัดง่าย อยู่ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวก มีโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ พร้อม มีสถานประกอบการให้เลือกมาก

ปัจจัยพื้นฐานที่ควรให้ความสำคัญ ก่อนการจํานําเที่ยว แบบ Inbound Tour คือ

- ประเมินสถานการณ์ของเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ทั่วโลกว่าจะมีผลกระทบต่อการเดินทางเข้ามาของชาวต่างชาติหรือไม่
- สมาคมใดที่จะมีส่วนช่วยเหลือผลักดันให้ธุรกิจเจริญก้าวหน้าได้บ้าง ที่สำคัญคือ สมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยว หรือ ATTA (The Association of Thai Travel Agents)
- มีเส้นทางหรือสายการบินใดที่สามารถบินตรงเข้ามาได้ และมีปริมาณการบินเพียงพอหรือไม่
- ความสัมพันธ์ทางการทูตในแต่ละประเทศมีความเอื้อในการเข้าออกประเทศ
- ความยากง่ายในการเจรจากับคู่ค้าในประเทศ ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน
- บริษัทต้องสามารถสร้างเครดิตกับธนาคารให้ได้ และควรเปิดบัญชีในต่างประเทศ เพื่อป้องกันค่าเงินเปลี่ยนแปลง

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการจํานําเที่ยวแบบ Inbound Tour

1. ศึกษาตลาด โดยอิงจากกลุ่มตลาด ดังนี้

- 1.1 ต้องรักษาดูแลเก่า ต้องทราบข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าที่เคยใช้บริการว่า เป็นใคร เชื้อชาติ เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา

1.2 ต้องหาตลาดใหม่ โดยพิจารณาจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับฐานะความเป็นอยู่และเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ

นอกจากศึกษาตลาดแล้ว จะต้องศึกษาสถิติเกี่ยวกับข้อมูลการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามา เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการตลาด

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้แบ่งกลุ่มตลาดเป้าหมายต่างประเทศ โดยพิจารณาจาก

1. รายได้ กำลังซื้อ หรือการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวถ้ามีสูงถือว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ
2. เสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเมืองในประเทศของนักท่องเที่ยว
3. จำนวนประชากรและสัดส่วนแนวโน้มการเดินทางออกนอกประเทศที่ผ่านมา
4. อัตราการเพิ่มของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย
5. ระยะทาง สิ่งอำนวยความสะดวก ความสามารถที่จะเดินทางมายังประเทศไทย

2. ศึกษาความต้องการของตลาดเป้าหมาย นักท่องเที่ยวแต่ละชาติจะมีกำลังซื้อและพฤติกรรม การท่องเที่ยวที่ต่างกัน ดังนั้นบริษัทต้องสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวชาติต่าง ๆ หรือชาติที่เป็น ตลาดเป้าหมายของตนในด้านต่อไปนี้ ก่อนตัดสินใจจัดทำรายการนำเที่ยวเพื่อเสนอขาย

2.1 ด้านที่พัก ต้องทราบว่าโรงแรมระดับใดที่เป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม เพราะแต่ละประเทศจะชอบที่พักในลักษณะที่ต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกำลังซื้อ แต่ในภาพรวม เมื่อนักท่องเที่ยวซื้อบริการนำเที่ยวจากบริษัทนำเที่ยวแล้ว จะอยากได้ด้านที่พักหรูหราที่สุด

2.2 ด้านแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความสนใจ สามารถแบ่งได้เป็น 6 กลุ่ม ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายทะเล เช่น ภูเก็ต กระบี่ เกาะสมุย พัทยา เกาะเสม็ด
2. แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมและโบราณสถาน เช่น วัด อุทยาน ประวัติศาสตร์
3. แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติในจังหวัดที่สำคัญ เช่น เชียงใหม่ กาญจนบุรี พังงา
4. แหล่งท่องเที่ยวประเภทสถานบันเทิงเรสซิเดนซ์ เช่น พัทยา พัทยา ถนนข้าวสาร
5. แหล่งท่องเที่ยวประเภทมนุษย์สร้างขึ้น เช่น ตลาดน้ำ เมืองโบราณ ฟาร์มจระเข้ สวนสนุก
6. แหล่งท่องเที่ยวประเภทกิจกรรมงานประเพณี เช่น งานช้าง จ.สุรินทร์

2.3 ด้านวัตถุประสงค์ ต้องศึกษาวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยวในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ในประเทศไทยด้วยว่า มีจุดมุ่งหมายเพื่ออะไร เมื่อทราบแล้วบริษัทต้องจัดรายการเพื่อสามารถ ตอบสนองได้ตรงวัตถุประสงค์

2.4 ด้านกิจกรรม อาจแยกสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในแต่ละภาค และกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความนิยม ได้ดังนี้

1. เยี่ยมชมสถานที่สำคัญต่าง ๆ ทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม
2. ทดลองทำอาหารไทย ของหวาน และผลไม้
3. แสวงหาสิ่งบันเทิงเริงรมย์ยามราตรี
4. เล่นกีฬาทางบก เช่น เดินป่า ปีนเขา ตีกอล์ฟ หรือทางน้ำ เช่น ดำน้ำ ล่องแพ เล่นเรือใบ
5. ซื้อของ สินค้าพื้นเมือง ของที่ระลึก อัญมณีเครื่องประดับต่าง ๆ ของใช้ในชีวิตประจำวัน
6. ศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย เช่น ชาวเขา ชาวเล

2.5 ด้านการดำเนินงาน บริษัทนำเที่ยวไทยจะร่วมมือกับบริษัทนำเที่ยวต่างประเทศ ซึ่งอาจเป็นในรูปแบบร่วมทุนกับบริษัทนำเที่ยวต่างประเทศ หรือมีสัญญาข้อตกลงเป็นตัวแทนขายให้กับบริษัทนำเที่ยวต่างประเทศ การดำเนินงานของบริษัทนำเที่ยวประเภท Inbound Tour จะกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายสำคัญ ๆ 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายการตลาด ฝ่ายปฏิบัติการ และฝ่ายการเงิน

1. ฝ่ายบริหารและฝ่ายการตลาด จะเป็นผู้วางแผนและทำการตลาด สำหรับบริษัทนำเที่ยวไทยที่มีหุ้นส่วนกับบริษัทต่างประเทศ หรือบริษัทต่างประเทศที่มาเปิดสาขาอยู่ในเมืองไทย บริษัทจากต่างประเทศจะเป็นผู้ทำการตลาดให้ และส่งลูกค้ามา
2. ฝ่ายปฏิบัติการจะเป็นฝ่ายจัดการงานเกือบทั้งหมดของบริษัทนำเที่ยวที่เกี่ยวกับการจัดนำเที่ยวซึ่งครอบคลุมตั้งแต่จัดงานจองทุกประเภท การจัดรถ จัดหาที่พัก มัคคุเทศก์ โต้ตอบจดหมาย จัดรายการนำเที่ยว คำนวณต้นทุน-กำไร
3. ฝ่ายการเงิน จะเกี่ยวข้องในเรื่องการรับ-จ่ายเงิน ในการจัดนำเที่ยวแต่ละครั้ง ติดต่อเรื่องการเงินกับต่างประเทศ (นิยมใช้เงินดอลลาร์อเมริกัน และใช้อัตราแลกเปลี่ยน ณ อัตราแลกเปลี่ยนขณะนั้น เพื่อความสะดวกในการคำนวณ)

เมื่อร่างรายการนำเที่ยวได้แล้ว งานของฝ่ายปฏิบัติการขั้นต่อไป คือ การติดต่อเจรจาต่อรองและจองธุรกิจผลิตสินค้าบริการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง (ต้องให้ความสำคัญในการจองล่วงหน้าอย่างน้อยเป็นปี) เมื่อตกลงราคากับสถานประกอบการต่าง ๆ ได้แล้วต้องแจ้งไปที่ฝ่ายการเงินเพื่อจะได้จ่ายค่ามัดจำเป็นค่าค้ำประกัน

การกำหนดราคาสำหรับลูกค้ากลุ่มยุโรป ต้องอยู่ในราคาที่เหมาะสม เพราะถ้าถูกเกินไปลูกค้าจะไม่กล้าใช้บริการ ส่วนลูกค้ากลุ่มเอเชีย ถ้าราคาแพงจะไม่สนใจ ต้องราคาถูกไว้ก่อน

8. กลยุทธ์การจํานําเที่ยวนอกประเทศ (Outbound Tour)

บริษัทนำเที่ยวที่มีนโยบายการจํานําเที่ยวประเภทนี้จะต้องนํานักท่องเที่ยวชาวไทยไปท่องเที่ยวยังต่างประเทศ ควรมีการวางแผนระยะยาว และมีการวางแผนประจำปีล่วงหน้าอย่างน้อย 1 ปี เพื่อความสะดวกในการเตรียมการ ก่อนวางแผนประจำปีควรมีการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณา ดังนี้

1. ความต้องการของลูกค้า สํารวจความคิดเห็นหลังการเดินทางเสร็จสิ้น และจัดตามความต้องการของลูกค้าที่เป็นกรุปเหมา
2. วัตถุประสงค์ของการเดินทาง คํานึงถึงการให้ลูกค้าได้รับประโยชน์จากการเดินทางมากที่สุด
3. กำหนดการเดินทาง ต้องคํานึงถึงภูมิอากาศของแต่ละประเทศ ช่วงเวลาที่คนไทยชอบเดินทางท่องเที่ยว ระยะเวลาการเดินทาง เทศกาลงานประเพณีต่าง ๆ
4. โปรแกรมนำเที่ยว ต้องพิจารณาจากรายการนำเที่ยวของแต่ละโปรแกรมที่เคยจัดว่ารายการไหนควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับความต้องการของลูกค้า ควรจัดโปรแกรมไปยังภูมิภาคใด ช่วงเวลาใด
5. จุดเด่นทางการท่องเที่ยวของแต่ละประเทศ ควรจัดให้ลูกค้าได้มีโอกาสเยี่ยมชมจุดเด่นทางการท่องเที่ยวของแต่ละประเทศให้มากที่สุดเท่าที่เวลา และโอกาสจะอำนวย
6. บริษัทควรสํารวจลูกค้าที่ใช้บริการว่า เป็นใคร เพศ วัย อาชีพ ระดับการศึกษา เป็นอย่างไร
7. บริษัทในประเทศควรประเมินผลการทํางานของตัวแทนในต่างประเทศ เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบและได้ข้อเสนอที่ดีกว่า

การวางแผนควรมีการวางแผน ดังนี้

1. การวางแผนระยะยาว เพื่อกําหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยจัดทําเป็นช่วงเวลา 3-10 ปี โดยกําหนดเป้าหมายในช่วงเวลาต่าง ๆ ว่าจะพัฒนาการท่องเที่ยวไปในแนวไหน จัดรูปแบบใดบ้าง เน้นตลาดไปยังภูมิภาคใด

2. การวางแผนประจำปี เป็นการศึกษาคู่มือในรอบปีที่ผ่านมาแล้วนำผลจากการศึกษามากำหนดเป็นแผนงานประจำปี โดยมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

- การจัดทำเอกสารนำเที่ยว เป็นการกำหนดจำนวนรายการนำเที่ยวที่จะจัดในรอบ 1 ปี โดยแบ่งเป็นสามส่วน คือ
- เป็นรายการนำเที่ยวต่าง ๆ ที่บริษัทตัวแทนต่างประเทศจัดทําขึ้นเพื่อเสนอ หรือจัดตามความต้องการของบริษัทนำเที่ยวไทย

- เป็นการจัดแบบ Package Tour ซึ่งระบุค่ายานพาหนะ ที่พัก และอาหาร บางมื้อเท่านั้น
- เป็นการจัดนำเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลโดยจัดตามความต้องการของหน่วยงาน

3. การส่งเสริมการขายและการวางแผนโฆษณาประชาสัมพันธ์ โดนวิธีการกำหนดลูกค้าเป้าหมาย สื่อที่จะใช้ ช่วงเวลาที่จะโฆษณาประชาสัมพันธ์ และงบประมาณที่จะใช้

กลุ่มตลาดเป้าหมาย

1. บุคคลทั่วไป ได้แก่ ลูกค้าเก่าและลูกค้าใหม่ที่บริษัทตั้งเป้าหมายในการเจาะตลาด
2. องค์กร หน่วยงาน บริษัท ร้านค้า หรือกลุ่มลูกค้าเก่าและลูกค้าใหม่ ที่ตั้งเป้าหมายไว้ โดยบริษัทจะส่งบุคลากรไปติดต่อเสนอขายบริการยังตลาดหรือลูกค้ากลุ่มนั้น ๆ ตัวอย่าง เช่น ตลาดการศึกษา ตลาดครอบครัว ตลาดคนสูงอายุ ตลาดนักธุรกิจ

การดำเนินงาน

1. จัดทำรายการนำเที่ยว โดยนำรายการนำเที่ยวที่จัดโดยบริษัทตัวแทนต่างประเทศ มาเขียนเป็นภาษาไทยเพื่อขายคนไทย จากนั้นก็ติดต่อจองเที่ยวบินเมื่อได้รับการยืนยันแล้วจึงกำหนดราคาทัวร์
2. จัดทำเอกสารนำเที่ยว รวบรวมโปรแกรมนำเที่ยวตลอดทั้งปีจัดทำเป็นรูปเล่มเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการขาย รวมถึงเตรียมเอกสารต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการจัดนำเที่ยวไปต่างประเทศ
3. การส่งเสริมการขาย สามารถทำได้หลายวิธี เช่น โฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ส่งโปรแกรมนำเที่ยวไปให้ลูกค้าทางไปรษณีย์ และติดต่อโดยตรงกับหน่วยงาน
4. การขาย จัดขายหน้าร้านและทางโทรศัพท์ โดยกำหนดระยะเวลาในการขาย
5. จัดเตรียมเอกสารและรวบรวมเอกสารของลูกค้าสำหรับขอวีซ่า
6. กำหนดตัวหัวหน้าทัวร์ให้ไปกับคณะนักท่องเที่ยว โดยพิจารณาตามความเหมาะสม
7. ยืนยันจำนวนลูกค้าครั้งสุดท้ายกับผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง โดยอาจมีการจ่ายค่ามัดจำด้วย
8. เตรียมอุปกรณ์และเอกสารสำหรับชี้แจงแก่ลูกค้าในวันปฐมนิเทศ
9. ประชุมปฐมนิเทศการเดินทาง โดยประชุมก่อนการเดินทางอย่างน้อย 10 วัน
10. การรับเงินค่าเดินทางและจ่ายเงินโอนให้บริษัทตัวแทนต่างประเทศ
- 11 เจ้าหน้าที่เตรียมอุปกรณ์และเอกสารสำหรับการเดินทางของลูกค้า เช่น ป้ายติดกระเป๋า
12. เมื่อเสร็จสิ้นการเดินทางทุกครั้งจะต้องมีการประเมินผลการเดินทาง และสรุปค่าใช้จ่ายในการเดินทางทั้งหมด เพื่อหาผลกำไร-ขาดทุน

การปฐมนิเทศ

การปฐมนิเทศก่อนการเดินทาง ก่อนการเดินทางประมาณ 1-3 สัปดาห์ บริษัทฯ ให้ความสำคัญประชุมลูกค้าเพื่ออธิบายข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการเดินทาง ตลอดจนเตรียมความพร้อมในการท่องเที่ยว บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการประชุมควรมีการเตรียมหัวข้อในการพูด ดังนี้

- กล่าวต้อนรับ พร้อมทั้งอธิบายวัตถุประสงค์ของการเชิญประชุม
- แนะนำลูกค้าที่มาประชุม ทั้งชื่อ นามสกุล และอาชีพ
- อธิบายรายการนำเที่ยวแต่ละวัน แหล่งท่องเที่ยวที่จะไปเยือน แหล่งซื้อของ สภาพภูมิประเทศภูมิอากาศ
- กฎระเบียบของแต่ละประเทศที่จะเดินทางไป อธิบายความสวยงามของสถานที่ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน สินค้าขึ้นชื่อของประเทศ
- การแต่งกาย ควรตรวจสอบสภาพอากาศและอุณหภูมิในช่วงเวลาที่จะเดินทาง พร้อมทั้งแนะนำเสื้อผ้าที่เหมาะสมกับสภาพอากาศ
- เงิน เงินสดไม่ควรนำไปมาก ถ้าแลกเงินควรแลกเป็นเงินสกุลของประเทศที่จะไปเยือน ไม่ควรแลกเงินสกุลที่สามเพราะเขาอาจไม่รับหรือต้องเสียค่าธรรมเนียมแพง
- เครื่องใช้ไฟฟ้า ควรทราบระบบไฟฟ้าของประเทศที่จะไปเยือน โดยเฉพาะในโรงแรมที่พัก เพื่อจะได้แจ้งให้ผู้ที่จะเดินทางเตรียมเครื่องใช้ไฟฟ้าได้ถูกต้อง เช่น ที่ชาร์ตแบตเตอรี่มือถือ
- การจัดสัมภาระ กระเป๋าให้ได้ไม่เกิน 20 กิโลกรัมทั้งขาไปและขากลับ กระเป๋าเดินทางควรมีคุณภาพ เบา ทนทาน จุได้มาก มีที่เปิดกระเป๋าแข็งแรง มีที่ล็อกกระเป๋า การจัดเสื้อผ้าตามฤดูกาล
- โรงแรม ระดับของโรงแรม อัตราที่พักห้องเดี่ยว/ห้องคู่ อุปกรณ์ในห้องนอน สิ่งอำนวยความสะดวก
- อุปกรณ์การถ่ายภาพ ควรซื้อไปจากประเทศไทย เพราะราคาจะถูกกว่าและไม่ต้องยุ่งยากหาซื้อ
- การรักษาความปลอดภัยของสนามบิน กระเป๋าสัมภาระทุกชิ้นจะต้องผ่านการตรวจ ไม่ให้นำอาวุธหรือวัตถุต้องห้ามติดตัวไป
- การซื้อสินค้า แนะนำสินค้าที่ขึ้นชื่อของแต่ละประเทศที่จะไปเยือน มีสินค้าอะไรบ้าง ราคา การต่อรอง การจ่ายเงิน การรับเงินคืนภาษี
- โรคประจำตัว ใครที่ไม่สามารถรับประทานอะไรได้บ้าง เช่น มังสวิรัต ไม่รับประทานเนื้อ หมู หรือไก่

- รายละเอียดต่าง ๆ ที่ต้องการแจ้งให้ลูกค้าทราบ สำหรับการเตรียมตัวเดินทาง อาจจะพิมพ์แจกประกอบการอธิบาย หลังจากนั้นเปิดโอกาสให้ลูกค้าได้ซักถามข้อข้องใจ

9. การจัดทำเที่ยวตามวัตถุประสงค์ของการเดินทาง

- Ecotourism คือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ท่องเที่ยวแบบรับผิดชอบในธรรมชาติ
- Adventure Tourism คือการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เช่นเดินป่า ล่องแก่ง
- Culture Tourism คือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- Educational Tourism คือการจัดทัศนศึกษา
- Health Tourism คือการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
- Litho Tourism คือการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา หรือศิลาสัจจกร แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นผา
- Agro tourism คือการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม
- Trekking Tourism คือการท่องเที่ยวเดินป่าแบบผจญภัย
- Conservation Tourism คือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- Ethic Tourism คือการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์
- Alternative Tourism คือการท่องเที่ยวแบบทางเลือก หลีกเลียงผลกระทบทางลบ
- Marine Ecotourism คือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทะเล
- Rural Tourism คือการท่องเที่ยวในชนบท นำธรรมชาติของชนบทมาเป็นจุดดึงดูด
- Diving คือการท่องเที่ยวดำน้ำ
- Historical Tourism คือการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์
- Farm Tourism คือการท่องเที่ยวในรูปแบบฟาร์ม
- Bird Watching คือการดูนก

5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

5.1 พฤติกรรมนักท่องเที่ยว

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเป็นการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวไม่ว่าการกระทำนั้นนักท่องเที่ยวจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และบุคคลอื่นจะสังเกตการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตามก็เพื่อมุ่งตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง โดยพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว (Tourist's Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัสส่วนพฤติกรรมภายในของนักท่องเที่ยว (Tourist's Covert Behavior) เป็นการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกาย รวมทั้งความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุมอยู่ภายในจะมีความสัมพันธ์กัน โดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเป็นส่วนใหญ่พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว Tourist Behavior หมายถึงการแสดงออกของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้สินค้าและบริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รวมทั้งกระบวนการในการตัดสินใจที่มีผลต่อการแสดงออก

กระบวนการพฤติกรรม Process of Behavior

1. พฤติกรรมเกิดขึ้นได้ต้องมีสาเหตุทำให้เกิด
2. พฤติกรรมเกิดขึ้นได้จะต้องมีสิ่งจูงใจหรือแรงกระตุ้น
3. พฤติกรรมที่เกิดขึ้นย่อมมุ่งไปสู่เป้าหมาย

นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวได้กำหนดรูปแบบของนักท่องเที่ยว (Typology: a systematic classification or study of types) เพื่ออธิบายพฤติกรรมนักท่องเที่ยว การพัฒนารูปแบบของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้มาจากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์หรือการใช้แบบสอบถาม (questionnaire) การกำหนดรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวอาจทำได้หลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และวิธีการที่ใช้

การกำหนดรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

การกำหนดรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวรูปแบบพื้นฐานที่สุด คือการแบ่งนักท่องเที่ยวออกเป็น 2 กลุ่ม ตามลักษณะของพฤติกรรมของการเดินทาง คือ นักท่องเที่ยว (Tourists) และนักเดินทาง (Travelers) ซึ่งนักท่องเที่ยวคือ บุคคลซึ่งซื้อรายการนำเที่ยวเหมาจ่ายจากบริษัทนำเที่ยว ในขณะที่นักเดินทางคือบุคคลซึ่งจัดการการเดินทางด้วยตนเอง เช่น ซื้อตั๋วเครื่องบินเอง จองที่พักเอง กำหนดสถานที่ท่องเที่ยวด้วยตนเอง เป็นต้น

รูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

Perreault และ Dorden (1979) ได้เสนอรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่

1. นักท่องเที่ยวแบบประหยัด Budget Travelers โดยทั่วไปแล้วนักท่องเที่ยวประเภทนี้ที่รายได้ปานกลาง แต่แสวงหาการหยุดพักผ่อนหรือท่องเที่ยวที่ใช้ค่าใช้จ่ายต่ำ
2. นักท่องเที่ยวแบบผจญภัย Adventurous Travelers เป็นนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาดี และมีรายได้ปานกลางถึงสูง มีความชื่นชอบในกิจกรรมระหว่างการเดินทางหยุดพักผ่อนหรือการท่องเที่ยวแบบผจญภัย
3. นักท่องเที่ยวประเภทเดินทางระหว่างวันหยุด Vacationers Travelers เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งมักใช้เวลาในการคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือการเดินทางในครั้งต่อไปว่าจะไปที่ไหนอย่างไร นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ค่อนข้างมีความกระตือรือร้นแต่มีรายได้ค่อนข้างน้อยนักท่องเที่ยวยุคใหม่ชอบเดินทางโดยใช้ระยะเวลาเดินทางยาวนาน
4. นักท่องเที่ยวแบบชอบเดินทางโดยใช้ระยะเวลาเดินทางยาวนาน Moderates Travelers เป็นนักท่องเที่ยวที่มีใจรักการท่องเที่ยวเดินทางอย่างมาก แต่ไม่สนใจการท่องเที่ยวในระหว่างวันหยุดสุดสัปดาห์ หรือการใช้เวลาในการเล่นกีฬา แต่จะชอบการเดินทางที่ใช้ระยะเวลานานมากกว่า

Cohen (1979) ได้เสนอรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวแบบนันทนาการ Recreational Tourists เป็นนักท่องเที่ยวซึ่งเน้นความสำคัญในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนันทนาการหรือการพักผ่อนทางร่างกาย
2. นักท่องเที่ยวแบบปลีกตัวหาความเพลิดเพลิน The Diversionary Tourists เป็นนักท่องเที่ยวที่พยายามทางแนวทางเพื่อลืมหืมความจำในชีวิตประจำวัน
3. นักท่องเที่ยวมุ่งหาประสบการณ์ The Experiential Tourists เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางเพื่อแสวงหาประสบการณ์ที่แท้จริง นักท่องเที่ยวประเภทนี้สนใจศึกษาและได้รับประสบการณ์ ที่แท้จริงของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ไปสัมผัส
4. นักท่องเที่ยวแบบชอบทดลอง The Experimental Tourists มีลักษณะที่เห็นเด่นชัด คือ ชอบติดต่อกับพูดคุยกับคนท้องถิ่นเพื่อเรียนรู้และทำความเข้าใจในชีวิตความเป็นอยู่การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของคนท้องถิ่น
5. นักท่องเที่ยวที่ใช้ชีวิตแบบคนท้องถิ่น The Existential Tourists นักท่องเที่ยวประเภทนี้ต้องการฝังตัวเองหรือใช้ชีวิตภายใต้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตเดียวกับคนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวประเภทนี้จะใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้นเป็นเวลานาน ตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวที่มาใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งในประเทศไทย

สรุปได้ว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยว มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อบริการทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี โดยที่การเลือกซื้อในแต่ละครั้งนั้น อาจจะไม่จำเป็นต้องมาจากถูกใจ

ในสินค้าเพียงอย่างเดียว แต่บางครั้งการตัดสินใจเลือกซื้อนั้น อาจจะมาจากการถูกใจการให้บริการของผู้ประกอบการก็ได้

5.2 พฤติกรรมนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

ตลาดการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย ในภาพรวมประชากรของประเทศไทยในปัจจุบัน มีอยู่ประมาณ 61,937,651 คน อายุเฉลี่ยมากกว่า 55 ปี มีประมาณ 9,994,184 คน ซึ่งในนี้เป็นกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุประมาณ 4,578,000 คน มีวันพักเฉลี่ยต่อกลุ่มผู้สูงอายุมากกว่า 55 ปีขึ้นไป 2.43 วัน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันต่อผู้ร่วมเดินทาง 1,852 บาท รายได้จากการท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ 44,226,000 บาท (ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย) จากเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นที่มาให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยต้องมีการทำการตลาดสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น โดยมีการนำเสนอเป็น Package Tour และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมากขึ้น ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวเกษียณอายุการทำงานหรือผู้สูงวัยนี้ จะมีรูปแบบและพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เฉพาะ มีความพิเศษเฉพาะ คือ

1. เน้นการท่องเที่ยว ประเภทการเที่ยวชมธรรมชาติ และชมโบราณสถาน รองลงมาส่วนใหญ่จะให้ความสนใจกับการชมการแสดงทางวัฒนธรรม การเดินทางไปไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ การชมวิถีชีวิต ซื้อสินค้าพื้นเมือง การทานอาหารท้องถิ่น
2. การบริการที่มีคุณภาพดี ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ต้องการได้รับการดูแล และการใส่ใจในเรื่องของการบริการตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ที่พัก ห้องน้ำ และยานพาหนะในการเดินทาง
3. มีความสามารถในการซื้อบริการในราคาสูง ขณะเดียวกันคำนึงถึงความคุ้มค่ามาก
4. ความมั่นใจด้านความปลอดภัย เช่น ในเรื่องของการเดินทาง รวมถึงยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง
5. ความมั่นใจด้านบริการ ดูแลสุขภาพที่ดี ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ เน้นและให้ความสำคัญกับเรื่องการดูแลสุขภาพ เช่น การท่องเที่ยวที่เน้นรายการทางด้านสุขภาพ การฟื้นฟูสุขภาพ
6. กิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ การหากิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับช่วงวัย เป็นอีกสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในเรื่องของการจัดรายการการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เน้นการทำกิจกรรมแค่เพียงครั้งวัน ส่วนที่เหลือจะเน้นไปในเรื่องของการพักผ่อน กิจกรรมและโปรแกรมต่าง ๆ ควรจะเป็นแค่ครั้งวันเท่านั้น

นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุวันนี้ยังไม่ต้องกังวลต่อค่าใช้จ่ายในการเดินทางเนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิต จึงมีความละเอียดรอบคอบในการเลือกซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นดังนั้นการเตรียมความพร้อมในการรองรับตลาดเหล่านี้จึงต้องมีการศึกษาในรายละเอียดค่อนข้างมาก และควรที่จะมีการเตรียมการที่ดี (สุรีย์ บุญญานุพงศ์, สถาบันวิจัยสังคม)

สรุปได้ว่า การจัดเส้นทางทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุจำเป็นต้องคำนึงถึงพฤติกรรมทางท่องเที่ยวที่มีความพิเศษเฉพาะกลุ่ม มาเป็นฐานในการจัดเส้นทางทางท่องเที่ยวด้วย โดยคำนึงถึงในเรื่องของการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว การให้บริการทางท่องเที่ยวต่าง ๆ แหล่งในการจับจ่ายใช้สอย สินค้าที่มีความเหมาะสมกับราคา ความปลอดภัย และรวมถึงกิจกรรมทางท่องเที่ยวที่จะต้องจัดให้มีความเหมาะสมและไม่แน่นจนเกินไป

6. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ

6.1 สภาพแวดล้อมทางภูมิสถาปัตยกรรม

ภูมิทัศน์สถาปัตยกรรมมีความผูกพันกับวิถีชีวิตคนมานานนับแต่การสัญจรทางบกได้เริ่มขึ้น องค์ประกอบของภูมิทัศน์สถาปัตยกรรมถูกกำหนดโดยกฎหมาย และมาตรฐานการใช้งานเพื่อให้เกิดสิทธิประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งผู้สัญจร ผู้พิการ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญหลักที่จะช่วยรักษาระเบียบให้มีความสอดคล้องกับการใช้งานในแต่ละบริบทของพื้นที่ ทั้งนี้การออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมที่ดีนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งการใช้สอย และการรับรู้ภูมิทัศน์สถาปัตยกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการกระตุ้นให้เกิดภูมิทัศน์ใหม่ที่เหมาะสม สะดวก และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถเป็นจุดขายของการท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นส่วนช่วยให้การดำเนินวิถีชีวิตที่มีความหลากหลายบนพื้นที่นั้นเกิดความสอดคล้องกับการใช้พื้นที่ร่วมกัน (shared space) ของภูมิสถาปัตยกรรมโดยเฉพาะถนนทางเท้า ที่จอดรถ เกิดเป็นภูมิทัศน์ อันเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างเอกลักษณ์ภูมิทัศน์สถาปัตยกรรม ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวก ที่สามารถใช้กับบุคคลทุกประเภทอย่างเสมอภาค

ปัจจัยพิจารณาที่มีผลต่อการออกแบบภูมิทัศน์สถาปัตยกรรม มี 4 องค์ประกอบหลัก คือ พื้นที่และขนาดทางเท้า เกณฑ์มาตรฐานความกว้างและช่องทางเดิน พื้นที่และทางจักรยาน และส่วนประกอบของภูมิทัศน์ถนน (ได้แก่ พื้นผิวทางเท้า วัสดุพืชพรรณ ระบบแสงสว่างบนถนนและทางเท้า อุปกรณ์ประกอบถนน และ สาธารณูปโภค)

1. พื้นที่และขนาดทางเท้า (sidewalk zones and dimensions) (ดำรงศักดิ์สังข์ทอง, 2549, 13)มีส่วนประกอบต่างๆ ได้แก่ ส่วนพื้นที่หน้าอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง (building zone) พื้นที่ทางเดินเท้า (pedestrian zone) และขอบคันถนน (curb zone) การออกแบบทางเท้าที่ดี ควรกำหนดแนวทางสัญจรที่อยู่ตรงกลางพื้นที่ทางเท้า และไม่มีสิ่งกีดขวางบนเส้นทาง และนอกจากจะไม่กีดขวางแล้ว อุปกรณ์ถนนและพืชพรรณภูมิทัศน์ถนนควรมีการจัดวางอย่างเป็นสัดส่วนบนพื้นที่ทางเท้าในที่เหมาะสม

2. มาตรฐานความกว้างของช่องทางเดิน (ทรรศชล ปัญญาทรง, 2551, 14) จากขนาดตัวเลขของร่างกายมนุษย์ในการใช้ทางเท้าที่ว่า 1 คน ใช้ทางเท้า 0.60 เมตร ฉะนั้นทางเท้าควรกว้างอย่างน้อยที่สุด 1.20 เมตร ในกรณีเดินสวนกัน แต่ขนาดทางเท้ายังขึ้นกับปริมาณ ผู้สัญจรในเส้นทางนั้นด้วย ดังนั้นมาตรฐานสากลจึงระบุว่า ทางเดินเท้าในบริเวณย่านการค้า ย่านธุรกิจ และย่านอุตสาหกรรม

ควรกว้าง 2.50 - 3.00 เมตร เป็นอย่างน้อย และย่านพักอาศัยทั่วไปใช้ ขนาด 1.20-2.00 เมตร ในถนนสายย่อย ซึ่งความกว้างนี้เป็นเกณฑ์ขนาดพื้นที่ที่ใช้เพื่อการสัญจรทางเท้า การปลูกต้นไม้ และสิ่งอำนวยความสะดวกบางประเภท เช่น ถังขยะ ตู้โทรศัพท์ เป็นต้นไม่รวมกิจกรรมอื่นที่อาจเกิดขึ้นบนทางเท้า ยกเว้นการรอโดยสารรถประจำทาง ตัวเลขมาตรฐานนี้ เป็นตัวเลขที่ใช้กับสภาพการณ์ทั่ว ๆ ไป แต่ในบางครั้งไม่สามารถใช้ตัวเลขนี้ได้ เช่น กรณีที่เป็นย่านการค้าสำคัญ มีปริมาณคนมากเป็นพิเศษ จำเป็นต้องใช้ขนาดทางเท้าที่กว้างขวางยิ่งขึ้นไปอีก

3. ทางจักรยานที่ดีต้องเชื่อมต่อจุดสำคัญของเมืองเพื่อให้ติดต่อได้สะดวกและสั้นที่สุด และควรมีขนาดกว้างพอให้รถจักรยานสองคันสวนกันได้สะดวก ซึ่งกว้างอย่างน้อย 1.50 - 1.80 เมตร มีป้ายเตือนบอกระยะทางชัดเจน มีที่จอดรถ โครงจอดเสียบรณป้องกันโครงการการตัดเส้นทางจักรยานทำได้หลายวิธีดังนี้

1. แยกจากทางเท้าโดยเด็ดขาด วิธีนี้จัดทำในบริเวณที่มีการใช้จักรยานมาก และหลีกเลี่ยงจุดตัดหรือข้ามของทางเท้า ถนน
2. แยกจากทางเดินรถหรือทางเท้า จัดทำในบริเวณที่มีการใช้จักรยานไม่มาก
3. ใช้ร่วมกับทางเท้าหรือทางเดินรถ โดยใช้สีหรือเครื่องหมาย (สัญลักษณ์) เป็นจุดแบ่งเส้นทาง (บุญนาถ ตีวกุล, 2546, 47)

ปัจจุบันประเทศที่มีการใช้จักรยานในตัวเมืองมีจำนวนมาก ได้แก่ เนเธอร์แลนด์เยอรมัน ญี่ปุ่น และจีน เป็นต้น

4. ส่วนประกอบของภูมิทัศน์ถนน (streetscape elements)

1. พื้นผิวทางเท้า (pavement) เป็นส่วนที่เด่นชัดที่สุดของส่วนประกอบภูมิทัศน์ถนน พื้นผิวที่ผ่านมามีการพัฒนาตั้งแต่เทพื้นคอนกรีต มาเป็นวัสดุปูพื้นแบบหน่วยย่อย (unit paving) โดยมีขอบคันถนน (curb) เป็นตัวแบ่งถนนกับทางเท้า
2. วัสดุพืชพรรณ (landscape planting) ต้นไม้ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีและลดความกระด้างของถนนซึ่งการเลือกใช้ต้นไม้มีปัจจัยหลายอย่าง ได้แก่ ต้นไม้ที่เหมาะสมกับสภาพลักษณะถนน สภาพอากาศ แดด ลม โรค การดูแลรักษา ความกว้างของพุ่มพุ่มรากเมื่อต้นไม้โตขนาดของการแผ่กิ่งก้าน และการสร้างแผ่นปิดหลุมปลูกต้นไม้ (tree grates) ฯลฯ
3. ระบบแสงสว่างบนถนน และทางเท้า (street lighting) ควรคำนึงถึงความสว่างเพียงพอและให้ความปลอดภัยกับทางเท้าและถนนในเวลาค่ำคืน ซึ่งต้องพิจารณารายละเอียดคือระดับการส่องสว่าง ตำแหน่งติดตั้ง และชนิดของไฟฟ้าส่องสว่าง (ทางเท้า -ถนน)
4. อุปกรณ์ประกอบถนน (Street furniture) มักประกอบด้วย ม้านั่ง เสาเตี้ย ตู้ไปรษณีย์ ตู้โทรศัพท์ ก๊อกน้ำดื่ม ภาชนะรองรับขยะ ชุมบริการ จุดจอดรถประจำทาง และป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ (ดำรงศักดิ์ สังข์ทอง, 2549, 29) ตัวอย่างของอุปกรณ์ประกอบถนน

ที่ตีประเภทมานั่ง เช่น การรวมเข้ากันของศิลปะสาธารณะกับงานออกแบบภูมิทัศน์เมือง จากนักออกแบบทั้ง 11 คนได้วางงานกระจายบนโครงการภูมิทัศน์ ได้แก่ Andrea Ranzi Ettore, Sottas Droog Design, Ron Arad, Jasper Morrison, Tokujin Yoshioka, Thomas Sandell, Karim Rashid, Shigeru Uchida, Toyo Ito และ Kutsuhiko Hibino นักออกแบบเหล่านี้ได้พัฒนาแนวคิดสำหรับเฟอร์นิเจอร์สาธารณะที่ว่า “สถานพักผ่อนที่แสวงหาภาพลักษณ์ของป่าในชีวิตคนเมือง” ซึ่งงานจะแสดงถึงความหลากหลายของรูปแบบ ทำให้ผู้พบเห็นรู้สึกที่กำลังถูกเชื้อเชิญให้มีปฏิสัมพันธ์กับอุปกรณ์เหล่านั้น

6.2 การออกแบบสร้างสรรค์สภาพแวดล้อม (Environment)

การออกแบบสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่ผู้คนในชุมชนยังอาศัยอยู่ในพื้นที่ดั้งเดิม ปัจจุบันการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับสภาพแวดล้อมที่มีการออกแบบอยู่ตลอดเวลา นั้น ต้องมีความเข้าใจและผสมกลมกลืนไปในทิศทางเดียวกัน การสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมชุมชนให้มีความน่าอยู่ การสื่อสารด้วยภาพ และการใช้เครื่องเครื่องมือเทคโนโลยี การออกแบบสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้นจึงมุ่งเน้นการเกี่ยวพันทางด้านกายภาพและสังคม การพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอาคาร เพื่อให้เกิดสุนทรียภาพ หรือสนองประโยชน์ใช้สอยประจำวันและสร้างสรรค์ประสบการณ์เฉพาะเน้นสิ่งแวดล้อม การออกแบบสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมภูมิสถาปนิก นักวางผังเมือง มัณฑนากร นักออกแบบระบบแสง นักออกแบบนิทรรศการ นักอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์ และการออกแบบเพื่อคนพิการ มีรายละเอียดการออกแบบสร้างสรรค์หลายด้านด้วยกัน เช่น ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน การสร้างสัญลักษณ์ของชุมชน การสร้างสรรค์ความยั่งยืนให้กับชุมชน

Nimrod (2008) ได้ทำการศึกษาข้อจำกัดที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้โดยสรุปข้อจำกัด 4 ข้อ ที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางของผู้สูงอายุ ได้แก่ รายได้หลังเกษียณที่มีจำกัด สุขภาพไม่สมบูรณ์แข็งแรง มีภาระต้องดูแลผู้อื่น และขาดเพื่อนร่วมทาง แต่หากผู้สูงอายุประสงค์จะเดินทางก็มักจะได้ทำได้โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบของการท่องเที่ยว เช่น การลดความถี่ในการเดินทาง เดินทางเมื่อมีความพร้อมเท่านั้น หรือบางกลุ่มก็เดินทางโดยไม่ใส่ใจข้อจำกัดที่ตนมี ในขณะที่งานศึกษาของ McGuire (1984) พบว่ามีข้อจำกัด 5 ด้าน ที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเดินทางท่องเที่ยว ดังนี้

1. ปัจจัยแวดล้อมภายนอก เช่น ขาดข้อมูล ขาดทุนทรัพย์ ต้องเตรียม การมากเกินไป ไม่มีอุปกรณ์เครื่องใช้ในการเดินทางที่เหมาะสม และขาดพาหนะในการเดินทาง
2. เรื่องเวลา เช่น ไม่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้เพราะมีภาระงานที่ต้องทำ หากใช้เวลาเพื่อการท่องเที่ยวจะทำให้ชีวิตประจำวันต้องสะดุดหรือหยุดชั่วคราว
3. การไม่ได้รับความเห็นชอบจากบุคคลในครอบครัวหรือเพื่อน เช่น ไม่สนับสนุนให้เดินทาง หรือไม่เห็นด้วยกับสถานที่ที่เลือกไปท่องเที่ยว

4. ปัจจัยทางสังคม เช่น คู่สมรสไม่ชอบเดินทางท่องเที่ยว และไม่มีเพื่อนร่วมเดินทาง
5. เรื่องสุขภาพร่างกาย เช่น มีโรคประจำตัว กลัวการเดินทางด้วยการขนส่งบางประเภท และขาดความคล่องตัวในการเดินทาง เนื่องจากอายุมาก

ส่วนงานวิจัยของ Hong และคณะ (1999) พบว่าปัจจัยเดียวที่เป็นข้อจำกัดในการเดินทางท่องเที่ยวของผู้สูงอายุคือ รายได้ผู้สูงอายุช่วงต้นจะมีเงินออมมากพอที่จะเดินทางได้ตามที่ต้องการ ต่างกับผู้สูงอายุในช่วงปลายที่เงินออมหรือรายได้ลดลงทำให้สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้บ่อยครั้งเช่นเดิม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dardis, Soberon-Ferrer และ Patro (1994) และ Hong และคณะ (1999) อย่างไรก็ตามการที่นักท่องเที่ยวจะใช้จ่ายมากหรือน้อยในขณะเดินทางท่องเที่ยวนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยเรื่องระดับของรายได้เพียงประเด็นเดียว แต่ยังอาจขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา (Dardis, et al., 1994; Hong, Morrison, & Cai, 1996) และสถานภาพสมรส (Hong, et al., 1996) Fleischer และ Pizam (Fleischer & Pizam, 2002) เสนอเพิ่มเติมว่า ข้อจำกัด ของการเดินทางของผู้สูงอายุอาจแปรผันไปตามช่วงอายุ โดยในช่วงก่อนเกษียณ ข้อจำกัดคือเรื่องเวลาและรายได้ ส่วนช่วงวัยเกษียณ ผู้สูงอายุจะมีเงินตอบแทนหลังเกษียณและมีเวลามากพอที่จะใช้เพื่อการท่องเที่ยว แต่หากใช้จ่ายโดยขาดการวางแผนที่ดี จำนวนเงินที่ลดลงอาจกลายเป็นข้อจำกัดของการเดินทางท่องเที่ยวในครั้งต่อไป แต่เมื่อถึงช่วงอายุที่ล่วงวัยมากขึ้น สุขภาพกลับเป็นข้อจำกัดแทนเพราะมักมีปัญหาเรื่องโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ

สรุปได้ว่า ข้อจำกัดของผู้สูงอายุในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับช่วงอายุ ระดับของรายได้ และสุขภาพ Fleischer และ Pizam จึงเสนอว่า ธุรกิจนำเที่ยวควรมุ่งดึงดูดลูกค้าในกลุ่มอายุ 60-70 ปี เพราะเป็นผู้สูงอายุที่อยู่ในวัยที่พร้อมที่สุดเนื่องด้วยปัจจัยเกื้อหนุนหลายประการดังกล่าวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวสูงอายุ อาจมีประเด็นอื่นๆ นอกเหนือจากที่ได้กล่าวแล้ว เช่น การศึกษาเรื่องสถานที่ท่องเที่ยว ลักษณะกิจกรรมและพาหนะที่ใช้ในการเดินทางที่เหมาะสม (Jang & Wu, 2006) สุขภาพ (Blazey, 1987; Zimmer, Brayley, & Searle, 1995) ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดูแลสุขภาพ (Hong, et al., 1999) และสภาวะทางอารมณ์ (Westbrook, 1987) ตลอดจนอิทธิพลของ ภูมิหลังทางประชากรที่มีต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุ เช่น ปัจจัยเรื่องเพศ อายุ การศึกษา ภูมิฐานะ และฐานะทางเศรษฐกิจ (Romsa & Blenman, 1989; Zimmer, et al., 1995) อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยของ Jang และ Wu พบว่า ความแตกต่างทางด้านอายุ เพศ และสถานภาพทางเศรษฐกิจไม่ส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของผู้สูงอายุแต่ละคน ผู้สูงอายุจัดว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่อาจจะช่วยฟื้นฟูธุรกิจการท่องเที่ยวไทยในปัจจุบัน เพราะมีศักยภาพและมีกำลังซื้อเนื่องจากจำนวนของคนสูงวัยมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละปี และยังสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้โดยไม่มีเงื่อนไขด้านเวลา

6.3 นักท่องเที่ยวสูงอายุ

Anderson และ Langmeyer (1982) ได้ทำการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวในแต่ละช่วงอายุ มีจุดมุ่งหมายในการเดินทางท่องเที่ยวคล้ายคลึงกัน คือ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจและเยี่ยมญาติหรือคนรู้จัก แต่นักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 50 ปีจะมีแนวโน้มที่จะเดินทางไปชมแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีคนพลุกพล่านมากนัก ซึ่งแตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอายุน้อยกว่า 50 ปี นอกจากนี้ยังพบว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 50 ปี มักนิยมเดินทางในระหว่างเดือนสิงหาคม-พฤศจิกายน เนื่องจากเป็นช่วงนอกฤดูการท่องเที่ยว และนิยมเดินทางด้วยเครื่องบิน จะเห็นได้ว่าการแบ่งกลุ่มของผู้สูงอายุโดยพิจารณาจากเกณฑ์ช่วงอายุจะทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้นนอกจากการกำหนดช่วงอายุ การแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุยังสามารถแบ่งนักท่องเที่ยวออกเป็นกลุ่มตามพฤติกรรมและแรงจูงใจในการเดินทางที่แตกต่างกัน เช่น Shoemaker (1989) แบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่เดินทางเพื่อไปเยี่ยมญาติและคนรู้จัก (Family Travelers)
2. กลุ่มที่ชอบวางแผนการเดินทางล่วงหน้าและชอบทำกิจกรรมที่หลากหลายในขณะที่เดินทาง (Active Resters)
3. กลุ่มที่นิยมซื้อรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่ายเบ็ดเสร็จ (Older Set)

เช่นเดียวกับ Lieux, Weaver และ Mc Cleary (1994) แบ่งกลุ่มของนักท่องเที่ยวสูงอายุออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่อยู่ในวัยใกล้เคียงและมีรายได้ดีนิยมหาประสบการณ์แปลกใหม่ (Novelty Seekers)
2. กลุ่มที่อยู่ในวัยใกล้เคียงและมีรายได้ดีเช่นเดียวกับกลุ่มแรก แต่นิยมเดินทางท่องเที่ยวในเขตที่มีอากาศอบอุ่นและร้อน และใช้ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวเป็นเวลานาน (Active Enthusiasts)
3. กลุ่มที่อายุมากที่สุดเมื่อเทียบกับสองกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น แต่มีรายได้น้อยกว่าและนิยมเดินทางระยะสั้น (Reluctant Travelers)

Nimrod (2008) ได้ทำการศึกษาข้อจำกัดที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ โดยสรุปข้อจำกัด 4 ข้อที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางของผู้สูงอายุ ได้แก่

1. รายได้หลังเกษียณที่มีจำกัด
2. สุขภาพไม่สมบูรณ์แข็งแรง
3. มีภาระต้องดูแลผู้อื่น
4. ขาดเพื่อนร่วมทาง

หากผู้สูงอายุประสงค์จะเดินทางก็มักจะทำได้โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบของการท่องเที่ยว เช่น การลดความถี่ในการเดินทาง เดินทางเมื่อมีความพร้อมเท่านั้น หรือบางกลุ่มก็เดินทางโดยไม่ใส่ใจข้อจำกัดที่ตนมี ในขณะที่งานศึกษาของ McGuire (1984) พบว่ามีข้อจำกัด 5 ด้าน ที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเดินทางท่องเที่ยว ประการแรก คือ

1. ปัจจัยแวดล้อมภายนอก เช่น ขาดข้อมูล ขาดทุนทรัพย์ ต้องเตรียม การมากเกินไป ไม่มีอุปกรณ์เครื่องใช้ในการเดินทางที่เหมาะสม และขาดพาหนะในการเดินทาง
2. เรื่องเวลา เช่น ไม่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้เพราะมีภาระงานที่ต้องทำ หากใช้เวลาเพื่อการท่องเที่ยวจะทำให้ชีวิตประจำวันต้องสะดุดหรือหยุดชั่วคราว
3. การไม่ได้รับความเห็นชอบจากบุคคลในครอบครัวหรือเพื่อน เช่น ไม่สนับสนุนให้เดินทางหรือไม่เห็นด้วยกับสถานที่ที่เลือกไปท่องเที่ยว
4. ปัจจัยทางสังคม เช่น คู่สมรสไม่ชอบเดินทางท่องเที่ยว และไม่มีเพื่อนร่วมเดินทาง
5. เรื่องสุขภาพร่างกาย เช่น มีโรคประจำตัว กลัวการเดินทางด้วยการขนส่งบางประเภท และขาดความคล่องตัวในการเดินทาง เนื่องจากอายุมาก

งานวิจัยของ Hong และคณะ (1999) พบว่าปัจจัยเดียวที่เป็นข้อจำกัดในการเดินทางท่องเที่ยวของผู้สูงอายุคือ รายได้ผู้สูงอายุช่วงต้นจะมีเงินออมมากพอที่จะเดินทางได้ตามที่ต้องการ ต่างกับผู้สูงอายุในช่วงปลายที่เงินออมหรือรายได้ลดลงทำให้สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้บ่อยครั้งเช่นเดิม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dardis, Soberon-Ferrer และ Patro (1994) และ Hong และคณะ (1999) อย่างไรก็ตามการที่นักท่องเที่ยวจะใช้จ่ายมากหรือน้อยในขณะที่เดินทางท่องเที่ยวนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยเรื่องระดับของรายได้เพียงประเด็นเดียว แต่ยังอาจขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา (Dardis, et al., 1994; Hong, Morrison, & Cai, 1996) และสถานภาพสมรส (Hong, et al., 1996) Fleischer และ Pizam (Fleischer & Pizam, 2002) เสนอเพิ่มเติมว่า ข้อจำกัด ของการเดินทางของผู้สูงอายุอาจแปรผันไปตามช่วงอายุ โดยในช่วงก่อนเกษียณ ข้อจำกัดคือเรื่องเวลาและรายได้ ส่วนช่วงวัยเกษียณ ผู้สูงอายุจะมีเงินตอบแทนหลังเกษียณและมีเวลามากพอที่จะใช้เพื่อการท่องเที่ยว แต่หากใช้จ่ายโดยขาดการวางแผนที่ดี จำนวนเงินที่ลดลงอาจกลายเป็นข้อจำกัดของการเดินทางท่องเที่ยวในครั้งต่อไป แต่เมื่อถึงช่วงอายุที่ล่วงวัยมากขึ้นสุขภาพกลับเป็นข้อจำกัดแทนเพราะมักมีปัญหาเรื่องโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ

สรุปได้ว่า ข้อจำกัดของผู้สูงอายุในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับช่วงอายุ ระดับของรายได้ และสุขภาพ Fleischer และ Pizam จึงเสนอว่า ธุรกิจนำเที่ยวควรมุ่งดึงดูดลูกค้าในกลุ่มอายุ 60-70 ปี เพราะเป็นผู้สูงอายุที่อยู่ในวัยที่พร้อมที่สุดเนื่องจากปัจจัยเกื้อหนุนหลายประการดังกล่าว งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวสูงอายุ อาจมีประเด็นอื่นๆ นอกเหนือจากที่ได้กล่าวแล้ว เช่น

การศึกษาเรื่องสถานที่ท่องเที่ยว ลักษณะกิจกรรมและพาหนะที่ใช้ในการเดินทางที่เหมาะสม (Jang & Wu, 2006) สุขภาพ (Blazey, 1987; Zimmer, Brayley, & Searle, 1995) ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดูแล สุขภาพ (Hong, et al., 1999) และสภาวะทางอารมณ์ (Westbrook, 1987) ตลอดจนอิทธิพลของ ภูมิหลังทางประชากรที่มีต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุ เช่น ปัจจัยเรื่องเพศ อายุ การศึกษา ภูมิฐานะ และฐานะทางเศรษฐกิจ (Romsa & Blenman, 1989; Zimmer, et al., 1995) อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยของ Jang และ Wu พบว่า ความแตกต่างทางด้านอายุ เพศ และสถานภาพทางเศรษฐกิจ ไม่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาการเดินทางท่องเที่ยวของผู้สูงอายุแต่ละคน ผู้สูงอายุจัดว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่อาจจะช่วยฟื้นฟูธุรกิจการท่องเที่ยวไทยในปัจจุบัน เพราะมีศักยภาพและมีกำลังซื้อ เนื่องจากจำนวนของคนสูงวัยมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละปี และยังสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้โดยไม่มีเงื่อนไขด้านเวลา แต่การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุยังไม่ได้รับความสนใจมากเท่าที่ควร

ข้อมูลพื้นฐานด้านผู้สูงอายุเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและการทำกิจกรรมนันทนาการ ต้องใส่ใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพร่างกาย องค์ความรู้เชิงลึกในด้านการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการที่เหมาะสม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบสินค้าและบริการด้านที่อยู่อาศัย อาคารสาธารณะ ห้องน้ำ รวมทั้งบุคลากรจากพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุอย่างแท้จริง

ความเสื่อมถอยของร่างกาย สามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้านคือ

- การมองเห็น
- การเคลื่อนไหวร่างกาย
- ความไม่สมดุลของฮอร์โมนและอารมณ์
- การได้ยิน

หลักการออกแบบเบื้องต้น ควรคำนึงถึง “การป้องกันและลดอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้น” การทำให้สามารถใช้ชีวิตได้ง่ายและสะดวกขึ้นรวมถึง “การส่งเสริมสุขภาวะที่ดี” ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุอยู่อย่างมีความสุข นอกจากนั้น ผู้สูงอายุแต่ละคนจะมีความเสื่อมถอยของร่างกายที่แตกต่างกัน จึงควรคำนึงถึงการออกแบบที่เฉพาะและเหมาะสมมากขึ้น เครือซีเมนต์ไทย (SCG) ได้แบ่งกลุ่มผู้สูงอายุเป็น 3 ระดับ ตามลักษณะกายภาพ และสมรรถนะทางร่างกายในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

ผู้สูงอายุกลุ่มที่ 1 ผู้สูงอายุที่สามารถใช้ชีวิตหรือทำกิจกรรมทั้งในบ้านและนอกบ้านได้ตามปกติ แต่มีปัจจัยความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาทางด้านสุขภาวะในอนาคตได้ หากไม่ป้องกันและดำเนินชีวิตให้ถูกต้อง ด้วยสภาพร่างกายที่ยังแข็งแรง สามารถช่วยเหลือตนเองได้ดี การออกแบบจึงมุ่งเน้นไปที่ “การป้องกันและลดอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้น” และ “การส่งเสริมสุขภาวะที่ดี”

- ไม่มีพื้นที่ต่างระดับหรือธรณีประตู สำหรับ ผู้สูงอายุที่ต้องใช้ไม้เท้า หรือ Wheelchair ในอนาคต • พื้นห้องน้ำมีผิวสัมผัสค่อนข้างหยาบ เพื่อความปลอดภัยและกันลื่น

- มีระบบระบายอากาศดีและแสงสว่างที่ เพียงพอเนื่องจากผู้สูงวัยต้องการความ สว่างมาก เป็น 2-3 เท่าของคนทั่วไป
- มีพื้นที่กิจกรรมที่สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ ในครอบครัว

ผู้สูงวัยกลุ่มที่ 2 ผู้สูงวัยที่เริ่มมีปัญหาการเสื่อมถอยของร่างกาย หรือมีปัญหาด้านสุขภาพบ้างเล็กน้อย แต่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ อาจต้องการอุปกรณ์หรือผู้ช่วยเหลือ ในบางครั้งอยู่อาศัยในบ้าน เป็นส่วนใหญ่ สำหรับการทำกิจกรรมภายนอกบ้าน ต้องได้รับการดูแล จากคนในครอบครัวมากขึ้น การออกแบบจึงต้องผนวกเรื่องของ “การทำให้สามารถใช้ชีวิตได้ง่ายและสะดวกขึ้นร่วมกับ “การป้องกัน และลดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น”

- ใช้สีที่ตัดหรือแตกต่างกัน เช่น พื้นกับผนัง บัวเชิงผนัง หรือราวจับ และพื้นต่างระดับ อย่างบันได
- ไม่ควรมีพื้นต่างระดับ และไม่ให้มีสิ่งกีดขวาง ตลอดทางเดิน เพื่อลดการสะดุดหกล้ม
- ติดตั้งราวจับเพื่อช่วยพยุงตัวบริเวณ สุขภัณฑ์ อ่างล้างมือ หรือบริเวณพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหว โดยเลือกให้มีขนาดที่เหมาะสม และถนัดมือสำหรับผู้สูงวัยแต่ละคน

ผู้สูงวัยกลุ่มที่ 3 ผู้สูงวัยที่มีปัญหา ด้านสุขภาพ การใช้ชีวิตประจำวันมีความสะดวกน้อยลง ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในบางกิจกรรม ต้องพึ่งพาอุปกรณ์และผู้ดูแลให้ความช่วยเหลือ โดยส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอยู่ในบ้าน มีปัญหาสุขภาพ ค่อนข้างมากนั่ง Wheelchair เป็นส่วนใหญ่ และมีผู้ดูแลในกิจกรรมที่จำเป็นการออกแบบควรคำนึงถึง “การป้องกันและลดอุบัติเหตุที่อาจ จะเกิดขึ้น” รวมทั้ง “การส่งเสริมสุขภาพที่ดี” โดยเฉพาะทางด้านจิตใจ เพราะผู้สูงวัยกลุ่มนี้ยังรู้สึกว่าคุณเองสามารถทำอะไรได้เอง และไม่ยากเป็นภาระต่อลูกหลาน

ความสูงของโถสุขภัณฑ์ อ่างล้างหน้า เคาน์เตอร์ ปลั๊กไฟ สวิตช์ ต้องให้ Wheelchair สามารถเข้าถึงได้ง่าย

- ความกว้างของทางเดินหรือประตูเพียงพอ สำหรับ Wheelchair
- ออกแบบพื้นให้ลาด หรือไม่มีพื้นต่างระดับ เพื่อการสัญจรไปมาได้สะดวก
- อุปกรณ์เปิด-ปิด เช่น ประตูหรือก๊อกน้ำ ควรเป็นแบบก้านปิดหรือก้านโยก
- ระดับหน้าต่างที่ขอบล่างควรสูงจากพื้น 50 ซม. เพื่อมองเห็นวิวภายนอกได้

6.4 สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และเพื่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

Ronald L. mace (1941-1998) ศาสตราจารย์มหาวิทยาลัยนอร์ทแคโรไลนา ประเทศสหรัฐอเมริกา Universal Design หรือการออกแบบเพื่อคนทุกคน เป็นแนวความคิดการออกแบบพิเศษเพื่อมุ่งใช้สำหรับผู้สูงอายุ เด็ก สตรีมีครรภ์ และบุคคลทั่วไป และโดยเฉพาะบุคคลทุพพลภาพ คือการออกแบบเพื่อปรับแก้ไข หรือกำจัดสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อผู้ทุพพลภาพ ผู้สูงอายุ สตรีมีครรภ์ เด็ก เมื่อประมาณ ค.ศ.1990 สมาคมมาตรฐานแห่งชาติของสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายคนพิการ (The American Disabilities Act) ขึ้น เพื่อกำจัดอุปสรรคต่อผู้พิการโดยรับรองสิทธิของผู้พิการให้ทัดเทียมกับคนทั่วไป เนื่องจากจำนวนของผู้พิการมีมากขึ้นและสิ่งของเครื่องใช้ที่มีอยู่ก็เป็นอุปสรรคสำหรับ กลุ่มบุคคลเหล่านั้น แต่ต่อมาได้มีแนวต่อต้านว่าการออกแบบจะทำให้เกิดความแปลกแยกระหว่างบุคคลปกติกับบุคคลทุพพลภาพ แนวคิด Universal Design ควรจะเป็นเพื่อความทัดเทียม มิได้แบ่งแยกเฉพาะบุคคลประเภทใดประเภทหนึ่ง เป็นการออกแบบเพื่อมุ่งใช้ได้กับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทั้งที่เป็นบุคคลปกติ และบุคคลทุพพลภาพ ความหมาย Universal Design คือ “การออกแบบเพื่อทุกคน” สะดวกปลอดภัย ทั้งถึงเท่าเทียม

หลักเกณฑ์ของ Universal Design

หลักเกณฑ์ของ Universal Design มี 7 ประการ ได้แก่

1. ความเสมอภาค (Equitable) ความเท่าเทียมกัน ความเสมอภาค สำหรับทุกคนในสังคมสามารถใช้สอยเหมาะสมกับผู้ใช้ที่ต่างวัยและต่างความสามารถ
2. ความยืดหยุ่น (Flexibility in Use) สามารถปรับเปลี่ยนการใช้งานได้
3. ความเรียบง่าย และเข้าใจได้ดี (Simple and Intuitive Use) ความเรียบง่ายเข้าใจได้ดีและสะดวก
4. ความเข้าใจง่าย (Perceptible Information) การสื่อความหมายเป็นที่เข้าใจง่ายด้วยภาษาและสัญลักษณ์ที่ชัดเจนเป็นสากล
5. ความปลอดภัย (Tolerance for Error) มีความปลอดภัยขณะใช้งาน ทนทานต่อการใช้งานที่ผิดพลาด
6. พลังกาย (Low Physical Effort) พลังแรง สะดวก ทำให้ไม่ต้องออกแรงมาก
7. ขนาด และพื้นที่ใช้สอย (Size and Space for Approach and Use) มีขนาด พื้นที่ที่เหมาะสมกับการใช้งานในเชิงปฏิบัติได้ดี

7. บริบทของพื้นที่การศึกษา

ภาคกลางเป็นดินแดนที่ราบลุ่มซึ่งมากมายด้วยท้องนาและเรือกสวน พืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ สมญาว่า “อู่ข้าวอู่น้ำของประเทศไทย” มีโบราณสถานมากมาย บ่งบอกถึงการเป็นเมืองเก่า แสนรุ่งเรืองซึ่งส่งต่อประเพณีวัฒนธรรมดงามมาจนถึงทุกวันนี้ อีกทั้งยังมีสภาพวิถีชีวิตสงบง่าย สามารถไปเยือนในทุกฤดูกาล สำหรับผู้ที่ต้องการเดินทางไปท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปร่วมกิจกรรม และท่องเที่ยวในหลาย ๆ พื้นที่ได้ ซึ่งมีหลากหลายสไตล์ ตามสไตล์แกน “เที่ยวหลากหลายสไตล์ภาคกลาง” เพื่อต่อยอดแบรนด์ “เที่ยวภาคกลาง” ของ ททท. ภูมิภาคภาคกลาง เพื่อสร้างกระแสให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไปและนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงวัย สถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงทางด้านอาหารการกิน รวมถึงศิลปวัฒนธรรม และหัตถกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละจังหวัดมากมายในระยะทางใกล้เคียงกัน “ตามเส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร” ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

7.1 จังหวัดอ่างทอง

ข้อมูลทั่วไป

อ่างทองในอดีตนั้นมีผู้คนอาศัยอยู่มาหลายร้อยปี เพราะท้องที่ของอ่างทองเป็นที่ราบลุ่มลักษณะคล้ายอ่าง ไม่มีภูเขา ป่า หรือแร่ธาตุ ได้รับการหล่อเลี้ยงจากแม่น้ำ 2 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำน้อย ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ได้อาศัยทำการเพาะปลูก อุปโภคบริโภค และคมนาคมตลอดมา

เมืองอ่างทอง ได้ชื่อนี้มาจากไหน มีการสันนิษฐานเป็น 3 นัย

นัยแรกเชื่อว่า คำว่า “อ่างทอง” น่าจะมาจากลักษณะทางกายภาพของพื้นที่นี้ คือเป็นที่ราบลุ่มเป็นแอ่งคล้ายอ่าง ซึ่งเต็มไปด้วยทุ่งนาที่ออกรวงเหลืองอร่ามเหมือนทอง จึงเป็นที่มาของชื่อจังหวัดอ่างทอง และดวงตราของจังหวัด เป็นรูปรวงข้าวสีทองอยู่ในอ่างน้ำ ซึ่งมีความหมายถึงความอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร และเป็นอู่ข้าวอู่น้ำ

นัยที่สองเชื่อว่า “อ่างทอง” น่าจะมาจากชื่อของหมู่บ้านเดิมที่เรียกว่า “บางคำทอง” ตามคำสันนิษฐานของพระยาโบราณราชธานินทร์ (พร เดชะคุปต์) สมุหเทศาภิบาล มณฑลอยุธยา เมื่อครั้งที่กราบทูลพระบาท สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในคราวเสด็จประพาสลำแม่น้ำน้อยและลำแม่น้ำใหญ่ ใน พ.ศ. 2459 ว่า ชื่อของเมืองอ่างทองก็จะมาจากชื่อ บางคำทอง ซึ่งแต่งตั้งครั้งกรุงเก่า ว่าด้วยตามเสด็จพระราชดำเนินเมืองนครสวรรค์ของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชจากกรุงเก่า “ลู่ถึงบางน้ำซื่อ คำทอง น้ำป่วนเป็นฟอง คว่างคว้าง” และบางกระแสก็ว่า อาจเพี้ยนมาจากชื่อของแม่น้ำลำคลองในย่านนั้น ที่เคยมีชื่อว่า “ปากน้ำประคำทอง” ซึ่งเป็นทางแยกแม่น้ำหลังศาลากลางจังหวัด และส่วนในเข้าไปเรียกว่า “แม่น้ำสายทอง” ซึ่งปัจจุบันตื่นเงินใช้ไม่ได้แล้ว

นัยที่สามเชื่อว่า ชื่ออ่างทองน่าจะมาจากชื่อ “บ้านอ่างทอง” ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงกล่าวไว้ในหนังสือชุมนุมพระนิพนธ์เรื่องสร้างเมืองไว้ตอนหนึ่งว่า “เมืองอ่างทองดูเหมือนจะตั้งเมื่อครั้งสมเด็จพระนเรศวร เดิมชื่อเมืองว่า วิเศษไชยชาญ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน้อย ที่ลงมาจากนครสวรรค์อยู่มาแม่น้ำน้อยตื่นเงิน ถูกล้างใช้เรือไม่สะดวก ย้ายเมืองออกมาตั้งริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่บ้านอ่างทองจึงเปลี่ยนชื่อเป็นเมือง “อ่างทอง” ถึงแม้ว่าชื่อของจังหวัดอ่างทอง จะได้มาตามนัยใดก็ตาม ชื่ออ่างทองนี้เป็นชื่อที่เริ่มมาในสมัยกรุงธนบุรีหรือสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น คือ เมื่อประมาณ 200 ปีที่ผ่านมา ย้อนกลับไปในอดีต สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็น ราชธานีนั้น อ่างทองเป็นที่รู้จักในนามของเมืองวิเศษไชยชาญ ดังนั้นการศึกษาความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของเมืองอ่างทองนั้น หมายถึง การศึกษาความเป็นมาของดินแดนแถบนี้ย้อนกลับไปกว่า 1 พันปี เป็นสมัยที่ชื่อเสียงของเมืองอ่างทองยังไม่ปรากฏ แต่มีหลักฐานแน่ชัดว่า มีดินแดนแถบนี้มานานแล้ว และอาจจะสรุปได้ว่าดินแดนนี้มีลักษณะเด่นชัดอย่างน้อย 2 ประการ คือ ความอุดมสมบูรณ์ที่เหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรม ทำให้มีมนุษย์ตั้งหลักฐานอยู่กันมานานนับพัน ๆ ปี และเป็นดินแดนที่มีความสำคัญในแง่การเป็นยุทธศาสตร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยกรุงศรีอยุธยา

จังหวัดอ่างทองในสมัยทวารวดีได้ มีผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นเมืองแล้ว แต่เป็นเมืองไม่ใหญ่โตนัก หลักฐานที่ยังเหลืออยู่ในปัจจุบันก็คือ คูเมืองที่บ้านคูเมือง ตำบลห้วยไผ่ อำเภอแสวงหา ซึ่งนายบาเซอเลีย นักโบราณคดีชาวฝรั่งเศส และเจ้าหน้าที่กรมศิลปากรได้สำรวจพบ สันนิษฐานว่าเป็นเมืองโบราณสมัยทวารวดี ปัจจุบันนี้บ้านคูเมืองอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอแสวงหาไปทางทิศเหนือ 4 กิโลเมตร ในสมัยสุโขทัย ก็เข้าใจว่ามี ผู้เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยเช่นกัน และดินแดนอ่างทองได้รับอิทธิพลจากสุโขทัยด้วย โดยการสังเกตจากลักษณะ ของพระพุทธรูปสำคัญในท้องถิ่นที่อ่างทองมีลักษณะเป็นแบบสุโขทัยหลายองค์ เช่นพระพุทธรูปไสยาสน์ วัดขุนอินทประมูล อำเภอโพธิ์ทอง และพระพุทธรูปไสยาสน์วัดป่าโมกวรวิหาร อำเภอป่าโมก

ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาเริ่มต้น ๆ สันนิษฐานว่าอ่างทองคงเป็นชานเมืองของกรุงศรีอยุธยา เพิ่งจะยกฐานะเป็นเมืองมีชื่อว่า “แขวงเมืองวิเศษไชยชาญ” เมื่อประมาณ พ.ศ. 2127 โดยในพระราชพงศาวดารได้กล่าวถึงชื่อเมืองวิเศษไชยชาญเป็นครั้งแรกว่า สมเด็จพระนเรศวรเมื่อครั้งยังทรงเป็นมหาอุปราช และสมเด็จพระเอกาทศรถ ได้เสด็จยกกองทัพไปรบกับพระยาพะสิมที่เมืองสุพรรณบุรี พระองค์ได้ทรงเสด็จโดยทางเรือจากกรุงศรีอยุธยา ไปทำพิธีเหยียบชิงชัยภูมิตัดไม้ข่มนาม ที่ตำบลลุมพลี พระองค์ได้ทรงเสด็จไปประทับที่แขวงเมืองวิเศษไชยชาญอันเป็นที่ชุมพล จึงสันนิษฐานว่าเมืองวิเศษไชยชาญได้ตั้งเมืองในแผ่นดินพระมหาธรรมราชา ตัวเมืองวิเศษไชยชาญสมัยนั้นตั้งอยู่ทางลำแม่น้ำน้อย ฝั่งตะวันออก หมู่บ้านตรงนั้นปัจจุบันยังเรียกว่า “บ้านจวน” เป็นที่ตั้งจวนเจ้าเมืองเดิม ต่อมาสภาพพื้นที่และกระแสน้ำในแม่น้ำน้อยเปลี่ยนแปลงไป การคมนาคมไปมาระหว่างแม่น้ำน้อยกับแม่น้ำใหญ่ (คือแม่น้ำเจ้าพระยา) เดินทางติดต่อไม่สะดวก จึงย้ายที่ตั้งเมืองไปอยู่ที่ตำบลบ้านแห ตรงวัดไชยสงคราม (วัดกระเจา) ฝั่งขวาหรือฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาพร้อมกับขนานนามให้เป็นสิริมงคลแก่เมืองใหม่ว่า “เมืองอ่างทอง” ส่วนเมืองวิเศษไชยชาญยังคงเป็นเมืองอยู่ตลอดมาจนถึง พ.ศ. 2439 จึงลดลงเป็นอำเภอ เรียกว่า อำเภอไผ่จำศีล ภายหลังจึงเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอวิเศษไชยชาญ จนถึงปัจจุบัน

กาลล่วงมาถึง พ.ศ. 2356 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้ โปรดเกล้าฯ ให้พระยาภูธร สมุหนายก ไปเป็นแม่กองทำการเปิดทำนบกั้นน้ำที่หน้าเมืองอ่างทอง เพื่อให้น้ำไหลไปทางคลองบางแก้ว แต่ไม่สำเร็จ จึงย้ายเมืองอ่างทองไปตั้งที่ปากคลองบางแก้ว ตำบลบางแก้ว ท้องที่อำเภอเมืองอ่างทองฝั่งซ้ายของแม่น้ำพระยาจนถึงปัจจุบันนี้

เมืองอ่างทองมีท้องที่ต่อเนื่องกับกรุงศรีอยุธยา เสมือนเป็นเมืองที่ตั้งอยู่ชานเมืองหลวง จึงมีประวัติศาสตร์ เกี่ยวเนื่องกันหลายตอน เฉพาะที่สำคัญ ๆ มีดังนี้ ราว พ.ศ. 2122 ญาณพิเชียรมา ช้องสมคนในตำบลลิ้น ชุนศรีมงคลแขวง ส่งข่าวกบฏนั้นมาถวายสมเด็จพระมหาธรรมราชาโปรดให้พระยาจักรียกกำลังไปปราบปราม ตั้งทัพในตำบลมหาไถย ญาณพิเชียรและพรรคพวกก็เข้าสู้รบกับพระยาจักรี เจ้าพระยาจักรีเสียชีวิตในการสู้รบ พวกชาวบ้านก็เข้าเป็นพวกญาณพิเชียร ญาณพิเชียรติดเอาเมืองลพบุรี ก็ยกกำลังไปปล้นเมืองลพบุรี จึงเกิดรบกับพระยาสีหราชเดโช ญาณพิเชียรถูกยิงตาย พรรคพวกกบฏก็หนีกระจัดกระจายไป กบฏญาณพิเชียรนับว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญมากเหตุการณ์หนึ่งที่ชาวบ้านยี่ล้น และชาวบ้านมหาไถยแขวงเมืองวิเศษไชยชาญเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย

พ.ศ. 2128 พระเจ้าเชียงใหม่ยกกองทัพมาตั้งที่บ้านสระเกศ ท้องที่ตำบลไชยภูมิ อำเภอไชโย สมเด็จพระนเรศวรกับพระเอกาทศรถยกกองทัพไปถึงตำบลป่าโมก ก็พบทหารพม่าซึ่งลงมาเที่ยวรังแกราษฎรทางเมืองวิเศษไชยชาญ จึงได้เข้าโจมตีทหารพม่าล่าถอยไป พระเจ้าเชียงใหม่จึงได้จัดกองทัพ

ยกลงมา สมเด็จพระนเรศวรจึงดำรัสสั่งให้พระราชมนูคุมกองทัพขึ้นตระเวนดูก่อน กองทัพพระราชมนูไปปะทะกับกองทัพพม่าที่บ้านบางแก้ว สมเด็จพระนเรศวรเสด็จขึ้นไปถึงบ้านแห จึงมีดำรัสให้ข้าหลวงขึ้นไปสั่งพระราชมนูให้ทำเป็นถอยทัพกลับมา แล้วพระองค์ก็โอบล้อมรุกไล่ตีทัพพม่าแตกทั้งทัพหน้าและทัพหลวง จนถึงที่ตั้งทัพพระเจ้าเชียงใหม่ที่บ้านสระเกศ กองทัพของพระเจ้าเชียงใหม่จึงแตกพ่ายกลับไป

พ.ศ. 2130 พระเจ้ากรุงหงสาวดียกทัพมาล้อมกรุงศรีอยุธยา ทหารไทยได้เอาปืนลงเรือสำเภาขึ้นไประดมยิงค่ายหลวงพระเจ้าหงสาวดี จนพระเจ้าหงสาวดีทนไม่ไหวต้องถอยทัพหลวงกลับขึ้นไปตั้งป่าโมก สมเด็จพระนเรศวรเสด็จโดยขบวนทัพเรือตามตีกองทัพหลวงของพระเจ้าหงสาวดีไปจนถึงป่าโมก จนพม่าแตกพ่ายถอยทัพกลับไป

พ.ศ. 2135 สมเด็จพระนเรศวรกับพระเอกาทศรถยกทัพจากกรุงศรีอยุธยาไปตั้งที่ทุ่งป่าโมก แล้วยกทัพหลวงไปเมืองสุพรรณบุรีทางบ้านสามโก้ และทรงกระทำยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชาที่ตำบลตระพังตรุ หนองสาหร่าย อำเภอดอนเจดีย์ เมืองสุพรรณบุรี จนมีชัยชนะยุทธหัตถีในครั้งนั้น

พ.ศ. 2147 สมเด็จพระนเรศวรและสมเด็จพระเอกาทศรถยกกองทัพไปตีกรุงอังวะ เสด็จเข้าพักพลที่ตำบลป่าโมก แล้วเสด็จไปทางชลมารค ขึ้นเหยียบชัยภูมิตำบลเอกราช อำเภอป่าโมก ตัดไม้ข่มนามตามพระราชพิธีของพราหมณ์แล้วยกทัพไป แต่สวรรคตเสียที่เมืองหางหรือเมืองห้างหลวง สมเด็จพระเอกาทศรถนำพระบรมศพกลับกรุงพร้อมด้วยพระเกียรติ และสมัยแผ่นดินสมเด็จพระศรีสรรเพชญ์ที่ 8 (พระเจ้าเสือ) พระองค์ได้ปลอมพระองค์เป็นสามัญชนไปในงานฉลองพระอาราม ได้ทรงชมมวยได้ชัยชนะถึง 2 ครั้ง สถานที่ทรงเสด็จไปก็คือ บ้านพระจันทชนบท แขวงเมืองวิเศษไชยชาญ เชื่อกันว่างานฉลองวัดที่เสด็จไปนั้นอาจเป็นวัดโพธิ์ถนนหรือวัดถนน ซึ่งเป็นวัดร้างอยู่ในตำบลตลาดกรวด (อำเภอเมืองอ่างทอง) นั่นเอง ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าดินแดนของอ่างทองยังคงมีความสำคัญต่อเมืองหลวง คือกรุงศรีอยุธยา เมื่อมีงานนักขัตฤกษ์ของสามัญชนที่เลื่องลือเข้าไปถึงพระราชวังในเมืองหลวง แม้แต่พระมหากษัตริย์ก็ทรงสนพระทัยที่จะทอดพระเนตรและทรงเข้าร่วมด้วยกันอย่างสามัญ

พ.ศ. 2269 ในสมัยแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ พระองค์ได้เสด็จไปควบคุมชะลอพระพุทไธยาสน์วัดป่าโมก เพราะปรากฏว่าแม่น้ำเจ้าพระยาตรงหน้าวัดป่าโมก น้ำเซาะกัดตลิ่งจนทำให้พระวิหารพระพุทไธยาสน์อาจพังลงได้ จึงทรงรับสั่งให้ทำการชะลอพระพุทไธยาสน์เข้าไปประดิษฐานห่างฝั่งออกไป 150 เมตร กินเวลาทั้งหมดกว่า 5 เดือน

เนื่องจากเมืองอ่างทองเคยเป็นยุทธภูมิระหว่างทหารไทยกับทหารพม่าหลายครั้ง จึงมีบรรพบุรุษของเมืองอ่างทองได้สร้างวีรกรรมอันกล้าหาญในการรบกับพม่าหลายท่าน เช่น นายแท่น นายโชติ นายอิน และนายเมือง ทั้งสี่ท่านเป็นชาวบ้านสีบัวทอง (ตำบลสีบัวทอง อำเภอแสวงหาในปัจจุบัน) และมีนายดอก

ชาวบ้านกรับ และนายทองแก้ว ชาวบ้านโพธิ์ทะเล ทั้งสองท่านเป็นชาวเมืองวิเศษชัยชาญ ได้ร่วมกับชาวบ้านของเมืองวิเศษชัยชาญสู้รบกับพม่าอยู่ที่ค่ายบางระจัน ซึ่งสมัยนั้นอยู่ในแขวงเมืองวิเศษชัยชาญ และสนามรบส่วนใหญ่อยู่ในท้องที่อำเภอแสวงหา วีรกรรมอันกล้าหาญชาญชัยของนักรบไทยค่ายบางระจันสมัยนั้น เป็นที่ภาคภูมิใจและประทับใจในความทรงจำของคนไทยทุกคนตลอดมา ประชาชนชาวเมืองอ่างทองจึงพร้อมใจกันสร้างอนุสาวรีย์ เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่นายดอก และนายทองแก้ว ไว้ที่บริเวณวัดวิเศษชัยชาญ อำเภอวิเศษชัยชาญ โดยที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินมาทรงกระทำพิธีเปิดอนุสาวรีย์เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2520 ดังนั้นในวันที่ 25 มีนาคมของทุกปี ชาวเมืองอ่างทองจึงได้กระทำพิธีวางพวงมาลาสักการะอนุสาวรีย์นายดอก นายทองแก้ว เพื่อเป็นการระลึกถึงคุณความดีในวีรกรรมความกล้าหาญของท่านเป็นประจำทุกปี

อีกครั้งของวีรกรรมของนักรบแขวงเมืองวิเศษชัยชาญ คือ ขุนรองปลัดชูกับกองอาทมาต คือเมื่อปี พ.ศ. 2302 ตรงกับรัชกาลของสมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ (พระเจ้าเอกทัศ) ขึ้นครองราชสมบัติ กรุงเทพรวดีศรีอยุธยา ในครั้งนั้น พระเจ้าอลองพญาครองราชสมบัติกรุงอังวะรัตนสิงห์ ปกครองพม่า หมายทั้งปวง พระองค์ให้เกณฑ์ไพร่พล 8,000 นาย ให้มั่งขื่อนรธาเป็นนายทัพยกมาตีเมืองทวาย มะริด และตะนาวศรี พระเจ้าเอกทัศทรงเกณฑ์พล 5,000 นาย แบ่งเป็นสองทัพ โดยให้พระราชรองเมืองว่าตี ออกญามราชคุมทัพใหญ่พล 3,000 นาย และให้ออกญารัตนาธิเบศร์คุมทัพหนุนพล 2,000 นาย ในครั้งนั้นมีครูฝึกเพลงอาวุธอยู่ในเมืองวิเศษชัยชาญอยู่ผู้หนึ่ง ชื่อ ครูดาบชู ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศให้เป็นปลัดเมืองกรมการเมืองวิเศษชัยชาญ ชาวบ้าน จึงเรียนว่าขุนรองปลัดชูนำ กองอาทมาต 400 นายมาอาสาศึก และได้ติดตามไปกับกองทัพออกญารัตนาธิเบศร์ เมื่อเดินทางข้ามพัน เขาบรรทัดก็ได้ทราบข่าว เมืองมะริดและตะนาวศรีเสียแก่ข้าศึกแล้วจึงตั้งทัพรออยู่เฉย ๆ โดยทัพพระราช รองเมืองตั้งอยู่ที่แก่งตุ่มตอนปลายแม่น้ำตะนาวศรี ส่วนออกญารัตนาธิเบศร์ตั้งทัพอยู่ที่เมืองกุยบุรี แต่ให้กองอาทมาตมาขัดตาทัพรอที่อ่าวหว้าขาว

จากนั้นสามวัน ทัพพม่าเข้าตีทัพไทยที่แก่งตุ่มแตกพ่าย และยกมาเพื่อเข้าตีทัพหนุน กองอาทมาตของ ขุนรองปลัดชูได้รับคำสั่งให้ตั้งรับพม่าที่ตำบลหว้าขาวริมทะเล ครั้นพอเพลามาเข้า ทัพพม่า 8,000 นายก็ปะทะกับกองอาทมาต 400 นาย ทัพทั้งสองปะทะกันดุเดือดจนถึงเที่ยง มิแพ้ชนะ แต่ทัพไทย พลน้อยกว่าก็เริ่มอ่อนแรง ขุนรองปลัดชูรบจนสิ้นกำลังถูกทหารพม่ารุมจับตัวไป จากนั้นพม่าให้ช่างศึกเข้า เขี่ยบย่ำทัพไทยล้มตายเป็นอันมาก กองอาทมาต 400 คนตายแทบจะสิ้นทั้งทัพ เพื่อระลึกถึงวีรกรรมของ กองอาสาวิเศษชัยชาญในครั้งนั้น จึงได้มีการสร้างวัดขึ้นเป็นที่ระลึกแก่นักรบกล้าทั้ง 400 คน โดยเรียก ชื่อว่า“วัดสี่ร้อย”

คำขวัญประจำจังหวัด

“พระสมเด็จเกษไชโย หลวงพ่อโตองค์ใหญ่ วีรไทยใจกล้า
ตุ๊กตาชาววังโต้งดั่งจักษุฐานถิ่นฐานทำกลอง เมืองสองพระนอน”

ภาพที่ 2.1 ตราประจำจังหวัดอ่างทอง

ที่มา <http://www.angthong.go.th>

ตราประจำจังหวัดอ่างทอง มีสัญลักษณ์เป็นรูปร่างสีน้ำตาล ในอ่างมีใบข้าวสีเขียวสลับไขว้ไปมา มีรวงข้าวสุกสีเหลือง 4 รวงอยู่ภายในวงกลมพื้นสีเขียวอ่อน ขอบนอกวงกลมสีน้ำตาลขอบในสีขาว ด้านล่างของอ่าง ภายในวงกลมมีลายไทย สีเหลืองประกอบ และมีตัวหนังสือคำว่าจังหวัดอ่างทอง อยู่ภายใน หมายถึงจังหวัดอ่างทองเป็นจังหวัดที่ราบลุ่มมีลักษณะเป็นแอ่งรับน้ำภูมิประเทศเหมาะแก่การเพาะปลูกดวงตราของจังหวัดจึงเป็นรูปร่างสีทองซึ่ง หมายถึง ความอุดมสมบูรณ์

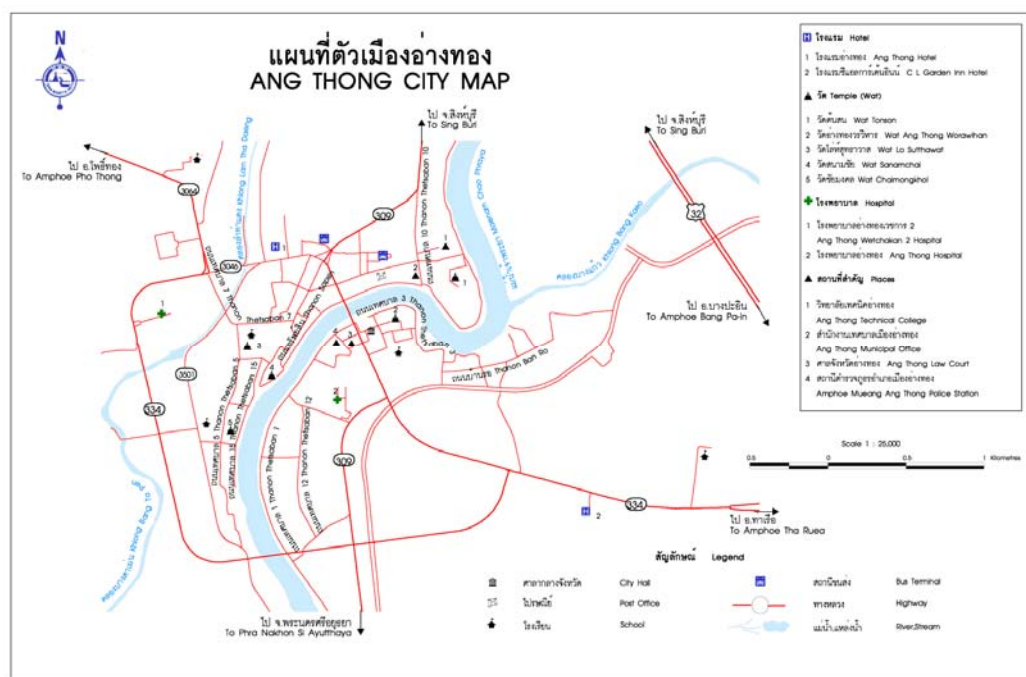
จังหวัดอ่างทองเป็นจังหวัดหนึ่งของภาคกลางตอนบน ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี และอ่างทอง ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มภาคกลางของประเทศ ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยรถยนต์ประมาณ 108 กิโลเมตร และทางเรือล่องมาตามลำน้ำเจ้าพระยาถึงท่าเตียน เป็นระยะทางประมาณ 120 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	อำเภอค่ายบางระจัน อำเภอกำแพงและอำเภอบางบาล จังหวัดสิงห์บุรี
ทิศใต้	อำเภอผักไห่และอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ทิศตะวันออก	อำเภอบางปะหัน อำเภอมหาสารคามและอำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอกำแพงและอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
ทิศตะวันตก	อำเภอเมือง อำเภอศรีประจันต์ อำเภอสามชูก และอำเภอแสวงหา จังหวัดสุพรรณบุรี

ภาพที่ 2.2 แผนที่จังหวัดอ่างทอง
ที่มา : <http://www.angthong.go.th>

ที่มา : <http://www.angthong.go.th>

ภาพที่ 2.3 แผนที่ตัวเมืองอ่างทอง

ที่มา : ที่มา : <http://www.angthong.go.th>

ที่มา : ที่มา : <http://www.angthong.go.th>

ภาพที่ 2.4 ธงประจำจังหวัดอ่างทอง
ที่มา <http://www.angthong.go.th>

ธงประจำจังหวัด เป็นรูปตราประจำจังหวัดตรงกึ่งกลางด้านบนสีเหลือง ด้านล่างสีเขียว

ประชากร จำนวนประชากรจังหวัดอ่างทองตามประกาศสำนักทะเบียนกลาง ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2557 มีจำนวนทั้งสิ้น 283,551 คน เป็นชาย 136,170 คน หญิง 147,381 คน ประชากรอาศัยอยู่ในอำเภอวิเศษชัยชาญมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 23.61 ของจำนวนประชากรทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ อำเภอเมืองอ่างทองร้อยละ 19.49 และอำเภอโพธิ์ทองร้อยละ 19.14 อำเภอที่ประชากรน้อยที่สุด ได้แก่ อำเภอสว่างวีรกรรมคิดเป็นร้อยละ 19.10 และ 6.82 จำนวนครัวเรือนในจังหวัดอ่างทอง รวมทั้งสิ้น 92,844 ครัวเรือน อำเภอที่มีครัวเรือนมากที่สุดคืออำเภอวิเศษชัยชาญรองลงมาคืออำเภอเมืองอ่างทอง และอำเภอโพธิ์ทองตามลำดับ

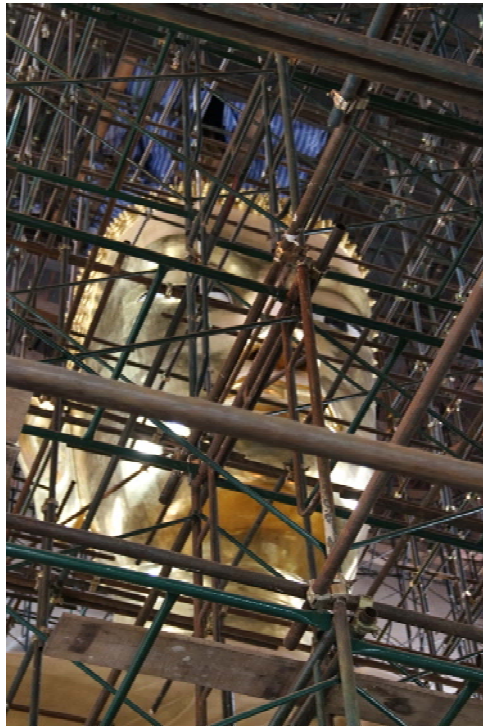
ภาพที่ 2.5 ต้นมะพลับ

ที่มา <http://www.angthong.go.th>

ต้นไม้ประจำจังหวัด มะพลับ (ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Diospyros malabarica*) เป็นต้นไม้ยืนต้น ขนาดกลางใบเดี่ยวที่อยู่ในวงศ์ Ebenaceae ซึ่งอยู่ในวงศ์เดียวกับต้นตะโก ต้นมะพลับนั้นมีดอกขนาดเล็ก และมีผลที่ค่อนข้างกลมแต่ถ้าสุกแล้วสามารถกินได้มีรสชาติดอ้อย ต้นมะพลับ นอกจากมีผลที่กินได้แล้ว

ยังมีคุณค่าในทางสมุนไพรสูงมากด้วย มะพลับเป็นไม้มงคลชนิดหนึ่งของคนไทย กำหนดปลูกไว้ทางทิศใต้ เชื่อกันว่าการปลูกต้นมะพลับในบริเวณบ้านจะทำให้ร่ำรวยยิ่งขึ้น

หลวงพ่อดองคี่ใหญ่ มีพระพุทธรูปหลวงพ่อดโต วัดไชโยวรวิหาร จังหวัดอ่างทอง

ภาพที่ 2.6 พระพุทธรูปหลวงพ่อดโต วัดไชโยวรวิหาร (กำลังซ่อมแซม)

ที่มา : ไพฑูร จุลละนันท์ - 2557

พระสมเด็จเกษไชโย หมายถึง พระพุทธรูปที่มีประวัติความเป็นมาเกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์ และพระมหากษัตริย์ไทยหลายพระองค์ วัดไชโยถือเป็นวัดคู่บ้านคู่เมือง สำหรับผู้ศรัทธาในพุทธคุณของ พระเครื่องนิยมบูชา พระสมเด็จเกษไชโยของชาวอ่างทองและชาวไทยทั่วประเทศ

ภาพที่ 2.7 พระสมเด็จพระเกษไชโย

ที่มา : <http://www.angthong.go.th>

วีรไทยใจกล้า จังหวัดอ่างทองตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สันนิษฐานว่าอ่างทองเป็นชุมชนโบราณเล็ก ตั้งแต่สมัยทวารวดี ในสมัยกรุงศรีอยุธยาอ่างทองเป็นชานเมืองของกรุงศรีอยุธยา มีชื่อเดิมว่า “แขวงเมืองวิเศษชัยชาญ” ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำน้อยพระราชนิพนธ์ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ความสำคัญของเมืองอ่างทองเป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญของกรุงศรีอยุธยาในการสู้รบกับกองทัพพม่า ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากทำเลที่ตั้งของเมืองอ่างทองและสภาพภูมิประเทศที่เป็นที่ราบ มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่านคือ แม่น้ำเจ้าพระยาทำให้เมืองอ่างทองกลายเป็นเส้นทางเดินทัพ เมื่อพม่ายกทัพเข้าตี กรุงศรีอยุธยา และบางครั้งกลายเป็นสมรภูมิที่ทั้งสองฝ่ายใช้ประยุทธ์กัน ชาวอ่างทองได้พลีชีวิตและเลือดเนื้อเพื่อชาติไทย ยามที่บ้านเมืองมีภัยสงคราม เช่น การกอบกู้เอกราชของชาติไทยในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช พม่าได้ใช้แขวงเมืองวิเศษชัยชาญเป็นที่ตั้งค่ายตีกรุงศรีอยุธยาและเกิดการสู้รบครั้งสำคัญที่จารึกไว้ในประวัติศาสตร์ไทย คือศึกบางระจันที่บ้านบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งชาวอ่างทองได้ร่วมสู้รบกับกองทัพพม่าอย่างหาญหาญ ดังนั้น อ่างทองสมควรได้รับการขนานนามว่าเป็นเมืองแห่ง “วีรไทยใจกล้า”

ตุ๊กตาชาววังโด่งดังจักสาน การสืบทอดงานฝีมือที่ได้รับการขัดเกลาสะท้อนออกมาอย่างเด่นชัดในผลงานของที่ระลึกจนกลายเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน ไม่แพ้ที่นำมาทำเป็นเส้นไหมเรียวเล็ก ถักทอกลายเป็นของใช้ที่สวยงาม

ถิ่นฐานทำกลอง ได้รับการยอมรับว่าเป็นกลองระดับครูที่มีเสียงเพราะ และเป็นทีผลิดกลองประเภทต่าง ๆ จำหน่ายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ของโลก

เมืองสองพระนอน พระพุทธไสยาสน์วัดป่าโมก และพระพุทธไสยาสน์วัดขุนอินทประมูล ซึ่งเป็นพระเก่าแก่คู่บ้านคู่อ่างทอง มีขนาดใหญ่และมีพุทธลักษณะที่งดงามมาก

ภาพที่ 2.8 พระพุทธไสยาสน์วัดขุนอินทประมูล

ที่มา : ไผทวุธ จุลละนันท์ - 2558

ภาพที่ 2.9 พระพุทธไสยาสน์วัดป่าโมก

ที่มา : <http://travelchoicetv.ran4u.com>

7.2 จังหวัดสิงห์บุรี

ข้อมูลทั่วไป

สิงห์บุรีเป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่ง สันนิษฐานว่าเป็นเมืองเก่าแก่ก่อนสุโขทัย สร้างขึ้นราว พ.ศ. 1650 โดยพระเจ้าไกรสรราช โอรสพระเจ้าพรหม (พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก) ซึ่งครองเมืองชัยปราการ (ผาง) ได้สร้างขึ้น ครั้นเมื่อเสด็จพาไพร่พลมาครองเมืองลพบุรีตามรับสั่งพระราชบิดา ซึ่งเข้าใจว่าคงจะมาพักขึ้นบก

ที่เป็นที่ตั้ง เมืองสิงห์เดิม คือ ตั้งอยู่ลำน้ำจักรสีห์ ตำบลจักรสีห์ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี ในปัจจุบัน ใกล้วัดหน้าพระธาตุมีเมืองเก่า เรียกว่า "บ้านหน้าพระลาน" เพื่อที่พระองค์จะเดินทางลงเรือที่วัดปากน้ำแม่น้ำลพบุรี ต่อมาได้ย้ายเมืองไปตั้งทางแม่น้ำน้อย ตำบลโพสังโฆ ทางทิศใต้ของวัดสิงห์ ซึ่งปัจจุบันอยู่ในท้องที่อำเภอดำรงวิทยารัณ หลังจากเสียกรุงศรีอยุธยาให้แก่พม่าในปี พ.ศ. 2310 แล้วจึงย้ายเมืองสิงห์มาตั้งทางแม่น้ำเจ้าพระยา ริมปากคลองนกกระทุง ตำบลบางมอญ (ปัจจุบัน คือ ตำบลต้นโพธิ์ จังหวัดสิงห์บุรี) การย้ายครั้งนี้จะเป็นสมัยเดียวกับการตั้งเมืองอ่างทองในสมัยธนบุรี ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ราว พ.ศ. 2437 (รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) ได้มีการจัดรูปการปกครองเมืองระบอบมณฑลเทศาภิบาล จึงได้จัดตั้งกรุงเก่า (มณฑลอยุธยา) ขึ้น ประกอบด้วยเมือง 8 เมือง คือ กรุงเก่า พระพุทธบาท พรหมบุรี ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง และอินทร์บุรี ใน พ.ศ. 2439-2440 ได้มีการยุบเมืองพรหมบุรี และเมืองอินทร์บุรีลง ให้เป็นอำเภอขึ้นกับเมืองสิงห์บุรี และย้ายไปตั้งที่ตำบลบางพุทรา อันเป็นที่ตั้งจังหวัดสิงห์บุรีในปัจจุบัน เนื่องจากมีชัยภูมิที่ดีกว่าเดิม เพราะพื้นที่เป็นเนินสูง น้ำท่วมไม่ถึง

คำขวัญประจำจังหวัด

“ถิ่นวีรชนคนกล้า คู่หล้าพระนอน
นามกระฉ่อนปลาช่อนแม่ลา เทศกาลกินปลาประจำปี”

ภาพที่ 2.10 ตราประจำจังหวัดสิงห์บุรี
ที่มา <http://www.singburi.go.th>

ตราประจำจังหวัด เป็นรูปโครงร่าง 11 วีรชนชาวบ้านบางระจันสีดำ อยู่บนพื้นสีแดงภายในโล่ (เครื่องป้องกันอาวุธ) ชนิดกลม ขอบโล่ถัดจากพื้นสีแดง มีวงกลมสีขาว สีน้ำเงิน และสีแดง มีขนาดและสัดส่วน เช่นเดียวกับพื้นแถบธงชาติไทยออกไปตามลำดับ ได้รูปโครงร่างวีรชน มีข้อความ จังหวัดสิงห์บุรี เป็นอักษรสีดำโค้งไปตามส่วนล่างของขอบโล่ กรณีประดับตราประจำจังหวัดบนผืนธงให้ตราอยู่ กึ่งกลาง ผืนธงพื้นสีแดงขนาดมาตรฐานธงชาติไทย และให้ตัดวงกลมสีแดงวงนอกสุดออกเพื่อกลมกลืนกัน

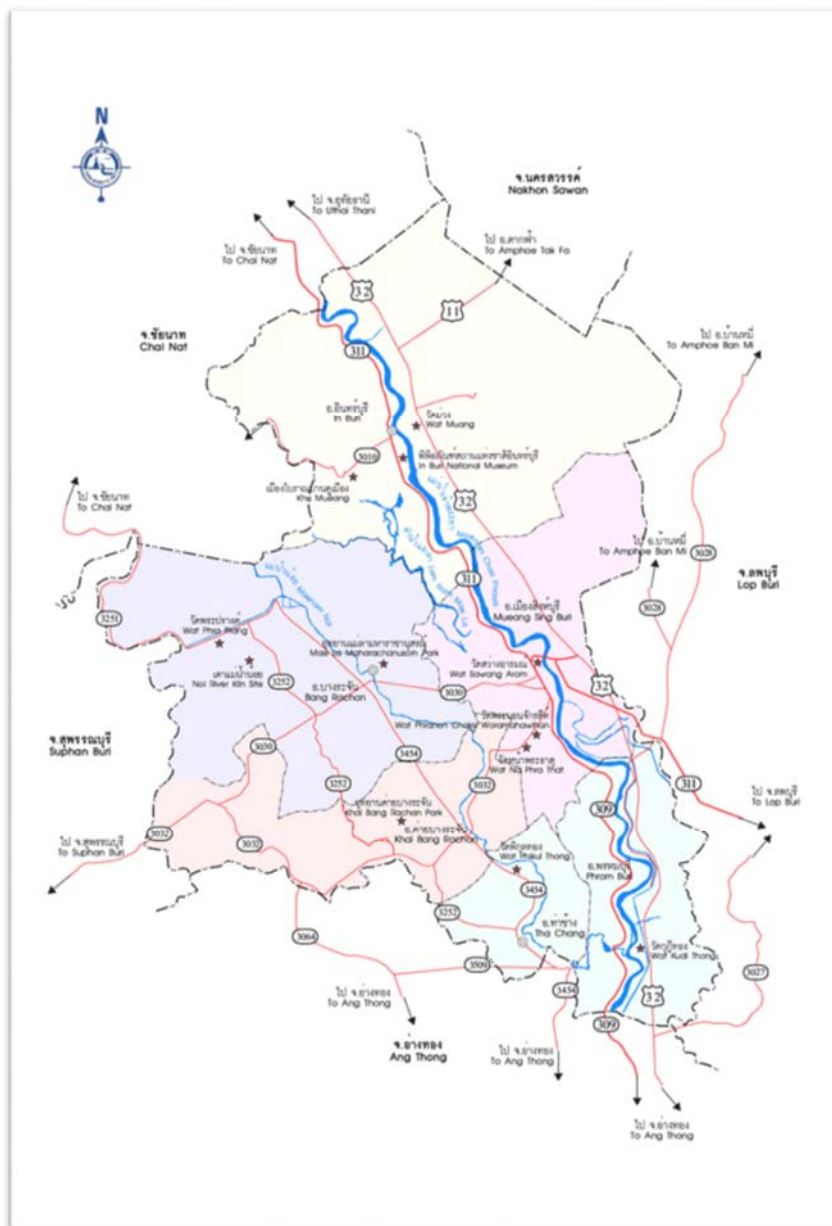
ภาพที่ 2.11 รูปหล่อไกรสรราชสีห์

ที่มา เทศบาลเมืองสิงห์บุรี

สัญลักษณ์ประจำจังหวัด ไกรสรราชสีห์ เป็นราชสีห์ในตำนานของศาสนาพราหมณ์ มีพลังกำลัง มหาศาล พระอิศวรได้นำเอาไกรสรราชสีห์ และราชสีห์อีก 5 ตัว มาป่นให้ละเอียด แล้วห่อด้วยผ้าสีแดง แล้วพรมด้วยน้ำอมฤต บังเกิดเป็นพระอาทิตย์ สิงห์บุรี เป็นแผ่นดินศักดิ์สิทธิ์แห่งพุทธอารยะสืบสาน มากกว่า 900 ปี รูปหล่อไกรสรราชสีห์ถูกจัดสร้างขึ้น เป็นศูนย์รวมใจของชาวสิงห์บุรี และเป็นสัญลักษณ์ ของจังหวัดมีขนาดลำตัวกว้าง 1.26 เมตร ยาว 2.90 เมตร สูง 3.96 เมตร อยู่บนฐานกว้าง 3.34 เมตร ยาว 4.90 เมตร สูง 3.90 เมตร สร้างด้วยทองเหลืองสัมฤทธิ์รมดำสีเมืงมะขามเข้ม ประดิษฐาน ณ. สีแยกไกรสรราชสีห์ ซึ่งมีการวางศิลาฤกษ์ในวันศุกร์ที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2554

จังหวัดสิงห์บุรี ตั้งอยู่ทางภาคกลางตอนบน อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 142 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 822.478 ตารางกิโลเมตร หรือ 514,049 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท และอำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์
ทิศตะวันออก	ติดอำเภอบ้านหมี่ อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี
ทิศใต้	ติดอำเภอไชโย อำเภอโพธิ์ทอง และอำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง
ทิศตะวันตก	ติดอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท และอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

ภาพที่ 2.12 แผนที่จังหวัดสิงห์บุรี
ที่มา <http://www.singburi.go.th>

ภาพที่ 2.13 ธงประจำจังหวัดสิงห์บุรี
ที่มา <http://www.wikimedia.org>

ธงประจำจังหวัด เป็นรูปตราประจำจังหวัดบนพื้นแดง

ประชากร จากสถิติกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ 30 สิงหาคม 2555 จังหวัดสิงห์บุรีมีประชากรทั้งสิ้น 213,587 คน ชาย 101,932 คน หญิง 111,655 คน จำนวนบ้าน 70,306 หลังคาเรือน จำนวนประชากรชายคิดเป็นร้อยละ 47.72 ของประชากรทั้งหมด และจำนวนประชากรหญิงคิดเป็นร้อยละ 52.27 ของประชากรทั้งหมดประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล 56,797 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 ส่วนที่เหลือ 156,790 คน หรือร้อยละ 73.4 อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล

ภาพที่ 2.14 มะกล่ำต้น

ที่มา <http://bondsnet.net>

ต้นไม้ประจำจังหวัด มะกล่ำต้น (Red Sandalwood Tree, Coral wood Tree)

ถิ่นวีรชนคนกล้า เมื่อเดือน 3 ป้ายประกาศ พ.ศ. 2308 ชาวสิงห์บุรี เมืองวิเศษชัยชาญ และสรรคบุรี โดยการนำของคนไทยชั้น หัวหน้าสำคัญ 11 คน ได้ช่องสุขชาวบ้านรวม 600 คน มาพึ่งพระอาจารย์ธรรมโชติผู้ทรงวิทยาคม ตั้งค่ายสู้รบกับทหารของเนเมียวสีหบดีแม่ทัพพม่าที่บ้านบางระจัน เขตเมืองสิงห์บุรี ด้วยความรักชาติ สามัคคี และเสียสละ จนสามารถเอาชนะ ทหารพม่าได้ถึง 7 ครั้ง

แต่ด้วยกำลังพลและอาวุธที่เสียเปรียบมาก ในการรบครั้งที่ 8 เมื่อวันจันทร์ ปีมะโรง พ.ศ. 2309 พม่าจึงตีค่ายบางระจันได้สำเร็จ รัฐบาลโดยกรมศิลปากร ได้สร้างอนุสาวรีย์วีรชนชาวบ้านบางระจันขึ้นเพื่อให้ลูกหลาน ไทยได้รำลึกถึงตลอดไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดอนุสาวรีย์เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2519 ทางราชการจังหวัดสิงห์บุรี พร้อมด้วยประชาชนทุกหมู่เหล่า ตำรวจและทหารสามเหล่าทัพได้พร้อมใจกันทำพิธีสักการะสดุดีวีรชนชาวบ้านบางระจันสิงห์บุรี ในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ของทุกปี

คู่หล้าพระนอน “หลวงพ่พระนอนจักรสีห์” เป็นรูปของพระพุทธเจ้าปางไสยาสน์เทศนาปาฏิหาริย์ แก่อสุรินทราหูผู้เป็นยักษ์ เพื่อลดทิวของอสุรินทราหูที่ถือว่ามียักษ์ใหญ่โตกว่ามนุษย์ พระพุทธเจ้าจึงเนรมิตร่างกายให้ใหญ่กว่ายักษ์ “หลวงพ่พระนอน” จึงเป็นพระพุทธรูปที่ใหญ่ และยาวสร้างโดยท้าวอุทองมีความยาว 47.40 เมตร พระเศียรชี้ไปทางตะวันออก หันพระพักตร์ไปทางทิศเหนือมีความงดงามอย่างมากมายเรื่องเล่าสืบกันมาว่า สิงหพาหุมีพ่อเป็นสิงห์พอรู้ความจริงคิดละอายเพื่อนว่าพ่อเป็นสัตว์เดรัจฉานจึงฆ่าสิงห์ตาย ภายหลังรู้สึกตัวกลัวบาปและเสียใจเป็นอย่างมาก จึงสร้างพระพุทธรูปโดยเอาทองคำแท่งโต 3 กำมือ ยาว 1 เส้น เป็นแกนขององค์พระ เป็นการไถ่บาป และพระพุทธรูปมีอยู่ให้พุทธศาสนิกชนได้กราบไหว้บูชามาหลายชั่วอายุคน จนองค์หลวงพ่พระนอนได้พังทลายลงเป็นเนินดินกาลนานต่อมา ท้าวอุทองได้นำพ่อค้าเกวียนผ่านมาทางนี้ แล้วพบแกนทองคำฝังอยู่ในเนินดิน และทราบเรื่อง สิงหพาหุ เกิดความเลื่อมใสและเห็นเป็นประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาจึงชักชวนพ่อค้าเกวียนก่อสร้างพระพุทธรูปขึ้น โดยใช้ทองแท่งทองคำที่พบนั้นเป็นแกนองค์พระ จน พ.ศ. 2297 และ พ.ศ. 2299 พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ แห่งกรุงศรีอยุธยา ได้เสด็จมานมัสการและซ่อมแซมองค์พระพร้อมทั้งได้สร้างพระวิหาร พระอุโบสถ และเสนาสนะต่าง ๆ ขึ้นใหม่ พ.ศ. 2423 และ พ.ศ. 2444 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จมานมัสการ และวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2519 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลปัจจุบัน ได้เสด็จมานมัสการพร้อมพระบรมวงศานุวงศ์

นามกระฉ่อนปลาช่อนแม่ลา เทศกาลกินปลาประจำปี ประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดสิงห์บุรีประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีแม่น้ำสายหลักผ่านถึง 4 สาย ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำลพบุรี แม่น้ำน้อย และลำน้ำแม่ลาที่ไหลผ่านจังหวัดสิงห์บุรี สำหรับลำแม่น้ำแม่ลาเป็นต้นกำเนิดปลาช่อนแม่ลาเนื่องจากลำแม่น้ำแม่ลา มีลักษณะเป็นน้ำนิ่งเย็น ไหลช้า ก้นแม่น้ำมีโคลนตม เป็นที่อยู่อาศัยของหอยชนิดหนึ่งที่เป็อาหารของปลากินเนื้อ เช่น ปลาช่อน ที่พื้นที่จังหวัดอื่นไม่มีทำให้ปลาช่อนที่อยู๋ในลำแม่น้ำแม่ลามีสรสชาติอร่อยกว่าจังหวัดอื่นๆ ลักษณะปลาแม่ลาจะมีรูปร่าง “หัวทุ่ ตาโต ครีบหูทั้งสองข้างสีชมพู ครีบใต้ท้องทั้งบนและล่างเป็นสีชมพู หางใบโพธิ์สีชมพู เกล็ดตามลำตัวมีสีดำเทา” ซึ่งมีลักษณะพิเศษกว่าปลาช่อนที่อื่น ๆ เป็นปลาช่อนที่มีรสชาติอร่อยหวาน มัน นุ่ม ชุ่ม จนโด่งดังเป็นที่รู้จักไปทั่วประเทศ

7.3 จังหวัดชัยนาท

ข้อมูลทั่วไป

ชัยนาทเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่บริเวณภาคกลางตอนบน มีแม่น้ำหลายสายไหลพาดผ่านทำให้เมืองนี้มีความอุดมสมบูรณ์มาก อีกทั้งเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานตั้งแต่สมัยสุโขทัยจึงมีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ให้เห็นอยู่เป็นจำนวนมากปัจจุบันชัยนาทมีชื่อเสียง และมีสินค้าด้านหัตถกรรม การจักสานการปั้น การทอ การทำเครื่องเบญจรงค์ ที่มีฝีมือประณีต รูปแบบทันสมัย ราคาอ่อมเยามีตลาดจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีมือของชาวบ้านกลุ่มต่าง ๆ อีกด้วย

ชัยนาท แปลตามศัพท์มีความหมายว่า ชัยชนะที่มีเสียงบันลือ เป็นเมืองโบราณเมืองหนึ่ง สร้างในสมัยพญาเลอไทแห่งกรุงสุโขทัย ระหว่าง พ.ศ. 1860-1879 ตั้งขึ้นหลังเมืองพันธุมวดี (สุพรรณบุรี) โดยเป็นเมืองหน้าด่านของกรุงสุโขทัยและมีฐานะเป็นเมืองหน้าด่านทางใต้ตัวเมืองเดิมอยู่บริเวณฝั่งขวาแม่น้ำเจ้าพระยาที่ปากคลองแพรกศรีราชา ใต้ปากลำน้ำเก่าจึงได้ชื่อว่าเมืองแพรกหรือเมืองสรรค์ เมื่อกรุงสุโขทัยเสื่อมอำนาจลงเมืองแพรกกลายเป็นเมืองหน้าด่านทางตอนเหนือของกรุงศรีอยุธยา ต่อมาได้เกิดชุมชนใหม่ไม่ไกลจากเมืองสรรค์ มีเจ้าสามพระยา (ซึ่งต่อมาเป็นสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยา) เป็นผู้ครองเมือง เมืองที่เกิดขึ้นใหม่นี้เป็นเมืองใหญ่ มีชื่อว่าชัยนาท ที่ได้ชื่อเช่นนี้ก็เพราะชัยนาทเป็นเมืองยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เคยใช้เป็นที่ตั้งทัพรับศึกพม่าหลายครั้งและมีชัยทุกครั้งไปในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงย้ายจากเมืองจากแหลมยางมาตั้งตรงฝั่งซ้ายแม่น้ำเจ้าพระยา ส่วนเมืองสรรค์นั้นเสื่อมลงเรื่อยๆ เพราะผู้คนส่วนใหญ่อพยพไปอยู่ที่ชัยนาท จนในที่สุดก็กลายเป็นเพียงอำเภอหนึ่งของชัยนาท จังหวัดชัยนาทมีเนื้อที่ประมาณ 1,543,591 ไร่ หรือประมาณ 2,469.74 ตารางกิโลเมตร หรือเท่ากับร้อยละ 15.5 ของพื้นที่ภาคกลางตอนบน พื้นที่โดยรวมของจังหวัดเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำน้อยไหล ผ่านพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วทุกอำเภอจังหวัดชัยนาทแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ ได้แก่อำเภอเมืองชัยนาท อำเภอหันคา อำเภอมโนรมย์ อำเภอสรรคบุรี อำเภอสรรพยา อำเภอวัดสิงห์อำเภอหนองมะโมง อำเภอเนินขาม

คำขวัญประจำจังหวัด

“หลวงปู่ศุขลือชา เขื่อนเจ้าพระยาลือชื่อ
นามระบือสวนนก ส้มโอดกขาวแตงกวา”

ภาพที่ 2.15 ตราประจำจังหวัดชัยนาท

ที่มา : <http://www.chainat.go.th>

ตราประจำจังหวัด รูปพระธรรมจักร รองรับด้วยพญาครุฑ เบื้องหลังเป็นแม่น้ำ และภูเขา ซึ่ง หมายถึง สัญลักษณ์รูปพระธรรมจักรที่ประดิษฐานอยู่ ณ วิหารวัดธรรมามูลวรวิหาร ตั้งอยู่บนไหล่เขาธรรมามูล

จังหวัดชัยนาทเป็นจังหวัดหนึ่งของภาคกลางตอนบนซึ่งประกอบด้วยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี และชัยนาท ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา และเป็นตอนเหนือสุดของภาค ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 195 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดอุทัยธานี
ทิศใต้	จังหวัดสิงห์บุรี
ทิศตะวันออก	จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดสิงห์บุรี
ทิศตะวันตก	จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดอุทัยธานี

ประชากร

ในปี พ.ศ. 2553 จังหวัดชัยนาทมีประชากรจำนวน 334,934 คนแยกเป็นชาย 161,719 คน เป็นหญิง 173,215 คน (ที่มา: ที่ทำการปกครองจังหวัดชัยนาทธันวาคม 2553)

ภาพที่ 2.18 ดอกชัยพฤกษ์

ที่มา : <http://floral.blogspot.com>

ดอกไม้ประจำจังหวัด ดอกชัยพฤกษ์ (*Cassia javanica*)

ภาพที่ 2.19 ต้นมะตูม และผลมะตูม

ที่มา : <http://www.forest.go.th>

ต้นไม้ประจำจังหวัด มะตูม (*Aegle marmelos*)

หลวงปู่ศุขลือชา หมายถึง พระครูวิมลคุณากร (ศุข) พระเกจิอาจารย์ชื่อดัง เป็นที่เคารพสักการะของชาวชัยนาท และชาวไทยทั่วประเทศ ว่าทรงวิทยาคูณสูงส่งในทุก ๆ ด้าน มีเมตตาตามหานิคมสูง อีกทั้งเป็นพระอาจารย์ของสมเด็จพระกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์

เขื่อนเจ้าพระยา ลือชื่อ หมายถึง เขื่อนเจ้าพระยา เป็นเขื่อนแห่งแรกของประเทศไทยเป็นเขื่อนทดน้ำที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ให้ประโยชน์กว้างขวางในด้านเกษตรกรรมเศรษฐกิจ และการป้องกันอุทกภัย

นามระบือสวนนก หมายถึง สวนนกจังหวัดชัยนาทมีกรงนกที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียมีนกนานาชนิด มีหุ่นฟางนกจัดแสดงให้ชมตลอดปี เป็นสถานที่จัดงานมหกรรมหุ่นฟางนก

ส้มโอดกขาวแตงกวา หมายถึง ส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา ซึ่งเป็นส้มโอที่มีรสชาติดีที่สุด ตัวกุ่มใหญ่ มีต้นกำเนิดที่อำเภอนนทบุรี จังหวัดชัยนาท ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวบ้านได้นำส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวาถวายพระองค์ท่านเมื่อคราวที่พระองค์เสด็จประพาสเมืองชัยนาทเมื่อปี พ.ศ. 2449 ทรงตรัสชมว่า เป็นส้มโอที่อร่อยมาก จึงเป็นที่เลื่องลือ และขยายพันธุ์ไปปลูกกันแพร่หลายทั้งจังหวัด แม้จะได้นำไปปลูกที่จังหวัดอื่น จะไม่อร่อยเหมือนปลูกที่จังหวัดชัยนาท ด้วยเหตุที่ลักษณะของดินที่แตกต่างกัน

8. กรณีศึกษาภายในและภายนอกประเทศ

นำเสนอกรณีศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยได้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง สำหรับในประเทศไทยมีจำนวน 2 แห่งได้แก่ หมู่บ้านหัตถกรรม บ้านถวาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ชุมชนบ้านหาดผาชน อำเภอภูเวียง จังหวัดน่าน

8.1 กรณีศึกษาที่ 1 บ้านถวาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ หมู่บ้านหัตถกรรมสร้างสรรค์

ประเภทการสร้างสรรค: ศิลปะ (Arts)

ประวัติความเป็นมา

บ้านถวาย ดินแดนศักดิ์สิทธิ์ถิ่นล้านนา ตามคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่า สมัยที่นครหริภุญชัย กำลังรุ่งเรือง พระนางจามเทวี เป็นผู้ครองนครลำพูน พระองค์ทรงเสด็จโดยทางเกวียนผ่านมาถึงที่หมู่บ้านแห่งหนึ่ง ดินแดนที่เต็มไปด้วยทุ่งนาและป่าไม้เขียวชอุ่ม จึงได้ทรงหยุดพักเหนื่อย ณ ดินแดนแห่งนี้ เมื่อชาวบ้านได้ทราบข่าวก็เกิดความปิติยินดีเป็นอย่างยิ่ง ได้พากันเตรียมข้าวของ บ้างก็รับตีเครื่อง เงิน นำเอาเครื่องบรรณาการต่างๆ ใส่พานโตกไม้นำมาถวายแด่พระองค์ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ดินแดนแห่งนี้ จึงได้ชื่อว่า “บ้านถวาย” ในอดีต ชาวบ้านถวายประกอบอาชีพการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาเกิดฝนแล้ง เป็นเหตุให้ทำการเกษตรไม่ได้ผล ประมาณปี พ.ศ. 2500-2505 ชาวบ้านเริ่มออกไปทำงานในตัวเมือง เชียงใหม่ ในจำนวนนี้มีชาวบ้านถวาย 3 คน คือ พ่อหนานแดง พันธูสา (หนาน หมายถึง ผู้ที่เคยบวช เป็นพระ) พ่อใจมา อินแก้ว และพ่ออุ่นเรือน พันธูสาตร์ ได้รับจ้างทำงานที่ร้านน้อมศิลป์ ถนนวัวลาย แถวประตูเชียงใหม่ ซึ่งเป็นร้านแกะสลักไม้ ได้เรียนรู้วิธีการแกะสลักจาก สล่ามูล สุรินทร์ (สล่า หมายถึง ช่างฝีมือ) ได้ฝึกหัดการแกะสลักไม้จนเกิดความชำนาญ และเมื่อมีงานมากขึ้นทั้งสามท่านจึงได้ขออนุญาตกลับมาทำที่บ้าน และถือเป็นจุดเริ่มต้นของการถ่ายทอดงานแกะสลักไม้ให้แก่ลูกหลาน ญาติ พี่น้อง เพื่อนบ้านโดยไม่รู้ตัว สามารถสืบสานความเป็น “สล่า” สืบต่อกันมาเป็นการเริ่มต้นของอาชีพช่างแกะสลักที่บ้านถวาย

อัตลักษณ์ที่โดดเด่น

บ้านถวาย เป็นแหล่งวัฒนธรรมของเชียงใหม่ โดดเด่นในด้านงานศิลปหัตถกรรมแบบล้านนา โดยเฉพาะการแกะสลักงานไม้ที่ยังคงเอกลักษณ์ สืบสานตำนานเชิงช่างจากรุ่นสู่รุ่น ไม่มีที่ใดเสมอเหมือนชุมชนในหมู่บ้านยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมแบบอย่างชาวพุทธ มีวิถีชีวิตอย่างเรียบง่ายและพอเพียง

สถานการณ์ปัจจุบัน

สถานการณ์โดยรวมค่อนข้างดี แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาเศรษฐกิจโลกซบเซา เกิดปัญหาน้ำท่วมใหญ่ ทำให้ประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยวหลบมาเที่ยวที่จังหวัดเชียงใหม่กันจำนวนมาก โดยนักท่องเที่ยว

4. เข้าร่วมกิจกรรม (Workshop) ด้วยการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งทางบ้านถวายได้จัดให้มีโปรแกรม Workshop งานแกะสลักไม้ ให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือสัมผัสการแกะสลักไม้จากของจริง และสามารถนำกลับไปเป็นของที่ระลึกได้อีกด้วย

5. นั่งรถตัวหนอน เที่ยวชมหมู่บ้านแพะชมและเลือกซื้อสินค้าจากร้านค้าหัตถกรรมที่ตั้งเรียงรายตลอดสองข้างทางภายในหมู่บ้าน ซึ่งแต่ละร้านมีการประดับประดาตกแต่งพื้นที่ด้วยสถาปัตยกรรมล้านนามีภูมิทัศน์ที่สวยงาม ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสบรรยากาศวิถีชีวิตหมู่บ้านไม้แกะสลักบ้านถวายได้อย่างทั่วถึง

6. ทำบุญไหว้พระสักการะขอพรพระเจ้าแก้วตอ รวมถึงพระพุทธรูปต่างๆที่วัดถวาย ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่แห่งหนึ่งของอำเภอหางดง ชมความงามของศิลปะงานไม้แกะสลักซึ่งเป็นงานพุทธศิลป์ที่สวยงามและหาชมได้ยาก ไม่ว่าจะเป็นโบสถ์ วิหาร หอพระไตรปิฎก รวมถึงอาคารสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ที่มีความวิจิตรงดงามและเต็มไปด้วยลวดลายแกะสลักตามแบบฉบับศิลปะล้านนา นอกจากนี้บริเวณกลางวัด ยังมีกุฏิและเจดีย์โบราณ รวมถึงโขงโบราณพระเจ้าหน่ว ที่มีอายุกว่า 200 ปี นับเป็นโบราณสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งของบ้านถวาย

7. สักการะขอพรองค์พระพิฆเนศ ที่บ้านทิพย์มณี ตั้งอยู่ ณ บ้านถวายสองฝั่งคลองซึ่งเป็นแหล่งรวมไม้แกะสลักที่มีลวดลายวิจิตรงดงามด้วยศิลปะแนวทางพุทธศิลป์หรือแนวสัตว์ในวรรณคดี และแหล่งรวมงานชิ้นเอกของเหล่าแกะสลักไม้ฝีมือเลิศชั้นครูของบ้านถวาย โดยนักท่องเที่ยวสามารถเข้าชม สักการะ สวดมนต์ขอพรจากองค์พิฆเนศปางสวยงาม ที่แกะสลักจากไม้สักขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย โดยเชื่อกันว่าการได้สักการะองค์พระพิฆเนศจะดลบันดาลให้สำเร็จสมหวังในชีวิต หน้าที่การงาน สติปัญญา โชคลาภ รวมทั้งจัดปัญหาอุปสรรคทั้งหลายทั้งปวง

8. เที่ยวชมงานย่านการค้าพาณิชย์บ้านถวายหมู่บ้านสร้างสรรค์ ซึ่งจัดขึ้นในช่วงปลายปีนักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อสินค้าที่มีชื่อเสียงโดดเด่นของบ้านถวาย อาทิ เฟอร์นิเจอร์ไม้ งานแต่งเครื่องเงิน งานแกะสลัก งานลงรักปิดทอง และโคมไฟ เป็นต้น นอกจากนี้ยังสนุกสนานเพลิดเพลินกับ

9. การชิมอาหารพื้นเมืองในบรรยากาศตลาดย้อนยุค “กาดหมั้ว” ชมการแสดง แสง สี เสียง “ตำนานบ้านถวายชุมชนไม้แกะสลัก หมู่บ้านสร้างสรรค์” การแสดงดนตรี การละเล่นและการแสดงศิลปะพื้นบ้าน ตลอดจนการแข่งขันเพื่อค้นหา “สุดยอดสล่าไม้” ที่สามารถรังสรรค์งานศิลปหัตถกรรมที่สร้างขึ้นด้วยมือ (Hand Made) ได้อย่างสวยงาม ประณีต ด้วยการผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา

ปัจจัยความสำเร็จ

1. งานแกะสลักไม้หรืองานประดิษฐ์จากไม้ ของบ้านถวายเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่มีคุณภาพ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นงานที่สร้างขึ้นด้วยมือ (Hand Made) ผสมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมายาวนาน มีความสวยงาม ประณีต ซึ่งลอกเลียนแบบได้ยาก

2. ความเข้มแข็งของชุมชน ชุมชนมีความรักในพื้นที่และความร่วมมือจากชาวบ้านในการให้ความร่วมมือกับการจัดการกิจกรรมทุกด้านของหมู่บ้านเป็นอย่างดี

3. มีผู้นำชุมชนที่มีความเสียสละ กล้าตัดสินใจในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

4. ปัจจัยสนับสนุน คือการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งในด้านงบประมาณ การนำเข้าทิศทางการดำเนินงานแก่ชุมชนและการพัฒนาความรู้ความสามารถให้กับชุมชน

8.2 กรณีศึกษาที่ 2 ชุมชนบ้านหาดผาชน อำเภอภูเวียง จังหวัดน่าน

ประเภทการสร้างสรรค: วิถีชีวิต (Lifestyles)

ประวัติความเป็นมา

จุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวของบ้านหาดผาชน จังหวัดน่าน เริ่มจากวิกฤติในปี 2535 แม่น้ำที่เคยมีปลาท้องถิ่นอาศัยประมาณ 80 ชนิด ได้ลดจำนวนลงหายไปกว่าครึ่งหรือแทบจะสูญพันธุ์ เนื่องจากการหาปลาด้วยการช็อตไฟฟ้า ชุมชนเริ่มตื่นตัวหันมาให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ปลา โดยในปี พ.ศ.2536 ได้ช่วยกันกำหนดแหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ เพื่อให้ปลาได้อยู่อาศัย หรือที่เรียกว่า “วังปลา” ชาวบ้านร่วมแรงร่วมใจช่วยกันฟื้นฟูดูแลรักษาแม่น้ำ ไม่ทิ้งขยะ ทำให้ปลากลับมาเป็นจำนวนมาก ประกอบกับการเล่าลือกันปากต่อปากส่งผลให้ในช่วงวันหยุดมีคนเดินทางเข้ามาให้อาหารกันมากมาย นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ชุมชนบ้านหาดผาชนเป็นที่รู้จักและเปิดตัวสู่สังคมภายนอก นอกจากนี้ยังมีนักท่องเที่ยวต่างชาติชาวอังกฤษได้เข้ามาท่องเที่ยวที่บ้านหาดผาชน เกิดความประทับใจจนนำเรื่องราวของบ้านหาดผาชนไปถ่ายทอดลงหนังสือตีพิมพ์ที่อเมริกา ทำให้มีนักท่องเที่ยวต่างชาติและนักศึกษานักวิชาการเข้ามาดูงานวิจัยด้านการอนุรักษ์มากขึ้นเช่นกัน

ภาพที่ 2.21 ทางเข้าโฮมสเตย์บ้านหาดผาชน

ที่มา : http://www.gonorththailand.com/review_detail_245

ในปี 2540 ชุมชนจึงได้จัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์ขึ้น เพื่อให้บริการกับนักท่องเที่ยวและผู้สนใจเข้ามาศึกษาดูงาน อีกทั้งจัดให้มีกิจกรรมสัมผัสชีวิตชนบทล้านนา การเล่นดนตรีไทยของเด็กๆในชุมชน ตลอดจนกิจกรรมการเที่ยวชมธรรมชาติ ชมแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลา ล่องแพ และขี่จักรยานเที่ยวชมชีวิตชาวบ้าน ซึ่งแต่ละกิจกรรมสร้างความรู้สึกให้ได้ใกล้ชิดกับวิถีชีวิต และธรรมชาติอย่างน่าอัศจรรย์

อัตลักษณ์ที่โดดเด่น

ชุมชนริมน้ำน่านที่ยังคงวิถีดั้งเดิม มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ผูกพันกับสายน้ำและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ปลาในลำน้ำ และการอนุรักษ์ป่าชุมชน ด้วยพลังการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น และสร้างการมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชน

สถานการณ์ปัจจุบัน

มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันมีโฮมสเตย์ให้บริการนักท่องเที่ยว

สินค้า บริการการท่องเที่ยวสร้างสรรค์

- ส่งเสริมการท่องเที่ยวชมธรรมชาติ ศึกษาวิถีชีวิตและเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีพื้นถิ่นด้วยแนวคิดอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- พักโฮมสเตย์ สัมผัสวิถีชีวิตและบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติท่ามกลางความเขียวขจีของทุ่งนาและขุนเขา ร่วมเรียนรู้ใช้ชีวิตเช่นเดียวกับคนในชุมชน
- เรียนรู้การทำอาหารพื้นถิ่นทางเหนือ โดยการเรียนวิธีการทำอาหารจากชาวบ้าน เช่น แกงแค ห่อหมก น้ำพริกหนุ่ม น้ำพริกอ่อง เป็นต้น นอกจากนี้ยังพานักท่องเที่ยวออกไปเลือกเก็บผักสด ๆ ที่ในสวนอีกด้วย
- เรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกร ร่วมกิจกรรมกับชาวบ้านตามช่วงฤดูกาลต่าง ๆ ดังนี้
 - ช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนมิถุนายน เป็นช่วงเที่ยวชมสวนผลไม้ นักท่องเที่ยวสามารถเด็ดชิมผลไม้ตามสวนต่างๆได้ ทั้งลิ้นจี่ ลำไยและมะม่วง
 - ช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม เป็นช่วงฤดูทำนา นักท่องเที่ยวสามารถร่วมกิจกรรมดำนากับชาวบ้าน
 - ช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม เป็นช่วงว่างเว้นจากการทำสวนทำนา ในแต่ละบ้านจะจักตอกเก็บไว้และนำดอกที่จักไว้มาถักเป็นเปีย เพื่อนำไปเย็บเป็นหมวก นักท่องเที่ยวสามารถร่วมทำกิจกรรมจักตอก ถักเปีย กับชาวบ้านได้เช่นกัน
 - ช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม นักท่องเที่ยวสามารถลงแขกเกี่ยวข้าวหรือเก็บข้าวโพดร่วมกับชาวบ้าน
 - ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนธันวาคม เลี้ยงไหมร่วมกับชาวบ้าน

5. เดินป่าศึกษาธรรมชาติ บริเวณป่าชุมชน ซึ่งเป็นป่าชุมชนที่เดียวในประเทศไทยที่อยู่ติดกับหมู่บ้าน ซึ่งชาวบ้านได้ทำการบวชป่า และร่วมกันอนุรักษ์ป่าให้คงไว้เป็นอย่างดี

6. ปั่นจักรยาน ชมวิถีชีวิตชาวบ้าน ลัดเลาะไปตามเส้นทางภายในหมู่บ้าน นักท่องเที่ยวสามารถแวะพักผ่อนหย่อนใจกับชาวบ้านได้ตลอดเส้นทาง

7. พิธีบายศรีสู่ขวัญนักท่องเที่ยวโดยอาจารย์หรือหมอขวัญประจำหมู่บ้าน ผูกข้อมือสู่ขวัญให้ศิโรตม์ให้พรแบบประเพณีชาวเหนือ ทั้งนี้นิยมจัดในช่วงเวลาเย็น เมื่อเสร็จพิธี จะมีการรับประทานอาหารหรือทานขันโตก ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับชาวบ้าน

8. การแสดงดนตรีไทยพื้นเมืองท้องถิ่นล้านนาและการแสดงศิลปวัฒนธรรมล้านนา โดยกลุ่มเยาวชนของหมู่บ้าน นักท่องเที่ยวจะได้เพลิดเพลินกับเสียงเพลงและชมการฟ้อนแง้น ซึ่งเป็นการรำฟ้อนถิ่นของจังหวัดน่าน ผู้ที่ฟ้อนแง้นแต่ละคนจะแอ่นตัวไปข้างหลังแล้วแต่ความสามารถ บางคนแอ่นตัวได้เพียงเล็กน้อย แต่บางคนสามารถแอ่นตัวได้จนทำเป็นสะพานโค้งลงไปเอชนับตรขึ้นมาได้

9. ชมการทำเรือยาวศิลปกรรมท้องถิ่นจากภูมิปัญญาชาวบ้าน จังหวัดน่านเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีประเพณีแข่งเรือยาว เพื่อเชื่อมความสามัคคีระหว่างหมู่บ้านต่างๆโดยจะจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีเอกลักษณ์โดดเด่น ของเรือยาวเมืองน่าน คือ มีหัวเรือทำเป็นรูปพญานาค และลำตัวเรือทำจากไม้ซุงทั้งท่อน ทั้งนี้ จังหวัดน่านนับเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการอนุรักษ์เรือยาวได้เป็นอย่างดีและมีเรือยาวมากที่สุดในประเทศ

10. ล่องแพไม้ไผ่ชมสองฝั่งลำน้ำน่าน ในช่วงเดือนมกราคมถึงเมษายน นักท่องเที่ยวสามารถเพลิดเพลินกับการล่องแพชมทิวทัศน์ รับประทานอาหารและให้อาหารปลาบนแพ

11. พายเรือแจว ชมทิวทัศน์ สัมผัสธรรมชาติสองฝากฝั่งลำน้ำน่าน นอกจากนี้ยังสามารถแวะพักผ่อนบริเวณแก่งหลวงได้อีกด้วย

12. ชมแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลา หาดผาชน ดูปลานานาชนิดที่ชาวบ้านร่วมกันอนุรักษ์

13. แวะชมและซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน เช่น ไก่ยี่ (อาหารดั้งเดิมทำจากสาหร่าย) งาดำ ไม้พาย พวงกุญแจกะลามะพร้าว หมวก เป็นต้น

14. เที่ยวชมงานประเพณี แข่งเรือหาปลา (เรือแง่ม) ในเดือนธันวาคมของทุกปี

15. ร่วมงานประเพณีตักบาตรดอกไม้ ให้อาหารพระอุปคุต ตอนเที่ยงคืน

ปัจจัยความสำเร็จ

1. การมีชุมชนที่เข้มแข็ง มีความสามัคคีภายในชุมชน

2. การมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น และมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมให้คงอยู่

3. การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีความพร้อมในเรื่องของการบริการ

8.3 นำเสนอกรณีศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ที่ประสบความสำเร็จในต่างประเทศ

โดยได้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง สำหรับในประเทศไทยมีจำนวน 3 แห่งได้แก่ หมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลัก จังหวัดเชียงใหม่ ชุมชนบ้านหาดผาชน จังหวัดน่าน

กรณีศึกษาในต่างประเทศที่มีลักษณะหรือรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์คล้ายคลึงกับศักยภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ของจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรีและชัยนาท มีจำนวน 3 แห่งได้แก่ ประเทศเกาหลีใต้ หมู่บ้านโอโยมา ประเทศญี่ปุ่น และเมืองลีเจียง ประเทศจีน

กรณีศึกษาที่ 1 ประเทศเกาหลีใต้

ภาพที่ 2.22 Gangneung Danoje Festival

ที่มา : http://english.visitkorea.or.kr/enu/SI/SI_EN_3_2_1.jsp?cid=293063

ประเทศเกาหลีใต้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่โดดเด่นน่าสนใจ ได้แก่

1. กิจกรรมการท่องเที่ยวเรียนรู้หรือสัมผัสประสบการณ์วัฒนธรรมเกาหลีใต้ (Traditional Culture Experience)

- การเรียนรู้วัฒนธรรมเกาหลีใต้ เช่น การกินอาหาร การเรียนรู้วิธีการทำกิมจิ ชมพิธีการแต่งงาน
- การเข้าพักอาศัยในบ้านอนุรักษ์ ฟังดนตรีและชมการแสดงต่าง ๆ เป็นต้น
- การท่องเที่ยวและพักแบบพักที่วัดเกาหลีใต้ เป็นกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ฝึกฝนในหลายๆอย่าง เช่น พิธีกรรม (Yebul) การนั่งสมาธิแบบเซน (Chamseon), พิธีกรรมชงชา (Dahdoh) และการถวายอาหารแก่พระสงฆ์ (Balwoo Gongyang) ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมและเรียนรู้ความเป็นธรรมชาติของวิถีแบบวัด

- การเที่ยวชมบ้านพื้นเมืองเกาหลีใต้ เช่น หมู่บ้านคิลปะ (Jirye) บ้านพัก(Rakgojae Jeonju Hanok Village)
- การเที่ยวชมหมู่บ้าน (Samjinaemaul Village) ซึ่งได้รับเลือกให้เป็นเมืองท่องเที่ยวแบบเนิบช้า (Slow City) แห่งแรกในเอเชีย

2. กิจกรรมการท่องเที่ยวชมสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ในแนว Hallyu เป็นการเที่ยวชมสถานที่ถ่ายทำละครและภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงของเกาหลีใต้ เช่น เกาะนามิ (Nami Island) ซึ่งเดิมเป็นเกาะที่ไม่มีจุดเด่นด้านประวัติศาสตร์หรือวัฒนธรรมใด ๆ ได้มีการสร้างสรรค์เกาะนามิให้เป็นฉากสำคัญในละครโทรทัศน์ชื่อดังเรื่อง Winter Love Song เกาะนามิจึงกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมทั้งจากนักท่องเที่ยวชาวเกาหลีใต้และชาวต่างชาติ

3. การเที่ยวชมเทศกาลงานประเพณีต่าง ๆ Cultural Festival ซึ่งเกาหลีใต้ได้มีการจัดเทศกาลงานประเพณีที่ได้รับความนิยมและดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว เช่น

- International Mask Dandee Festival ในเมือง Andong
- Boryeong Mud Festival
- Danoje Festival
- Deahangno Culture Festival

กรณีที่ 2 หมู่บ้านโอยามา จังหวัดไอจิ ประเทศญี่ปุ่น

ภาพที่ 2.23 แปลงเกษตรหมู่บ้านโอยามา

ที่มา : Google Streetview

โครงการหนึ่งหมู่บ้าน-หนึ่งผลิตภัณฑ์

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มี ทุนทางวัฒนธรรม หลากหลายและสามารถสืบทอดการอนุรักษ์ วัฒนธรรมประเพณีได้อย่างดีเยี่ยม ประเทศญี่ปุ่น จึงสร้างสรรค์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว

ที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon - One Product: OTOP) เป็นโครงการที่รัฐบาลไทยให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐบาลตั้งเป้าหมายว่า แต่ละชุมชนจะได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้า โดยภาครัฐจะเข้าช่วยเหลือในด้านความรู้สมัยใหม่ การบริหารจัดการและเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างงาน สร้างรายได้ ด้วยการนำทรัพยากรภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพและมีจุดเด่นสอดคล้องกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ พัฒนาการของโครงการหนึ่งหมู่บ้าน-หนึ่งผลิตภัณฑ์แนวคิดที่จะผลิตสินค้าตามความเชี่ยวชาญเฉพาะของท้องถิ่นเริ่มขึ้นที่หมู่บ้านโอยามา (Oyama) ซึ่งเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บนภูเขาในพื้นที่ห่างไกลเขตเมืองซึ่งเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของจังหวัดโออิตะ (Oita Prefecture) หมู่บ้านโอยามามีประชากรเพียง 3,800 คน และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร รัฐบาลในขณะนั้นได้ส่งเสริมให้เกษตรกรแถบนี้ปลูกข้าว และเลี้ยงสัตว์ แต่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาการปลูกข้าวและการเลี้ยงสัตว์จึงไม่สอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศ

ด้วยเหตุนี้ใน พ.ศ. 2504 ชาวบ้านในหมู่บ้านรวม 1,000 ครัวเรือน จึงได้เริ่มโครงการเกษตรผสมผสาน คือ “บ๊วยใหม่และเกาลัด” (New Plum and Chestnut: NPC) เพราะบ๊วย และเกาลัดเป็นพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และภูมิอากาศของหมู่บ้าน อีกทั้งให้อัตราผลตอบแทนสูงกว่าข้าวถึงร้อยละ 40 รวมถึงใช้แรงงานน้อยกว่าการปลูกข้าวด้วย

วัตถุประสงค์ของโครงการมี 3 ขั้นตอน คือ (Takuji Sakai ออนไลน์)

1. สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ด้วยการส่งเสริมการปลูกบ๊วยและเกาลัด
2. สร้างทรัพยากรบุคคลและวัฒนธรรมชุมชน ด้วยการศึกษาดูงานต่างประเทศ
3. สร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัย ด้วยการสร้างศูนย์ข้อมูลชุมชนเครือข่ายโทรทัศน์ชุมชน ฯลฯ เพื่อลดช่องว่างทางวัฒนธรรมและความบันเทิงระหว่างพื้นที่ชนบทกับเมือง

แนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจของหมู่บ้านโอยามา ได้รับความสนใจจากนายโมริฮิโกะ ฮิรามัทสึ (Morihiko Hiramatsu) โดยนับตั้งแต่เข้ารับตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดโออิตะใน พ.ศ. 2522 นายโมริฮิโกะ ฮิรามัทสึ ได้ประกาศวิสัยทัศน์ที่จะฟื้นฟูและพัฒนาจังหวัดโออิตะ

จังหวัดโออิตะตั้งอยู่บนเกาะคิวชู (Kyushu) ทางตอนใต้ของประเทศญี่ปุ่น ด้วยสภาพภูมิประเทศที่เป็นเทือกเขา จังหวัดโออิตะจึงมีพื้นที่ทำการเกษตรเพียงร้อยละ 10 ข้อจำกัดทางด้านการผลิตส่งผลให้ประชากรส่วนใหญ่ยากจน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า จังหวัดโออิตะมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรต่ำที่สุดในเกาะคิวชู จากปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นฐานของแรงงานหนุ่มสาวออกจากพื้นที่

โมริฮิโกะ อิรามัทซึ เห็นว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ต้องเริ่มต้นที่ประชากรในท้องถิ่น ร่วมมือกันพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นนั้นๆ ด้วยเหตุนี้โมริฮิโกะ อิรามัทซึ จึงได้ผลักดันโครงการ “หนึ่งหมู่บ้าน หนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Village - One Product: OVOP)” ขึ้น ภายใต้คำขวัญที่ว่า “ความก้าวหน้าควบคู่กันไปทั้งในด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม (Concurrent Advancement of both Agriculture & Industry)” -ยูทศศักดิ์ คณาสวัสดิ์ ออนไลน์

ภาพที่ 2.24 ดร.โมริฮิโกะ อิรามัทซึ

ที่มา : <http://espanol.cri.cn/1161/2009/11/27/1s189106.htm>

หลักการของโครงการหนึ่งหมู่บ้าน - หนึ่งผลิตภัณฑ์ 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก ท้องถิ่นสู่สากล หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (Local yet Global) คือการผลิตสินค้าที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมของท้องถิ่น แต่คำนึงถึงรสนิยมของผู้บริโภคทั่วประเทศและทั่วโลก ทั้งนี้ หากสินค้ามีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะถิ่นก็จะยิ่งได้รับความสนใจมากขึ้น ดังนั้น สินค้าหนึ่งหมู่บ้านหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ผลิต และจำหน่ายในญี่ปุ่นจึงไม่ใช่สินค้าคุณภาพต่ำหรือเป็นเพียงของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ต้องเป็นสินค้าที่มีคุณภาพหรือใช้ฝีมือระดับสูง เป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างชื่อเสียงไปทั่วโลก (Global Reputation) และสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ผู้ทำการผลิตด้วย

ประการที่สอง เสริมสร้างการพึ่งพาตนเอง (Self-Reliance) คือ เป็นช่วงแรกของการส่งเสริมการปลูกบ๊วยและเกาลัด การผลิตและการจัดการในท้องถิ่นจะต้องเป็นอิสระ พึ่งพาตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ โดยประชาชนในท้องถิ่นจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะพัฒนาสินค้าใด เพื่อผลิตภัณฑ์ต่างๆ กลายเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

ขณะที่หน่วยงานรัฐมีหน้าที่ให้การสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยีและการตลาดเท่านั้น โดยบุคคลในภาคราชการที่จะมาให้คำแนะนำนั้นจะต้องมีการควบคุมคุณภาพอย่างเข้มงวด โดยต้องสอบผ่านเพื่อ

ให้ได้รับใบอนุญาตก่อนจึงจะมาเป็นที่ปรึกษาให้แก่ผู้ประกอบการเหล่านี้ โดยการเรียนการสอนจะไม่เน้นการสอนในห้องเรียน แต่จะเน้นการไปแนะนำและให้คำปรึกษาในพื้นที่จริง นอกจากนี้ ยังต้องมีการจัดให้มีวิทยากรซึ่งเป็นบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในการทำธุรกิจมาถ่ายทอดประสบการณ์ให้แก่ผู้ประกอบการในท้องถิ่นด้วย

ประการที่สาม มีการจัดกิจกรรมให้คนหนุ่มสาวมีโอกาสดูงานต่างประเทศ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงานและยังเป็นการเปิดโลกทัศน์ของชาวบ้าน ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) คือ การพัฒนาประชาชนในท้องถิ่นให้มีความกล้า ท้าทาย และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถเป็นผู้นำกระบวนการพัฒนาในแต่ละชุมชนได้ ซึ่งทำให้เศรษฐกิจของภูมิภาคพัฒนาไปได้อย่างอัตโนมัติและเป็นธรรมชาติ ดังนั้น คำว่า “ผลิตภัณฑ์” จึงไม่ได้หมายถึง “สินค้า” เท่านั้น แต่หมายรวมถึงผลผลิตจากความสามารถของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์จึงสัมพันธ์กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วย

จากหลักการข้างต้น โครงการหนึ่งหมู่บ้าน-หนึ่งผลิตภัณฑ์ จึงเป็นโครงการที่มีเป้าหมาย คือ ลดการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากร ลดการพึ่งพารัฐด้วยการส่งเสริมการจัดการภายในชุมชน และส่งเสริมผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อพื้นที่

โครงการหนึ่งหมู่บ้าน-หนึ่งผลิตภัณฑ์ จึงก่อให้เกิดผลทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ

ผลทางตรง คือ สภาพเศรษฐกิจในจังหวัดไอโอตะเจริญขึ้นโดยรูปแบบสินค้ามีความหลากหลาย และมีเอกลักษณ์จึงเป็นที่ต้องการของตลาดขณะเดียวกันเศรษฐกิจที่เติบโตขึ้นในจังหวัดไอโอตะยังช่วยเพิ่มความน่าสนใจในการลงทุนด้านอุตสาหกรรม การผลิตสินค้าที่เพิ่มขึ้นยังทำให้การจ้างงานมีมากขึ้น อัตราการย้ายถิ่นจึงลดลง นอกจากนี้ เศรษฐกิจที่เติบโตขึ้นยังส่งผลให้สามารถเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีงบประมาณในการพัฒนาจังหวัดทางด้านอื่น ๆ

ผลทางอ้อม คือ การอพยพย้ายถิ่นที่ลดลง ทำให้สภาพสังคมในจังหวัดไม่ล่มสลาย อีกทั้งการผลิตสินค้าตามลักษณะภูมิประเทศและวิถีชีวิตยังเป็นการรักษารูปแบบการดำเนินชีวิต ภูมิปัญญา ประเพณี และความเชื่อในท้องถิ่นไม่สูญสลายไป มีการพัฒนาในหมู่บ้านเน้นการปรับสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่อาศัย และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์ข้อมูลชุมชน เป็นต้น เพื่อให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้ ความสำเร็จของโครงการหนึ่งหมู่บ้าน-หนึ่งผลิตภัณฑ์ยังสร้างชื่อเสียงให้แก่สินค้าและชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยี่ยมชมและซื้อสินค้า

หมู่บ้านโอยามา นับเป็นต้นแบบของการพัฒนาชุมชนด้วยคนในชุมชนเอง รวมทั้งยังเป็น

การพัฒนาทรัพยากรให้เริ่มสร้างสรรค์ พึ่งพาตนเอง และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ซึ่งการพัฒนาชุมชนของหมู่บ้านโอยามานี้เป็นผลให้รัฐบาลยินยอมให้ดำเนินนโยบายที่แตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน เพราะคนในชุมชนย่อมทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของตนเองได้ดีกว่าคนภายนอก

กรณีที่ 3 เมืองลี่เจียง ประเทศจีน

ภาพที่ 2.25 เมืองเก่าลี่เจียง

ที่มา : <http://orientalvacationguide.com>

เมืองโบราณลี่เจียง เป็นแหล่งมรดกโลกที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของจีน (Cultural Tourism of Lijiang World Heritage Site) เป็นเมืองเก่าอายุกว่า 800 ปี ที่ยังคงสภาพภายในตัวเมืองทั้งที่อยู่อาศัยและถนนหนทางไว้ไม่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ยังมีการสร้างสรรค์การแสดงทางศิลปวัฒนธรรมหรือ Impression Show ที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของจางอวี้โหมว ผู้กำกับชื่อดังของจีน โชว์นี้เป็นการแสดงของนักแสดงชาวชนเผ่ากว่า 600 คน มากกว่า 100 ตัว เวทีสีแดงอิฐมีทิวเขาหิมะมังกรหยกตั้งตระหง่านเป็นฉากหลังอลังการ ก่อให้เกิดพลังในการบอกเล่าเรื่องราววิถีชีวิตแห่งขุนเขาของชนเผ่าต่าง ๆ ในลี่เจียง

ลี่เจียง อยู่ในเขตการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน ประกอบด้วยส่วนที่เป็นเขตเมืองและเขตชนบท ทางตะวันตกเฉียงเหนือของมณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน และเป็นเขตการปกครองเดียวที่ไม่มีกำแพงเมืองล้อมรอบ ลี่เจียงนั้นตั้งอยู่เหนือระดับน้ำทะเลราว 2,400 เมตร อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของมณฑลยูนนาน มีแนวเขตติดเทือกเขาทิเบตกับเทือกเขาฮุนกุย พื้นที่ของลี่เจียงประกอบไปด้วย พื้นที่ 1 เขต (เมืองเก่า) และ 4 ตำบล รวมทั้งย่านเมืองใหม่ลี่เจียง เมืองเก่าต้าเหยียน เมืองเก่าซูเหอะ

เมืองเก่าไปซา และบางส่วนของช่องสี่เหลี่ยมกระโจน พื้นที่ 95% ของลี่เจียงเป็นพื้นที่ภูเขา และมีภูเขาที่สำคัญคือ ภูเขามังกรหยกที่ยอดมีหิมะปกคลุมตลอดทั้งปี มีจำนวนประชากร 1,100,000 คน โดยมีชนเผ่าหน่าซี (Naxi) เป็นชนเผ่าพื้นเมืองที่ตั้งรกรากในบริเวณนี้มาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน และอาศัยอยู่ในลี่เจียงมากที่สุด สถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์และเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวคือ บริเวณเมืองเก่าลี่เจียง

ภาพที่ 2.26 เมืองเก่าลี่เจียง-ยามค่ำคืน

ที่มา : <http://orientalvacationguide.com>

เมืองเก่าลี่เจียง

1. เมืองเก่าลี่เจียง หรือลี่เจียงกู่เจิน (Dayan Ancient Town)

เมืองเก่าลี่เจียง หรือลี่เจียงกู่เจิน หรือชื่ออย่างเป็นทางการว่า เมืองเก่าต้าเหยียน (Dayan Ancient Town) ถูกสร้างขึ้นในสมัยราชวงศ์ซ่งใต้ (พ.ศ. 1670-1814) ลี่เจียงเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีอายุมากกว่า 800 ปี เป็นเมืองที่เต็มไปด้วยสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมของชาวหน่าซี รวมทั้งเคยเป็นจุดแลกเปลี่ยนค้าขายสินค้า เส้นทางการค้าสายเก่าที่ชื่อว่า Old Tea Horse Road อีกด้วย

ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2539 เมืองเก่าลี่เจียงเกิดประสบกับภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวระดับ 7.0 ริกเตอร์ พื้นที่ 1 ใน 3 ของเมืองได้รับความเสียหายและถูกทำลาย มีคนเสียชีวิตกว่า 200 คน และได้รับบาดเจ็บราวหมื่นคน หลังจากเหตุการณ์นั้น ธนาคารโลก(World Bank) ได้เข้ามาสนับสนุนในการบูรณะเมืองใหม่ และได้ขึ้นทะเบียนจากองค์การยูเนสโก (UNESCO) ให้เป็นมรดกโลก (World Heritage Site) เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 และใน พ.ศ. 2550 เมืองลี่เจียงได้รับคัดเลือกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวดีเด่นทางวัฒนธรรมจีน

สาเหตุที่องค์การยูเนสโกให้ลี่เจียงเป็นเมืองมรดกโลก มีดังต่อไปนี้

1. ลี่เจียง มาจากภาษาจีน 2 คำ คือคำว่า “ลี่” แปลว่า สวย ส่วนคำว่า “เจียง” นั้น แปลว่า แม่น้ำ ดังนั้น ลี่เจียงจึงแปลว่าแม่น้ำสวย เมืองเก่าลี่เจียง ซึ่งตั้งอยู่ในเมืองลี่เจียง มีเอกลักษณ์ คือ มีสายน้ำไหลผ่านแทบทุกจุดของเมือง และมีสะพานมากถึง 300 กว่าสะพาน จนได้รับการขนานนามว่า “เวนิสแห่งตะวันออก” เมืองเก่าลี่เจียงเป็นถิ่นเก่าของชนเผ่าหน่าซี นอกจากนี้ยังโดดเด่นด้วย สถาปัตยกรรมจีนโบราณ บ้านเรือน อาคาร ภายในเมืองเก่าลี่เจียงนั้น มีลักษณะ 1-2 ชั้น ตัวอาคาร แบบจีนสีแดง ตั้งอยู่เรียงรายกันลดหลั่นไล่ไปตามระดับพื้นของเมืองที่ทอดตามแนวแม่น้ำอวิเหอ และ พื้นที่พิเศษที่ปูถนนภายในเมืองเก่าลี่เจียงนั้นเรียกว่า “หินอุยวี่สึ” พื้นหินเหล่านี้นี้ยังคงมีให้เห็นและได้ใช้งานอยู่ถึงปัจจุบัน

2. แม่น้ำ 3 สาย ไหลขนานกัน คือ แม่น้ำจินซาเจียงไหลไปเชียงใหม่ แม่น้ำโขงไหลไปเขมร และแม่น้ำหลูเจียงไหลไปพม่า ซึ่งแม่น้ำทั้ง 3 สาย ไม่มีส่วนไหนที่ไหลมาบรรจบกันเลย ใกล้กันที่สุด คือ 60 กิโลเมตร ตรงกลางมีแม่น้ำกุเขาเหล่าน้ำกลางคอยกั้นแม่น้ำทั้งสามสาย

3. หมู่บ้านริมทะเลสาบหลู (Lugu Lake) หยาง หยง เลขาธิการทั่วไปนครลี่เจียง ได้กล่าวไว้ว่า “หมู่บ้านนี้มีประวัติอันยาวนานเป็นเมืองลับแลของจีน ซึ่งผู้หญิงไม่ต้องการให้ผู้ชายเข้ามาอาศัยในหมู่บ้าน หากผู้หญิงคนใดมีคนรักก็จะสามารถมีลูกกันได้ ถ้าเป็นลูกผู้หญิงก็จะรับเลี้ยงไว้เอง ถ้าเป็นลูกชายก็จะยกให้ฝ่ายชายเลี้ยง ผู้ซึ่งเป็นคนหมู่บ้านอื่น”

หลังจากที่ลี่เจียงได้ขึ้นทะเบียนจากองค์การยูเนสโกให้เป็นมรดกโลกแล้ว ฝ่ายปกครอง ส่วนท้องถิ่นจึงรับหน้าที่ในการพัฒนาและอนุรักษ์บริเวณเมืองเก่าลี่เจียง มีการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จัก แก่นักท่องเที่ยวและมีการบริหารจัดการทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ดังนี้

1. ชนเผ่าหน่าซีนั้นเชื่อว่า น้ำเป็นเทพเจ้าที่คนในหมู่บ้านให้ความเคารพ อีกทั้งชาวลี่เจียง มีความผูกพันกับสายน้ำ เพราะมีคติความเชื่อว่า มนุษย์และธรรมชาติเป็นเหมือนพี่น้องกัน ลี่เจียงมีแม่น้ำ และตาน้ำธรรมชาติที่ผุดขึ้นมาตามจุดต่างๆ บริเวณเมืองเก่าลี่เจียง ตาน้ำธรรมชาติบางจุดนั้นมีอายุหลายร้อยปี ให้ชาวหน่าซีได้ใช้ประโยชน์จากน้ำตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ชาวลี่เจียงจึงจัดระบบการใช้ ตาน้ำที่ผุดขึ้นมา โดยแบ่งออกเป็น 3 บ่อ บ่อแรก จะใช้เพื่อการดื่มกิน บ่อที่สองใช้ล้างอาหาร ผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ต่าง ๆ ที่จะใช้ทำอาหาร และบ่อที่สามใช้สำหรับการซักล้างเท่านั้น และเนื่องจากเมืองเก่าลี่เจียงมี สายน้ำไหลผ่านหน้าบ้านเกือบทุกหลัง ผู้บริหารรัฐบาลของเมืองจีน จึงให้มีการลอยกระทงกันทุกคืน ซึ่งเป็นการสร้างทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประเพณี รวมไปถึงการปล่อยปลาหลากหลายสายพันธุ์ลงสู่ สายน้ำ

2. รัฐบาลท้องถิ่นได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวและการเผยแพร่วัฒนธรรมจำพวกการร้องรำ ทำเพลงพื้นเมืองของชาวหน่าซี มีการแสดงดนตรีโบราณตงปาที่ Naxi Music Association และการเต้นรำ

พื้นเมืองที่จัดขึ้นในบริเวณ ชื่อ ผัง สแควร์ (Si Fang Square) ชาวหน้าซี้จะมารวมกลุ่มเป็นคณะมาล้อมวงเต้นรำทำเพลงทำนองหน้าซี้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่วัฒนธรรมการเต้นรำดนตรีกับชาวหน้าซี้ สร้างความสนุกสนานให้กับนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก

3. มีการจัดระเบียบเขตภายในเมืองเก่าอย่างชัดเจนว่าเขตไหนเป็นเขตไหน เช่น เขต Entertainment เขตนี้จะเต็มไปด้วย ร้านอาหาร ผับ บาร์คาราโอเกะ เขตซื้อของเต็มไปด้วยร้านขายของที่ระลึก เขตโรงแรมเต็มไปด้วยเกสเฮาส์ โฮสเทลที่มีนักท่องเที่ยวได้เลือกเข้าพักมากกว่า 300 แห่ง

4. ด้านการจัดการความสะอาดของสายน้ำภายในเมืองเก่าลี่เจียง ภายในเมืองเก่าลี่เจียงไม่มีถังขยะหน้าบ้าน แต่จะมีรถขนขยะคันเล็ก เปิดเพลงรณรงค์ด้านการรักษาความสะอาด รถขับไปตามถนนในเมืองเก่า ผู้คนที่บ้านเรือนจะนำขยะมาทิ้งที่รถคันดังกล่าว พนักงานทำความสะอาดจะใช้สวิงช้อนก้อนเศษไม้ที่ไหลลงมาในลำคลอง เพื่อรักษาลำคลองและสายน้ำให้ใสสะอาดอยู่เสมอ อีกทั้งยังมีข้อห้ามนำถุงพลาสติกเข้ามาในเมืองเก่า และห้ามขับรถเข้าเมืองเก่าลี่เจียง ทั้งนี้เพื่อรักษาความสะอาดและสภาพของเมืองเก่า

5. การกระจายรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่น เนื่องจากการออกกฎหมายคุ้มครองต่างเมืองไม่สามารถทำงานข้ามเมืองได้ หากนักท่องเที่ยวไปเมืองใดก็ต้องใช้มัคคุเทศก์ท้องถิ่นนั้น ๆ

นอกจากเมืองเก่าลี่เจียงแล้ว ลี่เจียงยังมีสถานที่ที่น่าสนใจ อย่างเช่น

1. ภูเขาหิมะมังกรหยก ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของเมืองเก่าลี่เจียง เป็นภูเขาที่มีหิมะปกคลุมตลอดทั้งปี มีความสูงเหนือระดับน้ำทะเล โดยเฉลี่ย 4,000 เมตร เนื่องจากมียอดเขา 13 ยอดเรียงต่อกัน และปกคลุมด้วยหิมะ มีลักษณะคล้ายมังกร จึงถูกเรียกว่า ภูเขาหิมะมังกรหยก

2. สระน้ำมังกรดำ (Heilongtan, Black Dragon Pool) หรือที่รู้จักกันว่า สวนยูววน (Yuquan) ตั้งอยู่ในตัวเมืองลี่เจียง ห่างจากตัวเมืองเก่าลี่เจียงไปทางทิศเหนือประมาณ 1 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 11,390 ตารางเมตร สระน้ำมังกรดำมีจุดเด่นที่ความใสของน้ำที่ใสราวกับมรกต และภายในสวนมีสถาปัตยกรรม ที่ผสมผสานวัฒนธรรมของชาวฮั่น ทิเบต และหน้าซี้ไว้ด้วยกัน

3. โค้งแรกแม่น้ำแยงซี (Changjiangdiyiwan) ห่างจากเมืองเก่าลี่เจียง 53 กิโลเมตร เกิดจากแม่น้ำแยงซี หรือ แม่น้ำฉางเจียง ไหลลงมาจากที่ราบสูงชิงไห่-ทิเบต มากระทบกับภูเขาให้หลอ ทำให้ทิศทางของแม่น้ำหักโค้งไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือจนเกิดเป็นโค้งน้ำที่งดงาม

4. หุบเขาเสือกระโจน (Hutiaoxia) ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างทางแยกของเมืองลี่เจียงและเมืองจงเตี้ยน เป็นหุบเขาในช่วงที่แม่น้ำแยงซีไหลลงมาจากจินซาเจียง (แม่น้ำทรายทอง) น้ำบริเวณนี้ไหลเชี่ยวมาก ช่วงที่แคบที่สุดมีความกว้างเพียง 30 เมตร ตามตำนานเล่าว่า ในอดีตช่องแคบนี้มีเสือกระโดดข้ามไปยังฝั่งตรงข้ามได้ เนื่องจากกลางแม่น้ำบริเวณนี้มีหินที่เรียกว่า “หินเสือกระโดด” ซึ่งก้อนหินมีความสูงกว่า 13 เมตร จึงเป็นที่มาของชื่อ “ช่องแคบเสือกระโดด”

2. ปัญหาของสี่เจียงในปัจจุบัน

ปัจจุบันเมืองเก่าโบราณสี่เจียงได้รับความนิยมจำนวนมากจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวจีนและชาวต่างชาติ ทำให้บ้านเรือนจำนวนมากของสี่เจียงถูกปรับเปลี่ยนให้เป็นร้านค้าขายของที่ระลึก ร้านขายเสื้อผ้า ร้านอาหาร ผับ บาร์ และโดยเฉพาะโรงแรมและเกสเฮาส์ ไว้สำหรับบริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพัก และในเวลาว่างคนในเขตเอ็นเตอร์เทนเม้นท์นั้นส่งเสียงเพลงดัง เพราะร้านอาหาร คาราโอเกะ ผับ บาร์ที่เกิดขึ้นจำนวนมากเปิดเพลงเสียงดัง เพื่อสร้างความสนุกสนานให้กับนักท่องเที่ยวได้เพลิดเพลินในยามค่ำคืน รวมทั้งการที่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จึงทำให้การดำเนินชีวิตของชาวหน่าซีเริ่มเปลี่ยนไป เช่น การที่เด็กสาวใส่ชุดพื้นเมืองยืนเต้นรำอยู่ในผับ จึงทำให้ชาวพื้นเมืองเริ่มกังวลถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของสี่เจียง

9. การศึกษารายการนำเที่ยว

การศึกษาโครงการเปรียบเทียบรายการนำเที่ยวในปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อมูลในการเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างรูปแบบโครงการนำเที่ยวที่มีจุดต่าง เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ต้นทุนการดำเนินการ นำไปสู่การปรับปรุงที่ดีขึ้น

9.1 การศึกษาโครงการเปรียบเทียบที่ 1

รายการนำเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดสิงห์บุรี ตามรอยละครดัง “บางระจัน” จัดโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานลพบุรี

เพื่อสัมผัสแผ่นดินผู้กล้าที่มีแต่ความรักชาติ ความเสียสละ และร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ดินแดนแห่งความศักดิ์สิทธิ์ ณ จังหวัดสิงห์บุรี

เส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดสิงห์บุรี ตามรอยละครดัง “บางระจัน”

- 08.00 น. ออกเดินทางจากจังหวัดสิงห์บุรี
- 08.30 น. สักการะ และขอพรพระพรหม เพื่อความสำเร็จในด้านต่างๆ ณ เทวาลัยพระพรหม อ.พรหมบุรี จ.สิงห์บุรี
- 09.30 น. นมัสการ “พระพุทธรูปพัฒนมงคล” พระพุทธรูปทองคำ พุทธศิลป์สมัยสุโขทัยยุคที่ 2 วัดเสฐียรวัฒนดิษฐ์ อ.เมืองฯ จ.สิงห์บุรี
- 11.00 น. นมัสการ “หลวงพ่อทรัพย์-หลวงพ่อสิน” (พระพุทธรูปยืนคู่ ศิลปะสมัยสุโขทัย) วัดประโชติการาม อ.เมืองฯ จ.สิงห์บุรี
- 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน ณ จ.สิงห์บุรี
- 13.30 น. นมัสการพระพุทธรูปไสยาสน์ขนาดใหญ่พุทธศิลป์แบบสุโขทัย วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร อ.เมือง จ.สิงห์บุรี
- 14.30 น. สักการะรูปปั้นหุ่นขี้ผึ้งพระเทพสิงหนราจารย์ (หลวงพ่อแพ) และนมัสการพระพุทธรูปสุวรรณมงคลมุนี (พระพุทธรูปปางประทานพรองค์ใหญ่) วัดพิบูลทอง อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี
- 16.00 น. สัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมืองสิงห์บุรีในอดีต และเรียนรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์วีรชนค่ายบางระจัน อาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์วีรชนค่ายบางระจัน และ อนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจัน อ.ค่ายบางระจัน จ.สิงห์บุรี
- 18.30 น. รับประทานอาหารเย็น และเลือกซื้อสินค้าของฝาก-ของที่ระลึก ณ ร้านเกษราเบเกอรี่
- 20.00 น. เดินทางกลับ กทม.

รายการนำเที่ยวในรูปแบบ 1 วัน ใช้ระยะเวลาในการเดินทางน้อย สถานที่ท่องเที่ยวจะเป็นสถานที่ที่เป็นจุดเด่นมีความศักดิ์สิทธิ์และมีคุณค่าทางจิตใจและอยู่ในความนิยมของนักท่องเที่ยว

แต่มีจำนวนแหล่งท่องเที่ยวถึง 7 สถานที่ ซึ่งมีจำนวนมากเกินไปไม่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ อีกทั้งกลับถึงกรุงเทพในเวลาค่ำ รูปแบบการเดินทางระยะทางไม่เกิน 100 กิโลเมตร ระยะเวลาในการเดินทางไม่เกิน 12 ชั่วโมงในวัน ทำให้มีเวลาเยี่ยมชมสถานที่ต่างๆ การจัดงานเที่ยวนี้มีการรับประทานอาหารเย็นที่ร้านอาหารขึ้นชื่อของจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสลิ้มลองรสชาติอาหารท้องถิ่น การตั้งชื่อมีความสัมพันธ์กับแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยี่ยมชม เข้าใจและจดจำได้ง่าย สามารถดึงดูดความสนใจอ่านแล้วเกิดความต้องการเดินทางตามรอยละครดัง

9.2 การศึกษาโครงการเปรียบเทียบที่ 2

รายการท่องเที่ยวไหว้พระ และล่องเรือชมวิถีชีวิตริมฝั่งแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี (1 วัน)

- 08.00 น. ออกเดินทางจากกรุงเทพมหานคร ใช้เส้นทางสายเอเชีย (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 302) ผ่านพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 309 ผ่านอำเภอบางบาล จังหวัดอ่างทอง เข้าสู่วัดพิบูลทอง อำเภอบางบาล จังหวัดสิงห์บุรี รวมระยะทางประมาณ 140 กิโลเมตร
- 09.30 น. ถึงวัดพิบูลทอง นมัสการพระพุทธรูปนั่งปางประทานพร (หลวงพ่อบึง)
- 10.00 น. ล่องเรือชมทัศนียภาพวิถีชีวิตริมฝั่งแม่น้ำน้อย (ท่าเรืออยู่ด้านหลังวัดพิบูลทอง)
- 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 น. ออกเดินทางไปชมอนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจัน และวัดโพธิ์เก้าต้น ใช้เส้นทางสายสิงห์บุรี - สุพรรณบุรี (หมายเลข 3032) ระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตร
- 14.00 น. ออกเดินทางไปแหล่งเตาเผาแม่น้ำน้อย ภายในวัดพระปรมาภิไธย อำเภอบางระจัน ซึ่งเป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาขนาดใหญ่ที่สุดในสมัยกรุงศรีอยุธยาจากค่ายบางระจัน ใช้เส้นทางหมายเลข 3032 (กลับเข้ามาทางตัวเมืองสิงห์บุรี) ถึงสี่แยกเลี้ยวซ้ายเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 3454 (สู่อำเภอบางระจัน) รวมระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตร
- 15.30 น. ออกเดินทางไปที่วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร นมัสการพระพุทธรูปไสยาสน์คูเมืองสิงห์บุรี เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่สมัยอยุธยา จากวัดพระปรมาภิไธย ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 3454 (ย้อนกลับเข้าตัวเมืองสิงห์บุรี) ถึงสี่แยกเลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวง 3303 และเลี้ยวขวาเข้าทางหลวง 3030 เข้าสู่ตัวเมืองสิงห์บุรีจากตัวเมืองถึงวัดพระนอนจักรสีห์ ระยะทาง 4 กิโลเมตร สัมผัสวิถีชีวิตพื้นบ้านของชาวไทยภาคกลาง ด้วยการขี่เกวียนเทียมควาย
- 17.00 น. เดินทางกลับกรุงเทพมหานคร

รายการท่องเที่ยวดังกล่าวมีการเดินทางไปกลับเพียงจังหวัดสิงห์บุรีจังหวัดเดียว เวลาในการเดินทางมีความเหมาะสม มีการเดินทางที่ใช้นานพาหนะที่หลากหลาย เช่น การล่องเรือชมทัศนียภาพของ

แม่น้ำน้อยและมีการขี่เกวียนเทียมควาย มีการรับประทานอาหารกลางวันบนเรือซึ่งสามารถสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวผู้สูงวัยได้ การตั้งชื่ออย่างไม่ดึงดูดความสนใจแต่สามารถเข้าใจกิจกรรมที่เน้นในรายการท่องเที่ยวได้ง่าย

9.3 การศึกษาโครงการเปรียบเทียบที่ 3

รายการนำเที่ยวเพื่อสุขภาพจัดโดยโรงพยาบาลค่ายบางระจัน อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ปี 2552 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 7 เคยจัดรายการนำเที่ยวเพื่อสุขภาพที่โรงพยาบาลค่ายบางระจัน โรงพยาบาลค่ายบางระจันเป็นโรงพยาบาลประจำอำเภอ ผู้บริหารให้การสนับสนุนบุคคลากรให้มีความสามารถที่หลากหลาย มีการอบรมพยาบาลและเจ้าหน้าที่ให้มีพร้อมในการบริการคนไข้ และนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี มีระเบียบวินัย เจ้าหน้าที่ทุก ๆ ท่าน มีความกระตือรือร้นในบริการด้วยน้ำใจ มีความยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นกันเอง

นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ เดินทางมาเป็นหมู่คณะ มีพยาบาลและเจ้าหน้าที่ทางโรงพยาบาล เป็นผู้นำชมวิถีชีวิตของชาวบ้านบางระจัน พยาบาลและเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นลูกหลานของคนในพื้นที่ การเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว ความเข้าใจในพื้นที่ เปรียบเสมือนมัคคุเทศก์ท้องถิ่น นักท่องเที่ยวรู้สึกมีความปลอดภัยในการเดินทาง เนื่องผู้นำชมเป็นทั้งผู้รู้และพยาบาลในเวลาเดียวกัน สามารถคอยดูแลตลอดการเดินทางได้ การบริการกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ รายการนำเที่ยวเริ่มจาก นักท่องเที่ยวเข้ารับการตรวจสุขภาพ จากทางโรงพยาบาล โดยตรวจเลือด ต้องงดน้ำ งดจิบร่างกายก่อน เพื่อทำงานบันทึกข้อมูลก่อนการเดินทางในตอนเช้า ส่วนผลการตรวจเลือด และเอ็กเรย์ จะแจ้งในตอนเย็นหลังจากการกลับจากสถานที่ท่องเที่ยว จากนั้นจึงเข้าที่พักแบบโฮมสเตย์ ที่บ้านท่าข้ามใต้ ในอำเภอค่ายบางระจัน

รายการการท่องเที่ยว เริ่มจากการสักการะอนุสาวรีย์วีรชนชาวบ้านบางระจัน ชมศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์ฯ นมัสการพระอาจารย์ธรรมโชติ วัดโพธิ์เก้าต้น ล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมน้ำจนไปถึงวัดพิบูลทอง นมัสการหลวงพ่อบุญเปลี่ยนเป็นขึ้นรถตู้ไปที่วัดพระนอนจักรสีห์ นมัสการพระพุทธไสยาสน์องค์ใหญ่และงดงามมากที่สุดองค์หนึ่งของประเทศไทย

รายละเอียดการเดินทางท่องเที่ยว

- อนุสาวรีย์วีรชนชาวบ้านบางระจัน ตั้งอยู่ในอำเภอค่ายบางระจัน ในบริเวณเดียวกันมีศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์ จัดเป็นห้องนิทรรศการการสู้รบในศึกบางระจัน โดยแบ่งเป็นห้องๆ ให้นักท่องเที่ยวได้เดินชมเรื่อยไปจนถึงห้องวิถีชีวิตชาวสิงห์บุรี

- วิหารพระอาจารย์ธรรมโชติ จากอนุสาวรีย์วีรชนชาวบ้านบางระจัน ฝั่งตรงข้ามถนนจะเป็นวัดโพธิ์เก้าต้น บริเวณด้านหน้าวัดเป็นที่ตั้งวิหารพระอาจารย์ธรรมโชติ วิหารหลังนี้ก่อตั้งมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา คือ เมื่อประมาณ พ.ศ. 2308 ชาวบ้านบางระจันได้นิมนต์พระอาจารย์ธรรมโชติ มาที่วัดโพธิ์เก้าต้น เพื่อทำการปลุกเสกเครื่องรางของขลัง ให้เป็นกำลังใจแก่ชาวบ้านเมื่อยามออกศึก บริเวณด้านหน้าของ

วิหารมีสระน้ำขนาดใหญ่ที่ชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นสระน้ำศักดิ์สิทธิ์ ที่พระอาจารย์ธรรมโชติได้ใช้ในการประกอบพิธีทำน้ำพระพุทธรูปให้แก่กรบแห่งบ้านบางระจัน การยกย่องเชิดชูความเสียสละของบรรพบุรุษชาวบ้านบางระจัน

- คู ค่ายบางระจัน มีลักษณะเป็นเนินดินยาวไปตามแนวคลองบางระจัน ซึ่งบริเวณนี้เองที่เป็นสมรภูมিরบระหว่างชาวบ้านบางระจัน กับกองทัพพม่าปัจจุบันคลองบางระจันสงบเงียบ หลายชีวิตหลายครอบครัวต่างดำเนินไปตามวิถีแห่งธรรมชาติ หากใครเดินทางมาถึงบริเวณนี้แล้ว คงได้ใช้เวลาพักผ่อนอยู่บริเวณศาลาท่าน้ำเฉกเช่นเดียวกับผมเวลานี้ ที่กำลังนั่งเหม่อมองสายน้ำที่ไหลผ่านไป พร้อมกับทบทวนเรื่องราวที่ผ่านมาของชีวิต

- ล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวบ้านริมฝั่งแม่น้ำน้อย ในช่วงบ่ายของวันท่องเที่ยว แม่น้ำน้อยเป็นแม่น้ำสายสำคัญสายหนึ่งของชาวเมืองสิงห์และเป็นแม่น้ำสายท่องเที่ยวหากใครได้มีโอกาสมาเที่ยวเมืองสิงห์ เพราะการที่ท่านได้ล่องแม่น้ำสายนี้ ถึงแม้ความกว้างของแม่น้ำจะไม่กว้างมากนัก สามารถพบเห็นการดำเนินชีวิตของชาวบ้านที่พักอาศัยอยู่ริมน้ำ สองฟากฝั่งเป็นบ้านไม้ที่ชาวบ้านได้อยู่อาศัยกันมานาน มีการเลี้ยงปลาในกระชัง บ้างก็หาปลา หรือสัญจรไปมาโดยทางเรือ เป็นภาพชีวิตที่หาชมได้ยาก จุดหมายปลายทางคือวัดพิบูลทอง ที่พระธรรมมุนี หรือ หลวงพ่อแพ เคยจำพรรษาอยู่จวบจนมรณภาพ

- วัดพิบูลทอง เป็นวัดที่พระธรรมมุนี (หลวงพ่อแพ) บูรณะก่อสร้าง และจำพรรษาอยู่จวบจนท่านมรณภาพ วัดพิบูลทองแห่งนี้นับเป็นวัดเดียวในโลกที่มีพระพุทธรูปปางประทานพรที่ใหญ่ที่สุด ซึ่งมีนามว่า พระพุทธสุวรรณมงคลมหามุนี และประดับด้วยแผ่นโมเสสสีทองจากประเทศอิตาลีทั้งองค์ เป็นที่เคารพสักการะของชาวพุทธทั่วไป ทุกวันหยุดเสาร์อาทิตย์ และวันสำคัญทางพุทธศาสนา จะมีประชาชนจำนวนมากมานมัสการ นอกจากนี้ภายในวัดยังมีอาคารพิพิธภัณฑ์ ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานหุ่นขี้ผึ้งรูปหลวงพ่อแพ โดยมีความละม้ายคล้ายคลึงหลวงพ่อแพมาก

- วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร เป็นวัดที่มีความสำคัญน่าไปเที่ยวชมเพราะมีพระนอน หรือที่เรียกกันอย่างเป็นทางการว่า พระพุทธไสยาสน์ ที่ใหญ่มากๆ และว่ากันว่า เป็นพระนอนที่งดงามที่สุด จ.สิงห์บุรี วัดพระนอนจักรสีห์นี้บริเวณด้านหน้าของวิหาร มีต้นสาละออกดอกบานสะพรั่งอยู่เสมอ ชาวสิงห์บุรีเชื่อกันว่า หากใครได้ไปยืนปรบมืออยู่ใต้ต้นสาละ แล้วดอกสาละร่วงลงมา โดยที่ผู้ปรบมือสามารถรับดอกสาละนั้นได้ แสดงว่าคนนั้นจะมีโชคลาภ

- การพักแบบโฮมสเตย์ เข้าพักค้างคืนกับชาวบ้านใน อ.ค่ายบางระจัน ระหว่างการพักแรมมีการร่วมกันสนทนากับชาวบ้าน การรับทราบข้อมูลท้องถิ่น แบบละเอียด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน ที่สำคัญคือน้ำใจไมตรี การต้อนรับที่อบอุ่นที่แทบจะหาไม่ได้แล้วจากสังคมเมือง

รายการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ จ.สิงห์บุรี ที่จัดทำขึ้นโดย โรงพยาบาลค่ายบางระจัน และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลาง เขต 7 มี

- ค่าใช้จ่ายในการตรวจสุขภาพ – ผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี เป็นเงิน 280 บาท / ท่าน – ผู้ที่มีอายุมากกว่า 35 ปี เป็นเงิน 740 บาท / ท่าน

- ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม และการเกษตร และการนวดฝ่าเท้า เป็นเงิน 870 บาท / ท่าน

- ค่าที่พัก Home Stay พักค้างคืนพร้อมอาหาร 2 มื้อ 300 บาท

- การจัดรายการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพจัดให้เป็นหมู่คณะ ตั้งแต่ 10 ท่านขึ้นไป สำหรับค่าใช้จ่ายในข้อที่ 1 ข้าราชการ / พนักงานรัฐ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ ใช้สิทธิ์เบิกได้ ตามระเบียบของราชการ

รวมค่าใช้จ่าย สำหรับผู้ที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป 1,910 บาท /อายุต่ำกว่า 35 ปี 1,450 บาท

สิ่งที่ท่านจะได้รับ

- การตรวจสุขภาพ และอาหารเช้า 1 มื้อ

- อาหารกลางวัน 1 มื้อ (ข้าวห่อใบบัว)

- อาหารว่าง น้ำผลไม้ 1 มื้อ

- น้ำดื่มระหว่างการเดินทาง

- รถ รับ ส่งจากโรงพยาบาลค่ายบางระจัน ไปยังสถานที่ท่องเที่ยวตามกำหนด

- ผู้นำชมจากโรงพยาบาลค่ายบางระจัน ตลอดเส้นทางท่องเที่ยว

- พักค้างคืนแบบ Home Stay

- อาหารเย็น 1 มื้อ และอาหารเช้า 1 มื้อ

9.4 การศึกษาโครงการเปรียบเทียบที่ 4

รายการนำเที่ยวไหว้พระทำบุญจังหวัดสิงห์บุรี จัดโดยองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานคร

การเดินทางโดยรถ ขสมก. เขต 1 อุบางเขน นำเที่ยว วัดอัมพวัน วัดพระนอนจักรสีห์ วัดพิบูลทอง (หลวงพ่อบุญ) วัดโพธิ์เก้าต้น วัดโบสถ์ วัดพระปรางค์มุนี วัดประโชติการาม วัดสะเดา วัดเสถียรวัฒนดิษฐ์ ราคา 429 บาท เดินทางไป-กลับภายในวันเดียว

รายละเอียดในการเดินทาง รถยนต์ส่วนตัวก็มีหลายโปรแกรม

- เดินทางถนนสายเอเชีย วัดอัมพวัน (หลวงพ่อบุญ) วัดกลางธรรนิทร์ บ้านแป่ง (แหล่งขนมหวาน อาหารโบราณ) วัดพระปรางค์มุนี วัดเสถียรวัฒนดิษฐ์ (หลวงพ่อบุญทองคำสมัยสุโขทัย) วัดประโชติการาม วัดสะเดา วัดพระนอนจักรสีห์ วัดโพธิ์เก้าต้น วัดพิบูลทอง (หลวงพ่อบุญ)

- เดินทางถนนสายเอเชีย วัดอัมพวัน (หลวงพ่อบุญ) วัดกลางธรรนิทร์ บ้านแป่ง (แหล่งขนมหวาน อาหารโบราณ) วัดพระปรางค์มุนี วัดเสถียรวัฒนดิษฐ์ (หลวงพ่อบุญทองคำสมัยสุโขทัย) วัดประโชติการาม วัดสะเดา วัดศาลโคตม (ลอดใต้ท้องโบสถ์) วัดโบสถ์ (อินทร์บุรี) วัดม่วง (จิตรกรรมฝาผนัง)

- เดินทางถนนสายสุพรรณบุรี วัดพิกุลทอง (หลวงพ่อแพ) วัดพระนอนจักรสีห์ วัดโพธิ์เก้าต้น วัดจุกคลี วัดม่วงชุม วัดพระปรารักษ์ชั้นสูตร วัดสะเดา วัดประโชติการาม วัดเสถียรวัฒนดิษฐ์ (หลวงพ่อทองคำ สมัยสุโขทัย)

เดินทางตามรอยเกจดังเมืองสิงห์ ถนนสายเอเชีย วัดพระนอนจักรสีห์ หลวงพ่อบุญ วัดสังฆราชวาส พระอาจารย์ธรรมโชติวัดโพธิ์เก้าต้น หลวงพ่อบุญวัดพิกุลทอง หลวงพ่อบุญวัดชีปะขาว หลวงปู่ด้าวัดกลางชูศรีเจริญสุข หลวงพ่อศรีวัดพระปรารักษ์ชั้นสูตร หลวงพ่อเชนวัดสิงห์ หลวงพ่อเคียร วัดสาลโคตม หลวงพ่อทรัพย์-หลวงพ่อสินวัดประโชติการาม หลวงพ่อฟุ้งวัดสะเดา หลวงพ่อบุญวัดหนองสุม หลวงพ่อดาววัดเสือข้าม หลวงพ่อบัววัดปลาไหล หลวงพ่อบุญวัดม่วง หลวงพ่อเจ็กวัดระนาม หลวงพ่อบุญวัดท่าอิฐ หลวงพ่อโต๊ะวัดกำแพง หลวงพ่อแป้นวัดโสมสโรธาราม (บ้านไร่) หลวงพ่อแป้นวัดกระทุ่มปี่ หลวงพ่อบุญวัดศรีสาคร เป็นรายการนำเที่ยวที่ประหยัด สะดวกแต่นั่งไม่สบายสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เนื่องจากใช้รถประจำทางสาธารณะมาเป็นพาหนะในการเดินทางโปรแกรมการท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน

รายละเอียด

วันที่ 1

- 08.30 น. ถึงโฮมสเตย์ แนะนำเรื่องราวและสถานที่สำคัญในชุมชน
- 09.00-10.30 น. เดินทางสู่วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร และวัดหน้าพระธาตุสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขอพร พระพุทธรูปไสยาสน์และพระปรารักษ์เก่าแก่ดั้งเดิมของเมืองสิงห์บุรี
- 10.30-12.00 น. ศึกษาประวัติศาสตร์วีรชน ณ ค่ายชาวบ้านบางระจันประวัติศาสตร์ที่ยังคงเกียรติประวัติ สูงส่งในใจคนไทยทุกยุคทุกสมัย
- 12.00-13.00 น. รับประทานอาหารมื้อเที่ยงแสนอร่อย ณ บ้านท่าข้าม
- 13.00-15.00 น. ชมเครื่องอัฐบริขาร และเครื่องใช้ของสงฆ์ที่ล้นเกล้ารัชกาลที่ 5 ทรงพระราชทานไว้ ณ วัดกลางท่าข้ามที่มีอายุเก่าแก่นับร้อยปี จากนั้นชมฐานการเรียนรู้การทำไข่เค็ม พอกดิน ปลวก การเลี้ยงปลากระชังในแม่น้ำและชมเครื่องมือเครื่องใช้เก่าแก่ที่จุดเรียนรู้ ของใช้โบราณพร้อมนวดแผนโบราณ
- 15.00-18.00 น. ล่องเรือชมทิวทัศน์สองฝั่งแม่น้ำน้อย (ลงเรือหน้าวัดกลางท่าข้าม) ชมจุดถ่ายทอดการเรียนการปลูกผักผลไม้ที่ วัดพิกุลทอง จากนั้นแวะนมัสการหลวงพ่อบุญ วัดพิกุลทอง
- 18.00 น. อร่อยกับมื้อเย็นเต็มรูปแบบ พร้อมชมรำกลองยาวประยุกต์ รำโทนพื้นบ้าน มวยไทย ร้องเพลงกล่อมเด็ก
- 21.00 น. พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่สอง

07.00-08.00 น. ตักบาตรพระตอนเช้า และอิมมอร้อยกับมือเช้าข้าวต้มรสเด็ด

08.00-10.00 น. ชมการสาธิตการต่อ แยกไม้ดอกไม้ประดับ อาทิ หยกสลัดไต่ ที่บ้านทองเลื่อน อำเภอ
ค่ายบางระจันก่อนเดินทางกลับ

อัตราค่าบริการ

ค่าที่พัก+อาหารเช้า	250 บาทต่อท่าน + ชมการแสดงชุดละ 1,000 บาทต่อคณะ (20-30 คน)
อาหารกลางวัน	70 บาทต่อท่าน + ค่ามัดมัดเนโบราณที่บ้านพัก ข้าวโม่งละ 100 บาทต่อคน
อาหารเย็น	100 บาทต่อท่าน + ค่าอาหารบนเรือ 100 บาท ต่อท่านพร้อมมัดเนโบราณ
ค่าล่องเรือ	5,000 บาทต่อคณะ + ค่าไกด์นำชม 200 บาท ต่อครั้ง

9.5 การศึกษาโครงการเปรียบเทียบที่ 5

รายการนำเที่ยวจังหวัดอ่างทอง จัดโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

อ่างทอง เทียบง่าย ไปได้ทันที (2 วัน 1 คืน)

ขับรถเที่ยวเส้นทางสุวรรณภูมิ - ชัยนาท - สุพรรณบุรี - อ่างทอง - พระนครศรีอยุธยา แวะไปสักการะ
วัดท่าการ้อง จังหวัดอยุธยา เป็นวัดเก่าแก่สมัยอยุธยา ท่ามกลางชุมชนอิสลาม 2 หมู่บ้าน เพลิดเพลินกับ
ห้องน้ำที่ตกแต่งสวยงามจนได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวด สุดยอดสามแห่งปีระดับประเทศปี พ.ศ.
2549 ภายในด้านหลังของวัดเป็นตลาดน้ำ มีของกินให้เลือกอย่างมากมายหลากหลาย

1. สวนนกชัยนาท

ชมศูนย์รวมนกนานาชาติ ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับพันธุ์สัตว์ปีกอย่างครบวงจร ชมนกที่อยู่มาก
ธรรมชาติอย่างใกล้ชิดในกรงนกที่ใหญ่ที่สุดในเอเชีย นอกจากนี้ภายในบริเวณสวนนกรังมีสถานที่
ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ อาทิ อาคารแสดงพันธุ์ปลาลุ่มน้ำเจ้าพระยา ศูนย์วิทยาศาสตร์ท้องฟ้า
จำลอง พิพิธภัณฑ์ไข่วิหารหลวงปู่ศุข สวนสนุก สวนน้ำอวกาศ มีสไลเดอร์รูปหุ่นยนต์นาโรวบ
ศูนย์วิทยาศาสตร์บรรพชีวิน และศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชน OTOP ของจังหวัดชัยนาท

2. วัดป่าเลไลยก์วรวิหาร

วัดป่าเลไลยก์วรวิหารเป็นวัดเก่าแก่ ตั้งอยู่ที่ถนนมาลัยแมน ตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมือง
สุพรรณบุรี ภายในวิหารเป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อดำ พระพุทธรูปปางป่าเลไลยก์ ศิลปะสมัยอุททอง-
สุวรรณภูมิ ภายในองค์พระพุทธรูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และแวะเยี่ยมชมหมู่บ้านเรือนไทยบ้านขุน
ช้าง

3. ศาลเจ้าหลักเมืองและอุทยานมังกรสวรรค์

ชมพิพิธภัณฑสถานหุ่นขี้ผึ้งมังกรที่ใหญ่ที่สุดในโลก พร้อมเรียนรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์จีนกว่า 5,000 ปี และแหล่งท่องเที่ยว Miracle สุพรรณบุรี “หมู่บ้านลิเจียง ตลาดพันปี มังกรสวรรค์”

4. วัดม่วง

นมัสการพระพุทธรูปใหญ่ที่สุดในโลก “พระพุทธรูปนวมินทร์ศากยมนีศรีวิเศษชัยชาญ” ชมภาพพุทธประวัติพระพุทธรูปเจ้า พระอุโบสถในกลีบบัว รูปปั้นเกจิตั้ง 108 องค์ พระวิหารแก้ว พิพิธภัณฑวัตถุโบราณ แดนนรก แดนสวรรค์

5. หมู่บ้านทำกลองเอกราช

ตั้งอยู่ที่อำเภอป่าโมก จ.อ่างทอง แหล่งท่องเที่ยว Miracle อ่างทอง หมู่บ้าน 1 ใน 10 เมืองต้นแบบ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ของกระทรวงพาณิชย์ ในปี พ.ศ. 2554 ชุมชนทำกลองตำบลเอกราชแห่งนี้ ตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาหลังตลาดป่าโมก ได้เริ่มผลิตกลองมาตั้งแต่ พ.ศ. 2470 ณ ที่แห่งนี้ชาวบ้านมีความเชี่ยวชาญในการทำกลองเกือบทุกหลังคาเรือน ชมการสาธิตวิธีทำกลองประเภทต่างๆ ฝีมือประณีตงดงาม คุณภาพดีเยี่ยม สามารถเลือกซื้อหาเป็นของที่ระลึกได้

6. ศูนย์ตุ๊กตาชาววังบ้านบางเสด็จ

ศูนย์ตุ๊กตาชาววังบ้านบางเสด็จ เป็นเรือนไทยทรงสูง อยู่บริเวณวัดท่าสุทธาวาส ในพื้นที่ตำบลบ้านบางเสด็จ ศูนย์ตุ๊กตาชาววังที่บ้านบางเสด็จ เป็นโครงการที่สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2519 เพื่อเป็นอาชีพเสริมเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ราษฎร ภายในหมู่บ้านบางเสด็จนี้ นอกจากจะได้ชมทัศนียภาพอันร่มรื่น และสวยงามริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาแล้วยังสามารถชมการปั้นตุ๊กตาชาววังที่สวยงามจากบ้านเรือนราษฎรละแวกนั้นได้อย่างเป็นกันเอง ชมการสาธิตการปั้นตุ๊กตาชาววังที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน และวัฒนธรรมประเพณีไทยต่างๆ เช่น การละเล่นของเด็กไทย วงมโหรีปี่พาทย์ หรือผลไม้ไทยหลากหลายชนิด ซึ่งล้วนมีความสวยงาม สามารถเลือกซื้อเป็นของฝาก ของที่ระลึก พร้อมชมจิตรกรรมฝาผนังพระหัตถ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ พระอุโบสถวัดท่าสุทธาวาส

7. หอนิทรรศการประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

จำลองเรื่องราวของแหล่งข้อมูลท่องเที่ยวที่สำคัญในอยุธยา พร้อมเลือกพาหนะเดินทางเพื่อสัมผัสสถานที่จริงในบรรยากาศต่างๆ เช่น นั่งรถรางล้อยาง นั่งสามล้อถีบ นั่งตุ๊กตุ๊กหักบ นั่งช้างชมโบราณสถาน โดยสามารถเลือกเดินทางท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในเขตนครประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา เส้นทางต่างๆ ดังนี้ พระราชวังโบราณ วัดพระศรีสรรเพชญ์ วิหารมงคลบพิตร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา วัดโลกยสุธาราม วัดธรรมมิกราช พิพิธภัณฑวัตถุเรือไทย พิพิธภัณฑวัตถุร้านของเล่น ปลาตะเพียนโบราณ วัดภูเขาทอง พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช แหล่งผลิตขนมโรตีสายไหม

เส้นทางการเดินทาง

การเดินทางท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ช่วงปลายเดือนมกราคม - ต้นกุมภาพันธ์ มีการจัดแสดงหุ่นฟางนานาชาติ จ.ชัยนาท รายการนำเที่ยวในรูปแบบ 2 วัน 1 คืนจากสนามบินสุวรรณภูมิใช้เส้นทางหมายเลข 9 ตัดเข้าพหลโยธินฯ สาย 1 เข้าจังหวัดชัยนาท สวนนกชัยนาทอยู่ก่อนถึงตัวเมือง 4 กม. ไปสุพรรณบุรีโดยใช้เส้นทางสาย 340 จนถึงสามชุกมุ่งหน้าไปวัดป่าเลไลยก์ ใช้เส้นทางสาย 340 เลี้ยวซ้ายเข้าสาย 239 ป่าโมก ต่อด้วยทางหลวงหมายเลข 309 ออยุธยา-ป่าโมก ขากลับสามารถซื้อของที่ระลึกได้แก่ เครื่องประดับมุก เครื่องจักสาน มีดอรัญญิก หุ่นฟางนกฝีมือปราณีต ตุ๊กตาปั้นดินเผา กุ้งก้ามกราม ส้มโอ ทอผ้าไหมแท้ ไรตีสายไหม

รายการอาหาร

เมนูอาหารจากปลาน้ำจืดมีให้เลือกมากมาย ทั้งจากปลาม้า ปลาคัง ปลาบู่ ปลาเนื้ออ่อน กุ้งแม่น้ำ แกงป่าปลากด หรือก๋วยเตี๋ยวเรืออยุธยา

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน 2,000 บาท

10. สรุปการนำกรณีศึกษามาประยุกต์ใช้กับงานวิจัย

เป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ เพื่อต้องการทราบรายละเอียดของทุกแง่มุมในเรื่องที่ต้องการศึกษานั้น ๆ เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี มิได้มุ่งในเรื่องปริมาณ เป็นการศึกษาเพื่อทราบรายละเอียดเบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ จากกรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยและต่างประเทศนั้น สามารถนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อผู้สูงวัยจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

การประยุกต์ใช้กรณีศึกษากับงานวิจัย

1. สินค้าและบริการท่องเที่ยวสร้างสรรค์นั้นต้องเลือกสินค้าและบริการให้มีเอกลักษณ์ อัตลักษณ์เฉพาะตัวที่มีความโดดเด่น ที่สามารถก่อให้เกิดประสบการณ์ ที่แท้จริง (Authentic Experience) โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้จากกิจกรรมนั้น เช่น การทำ workshop ที่นักท่องเที่ยวผู้สูงวัยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว ความประทับใจและจดจำแก่นักท่องเที่ยวผู้สูงวัย และกระตุ้นให้เกิดการบอกต่อตลอดจนเกิดการเดินทางกลับมาเยือนซ้ำเพื่อนำรายได้สู่แหล่งท่องเที่ยวและชุมชน สินค้าและบริการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องมีการสืบค้นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ที่โดดเด่นและมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของชุมชนควบคู่ไปกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์
2. ให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ไปสู่นักท่องเที่ยวให้เกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าของการท่องเที่ยวสร้างสรรค์และชุมชนในการค้นหาเอกลักษณ์อัตลักษณ์ของชุมชน
3. เนื่องจากผู้สูงวัยชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กิจกรรมการแสวงบุญ การดูแลสุขภาพ และสัมผัสธรรมชาติ ประกอบกับสามจังหวัดนี้มีแหล่งประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกัน วัด พระธาตุ

โบราณสถาน มีศาสนสถานที่เกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนาจำนวนมาก มีลักษณะเฉพาะขนาดใหญ่ และ ประณีต ศักดิ์สิทธิ์ สามารถนำมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อการจาริกแสวงบุญให้กับ เส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์เพื่อผู้สูงอายุได้ รวมถึงแม่น้ำ ท้องทุ่งนา สวนเกษตร อันเป็นอยู่ข้างอุ้งน้ำของ ประเทศไทย

4. การนำเสนอเส้นทางในรูปแบบที่การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ โดยการกำหนดแนวคิด (Theme) ในการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว และกิจกรรมสร้างสรรค์ บนเส้นทางที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงกัน

5. รายการนำเที่ยวควรมีกิจกรรมท่องเที่ยวสร้างสรรค์โดยให้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้มีโอกาส เข้าร่วมงานเทศกาลประเพณีของแหล่งท่องเที่ยวที่นั้น ซึ่งจะสามารถสร้างแรงดึงดูดแก่นักท่องเที่ยวได้

6. ควรเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมในด้านกายภาพและบุคลากรในการจัดกิจกรรม ท่องเที่ยวสร้างสรรค์

การศึกษารายการนำเที่ยวที่พานักท่องเที่ยวชาวไทยทั่วไปท่องเที่ยวในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรีและ ชัยนาท ซึ่งรายการนำเที่ยวเหล่านี้ได้นำไปประยุกต์ต่อยอดธุรกิจ จากการสร้างเส้นทางท่องเที่ยว สร้างสรรค์เพื่อผู้สูงอายุได้ ดังนี้

แนวคิดในการสร้างเส้นทางท่องเที่ยว

1. เส้นทางสืบชมธรรม ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. ยำรอยประวัติศาสตร์ ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์
3. ธรรมชาติสู่อาหาร ท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แนวทางการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ

รายการนำเที่ยว

รายการนำเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ได้ระบุว่านำเสนอขายเฉพาะกลุ่มใด ส่วนใหญ่จะเป็นรายการนำเที่ยว ที่เสนอขายตามกลยุทธ์การตลาดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

กิจกรรมการท่องเที่ยว

กิจกรรมไหว้พระ 9 วัด โดยเดินทางไปเข้า-เย็นกลับ การไหว้พระธาตุไม่ได้มีกิจกรรมท่องเที่ยว สร้างสรรค์ ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เสนอให้นักท่องเที่ยวเยี่ยมชมและเข้าชมเพียงอย่างเดียว

ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว

รูปแบบการเดินทาง นิยมเดินทางแบบไปเช้า-เย็นกลับ และ เดินทางจำนวน 2 วัน 1 คืน

ยานพาหนะ

ยานพาหนะทั้งรถตู้จำนวนคันละ 8-9 คน หรือรถบัสปรับอากาศการล่องเรือแม่น้ำสะแกกรัง ล่องเรือแม่น้ำเจ้าพระยา ส่องเรือชมวิถีชีวิตริมแม่น้ำน้อย

เส้นทางท่องเที่ยว

จัดการท่องเที่ยวเชื่อมโยงจังหวัดกรุงเทพฯ อ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

รายการอาหาร

ส่วนใหญ่รับประทานอาหารที่ร้านที่มีชื่อเสียงในท้องถิ่น วัตถุดิบที่ได้จากธรรมชาติ ไร้สารเคมี

รายละเอียดในการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์เพื่อผู้สูงอายุ จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี อ่างทอง ชัยนาท และรูปแบบการเส้นทางที่เชื่อมโยงกัน การเล่าเรื่องราว เรื่องเล่าของสถานที่ต่าง ๆ จะถูกนำไปศึกษาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่จะสร้างเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่ยังไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย ให้เป็นที่รู้จักและยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ เพลิดเพลินตามเส้นทางสายวัฒนธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ต่อไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท” เป็นโครงการวิจัยย่อยที่ 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในแผนการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อผู้สูงอายุในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท” ทั้งนี้สำหรับการวิจัยเรื่องการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาทนั้น จัดเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดของวิธีการดำเนินการศึกษาวิจัยดังนี้

1. พื้นที่ศึกษาและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ศึกษา คือ จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท โดยทำการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ประเพณี วัฒนธรรม ธรรมชาติ ประจำจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษามาวิเคราะห์ ประยุกต์ และสังเคราะห์ในการพัฒนาสู่การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุต่อไป

สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญสำหรับการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนที่สำคัญ คือ

1. การวิจัยเรื่อง “การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท” เป็นโครงการวิจัยย่อยที่ 2 ในแผนโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อผู้สูงอายุในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท” ซึ่งในการดำเนินการวิจัยในโครงการย่อยที่ 2 นั้นจะนำผลของการศึกษาในบางส่วนของโครงการวิจัยย่อยที่ 1 เรื่อง “การศึกษามูลเหตุปัจจัยทางการท่องเที่ยว และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ ในเส้นทางจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท” ซึ่งมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่ยังมีความสามารถ และศักยภาพในการดูแลตัวเอง รวมทั้งมีทุนทรัพย์

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกิดจากการศึกษาในโครงการย่อยที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย

2.1 ภาครัฐ เช่น ผู้แทนจากสำนักงานการท่องเที่ยว และกีฬา สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยว สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัด ศูนย์การท่องเที่ยว และนันทนาการ ประชาสัมพันธ์จังหวัด สำนักพัฒนาชุมชนจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด โรงพยาบาล เป็นต้น

2.2 ภาคธุรกิจเอกชน เช่น นักธุรกิจใจในจังหวัด โรงแรม รีสอร์ท ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว เป็นต้น

2.3 ภาคประชาชน ได้แก่ กลุ่มประชากรที่อาศัย และประกอบอาชีพในพื้นที่ท้องถิ่น กลุ่มประชากรนักท่องเที่ยวสูงวัยในพื้นที่กรุงเทพฯ กลุ่มประชากรที่อาศัย และประกอบอาชีพในพื้นที่ท้องถิ่นของจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท เป็นผู้ที่มีความรู้ด้านการบริหารจัดการ ภูมิหลัง คุณสมบัติส่วนบุคคล พฤติกรรม ปรัชญาผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ความรู้ การเข้าใจ ด้านประวัติศาสตร์การเมือง การปกครอง การท่องเที่ยว การอนุรักษ์ ความร่วมมือของประชากรในท้องถิ่น ฐานทรัพยากรชุมชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาแหล่งท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน ธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรม เพื่อที่จะนำเอาข้อมูลมาประกอบการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ ของ จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท ได้แก่

1. แบบสังเกต และแบบบันทึกข้อมูลแบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย การจดบันทึก (Record) การวาดภาพประกอบ การใช้อุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ เช่น การบันทึกเสียง การถ่ายภาพนิ่ง การบันทึกภาพเคลื่อนไหว สัมภาษณ์ทางกายภาพของพื้นที่ (Site Survey). แผนที่ชุมชน การจัดการทำแบบบันทึกการสำรวจพื้นที่ ประกอบด้วย กิจกรรม การจัดการ และองค์กรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย

2. แบบสัมภาษณ์ (In-depth interview) ซึ่งใช้ในการสัมภาษณ์ตัวแทนหรือผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท นอกจากนี้ยังใช้ประกอบการสนทนากลุ่ม (Focus groups)

3. แบบประเมิน เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลของการทดลองเส้นทางท่องเที่ยวของผู้สูงอายุหลังจากที่คณะผู้วิจัยได้กำหนดเส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว และได้นำกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มทดสอบ ทดสอบเส้นทางท่องเที่ยว จากนั้นจึงประเมินเส้นทางว่ามีความเหมาะสม และสอดคล้องกับผู้สูงอายุหรือไม่

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว แนวความคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เพื่อนำมาใช้ออกแบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม ด้านการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ของจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

2. ข้อมูลปฐมภูมิ คณะผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการเก็บรวบรวมในส่วนนี้ออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การสังเกต

2.2 การสัมภาษณ์ (การสัมภาษณ์โดยตรง และทางโทรศัพท์)

2.3 การสนทนากลุ่ม (Focus groups)

2.4 การประเมินเพื่อตรวจสอบศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว และสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ

ทั้งนี้ในประเด็นทั้ง 4 ประเด็นนั้นคณะผู้วิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มสาระสำคัญด้านองค์การ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสอบถามถึงภารกิจ และการทำงานผู้บริหารของส่วนราชการ เพื่อสอบถามถึงนโยบาย แผนกลยุทธ์ แผนการพัฒนา แผนปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกับชุมชน การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ ความเข้มแข็งของชุมชน ผู้นำมีความเข้มแข็งความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นฐานทรัพยากรชุมชน

2. กลุ่มสาระสำคัญด้านการจัดการ ประกอบด้วย การจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ เช่น การบริหารจัดการ การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

3. กลุ่มสาระสำคัญด้านการจัดกิจกรรม การสนทนากลุ่ม และการจัดกิจกรรมนำร่อง ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ เช่น เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ พิธีกรรม กิจกรรมประจำปี อาหารประเพณี การแสดง การละเล่น เป็นต้น

4. กลุ่มสาระด้านการท่องเที่ยว การสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินมาตรฐานคุณภาพ และศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย คุณค่าแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว การบริหารจัดการ ได้แก่ การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น ระยะทาง ถนน รถโดยสาร ป้ายบอกทาง สิ่งบริการบนเส้นทาง จุดแวะพัก สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่จอดรถที่รองรับรถโดยสารขนาดใหญ่ ถนนในแหล่งท่องเที่ยว ทางเท้า ศูนย์ข้อมูล พื้นที่กิจกรรม ป้ายสื่อความหมาย ที่นั่งพัก ห้องสุขา ห้องพยาบาล ร้านขายของที่ระลึก ร้านขายอาหาร คุณค่า แหล่งท่องเที่ยว เช่น ด้านประวัติศาสตร์ ด้านธรรมชาติ ด้านวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรม วัฒนธรรมประเพณี สิ่งรองรับการท่องเที่ยวใกล้เคียง เช่น ที่พักแรม ร้านอาหาร บริการมัคคุเทศก์ ธุรกิจบริการนำเที่ยว เป็นต้น

4. การตรวจสอบ และวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยในส่วนของวิเคราะห์ข้อมูล มี 3 ขั้นตอนหลัก ๆ ได้แก่

1. เก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น

2. ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. สรุป และประเมินผล

คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลในพื้นที่ศึกษาในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาทต่าง ๆ นำมาพิจารณา และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการบันทึก การใช้การสัมภาษณ์ การสังเกต โดยกำหนดข้อมูลเป็นตัวชี้วัด จากข้อมูลที่สามารถระบุข้อมูลและลักษณะของข้อมูลที่ต้องการว่ามีลักษณะอย่างไร ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง ควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือปัญหา และขอบเขตของการวิจัย เป็นการประเมินคุณภาพของข้อมูลที่ได้ว่าอยู่ในระดับการวิเคราะห์ และสามารถตอบปัญหา หรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้มากเพียงใด ซึ่งการตรวจสอบมีเป้าหมายสำคัญ คือ

1. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล วิธีการตรวจสอบข้อมูล คือการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า คือ

- ด้านข้อมูล เพื่อดูความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด
- ด้านผู้วิจัยเพื่อดูความเป็นกลางไม่ลำเอียง จากผู้วิจัยอื่น ๆ ที่ทำร่วมช่วยกันตรวจสอบข้อมูล
- ด้านทฤษฎีเพื่อยืนยันว่าแนวคิดทฤษฎีใดถูกต้อง สำหรับการวิจัย

2. การตรวจสอบเพื่อดูความครบถ้วน และคุณภาพของข้อมูล คือ การประเมินว่าข้อมูลที่ได้มาครบถ้วนและมีคุณภาพเพียงพอในการวิจัยหรือไม่ โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลเนื้อหาของข้อมูลอยู่ในรูปแบบการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการสังเกต โดยจะมีวิธีการสัมภาษณ์ 2 ประเภท คือ ทั้งเป็นความคิดเห็นหรือทัศนคติของผู้ถูกสัมภาษณ์ Evaluative Data และข้อมูลที่เป็นการให้รายละเอียดหรือเล่าเหตุการณ์ Descriptive Data โดยการวิเคราะห์ จะทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล จะได้จากการสำรวจพื้นที่ การสังเกต การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน โดยการนำการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว มาทำเป็นแบบสอบถาม สัมภาษณ์เชิงลึก ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้วิจัย และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนำผลที่ได้มาเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ และที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบคุณภาพ เพื่อให้ได้แนวทางการจัดเส้นทางท่องเที่ยว โดยการสอบถามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จะใช้ข้อคำถามที่สอดคล้องกับแบบการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังนำผลจากการประเมินของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมทดสอบเส้นทางเข้ามาประกอบในการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วย

ขั้นตอนสุดท้ายหลังจากที่คณะผู้วิจัยได้ความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญแล้ว ข้อมูลดังกล่าวจะถูกนำมาแปลความหมาย สรุปความ วิเคราะห์ความรู้ที่ได้มา ในลักษณะของผลการศึกษา และข้อคิดเห็นเพิ่มเติมรวมถึงข้อเสนอแนะ เพื่อจะนำมาทำร่างเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อปรับแก้ และนำไปใช้จริง และสรุปผลการวิจัย ต่อไป

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยในกรณีนี้เป็นการวิจัยทั้งในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แก่ การวิจัยเอกสาร การสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และเป็นการวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้แก่ การวิจัยเชิงสำรวจ การใช้แบบสอบถาม แบบประเมิน การสังเกต การทดลอง ทั้งนี้การวิจัยเชิงเอกสาร ได้นำเสนอไปแล้วในบทที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัยในบทที่ 3 สำหรับในบทที่ 4 นอกเหนือจากการนำเสนอผลการวิจัยเชิงการสำรวจแล้ว ยังเป็นการนำเสนอผลการสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม (Focus Group) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คณะผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อทำการศึกษาร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง และได้นำเสนอแนวความคิดในการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตามเส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ตามศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรับฟังข้อเสนอแนะจากชุมชนในท้องถิ่นและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อการนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยวให้สมบูรณ์ต่อไป ผลจากการวิเคราะห์การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์เพื่อกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงวัย สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในภาครัฐ เพื่อเป็นแนวทางการวางแผนกลยุทธ์ทางการท่องเที่ยวในเขตการท่องเที่ยวภาคกลาง และภาคอื่น ๆ ได้ ภาครัฐกิจเอกชน สามารถนำเส้นทางท่องเที่ยวไปประยุกต์ใช้ในด้านธุรกิจท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจพิเศษ กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงวัยแบบกลุ่มองค์กรและแบบส่วนตัวให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป และภาคประชาชน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการค้นหาเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อการเพิ่มมูลค่าเพิ่มของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้มีคุณภาพ และเกิดรายได้หมุนเวียนในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ซึ่งผลการศึกษาวิจัยสามารถสรุปเป็นประเด็นและสาระสำคัญ ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาเรื่องข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวแทนภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยว

ผลการศึกษาวิจัยเชิงการสำรวจ (Survey Research) การศึกษาในส่วนนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีสัมภาษณ์ตามแบบประเมินกับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงวัย ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ร่วมทดสอบการใช้เส้นทางท่องเที่ยวร่วมกัน ประกอบด้วยข้อมูล ดังนี้

ผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เรื่ององค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงวัย ตามเส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และ ชัยนาท

การศึกษาวเคราะห์รายละเอียดในส่วนนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผลจากการสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม (Focus Group) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้ผลที่ค่อนข้างสอดคล้องกัน กล่าวคือ ทุกฝ่ายสนับสนุนการสร้างเส้นทาง การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ สำหรับผู้สูงวัย ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท แต่ในทางปฏิบัติยังประสบ ปัญหาในอีกหลาย ๆ ด้าน เช่น ยังขาดการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายอย่างแท้จริง การสื่อสารไปสู่ระดับต่าง ๆ ยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแบบบูรณาการ อันได้แก่ โครงสร้างองค์กร ยุทธศาสตร์ ระบบ กำลังคน ทักษะ และค่านิยมร่วม พบว่าทุกระดับมีความเห็นที่สอดคล้องกันในประเด็นของโอกาสการ มีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ยังคงค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะหน่วยงานขนาดเล็ก และชุมชน ประกอบด้วยข้อมูล ดังนี้

1.1 การจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 1 กับภาครัฐ ภาคธุรกิจ (จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท) วันที่ 17-18 และ 21 มกราคม 2558

การเก็บข้อมูลด้านแผน นโยบาย กลยุทธ์ การบูรณาการ และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สร้างสรรค์ เพื่อการรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงวัย ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท ข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน

คณะนักวิจัยนำเสนอวัตถุประสงค์งานวิจัย ขอบเขตการศึกษา พื้นที่วิจัย และผลที่คาดว่าจะได้รับ ในรูปแบบ Power point presentation หลังจากนั้นจึงเริ่มการสนทนากลุ่ม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในรูปแบบการตั้งคำถาม เรื่องแผน นโยบาย งบประมาณ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เองลักษณะ และ อัตลักษณ์ ของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด

จังหวัดชัยนาท - หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ ตัวแทนจากภาครัฐที่ได้เข้าร่วมสัมมนาแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยนาท ได้แก่

1. ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาท
2. ประธานชมรมจักรยานเพื่อสุขภาพจังหวัดชัยนาท
3. หัวหน้าส่วนงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชัยนาท

ภาพที่ 4.1 การสัมมนาแบบมีส่วนร่วม เมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2558

ณ ห้องประชุมสวนนกชัยนาท

ที่มา คณะวิจัย (2558)

ตารางการสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมมนาแบบมีส่วนร่วม จังหวัดชัยนาท

ตาราง 4.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม จังหวัดชัยนาท

ประเด็นคำถาม	ข้อคิดเห็นจากผู้เข้าร่วม
1. สิ่งที่น่าสนใจ และสามารถแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของจังหวัดชัยนาท	เป็นเมืองแห่งเกษตรกรรม มีลักษณะเป็นอู่น้ำ อุ่นๆ ธรรมชาติสู่อาหาร
2. อาหารที่มีชื่อเสียงของจังหวัดชัยนาท	ปลาน้ำจืด โดยความโดดเด่นของอาหารของจังหวัดชัยนาท คือ เน้นที่ใช้เครื่องปรุงที่ถึงเครื่อง เข้มข้น และที่สำคัญเครื่องปรุงอาหารแต่ละชนิด เน้นส่งผลดีต่อสุขภาพ
3. ชาวบ้าน หรือคนในท้องถิ่นของจังหวัดชัยนาท นอกจากจะมีอาชีพเกษตรกรรมแล้ว ยังมีการประกอบอาชีพอื่น เสริมบ้างหรือไม่	มีการทำเครื่องจักสาน ที่ทำจากผักตบชวา ถือว่าเป็นสินค้าขึ้นชื่อของจังหวัด
4. สภาพการณ์ปัจจุบันทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเป็นอย่างไรบ้าง	เริ่มมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวเยอะขึ้น โดยเฉพาะในระยะหลัง ๆ นักท่องเที่ยวจะให้ความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นมากขึ้น และเน้นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมากขึ้น

ประเด็นคำถาม	ข้อคิดเห็นจากผู้เข้าร่วม
5. ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเป็นลักษณะมาแบบกลุ่มทัวร์ หรือครอบครัว	ส่วนใหญ่เดินทางมาเป็นแบบครอบครัว
6. ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาทได้แก่อะไรบ้าง	ประเพณีธรรมชาติ ได้แก่ เชื้อนเจ้าพระยา สวนนกชัยนาท ประเพณีโบราณสถาน-โบราณวัตถุ ได้แก่ วัดมหาธาตุ วัดธรรมามูล วัดพระบรมธาตุวรวิหาร วัดปากคลองมะขามเฒ่า อนุสาวรีย์ขุนสรรค์ ประเพณีประเพณีกิจกรรม ได้แก่ งานประเพณีแห่ผ้าขึ้นพระธาตุ
ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	
7. ท้องถิ่นหรือชุมชนมีความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน	ชุมชนท้องถิ่น มีเอกลักษณ์เฉพาะตนทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น วิถีชีวิตในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีลักษณะของกิจกรรมและประเพณีประจำถิ่น
8. การสืบสานวัฒนธรรมประเพณีมีความต่อเนื่องมากน้อยเพียงใด	มีการจัดกิจกรรมที่สืบทอดกันทุกปี ตามกำหนดระยะเวลาอย่างสม่ำเสมอ
9. ความงดงามของแหล่งท่องเที่ยว หรือการสร้าง ความประทับใจแก่ผู้พบเห็น	บางจุดของแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ได้รับการดูแล หรือมีการซ่อมแซม หรือบูรณะให้อยู่ในสภาพที่จะสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งหากไม่ได้รับการดูแล จะทำให้เกิดความไม่ประทับใจแก่ผู้พบเห็นได้
10. มีปราชญ์ชาวบ้าน-ผู้ที่สามารถในการสืบทอด ภูมิปัญญา และองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง	ยังคงมีปราชญ์ชาวบ้านอยู่ แต่อายุมากแล้ว ซึ่งอาจจะไม่สามารถให้ข้อมูลบางอย่างได้แล้ว และยังมีส่วนน้อยที่มีการสืบทอดภูมิปัญญาหรือองค์ความรู้นั้นส่งต่อถึงลูกหลาน

ประเด็นคำถาม	ข้อคิดเห็นจากผู้เข้าร่วม
11. ลักษณะของความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สามารถสืบค้นได้	สถานที่ท่องเที่ยวแต่ละที่มีประวัติศาสตร์ และความเป็นมาที่ยาวนาน แต่ยังไม่ได้มีการจัดทำในรูปแบบของการที่สามารถที่จะสืบค้นได้ จึงยังต้องมีการพัฒนาในเรื่องของการทำเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยว และคนในท้องถิ่นเองได้รับรู้ถึงข้อมูลสถานที่สำคัญของท้องถิ่นด้วย
12. ความผูกพันของคนในท้องถิ่นต่อท้องถิ่น	ส่วนใหญ่จะทำงาน หรือประกอบอาชีพในท้องถิ่น มีแค่เพียงส่วนน้อยที่จะออกไปทำงานในกรุงเทพ
13. ความเข้มแข็งในชุมชนหรือการรักษาเอกลักษณ์	มีการจัดตั้งกลุ่มการอนุรักษ์ และการตั้งสมาคมจักรยานเพื่อสุขภาพ เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความร่วมมือกันระหว่างคนในท้องถิ่นกับหน่วยงานและองค์กรจากภายนอกที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อม
ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	
14. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความยากลำบากของเส้นทางเข้าถึง	เข้าถึงได้ง่าย และสะดวก มีป้ายบอกทางชัดเจน
15. ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว	ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว จะมีเจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องคอยดูแลประจำจุดอยู่
ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก	
16. มีการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้างแล้ว แต่ยังไม่สัมฤทธิ์ผล	ยังไม่ได้มีการวางแผนอย่างเป็นรูปธรรม

ประเด็นคำถาม	ข้อคิดเห็นจากผู้เข้าร่วม
17. ปัจจุบันมีหน่วยงาน หรือกลุ่มองค์กรท้องถิ่นให้การสนับสนุนและจัดการนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรสำหรับพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่	มีองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ให้การสนับสนุน เรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยว และรวมถึงการจัดสรรงบประมาณมาพัฒนาส่วนงานทางด้านการท่องเที่ยว และสนับสนุนการจัดทำ สินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยการสนับสนุนสถานที่ในการจัดจำหน่าย
การจัดการ : การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว	
18. มีการจัดการด้านรักษาสภาพ และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงสภาพแวดล้อม และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่นอย่างไรบ้าง	มีการจัดการรักษาสภาพแวดล้อม มีการพัฒนาปรับปรุง ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว แต่ยังไม่ทั่วถึง และครอบคลุมสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดทั้งหมด ยังคงต้องมีการสำรวจ และจัดการฟื้นฟูอีกมาก
19. ในส่วนของการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว มีการแบ่งเขตพื้นที่สงวน และพื้นที่นันทนาการและพื้นที่พักอาศัย	มีการแบ่งแยกอย่างชัดเจน
20. มีการจัดการด้านการบริการ และสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง	มีการให้บริการขั้นพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยว โดยมีการจัดให้เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงความพึงพอใจที่ได้รับการบริการที่คุ้มค่ากับการมาท่องเที่ยว
21. มีการส่งเสริม และจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง	จังหวัดมีการส่งเสริม และจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวจะคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว และคำนึงการที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น
22. มีการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกต่อคนในท้องถิ่น และเยาวชนบ้างหรือไม่	มีการให้ความรู้และเผยแพร่ข้อมูลทางการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว และคนในท้องถิ่นผู้ประกอบการ และมีการอบรมหนึ่ย่อยหรืออาสาสมัครนำเที่ยวให้กับเยาวชนในท้องถิ่น โดยความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วน

ประเด็นคำถาม	ข้อคิดเห็นจากผู้เข้าร่วม
	จังหวัดชัยนาท กับสำนักงานการท่องเที่ยว และกีฬาจังหวัดชัยนาท
23. ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวหรือไม่ เพียงใด	มีการร่วมกันจัดตั้งเป็นชมรมเพื่อการอนุรักษ์ ชุมชนได้รับรับข่าวสารและได้มีส่วนแสดงความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตนด้วย
24. การจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีส่วนทำให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวหรือไม่	เมื่อมีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ดีแล้ว ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น ส่งผลให้ร้านค้าชุมชน ของคนในชุมชนเองได้รับรายได้จากการท่องเที่ยว เป็นอาชีพเสริม นอกเหนือจากการทำงานประจำ

จังหวัดอ่างทอง - หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ

ตัวแทนจากภาครัฐที่ได้เข้าร่วมสัมมนาแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดอ่างทอง ได้แก่

1. ตัวแทนจากศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดอ่างทอง
2. ตัวแทนองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง
3. หัวหน้าฝ่ายพัฒนาสังคมหัวหน้าส่วนงานประชาสัมพันธ์ อบจ.อ่างทอง
4. ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง
5. เจ้าหน้าที่พัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดอ่างทอง

ภาพที่ 4.2 การสัมมนาแบบมีส่วนร่วม เมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2558

ณ ห้องประชุมเล็ก อบจ.อ่างทอง

ที่มา คณะวิจัย (2558)

ตารางการสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมมนาแบบมีส่วนร่วม จังหวัดอ่างทอง

ตาราง 4.2 ตารางการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม จังหวัดอ่างทอง

ประเด็นคำถาม	ข้อคิดเห็นจากผู้เข้าร่วม
1. สิ่งที่น่าสนใจ และสามารถแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของจังหวัดอ่างทอง	เป็นเมืองแห่งเพาะปลูกเกษตรกรรม 75% ของพื้นที่จังหวัด ผลิตภัณฑ์อาหารปลอดภัย
2. อาหารที่ขึ้นชื่อ มีชื่อเสียงของจังหวัดอ่างทอง	ผัดไทที่มีเครื่องเคียงโบราณใช้มะเฟือง และมะม่วง ข้าวต้มมัดพิเศษชัยชาญ ขนมเกสรดอกลำเจียก
3. ชาวบ้าน หรือคนในท้องถิ่นของจังหวัดอ่างทอง นอกจากจะมีอาชีพเกษตรกรรมแล้ว ยังมีประกอบอาชีพอื่นเสริมบ้างหรือไม่	มีการทำเครื่องจักสาน ที่ทำจากไม้ไผ่และทำตุ๊กตาชาววัง ผลไม้แปรรูปถือว่าเป็นสินค้าขึ้นชื่อของจังหวัด

ประเด็นคำถาม	ข้อคิดเห็นจากผู้เข้าร่วม
4. สภาพการณ์ปัจจุบันทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเป็นอย่างไรบ้าง	มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวมาสักการะหลวงพ่อใหญ่วัดม่วง และวัดอื่นเพิ่มมากขึ้น
5. ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเป็นลักษณะมาแบบกลุ่มทัวร์ หรือครอบครัว	ส่วนใหญ่เดินทางมาเป็นแบบครอบครัว
6. ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของจังหวัดอ่างทองได้แก่อะไรบ้าง	ประเพณีธรรมชาติ ได้แก่ วิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำน้อย อำเภोधงไธสง ไร่นาสวนผสมตามแบบเศรษฐกิจพอเพียงประเพณีโบราณสถาน โบราณวัตถุ ได้แก่ วัดม่วง วัดป่าโมกวรวิหาร วัดไชโย วัดข่อย ตำนานคำหยาตประเพณี ประเพณี กิจกรรม ได้แก่ งานประเพณีลอยกระทง มหกรรมกลองนานาชาติ
ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	
7. ท้องถิ่นหรือชุมชนมีความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน	ชุมชนท้องถิ่น มีเอกลักษณ์เฉพาะทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ในการอนุรักษ์การจักสาน และใช้เครื่องมือจากไม้ไผ่ วิถีชีวิตในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เยาวชน
8. การสืบสานวัฒนธรรมประเพณีมีความต่อเนื่องมากน้อยเพียงใด	มีการจัดกิจกรรมที่สืบทอดกันทุกปี ตามกำหนดระยะเวลาอย่างต่อเนื่อง
9. ความงดงามของแหล่งท่องเที่ยว หรือการสร้าง ความประทับใจแก่ผู้พบเห็น	มีการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปรับปรุงป้ายบอกทาง ห้องสุขา ถนน
การจัดการ : การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว	
10. มีประชาชนชาวบ้าน-ผู้ที่สามารถในการสืบทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง	มีการบันทึกองค์ความรู้ของประชาชนชาวบ้านไว้
11. ลักษณะของความเป็นมาทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรม ประเพณีที่สามารถสืบค้นได้	มีการจัดทำข้อมูลประวัติศาสตร์จังหวัดอ่างทอง โดยมีข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของอ่างทอง ทุกยุคทุกสมัยและรวบรวมศิลปกรรมในจังหวัด
12. ความผูกพันของคนในท้องถิ่นต่อท้องถิ่น	ชาวบ้านจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเป็นลูกจ้างในโรงงาน

ประเด็นคำถาม	ข้อคิดเห็นจากผู้เข้าร่วม
13. ความเข้มแข็งในชุมชนหรือการรักษาเอกลักษณ์	มีการรวมกลุ่มของเกษตรกร และแม่บ้านเกษตรกรในการประกอบอาชีพเสริม
ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	
14. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความยากลำบากของเส้นทางที่เข้าถึง	เข้าถึงได้ง่าย และสะดวก มีป้ายบอกทาง เริ่มมีการชำระ
15. ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว	จังหวัดอ่างทองเป็นจังหวัดขนาดเล็กดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวมักเดินทางเข้าถึงง่ายและปลอดภัย
ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก	
16. มีการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้างแล้ว แต่ยังไม่สัมฤทธิ์ผล	ยังไม่ได้มีการวางแผนอย่างเป็นรูปธรรม มีการวางแผนในยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวจังหวัดอ่างทอง
17. ปัจจุบันมีหน่วยงาน หรือกลุ่มองค์กรท้องถิ่นให้การสนับสนุนและจัดการนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรสำหรับพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่	มีองค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้การสนับสนุนเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยว และรวมถึงการจัดสรรงบประมาณ มาพัฒนาส่วนงานด้านการท่องเที่ยว และสนับสนุนการจัดทำสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยการสนับสนุนสถานที่ในการจัดจำหน่าย จังหวัดอ่างทองมีการจัดสรรงบประมาณให้กับสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดอ่างทอง
การจัดการ : การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว	
18. มีการจัดการด้านรักษาสภาพ และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงสภาพแวดล้อม และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ในแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่นอย่างไรบ้าง	มีการประเมินมาตรฐานคุณภาพด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดอ่างทองโดยอาศัยเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว
19. ในส่วนของการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว มีการแบ่งเขตพื้นที่สงวน และพื้นที่นันทนาการและพื้นที่พักอาศัย	มีการบุกรุกสถานที่ท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ขายของในวัด
20. มีการจัดการด้านการบริการและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง	มีพื้นที่จอดรถ ห้องน้ำ ร้านค้าแต่ยังไม่ได้มาตรฐาน

ประเด็นคำถาม	ข้อคิดเห็นจากผู้เข้าร่วม
21. มีการส่งเสริม และจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง	การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เศรษฐกิจของจังหวัดอ่างทองเติบโตมากยิ่งขึ้น กิจกรรมต่างๆที่ช่วยผลักดันการท่องเที่ยวในจังหวัดอ่างทอง เช่น งานเทศกาลอาหารปลอดภัย กินผิดไท ไหว้พระสมเด็จเกษไชโย งานวีรชนแสวงหาโลก งานสวดดีวีรชนแขวงเมืองวิเศษชัยชาญ งานรำลึกพันท้ายนรสิงห์ เป็นต้น คนทั่วไปได้รู้จักสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์อ่างทอง และสร้างรายได้เพิ่มมากขึ้น
22. มีการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกต่อคนในท้องถิ่น และเยาวชนบ้างหรือไม่	มีการอบรมยุวมัคคุเทศก์ให้กับเยาวชนในท้องถิ่น จัดโดยความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง กับสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอ่างทอง
23. ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวหรือไม่ เพียงใด	ชุมชนรวมกลุ่มส่งเสริมอาชีพเป็นหลักร่วมกันการท่องเที่ยวเป็นรอง
24. การจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีส่วนทำให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวหรือไม่	ศูนย์ 3 วัย บางเจ้าฉ่ำมีการจัดการท่องเที่ยวอย่างครบวงจรทำให้ชุมชนมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว

จังหวัดสิงห์บุรี - หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน

ตัวแทนจากภาครัฐที่ได้เข้าร่วมสัมมนาแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่

1. รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสิงห์บุรี
2. เจ้าหน้าที่งานประชาสัมพันธ์ จังหวัดสิงห์บุรี
3. เจ้าหน้าที่พัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดสิงห์บุรี

สัมภาษณ์พิเศษเพิ่มเติม หัวหน้าส่วนงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี และ นายแพทย์ สุขสันติ พัทธธรรมนิก ผู้อำนวยการโรงพยาบาล อำเภอบางบาล ที่เคยประสบความสำเร็จในการจัดทำ โครงการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพผู้สูงอายุ ในสมัยที่ยังเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลค่ายบางระจัน จนได้รับรางวัลกนิรี (รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย) 2 ครั้ง ติดต่อกัน

ภาพที่ 4.3 การสัมมนาแบบมีส่วนร่วม เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2558

ณ ห้องประชุมเล็ก อบจ.สิงห์บุรี

ที่มา คณะวิจัย (2558)

ตารางการสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม จังหวัดสิงห์บุรี

ตาราง 4.3 การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม จังหวัดสิงห์บุรี

ประเด็นคำถาม	ข้อคิดเห็นจากผู้เข้าร่วม
1. สิ่งที่น่าสนใจ และสามารถแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของจังหวัดสิงห์บุรี	เป็นเมืองแห่งประวัติศาสตร์ ศาสนา อาหารอร่อย
2. อาหารที่ขึ้นชื่อ มีชื่อเสียงของจังหวัดสิงห์บุรี	ปลาช่อนแม่ลา ที่มีรสชาติที่หวานมัน ต่างจากปลาช่อนที่อื่น เนื่องจากดินบริเวณลำน้ำแม่ลา มีแร่ธาตุบางอย่างที่จังหวัดอื่นไม่มี นอกจากนี้ยังมีชมพูทองสามสี และกระท้อนที่มีชื่อเสียงจากอำเภอท่าช้าง
3. ชาวบ้าน หรือคนในท้องถิ่นของจังหวัดชัยนาท นอกจากจะมีอาชีพเกษตรกรรมแล้ว ยังมีการประกอบอาชีพอื่น เสริมบ้างหรือไม่	มีการทำเครื่องจักสานหวาย-พลาสติก เครื่องปั้นดินเผา เป่าแก้ว
4. สภาพการณ์ปัจจุบันทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเป็นอย่างไรบ้าง	นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวมากขึ้น ส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ นักท่องเที่ยวที่มาทัวร์ไหว้พระ และนักท่องเที่ยวประเภทเข้าไปเย็นกลับที่แวะเวียนมาทานอาหารก็มีมากขึ้น
5. ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเป็นลักษณะมาแบบกรุ๊ปทัวร์ หรือครอบครัว	ส่วนใหญ่เดินทางมาเป็นแบบครอบครัว และในหมู่เพื่อนฝูง ในส่วนของกรุ๊ปทัวร์จะมาลักษณะทัวร์ไหว้พระ
6. ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของจังหวัดสิงห์บุรีได้แก่อะไรบ้าง	ประเพณีธรรมชาติ ได้แก่ ลำน้ำแม่ลา แม่น้ำน้อย สถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร อ.ท่าช้าง ประเพณีวัด สถานที่สำคัญทางศาสนาซึ่งสิงห์บุรีมีวัดถึง 179 วัด ที่มีชื่อเสียงก็คือ วัดอัมพวัน วัดพิบูลทอง วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน เช่น ค่ายบางระจัน เตาแม่น้ำน้อย ประเภทอาหารการกิน เช่น ปลาช่อนแม่ลา ตลาดบ้านแปง ตลาดปากบาง

ประเด็นคำถาม	ข้อคิดเห็นจากผู้เข้าร่วม
	ประเภทประเพณี กิจกรรม ได้แก่ วันวิสาขบูชา บ้านบางระจัน ประเพณีกำฟ้า ประเพณีกินปลา ประจำปี
ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	
7. ท้องถิ่นหรือชุมชนมีความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน	ชุมชนท้องถิ่น มีเอกลักษณ์เฉพาะตนทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่น ชาวไทยพวน อ.พรหมบุรี ชาวบ้านพระนอนจักรสีห์ และวิถีชีวิตในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ชาวสวนอำเภอท่าช้าง
8. การสืบสานวัฒนธรรมประเพณีมีความต่อเนื่องมากน้อยเพียงใด	มีการจัดกิจกรรมที่สืบต่อกันทุกปี ตามกำหนดระยะเวลาอย่างสม่ำเสมอ
9. ความงดงามของแหล่งท่องเที่ยว หรือการสร้าง ความประทับใจแก่ผู้พบเห็น	แหล่งท่องเที่ยวในสิ่งที่มีส่วนใหญ่มักจะมีความยิ่งใหญ่ อลังการ สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวได้เสมอ แต่แหล่งท่องเที่ยวบางที่ขาดการดูแล ไม่ได้มีการซ่อมแซม หรือบูรณะ ทำให้ทรุดโทรม ความงดงามลดน้อยลง ไม่พร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งหากไม่ได้รับการดูแล จะทำให้เกิดความไม่ประทับใจแก่ผู้พบเห็นได้
10. มีปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้ที่สามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง	ยังคงมีปราชญ์ชาวบ้านอยู่ บางท่านมีความรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์เป็นอย่างดี บางท่านอายุมากแล้วอาจจะไม่สามารถให้ข้อมูลบางอย่างได้แล้ว และยังมีส่วนน้อยที่มีการสืบทอดภูมิปัญญาหรือองค์ความรู้นั้นส่งต่อถึงลูกหลาน

ประเด็นคำถาม	ข้อคิดเห็นจากผู้เข้าร่วม
11. ลักษณะของความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สามารถสืบค้นได้	สถานที่ท่องเที่ยวแต่ละที่ มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และมีความเป็นมาที่ยาวนาน แต่จะมีการประชาสัมพันธ์ และเอกสารเฉพาะสถานที่เด่น และคนเข้าชมมาก ต้องมีการพัฒนาในเรื่องของการทำเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยว และคนในท้องถิ่นเองได้รับรู้ถึงข้อมูลสถานที่สำคัญของท้องถิ่นด้วย
12. ความผูกพันของคนในท้องถิ่นต่อท้องถิ่น	ส่วนใหญ่จะทำงาน หรือประกอบอาชีพในท้องถิ่น
13. ความเข้มแข็งในชุมชนหรือการรักษาเอกลักษณ์	จังหวัดสิงห์บุรี ประกาศว่าจะเป็นเมืองน่าอยู่ อันดับ 1 ของประเทศ ได้มีการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาต่างๆ โดยการร่วมมือกันจากหลายฝ่ายในการรumpulพลังขับเคลื่อนให้จังหวัดสิงห์บุรีเป็นเมืองน่าอยู่ อันดับ 1 ของประเทศไทย
ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	
14. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความยากลำบากของเส้นทางเข้าถึง	เข้าถึงได้ง่าย และสะดวก มีป้ายบอกทางชัดเจน
15. ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว	ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว จะมีเจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องคอยดูแลประจำจุดอยู่
ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก	
16. มีการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้างแล้ว แต่ยังไม่สัมฤทธิ์ผล	มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในบริเวณลุ่มแม่น้ำน้อยที่ประสบความสำเร็จพอสมควร แต่ขาดการสนับสนุนต่อเนื่อง จึงทำให้ล้มเลิกโครงการในที่สุด

ประเด็นคำถาม	ข้อคิดเห็นจากผู้เข้าร่วม
17. ปัจจุบันมีหน่วยงาน หรือกลุ่มองค์กรท้องถิ่นให้การสนับสนุนและจัดการนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรสำหรับพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่	มีองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ให้การสนับสนุน เรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยร่วมมือกับสำนักงานจังหวัด และสำนักงานท่องเที่ยวจังหวัด เป็นผู้ขับเคลื่อนนโยบาย
การจัดการ : การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว	
18. มีการจัดการด้านรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงสภาพแวดล้อม และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่นอย่างไรบ้าง	มีการจัดการรักษาสภาพแวดล้อม และมีการพัฒนาปรับปรุง ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว แต่ยังไม่ทั่วถึง และครอบคลุมสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดทั้งหมด ยังคงต้องมีการสำรวจ และจัดการฟื้นฟู อีกมากมาย
19. ในส่วนของการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว มีการแบ่งเขตพื้นที่สงวน และพื้นที่นันทนาการและพื้นที่พักอาศัย	มีการแบ่งแยกอย่างชัดเจน
20. มีการจัดการด้านการบริการ และสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง	มีการให้บริการขั้นพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยว โดยมีการจัดให้เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความพึงพอใจที่ได้รับการบริการที่คุ้มค่ากับการมาท่องเที่ยว
21. มีการส่งเสริม และจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง	กิจกรรมที่ทางจังหวัด มีการส่งเสริมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว และจะคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว และต้องไม่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น
22. มีการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกต่อคนในท้องถิ่น และเยาวชนบ้างหรือไม่	มีการให้ความรู้ และเผยแพร่ข้อมูลทางการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว และคนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และทุกปีจะมีการอบรมยุวมัคคุเทศก์ให้กับเยาวชนในท้องถิ่นโดยความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดสิงห์บุรี กับสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัด

ประเด็นคำถาม	ข้อคิดเห็นจากผู้เข้าร่วม
	สิงห์บุรี โดยการช่วยเหลือของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
23. ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวหรือไม่ เพียงใด	มีการร่วมกันจัดตั้งเป็นชมรมเพื่อการอนุรักษ์ ชุมชนได้รับข่าวสารและได้มีส่วนแสดงความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตนด้วย
24. การจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีส่วนทำให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวหรือไม่	เมื่อมีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ดีแล้ว ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น ส่งผลให้ร้านค้าชุมชน ของคนในชุมชนเองได้รับรายได้จากการท่องเที่ยว เป็นอาชีพเสริม นอกเหนือจากการทำงานประจำ

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ครั้งที่ 2 การสืบค้นหาค้นภาพ แหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2558

ภาพที่ 4.4 การสัมภาษณ์เชิงลึก ว่าที่ร.ต. ไพศาล พงศ์ศิริไพศาล อดีตท่องเที่ยวและกีฬา จ. สิงห์บุรี
ณ.รุ่งอรุณรีสอร์ท สิงห์บุรี
ที่มา คณะวิจัย (2558)

คณะนักวิจัยนำเสนอวัตถุประสงค์งานวิจัย ขอบเขตการศึกษา พื้นที่วิจัย และผลที่คาดว่าจะได้รับ ในรูปแบบ Power point presentation หลังจากนั้นจึงเริ่มการสนทนากลุ่ม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์ในการสืบค้นหาเรื่องเล่า เรื่องราวที่ถูกบันทึก และไม่ถูกบันทึกไว้เป็นหลักฐาน กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์เชิงลึก คือเป็นจากผู้สัมผัสประสบการณ์ตรง คนท้องถิ่นในพื้นที่ และผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้เฒ่าผู้แก่ ในพื้นที่ที่อยู่มานาน ผู้ประกอบการที่สนับสนุนธุรกิจการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการที่พัก ผู้ประกอบการร้านอาหาร ผู้ประกอบการของที่ระลึก เพื่อพิจารณาลักษณะทางกายภาพ ความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จำนวนตั้งแต่ 20 คน ขึ้นไป ลักษณะการสัมภาษณ์เป็นไปในรูปแบบการพูดคุย การเล่าเรื่อง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ของกันละกันอย่างเป็นกันเอง

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมกับคนท้องถิ่นได้ ควรเป็นกิจกรรมที่ไม่หนักมากนัก ใช้ระยะเวลาไม่นานในกลุ่มกิจกรรมแต่ละครั้ง จังหวัดอ่างทอง โดดเด่นเรื่องศาสนสถาน พระพุทธรูปขนาดใหญ่ที่สวยงาม พระเกจิอาจารย์ชื่อดัง จังหวัดสิงห์บุรี โดดเด่นเรื่องเล่าบ้านบางระจัน มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยว

ทั้งสามจังหวัดได้เป็นอย่างดี จังหวัดชัยนาท โดดเด่นด้านการเกษตร สวนเกษตร การเลี้ยงปลากระชังริมน้ำ เจ้าพระยา สัมโพนันธ์ชาวแตงกวา ซึ่งตรงกับแนวคิดการสร้างเส้นทางสายปึงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ และธรรมชาติสู่อาหาร

1.3 การจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 3 กับภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท ครั้งที่ 3 วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2558

ภาพที่ 4.5 การประชุมสนทนากลุ่มย่อย แบบมีส่วนร่วมกับภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท ณ.ขวัญข้าวโฮมสเตย์ ชัยนาท
ที่มา คณะวิจัย (2558)

คณะที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษามูลเหตุจูงใจทางการท่องเที่ยว และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงวัยในเส้นทางจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท โดยในการประชุมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษามูลเหตุจูงใจที่เป็นปัจจัยผลักดัน (การผลักดัน) และปัจจัยดึงดูด (ดึง) ให้เกิดการท่องเที่ยว และศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงวัย อีกทั้งศึกษาการให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการของนักท่องเที่ยวผู้สูงวัย ตามเส้นทางสายปึงธรรมยำรอยประวัติศาสตร์ธรรมชาติสู่อาหารของจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท
2. ศึกษาองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้สูงวัยและจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนพัฒนาเส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงวัยตามเส้นทางสายปึงธรรม ยำรอย ประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ของจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

3. สร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ที่สอดคล้องกับ
 มูลเหตุจูงใจพฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ รวมทั้งองค์ประกอบทาง
 การท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว ตามเส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่
 อาหาร
4. เสนอแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี
 และชัยนาท ทั้งนี้ในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็น
 ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานโครงการวิจัย สามารถประมวล
 ความคิดเห็นข้อเสนอแนะที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโครงการ ดังนี้

ตาราง 4.4 การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม จังหวัดชัยนาท

ประเด็นคำถาม	ข้อเสนอแนะ
ด้านผลิตภัณฑ์	
ของดีของชุมชน	1. วัด ได้แก่ วัดปากคลองมะขามเฒ่า 2. สวนนก 3. ส้มโอ
ความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์จากมากไปน้อย	วัด ได้แก่ วัดปากคลองมะขามเฒ่า มีความน่าสนใจ มากที่สุด รองลงมาคือสวนนก ตามด้วยส้มโอ
ภูมิปัญญาที่โดดเด่นของชุมชน	ภูมิปัญญา ตำรับยาโบราณหลวงปู่ศุข
ผลิตภัณฑ์ที่มีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการ	ผลิตภัณฑ์มีเพียงพอต่อความต้องการ
ปัจจัยผลักและปัจจัยดึงดูดของจังหวัด	
เหตุผลใดที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวในจังหวัดนี้	นักท่องเที่ยวนิยมมาไหว้พระที่ วัดปากคลอง มะขามเฒ่า และพญาบุรุษลานมาชมสวนนก
อาหารที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว	ส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา ข้าวอินทรีย์พันธุ์ไรซ์เบอร์รี่ และข้าวหอมนิลอินทรีย์
กิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใดที่สามารถ ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยว	ประเพณีและวัฒนธรรมที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลา ยาวนาน รวมถึงการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ กินอาหารที่มีประโยชน์
การมีส่วนร่วมของชุมชน	ชุมชนให้ความร่วมมือดี
ปัญหาที่ทำให้จังหวัดชัยนาทยังไม่เป็นที่นิยม	เป็นเมืองทางผ่านทำให้นักท่องเที่ยวไม่พักค้างคืน และระบบขนส่งยังมีไม่ทั่วถึง

1.4. การจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 4 วันที่ 26 มีนาคม 2558 กับกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ในกรุงเทพมหานคร ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยว

การนำเสนอตัวอย่างชุดเส้นทางการท่องเที่ยว ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการจัดกิจกรรมนำร่องการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

ภาพที่ 4.6 การประชุมสนทนากลุ่มย่อย แบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุ กทม.

ณ. คณะพาณิชยศาสตร์ และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา คณะวิจัย (2558)

คณะนักวิจัยนำเสนอวัตถุประสงค์งานวิจัย ขอบเขตการศึกษา พื้นที่วิจัย และผลที่คาดว่าจะได้รับในรูปแบบ Power point presentation หลังจากนั้นจึงเริ่มการสนทนากลุ่ม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คณะผู้วิจัยนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวให้กับกลุ่มเป้าหมาย ตัวแทนกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างความเข้าใจในการทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เพื่อผู้สูงอายุในการวิจัยในครั้งนี้ ให้ไปในทิศทางเดียวกัน กลุ่มเป้าหมายที่จะร่วมเดินทางไปทดสอบเส้นทางครั้งนี้จำนวน 15 คน ลักษณะการสนทนากลุ่มเป็นไปในรูปแบบการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและประสบการณ์การเดินทางที่ผ่านมา ข้อเสนอแนะ เช่น ความเหมาะสม ความสะดวกสบาย ประเภทแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมระหว่างการท่องเที่ยว ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ความปลอดภัยในการเดินทาง จุดนัดพบที่สะดวกในการรับ-ส่งด้วย

สรุปได้ว่า กลุ่มเป้าหมายมีความต้องการให้มีองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ธรรมชาติ และได้รับประสบการณ์ตรงจากการเดินทางครั้งนี้ ประสงค์ที่จะการสักการะพระเกจิอาจารย์ชื่อดังของทั้งสามจังหวัด โดยเฉพาะหลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า

จังหวัดชัยนาท หลวงพ่อแพ วัดพิกุลทอง จังหวัดสิงห์บุรี และได้สักการะพระขนาดใหญ่ ได้แก่ วัดขุนอินทประมูล วัดม่วง จังหวัดวัดอ่างทอง พระนอนจักรสีห์ จังหวัดสิงห์บุรี เป็นต้น สำหรับการบรรยายควรมีคณาจารย์ท้องถิ่นที่มีความรู้และประสบการณ์ชีวิตมาก เป็นผู้สูงวัยมีอายุใกล้เคียงกับกลุ่มนักท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นคนที่อยู่ในยุคช่วงเวลาเดียวกัน เมื่อยกตัวอย่างเรื่องใด ๆ จะสามารถเข้าใจกันได้ง่ายกว่าขึ้น และควรมีกิจกรรมการดูแลสุขภาพ การบริการอาหารควรเน้นรายการอาหารเพื่อสุขภาพ การท่องเที่ยวของผู้สูงวัยมักจะเดินทางไปกับเพื่อนฝูงหรือลูกหลานมากกว่า และควรคำนึงถึงระยะทางการเดินทางที่ไม่ยาวนานเกินไป เนื่องจากมีความต้องการการแวะพัก และเข้าห้องน้ำด้วย

1.5 การจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 5 กับภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท วันที่ 15 มิถุนายน 2558

ภาพที่ 4.7 การประชุมสนทนากลุ่มย่อย แบบมีส่วนร่วมกับภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท ณ.บ้านน้องกันต์ โฮมสเตย์ ชัยนาท
ที่มา คณะวิจัย (2558)

การนำเสนอการดำเนินการกิจกรรมนำร่องที่ผ่านมา นำมาวิเคราะห์ และการปรับปรุงเส้นทาง การท่องเที่ยว อย่างบูรณาการและเชื่อมโยงกัน ตามแนวคิดด้านการตลาด พฤติกรรมนักท่องเที่ยว และการสร้างสรรค์เส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร

คณะนักวิจัยนำเสนอวัตถุประสงค์งานวิจัย ขอบเขตการศึกษา พื้นที่วิจัย และผลที่คาดว่าจะได้รับ ในรูปแบบ Power point presentation และนำเสนอผลการทดสอบเส้นทางที่ผ่านมา 3 ครั้ง คือ รูปแบบที่ 1 การท่องเที่ยวในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท เป็นการท่องเที่ยวแบบไปเช้า-กลับเย็น และรูปแบบที่ 2 และ 3 การท่องเที่ยวในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท แบบ 2 วัน 1 คืน และการนำเสนอผลการวิเคราะห์กิจกรรมนำร่องที่ผ่านมา พร้อมการนำผลวิจัยเส้นทางมาวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง และปรับปรุงเส้นทางการท่องเที่ยว อย่างบูรณาการและเชื่อมโยงกัน ตามแนวคิดด้านการตลาด พฤติกรรมนักท่องเที่ยว และการสร้างสรรค์เส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร และนำเสนอรูปแบบเส้นทางใหม่ที่จะนำไปทดสอบในครั้งต่อไป

ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ผู้อำนวยการท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาท รองผู้อำนวยการโรงเรียน องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยนาท นักโบราณคดี เจ้าของกิจการที่พักโฮมสเตย์ ลักษณะการสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม คือการนำเสนอในภาพรวมของโครงการทั้งหมด การทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวที่ผ่านมา เพื่อการค้นหาเส้นทางที่เชื่อมโยง เรื่องเล่าที่ต่อเนื่อง กิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ จึงทำการแบ่งเป็นกลุ่มย่อยตามกรอบแนวคิดในการสร้างเส้นทาง ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 เส้นทางเสปียงธรรม ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง
- กลุ่มที่ 2 ยำรอยประวัติศาสตร์ ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ จังหวัดสิงห์บุรี
- กลุ่มที่ 3 ธรรมชาติสู่อาหาร ท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดชัยนาท

สรุปได้ว่า การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์สำหรับกลุ่มผู้สูงวัย ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท ตามแนวความคิดเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร โดยการกระตุ้นและการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศไทยให้มากขึ้น ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มความสนใจพิเศษ และกลุ่มเฉพาะ และส่งเสริมการท่องเที่ยวระยะสั้น

กลุ่มที่ 1 เส้นทางเสปียงธรรม ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง

จังหวัดอ่างทอง ผู้เชี่ยวชาญได้ชื่นชมการจัดเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อกลุ่มผู้สูงวัยในครั้งนี้ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพต่ำ ให้นำมาเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยว โดยการจัดสถานที่ท่องเที่ยวขึ้น ๆ มาไว้เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวในครั้งต่อไป เช่น วัดฝาง วัดอ้อย เป็นต้น การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสามารถนำเสนอปรัชญาทางศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรม และศาสนา ได้ตามแนวทางการดำเนินวิถีชีวิต สารธรรม วิถีพุทธ วิถีไทยโดยการบูรณาการเข้ากับกิจกรรมในการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ได้

กลุ่มที่ 2 ยำรอยประวัติศาสตร์ ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ จังหวัดสิงห์บุรี

จังหวัดสิงห์บุรี ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะในการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกันได้ในจังหวัดสิงห์บุรี และการเชื่อมโยงทั้งสามจังหวัดได้ ภายใต้การเล่าเรื่องดินแดนถิ่นวีรชนคนกล้า บ้านบางระจัน โดยการเดินทางย้อนรอยไปตามสถานที่ต่าง ๆ ตามเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ การรบเพื่อปกป้องประเทศชาติในสมัยกรุงศรีอยุธยาจากอดีตถึงปัจจุบัน แฝงด้วยการปลูกจิตสำนึกการรัก รัก สามัคคี เป็นเครื่องเตือนใจให้ชนรุ่นหลังได้รู้จักความเสียสละเพื่อผืนแผ่นดิน รวมถึงการตามรอยภาพยนตร์และละครอมตะที่โด่งดังตลอดกาล จากเรื่องบางระจัน

กลุ่มที่ 3 ธรรมชาติสู่อาหาร ท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดชัยนาท

จังหวัดชัยนาท ผู้เชี่ยวชาญให้การสนับสนุนกับรายการท่องเที่ยวที่ได้ทดสอบเส้นทางไปเรียบร้อยแล้วนั้น ถึงความเหมาะสมในการนำเสนอในกลุ่มลูกค้าที่มีความสนใจพิเศษด้านธรรมชาติและเกษตร เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มากจังหวัดหนึ่งในพื้นที่ภาคกลาง เช่น ฟุ้งนา สวนเกษตร ปลาจากธรรมชาติ ดังนั้นการนำเสนอแนวคิดเรื่องธรรมชาติสู่อาหาร จึงควรนำเสนออาหารประเภทปลาจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่มีคุณค่าไว้ในรายการอาหารเพื่อสุขภาพด้วย สมุนไพรไทยโบราณที่มีสรรพคุณดี และได้รับการรับรองมาตรฐาน และเป็นสินค้าส่งออกต่างประเทศ ก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนต่อชุมชนอย่างยั่งยืน จึงควรเสริมองค์ความรู้เรื่องสมุนไพรไทยและสมุนไพรน้ำรู้ ที่สุดแห่งภูมิปัญญาไทยให้นักท่องเที่ยวผู้สูงวัยได้รู้และเข้าใจเพื่อการเลือกใช้อย่างเหมาะสม โดยกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เคยจัดไปแล้วนั้น ควรคงไว้ในรายการท่องเที่ยวและขอให้โดดเด่นขึ้นมา ข้อเสนอที่ได้รับเพิ่มเติม คือควรเพิ่มการเลือกจับจ่าย ใช้สอย ในการซื้อสินค้าของที่ระลึกชุมชน เพื่อเป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น เช่น การเดินตลาดเช้า (ตลาดมโนรมย์) เพื่อชมวิถีชีวิต การตลาดสดแบบชาวบ้าน และสามารถหาซื้อปลาสด ๆ กุ้งแม่น้ำจากโป๊ะวัดท่าซุง ที่นำมาจำหน่ายเป็นจำนวนมาก ราคาถูก และนักท่องเที่ยวยังใส่บาตรตอนเช้าที่ตลาดเช้าแห่งนี้ได้อีกด้วย

1.6 การจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 6 กับภาครัฐ ได้แก่ หัวหน้าเขต
การท่องเที่ยวภาคกลาง และภาคธุรกิจเอกชน ตัวแทนผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวภายในและ
ภายนอกประเทศ วันที่ 22 มิถุนายน 2558

ภาพที่ 4.8 การประชุมสนทนากลุ่มย่อย แบบมีส่วนร่วม กับ ตัวแทนภาครัฐ
และตัวแทนผู้ประกอบการท่องเที่ยว
ณ. คณะพาณิชยศาสตร์ และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่มา คณะวิจัย (2558)

เพื่อการนำเสนอการดำเนินการกิจกรรมนำร่องที่ผ่านมา นำมาวิเคราะห์ และการปรับปรุงเส้นทางการท่องเที่ยว อย่างบูรณาการและเชื่อมโยงกัน ตามแนวคิดด้านการตลาด พฤติกรรมนักท่องเที่ยว และการสร้างสรรค์เส้นทางเสด็จธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงเส้นทางรอบสุดท้ายให้สมบูรณ์มากที่สุด

คณะนักวิจัยนำเสนอวัตถุประสงค์งานวิจัย ขอบเขตการศึกษา พื้นที่วิจัย และผลที่คาดว่าจะได้รับ ในรูปแบบ Power point presentation และนำเสนอผลการทดสอบเส้นทางที่ผ่านมา 3 ครั้ง คือ รูปแบบที่ 1 การท่องเที่ยวในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท เป็นการท่องเที่ยวแบบไปเช้า-กลับเย็น และรูปแบบที่ 2 และ 3 การท่องเที่ยวในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท แบบ 2 วัน 1 คืน ต่อผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานลพบุรี และผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว ในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง เป็นผู้ที่ให้นำเส้นทางการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เพื่อผู้สูงวัย ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท ลักษณะการสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม คือการนำเสนอ งานวิจัยในภาพรวม และร่วมวิพากษ์ในรายละเอียด

บทสรุปความคิดเห็น คุณวิศรุต อินเทียม

ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานสุพรรณบุรี วันที่ 3 มิถุนายน 2558

การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อผู้สูงอายุควรมีการศึกษาเรื่องของ Segment จะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุชายหรือหญิง ศักยภาพ รายได้ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ที่เป็นแรงจูงใจในการท่องเที่ยวรูปแบบการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงวัยนี้ ลักษณะรูปแบบการท่องเที่ยวตอบสนองกลุ่มเป้าหมายอย่างไร ลักษณะของผู้สูงวัยส่วนใหญ่มักจะกลัวไม่มีคนดูแล เหนงา ดังนั้นการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวควรจะคำนึงถึง กิจกรรมที่ไม่เหนงา ไม่แก่ สนุกสนาน ชอบปรีนเรึง พบปะสังสรรค์ ตัวอย่างกิจกรรมท่องเที่ยวที่ควรคำนึงถึง ก่อนการเดินทางควรพบแพทย์เพื่อประเมินสุขภาพตนเอง นักท่องเที่ยวผู้สูงวัยจะได้รู้ศักยภาพตนเองและการป้องกัน วิธีการดูแลตัวเอง ออกกำลังกาย การใช้สมุนไพรทางเลือก การต้องเดินทางระยะไม่ยาวนานนัก และไม่มากจนเกินไป ผู้สูงอายุบางคนมีผู้ป่วยโรคเรื้อรัง เช่น โรคเบาหวาน ความดัน ไต เป็นเหตุให้เกิดความกังวล การเดินทางจึงนิยมเดินทางพร้อมผู้ติดตาม ลูก หลาน มาเป็นเพื่อนเพื่อการดูแลปรนนิบัติ โครงการที่สำเร็จไปแล้ว คือ เส้นทางท่องเที่ยวตรวจสุขภาพ กิจกรรมเสริม ระหว่างการท่องเที่ยว ได้แก่

- การท่องเที่ยวท่องแดนนิพพาน การไปพบพระนิพพาน มีแนวคิดที่ผู้สูงวัยไม่ต้องไปไหว้สักการะพระบรมสารีริกธาตุหลาย ๆ ที่ จึงมีการจัดให้ไปสักการะเจดีย์หลวงปู่ะที่เดียว สามารถสักการะได้เกือบทั่วประเทศ
- มีการแต่งกายย้อนยุคเป็นแนวมนต์รักลูกทุ่ง ร้องเพลงเก่า เล่าเรื่องให้กลุ่มตัวเองฟัง ประสพการณ์ความประทับใจในอดีต
- มีการจัดอาหารพื้นบ้าน เป็นสินค้ำรอง อาหารเพื่อสุขภาพ มีการdetox
- การสัมผัสสลายพระหัตถ์พระพุทธรูปองค์ใหญ่เป็นความเชื่อที่จะได้อยู่ภายใต้พระโพธิสมภารทุกชาติไป ได้เกิดเป็นพุทธศาสนิกชนทุกชาติ
- การเยี่ยมบ้านขุนแผน เรือนไทย
- กิจกรรมช่วยเหลือทางสังคม โรงเรียนคนพิการ
- การติดต่อกับผู้สูงวัยผ่านกลุ่มไลน์ กองทุนผู้สูงอายุ

จากการสัมภาษณ์สามารถนำมาประยุกต์ในการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้กับนักท่องเที่ยวผู้สูงวัยในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรีและชัยนาท โดยต้องคำนึงถึงลักษณะของพฤติกรรม การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงวัยที่มักจะชอบเดินทางเป็นกลุ่มขนาดไม่ใหญ่มาก นักท่องเที่ยวชอบเดินทางร่วมกับคนคุ้นเคย ดังนั้น เส้นทางท่องเที่ยวต้องเอื้อกับความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวผู้สูงวัยเป็นหลัก สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวต้องเน้นให้มีความรื่นรมย์โดยคำนึงอายุ วัยและ

ความสามารถในการร่วมกิจกรรมได้ตลอดจนจบกิจกรรม กิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย สภาพร่างกายของผู้สูงอายุควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดูแล ตรวจเช็คความสมบูรณ์ของร่างกายเพื่อให้เกิดความผ่อนคลาย ความกังวลจากโรคประจำตัวอีกทั้งเป็นการเตรียมป้องกันได้ นอกจากนี้ควรเน้นกิจกรรมทางศาสนาที่ช่วยสร้างผลบุญให้เกิดความอึดอ้อมทางใจ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่างๆที่ผู้สูงอายุมีความถนัด เช่น เพลงเก่าที่ไพเราะ หนังสือในอดีต กิจกรรมที่ชอบทำ อาหารอร่อยมีประโยชน์ต่อสุขภาพ การทำอาหาร การดูแลบ้านเรือน

การสื่อสารทางการตลาดกับผู้สูงอายุสามารถใช้ได้หลายช่องทาง เช่น สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเป็นเครื่องมือในการนัดหมายรวมกลุ่มไปท่องเที่ยวและแลกเปลี่ยนเรื่องเล่าทางการท่องเที่ยว ต้องมีการคัดสรรแหล่งท่องเที่ยวที่มีความครบถ้วนสามารถทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุโดยไม่ต้องเดินทางไปท่องเที่ยวหลายที่

บทสรุปความคิดเห็น คุณอรรถพล วรณกิจ

ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานลพบุรี (พื้นที่รับผิดชอบ จ. สระบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี) วันที่ 22 มิถุนายน 2558

การท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ มีคุณค่าทั้งในเรื่องการท่องเที่ยวทุกรูปแบบ โดยเฉพาะ Health Tourism และ Creative Tourism โปรแกรมนำเที่ยวที่ทางคณะผู้วิจัยนำเสนอเป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเอกชน และบริษัทนำเที่ยว ที่จะได้มีเครื่องมือและสินค้า ที่สมบูรณ์แบบเนื่องจากเป็นงานวิจัยที่ผ่านการวิเคราะห์และทดลองมาแล้ว งานวิจัยนี้สามารถนำไปทำแผนการท่องเที่ยวในปีงบประมาณ 2559 ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย คือ การเลือกกลุ่มทดลองผู้สูงอายุควรเป็นบุคคลทั่วไป ควรพิจารณาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง การท่องเที่ยวจะสมบูรณ์แบบได้สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีการออกแบบทางลาด ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุในสมบูรณ์ด้วย ซึ่งพิจารณาจากเส้นทางท่องเที่ยวที่คณะผู้วิจัยจัดทำมานั้น บางสถานที่ เช่น วัด นั้นยังไม่ได้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมต่อนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ อาจเป็นเพราะมีค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างมีมูลค่าในการลงทุนสูง

การท่องเที่ยวไปเช้า-เย็นกลับของจังหวัดอ่างทองนั้น มีจุดหมายปลายทางถึง 9 แห่ง ซึ่งมีจำนวนมากเกินไป เวลาในการออกเดินทางตั้งแต่ตีห้าเข้าเกินไปสำหรับผู้สูงอายุ และการเดินทางกลับถึงกรุงเทพเย็นมาก เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าการเดินทางท่องเที่ยว ในรูปแบบ 1 วัน มีสถานที่ท่องเที่ยวมากเกินไป ควรใช้เวลาประมาณหนึ่งชั่วโมงต่อหนึ่งสถานที่ เพื่อให้มีเวลาได้ซึมซับความสวยงาม ความสำคัญ ของแหล่งท่องเที่ยวและมีเวลาในการเที่ยวชมมากขึ้น ควรพิจารณาถึงสภาพอากาศและ

ฤดูกาลในการท่องเที่ยวด้วย เช่น ผู้สูงวัยขึ้น และลงรถทำให้มีการปรับอุณหภูมิร่างกายจากร้อน เย็น ร้อน อาจเป็นสาเหตุในการป่วยได้

สถานที่ท่องเที่ยว ควรนำเสนอภาพรวมของการท่องเที่ยวในรูปแบบ ไปเช้า-เย็นกลับในหลากหลาย รูปแบบ การที่รวมทั้งสามจังหวัดไว้ด้วยกันนั้น ควรเลือกกิจกรรมที่นักท่องเที่ยว เกิดความสนใจมากที่สุด

บทสรุปความคิดเห็น

คุณตลนภัส หนีพานิช ผู้จัดการฝ่ายการตลาด บริษัท แกรนด์สยามทัวร์ จำกัด

การจัดกลุ่มทัวร์ที่เป็นกลุ่มเฉพาะ ไม่มีทรัพยากรเป็นของตนเอง เช่น รถบัส รถตู้ ไม่มีเครือข่ายทางธุรกิจ หรืออุปกรณ์ที่จำเป็นบางอย่างนั้น จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ราคาค่าเดินทางต่อครั้ง มีราคาสูงมาก ราคาที่คณะผู้วิจัยได้จัดทำมานั้น มีค่าเดินทางต่อครั้งประมาณ 1,300-1,500 บาท เป็นราคาที่ค่อนข้างสูง สำหรับการท่องเที่ยวหนึ่งวันและเป็นจังหวัดใกล้ ๆ กรุงเทพฯ ตามที่บริษัทเคยจัดมาส่วนใหญ่จะเป็นผู้ประกอบการ SME จัดท่องเที่ยว 1-2 วัน ค่าใช้จ่ายประมาณ 1,000 กว่าบาท ซึ่งสามารถจัดในราคานี้ได้ เพราะมีการติดต่อในราคาพิเศษกับผู้ประกอบการในเครือข่าย

- รายการนำเที่ยวนั้นควรมีเพิ่มสถานที่ใช้จ่ายซื้อของพื้นบ้าน เนื่องจากผู้สูงวัยนั้นนิยมเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นจากชาวบ้าน เช่น ผลไม้ ผักพื้นบ้าน งานหัตถกรรม อื่น ๆ ซึ่งเป็นการส่งเสริมและการกระจายรายได้ให้ชุมชน เพิ่มสีสันให้กิจกรรมการท่องเที่ยวและช่วยให้ชุมชนเกิดความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวด้วย
- กิจกรรมระหว่างการท่องเที่ยว ควรนำชมในสถานที่ที่เป็น outdoor และ indoor บ้าง
 - นักท่องเที่ยวผู้สูงวัยชอบและรับประทานอาหารที่มีคุณค่าจากธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่
- การปรับปรุงเรื่องป้ายการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว
- การสร้าง Story Telling เป็นเรื่องสำคัญ และนำเสนอจุดเด่นของแต่ละเรื่อง มีข้อดีข้อเด่นที่แตกต่างอย่างไร
- การท่องเที่ยวในรูปแบบสองวัน-หนึ่งคืนสาม ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ประโยชน์ ต่อยอดทางธุรกิจได้ ราคาที่เหมาะสมประมาณ 2,500 บาท ส่วนราคาที่คุณคณะผู้วิจัยนั้น สามารถปรับใช้ได้กับกลุ่ม Super VIP

สรุปประเด็นสำคัญด้านแนวความคิดในการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแบบเนิบช้าควรมีรายการการท่องเที่ยวที่ไม่มากเกินไป ควรเลือกใช้เวลาในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละที่มากขึ้นอย่างน้อยหนึ่งชั่วโมง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมอย่างเต็มที่ และเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวผู้สูงวัย เส้นทางท่องเที่ยวควรมีการจัดเยี่ยมชมสถานที่ในแต่ละแห่งสลับกันระหว่างกลางแจ้งและในร่ม เนื่องจากประเทศไทยมีสภาพอากาศที่ร้อนมาก

เส้นทางการท่องเที่ยวควรนำเสนอกิจกรรมในการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เน้นจุดเด่นแหล่งท่องเที่ยวหลักที่สำคัญเป็นที่รู้จัก แหล่งท่องเที่ยวใหม่ และแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถใช้จ่ายได้ เป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์ตรงกับชุมชนในท้องถิ่น ประสบการณ์ใหม่ที่จะเกิดการประทับใจและกลับมาเที่ยวซ้ำอีกครั้ง เพื่อประโยชน์ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวกับการรับรู้

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสิ่งที่นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัส และมีกิจกรรมร่วมกับคนในท้องถิ่นคืออะไร

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ควรนำเสนอเรื่องราวประเภทไหนให้กับนักท่องเที่ยวได้รับรู้และถ่ายทอดส่งต่อไปสู่ผู้อื่นให้เกิดความสนใจต่อไป

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้เรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และความเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่

รูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมที่สุด คือรูปแบบการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน ถ้าผู้สูงอายุเดินทางเกิน 3 วัน จะเหนื่อย กังวล ห่วงบ้าน ห่วงลูกหลาน และค่าใช้จ่ายไม่ควรเกิน 1,500 บาทต่อคน

ด้านเศรษฐกิจ

การเดินทางในหนึ่งวันจำนวนแหล่งท่องเที่ยวที่แวะชม ควรเน้นสิ่งที่นักท่องเที่ยวที่มาซื้อบริการนั้นเขาจะได้ซื้อกลับไป ควรเกิดความประทับใจสูงสุด เกิดความรู้สึกอยากบอกต่อ เพื่อให้คนมาใช้บริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาซ้ำอีก ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์กับท้องถิ่นอย่างยั่งยืน จากประสบการณ์ธุรกิจท่องเที่ยวที่เคยจัดมา จำเป็นต้องเพิ่มสีสันกิจกรรมในการจับจ่ายซื้อของในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน เช่น ผัก ผลไม้ ที่ผลิตในชุมชน คนไทยส่วนใหญ่นิยมการซื้อของไปฝากเพื่อนและญาติพี่น้อง

การกระตุ้นเศรษฐกิจเกิดจากรายได้ของการท่องเที่ยวภาคกลางที่ต้องเพิ่มขึ้น เป็นหน้าที่ของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในการจัดทำตัวชี้วัดให้บรรลุเป้าหมาย เส้นทางการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ที่คณะนักวิจัยทำนี้จะเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นการใช้จ่ายในท้องถิ่น เช่น การพักค้างแรมทำให้เกิดรายได้หมุนเวียนเพิ่มมากขึ้น

ด้านแผนและนโยบาย

ภาครัฐ สำนักงานการท่องเที่ยวภาคกลางสามารถนำโครงการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการทำแผนกลยุทธ์ งบประมาณ และการประชาสัมพันธ์เส้นทางสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีความสนใจพิเศษสำหรับผู้สูงอายุในระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับชาติได้

ภาคธุรกิจเอกชนด้านการท่องเที่ยว สามารถนำโครงการวิจัยและเส้นทางการท่องเที่ยวนี้ไปประยุกต์ใช้ ปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวได้

ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

การออกแบบเพื่อบุคคลทั่วไปอย่างเสมอภาค (Universal Design) ควรตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกให้สมบูรณ์และเข้าถึงได้อย่างสะดวก หากแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ได้รับการออกแบบที่ดี ควรนำเสนอเป็นข้อเสนอแนะไว้ในแผนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ร่วมกับการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ในการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวหน่วยงานราชการและเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปจัดทำแผน นโยบาย และงบประมาณ ในการพัฒนาต่อไปได้ เช่น ป้ายบอกทาง ห้องน้ำ ถนอมเข้าสู่โครงการ เป็นต้น

กลุ่มนักท่องเที่ยวตัวอย่าง

นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีอำนาจในการใช้จ่ายสูง และเป็นนักท่องเที่ยวคุณภาพ ดังนั้นกลุ่มนักท่องเที่ยวตัวอย่างที่ร่วมทดสอบเส้นทางควรเป็นกลุ่มคนที่ไม่รู้จักกับกลุ่มนักวิจัยอย่างเป็นทางการเป็นส่วนตัว เพราะจะไม่ได้รับข้อมูลของนักท่องเที่ยวตามความเป็นจริง ควรเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มและนำมาร่วมเส้นทางเดียวกัน

2. ผลการศึกษาเรื่องการสำรวจองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

สร้างสรรค์ สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสำรวจองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ตามเส้นทางเสด็จธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร สรุปลผลการศึกษาเรื่องการสำรวจองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท ได้ดังนี้

ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากตัวแทนภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ดังสรุปผลในข้อ 1 ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่มีชื่อเสียง มีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ ยังต้องนำมาศึกษา และสำรวจองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ว่ามีความพร้อมที่จัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุตามองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว 5 A นั้น ทางคณะผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ตามผลการศึกษาข้างต้น เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพในการจัดสร้างฐานข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุต่อไป

2.1 องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอ่างทอง

ตาราง 4.5 ตารางแสดงองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอ่างทอง

✓ มีความพร้อม

X ไม่มีความพร้อม

O ต้องมีการปรับปรุง

แหล่งท่องเที่ยว	องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว				
	แหล่งท่องเที่ยว Attractions	ที่พัก Accommodations	การเข้าถึง Accessibilities	สิ่งอำนวยความสะดวก Amenities	กิจกรรมการท่องเที่ยว Activities
วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรระมะสัก	✓	O	✓	O	✓
วัดขุนอินทประมูล	✓	O	✓	✓	✓
วัดป่าโมก	✓	O	✓	✓	✓
วัดไชโยวรวิหาร	✓	O	✓	✓	✓
ตำหนักคำหยาด	✓	O	✓	✓	X
วัดโพธิ์ทอง	✓	O	✓	✓	✓
วัดเขียน	✓	O	✓	✓	✓
วัดสี่ร้อย	✓	O	✓	✓	✓
วัดม่วง	✓	O	✓	✓	✓

จากตาราง. 4.5 แสดงองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอ่างทอง สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1 ด้านแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอ่างทอง มีความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวได้
2. องค์ประกอบที่ 2 ด้านที่พัก ต้องมีการพัฒนาและปรับปรุง เนื่องจากจังหวัดอ่างทองมีที่พักไม่เพียงพอที่จะรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ รวมถึงมาตรฐานของที่พัก ยังต้องได้รับการพัฒนาและปรับปรุงเพิ่มเติม
3. องค์ประกอบที่ 3 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ถนนเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้สะดวกและมีป้ายบอกทางชัดเจน
4. องค์ประกอบที่ 4 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีสถานที่จอดรถเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว แต่ทางลาดยังไม่ได้มาตรฐาน และมีห้องน้ำเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยว แต่ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

และผู้พิการ ยังมีไม่เพียงพอ และบางส่วนต้องมีการปรับปรุงให้ได้มาตรฐาน ยกเว้นที่วิสาหกิจชุมชน สมุนไพรร่มสัก ต้องปรับปรุงห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวให้มีความสะอาด และเอื้ออำนวยแก่ผู้สูงอายุ

5. องค์ประกอบที่ 5 ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ในทุกแหล่งท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมได้ เช่น ไหว้พระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และร่วมกิจกรรมการทำลูกประคบ หรือการลงสวนหยอดไม้ดมะรุม ยกเว้นที่ตำหนักคำหยาด นักท่องเที่ยวจะได้รับความรู้จากการเดินชมเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถ ทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอย่างอื่นได้

2.2 องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสิงห์บุรี

ตาราง 4.6 ตารางแสดงองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสิงห์บุรี

✓ มีความพร้อม

X ไม่มีความพร้อม

○ ต้องมีการปรับปรุง

แหล่งท่องเที่ยว	องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว				
	แหล่งท่องเที่ยว Attractions	ที่พัก Accommodations	การเข้าถึง Accessibilities	สิ่งอำนวยความสะดวก Amenities	กิจกรรมทางการท่องเที่ยว Activities
วัดโพธิ์เก้าต้น	✓	✓	✓	✓	✓
ทุ่งห้วยไผ่	✓	✓	✓	○	X
ค่ายบางระจัน	✓	✓	✓	○	X
อนุสาวรีย์ค่ายบางระจัน	✓	✓	✓	✓	X
บ้านสีบัวทอง	✓	✓	✓	○	X
แหล่งเตาโบราณแม่น้ำน้อย	✓	✓	✓	✓	✓
วัดพระนอนจักรสีห์	✓	✓	✓	✓	✓
วัดพิบูลทอง	✓	✓	✓	✓	✓
วัดอัมพวัน	✓	✓	✓	✓	✓
วัดประโชติการาม	✓	✓	✓	✓	✓
วัดศาลโคตม	✓	✓	✓	✓	✓

จากตาราง 4.6 แสดงองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสิงห์บุรี สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1 ด้านแหล่งท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสิงห์บุรีมีความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวได้
2. องค์ประกอบที่ 2 ด้านที่พัก มีที่พักเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ แต่ต้องมีการปรับปรุงมาตรฐานเพิ่มเติม
3. องค์ประกอบที่ 3 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้สะดวก และมีป้ายบอกทางชัดเจน
4. องค์ประกอบที่ 4 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีสถานที่จอดรถเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว และมีห้องน้ำเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยว ยกเว้นในส่วนของโรงแรมท่องเที่ยวบางแห่งที่มีที่ตั้งในที่โล่งแจ้ง จึงยังไม่มีการสร้างห้องน้ำไว้บริการสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น หุบห้วยไผ่ บ้านสีบัวทอง
5. องค์ประกอบที่ 5 ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ในทุกแหล่งท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมได้ เช่น ไหว้พระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ยกเว้นในส่วนของโรงแรมห้วยไผ่ ค่ายน้อยบางระจัน บ้านสีบัวทอง และอนุสาวรีย์ค่ายบางระจัน

2.3 องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาท

ตาราง 4.7 ตารางแสดงองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาท

✓ มีความพร้อม

X ไม่มีความพร้อม

○ ต้องมีการปรับปรุง

แหล่งท่องเที่ยว	องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว				
	แหล่งท่องเที่ยว Attractions	ที่พัก Accommodations	การเข้าถึง Accessibilities	สิ่งอำนวยความสะดวก Amenities	กิจกรรมทางการท่องเที่ยว Activities
สวนผลไม้ (สวนส้มโอ)	✓	✓	✓	○	✓
กลุ่มจักสานไม้ไผ่ บ้านท่าแขก	✓	✓	✓	✓	✓
วัดปากคลองมะขามเฒ่า	✓	✓	✓	○	✓
วัดธรรมามูลวรวิหาร	○	✓	✓	✓	✓
วัดพระบรมธาตุวรวิหาร	✓	✓	✓	✓	✓
วัดพระมหาธาตุ	✓	✓	✓	✓	✓
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติชัยนาทมุนี	✓	✓	✓	✓	✓
กลุ่มผ้าทอผ้าตีนจก บ้านกุดจอก	✓	✓	✓	✓	✓

จากตาราง 4.7 แสดงองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาท สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1 ด้านแหล่งท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาท มีความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวได้ ส่วนที่วัดธรรมามูลวรวิหาร ตอนนี้กำลังมีการบูรณะบันไดทางขึ้นเขา อาจจะยังไม่เปิดให้นักท่องเที่ยวเดินขึ้นแต่ในส่วนของอุโบสถ และวิหารหลวงพ่อธรรมจักร สามารถเข้าสักการะได้ตามปกติ

2. องค์ประกอบที่ 2 ด้านที่พักมีที่พักเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ มีทั้งโรงแรมขนาดใหญ่ และรีสอร์ทหลากหลายแบบให้เลือกพัก

3. องค์ประกอบที่ 3 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยว สามารถเข้าถึงได้สะดวก และมีป้ายบอกทางชัดเจน

4. องค์ประกอบที่ 4 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีสถานที่จอดรถเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว แต่ทางลาดยังไม่ได้มาตรฐาน และมีห้องน้ำเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยว แต่สำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ ยังมีจำนวนน้อย และต้องการปรับปรุงให้ได้มาตรฐาน ยกเว้นในส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ยังต้องได้รับการปรับปรุงเช่น เชื้อนเจ้าพระยา และสวนผลไม้

5. องค์ประกอบที่ 5 ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่สามารถทำกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ เช่น การชมสวนเกษตร สวนผลไม้ การฝึกทำจักสานที่กลุ่มจักสานบ้านท่าแขก การทอดผ้าตีนจกที่บ้านกุดจอก การทำพิธีลอยบัว เพื่อลอยเคราะห์ ลอยโศก ที่ทำน้าวัดพระบรมธาตุวรวิหาร และการห่มผ้าพระธาตุ รวมถึงการไหว้พระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเกจอาจารย์ชื่อดังของจังหวัดชัยนาท ยกเว้นในส่วนเชื้อนเจ้าพระยา ที่ไม่สามารถทำกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุได้

3. ผลการศึกษาเรื่องการจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวสร้างสรรค์ สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จึงได้ทำการศึกษาและจัดทำเป็นฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ตามเส้นทางเสปียงธรรม ย่ำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท สรุปผลการศึกษาการจัดทำฐานข้อมูลการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ของจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท นั้นโดยได้นำมาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน (รวมนักท่องเที่ยว) รวมถึงนำมาสำรวจองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว ในแต่ละแหล่งว่ามีความพร้อมในการที่จะรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ หรือไม่อย่างไร การจัดทำฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุนี้ จะจัดทำโดยแยกตามรายละเอียดของแต่ละจังหวัด เพื่อความละเอียด และชัดเจนของข้อมูลแต่ละด้านตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่พัก ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ดังนี้

3.1 ฐานข้อมูลการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดอ่างทอง

1. วัดป่าโมกวรวิหาร

ภาพที่ 4.9 พระพุทธไสยาสน์วัดป่าโมก
ที่มา <http://travelchoicetv.ran4u.com>

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

มีพระวิหารพระพุทธไสยาสน์เป็นลักษณะสถาปัตยกรรมอยุธยาตอนปลายโดยแท้ มีรูปทรงหลังคาเป็นฐานวิหารอ่อนโค้งรูปสำเภา ไม่สูงมากนักเป็นหลังคาลด 2 ชั้นต่อด้วยปีกนกด้านละ 2 แถบ มี 9 ห้อง เจาะช่องหน้าต่างด้านละ 7 บาน ด้านหน้าเจาะเป็นประตูทางเข้าประตูเขียนลายรดน้ำลายพุ่มทรงข้าวบิณฑ์ก้านแย่ง ยอดพระพุทธรูปไสยาสน์ก่อด้วยอิฐปูนปั้นลงรักปิดทองทั้งองค์นอนตะแคงขวาแบบสีหไสยาสน์ ความยาวจากพระเมาลีถึงพระบาท 22 เมตร พระเศียรหนุนพระเขนยรูปทรงกระบอก 3 ใบ ลดหลั่นกัน แล้วคลุมด้วยผ้าทิพย์จัดเป็นผ้าทิพย์ที่มีลวดลายวิจิตรงดงามที่สุด

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- สถานที่ตั้ง ต.ป่าโมก อ.ป่าโมก จ.อ่างทอง ห่างจากอำเภอเมืองอ่างทองไป 18 กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงหมายเลข 309 กิโลเมตรที่ 40 แล้วเข้าทางหลวงหมายเลข 329 จากนั้นเข้าทางหลวงหมายเลข 3501
- เส้นทางเข้าวัดสามารถรองรับรถยนต์ รถตู้ รถโดยสารขนาดเล็ก และรถโดยสารขนาดใหญ่

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และขนาดใหญ่
- มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ แต่ไม่ถูกต้องตามมาตรฐานสากล
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจนและเพียงพอ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- การไหว้พระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- การศึกษาประวัติศาสตร์ด้านศาสนา
- ชื่นชมความสวยงามของศาสนสถาน

2. วัดขุนอินทประมูล

ภาพที่ 4.10 พระพุทธรูปไสยาสน์วัดขุนอินทประมูล
ที่มา : ไผ่ทูล จุลละนันท์ – 2558

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีความยาว 50 เมตร เดิมพระพุทธรูปไสยาสน์ ประดิษฐานอยู่ในวิหารแต่ต่อมาหักพังหมดเหลือแต่เสาจึงมองดูคล้ายประดิษฐานบนโคกดินชาวบ้านจึงเรียกว่า “โคกพระนอน” ด้านหน้าพระประธานเป็นลานกว้าง ด้านปลายพระบาทเป็นกลุ่มกุฏิสร้างขึ้นใหม่ ทางลานด้านตะวันตก ลัดจากถนนเป็นอาคารโบราณตั้งอยู่บนเนินสูง บนเนินมีซากวิหารที่เหลือแต่ผนังก่ออิฐและเจดีย์เล็ก ๆ 2 องค์ สันนิษฐานว่า สร้างสมัยอยุธยาตอนปลาย

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- สถานที่ตั้ง ต.อินทประมูล อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง ตามเส้นทาง ทางหลวง 3064 แยกกิโลเมตรที่ 9 เข้าไปประมาณ 2 กิโลเมตร
- เส้นทางเข้าวัดสามารถรองรับรถยนต์ รถตู้ รถโดยสารขนาดเล็ก และรถโดยสารขนาดใหญ่

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และขนาดใหญ่
- มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ แต่ไม่ถูกต้องตามมาตรฐานสากล
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ แต่มีจำนวนน้อย
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- การไหว้พระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- การห่มผ้าพระพุทธรูปไสยาสน์
- การศึกษาประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และซึมซับความสวยงามของศาสนสถาน

3. ตำนานคำหยาด

ภาพที่ 4.11 ตำนานคำหยาด
ที่มา ไผทฤๅ จุลละนันท์ - 2557

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

ในคราวที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จทอดพระเนตรพระตำหนักคำหยาดในปี พ.ศ. 2451 โดยได้เสด็จมายังโบราณสถานแห่งนี้และทรงมีพระราชวินิจฉัยดังปรากฏในพระราชหัตถเลขาอรรถาธิบาย เรื่อง เสด็จลำนํ้ามะขามเฒ่าไว้ว่า เดิมทีทรงมีพระราชดำริว่า กรมขุนพรพินิต (ขุนหลวงหาวัด หรือ เจ้าฟ้าอุทุมพร) ทรงผนวชที่วัดโพธิ์ทอง แล้วสร้างพระตำหนักแห่งนี้เพื่อจำพรรษาเนื่องจากมีชัยภูมิที่เหมาะสม ครั้นได้ทอดพระเนตรเห็นตัวพระตำหนักสร้างด้วยความประณีตสวยงามแล้วพระราชดำริเดิมก็เปลี่ยนไป ด้วยทรงเห็นว่า ไม่น่าที่ขุนหลวงหาวัดจะทรงมีความคิดใหญ่โต สร้างที่ประทับชั่วคราว หรือที่มั่นในการต่อสู้ให้ดูสวยงามเช่นนี้ ดังนั้น จึงทรงสันนิษฐานว่า พระตำหนักนี้คงจะสร้างขึ้นตั้งแต่รัชสมัยสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ เพื่อเป็นที่ประทับแรม เช่นเดียวกับที่พระเจ้าปราสาททองทรงสร้าง ที่ประทับไว้ที่บางปะอิน เนื่องจากมีพระราชนิยมเสด็จประพาสเมืองแถบนี้ ทั้งพระองค์ได้เสด็จวัดขุนอินทประมูลถึง 2 ครั้ง และขณะเดียวกันที่กรมขุนพรพินิต (ขุนหลวงหาวัด หรือ เจ้าฟ้าอุทุมพร) ผนวชอยู่ที่วัดราชประดิษฐ์ก็ได้ทรงนำข้าราชการบริพารกับพระภิกษุที่จงรักภักดีต่อพระองค์

เสด็จลงเรือพระที่นั่งออกจากพระนครศรีอยุธยามาจำพรรษาที่วัดโพธิ์ทองคำหยาด และประทับอยู่ที่พระตำหนักคำหยาดนี้ปัจจุบันนี้กรมศิลปากรได้บูรณะและขึ้นทะเบียนพระตำหนักคำหยาดเป็นโบราณสถานไว้แล้วพระตำหนักคำหยาดในปัจจุบันนั้นคงเหลือเพียงผนัง 4 ด้าน โดยที่ตัวอาคารตั้งโดดเด่นอยู่กลางทุ่งนาก่อด้วยอิฐถือปูน มีขนาดกว้าง 10 เมตร ยาว 20 เมตร ซึ่งยังคงสามารถเห็นถึงความงามของศิลปกรรมได้ อาทิ ลวดลายประดับซุ้มจรนำหน้าต่าง มุขด้านหน้าและหลัง โดยภายในทาดินแดงและปูพื้นกระดาน

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- ตั้งอยู่ริมทางหลวงชนบทอ่างทอง 2004 กม.ที่ 11 ในเขต ต.คำหยาด อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และขนาดใหญ่
- มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ แต่ไม่ถูกต้องตามมาตรฐานสากล
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- การศึกษาประวัติศาสตร์
- ชื่นชมความสวยงามของโบราณสถาน

4. วัดเขียน

ภาพที่ 4.12 ภายในอุโบสถ วัดเขียน

ที่มา : Google Map - Streetview – 2558

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

วัดเขียน เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่ง ภายในพระอุโบสถมีภาพเขียนฝาผนังทั้งดงามแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับทศชาติชาดก สันนิษฐานว่าเป็นฝีมือช่างสกุลเมืองวิเศษชัยชาญสมัยอยุธยาตอนปลาย ลักษณะภาพคล้ายกับภาพเขียนในพระอุโบสถวัดเกาะ และวัดใหญ่สุวรรณาราม จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งอยู่ในยุคสมัยเดียวกัน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชทานทรงดู ณ วัดแห่งนี้และโปรดเกล้าให้บูรณะซ่อมแซมครั้งใหญ่เพื่อรักษาจิตรกรรมฝาผนังเหล่านี้ไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่อไป ชมภาพเขียนฝาผนังทั้งดงามแสดงเรื่องราวทศชาติชาดก พุทธประวัติป่าหิมพานต์ และมนโรรักษ์ มีที่น่าสังเกตจะมีรูปเขียนเป็นชาวต่างชาติมากมายปะปนอยู่กับชาวบ้านอย่างน่าสนใจ

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- อยู่ห่าง 8 ตำบลศาลเจ้าโรงทอง ใกล้กับวัดวิเศษชัยชาญ ห่างจากอำเภอเมือง 12 กิโลเมตร ไปตามทางหลวงหมายเลข 3454 ประมาณ 1 กิโลเมตร
- เส้นทางเข้าวัดสามารถรองรับรถยนต์ รถตู้ รถโดยสารขนาดเล็ก และรถโดยสารขนาดใหญ่ ไม่เหมาะกับรถโดยสาร 2 ชั้น

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และขนาดใหญ่
- มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ แต่ไม่ถูกต้องตามมาตรฐานสากล
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- การศึกษาประวัติศาสตร์
- ชิมซบความสวยงามของโบราณสถาน

5. วัดสี่ร้อย

ภาพที่ 4.13 หลวงพ่อโต วัดสี่ร้อย และอนุสาวรีย์ขุนรองปลัดชู
ที่มา : Google Map - Streetview -2558

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

ชื่อตำบลสี่ร้อย และชื่อวัดเป็นชื่อที่สันนิษฐานว่าตั้งขึ้นเป็นอนุสรณ์แก่ขุนรองปลัดชู กรมการเมืองวิเศษไชยชาญซึ่งเป็นผู้รั้งวิทยาคม คุมพรรคพวกชาววิเศษชัยชาญเป็นกองอาทมาต ทหารกองนี้จะคงทน จะยิง จะฟันอย่างไรก็ไม่เข้า กองอาทมาตของขุนรองปลัดชู จำนวน 400 นาย ได้ปะทะกับ กองทัพพม่าที่เมืองกุยบุรี ซึ่งมีกำลังราว 8,000 นาย ตั้งแต่เข้าจรดเที่ยงก็ยังไม่แพ้ชนะ ด้วยจำนวนที่น้อยกว่า และไม่ได้รับกำลังเสริมจากทัพของพระยารัตนาธิเบศร์ แต่ได้รับไพร่พลจากทัพหลักเป็นกองหนุน สมทบอีก 500 นาย กองอาทมาตจึงตกอยู่ในสภาพเสียเปรียบเพราะความอ่อนล้า และถูกฝ่ายตรงข้ามไล่ต้อนลงทะเลฆ่าฟันจนเสียชีวิตทั้งหมดในวันนั้น วัดแห่งนี้มีพระพุทธรูปปางป่าเลไลยก์ สูง 21 เมตร หน้าตักกว้าง 6 เมตรเศษ นามว่า “หลวงพ่โต” หรือเรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่า “หลวงพ่ร้องไห้” เมื่อปี พ.ศ 2530 มีข่าวใหญ่หลวงว่าหลวงพ่โตวัดสี่ร้อยมีโลหิตไหลออกมาจากพระนาสิก ชาวนี้ได้รับความสนใจจากคนทั่วไปทั้งชาวอ่างทองและจังหวัดใกล้เคียงต่างหาโอกาสมานมัสการ “หลวงพ่ร้องไห้” นอกจากนี้ภายในพระอุโบสถวัดนี้เคยมีภาพจิตรกรรมฝาผนังฝีมือช่างอยุธยา ที่มีความงดงามมาก ปัจจุบันภาพลบเลือนไปหมดแล้ว

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- อยู่ริมฝั่งแม่น้ำน้อย ต.สี่ร้อย อ.วิเศษชัยชาญ จอ่างทอง. ห่างจากอำเภอเมืองอ่างทองไปทางทิศตะวันตกประมาณ 12.5 กิโลเมตร

- เดินทางตามทางหลวงหมายเลข 3454 กิโลเมตรที่ 31-32 บนเส้นทางสายโพธิ์พระยา-ท่าเรือ หรืออ่างทอง -วิเศษชัยชาญ แล้วแยกซ้ายมือไปตามถนนคันคลองชลประทานอีก 5 กิโลเมตร

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และขนาดใหญ่
- มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ แต่ไม่ถูกต้องตามมาตรฐานสากล
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจนและเพียงพอ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- การไหว้พระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- การศึกษาประวัติศาสตร์
- ชิมซบความสวยงามของศาสนสถาน

6. วัดไชโยวรวิหาร

ภาพที่ 4.14 พระมหาพุทธพิมพ์ วัดไชโยวรวิหาร

ที่มา : <http://www.klongdigital.com/webboard3/55181.html>2558

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว Attractions

เดิมเป็นวัดราชวรวิหารโบราณสร้างมาแต่ครั้งใดไม่ปรากฏ มีความสำคัญในสมัยรัชกาลที่ 4 เมื่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) แห่งวัดระฆังโฆสิตาราม ธนบุรีได้สร้าง พระพุทธรูปปางสมาธิ องค์ใหญ่เป็นปูนขาวไม่ปิดทองไว้กลางแจ้ง ณ วัดแห่งนี้ ถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เสด็จฯ มานมัสการและโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์วัดไชโยในปี พ.ศ. 2430 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ เจ้าพระยารัตนบดินทร์ (บุญรอด) สมุหนายก เป็นแม่กองปฏิสังขรณ์ทั้งหมด พุทธศักราช 2430-2437 การกระทุ้งฐานรากเพื่อสร้างโบสถ์ และวิหารทำให้พระพุทธรูปองค์โตพังทลายลงอีก หลังจากนั้น ได้โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ ช่างปั้นพระพุทธรูปฝีพระหัตถ์ ยอดเยี่ยม มาช่วยสร้างพระพุทธรูปขึ้นใหม่ พร้อมกับมีการวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพุทธประวัติ สถาปนาวัดไชโยให้เป็นพระอารามหลวงชื่อ “วัดไชโยวรวิหาร” และพระราชทานนามพระพุทธรูปว่า “พระมหาพุทธพิมพ์” อย่างไรก็ตาม คนทั่วไปก็ยังคงเรียกว่า “วัดเกษไชโย”

องค์หลวงพ่อโตประดิษฐานอยู่ในพระวิหารที่มีความสูงใหญ่สง่างามแปลกตากว่าวิหารแห่งอื่น ๆ พุทธศาสนิกชนจากที่ต่าง ๆ มานมัสการอย่างไม่ขาดสาย ติดกับด้านหน้าของพระวิหาร มีพระอุโบสถหันด้านหน้าออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยาก่อสร้างด้วยสถาปัตยกรรมไทยอันงดงามเช่นกัน ปัจจุบันวัดไชโยวรวิหารได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ใหม่ ยังไม่แล้วเสร็จ (ม.ย. 2558)

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- ตั้งอยู่ที่ ต.ไชโย อ.ไชโย จ.อ่างทอง ห่างจาก อ.เมือง ประมาณ 18 กิโลเมตร ไปตามทางหลวง 309
- เส้นทางเข้าวัดสามารถรองรับยานพาหนะได้ทุกขนาด

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และขนาดใหญ่
- มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ แต่ไม่ถูกต้องตามมาตรฐานสากล
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจนและเพียงพอ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- การไหว้พระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- การศึกษาประวัติศาสตร์ด้านศาสนา
- ชิมซบความสวยงามของศาสนสถาน

7. วัดม่วง

ภาพที่ 4.15 พระพุทธมหานวมินทร์ศากยมุนีศรีวิเศษชัยชาญ

ที่มา ไพฑูริ จุลละนันท์-2557

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยว

เดิมทีวัดม่วงเป็นวัดร้างสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ปี พ.ศ. 2230 ณ แขวงเมืองวิเศษไชยชาญ ซึ่งเคยได้เป็นเมืองหน้าด่านที่มีความเจริญรุ่งเรืองมากต่อมาในปี พ.ศ. 2310 กรุงศรีอยุธยาได้เสียกรุงให้แก่พม่า พม่าได้เผาผลาญบ้านเมืองวัดวาอาราม และพระพุทธรูปไปเป็นจำนวนมาก สิ่งที่หลงเหลืออยู่ คือ ซากปรักหักพังของวัดวาอาราม และพระพุทธรูป ที่อยู่บนเนินมีต้นไม้ใหญ่จำนวนมาก เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2525 ท่านพระครูวิบูลาจารย์คุณ (หลวงพ่อกษม อาจารย์สุโก) ได้มาปักกลดธุดงค์เห็นว่าบริเวณนี้เคยเป็นวัดร้าง จึงนำปฏิบัติธรรม แต่ขณะปฏิบัติธรรม ได้ปรากฏนิมิตเห็นองค์หลวงปู่ขาว และหลวงปู่แดง มาบอกว่าให้ท่านได้ช่วยก่อสร้างวัดม่วงขึ้นมาใหม่ เพราะท่านพระครูเป็นผู้มีบารมี ที่สามารถจะก่อสร้างบูรณะวัดม่วง ขึ้นมาใหม่ได้ด้วย ผู้ที่เคยอาศัยในสมัยก่อนได้มาเกิด และจะมาช่วยท่านแล้ว และในบริเวณวัดร้างนี้จะมีศิลาขาว และศิลาแดงอยู่ คือ องค์ของหลวงปู่ขาว และหลวงปู่แดง นั่นเอง ซึ่งต่อมาท่านพระครูวิบูลาจารย์คุณ ได้มีการปั้นองค์พระครอบศิลาขาว และศิลาแดงไว้ โดยเรียกนามว่า “หลวงปู่ขาว” และ “หลวงปู่แดง” จนถึงปัจจุบันนี้

สักการะ “พระพุทธมหานวมินทร์ศากยมุนีศรีวิเศษชัยชาญ” ขนาดหน้าตักกว้าง 62 เมตร สูง 93 เมตร พุทธลักษณะงดงามสีทองอร่าม ใช้เวลาก่อสร้างทั้งสิ้นถึง 16 ปี ภายในวัดมีสถานที่สำคัญหลายแห่ง เช่น พระอุโบสถ ล้อมรอบด้วยกลีบบัวสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ที่สุดในโลก วิหารแก้ว ชั้นล่างเป็น

พิพิธภัณฑวัดมณฑลและวัตถุโบราณ เปิดเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ 09.00-17.00 น. ภายในมีรูปปั้น เกจิอาจารย์ชื่อดังทั่วประเทศ ขึ้นบน ประดิษฐานพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ เนื้อเงินแท้ องค์แรกองค์เดียวที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย สร้างขึ้นเพื่อเป็นเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสที่ครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี บริเวณวัดมีรูปปั้นแสดง แदनนรก แदनสวรรค์ แदनเทพเจ้าไทย และแदनเทพเจ้าจีนซึ่งมีรูปปั้นเจ้าแม่ กวนอิมขนาดใหญ่ มีรูปปั้นแสดงเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสงครามไทย-พม่าที่เมืองวิเศษชัยชาญ ด้านหลังมีวังมัจฉา และสามารถหาซื้อผลิตภัณฑ์ของดีเมืองอ่างทองได้

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว Accessibilities

- ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ต.หัวตะพาน อ.วิเศษชัยชาญ อยู่ห่างจากอำเภอเมืองประมาณ 8 กิโลเมตร ไปตาม ทางหลวงหมายเลข 3195 กิโลเมตรที่ 29 เข้าไป 1 กิโลเมตร
- เส้นทางเข้าวัดสามารถรองรับยานพาหนะได้ทุกขนาด

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และขนาดใหญ่
- มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ แต่ไม่ถูกต้องตามมาตรฐานสากล
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีลิฟต์โดยสารบริการ
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจนและเพียงพอ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- การไหว้พระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- ชิมซบความสวยงามของศาสนสถาน

8. วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรำมะสัก

ภาพที่ 4.16 วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรรำมะสัก

ที่มา ไผทวูธ จุลละนันท์-2557

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

ปัจจุบันกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรำมะสัก ได้มีการปลูกสมุนไพรเอง อาทิ ข่า ตะไคร้ ไพล มะรุม จนรวมกลุ่มชาวบ้านขึ้นมาเป็นกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายสมุนไพร แบ่งงานเป็นกลุ่มผู้ปลูกสมุนไพรส่งให้โรงงานของกลุ่ม ภายใต้ชื่อ “กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรำมะสัก” มีสมาชิกทั้งผู้ปลูกสมุนไพรมากกว่า 300 คน และทำงานในโรงงาน

ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มากมาย ที่กำลังได้รับความนิยมส่งออกไปทั่วโลก คือลูกประคบสมุนไพร ผลิตเดือนละหลายหมื่นลูก นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์ยอดนิยม อาทิ แคปซูลมะรุม ชามะรุม แชมพู สบู่เหลวสด โลชั่นสมุนไพร สมุนไพรขัดผิว สบู่ ก้อนและสบู่เหลว และผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรอีกมากมายกว่า 100 ชนิด ที่กำลังได้รับความนิยมมากตอนนี้ คือผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสมุนไพรจากข้าวหอมนิลและมะรุม อีกทั้งยังรับผลิตผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรภายใต้แบรนด์ “พรมจันทร์”

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- เลขที่ 136 หมู่ 5 ต.รำมะสัก อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง 14120 โทร. 035-645-134, 081-946-2651
- เดินทางโดยใช้เส้นทางหลวงชนบทอ่างทอง 2013 ถึงแยกวัดโพธิ์เอน เลี้ยวขวาไปอีก 2 กิโลเมตร

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก ไม่สามารถรองรับรถโดยสารขนาดใหญ่
- ไม่มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยว แต่คุณภาพในการรับนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ควรปรับปรุง
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจนและเพียงพอ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- ชมสวนสมุนไพร
- การหยอดหลุมมะรุ้ม (การปลูกมะรุ้ม)
- การชมขั้นตอนการผลิต สมุนไพร เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของกลุ่มแม่บ้าน
- การสาธิต และการให้ทดลองทำลูกประคบสมุนไพร

9. หมู่บ้านทำกลองเอกราช

ภาพที่ 4.17 ผลิตภัณฑ์กลองหลายขนาดของหมู่บ้านทำกลองเอกราช

ที่มา ไพฑูร จุลละนันท์-2557

หมู่บ้านทำกลองตำบลเอกราช ได้รับการคัดเลือกเป็น 1 ใน 10 เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของกระทรวงพาณิชย์ ในปี 2554 ชุมชนทำกลองตำบลเอกราชแห่งนี้ตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาหลังตลาดป่าโมก ได้เริ่มผลิตกลองมาตั้งแต่ พ.ศ.2470 โดยชาวบ้านได้รับการถ่ายทอดภูมิ

ปัญหาท้องถิ่นสืบทอดกันมาสู่ลูกหลาน มีความเชี่ยวชาญในการทำกลองชนิดต่าง ๆ ทั้งกลองไทย และกลองนานาชาติ ตลอดสองข้างทางในชุมชนจะเห็นร้านผลิตและจำหน่ายกลองเป็นระยะ ๆ โดยจะเริ่มหลังฤดูเก็บเกี่ยว วัตถุดิบที่ใช้ทำกลอง ได้แก่ ไม้จามจุรี (ฉำฉา) เพราะเป็นไม้เนื้ออ่อนที่สามารถขุดเนื้อไม้ได้ง่ายกับหนังวัว เราสามารถชมกรรมวิธีการทำกลองตั้งแต่เริ่มกลึงท่อนไม้เรื่อย ๆ ไปจนถึงขั้นตอนการขึ้นกลอง การฝังหมุด กลองที่ทำมีตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงกลองขนาดใหญ่เช่น กลองทัดซึ่งเราจะได้เห็นถึงฝีมือการทำที่มีคุณภาพ ประณีต สวยงาม และยังสามารถซื้อไปเป็นของที่ระลึกกลับบ้าน หากผ่านหน้าบ้านกำนันหงษ์ฟ้า หาดย้อย จะเห็นกลองยาวที่สุดในโลกตั้งอยู่ หน้ากลองกว้าง 36 นิ้ว ยาว 7.6 เมตร ทำจากไม้จามจุรีต่อกัน 6 ท่อน สร้างปี 2537 ใช้เวลาสร้างประมาณ 1 ปี

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- ที่ตั้ง หมู่บ้านทำกลอง ต.เอกราช อ.ป่าโมก จ.อ่างทอง อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดอ่างทอง 17 กิโลเมตร ใช้ทางหลวง 3051 ผ่านโรงพยาบาลป่าโมก 1.5 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวซ้าย

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- พื้นที่จอดรถสามารถรองรับได้เฉพาะรถยนต์ รถตู้ และรถโดยสารขนาดเล็ก
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจนและเพียงพอ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- ศึกษา และชม กระบวนการ ขั้นตอนการทำกลอง

ร้านอาหาร

1. ร้านนิรมิต

ภาพที่ 4.18 ร้านอาหารนิรมิต อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง

ที่มา ไผทูล จุลละนันท์ 2557

ร้านอาหารนิรมิต บรรยากาศไทย ๆ ริมแม่น้ำน้อย ที่โอบล้อม ด้วยสวนสวยร่มรื่น จะมาเป็นครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อนก็ได้ แวะจิบน้ำชายามบ่ายพร้อมขนมหวาน หรืออาหารมื้อหนัก รับประทาน ด้านบนมุมสวนหรือเรือนแพริมน้ำได้ตามอัธยาศัย เมนูแนะนำที่ไม่ควรพลาด ไก่ทอดนิรมิต ผัดไทกุ้งสด สูตรโบราณ ต้มยำปลาช่อน หลนปู หรือจะเป็นผัดเผ็ดปลาเนื้ออ่อน ก็อร่อยไม่แพ้กัน

การเข้าถึง

- ที่ตั้ง 39/5 ต.ศาลเจ้าโรงทอง อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง ใช้เส้นทางหลวง 3195 ผ่านสะพานข้ามแม่น้ำน้อย แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าซอยวัดนางใน

สิ่งอำนวยความสะดวก

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก เนื่องจากทางเข้าค่อนข้างแคบ
- มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ แต่ไม่ถูกต้องตามมาตรฐานสากล
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยว ที่สามารถรองรับผู้สูงอายุได้
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ

2. ร้านปิ่นโต

ภาพที่ 4.19 ร้านอาหารปิ่นโต อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง
ที่มา ไผ่ทูลุ จุลละนันท์ - 2558

ร้านอาหารปิ่นโต บรรยายาศริมแม่น้ำเจ้าพระยา ริมเขื่อน ตกแต่งร้านด้วยแมกไม้มานานาพันธุ์ บริการด้วยอาหารที่แสนอร่อย รสชาติถูกปาก ราคาเป็นกันเอง เมนูแนะนำ ได้แก่ ขาหมูปิ่นโต แกงสายบัว กระดุกอ่อนอบน้ำผึ้ง พร้อมด้วยปลาหลากหลายเมนู

การเข้าถึง

- ที่ตั้ง 68/ก หมู่ 1 ต.ป่าโมก อ.ป่าโมก จ.อ่างทอง ใช้เส้นทางหลวง 3501 เลี้ยวขวาส่ง 200 เมตร แล้วเลี้ยวขวาถึงทางเข้าร้าน

สิ่งอำนวยความสะดวก

- มีที่จอดรถ สำหรับรถขนาดเล็ก ทางเข้าค่อนข้างแคบ
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีมีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจนและเพียงพอ

ที่พัก

อำเภอเมืองอ่างทอง

1. โรงแรมอ่างทอง

- ที่ตั้ง 62 ถนนอ่างทอง-โพธิ์ทอง ตำบลศาลาแดง โทร. 035-611-667, 035-611
- จำนวน 152 ห้อง ราคา 300-900 บาท
- บังกะโล 8 ห้อง ราคา 300 บาท

2. ซี.แอล. การ์เดน อินน์

- ที่ตั้ง 42 หมู่ 11 ถนนโพธิ์พระยา-ท่าเรือ ตำบลบ้านอิฐ โทร.035-612665
- จำนวน 60 ห้อง ราคา 380-800 บาท

3. บัวหลวง

- ที่ตั้ง ถนนอ่างทอง-ป่าโมก ตำบลโพสะ โทร. 035-611-116
- จำนวน 72 ห้อง ราคา 200-700 บาท

อำเภอโพธิ์ทอง

โพธิ์ทอง อินน์

- ที่ตั้ง ใกล้ตลาดกมล 171/17 หมู่ 6 ตำบลอ่างแก้ว โทร. 035-691-139
- จำนวน 28 ห้อง ราคา 400-600 บาท

อำเภอวิเศษชัยชาญ

1. โรงแรมป่านปรีดิ์

- ที่ตั้ง ถนนอ่างทอง-สุพรรณบุรี ต.ศาลเจ้าโรงทอง โทร.035-632-678
- จำนวน 24 ห้อง ราคา 450-650 บาท

2. วิเศษอินน์

- ที่ตั้ง 380 หมู่ 7 ถนนสุพรรณ-ท่าเรือ ต.ศาลเจ้าโรงทอง โทร. 035-631-904
- จำนวนห้อง 41 ห้อง ราคา 320-350 บาท

3.2 ฐานข้อมูลการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงวัย จังหวัดสิงห์บุรี

1. วัดโพธิ์เก้าต้น

ภาพที่ 4.20 ภายในวิหารพระอาจารย์ธรรมโชติ วัดโพธิ์เก้าต้น

ที่มา ไผทฤช จุลละนันท์ - 2558

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

เป็นสถานที่ที่วีรชนชาวบ้านบางระจันเคยใช้เป็นที่พักพิง ในการต่อต้านพม่าที่ยกกองทัพมาตีกรุงศรีอยุธยาเมื่อปี พ.ศ. 2308 ชาวบ้านเรียกวัดนี้ว่า “วัดไม้แดง” เพราะภายในบริเวณมีต้นไม้แดง ซึ่งเป็นไม้เนื้อแข็งอยู่หลายต้น และชาวบ้านถือว่าเป็นไม้ศักดิ์สิทธิ์ ไม่มีใครกล้าตัด หรือทำลายในบริเวณนี้มี “วิหารพระอาจารย์ธรรมโชติ” เป็นวิหารทรงจัตุรมุข พระอาจารย์ท่านเป็นผู้นำสำคัญผู้หนึ่งของชาวบ้านบางระจัน ใกล้เคียง ๆ วิหารของพระอาจารย์ธรรมโชติ มีสระน้ำพระอาจารย์ธรรมโชติ และมีปลาอยู่ชุกชุม เพราะชาวบ้านถือว่าเป็นปลาศักดิ์สิทธิ์จึงไม่จับรับประทาน และยังมีศาลรวมวิญญาณวีรชนค่ายบางระจัน ตั้งอยู่ใกล้เคียงด้วย ส่วนหน้าวัดมีการจำลองค่ายบางระจันตามประวัติศาสตร์ไว้ด้วย กรมศิลปากรขึ้นทะเบียนวัดโพธิ์เก้าต้นเป็นโบราณสถานตั้งแต่ปี พ.ศ.2498

วัดโพธิ์เก้าต้น และค่ายใหญ่บางระจันมีแนวเนินดินเป็นแนวค่ายบางระจัน มีลำน้ำบางระจันเป็นแนวป้องกันตามธรรมชาติ โดยมีการขุดคูน้ำ และตอไม้ให้อยู่ได้น้ำป้องกันพม่าข้ามลำน้ำมาบุกค่ายทางด้านใต้ของลำน้ำบางระจัน เขตทุ่งห้วยไผ่ – บ้านขุนโลก บริเวณที่เรียกว่าสะดือ 4 ต้น สถานที่แม่ทัพพม่าสุรินทรจอกช่อง ถูกชาวบ้านบางระจันล้อมฆ่าตายในสนามรบ อีกสถานที่ที่เกี่ยงข้องกันก็คือ

ฝั่งตะวันตกของสถานีตำรวจอำเภอค่ายบางระจัน เคยเป็นที่ตั้งค่ายน้อยบางระจัน ค่ายที่นายทองแสงใหญ่ ตั้งขึ้นมาเพื่อลวงทัพพม่า ซึ่งก่อนที่ค่ายบางระจันจะแตก ทางพม่าได้ทุ่มกำลังเพื่อตีค่ายน้อยแตกก่อน แล้วสร้างหอบินใหญ่ เพื่อระดมยิงปืนใหญ่เข้าไปในค่ายใหญ่บางระจัน ทำให้ผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก ก่อนที่พม่าจะตีค่ายใหญ่แตกในที่สุด

ภาพที่ 4.21 ภายในวัดโพธิ์เก้าต้น – ค่ายใหญ่บางระจัน

ที่มา ไผทวู จุลละนันท์ — 2558

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- ตั้งอยู่ที่ หมู่ 8 ต.บางระจัน ตรงข้ามกับอนุสาวรีย์ค่ายบางระจัน ห่างจากตัวเมืองประมาณ 15 กิโลเมตร ไปตามเส้นทางหลวงหมายเลข 3032

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และขนาดใหญ่
- มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ แต่ไม่ถูกต้องตามมาตรฐานสากล
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจน และเพียงพอ
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- การไหว้พระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- การศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของวีรชนชาวบ้านบางระจัน และพระอาจารย์ธรรมโชติ
- การศึกษา และซึมซับความสวยงามของศาสนสถาน

2. อนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจัน

ภาพที่ 4.22 อนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจัน

ที่มา ไผทฐ จุลละนันท์ — 2558

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

อนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจัน และอุทยานค่ายบางระจัน มีพื้นที่ประมาณ 115 ไร่ เป็นสวนรุกขชาติพักผ่อนหย่อนใจ อนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจันเป็นรูปหล่อประติมากรรมของหัวหน้าชาวบ้านบางระจันทั้ง 11 คน สร้างโดยกรมศิลปากรปรากฏสวยงามเด่นเป็นสง่าอยู่ในสวนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงเปิดอนุสาวรีย์นี้เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2519 ค่ายบางระจันมีความสำคัญยิ่งทางประวัติศาสตร์ ผืนแผ่นดินแห่งนี้ได้บันทึกเหตุการณ์ความกล้าหาญ และเสียสละของวีรชนไทยที่เกิดขึ้น เมื่อเดือน 3 ปีกะปี่ พ.ศ. 2308 ในครั้งนั้นชาวบ้านบางระจันได้รวมพลกันต่อสู้กับกองทัพพม่าซึ่งมีจำนวนมากมายมหาศาล โดยพม่าต้องยกทัพเข้าตีหมู่บ้านนี้ถึง 8 ครั้ง ใช้เวลา 5 เดือนจึงเอาชนะได้เมื่อวันจันทร์แรม 2 ค่ำ เดือน 8 ปีจอ พ.ศ. 2309 นับเป็นอนุสาวรีย์ที่มีความสำคัญยิ่งแห่งหนึ่งค่ายบางระจันในปัจจุบันได้สร้างจำลองโดยอาศัยรูปแบบค่ายในสมัยโบราณ มีอาคารศูนย์ศึกษา

ประวัติศาสตร์วีรชนค่ายบางระจัน จัดห้องนิทรรศการโดยแบ่งออกเป็นห้องต่าง ๆ ห้องแรก แสดงเรื่องค่ายบางระจัน เครื่องใช้โบราณ แหล่งเตาเผาแม่น้ำน้อย หนึ่งใหญ่ ห้องที่สอง จัดแสดงมรดกเมืองสิงห์บุรี ห้องที่สาม แสดงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมืองสิงห์บุรีและของดีเมืองสิงห์บุรี

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- ตั้งอยู่ หมู่ 8 ต.บางระจัน อ.ค่ายบางระจัน ตรงข้ามวัดโพธิ์เก้าต้น ห่างจากตัวเมืองประมาณ 15 กิโลเมตร ไปตามเส้นทางหลวงหมายเลข 3032

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และขนาดใหญ่
- มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ แต่ไม่ถูกต้องตามมาตรฐานสากล
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจนและเพียงพอ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- การสักการะอนุสาวรีย์วีรชน เพื่อรำลึกถึงวีรชน
- ศึกษาประวัติศาสตร์วีรชนค่ายบางระจัน

3. แหล่งเตาเผาแม่น้ำน้อย

ภาพที่ 4.23 เตาเผาแม่น้ำน้อย
ที่มา ไผทวู จุลละนันท์ — 2558

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

เตาเผาแม่น้ำน้อย สันนิษฐานว่าเกิดในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ระหว่าง พ.ศ. 1914-1921 สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 (ขุนหลวงพระจั่ว) ยกทัพไปตีหัวเมืองฝ่ายเหนือที่อยู่ในความปกครองของสุโขทัย โดยกวาดต้อนผู้คน ซึ่งอาจจะมิใช่ชาวนครศรีธรรมราชอยู่ด้วย และได้มารวมกลุ่มกันบริเวณแม่น้ำน้อย ส่วนอีกแนวทางหนึ่งจากหลักฐานเอกสารจีน โดย ดร.สืบแสง พรหมบุญ ศึกษาวิเคราะห์กรณีเจ้านครอินทร์ (พระนครศรีอินทราธิราช) เมื่อครั้งเป็นอุปราชเมืองสุพรรณ ได้เป็นทูตไปเมืองจีนทางจักรพรรดิได้อนุญาตให้นำช่างปั้นหม้อจีนมาเมืองไทยได้ จึงทำให้มีอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาเกิดขึ้น เครื่องปั้นดินเผาที่ผลิต ได้แก่ ไหสีหู ครก ขวด หรือแจกัน ท่อประปา และชิ้นส่วนเครื่องประกอบอาคารเป็นเตาเผาที่มีขนาดใหญ่ก่อด้วยอิฐมีลักษณะเป็นเรือประทุน จึงเรียกว่า เตาประทุน ระบายความร้อนเฉียง สภาพที่ขุดและตกแต่งโดยกรมศิลปากร จะเห็นการพังทลายส่วนที่เป็นประทุนยุบลงมา แต่ก็ยังพอจะเห็นร่องรอยที่ขุด โดยตกแต่งแล้วมีประมาณ 9 เตา กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2509 จากการสำรวจขุดค้นทางโบราณคดี และหลักฐานเครื่องปั้นดินเผา ในเรือโบราณที่จมอยู่ในอ่าวไทย ในเขตน่านน้ำต่างประเทศ และจากเอกสารเครื่องปั้นดินเผาในประเทศออสเตรเลีย

ภาพที่ 4.24 สาธิตการขึ้นรูปไห 4 หู
ที่मा ไผทฐ จุลละนันท์ — 2558

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- ตั้งอยู่ วัดพระปรารักษ์ บ้านโคกหม้อ ต.เชิงกลัด อ.บางระจัน จ.สิงห์บุรี ใช้เส้นทางจากตัวเมืองสิงห์บุรี ไปทางทิศตะวันตก ตามทางหลวง 3251 10 กิโลเมตร และแยกไปตามทางหลวง 3454 ประมาณ 5 กิโลเมตร
- การเดินทาง – พื้นที่จอดรถสามารถรองรับยานพาหนะได้ทุกขนาด

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และขนาดใหญ่
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจนและเพียงพอ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- ให้นักท่องเที่ยวทดลองปั้นหม้อขนาดเล็ก เพื่อเป็นที่ระลึก
- การศึกษา และซึมซับความสวยงามของแหล่งโบราณสถาน

4. วัดพระปรางค์

ภาพที่ 4.25 เจดีย์ และโบสถ์มหาอุดม์ วัดพระปรางค์
ที่มา ไผทูลุ จุลละนันท์ — 2558

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

วัดพระปรางค์ (ชั้นสุตฺร) ภายในบริเวณวัดมีพระปรางค์ศิลปะแบบอยุธยา สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชของค์ปรางค์สูงประมาณ 15 เมตร ก่อด้วยอิฐแบบปรางค์ไทยสูงชะลูดคล้ายฝักข้าวโพด ฐานเตี้ยภายในกลวงมีคูหาสี่เหลี่ยมจัตุรัสบนผนังคูหา และร่องรอยภาพจิตรกรรมฝาผนังด้านหลังมีวิหารเก่าแก่แบบอยุธยา หน้าบันเป็นลายแกะสลักไม้รูปตัวสิงห์และคันทวยต่าง ๆ มีภูเขา และรอยพระพุทธรูปจำลองบนยอดเขา นอกจากนั้นยังปรากฏร่องรอยของเตาเผาแม่น้ำน้อยประมาณ 3-4 เตา วัดพระปรางค์ถูกขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานเมื่อวัดที่ 8 มีนาคม 2478

ภาพที่ 4.26 พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านตำบลเชิงกลัด วัดพระปรารักษ์

ที่มา ไผทูล จุลละนันท์ — 2558

ภายในวัดพระปรารักษ์ มีพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านตำบลเชิงกลัดตั้งอยู่ เป็นสถานที่เก็บวัตถุโบราณประเภทเครื่องปั้นดินเผาที่ขุดพบในบริเวณเตาแม่น้ำน้อยไว้แสดงให้เห็น

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- ตั้งอยู่ บ้านโคกหม้อ ต.เชิงกลัด อ.บางระจัน จ.สิงห์บุรี ใช้เส้นทางจากตัวเมืองสิงห์บุรี ไปทางทิศตะวันตก ตามทางหลวง 3251 10 กิโลเมตร และแยกไปตามทางหลวง 3454 ประมาณ 5 กิโลเมตร
- การเดินทาง – พื้นที่จอดรถสามารถรองรับยานพาหนะได้ทุกขนาด

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และขนาดใหญ่
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจนและเพียงพอ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- การไหว้พระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- การศึกษาประวัติศาสตร์ อุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาสมัยโบราณ

5. วัดประโชติการาม

ภาพที่ 4.27 วิหารวัดประโชติการาม

ที่มา ไผทูล จุลละนันทน์ — 2557

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

จากตำนานนิทานปรัมปราเรื่อง “ลูกฆ่าพ่อ” เล่าไว้ว่า มีสัตว์ตัวหนึ่งลักษณะคล้ายสิงห์ เทียวหากินอยู่แถวเมืองสิงห์บุรี – ชัยนาท วันหนึ่งไปหากินแถวแขวงเมืองชัยนาท ได้พบบุตรของเศรษฐี ผู้หนึ่งเกิดจิตปฏิพัทธ์รักใคร่ เมื่อได้ทีจึงรวบรัดนางนั้นขึ้นหลังพามายังถ้ำคูหาแห่งตน และได้สมสู่เป็นสามี ภรรยาด้วยกัน ไม่นานบุตรของเศรษฐีก็ตั้งครรภ์ แล้วให้กำเนิดบุตร เป็นชายชื่อว่า “สิงหนพาหุ” ครั้งเจริญวัยขึ้นสิงห์ผู้เป็นบิดาเมื่อไปไหนมักจะพาสิงหนพาหุไปด้วยเสมอ แต่สิงหนพาหุไม่ทราบว่าเป็นบิดาของตน เมื่อสิงหนพาหุโตเป็นหนุ่ม จึงอ่อนน้อมถามมารดาว่า “บิดาของตนคือใคร” นางจึงตอบเป็นนัยว่า “วันนี้เจ้าไปเที่ยวกับใครมาทั้งวัน คนนั้นแหละคือบิดาของเจ้า” สิงหนพาหุเมื่อทราบชัดว่า สิงห์นั้นคือบิดาของตนก็เกิดความน้อยใจ อายเพื่อนมนุษย์ ด้วยว่าบิดาของตนเป็น สัตว์เดรัจฉาน เหตุนี้เอง ทำให้สิงหนพาหุเห็นผิดเป็นชอบ คอยหาโอกาสที่จะประหารชีวิตบิดาของตน

ครั้งวันหนึ่งเมื่อได้อุบายอันเหมาะสมจึงขอให้มารดาห่อข้าวให้ แล้วเดินทางเข้าป่าพร้อมสิงห์ผู้เป็นบิดา สิงห์ผู้เป็นบิดาให้บุตรรอตนอยู่ใต้ต้นโพธิ์เพื่อตนเองจะออกไปจับสัตว์ในป่า ฝ่ายสิงหนพาหุคอยบิดาอยู่ใต้ต้นโพธิ์ เมื่อไม่เห็นบิดากลับมาจึงปีนขึ้นต้นโพธิ์ตะโกนร่ำเรียกบิดา เมื่อบิดากลับมาจึงทำการ

จัดอาหารอยู่ใต้ต้นโพธิ์ สิ่งหนพาทู้อดาบแอบหลังคอยหาโอกาสพอได้ทีก็ฟันคอบิดาขาดตายในที่นั้น แล้วตัดกิ่งโพธิ์คลุมศพบิดาไว้ แล้วกลับมาแจ้งมารดาว่าตนได้ปลงชีวิตบิดา นางมีความโศกเศร้าร่ำไห้ถึงสามมิรุ่ยวาย

ภาพที่ 4.28 หลวงพ่อทรัพย์ หลวงพ่อสิน ในวิหารวัดประโชติการาม

ที่มา ไผทูล จุลละนันท์ — 2557

ครั้งปลงศพเสร็จแล้ว สิ่งหนพาทู้อาราธนาพระเถรานุเถระมาประชุมแล้วเรียนถามว่า “บัดนี้ ข้าพเจ้าได้พิจารณาเห็นโทษที่ได้กระทำผิดต่อบิดานั้นแล้ว จะทำอย่างไรจึงจะพ้นโทษนั้นได้” พระสงฆ์ทั้งหลายจึงตอบว่า “ควรจะสร้างพระพุทธรูปและกุฏิวิหาร ถวายเป็นสังฆการกรรม เพื่อพระสงฆ์ทั้งหลาย มาจากจตุรทิศ เพื่อเป็นบุญกุศลช่วยบรรเทาบาปกรรมอันหนักยิ่งของทางได้บ้าง” สิ่งหนพาทู้อได้สร้างพระพุทธรูป พระพุทธไสยาสน์ ขึ้นองค์หนึ่งสร้างทับคูหาบิดาไว้ นามว่า “พระนอนจักรสีห์” ได้จัดสร้างพระอารามขึ้นตรงสถานที่ปลงชีวิตบิดาชื่อว่า “วัดสละบาป” และมาสร้างวัดกิ่งโยชน์ ปัจจุบันเรียกว่า “วัดยวด” สิ่งหนพาทู้อกลัวว่าบาปนั้นยังไม่สิ้นไป จึงได้มาสร้างวัดอีกวัดหนึ่งชื่อ “วัดประชด” เพื่อเป็นการชดเชยสิ่งที่ได้กระทำไปจึงได้สร้างพระพุทธรูปยืนปางห้ามญาติขึ้น 2 องค์ และได้ขนานนามพระพุทธรูปองค์หน้าว่า “หลวงพ่อกสิน” สูง 3 ศอก 5 นิ้ว ประดิษฐานอยู่ในวิหาร ส่วนพระพุทธรูปองค์หลังขนานนามว่า “หลวงพ่อกทรัพย์” สูง 6 ศอก 7 นิ้ว ประดิษฐานอยู่ในมณฑป จัดอยู่ในกลุ่ม “พระอัฐารส” คือพระยืนที่สร้างแล้วมีความสูงเกิน 18 ศอก และยืนซ้อนกัน 2 องค์ ซึ่งมีที่เดียวในโลก และมีนามมงคลว่า

“หลวงพ่отรัพย์ หลวงพ่อสิน” และด้านหลังมีเจดีย์ใหญ่องค์หนึ่ง ปัจจุบันได้พังทลายไปแล้วเหลือเพียงแต่เนินของเจดีย์เท่านั้น จนกระทั่งวันหนึ่งหลวงพ่อบ้านพระจากวัดอื่นได้มากราบหลวงพ่อดังกล่าวอย่างหนักท่านจึงรอนจนฝนหยุด แล้วเข้ามัสการหลวงพ่อสิน หลวงพ่отรัพย์ จากนั้นเดินออกทางด้านหลังหลวงพ่отรัพย์เพื่อกลับวัด ได้มองไปทางเนินเจดีย์พบพระพุทธรูปอยู่บนโขดนั้น ท่านตั้งใจว่าจะนำพระพุทธรูปกลับวัดไปด้วย เมื่อเดินเข้าไปใกล้พระพุทธรูปกลับหายไปกับเพียงไผ่ใบใหญ่มีฝาปิดฝาอยู่บนผิวดิน จึงเรียกให้พระในวัดมาช่วยกันขุดพบ ไผ่ 4 หู แบบโบราณภายในบรรจุพระเครื่องปางต่าง ๆ และของอื่นมากมาย ปัจจุบันไผ่ 4 หู ใช้สำหรับใส่น้ำพระพุทธรูปประจำวัด มีความศักดิ์สิทธิ์ ในการรักษาโรคตามความปรารถนาของผู้ขอ จนชาวบ้านทั่วไปเรียกกันว่า “หลวงปู่โง่” วัดประโชติการาม ในปัจจุบัน

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- ตั้งอยู่ที่ ตำบลบางกระบือ อยู่ห่างจากตัวเมืองสิงห์บุรีประมาณ 5 กิโลเมตร ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 311 เส้นสิงห์บุรี-ชัยนาท (สายเก่า) ไปประมาณ 5 กิโลเมตร วัดอยู่ริมถนนด้านขวา
- การเดินทาง – พื้นที่จอดรถสามารถรองรับยานพาหนะได้ทุกขนาด

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และขนาดใหญ่
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจนและเพียงพอ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- การไหว้พระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์

6. วัดศาลโคตม

ภาพที่ 4.29 หลวงพ่อเศียร วัดศาลโคตม

ที่มา <http://www.tubya.go.th> — 2557

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

เดิมเป็นวัดที่สร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนกลางในราว พ.ศ. 2190 ต่อมาได้กลายสภาพเป็นวัดร้างในอดีตเป็นวัดร้างเหลือแต่ฐานราก ชาวบ้านเรียก “วัดศาลาโค่น ” เนื่องจากโบสถ์ตั้งอยู่ริมน้ำ น้ำเซาะตลิ่งพัง พบเศียรพระโบราณอยู่ในซากวัด พระและชาวบ้านช่วยกันปั้นปูนครอบเศียรเดิม แต่งเป็นองค์พระใหม่อย่างงดงาม และสร้างเป็นอุโบสถขึ้นเป็นพุทธบูชา หม่อมหลวงบัวกิตติยากร พระชนนีในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ รั่วไว้ในอุปถัมภ์ วัดนี้อยู่อยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ยกฐานลอยจากพื้นเดิม คนที่เดินลอดใต้ฐานของหลวงพ่อเศียรเชื่อว่าเป็นสวัสดิมงคลของวัด

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- ตั้งอยู่ที่ ตำบลทับยา อ.อินทร์บุรี อยู่ห่างจากตัวเมืองสิงห์บุรีประมาณ 10 กิโลเมตร ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 311 เส้นสิงห์บุรี-ชัยนาท (สายเก่า) ไปประมาณ 10 กิโลเมตร วัดอยู่ริมถนนด้านขวา
- การเดินทาง – พื้นที่จอดรถสามารถรองรับยานพาหนะได้ทุกขนาด

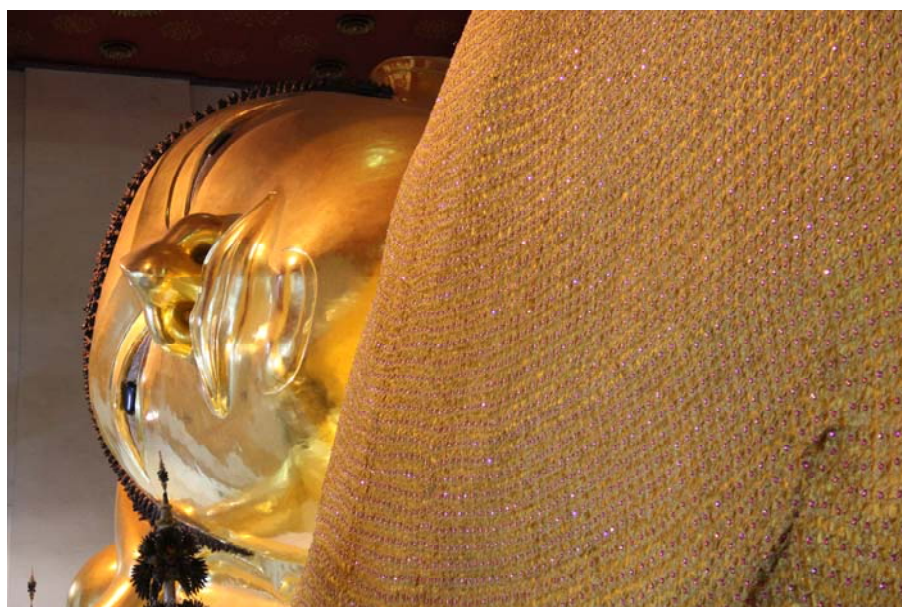
สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และขนาดใหญ่
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจนและเพียงพอ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- การไหว้พระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์

7. วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร

ภาพที่ 4.30 หลวงพ่อพระนอนจักรสีห์ ในวิหารวัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร

ที่มา ไผทฤช จุลละนันท์ — 2557

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นตรีสันนิษฐานว่าวัดนี้สร้างสมัยก่อนกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ภายในวิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์ขนาดใหญ่ มีพุทธลักษณะแบบสุโขทัย ที่มีความงดงามมาก มีความยาวทั้งสิ้น 1 เส้น 3 วา 2 ศอก 1 คืบ และ 7 นิ้ว ลักษณะ พระพักตร์หันไปทางทิศเหนือ พระเศียรหันไปทางทิศตะวันออก พระกรขวายื่นไปด้านหน้า ไม่ออพระกรขึ้นรับ

พระเศียร เหมือนแบบไทย นอกจากนี้ยังมีพระแก้ว พระกาฬ เป็นพระพุทธรูปนั่งศิลา ลงรักปิดทอง และพระนั่งขัดสมาธิเพชร อันศักดิ์สิทธิ์ และมีพุทธลักษณะงดงาม ด้านหน้าวิหารมีต้นสาละลังกาใหญ่ ต้นไม้สำคัญในพุทธประวัติ ผลดอกบานสะพรั่งอยู่เสมอ

“หลวงพ่อบุญนอนจักรสิทธิ์” เป็นรูปของพระพุทธรูปปางไสยาสน์เทศนาปาฏิหาริย์แก่อสุรินทราหู ผู้เป็นยักษ์ เพื่อลดทิวของอสุรินทราหูที่ถือว่ามียาร่างกายใหญ่โตกว่ามนุษย์ พระพุทธรูปจึงเนรมิตร่างกายให้ใหญ่กว่ายักษ์ “หลวงพ่อบุญนอน” จึงเป็นพระพุทธรูปที่ใหญ่และยาว สร้างโดยท้าวอุทอง มีความยาว 3 เส้น 3 วา 2 ศอก 3 คืบ 7 นิ้ว (47.40 เมตร) พระเศียรชี้ไปทางตะวันออก หันพระพักตร์ไปทางทิศเหนือ มีความงดงามอย่างมาก มีเรื่องเล่าสืบกันมาว่า สิงหาพุ่มีพ้อเป็นสิ่งพ้อรู้ความจริง คิดเลอะอายเพื่อนว่าพ้อเป็นสัตว์เดรัจฉานจึงฆ่าสิงห์ตาย ภายหลังรู้สึกตัวกลัวบาป และเสียใจเป็นอย่างมาก จึงสร้างพระพุทธรูป โดยเอาทองคำแท่งโต 3 กำมือ ยาว 1 เส้น เป็นแกนขององค์พระ เป็นการไถ่บาป และพระพุทธรูปมีอยู่ให้พุทธศาสนิกชนได้กราบไหว้บูชามาหลายชั่วอายุคน จนองค์หลวงพ่อบุญนอนได้พังทลายลงเป็นเนินดิน กาลนานต่อมา ท้าวอุทอง ได้นำพ้อคำเกวียนผ่านมาทางนี้ แล้วพบแกนทองคำฝังอยู่ในเนินดิน และทราบเรื่อง สิงหาพุ่มี เกิดความเลื่อมใส และเห็นเป็นประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา จึงชักชวนพ้อคำเกวียนก่อสร้างพระพุทธรูปนี้ขึ้น โดยใช้ทองแท่งทองคำที่พบนั้นเป็นแกนองค์พระ จน พ.ศ. 2297 และ พ.ศ. 2299 พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ แห่งกรุงศรีอยุธยา ได้เสด็จมานมัสการ และซ่อมแซมองค์พระพร้อมทั้งได้สร้างพระวิหาร พระอุโบสถ และเสนาสนะต่าง ๆ ขึ้นใหม่ พ.ศ. 2423 และ พ.ศ. 2444 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้เสด็จมานมัสการ และวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2519 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลปัจจุบัน ได้เสด็จมานมัสการพร้อมพระบรมวงศานุวงศ์

จึงนับได้ว่า “หลวงพ่อบุญนอนจักรสิทธิ์” เป็นปูชนียวัตถุที่ทรงไว้ซึ่งปาฏิหาริย์ล้ำค่า เป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เพราะแม้แต่การสร้างองค์หลวงพ่อบุญนอนในครั้งที่ 2 ก็ยังไม่ทราบเวลาที่แน่นอน แต่องค์พระยังสมบูรณ์ขนาดนี้ จะป่วยการกล่าวไปถึงประวัติในการสร้างครั้งแรกที่ทรุดโทรมลง จนมีสภาพเป็นเนินดินธรรมดาว่า จะต้องใช้เวลานานเท่าใด เพราะเหตุนั้น “หลวงพ่อบุญนอนจักรสิทธิ์” จึงเป็นที่เคารพศรัทธาเลื่อมใสของพุทธศาสนิกชน ให้การเดินทางมากราบไหว้บูชา เพื่อเป็นพุทธานุสสติ ในอันจะน้อมนึกถึงคำสั่งสอนของพระพุทธรูปองค์เสมอมาไม่เคยขาดมานานแสนนานแล้ว และเพื่อให้สมพระเกียรติของ “หลวงพ่อบุญนอนจักรสิทธิ์” และ การเป็นอารามหลวงชั้นตรี ชนิด วรวิหาร “ท่านเจ้าคุณพระเมธีปริยัติโยดม” จึงได้วางแผนทางในการพัฒนาพระอารามออกเป็น เขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส เขตฆราวาส นอกจากนี้ ทางวัดก็ยังมีนโยบายที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งปรีชาปฏิบัติแก่พระภิกษุสามเณรตลอดถึงพุทธศาสนิกชนให้มีความเข้าใจในคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- ตั้งอยู่ที่ ตำบลจักรสีห์ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3032 ห่างจากตัวเมือง ระยะทางประมาณ 4 กม.

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และขนาดใหญ่
- มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ แต่ไม่ถูกต้องตามมาตรฐานสากล
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจนและเพียงพอ
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- การไหว้พระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- การศึกษา และซึมซับความสวยงามของศาสนสถาน

8 วัดพิกุลทอง พระอารามหลวง

ภาพที่ 4.31 พระสุวรรณมงคลมุนี วัดพิกุลทอง

ที่มา ไผทฐ จุลละนันท์ — 2557

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

วัดพิกุลทองชาวบ้านทั่วไปเรียกว่าวัดหลวงพ่อแพ (พระเทพสิงหนุราชจารย์เจ้าคณะจังหวัดสิงห์บุรี) ที่วัดนี้มีพระพุทธรูปปางประทานพรองค์ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย คือพระพุทธรูปสุวรรณมงคลมุนีขนาดหน้าตักกว้าง 11 วา 2 คอก 7 นิ้ว สูง 21 วา 1 คืบ 3 นิ้ว ภายในเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กประดับด้วยกระเบื้อง ทองคำธรรมชาติชนิด 24K รอบ ๆ พระวิหารใหญ่มีวิหารคด ซึ่งประดิษฐานพระพุทธรูปปางประจำวันต่างๆ นอกจากนี้ยังมีสวนธรรมและสิ่งก่อสร้างที่สวยงามน่าสนใจแวดล้อมด้วยบรรยากาศร่มรื่นสงบ

ภาพที่ 4.32 หุ่นขี้ผึ้งรูปเหมือนหลวงพ่อแพ วัดพิกุลทอง

ที่มา ไผทฐ จุลละนันท์ — 2558

หลวงพ่อแพ (พระเทพสิงหนุราชจารย์) หรือพระธรรมมุนี พระผู้เปี่ยมไปด้วยเมตตาที่ชาวสิงห์บุรี และจังหวัดใกล้เคียงให้ความเคารพ เลื่อมใสศรัทธากันเป็นจำนวนมาก ตลอดชีวิตของหลวงพ่อได้บำเพ็ญสาธารณประโยชน์อย่างอเนกอนันต์ และได้ช่วยเหลือประชาชนผู้เดือดร้อนหรือตกทุกข์ได้ยากตลอดมา หลวงพ่อแพ เปรียบเสมือนร่มโพธิ์ร่มไทรของประชาชนทั่วไป ท่านได้แผ่บารมีช่วยเหลือกิจการงานต่างๆ มากมาย วัดพิกุลทองจึงเป็นวัดที่มีความสำคัญกับพี่น้องชาวสิงห์บุรีเพราะได้ชื่อว่า เป็นวัดหลวงพ่อแพ เนื่องจากตลอดเวลากายาวนานถึง 67 ปีที่หลวงพ่อเป็นเจ้าของาวาสวัดพิกุลทองแห่งนี้ ได้สรรค์สร้างถาวรวัตถุต่างๆ ที่สวยงาม และยิ่งใหญ่ มากมาย ด้วยบารมีของหลวงพ่อแพ และศรัทธาจากมวลมหาชนชาวสิงห์บุรีและจังหวัดใกล้เคียง ร่วมกันสร้างไว้เพื่อเป็นพุทธบูชาและสืบทอดพระพุทธศาสนา

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- ตั้งอยู่ตำบลวิหารขาว อำเภอนาทม ห่างจากตัวเมืองสิมบรี ประมาณ 16 กิโลเมตร ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 3032 กิโลเมตรที่ 7-8 เลี้ยวไปตามถนนสาย 3008 ประมาณ 8 กิโลเมตร

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และขนาดใหญ่
- มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ แต่ไม่ถูกต้องตามมาตรฐานสากล
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจน และเพียงพอ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว Activities

- การไหว้พระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- การศึกษา และซึมซับความสวยงามของศาสนสถาน

ร้านอาหาร

1. บ้านสวนแม่ลาการ้อง

ภาพที่ 4.33 ร้านอาหารแม่ลาการ้อง

ที่มา <http://www.wongnai.com> - 2557

ร้านนี้ตั้งอยู่ริมแม่น้ำลา บรรยากาศที่อยู่ท่ามกลางทุ่งนา มีลมพัด มาตอนช่วงกลางวัน หรือบ่าย รู้สึกนั่งสบายดี อาหารแนะนำ ปลาช่อนแม่ลาเผา ไข่ปลาน้ำอืด ต้มยำปลาหลากหลายชนิด

การเข้าถึง

- ตั้งอยู่ 03/01 หมู่ 2 ถนนริมลำน้ำแม่ลา ต.แม่ลา อ.บางระจัน จ.สิงห์บุรี.
โทร. 036-501047
- เข้าทางหลวงหมายเลข 311 ตรงไปทางซ้ายนาทประมาณ 10 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวซ้ายเข้า
ตำบลแม่ลาอีก 2 กิโลเมตร

สิ่งอำนวยความสะดวก

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และขนาดใหญ่
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ

2. ร้านริมแม่ลา

ภาพที่ 4.34 ร้านอาหารริมแม่ลา ต.ทับยา อ.อินทร์บุรี

ที่มา ไผทฐ จุลละนันท์ — 2558

ร้านริมแม่ลา ดำเนินการโดยคุณวิชุดา ตันอารีย์ อดีตคุณครูเกษียณราชการ แต่มีฝีมือเรื่องปรุงอาหารประเภทปลา จึงเปิดร้านเพื่ออวดฝีมือ เจ้าของสูตรแปลก ปลาซ่อนเผาะ น้ำปลาหวาน สะเดาฉาบไฟ แกงคั่วหอยขมกับยอดมะพร้าวใส่ใบชะอม ผู่ปลาเนื้ออ่อน ต้มยำปลาคังน้ำใสใส่พริกแห้งเผาะ

การเข้าถึง

- ตั้งอยู่ที่ 41 หมู่ 9 อาคาร ติดแม่น้ำแม่ลา ถนนเลียบบแม่น้ำแม่ลา ตำบลทับยา อำเภออินทร์บุรี สิงห์บุรี โทร.081-8504153 และ 036-587166
- เข้าทางหลวงหมายเลข 311 ตรงไปทางซ้ายนาทประมาณ 10 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าตำบลแม่ลาอีก 2 กิโลเมตร ร้านอยู่เชิงสะพานข้ามแม่น้ำลา

สิ่งอำนวยความสะดวก

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็กเท่านั้น
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ

ที่พัก Accommodations

อำเภอเมืองสิงห์บุรี

1. โรงแรมไชยแสงพาเลซ

- ตั้งอยู่ที่ 982/9 ถ.วิไลจิตต์ ต.บางพุทรา อ.สิงห์บุรี จ.สิงห์บุรี : โทร. 036-520905, 036-520904 :
- ราคา 600-3,500 บาท

2. โรงแรมโกลเด้นดราagoonรีสอร์ท

- ตั้งอยู่ที่ 71 หมู่ 11 ถ.บางระจันตัดใหม่ ต.ต้นโพธิ์ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี 16000 โทร: 036-521891-5 , 085-666-3363
- ราคา 1,000 – 2,200 บาท

อำเภoprหมบุรี

รุ่งอรุณ รีสอร์ท

- ตั้งอยู่ที่ 139 ม.3 ต.โรงช้าง อ.พรหมบุรี จ.สิงห์บุรี
- ราคา 500-1,600 บาท

3.3 ฐานข้อมูลการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงวัย จังหวัดชัยนาท

1. วัดพระบรมธาตุวรวิหาร

ภาพที่ 4.35 พระบรมธาตุ และวิหาร วัดพระบรมธาตุ

ที่มา ไผทฐ จุลละนันท์ — 2558

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

วัดพระบรมธาตุวรวิหารเป็นอารามหลวงชั้นโทชนิดวรวิหารเป็นวัดเก่าสร้างตั้งแต่สมัยโบราณ ประวัติเล่ากันว่าสร้างสมัยพระเจ้าศรีธรรมราชาโดยพระอรหันต์ได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ (เกตุธาตุ) มาบรรจุลงในพระปรางค์ซึ่งสอดคล้องกับพระราชวินิจฉัยของ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า รัชกาลที่ 5

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าและกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงมีพระราชวินิจฉัยสอดคล้อง กันว่า พระเจดีย์องค์นี้สร้างมาก่อนสมัยขอมรุ่งเรืองแปลกกว่าที่อื่นจำหลักจากหินทั้งองค์ และเป็น ที่เลื่อมใสยิ่งนัก ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้ารัชกาลที่ 4 ขณะทรงผนวชได้มากราบนมัสการ

พระบรมธาตุเจดีย์ทรงเชื่อว่า "เป็นพระบรมธาตุฯ ที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ปรารถนาแล้วสำเร็จ" นอกจากนั้นวัดพระบรมธาตุฯ ได้ทำการทำนุบำรุงจากพระมหากษัตริย์หลายพระองค์ เช่น พระจอมเทวี ได้บูรณะพระเจดีย์โดยสร้างพระพุทธรูปนาคปรกไว้ที่ซุ้มพระเจดีย์ทั้งสี่ทิศและบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ เหตุการณ์สำคัญของวัดพระบรมธาตุ

1. พระมหาธรรมราชาลิไท แห่งกรุงสุโขทัย สร้างพระวิหาร 9 ห้อง ครอบบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ และสร้างหลวงพ่อเพชรถวาย
2. พระบรมราชาที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ทรงบูรณะพระอุโบสถ ประมาณ พ.ศ. 1967 - 1969

3. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้ารัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสต้น พ.ศ. 2444 – 2449
สร้างพลับพลาที่ประทับไว้พร้อมธรรมาสน์ เติง และอื่นๆ
4. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จ
นมัสการพระบรมธาตุฯ พ.ศ. 2498
5. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ เสด็จนมัสการ พระบรมธาตุ พ.ศ. 2520
6. สมเด็จพระเทพรัตนสุตาฯ เสด็จนมัสการพระบรมธาตุ พ.ศ. 2535
7. เจ้าชายญี่ปุ่น อากิ ชิโน เสด็จมานมัสการพระบรมธาตุ พ.ศ. 2535
8. สมเด็จพระพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ เสด็จนมัสการ พ.ศ. 2545

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- วัดพระบรมธาตุวรวิหาร ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา หมู่ที่ 6 ต.ชัยนาท อ.เมือง
จ.ชัยนาท ห่างจากตัวเมืองชัยนาทประมาณ 4 กิโลเมตร จากอำเภอเมืองชัยนาท
ใช้ทางหลวงหมายเลข 340 จนถึงสี่แยกตัดกับทางหลวงหมายเลข 3183 เลี้ยวซ้าย
ประมาณ 1 กิโลเมตร

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และขนาดใหญ่
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีมีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจนและเพียงพอ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- การไหว้พระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- พิธีห่มผ้าพระธาตุ
- การศึกษาประวัติ-ตำนานของศาสนสถานที่มีอายุมากกว่าพันปี

2. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชัยนาทมนี

ภาพที่ 4.36 หลวงพ่อเพชร(องค์จริง) และพระนาคปรก

ที่มา ไผทฐ จุลละนันท์ — 2558

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ชัยนาทมนี สังกัดสำนักศิลปากรที่ 4 ลพบุรี กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม เป็นหน่วยงานที่รวบรวมเก็บรักษา อนุรักษ์ และจัดแสดงโบราณวัตถุศิลปวัตถุ ที่เป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดชัยนาท ตั้งอยู่ภายในบริเวณวัดพระบรมธาตุวรวิหาร ตำบลชัยนาท อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท มีพื้นที่ 3 ไร่ 45 ตารางวา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ชัยนาทมนี ตั้งขึ้นด้วยความสนใจของพระชัยนาทมนี (นวม สุทัตโต) อดีตเจ้าคณะจังหวัดชัยนาท และอดีตเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุวรวิหาร ซึ่งได้รวบรวมศิลปวัตถุ โบราณวัตถุที่พบในเขตจังหวัดชัยนาทและบริเวณใกล้เคียงมาเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานของวัดเป็นจำนวนมาก ต่อมา พระชัยนาทมนีได้ยืมศิลปวัตถุ โบราณวัตถุดังกล่าวให้เป็นสมบัติของชาติเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีของไทย

ในปีพุทธศักราช 2509 กรมศิลปากรจึงได้ดำเนินการก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์สถานขึ้นในบริเวณใกล้กับวัดพระบรมธาตุวรวิหาร ตั้งชื่อว่า พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ชัยนาทมนี เพื่อเป็นที่ระลึกแด่พระชัยนาทมนี เปิดให้ประชาชนเข้าชมได้ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2512 เป็นต้นมา

ชั้นล่าง จัดแสดงเรื่องราวด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดีของจังหวัดชัยนาท โบราณวัตถุที่จัดแสดง ได้แก่ เครื่องใช้ เครื่องประดับสมัยก่อนประวัติศาสตร์และสมัยทวารวดี พระพุทธรูปสมัยต่าง ๆ อีกส่วนหนึ่งจัดแสดงโบราณวัตถุที่สร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา เช่น ตู้พระธรรม เครื่องบริหารถมปิด ประติมากรรมและเครื่องถ้วยในศิลปะลพบุรี สุโขทัย อยุธยา รัตนโกสินทร์ และศิลปะจีน

ชั้นบน จัดแสดงพระพิมพ์ที่ได้จากการดำเนินงานทางโบราณคดีในประเทศไทย ตั้งแต่พระพิมพ์ใน ศิลปะทวารวดี ศิลปะศรีวิชัย ศิลปะลพบุรี ศิลปะอยุธยา ศิลปะรัตนโกสินทร์ แม่พิมพ์พระพิมพ์ แฉกพระพิมพ์ไม้ และพระพุทธรูปสำริดขนาดเล็ก ในห้องจัดแสดงชั้นบนนี้ มีโบราณวัตถุชิ้นสำคัญของชาติ คือ หลวงพ่อเพชร (องค์จริง) พระพุทธรูปปางมารวิชัย ที่พระเจ้าลิไทสร้างถวาย เป็นพระพุทธรูปศิลปะ ล้านนา อิทธิพลสุโขทัย พุทธศตวรรษที่ 20-21 เป็นโบราณวัตถุที่เป็นสมบัติชิ้นสำคัญของชาติ พระพุทธรูป โบราณลักษณะนี้มีอยู่เพียงชิ้นเดียวในประเทศ

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชัยนาท ตั้งอยู่ในพื้นที่วัดพระบรมธาตุวรวิหาร หมู่ที่ 6 ต. ชัยนาท อ.เมือง จ.ชัยนาท ห่างจากตัวเมืองชัยนาทประมาณ 4 กิโลเมตรจากอำเภอเมือง ชัยนาทใช้ทางหลวงหมายเลข 340 จนถึงสี่แยกตัดกับทางหลวงหมายเลข 3183 เลี้ยว ซ้ายประมาณ 1 กิโลเมตร
- เปิดบริการวันพุธ – วันอาทิตย์ เวลา 09.00-16.00 น. ปิดวันจันทร์ – วันอังคาร และ วันหยุดนักขัตฤกษ์
- ชาวไทย 10 บาท ชาวต่างชาติ 50 บาท
- ยกเว้นค่าธรรมเนียมการเข้าชม นักเรียน นักศึกษา ภูมิฯ สามเณร นักบวชต่าง ๆ

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และขนาดใหญ่
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีมีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจนและเพียงพอ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- การศึกษา และซึมซับความสวยงามโบราณวัตถุที่มีคุณค่า

3. วัดปากคลองมะขามเฒ่า

ภาพที่ 4.37 วัดปากคลองมะขามเฒ่า

ที่มา ไพฑูริ จุลละนันท์ — 2558

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

เป็นวัดที่ตั้งอยู่บริเวณปากคลองมะขามเฒ่า (แม่น้ำท่าจีน) แยกจากแม่น้ำเจ้าพระยา สาเหตุที่เรียกว่า “วัดปากคลองมะขามเฒ่า” เนื่องจากเดิมมีต้นมะขามเก่าแก่ต้นหนึ่งยืนต้นอยู่ริมแม่น้ำ เจ้าพระยาหน้าวัด วัดนี้เป็นวัดเก่าแก่มิที่วัดที่สวยงามน่ารื่นรมย์ และมีชื่อเสียงด้านพระเครื่อง หลวงปู่ศุข แห่งวัดปากคลองมะขามเฒ่า หลวงปู่ศุขเป็นเกจิอาจารย์ที่ประชาชนทั่วไปต่างเลื่อมใสศรัทธา ท่านในด้านความศักดิ์สิทธิ์ ด้วยตำนานที่ยังเล่าขานกันสืบมาในเรื่องของวิชาอาคมและเครื่องรางของขลัง ความนิยมในพระเครื่องหลวงปู่ศุขวัดปากคลองมะขามเฒ่ายังมีอยู่สูงมากในปัจจุบัน แม้ว่าท่านจะมรณภาพไปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2466 แต่ความเคารพศรัทธานั้นไม่เคยเสื่อมคลาย หลวงปู่ศุขยังได้สร้างพระเครื่องที่เรียกว่า “หลวงปู่ศุขวัดปากคลองมะขามเฒ่า” ซึ่งประชาชนนิยมนำไปสักการบูชา หลวงปู่ศุขได้พัฒนาวัดปากคลองมะขามเฒ่าจนมีความเจริญรุ่งเรือง ด้วยความเมตตาของท่านนั้นทำให้มีลูกศิษย์ลูกหาอย่างมากมาย และท่านได้จำพรรษาอยู่ที่วัดแห่งนี้จนสิ้นอายุขัยด้วยวัย 76 พรรษา ปัจจุบันวัดปากคลองมะขามเฒ่ายังมีกุฏิของท่านเป็นแบบทรงไทยโบราณ ภาพถ่าย และข้าวของเครื่องใช้ รวมทั้งหุ่นขี้ผึ้งและรูปหล่อของหลวงปู่ศุข พร้อมด้วยรูปหล่อกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ไว้ให้เป็นที่สักการบูชาโดยทั่วกัน

สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งของวัดนี้คือภาพเขียนฝีมือพระหัตถ์ของสมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ในพระอุโบสถติดอยู่ตามผนังเป็นภาพพุทธประวัติ ที่ทรงวาดร่วมกับข้าราชการทั้งหมดเขียนด้วยอักษรขอม ผนังด้านใต้มีภาพเขียนบอกเวลาที่เขียนไว้คือปี พ.ศ. 2433 เพื่อถวายหลวงปู่ศุข เมื่อครั้งสร้างพระอุโบสถซึ่งทางวัดยังคงอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี ทั้งความเชื่อและวิธีการบูชาชาวจังหวัดชัยนาทและชาวไทยทั่วทุกสารทิศที่ศรัทธาในหลวงปู่ศุขเชื่อกันว่าบารมีของท่านจะช่วยคลี่คลายให้ผู้ที่มากราบไหว้ขอพรถึงวัดปากคลองมะขามเฒ่า มีความสุขสมความปรารถนา มีสิริมงคลต่อชีวิต และแคล้วคลาดจากอันตรายทั้งปวง และยังเชื่อในการบูชาเครื่องรางของขลังของหลวงปู่ศุขว่าให้คุณทั้งในด้านโชคลาภ เมตตามหานิยม และแคล้วคลาดอยู่ยงคงกระพัน

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- ตั้งอยู่ที่หมู่ 1 ตำบลมะขามเฒ่า อำเภอดงสิงห์ ห่างจากตัวเมืองชัยนาทประมาณ 25 กิโลเมตร ไปทางอำเภอดงสิงห์ตามทางหลวงหมายเลข 3183 กิโลเมตรที่ 36-37
- เปิดให้สักการะทุกวัน ตั้งแต่เวลา 9.00-11.00 น. และ 14.00-17.00 น.

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และขนาดใหญ่
- มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ แต่ไม่ตรงตามมาตรฐานสากล
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจนและเพียงพอ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- การไหว้พระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์

4. วัดธรรมามูลวรวิหาร

ภาพที่ 4.38 หลวงพ่อธรรมจักร วัดธรรมามูลวรวิหาร

ที่มา ไพฑูร จุลละนันท์ — 2558

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

เป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองชัยนาทมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ภายในวิหารของวัดมีหลวงพ่อดมจักรเป็นพระพุทธรูปปางห้ามญาติประทับบนฐานรูปดอกบัว เป็นศิลปะประยุกต์สมัยเชียงแสนตอนปลายถึงสุโขทัยตอนต้น ผสมกับสมัยอยุธยา มีรูปพระธรรมจักรปรากฏอยู่กลางฝ่าพระหัตถ์เบื้องขวาซึ่งเข้าใจว่าเป็นความคิดของช่างสมัยนั้นที่ตั้งใจสร้างพระพุทธรูปองค์นี้ให้มีเครื่องหมายแห่งมหาปฐักษณะ (เป็นลักษณะมหาบุรุษ 32 ประการ ตามคติอินเดีย เช่น ในฝ่าเท้ามีจักรลักษณะ มีลายตาข่ายในฝ่ามือฝ่าเท้า ข้อเท้าเหมือนสังข์ที่ตั้งขึ้น คางเหมือนคางราชสีห์ เป็นต้น) และสิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่ง คือ ใบเสมาเป็นศิลาทรายสีแดงตั้งรายรอบพระอุโบสถ สลักลวดลายแบบสมัยอยุธยา ทุกปีจะมีงานนมัสการหลวงพ่อดมจักรเป็นประจำปีละ 2 ครั้ง คือ วันขึ้น 4-8 ค่ำเดือน 6 และแรม 4-8 ค่ำ เดือน 11

ประวัติ หลวงพ่อธรรมจักร นั้นปัจจุบันยังไม่พบหลักฐานแน่ชัด มีเพียงตำนานเล่าสืบกันมาแต่โบราณว่ามีผู้พบพระพุทธรูปลอยน้ำตามแม่น้ำเจ้าพระยามาพร้อมกัน 3 องค์ ได้แก่ หลวงพ่อโสธร (วัดโสธรวรวิหาร จ.ฉะเชิงเทรา) หลวงพ่อวัดบ้านแหลม (วัดบ้านแหลม จ.สมุทรสงคราม) และหลวงพ่อธรรมจักร (วัดธรรมามูลวรวิหาร จ.ชัยนาท) บ้างกล่าวว่ามี พระพุทธรูปอีกองค์หนึ่ง คือ หลวงพ่อวัดไร่ขิงลอยน้ำตามมาด้วย แต่สำหรับหลวงพ่อธรรมจักรนั้น เมื่อลอยมาถึงบริเวณหน้าวัดธรรมามูล ปรากฏว่าได้ลอยวนเวียนอยู่ พระภิกษุและชาวบ้านจึงได้ทำพิธีอัญเชิญขึ้นมาประดิษฐานที่วัด โดยนำเชือกพร้อมด้ายสายสิญจน์ผูกกับพระพุทธรูป แต่ไม่สามารถดึงขึ้นมาได้ จนกระทั่งตกเย็นจึงแยกย้ายกันกลับ แต่ปรากฏว่าพระพุทธรูปองค์ที่ลอยน้ำมานั้นได้มาประดิษฐานปิดขวางทางเข้าประตูวิหารวัดธรรมามูลซึ่งอยู่ที่บริเวณไหล่เขา จึงได้เรียกชาวบ้านที่อยู่ด้านหลังให้ขึ้นไปดู ซึ่งทำให้เกิดความแปลกใจ และความศรัทธาต่อองค์หลวงพ่อธรรมจักร จึงร่วมกันต่อเติมพระวิหารออกมาอีกหนึ่งช่วง รวมเป็น 3 ช่วงจากคำบอกเล่า เมื่อองค์หลวงพ่อประดิษฐานอยู่ได้ 3 วัน ก็ได้หายไปจากพระวิหาร และกลับมาประดิษฐานดังเดิมโดยไม่ทราบสาเหตุ มีโคลนและจอกแหนติดเปื้อนมาด้วย ชาวบ้านจึงนำโซมาผูกไว้เพื่อไม่ให้หลวงพ่อหายไปอีก ต่อมา มีชายต่างถิ่นล่องแพมาจากทางเหนือ เพื่อตามหาพระพุทธรูปเมื่อมาถึงวัดธรรมามูล จึงพบพระพุทธรูปที่กำลังตามหาอยู่ ขณะนั้นเป็นเวลาพลบค่ำ ชายผู้นั้นจึงได้อาศัยนอนอยู่ที่วัดเพื่อรอเวลาอัญเชิญองค์หลวงพ่อกลับไปประดิษฐาน ณ วัดเดิมในเวลาเช้า แต่กลับฝันว่าหลวงพ่อไม่ขอกลับ แต่จะขอยู่ที่วัดธรรมามูลวรวิหาร ครั้นรุ่งเช้า เขาจึงลาท่านสมภารเพื่อเดินทางกลับบ้าน และได้ขอลอดเอา “จักร” ที่ฝาพระหัตถ์องค์หลวงพ่อกลับไป นับแต่นั้นมาหลวงพ่อก็ไม่หายไปไหนอีกเลย ชาวบ้านจึงได้นำโซออกและได้ร่วมกันสร้างจักรขึ้นมาใหม่ โดยจัดงานสมโภชกันต่อเนื่องทุกปีจนถึงทุกวันนี้ นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้มีชาวบ้านมากมายเดินทางมานมัสการ หลวงพ่อธรรมจักร ไม่ขาดระยะ

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว Accessibilities

- ตั้งอยู่เชิงเขาธรรมามูล ริมฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา หมู่ 1 ตำบลธรรมามูล อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท อยู่ห่างจากตัวเมืองชัยนาทประมาณ 10 กิโลเมตร ใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (พหลโยธิน) ไปทางอำเภอมโนรมย์ 7.7 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวซ้ายไปอีก 1.5 กิโลเมตร วัดธรรมามูลจะอยู่ด้านซ้ายมือ

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก รถขนาดใหญ่ต้องจอดที่ลานจอดรถด้านล่าง
- ไม่มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ

- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจนและเพียงพอ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว Activities

- การไหว้พระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์

5. อนุสาวรีย์ขุนสรรค์

ภาพที่ 4.39 อนุสาวรีย์ขุนสรรค์ หน้าว่าการอำเภอสรรคบุรี
ที่มา Google Streetview - 2558

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

ขุนสรรค์เป็นชาวเมืองสรรคบุรีเดิมมีตำแหน่งเป็นกำนันตำบลหนึ่งใน เมืองสรรคบุรี เป็นผู้ฝีมือในอาวุธเพลงดาบ และมีความสามารถในการยิงปืนที่แม่นยำไม่เป็นรองใครเมื่อ เดือน 4 ปีระกา พ.ศ. 2308 ขุนสรรค์กับพรรคพวกได้แก่นายพันเรือง นายทองเหม็น นายจัน หนองเขี้ยว นายทองแสงใหญ่ เป็นหัวหน้ารวบรวมชาวบ้านไทยอาสาป้องกันชาติต่อสู้กับพม่าที่บ้านบางระจัน แขวงเมืองสิงห์บุรี อย่างกล้าหาญ โดยมีพระอาจารย์ธรรมโชติ วัดเขานางบวช แขวงเมืองสุพรรณบุรี ซึ่งชาวบ้านนับถือว่าเป็นผู้รู้ในวิชาอาคมมาเป็นขวัญและกำลังใจ จนถึงเดือน 7 ปีจอ พ.ศ. 2309 ขุนสรรค์ได้นำชาวบ้านบางระจันต่อสู้กับพม่าด้วยความกล้าหาญ และด้วยกำลังใจที่รักชาติอย่างเด็ดเดี่ยว ยอมเสียสละแม้แต่เลือดเนื้อ และชีวิตเพื่อรักษาแผ่นดิน โดยทำการรบสร้างชื่อเสียงรบชนะพม่าถึง 7 ครั้งจนพม่ากลัวเกรงในฝีมือ“ขุนสรรค์”จับเคี้ยวต่อสู้รบกับพม่าจนหมดแรงสิ้นกำลัง การสิ้นกำลังครั้งนี้ถึงกับหน้ามืดล้มทั้งยืนทำให้เสียท่าแก่พม่า พม่าจึงได้โอกาสช่วยกันรุมฟันแทงขุนสรรค์อย่างไม่ยอมหยุด พวกมันต่างก็

ดีอกดีใจว่าฆ่าขุนสรรค์ได้ตามคำสั่งของนายทัพ แต่หารู้ไม่ว่าทั้งหกทั้งดาบที่หุ้มแพรงกายขุนสรรค์นั้น เป็นการฆ่าคนที่ปราศจากลมหายใจ พอขุนสรรค์สิ้นสติล้มลงวิญญาณก็ออกจากร่างโดยฉับพลัน วิญญาณ แห่งเกียรติยศและศักดิ์ศรีผู้รักชาติที่จากไปในระหว่างรบ ในที่สุดก็ได้เรียกน้ำตาพี่น้องชาวบางระจัน ในการสูญเสียคนผู้นี้ไปอีกหนึ่งคน ขุนสรรค์ผู้ที่ประวัติศาสตร์ยอมรับว่าได้สร้างเกียรติประวัติให้คนรุ่นหลัง รำลึกถึงความกล้าหาญ บุกเข้าไปสู้กับพม่าถึงในค่ายพม่าจนตัวตายขุนสรรค์ วีรชนอาสาป้องกันชาติคน แรกของจังหวัดชัยนาท

ในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ชาวอำเภอสรรคบุรีทุกหมู่เหล่าได้ร่วมกันประกอบ พิธีเททองหล่อรูปเหมือน เมื่อวันศุกร์ที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2525 เวลา 07.09 น. นายมนตรี ตระหังาน ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยนาท สมัยนั้นเป็นประธานในการเททองหล่อรูปขุนสรรค์ ณ.วัดวิหารทอง หมู่ที่ 6 ตำบลเที่ยงแท้ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ประกอบพิธีเปิดและสมโภชเมื่อวันพุธที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2526 เวลา 09.49 น. ในการจัดสร้างอนุสาวรีย์ขุนสรรค์ วีรบุรุษแห่งลุ่มแม่น้ำน้อย ซึ่งเกิดขึ้นและสำเร็จ ลุล่วงด้วยพลังสามัคคีของ มหาชนทุกหมู่ เหล่าทุก สาขาอาชีพ ประกอบด้วยพระครูสุทธศรคภาววิจิต (หลวงพ่อพิมพ์) เจ้าคณะอำเภอสรรคบุรี นายอุทัย อนันตสมบัติ นายอำเภอสรรคบุรี ข้าราชการครู ตำรวจ กำนันผู้ใหญ่บ้าน พ่อค้าประชาชน พระภิกษุสงฆ์สามเณรทุกวัดได้ร่วมใจกันอัญเชิญอนุสาวรีย์ ขุนสรรค์มาประดิษฐานไว้ ณ.หน้าที่ว่าการอำเภอสรรคบุรี

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- ตั้งอยู่หน้าที่ว่าการอำเภอสรรคบุรี หมู่ 8 ตำบลแพรกศรีราชา อำเภอสรรคบุรี

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีห้องน้ำเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว
- พื้นที่จอดรถสะดวกกว้างขวาง

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- ศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของ 1 ในผู้นำวีรชนชาวบ้านบางระจัน ที่มาจาก สรรคบุรี

6. วัดมหาธาตุ

ภาพที่ 4.40 หลวงพ่อใหญ่ วิหารเก่าห้อง วัดมหาธาตุ

ที่มา ไผทูล จุลละนันท์ -2557

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

วัดมหาธาตุ เป็นศาสนสถานสำคัญของเมืองโบราณแพรศรีราชา ซึ่งเป็นเมืองโบราณริมฝั่งแม่น้ำน้อย ที่มีความสำคัญมาตั้งแต่สมัยทวารวดี เจริญสูงสุดในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี และคงอยู่ต่อมาจนกระทั่งปัจจุบัน วัดมหาธาตุ เดิมเรียกว่า วัดหัวเมือง หรือวัดศิระเมือง มีบริเวณพื้นที่ด้านหน้าเรียกว่า “หน้าพระลาน” เช่นเดียวกับบริเวณศูนย์กลางของเมืองใหญ่ทั้งอยุธยา และกรุงเทพมหานคร จึงน่าจะเป็นศูนย์กลางของเมืองแพรศรีราชามาแต่โบราณ

วัดมหาธาตุ เป็นวัดที่มีสถาปัตยกรรมตามความเชื่อในพุทธศาสนา ก่อสร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนต้น (พุทธศตวรรษที่ 19-20) เป็นอย่างน้อย ประกอบด้วย พระอุโบสถ รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า และพระเจดีย์ ซึ่งปรากฏเหลือเพียงส่วนฐานรูปสี่เหลี่ยมสูงซ้อนกันหลายชั้นเป็นประธานของวัด หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ล้อมรอบด้วยระเบียงคด ซึ่งมีร่องรอยการก่อสร้างขยายออกไปล้อมพระวิหารเก่าทางด้านทิศเหนือ ซึ่งเป็นอาคารขนาดเก้าห้อง เหลือเพียงฐานเสาแปดเหลี่ยมยอดบัววงกลม และผนังบางส่วนภายในโดยรอบระเบียงคดประดิษฐาน มีพระพุทธรูปปูนปั้นเป็นพระประธาน 1 องค์ เป็นลักษณะช่างสกุลเมืองสรรค์ ชาวบ้านเรียกว่า หลวงพ่อใหญ่ อายุ 700 ปี ที่กึ่งกลางระเบียงคดด้านทิศตะวันตกประดิษฐาน หลวงพ่อหมอ หรือหลวงพ่อกุหลาบ เป็นพระพุทธรูปสกุลช่างเมืองสรรค์ที่สมบูรณ์องค์หนึ่ง นอกจากนี้ยังมีเจดีย์รูปทรงต่างๆ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือนอกระเบียงคด ที่สำคัญคือ เจดีย์กลีบบะเพือง

ประดับรูปเทพพนม มีซุ้มจระนำประดิษฐานพระพุทธรูปทั้งสี่ทิศ รูปแบบอิทธิพลปรากฏคล้ายมะเฟืองที่เมืองลพบุรี

กรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 52 ตอนที่ 75 วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ.2478

ภาพที่ 4.41 พระปรางค์กลีบมะเฟือง วัดมหาธาตุ
ที่มา ไผทูล จุลละนันทน์ -2557

พระปรางค์กลีบมะเฟือง (พุ่มมะเฟือง) สร้างด้วยอิฐถือปูน 3 องค์ องค์พระปรางค์มีลักษณะคล้ายกลีบมะเฟือง ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยม (ฐานเขียง) เป็นศิลปะสมัยลพบุรี กรมศิลปากรได้บูรณปฏิสังขรณ์เมื่อปี พ.ศ. 2426 เมื่อ พ.ศ. 2444 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จประพาส และทรงมีลายพระหัตถ์บันทึกไว้ โบราณสถานที่น่าสนใจและมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปศิลปะแบบลพบุรีและแบบอยุธยาตอนต้น ภายในวัดยังมีพิพิธภัณฑสถานพระครูปลัดฉ่องซึ่งเก็บรักษาสิ่งของโบราณต่าง ๆ

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- ตั้งอยู่หมู่ 8 ตำบลแพรกศรีราชา และห่างจากตัวเมืองชัยนาทประมาณ 20 กิโลเมตร ใช้ทางหลวงหมายเลข 340 ถึงทางแยกเข้าอำเภอสรรคบุรี จากที่ว่าการอำเภอสรรคบุรี บริเวณหอนาฬิกา เลี้ยวซ้ายไปประมาณ 500 เมตร

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และรถขนาดใหญ่
- ไม่มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจนและเพียงพอ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว Activities

- เยี่ยมชมหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ศึกษารูปแบบทางสถาปัตยกรรมโบราณ

7. วัดพระแก้ว

ภาพที่ 4.42 เจดีย์ทรงระฆัง และหลวงพ่อฉาย

ที่มา <http://www.siamfreestyle.com> -2557

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

วัดพระแก้ว ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 1900 ในอดีตตั้งอยู่ที่เมืองสรรค์ หรือสรรค์บุรี เดิมมีนามว่า “ป่าแก้ว” เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของคณะสงฆ์ธรรมวาสีหรือวิปัสสนาธุระ ต่อมาเมื่อผู้พบพระพุทธรูปองค์เล็ก ขนาดเท่าปลายนิ้วมือ ทำด้วยแก้วจากในเจดีย์ มีแสงหลายสีส่องประกายงดงามเมื่อต้องแสงไฟ จึงเป็นที่มาของชื่อวัดในปัจจุบัน ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 8 เมตร ยาว 19 เมตร

วัดพระแก้ว เป็นวัดที่มีโบราณสถานสำคัญวัดหนึ่ง ภายในวัดมีเจดีย์แบบระฆังทรงสูงผสมกับเจดีย์ทวาราวดีตอนปลาย ฐานเรือนธาตุแบบลดทอนไม้ เป็นศิลปะสมัยสุโขทัยผสมกับสมัยศรีวิชัย

บริเวณด้านหน้าเจดีย์มี วิหารหลวงพ่อดาย ด้านหลังองค์หลวงพ่อดายมี “ทับหลัง” แกะสลักติดอยู่ เป็นภาพจำหลักบนศิลาทรายเป็นรูปพระอิศวรทรงช้างเอราวัณอยู่ในขุมเรือนแก้วเป็นศิลปะขอมมีอายุกว่า พันปี สันนิษฐานว่าเมื่อขอมเสื่อมอำนาจลงคงจะมีผู้นำโบราณวัตถุชิ้นนี้มาจากที่ใดที่หนึ่งในอาณาจักรขอม และนำแท่งศิลาทรายที่มีภาพจำหลักพระอิศวรทรงช้างเอราวัณมาแกะเป็นพระพุทธรูป แต่ได้หงายเศียร ช้างเองวางขึ้นด้านบน เพื่อจะบอกเป็นปริศนาธรรมว่า “ผู้ที่ต้องการความสำเร็จสูงสุดเช่นพระพุทธร่องค์ จะต้องรู้จักปฏิบัติตนทวนกระแสแห่งโลกะ โทสะ โมหะ ถึงจะพบความสุขในชีวิต”

ปัจจุบันวัดพระแก้วอยู่กลางทุ่งนามีพระเจดีย์เหลี่ยมเป็นหลักของวัด ลักษณะเป็นเจดีย์ทรงสูง ตั้งอยู่บนฐานเรือนธาตุแบบลดทอนไม้ ซึ่งมีพระพุทธรูปปูนปั้นแบบนูนสูง ประดับอยู่ทั้งสี่ด้านมีเจดีย์ทิศ ต่อจากฐานเรือธาตุ ตอนบนทั้งสี่มุม ต่อจากฐานเรือนธาตุจะถึงฐานเจดีย์เป็นฐานสูงแปดเหลี่ยม มีขุมจระนำ 4 ทิศ ต่อจากฐานสูงเป็นบัวลูกแก้วและบัวกลางจนถึงองค์ระฆัง ลักษณะเด่นขององค์เจดีย์คล้ายเจดีย์ สมัยสุโขทัยเมื่อได้พิจารณาแล้วจึงเห็นว่าเจดีย์แบบนี้ น่าจะได้รับอิทธิพลร่วมระหว่างศิลปะสุโขทัยกับ ศรีวิชัยมาผสมผสานกันเป็นแน่ แม้ในสมัยอยุธยาจะมีเจดีย์ทรงสูง เช่นเจดีย์รายรอบพระวิหารก็ได้มี ลักษณะเช่นนี้ มีพระพุทธรูปประดับทั้ง 4 ด้าน บนฐานชั้นที่ 3 ในขุมตรงกลางเป็นพระพุทธรูปปั้น ปางถวายเนตรประทับยืน ขนาบทั้งสองข้างด้วยพระพุทธรูปปูนปั้นปางประทานอภัย ลักษณะพระพุทธรูป น่าจะเป็นศิลปะอยุธยาตอนต้นมากกว่าเพราะมีเค้าโครงศิลปะสุโขทัยผสม ที่เห็นได้ชัดคือพระรัศมี เป็นเปลวเพลิงถัดแท่งสี่เหลี่ยมทรงสูงขึ้นไปเป็นแท่งแปดเหลี่ยม มีขุมประดิษฐานพระพุทธรูปปางถวาย พระเนตรประทับยืนทั้งสี่ทิศ แต่ไม่มีพระขนาบข้างคงเป็นองค์เดียวที่เหนือขึ้นไปก็ย่อเหลี่ยมอีกชั้นหนึ่ง บางที่อาจจะมีขุมประทับนั่งอยู่ตอนบนด้วยก็ได้ แต่หักพังลงหมดแล้วในปัจจุบัน

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- วัดพระแก้ว ตั้งอยู่หมู่ 10 ตำบลแพรกศรีราชา อำเภอสรรคบุรี ห่างจากตัวเมืองชัยนาท ประมาณ 23 กิโลเมตร อยู่ห่างจากวัดมหาธาตุประมาณ 3 กม.

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และรถขนาดใหญ่
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจนและเพียงพอ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว Activities

- การไหว้พระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์

8. กลุ่มจักสานไม้ไผ่ บ้านท่าแขก

ภาพที่ 4.43 ผลิตภัณฑ์จักสานบ้านท่าแขก

ที่มา ไผทวู จุลละนันท์ -2558

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

พื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา เขตอำเภอมนรมย์ เป็นพื้นที่ที่ต้นไผ่สุกขึ้นอยู่มาก เนื่องจากมีการปลูกเพื่อป้องกันการกัดเซาะของน้ำมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ชาวบ้านจึงใช้ประโยชน์จากธรรมชาติแวดล้อมเหล่านี้ ด้วยการนำไผ่มาดอก และจักสานเป็นของใช้ เช่น ตะกร้า ถาดใส่ผัก-ผลไม้ ฯลฯ ด้วยฝีมือที่ประณีตละเอียด งานจักสานไม้ไผ่ บ้านเนินไผ่ จึงเป็นของฝากโอท็อปขึ้นดีของอำเภอมนรมย์

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- ที่ตั้ง 68 หมู่ 3 บ้านท่าแขก ต.ศิลาดาน อ.มนรมย์ จ.ชัยนาท 17110
- ติดต่อ คุณอำพร อ่อนหวาน โทร.081-475-2184

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเฉพาะรถขนาดเล็กเท่านั้น รถโดยสารไม่สามารถเข้าถึงได้
- ยังไม่มีทางลาดสำหรับผู้พิการ และผู้สูงอายุ แต่พื้นที่ของศูนย์มีระดับไม่ต่างกันมากนัก
- มีห้องน้ำยังไม่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ และไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

- ชมดงไผ่สุก
- การชมขั้นตอนการจักสาน
- การสาธิต และการให้ทดลองจักสานจากไม้ไผ่สุก

9. เขื่อนเจ้าพระยา

ภาพที่ 4.44 เขื่อนเจ้าพระยา

ที่มา <http://www.siamrath.co.th>

ภาคกลางของประเทศไทยนั้น เป็นแหล่งผลิตข้าวที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ เนื่องจากพื้นที่เป็นทุ่งราบกว้างใหญ่ไพศาล มีแม่น้ำต่าง ๆ หลายสายไหลผ่าน เช่น แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำน้อย แม่น้ำลพบุรี แม่น้ำป่าสัก และแม่น้ำสุพรรณบุรี แม่น้ำเหล่านี้มีขนาดใหญ่ และลึก ไม่สามารถสร้างฝายทดน้ำ เพื่อทดน้ำเข้าไปยังพื้นที่เพาะปลูกได้ จนกระทั่งเมื่อ 80 ปีที่แล้วมา จึงมีความเห็นกันว่าควรมีการเก็บรักษาน้ำให้มีปริมาณเพียงพอเพื่อส่งขึ้นบนทุ่งนาทั้งสองฝั่งสำหรับทำนา นอกจากนี้เรายังส่งข้าวไปขายเป็นสินค้าออกเพิ่มมากขึ้นจึงควรหาวิธีปลูกข้าวเพื่อส่งขายให้ได้จำนวนสม่ำเสมอ โดยการปรับปรุงระบบชลประทานโดยการสร้างเขื่อนเจ้าพระยา และชุดคลองส่งน้ำจากเขื่อนลงมาถึงทะเล ซึ่งโครงการนี้ต้องใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนมาก จึงค่อย ๆ ทำทีละเล็กละน้อยตั้งแต่รัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา จนกระทั่งรัฐบาลกู้เงินจากธนาคารโลกใน พ.ศ. 2493 จึงลงมือดำเนินงานโครงการเจ้าพระยาใหญ่อีกครั้งหนึ่ง เขื่อนเจ้าพระยาเป็นเขื่อนคอนกรีต สร้างขึ้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท เป็นเขื่อนทดน้ำ และงานในระบบส่งน้ำที่สำคัญ เขื่อนเจ้าพระยาทำพิธีเปิดเมื่อปี พ.ศ. 2500

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- ที่ตั้ง หมู่ที่ 3 ตำบลบางหลวง อ.สรรพยา ห่างจากเมืองชัยนาท 13 กม.

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว Amenities

- พื้นจอดรถ สะดวก กว้างขวาง
- มีร้านขายสินค้าของที่ระลึก
- ไม่มีห้องน้ำบริการ
- ไม่มีพื้นที่บริการสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ เช่น ทางลาด และห้องน้ำสำหรับผู้พิการ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว Activities

- ศึกษา และชม ความงามตามธรรมชาติ บริเวณเขื่อนเจ้าพระยา
- ร้านอาหารบริการ

10. หมู่บ้านวัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอก

ภาพที่ 4.45 วัฒนธรรมกลุ่มลาวครั้ง บ้านกุดจอก

ที่มา <http://www.sac.or.th>

ในปลายสมัยกรุงธนบุรีถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นพบว่าคนไทยเชื้อสายลาวเผ่าต่าง ๆ ได้อพยพเข้ามาสู่ประเทศสยามด้วยสาเหตุต่าง ๆ ต่างยุคต่างสมัย บ้างก็อพยพหนีภัยสงครามทั้งภายในและภายนอกอาณาจักร หนีภัยธรรมชาติ โรคภัย ความอดอยากแร้นแค้น ที่อพยพมากที่สุดคือคราวอาณาจักรล้านช้างล่ม เป็นเหตุให้ชาวลาวหลายคนเผ่าต้องถูกกวาดต้อนเข้ามาอยู่บริเวณภาคกลางของไทยคนกลุ่มน้อยเหล่านั้นก็แยกกันอยู่ตามกลุ่มวัฒนธรรมย่อยของตน หนึ่งในนั้นก็คือ ลาวครั้งเป็นคนลาวมาจากเมืองหลวงพระบาง เมื่อปี พ.ศ. 2427 ผู้นำกลุ่มลาวครั้ง ได้ย้ายถิ่นฐานจากบ้านเขากะจิว จ.กาญจนบุรี (ปัจจุบันคือ อ.อุ้มทอง จ.สุพรรณบุรี) มายังบริเวณบ้านกุดจอก ซึ่งแต่เดิมเป็นป่า ได้ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่บริเวณริมบึงที่มีดอกจอกขึ้นอยู่เต็มบึง ตามภาษาของชนกลุ่มนี้เรียก “บึง” ว่า “กุด” จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านกุดจอก” โดยมีวัดเก่าแก่คู่บ้านกุดจอก เป็นศูนย์กลางของชาวบ้านก็คือ “วัดศรีสโมสร” ในอดีต

ชาวบ้านได้ค้นพบเจอโบสถ์เก่าที่พังแล้ว บริเวณบึงกุดจอก เหลือเพียงฝาผนังและพระพุทธรูปทำด้วย
ศิลาแลง คาดว่าเป็นพระประธาน จากนั้นจึงเรียกขานตาม ๆ กันมาว่า “หลวงพ่อดิม” ต่อมาจึงได้
บูรณปฏิสังขรณ์บริเวณวัด ส่วนองค์หลวงพ่อดิม ซึ่งเศียรของท่านไม่สมบูรณ์อยู่แล้วตั้งแต่แรกพบ ไม่มีการ
บูรณะเพิ่มเติมเนื่องจากไม่มีที่มาในด้านศิลปะที่ชัดเจน ในวันแรม 2 ค่ำ เดือน 4 ของทุกปี ทางวัดจะจัด
งานปิดทองหลวงพ่อดิม

หมู่บ้านกุดจอกแห่งนี้ ปัจจุบันมีชาวไทยเชื้อสายลาวครึ่งอาศัยอยู่ประมาณ 200 หลังคาเรือน
อาชีพหลักคือ เกษตรกรรม ทำนา มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีชนชาติลาวครั้งดั้งเดิมไว้ได้อย่าง
เหนียวแน่น มีภูมิปัญญาที่โดดเด่นคือ การทอผ้าชิ้นตีนจก ที่มีลวดลายเฉพาะไม่เหมือนใคร การทอผ้า
ของที่นี่ใช้สีแดงที่ย้อมจากครั้งซึ่งเป็นสีแดงตามธรรมชาติที่โดดเด่นของเครื่องแต่งกายอันเป็นที่มาของชื่อ
ว่าลาวครึ่ง โดยช่างทอผ้ามีอวสานอันดับ 1 ของชุมชนท่านมีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมของจังหวัด
ชัยนาท สาขา ภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ คุณยายซ้อง จบศรี วัย 81 ปี ที่ฝีมือในการทอผ้านั้นยากที่จะหา
ใครเทียบเท่าและท่านเป็นครูต้นแบบที่ถ่ายทอดความรู้ด้านการทอผ้าของชุมชนแห่งนี้ ชุมชนวัฒนธรรม
ลาวครึ่งบ้านกุดจอก มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของตนเองไว้อย่าง
เหนียวแน่น อาทิเช่น ประเพณีบายศรีสู่ขวัญต้อนรับผู้มาเยี่ยมเยือน ภาษาพูด ดนตรีพื้นเมือง
อาหารท้องถิ่น ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการทำขนมจีนโบราณ ภูมิปัญญาพื้นบ้านในด้านการรักษาด้วยสมุนไพร
การนวดแผนโบราณ วิถีชีวิตการทำนาปลูกข้าวตามฤดูกาล การผลิตข้าวซ้อมมือ การแต่งกายด้วยผ้าทอ
พื้นบ้าน การทอผ้าลวดลายที่มีเอกลักษณ์คือ ผ้าขิด ผ้าจกและผ้ามัดหมี่ ทอทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหม ผ้าทอ
ที่ใช้ในพิธีทางศาสนา ผ้าคลุมหัวนาค ผ้าห่อคัมภีร์ ผ้าทอใช้ในชีวิตประจำวัน ผ้าชิ้น ผ้าขาวม้า หมอนน้อย
หมอนเท้า ถูขนมเส้น และมีการจัดงานประเพณีท้องถิ่นที่ได้ยึดถือกันมายาวนาน โดยเฉพาะงานประเพณี
สงกรานต์ “ต้อนฮับสังขาร บุญสงกรานต์ปีใหม่ไท” ซึ่งถือได้ว่าเป็นงานประเพณีที่สำคัญของจังหวัดชัยนาท
มีศูนย์สาธิตวิถีชีวิตชุมชน ได้แก่ การทอผ้า การสีข้าวและการตำข้าวแบบโบราณ การทำข้าวกล้อง
การจักสานไม้ไผ่ และศูนย์แพทย์แผนไทย เป็นต้น ชุมชนลาวครึ่งบ้านกุดจอก ก็เหมือนกับชนเผ่าทั้งหลาย
ในเอเชียอาคเนย์ที่เชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติทั่วไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อ
วิถีชีวิตความเป็นอยู่เป็นอย่างยิ่ง เป็นการเพิ่มขวัญกำลังใจ และความมั่นใจ ในการทำมาหากิน และ
การดำเนินชีวิตของตน

ชาวบ้านกุดจอกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร อาทิ ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ พิธีกรรม
ต่าง ๆ ที่สืบทอดต่อกันมาจนเป็นประเพณีล้วนสะท้อนถึงความต้องการในวิถีชีวิตเรื่องน้ำ และ
ความอุดมสมบูรณ์ อันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมเกษตร เช่น การเปิดยุ้งข้าว การเรียกขวัญข้าว
นอกจากนั้นในแต่ละช่วงเดือนชาวบ้านยังร่วมทำบุญที่วัดตามความเชื่อในพุทธศาสนาเพื่อสะท้อน

ความต้องการความคุ้มครองจากเทพสิ่งศักดิ์สิทธิ์และความศรัทธาที่มีต่อพุทธศาสนา เพื่อความสงบสุขในชีวิตตนเองและครอบครัว เช่น พิธีทำบุญกลางบ้าน วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา ออกพรรษา เป็นต้น

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว Accessibilities

- ที่ตั้ง 52/1 ม.1 ถ.วัดสิงห์-อุทัยธานี ต.กุดจอก อ.หนองมะโมง จ.ชัยนาท
- โทร 083-330-9744 และ 056 466130

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

- มีที่จอดรถเพียงพอ สำหรับรถขนาดเล็ก และขนาดใหญ่
- มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน
- มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
- ไม่มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ไม่มีป้ายสื่อความหมายที่ชัดเจนและเพียงพอ

กิจกรรมทางการท่องเที่ยว Activities

- การต้อนรับแบบอบอุ่นด้วยการแสดงดนตรีพื้นบ้าน และการแต่งกายพื้นเมือง พิธีบายศรีสู่ขวัญ
- ชมพิพิธภัณฑ์ลาวครั้ง ณ วัดศรีสโมสร
- ชมวิถีชีวิตชุมชนในหมู่บ้านศูนย์สาธิตวิถีชีวิตชุมชนได้แก่ การทอผ้าพื้นเมืองลายโบราณ การสีข้าว และการตำข้าวแบบโบราณ การทำข้าวกล้อง และแพทย์แผนไทย
- รับประทานอาหารพื้นบ้านคาวหวาน ขนมจีนโบราณ ข้าวต้ม และอื่น ๆ ตามฤดูกาล
- พักแรมแบบโฮมสเตย์เพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิตในชุมชนลาวครั้ง

ร้านอาหาร

1. คริวคุณหลิน @หัวตาน

ภาพที่ 4.46 คริวคุณหลิน@หัวตาน

ที่มา ไผทวู จุลละนันท์ -2558

ครัวอาหารหลิน เปิดบริการมาร่วม 30 ปี รึมน้ำเจ้าพระยา เชี่ยวชาญการปรุงอาหารไทย-จีน
รับจัดเลี้ยง และรับจัดโต๊ะจีนทั่วภาคกลาง

เมนูแนะนำ ปลาเนื้ออ่อนนึ่งฉู่ ปลาแรดย่างเกลือ-น้ำพริกซีกา กุ้งแม่น้ำเจ้าพระยาแท้ ๆ ต้มยำ หรือ
ย่างพร้อมน้ำจิ้มรสเด็ด และทอดมันปรากฏาเหินยวหนิบนุ่มหอม

ที่ตั้ง @หัวตาน รีสอร์ท ต.ศิลาดาน อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท โทร. 081-750-6406 / 081-972-7974

2. ร้านอาหารริมชล

ภาพที่ 4.47 ร้านอาหารริมชล

ที่มา ไผทูล จุฬะนันท์ -2558

ร้านอาหารริมชล หนึ่งในร้านอาหารขึ้นชื่อของจังหวัดชัยนาท ราคาเยียมเยา รสชาติเป็นที่ติดอกติดใจของนักท่องเที่ยวหลายท่าน

เมนูแนะนำ ปลาช่อนลุยสวน ปลาช่อนน้ำตก กุ้งแม่น้ำเผา ลาบรสแซ่บ ยำ ส.ว.ญ. (สมุนไพร) และ แกงคั่วหอยขม

ที่ตั้ง 118 หมู่ 1 ตำบลวัดโคก อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ริมถนนพหลโยธิน ชัยนาท-มโนรมย์ โทร. 036-581454

ที่พัก

อำเภอเมืองชัยนาท

1. โรงแรมชัยนาทธานี

- ที่อยู่ 345 ถ.พหลโยธิน ต.บ้านกล้วย อ.เมือง จ.ชัยนาท
- จำนวนห้องพัก 72 ห้องราคาเริ่มต้นอยู่ 800-2,000 บาท
- เบอร์โทรศัพท์ 056-416-799/081-181-1216

2. สุวรรณารีเวอร์ไซด์รีสอร์ท

- ที่อยู่ 878 หมู่ 4 ถนนเลียบบแม่น้ำเจ้าพระยา ต.บ้านกล้วย อ.เมือง จ.ชัยนาท
- จำนวนห้องพัก 47 ห้อง ราคา 800-3,000 บาท
- เบอร์โทรศัพท์ 056-477-798/081-972-0989

3. สุวรรณการ์เด็น

- ที่อยู่ 878 หมู่ 4 ต.บ้านกล้วย อ.เมือง จ.ชัยนาท
- จำนวนห้องพัก 18 ห้องราคาเริ่มต้น 690-1,590 บาท
- เบอร์โทรศัพท์ 056-477-789-90

4. โรงแรมสุขจิต

- ที่อยู่ 345 ถ.พหลโยธิน ต.บ้านกล้วย อ.เมือง จ.ชัยนาท
- จำนวนห้องพัก 72 ห้องราคาเริ่มต้น 800-2,000 บาท

5. ชัยนาทรีสอร์ท

- ที่อยู่ 309/77 หมู่ 5 ถ.พหลโยธิน ต.บ้านกล้วย อ.เมือง จ.ชัยนาท
- จำนวน 29 ห้อง ราคาเริ่มต้น 400-800 บาท

6. แพนตาซี รีสอร์ท

- ที่อยู่ 666 ถ.พหลโยธิน ต.บ้านกล้วย อ.เมือง จ.ชัยนาท
- ห้องพักราคา 700 บาท (ไม่รวมอาหารเช้า)
- โทร. 056-410-955 088-294-6025

7. บ้านน้องกันต์โฮมสเตย์

- ที่อยู่ 386 หมู่ 3 ต.ชัยนาท อ.เมือง จ.ชัยนาท
- ห้องพักราคา 300 – 3,000 บาท
- โทร. 085-052-8039

อำเภอวัดสิงห์

เรือนปัทมาวดีรีสอร์ท

- ที่อยู่ 120 หมู่ 7 ต.บ่อแร่ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท
- จำนวนห้องพัก 4 ห้องราคา 1,000-1,500 บาท
- โทร.091-031-867 080-507-2385

อำเภอมโนรมย์

๑ หัวตาน รีสอร์ท

- ที่อยู่ ต.ศิลาदान อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท
- จำนวนห้องพัก 6 ห้อง ราคา 1,500 บาท
- โทร. 081-750-6406 081-972-7974

อำเภอสรรคบุรี

1. ภูนรา รีสอร์ท

- ที่อยู่ หลังตลาด อ.สรรคบุรี ริมแม่น้ำน้อย
- ห้องพักราคา 350-400 บาท
- โทร. 056-482-103 / 089-267-6354

2. ๑๑๑ รีสอร์ท แอนด์ สปา

- ที่อยู่ 121/1-8 บ้านท่าระนาด หมู่ 4 ต.แพรกศรีราชา อ.สรรคบุรี จ.ชัยนาท
- ห้องพักราคา 700-1,300 บาท
- โทร. 056-482-113 093-221-1022

4. ผลการทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ตามเส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท สรุปผลการศึกษาก่อสร้างเส้นทางได้ดังนี้

แนวความคิดในการออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยว ได้ผลจากการศึกษาองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวและนำมาประกอบกับการเล่าเรื่องราวที่เชื่อมโยง เส้นทางเดินทางที่สัมพันธ์กัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 แนวคิดในการสร้างเส้นทางท่องเที่ยว

คณะผู้วิจัย ได้ทดลองสร้างรายการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ สำหรับผู้สูงอายุ ตามแนวคิด เส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร และ ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยข้อมูลทางสถิติบางส่วนจาก โครงการย่อย 1 การศึกษามูลเหตุจูงใจการท่องเที่ยว และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท มาเป็นองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. อายุ

ตาราง 4.8 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตาม เพศ และ อายุ

อายุ	เพศชาย		เพศหญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่ต่ำกว่า 55 ปี	16	80.00	61	74.40	77	75.50
2. ระหว่าง 56 – 60 ปี	1	5.00	8	9.80	9	8.80
3. ระหว่าง 61 – 65 ปี	0	0.00	3	3.70	3	2.90
4. มากกว่า 65 ปี	3	15.00	10	12.20	13	12.70
รวม	20	100	82	100	102	100
ค่าต่ำสุด	56		55		55	
ค่าสูงสุด	77		84		84	
ค่าเฉลี่ย	60		60		60	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	6.96		7.19		7.19	

ที่มา : ตาราง 10-02-001 : โครงการย่อย 1 การศึกษามูลเหตุจูงใจการท่องเที่ยวและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

จากตารางที่ 4.8 นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามในครั้งนี ในภาพรวมมีอายุเฉลี่ย 60 ปีอายุน้อยที่สุด 55 ปี และอายุมากที่สุด 84 ปี เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิงมีอายุเฉลี่ย 60 ปี อายุมากที่สุด 84 ปี และอายุน้อยที่สุด 55 ปี ส่วนเพศชายมีอายุเฉลี่ย 60 ปี อายุมากที่สุด 77 ปี และอายุน้อยที่สุด 56 ปี และเมื่อจำแนกตามเพศจะมีผลดังต่อไปนี้

2. รายได้

ตาราง 4.9 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตาม เพศ และ รายได้ ของกรุงเทพมหานคร

รายได้	เพศชาย		เพศหญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่ต่ำกว่า 25,000 บาท	5	25.00	26	31.70	31	30.40
2. ระหว่าง 25,001 – 30,000 บาท	3	15.00	8	9.80	11	10.80
3. ระหว่าง 25,001 – 30,000 บาท	3	15.00	5	6.10	8	7.80
4. มากกว่า 35,000 บาท	9	45.00	43	52.40	52	51.00
รวม	20	100	82	100	102	100
ค่าต่ำสุด	25,000		25,000		25,000	
ค่าสูงสุด	195,000		160,000		195,000	
ค่าเฉลี่ย	70,950.00		51,575.37		55,374.31	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	56,899.24		31,382.89		38,192.34	

ที่มา : ตาราง 10-02-002 : โครงการย่อย 1 การศึกษามูลเหตุจูงใจการท่องเที่ยวและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

จากตาราง 4.9 รายได้นักท่องเที่ยวจำแนกได้ดังนี้

1. ประเภทรายได้

1.1 รายได้สูงสุด	195,000.00	บาท
1.2 รายได้น้อยสุด	25,000.00	บาท
1.3 รายได้เฉลี่ย	55,374.31	บาท

2. รายได้แยกตามเพศหญิง

2.1 รายได้สูงสุด	160,000.00	บาท
2.2 รายได้น้อยสุด	25,000.00	บาท
2.3 รายได้เฉลี่ย	51,575.37	บาท

3. รายได้แยกตามเพศชาย

3.1 รายได้สูงสุด	160,000.00	บาท
3.2 รายได้น้อยสุด	25,000.00	บาท
3.3 รายได้เฉลี่ย	51,575.37	บาท

3. ระยะเวลาการท่องเที่ยวที่เหมาะสม

ตาราง 4.10 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตาม เพศ และ ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว

ระยะเวลาในการเดินทางมา ท่องเที่ยว	เพศชาย		เพศหญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 วัน	0	0.00	5	6.10	5	4.90
2. ระหว่าง 2 – 4 วัน	13	65.00	66	80.50	79	77.50
3. ระหว่าง 4 - 6 วัน	5	25.00	10	12.20	15	14.70
4. มากกว่า 6 วัน ขึ้นไป	2	10.00	1	1.20	3	2.90
รวม	20	100	80	100	102	100
ค่าต่ำสุด	2		1		1	
ค่าสูงสุด	8		7		8	
ค่าเฉลี่ย	3.95		2.83		3.05	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.73		1.12		1.33	

ที่มา : ตาราง 20-02-005 : โครงการย่อย 1 การศึกษามูลเหตุปัจจัยการท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของผู้สูงวัย
ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

จากตาราง 4.10 นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ โดยในภาพรวมส่วนใหญ่เดินทางเฉลี่ยสูงสุด คือ 2-4 วัน มาพักผ่อนสูงสุด 8 วัน น้อยที่สุดคือไปเช้าเย็นกลับ

4 ประเภทที่พักที่เหมาะสม

ตาราง 4.11 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตาม เพศ และ ประเภทของที่พัก

ประเภทของที่พักแรม	เพศชาย		เพศหญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. โรงแรม	17	85.00	39	47.60	56	54.90
2. รีสอร์ท	3	15.00	38	46.30	41	40.20
3. เกสต์เฮาส์/ห้องพักราคาประหยัด	0	0.00	3	3.70	3	2.90
4. โฮมสเตย์	0	0.00	1	1.20	1	1.00
5. เซอร์วิสอพาร์ทเมนท์	0	0.00	1	1.20	1	1.00
รวม	20	100	81	100	102	100

ที่มา : ตาราง 20-02-011 : โครงการย่อย 1 การศึกษามูลเหตุปัจจัยการท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของผู้สูงวัย
ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

จากตาราง 4.11 นักท่องเที่ยวในภาพรวมเลือกที่พักคือโรงแรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.90 รองลงมาคือเลือกพักที่รีสอร์ท คิดเป็นร้อยละ 40.20

5. รูปแบบของที่พัก

ตาราง 4.12 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตาม เพศ และ สไตล์ที่พักที่เลือกพัก

สไตล์ที่พักที่เลือกพัก	เพศชาย		เพศหญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ในตัวเมืองใกล้แหล่งธุรกิจ/บันเทิง	10	50.00	27	32.90	37	36.30
2. ที่พักแบบใกล้ธรรมชาติ	10	50.00	55	67.10	65	63.70
รวม	20	100	82	100	102	100

ที่มา : ตาราง 20-02-012 : โครงการย่อย 1 การศึกษามูลเหตุปัจจัยการท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของผู้สูงวัย ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

จากตาราง 4.12 นักท่องเที่ยวให้ความเห็นว่า การเลือกรูปแบบที่พักมีผลต่อการตัดสินใจที่จะเข้าพัก คือเลือกพักแบบใกล้ธรรมชาติ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.70 รองลงมาคือเลือกพักในตัวเมืองใกล้แหล่งธุรกิจ/บันเทิง คิดเป็นร้อยละ 36.30

6. ราคาของที่พัก

ตาราง 4.13 จำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตาม เพศ และ ราคาที่พักต่อคืนที่เลือกพัก

ราคาที่นักท่องเที่ยวเลือกพัก ในการท่องเที่ยว	เพศชาย		เพศหญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 800 บาท	1	5.00	5	6.70	6	6.30
2. ระหว่าง 801 – 1,200 บาท	4	20.00	6	8.00	10	10.50
3. มากกว่า 1,200 บาทขึ้นไป	15	75.00	64	85.30	79	83.20
รวม	20	100	75	100	95	100
ค่าต่ำสุด	500		500		500	
ค่าสูงสุด	8,000		10,000		10,000	
ค่าเฉลี่ย	2,915		2,737.33		2,774.74	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2,008.47		1,912.53		1,923.59	

ที่มา : ตาราง 20-02-013 : โครงการย่อย 1 การศึกษามูลเหตุปัจจัยการท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของผู้สูงวัย ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

จากตาราง 4.13 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกพักอยู่ที่ราคา 2,774 บาท ราคาสูงสุดที่ยอมจ่าย 10,000 บาท ราคาน้อยที่สุดที่สามารถจ่ายได้คือ 500 บาท

7. ความประทับใจ

ตาราง 4.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักท่องเที่ยวจำแนกตาม เพศ และ ความประทับใจจากแหล่งท่องเที่ยว

ความประทับใจ จากแหล่ง ท่องเที่ยว	เพศชาย				เพศหญิง				รวม			
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ร้อยละ	อันดับ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ร้อยละ	อันดับ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ร้อยละ	อันดับ
1. เที่ยวชมโบราณสถาน	3.55	0.83	71.00	3	3.62	0.8	72.40	4	3.61	0.8	72.20	4
2. เที่ยวธรรมชาติ	4.15	0.67	83.00	1	4.28	0.65	85.60	1	4.25	0.66	85.00	1
3. กินอาหารท้องถิ่น	4.15	0.59	83.00	1	3.85	0.79	77.00	2	3.91	0.76	78.20	2
4. กิจกรรมในยามค่ำคืน	3.75	0.91	75.00	2	3.18	1.09	63.60	7	3.29	1.08	65.80	8
5. กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ	3.55	0.83	71.00	3	3.65	0.88	73.00	3	3.63	0.87	72.60	3
6. ซัปปิ้ง	3.45	0.89	69.00	4	3.44	1.17	68.80	5	3.44	1.11	68.80	6
7. เยี่ยมชมศูนย์ส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น	3.35	0.93	67.00	5	3.43	0.99	68.60	6	3.41	0.98	68.20	7
8. ชมวิถีชีวิตท้องถิ่น	3.45	0.83	69.00	4	3.62	0.96	72.40	4	3.59	0.94	71.80	5
รวม	3.68	0.53	73.60		3.63	0.62	72.60		3.64	0.6	72.80	

ที่มา : ตาราง 30-02-0001 : โครงการย่อย 1 การศึกษามูลเหตุปัจจัยการท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของผู้สูงวัยในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

จากตาราง 4.14 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประทับใจจากแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

1. เที่ยวธรรมชาติ	คิดเป็นร้อยละ	85.00
2. กินอาหารท้องถิ่น	คิดเป็นร้อยละ	78.20
3. กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ	คิดเป็นร้อยละ	72.60
4. เที่ยวชมโบราณสถาน	คิดเป็นร้อยละ	72.20
5. ชมวิถีชีวิตท้องถิ่น	คิดเป็นร้อยละ	71.80
6. ซัปปิ้ง	คิดเป็นร้อยละ	68.80
7. เยี่ยมชมศูนย์ส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น	คิดเป็นร้อยละ	68.20
8. กิจกรรมในยามค่ำคืน	คิดเป็นร้อยละ	65.80

8. ความประทับใจในจังหวัด

ตาราง 4.15 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตาม เพศ และ ความประทับใจที่ได้รับจากจังหวัด
อ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

ความประทับใจในจังหวัด	เพศชาย		เพศหญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จังหวัดอ่างทอง						
1. วัด ได้แก่ วัดป่าโมกวรวิหาร วัดไชโยวรวิหาร วัดม่วง วัดต้นสน เป็นต้น	12	60.00	65	79.27	77	75.49
2. โรงเรียนสอนการทำนา	4	20.00	9	10.98	13	12.75
3. ศาลหลักเมือง	3	15.00	5	6.10	8	7.84
4. อื่น ๆ ได้แก่ ตึกตาขาววัง ตะกร้าสาน หมู่บ้านทำกลอง เป็นต้น	1	5.00	4	4.88	5	4.90
รวม	20	100	82	100	102	100
จังหวัดสิงห์บุรี						
1. วัด ได้แก่ วัดพระนอนจักรสีห์ วัดพิบูลทอง วัดอัมพวัน เป็นต้น	12	60.00	46	56.10	58	56.86
2. อนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจัน	3	15.00	11	13.41	14	13.73
3. ปลาช่อนแม่ลา	5	25.00	25	30.49	30	29.41
รวม	20	100	82	100	102	100
จังหวัดชัยนาท						
1. วัด ได้แก่ วัดปากคลองมะขามเฒ่า วัดมหาธาตุวรวิหาร เป็นต้น	10	50.00	41	50.00	75	73.53
2. สวนนก	7	35.00	30	36.59	16	15.69
3. ส้มโอ	2	10.00	9	10.98	7	6.86
4. เชื้อน	1	5.00	2	2.44	5	4.90
รวม	20	100	82	100	102	100

ที่มา : ตาราง 20-02-014 : โครงการย่อย 1 การศึกษามูลเหตุปัจจัยการท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของผู้สูงวัย
ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

จากตาราง 4.15 สามารถจัดระดับความประทับใจของนักท่องเที่ยวตามจังหวัดได้ดังนี้

1. จังหวัดอ่างทอง

1.1 วัด	คิดเป็นร้อยละ	75.49
1.2 โรงเรียนสอนการทำนา	คิดเป็นร้อยละ	12.75
1.3 ศาลหลักเมือง	คิดเป็นร้อยละ	4.90

1.4 อื่น ๆ	คิดเป็นร้อยละ	4.90
2. จังหวัดสิงห์บุรี		
2.1 วัด	คิดเป็นร้อยละ	56.86
2.2 ปลาช่อนแม่ลา	คิดเป็นร้อยละ	29.41
2.3 ค่ายบางระจัน	คิดเป็นร้อยละ	13.73
3. จังหวัดชัยนาท		
3.1 วัด	คิดเป็นร้อยละ	73.53
3.2 สวนนก	คิดเป็นร้อยละ	15.69
3.3 สัมโ	คิดเป็นร้อยละ	6.86
3.4 เชื้อนเจ้าพระยา	คิดเป็นร้อยละ	4.90

9. อุปสรรค

ตาราง 4.15 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวจำแนกตาม เพศ และ ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาและอุปสรรค	เพศชาย		เพศหญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การจราจรค่อนข้างแออัดโดยเฉพาะช่วงเทศกาล	6	46.15	16	53.33	22	51.16
2. ป้ายบอกเส้นทางไม่ชัดเจน	3	23.08	9	30.00	12	27.91
3. ข้อมูลและผู้เชี่ยวชาญที่คอยแนะนำการท่องเที่ยวมีน้อย	2	15.38	2	6.67	4	9.30
4. ราคาสินค้าที่ขายให้กับนักท่องเที่ยวแพงกว่าปกติ	1	7.69	2	6.67	3	6.98
5. หอพักที่ให้บริการไม่เพียงพอและไม่สะอาด	1	7.69	1	3.33	2	4.65
รวม	13	100	30	100	43	100

ที่มา : ตาราง 20-02-015 : โครงการย่อย 1 การศึกษาเหตุผลจุดมุ่งเน้นการท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของผู้สูงวัยในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

จากตาราง 4.15 ในภาพรวมปัญหา และอุปสรรคสามารถจัดลำดับได้ ดังนี้

1. การจราจรค่อนข้างแออัดโดยเฉพาะช่วงเทศกาล	คิดเป็นร้อยละ	51.16
2. ป้ายบอกเส้นทางไม่ชัดเจน	คิดเป็นร้อยละ	27.91
3. ข้อมูลและผู้เชี่ยวชาญที่คอยแนะนำการท่องเที่ยวมีน้อย	คิดเป็นร้อยละ	9.30
4. ราคาสินค้าที่ขายให้กับนักท่องเที่ยวแพงกว่าปกติ	คิดเป็นร้อยละ	6.98
5. หอพักที่ให้บริการไม่เพียงพอและไม่สะอาด	คิดเป็นร้อยละ	4.65

4.2 การทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยว

เมื่อได้ทำการสำรวจพื้นที่ องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว และข้อมูลประกอบอื่น ๆ คณะผู้วิจัยได้ทำการสร้างเส้นทางเพื่อทดสอบ สำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มสูงวัย ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท ตามเส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ดังนี้

1. รายการท่องเที่ยว รูปแบบการเดินทางแบบ ไปเช้า – เย็นกลับ
2. รายการท่องเที่ยว รูปแบบการเดินทางแบบ 2 วัน 1 คืน แบบที่ 1
3. รายการท่องเที่ยว รูปแบบการเดินทางแบบ 2 วัน 1 คืน แบบที่ 2

1. รายการท่องเที่ยวครั้งที่ 1 วันที่ 28 เมษายน 2558

รูปแบบการเดินทาง ไปเช้า-กลับเย็น

วันที่ 28 เมษายน 2558

เส้นทางการท่องเที่ยวสำหรับผู้วัย
จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

05.30 น. พร้อมกันที่จุดนัดพบ
จุดที่ 1 คณะปิณธุ จุฬาฯ
จุดที่ 2 สถานีบริการน้ำมัน ปตท. วิทยาดี

06.00 น. ออกเดินทางจากกรุงเทพมหานคร

07.30น. พบกันที่จุดรวมพล ปิ่นม่าน ปตท.
บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา

08.30 น. เยี่ยมชมวัดขุนอินทประมูล จ.อ่างทอง

10.00 น. กิจกรรมทำลูกประคบ ศูนย์สมุนไพรรามาธิ

11.00 น. ค่ายบางระจัน และพระอาจารย์ธรรมโชติ
วัดโพธิ์เก้าต้น จ.สิงห์บุรี

12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

14.00 น. วัดธรรมามูลวรวิหาร จ.สิงห์บุรี

15.30 น. สวนส้มโอพันธุ์ชาวมงคล
จ.ชัยนาท

17.00 น. ออกเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร

20.00 น. ถึงกรุงเทพมหานครโดยสวัสดิภาพ

หมายเหตุ : กำหนดการสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

KM SoA+10

ภาพที่ 4.48 เอกสารประกอบรายการท่องเที่ยวครั้งที่ 1 วันที่ 28 เมษายน 2558

ที่มา : ดร.บุษเกตน์ อินทรปาสาน – 2558

2. รายการการท่องเที่ยวครั้งที่ 2 วันที่ 7-8 พฤษภาคม 2558

รูปแบบการเดินทาง 2 วัน 1 คืน

เส้นทางเสปียงธรรม
ยารอยประวัติศาสตร์
ธรรมชาติสู่อาหาร
จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

A ท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน
วันที่ 7-8 พฤษภาคม 2558
เส้นทางการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงวัย
จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

วันที่ 1

05.30 น. พร้อมกันที่จุดนัดพบ
จุดที่ 1 คณะปฎิบัติ จุฬาราช
จุดที่ 2 สถานีบริการน้ำมัน ปตท. วิภาวดี

06.00 น. ออกเดินทางจากกรุงเทพมหานคร

07.00 น. พบกันที่จุดนัดหมาย ที่สถานีบริการน้ำมัน
ปตท. บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา

08.30 น. วัดขุนอินทประมูล จ.อ่างทอง

09.30 น. ตำหนักคำหยาด จ.อ่างทอง

10.00 น. ศูนย์สมุนไพรวังมะลิ จ.อ่างทอง

11.15 น. พระพุทธมณฑลวันพระศกสมณินทรีย์วิเศษ
ชัยชาญ" วัดม่วง จ.อ่างทอง

12.00 น. รับประทานอาหาร ร้านนิรมิต จ.อ่างทอง

13.30 น. วัดพิบูลทอง หลวงพ่อแพ จ.สิงห์บุรี

14.30 น. วัดโพธิ์เก้าต้น จ.สิงห์บุรี

15.30 น. เคาเม้าโบราณแม่น้ำน้อย จ.สิงห์บุรี

17.30 น. เข้าที่พัก ๑๑๑ รีสอร์ท จ.ชัยนาท

18.30 น. รับประทานอาหารเย็น

21.30 น. พักผ่อนตามอัธยาศัย

หมายเหตุ : กำหนดการสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

ภาพที่ 4.49 เอกสารประกอบรายการท่องเที่ยวครั้งที่ 2 วันที่ 7 พฤษภาคม 2558

ที่มา : ดร.บุษเกตน์ อินทรปาสาน – 2558

A ท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน
วันที่ 7-8 พฤษภาคม 2558
เส้นทางการท่องเที่ยวสำหรับผู้วัย
จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

วันที่ 2

06.30 น. ตักบาตรเช้า
 รับประทานอาหารเช้า

08.00 น. ออกเดินทาง

08.30 น. โบราณสถาน วัดมหาธาตุ จ.ชัยนาท

09.30 น. วัดพระบรมธาตุวรวิหาร
 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชัยนาทธานี

12.00 น. รับประทานอาหาร ร้านคันตะขบ ริมเขื่อน
 เจ้าพระยา

13.30 น. วัดธรรมามูลวรวิหาร จ.ชัยนาท

14.30 น. วัดปากคลองมะขามเฒ่า นมัสการหลวงปู่ศุข
 จ. ชัยนาท

15.30 น. ออกเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร

19.00 น. ถึงกรุงเทพมหานครโดยสวัสดิภาพ

หมายเหตุ : กำหนดการสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

ภาพที่ 4.50 เอกสารประกอบรายการท่องเที่ยวครั้งที่ 2 วันที่ 8 พฤษภาคม 2558
 ที่มา : ดร.บุษเกตน์ อินทรปาสาน – 2558

3. รายการการท่องเที่ยวครั้งที่ 3 วันที่ 28-29 พฤษภาคม 2558

รูปแบบการเดินทาง 2 วัน 1 คืน

ท่องเที่ยว
2 วัน
1 คืน

B ท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน
วันที่ 28-29 พฤษภาคม 2558
เส้นทางท่องเที่ยวสำหรับผู้วัย
จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

วันที่ 1

06.00 น. พร้อมกันที่จุดนัดพบ
 จุดที่ 1 คณะบุญชี จุฬาฯ
 จุดที่ 2 สถานีรถไฟบ้านโป่ง ปท. วิทยาลัย

06.00 น. ออกเดินทางจากจุดนัดหมาย

07.00 น. รับประทานอาหารเช้าที่ McDonald สาขาบริการ
 บ้านโป่ง ปท. บางปะอิน จ. พระนครศรีอยุธยา

08.30 น. วัดป่าโมกวรวิหาร อ.ป่าโมก จ.อ่างทอง

09.30 น. วัดขุนอินทประมูล อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง

10.30 น. ค่ายนักดำน้ำ อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง

11.30 น. รับประทานอาหารกลางวัน ร้านปิ่นมณี จ.อ่างทอง

13.00 น. กิจกรรมทำขนมตาล/ข้าวเหนียวตากแดด จ.สิงห์บุรี

14.15 น. วัดโพธิ์เก้าต้น อ.ค่ายบางระจัน จ. สิงห์บุรี

15.30 น. วัดพระนอนจักรสีห์ จ. สิงห์บุรี

17.00 น. เจ้าที่ปัก แผ่นด้าย รัชต์วิท จ. ชัยนาท

17.30 น. กิจกรรมเพื่อสุขภาพ โยคะน้ำ

18.30 น. รับประทานอาหารเย็น

21.30 น. พักผ่อนตามอัธยาศัย

หมายเหตุ : กำหนดการสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

“เส้นทางเสด็จธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท”

ภาพที่ 4.51 เอกสารประกอบรายการท่องเที่ยวครั้งที่ 3 วันที่ 28 พฤษภาคม 2558

ที่มา : ดร.บุษเกตน์ อินทรปาสาน – 2558

“เส้นทางเสด็จธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท”

B ท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน
วันที่ 28-29 พฤษภาคม 2558
เส้นทางท่องเที่ยวสำหรับผู้วัย
จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

วันที่ 2

06.30 น. ตักบาตรเช้า
 รับประทานอาหารเช้า

08.00 น. ออกเดินทาง

08.30 น. สวนเกษตร อมโนรมย์ จ.ชัยนาท

10.30 น. กลุ่มหอเลือก บ้านท่าอนวน อมโนรมย์ จ.ชัยนาท

12.00 น. รับประทานอาหาร ร้านริมชล อมโนรมย์ จ.ชัยนาท

13.00 น. วัดพระบรมธาตุวรวิหาร หลวงพ่อเพชร
 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชัยนาทบุรี
 จ.ชัยนาท

15.00 น. โบราณสถานวัดมหาธาตุ อ.สรรคบุรี จ.ชัยนาท

15.45 น. วัดพระแก้ว อ.สรรคบุรี จ.ชัยนาท

16.15 น. ออกเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร

19.30 น. ถึงกรุงเทพมหานครโดยสวัสดิภาพ

หมายเหตุ : กำหนดการสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

ภาพที่ 4.52 เอกสารประกอบรายการท่องเที่ยวครั้งที่ 3 วันที่ 29 พฤษภาคม 2558

ที่มา : ดร.บุษเกตน์ อินทรปาสาน – 2558

4.3. ผลการศึกษาเรื่องการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์ สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงวัยในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีสัมภาษณ์ตามแบบประเมิณกับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงวัย ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ร่วมทดสอบการใช้เส้นทางท่องเที่ยวร่วมกัน ประกอบด้วยข้อมูล ดังนี้

สรุปผลการสัมภาษณ์ตามแบบประเมิน

ตาราง 4.16 แสดงผลการการสัมภาษณ์ตามแบบประเมิน

สำหรับรายการท่องเที่ยวรูปแบบการเดินทางไปเข้าไป-เย็นกลับ วันที่ 28 เมษายน 2558

รายการ	ระดับความพึงพอใจ					ข้อเสนอแนะ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	5	4	3	2	1	
ความพึงพอใจด้านวิทยากร						
1. เนื้อหาความรู้มีความถูกต้อง	3	3	4			
2. เนื้อหาความรู้มีความน่าสนใจ	3	4	2			
3. การตอบคำถามข้อสงสัย	3	4	2			
4. ระยะเวลาของการบรรยายมีความเหมาะสม	3	2	4	1		เวลาน้อยไป
5.ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว กับวิทยากร	5	2	1	1		
6. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้รับบริการให้บริการด้วยความสุภาพ	5	1	1			
ความพึงพอใจด้านสถานที่ท่องเที่ยว						
1. ยานพาหนะมีความเหมาะสมต่อการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว	5	3	2			
2. สถานที่ท่องเที่ยวมีความเหมาะสม	2	5	2	1		ห่างเกินไป
3. สถานที่ท่องเที่ยวในรายการนำเที่ยวมีความหลากหลาย เช่น เข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวทางศาสนา ทางวัฒนธรรม มีกิจกรรมที่หลากหลาย	3	4	2	1		
4. สถานที่ท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ	2	5	1	1		
5. สถานที่ท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน	2	5	3			

6. สถานที่ท่องเที่ยวมีความปลอดภัย	4	5	1			
ความพึงพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวก						
1. ป้ายการอธิบายข้อมูลตามจุดที่สำคัญของสถานที่ท่องเที่ยว	3	2	4	1		
2. การบริการให้ความรู้และข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวจากเจ้าหน้าที่	4	1	5			
3. ห้องสุขาเพียงพอในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว	3	3	4			
4. สิ่งอำนวยความสะดวกมีความสะอาด	1	5	4			
5. สิ่งอำนวยความสะดวกมีความเหมาะสม	2	5	4			
ความพึงพอใจด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์						
1. กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ	4	4	1	1		
2. เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีความเหมาะสม	3	3	4			
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถทำได้ทุกคน	3	2	4	1		
4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีความหลากหลาย	1	3	5	1		
5. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันได้	2	3	5	1		
ความพึงพอใจด้านอาหาร						
1. ร้านอาหารมีความสะอาด	5	4	1			
2. รายการอาหารมีความเหมาะสม	5	3	2			
3. รายการอาหารมีความหลากหลาย	5	3	2			
4. รสชาติอาหารอร่อย	5	3	2			

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ จากผลการสัมภาษณ์ตามแบบประเมิน

- สถานที่ท่องเที่ยวที่มีมาแต่เดิมมีจำนวนน้อย และยังไม่มีการปรับปรุงที่ดึงดูดใจเท่าที่ควร ควรสร้างเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ดูตัวอย่างจากจังหวัดอื่น ๆ ที่ได้ทำแล้วการจัดกิจกรรมควรเลือกช่วงฤดูกาลที่เหมาะสม เช่น อากาศร้อนเกินไป แต่อย่างไรก็ตามภาพรวมของการจัดกิจกรรมอยู่ในเกณฑ์ดีมาก
- ควรมีมัคคุเทศก์ซึ่งเป็นคนในพื้นที่ ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
- ควรมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่มีความรู้เชิงประวัติศาสตร์และความรู้เรื่องราวของจังหวัดท้องถิ่นมาก ๆ
- สถานที่ท่องเที่ยว แต่ละสถานที่ห่างกันเกินไป

ตาราง 4.17 แสดงผลการการสัมภาษณ์ตามแบบประเมิน

สำหรับรายการท่องเที่ยวรูปแบบการเดินทาง 2 วัน 1 คืน วันที่ 7-8 พฤษภาคม 2558

รายการ	ระดับความพึงพอใจ					ข้อเสนอแนะ
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	
ความพึงพอใจด้านวิทยากรท้องถิ่น						
1.เนื้อหาความรู้มีความถูกต้อง	3	11				
2. การบรรยายนำชมมีความน่าสนใจ	5	7	1			
3. การตอบคำถามข้อสงสัย	3	7	3			
4. ระยะเวลาของการบรรยายมีความเหมาะสม	2	6	4			
5.ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับวิทยากรท้องถิ่น	4	8	2			
6.มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้รับบริการให้บริการด้วยความสุภาพ	7	7				
ความพึงพอใจด้านสถานที่ท่องเที่ยว						
1. สถานที่ท่องเที่ยวมีความเหมาะสม	6	7	1			
2. สถานที่ท่องเที่ยวในรายการนำเที่ยวมีความหลากหลาย เช่น เข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวทางศาสนา ทางวัฒนธรรม มีกิจกรรมที่หลากหลาย	4	7	1			
3. สถานที่ท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ	4	5	2			
4. สถานที่ท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน	4	5	2			
5. สถานที่ท่องเที่ยวมีความปลอดภัย	4	7	1			

ความพึงพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว						
1. ป้ายการอธิบายข้อมูลตามจุดที่สำคัญของสถานที่ท่องเที่ยว	3	7	3			
2. การบริการให้ความรู้และข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวจากเจ้าหน้าที่	4	5	1			
3.ห้องสุขาเพียงพอในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว	1	7	1			
4. สิ่งอำนวยความสะดวกมีความสะอาด	1	7	2			
5. สิ่งอำนวยความสะดวกมีความเหมาะสมกับการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ	1	8	1			
ความพึงพอใจด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	2	9				
1. กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ						
2. เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีความเหมาะสม	1	10	3			
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผู้สูงอายุสามารถทำได้ทุกคน	7	4	3			
4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีความหลากหลาย	2	10	1			
5. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ทำแล้วได้รับประสบการณ์ตรง	7	5	2			
6. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันได้	5	4	5			

ความพึงพอใจด้านรายการนำเที่ยว						
1. รายการนำเที่ยวมีจำนวนแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยี่ยมชมเหมาะสม	5	7	1			
2. ระยะเวลาในการเดินทางในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว	4	7	3			
3. ช่วงเวลาที่เยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว	1	9	3			
ความพึงพอใจด้านอาหาร						
1. ร้านอาหารมีความสะอาด	5	5	1			
2. รายการอาหารมีความเหมาะสมกับสุขภาพของผู้สูงอายุ	3		9			
3. รายการอาหารมีความหลากหลาย	3	7	2			
4. ปริมาณอาหารมีเพียงพอต่อความต้องการ	6	6				
5. รสชาติอาหารอร่อย	3	5	4			
ความพึงพอใจด้านยานพาหนะ						
1. ยานพาหนะมีความสะอาดสบาย	4	7	1			
2. ขนาดของยานพาหนะมีความเหมาะสมกับปริมาณนักท่องเที่ยว	4	5	1			
3. ยานพาหนะมีความเหมาะสมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	5	6	1			

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ จากผลการสัมภาษณ์ตามแบบประเมิน

- นักท่องเที่ยวพึงพอใจในการเดินทาง เพราะได้สัมผัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากมาย
- สถานที่ท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาทน่าชื่นชมมาก ๆ สวย สะอาด และมีสิ่งที่น่าสนใจชมมาก วัดม่วงคือสถานที่น่าสนใจมากที่สุด สภาพอากาศร้อนมาก วิทยากรบรรยายใช้เวลานานเนื่องจากมีข้อมูลเชิงลึกและละเอียดมากทำให้เกิดความอ่อนเพลีย บางเรื่องควรสรุปได้ ขอชื่นชมคณะทำงานทุกท่านมาก ๆ ชอบนาเที่ยวเชิงเกษตร
- จะเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอีก หากมีโอกาส
- ควรปรับให้เพิ่มสถานที่ท่องเที่ยวอีก 1-2 รายการ ลดการบรรยาย และชมพิพิธภัณฑ์
- ควรพัฒนารายการนำเที่ยวให้หลากหลายทั่วถึงบุคคลทั่วไป เพื่อความยั่งยืนควรจัดให้มีอีก และสามารถจ้างให้นักท่องเที่ยวเตรียมแผ่นทองคำเปลวมาเองได้ เพื่อใช้ในการปิดทองพระในแต่ละสถานที่
- นักท่องเที่ยวสามารถเตรียมของที่จำเป็นมาเองเพื่อใช้ไหว้พระ เช่น แผ่นปิดทองคำเปลว วิทยากรควรมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวละเอียดมาก ๆ เพื่อให้ผู้ติดตาม (นักท่องเที่ยว) สนใจจะฟังเกี่ยวกับเรื่องที่แนะนำในแหล่งท่องเที่ยวที่จะไป
- เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนควรมีทั้งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม แหล่งธรรมชาติ อาหารอร่อยตลอดจนความบันเทิง เพื่อดึงดูดความสนใจเพื่อทุกวัยของครอบครัว บางเรื่องสามารถทำให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

ตาราง 4.18 แสดงผลการการสัมภาษณ์ตามแบบประเมิน

สำหรับรายการท่องเที่ยวรูปแบบการเดินทาง 2 วัน 1 คืน วันที่ 28-29 พฤษภาคม 2558

รายการ	ระดับความพึงพอใจ					ข้อเสนอแนะ
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
ความพึงพอใจด้านวิทยากรท้องถิ่น						
1. เนื้อหาความรู้มีความถูกต้อง	6	10				
2. การบรรยายนำชมมีความน่าสนใจ	6	10				
3. การตอบคำถามข้อสงสัย	5	10	1			
4. ระยะเวลาของการบรรยายมีความเหมาะสม	3	12	1			
5. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับวิทยากรท้องถิ่น	7	10	1			
6. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้รับบริการให้บริการด้วยความสุภาพ	11	6				
ความพึงพอใจด้านสถานที่ท่องเที่ยว						
สถานที่ท่องเที่ยว ท่านรู้จักสถานที่ท่องเที่ยวมากน้อยอย่างไร						
1. ศูนย์สมุนไพร รามะสัก จ. อ่างทอง	2	11	1	2		
2. ค่ายบางระจัน/วัดโพธิ์เก้าต้น จ.สิงห์บุรี	11	3	2			
3. วัดพระนอนจักรสีห์ จ.สิงห์บุรี	11	3	2	1		
4. จักสานไม้ไผ่บ้านท่าแขก จ.ชัยนาท	3	8	3	1		

5. วัดพระบรมธาตุวรวิหาร จ.ชัยนาท	3	3	3			
6. พิพิธภัณฑ์ชัยนาทมุนี	2	3	3			
7. สถานที่ท่องเที่ยวในรายการนำเที่ยวมีความหลากหลาย	2	11	3			
8. สถานที่ท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน	2	8	6			
9. สถานที่ท่องเที่ยวมีความปลอดภัย	4	10	2			
ความพึงพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว						
1. ป้ายการอธิบายข้อมูลตามจุดที่สำคัญของสถานที่ท่องเที่ยว		7	7	1		
2. การบริการให้ความรู้และข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวจากเจ้าหน้าที่	4	8	2	2		
3. ห้องสุขาสำหรับผู้สูงอายุเพียงพอในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว	1	5	7	2		
4. สิ่งอำนวยความสะดวกมีความสะอาด		6	9	1		
5. สิ่งอำนวยความสะดวกมีความเหมาะสมกับการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ		6	9	1		
ความพึงพอใจด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ “ศูนย์สมุนไพร รำมะสัก”						
1. กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ	3	11	1	1		
2. เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีความเหมาะสม	3	10	2	1		
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผู้สูงอายุสามารถทำได้ทุกคน	1	9	5	1		
4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ท่านมีโอกาสดูแลแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดกับชุมชน	1	7	7	1		
5. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ทำแล้วได้รับประสบการณ์ตรง	2	9	4	1		

6. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถนำไปสร้างเส้นทางสำหรับผู้สูงวัยได้	3	7	5	1		
ความพึงพอใจด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ “จักสานไม้ไผ่”						
1. กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ	2	9	5			
2. เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีความเหมาะสม	1	9	6			
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผู้สูงวัยสามารถทำได้ทุกคน	2	3	10	1		
4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ท่านมีโอกาสดูแลเปลี่ยนแปลงเรียนรู้ความคิดกับชุมชน	1	6	8	1		
5. กิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ทำแล้วได้รับประสบการณ์ตรง	1	8	5	1	1	
6. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถนำไปสร้างเส้นทางสำหรับผู้สูงวัยได้		7	6	3		

ความพึงพอใจ และความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ของนักท่องเที่ยวผู้สูงวัย

ความพึงพอใจด้านรายการนำเที่ยว	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	ข้อเสนอแนะ
1. รายการนำเที่ยวมีจำนวนแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยี่ยมชมเหมาะสม	1	8	7			
2. ระยะเวลาในการเดินทางในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว	1	6	9			
3. ช่วงเวลาที่เยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว	1	9	6			
ความพึงพอใจด้านอาหาร						
1. ร้านอาหารมีความสะอาด	7	6	3			
2. รายการอาหารมีความเหมาะสมกับสุขภาพของผู้สูงวัย	4	8	4			

3. รายการอาหารมีความหลากหลาย	5	9	2			
4. ปริมาณอาหารมีเพียงพอต่อความต้องการ	5	9	2			
5. รสชาติอาหารอร่อย	4	7	5			
ความพึงพอใจด้านยานพาหนะ						
1. ยานพาหนะมีความสะดวกสบาย	4	7	6			
2. ขนาดของยานพาหนะมีความเหมาะสมกับปริมาณนักท่องเที่ยว	4	9	3			
3. ยานพาหนะมีความเหมาะสมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	4	10	1	1		

ความพึงพอใจ และความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ แหล่งท่องเที่ยวใดที่ท่านประทับใจมากที่สุด

สถานที่	จำนวน
1. ศูนย์สมุนไพรร	1
2. วัดโพธิ์เก้าต้น	2
3. ค่ายบางระจัน	13
4. วัดพระนอนจักรสีห์	5

กิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ใดที่ท่านชอบมากที่สุด

สถานที่	จำนวน
1. ศูนย์สมุนไพรร	7
2. ค่ายบางระจัน	1
3. สิงห์บุรี	1
4. จักสาน	3
5. ขนมดอกจำเอย	1

อาหารรายการใดที่ท่านชอบรับประทานมากที่สุด

สถานที่	จำนวน
ผัดพริกปลาน้ำร้อนผัดกุ้ง	4
คะนํ้าปลาเค็ม	3
ปีกไก่ทอดเกลือ	3
แกงเลียง	3
ทอดมันปลาทราย	1
ยำทะเล	1
น้ำพริกปลาทุ	1
ไข่เจียวทอดมะรุ	1
ไอศกรีมส้มโอ	1

วิทยากรใดที่ท่านประทับใจมากที่สุด

สถานที่	จำนวน
คุณโกศล ชันติทานต์	16

5. ข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ตามแบบประเมิน

1. การจัดรถและคนขับที่มีหัวใจให้บริการ ดูแล ห่วงใย ช่วยเหลือ เกื้อกูล นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ
2. กิจกรรมที่ควรอยู่ในที่ร่มมากกว่ากลางแจ้งในตอนกลางวัน
3. งานตอนกลางคืนควรอยู่ในห้องปรับอากาศ และเป็นส่วนตัวจะได้ไม่ต้องมีเสียงใจ “ร้อน” “อบอ้าว” และรบกวนผู้พักห้องอื่น ๆ
4. การจัดรายการ (เอกสาร) ที่แก่นักท่องเที่ยวหากมีการปรับเปลี่ยนควรชี้แจงให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบตั้งแต่ต้นและรับรู้ให้เข้าใจ ชัดเจน และคุยกันสองทางว่าใครมีปัญหาใด ๆ หรือไม่ เพราะการเที่ยวด้วยกันหากขัดใจ จะทำให้บรรยากาศเสียได้ และน่าจะกระทำได้ และควรปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสมกว่านี้ ผู้สูงอายุบางรายอาจต้องการพักผ่อนมากกว่าเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ

5. เส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุสามารถนำต่อยอดทางธุรกิจได้หรือไม่อย่างไร

- สามารถต่อยอดการท่องเที่ยวให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์ได้ แต่ต้องกำหนดช่วงเวลาในการนำเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งให้เหมาะสม เช่น หนาวร้อนช่วงที่มีอากาศร้อนมาก ๆ ไม่ควรไปไร่นา
- ได้ทำลูกประคบ เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ และสามารถเข้าร่วมได้ตลอดเวลา
- ศูนย์จักสาน เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ และสามารถเข้าร่วมได้ตลอดเวลา
- ได้ เนื่องจากราคาไม่แพง มีความสามารถในการใช้จ่ายเงินได้
- สามารถทำเป็นธุรกิจได้สำหรับผู้สูงอายุ ทำในลักษณะ Slow Tour เชิงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และในกลุ่มของคนรุ่นใหม่ให้มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชาติ
- สามารถนำมาต่อยอดการท่องเที่ยวให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์ได้
- พิจารณาเรื่องสภาพอากาศให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ
- สามารถปรับใช้ได้ แต่ควรมีการสำรวจเส้นทางให้เหมาะสมมากขึ้น สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวควรเพิ่มให้มากขึ้น ในแต่ละจังหวัดเป็น 2-3 แหล่งท่องเที่ยว การสักการะพระสำคัญของแต่ละจังหวัด ควรกำหนดที่สำคัญทางจิตใจและประวัติศาสตร์ จังหวัดละ 3 แห่งเป็นอย่างน้อย
- การประชาสัมพันธ์และการตลาดให้กับนักท่องเที่ยวควรให้มีความหลากหลายช่องทางให้ผู้สนใจได้พิจารณาเข้าร่วมกิจกรรมได้
- เชิญกลุ่มบริษัทท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อนำเสนอเส้นทางที่เหมาะสมเพิ่มเติม
- การประสานงานขององค์กรเอกชน หน่วยงานราชการที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวแต่ละจังหวัดกับชุมชนท้องถิ่นต้องให้มีความเหมาะสมเพื่อที่พัฒนาการท่องเที่ยว
- ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเชิงเกษตรกรรม
- ไม่ได้ เนื่องจากการทำธุรกิจสมุนไพรจำเป็นต้องมีพื้นฐานวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต
-

6. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

- การออกเดินทางในตอนเช้าอาจนัดให้สายอีกสักนิดเพราะนัดเช้าเกินไป ทำให้ผู้เป็นนักท่องเที่ยวสูงอายุ ต้องตื่นแต่เช้าเกิน
- ถ้าทำได้ ควรมีการทบทวนในกลุ่มผู้จัดเป็นเอกฉันท์ชัดเจนอีกครั้งว่า ใครจะเป็นผู้นำผู้โดยสารความ “ครบถ้วน” ก่อนออกเดินทางทุกครั้ง

- เส้นทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ควรมีกิจกรรมร่วมตั้งแต่ในรถจนถึงอีกแหล่งหนึ่ง ควรให้จังหวัดหรือพัฒนาชุมชนแนะนำผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่เราไม่ได้ไป และให้รับทราบด้วย
- ให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมสร้างสรรค์ (ในกลุ่ม) ร่วมกันด้วย
- ควรมีถุงใส่เอกสารที่แจกเพื่อสะดวกในการถือและเก็บ
- ควรมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทำร่วมกันในช่วงของการรับประทานอาหารเย็น (ทุกคนร่วมกันร่ำวงด้านล่างเดินรอบโต๊ะที่จัดไว้ การร้องเพลงคาราโอเกะเพื่อความบันเทิง)
- ทีมงานมีความเป็นกันเอง รู้กาลเทศะ มีมารยาท บริการด้วยความเต็มใจทุกคน ดูแลนักท่องเที่ยวอย่างดีเยี่ยม การจัดบรรยากาศแบบวิถีไทยจัดได้อย่างสร้างสรรค์
- ควรจัดท่องเที่ยวในแต่ละวันให้ลดลงสำหรับผู้สูงอายุ
- ยานพาหนะในการเดินทางมีความสำคัญมาก พนักงานขับรถจะต้องมีจิตบริการที่ดีด้วย นอกเหนือไปจากความสะอาดเรียบร้อยภายในรถ
- รถตู้ควรมีประตูสองข้าง
- สถานที่จำหน่ายสินค้า ควรมีป้ายกระดาษะบุราคาให้ชัดเจน ตัวใหญ่พอ จะได้ไม่ต้องถามตลอดเวลา
- สำหรับในกลุ่มของผู้สูงอายุนอกจากนั้นควรจะให้มีการร่วมทำกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา เช่น การทอดผ้าป่าร่วมกันในเส้นทางที่ผ่านวัดต่าง ๆ
- กิจกรรมจักสานเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ แต่ผู้สูงอายุสายตาไม่ดี ไม่อาจร่วมกิจกรรมได้ทุกคน
- ในจังหวัดอ่างทองควรเพิ่มการศึกษาเส้นทางธรรม ไหว้พระ และสถานที่ที่สำคัญเพิ่มอีก
- กิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว ควรเพิ่มกิจกรรมในการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในส่วนของจังหวัดสิงห์บุรี
- กิจกรรมภาคกลางคืน ควรมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้หลากหลายมากขึ้น เช่น เกม กลุ่มสัมพันธ์ ร่ำวง ร้องเพลง เป็นต้น

7. สรุปแนวคิดกิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ จากการทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวระยะที่ 1

จากการทดสอบเส้นทางในกิจกรรมนำร่องการท่องเที่ยวตามเส้นทางดังกล่าวได้สร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว มีความพึงพอใจด้านการให้บริการ และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อยู่ในระดับสูง อีกทั้งนักท่องเที่ยวมีความตั้งใจจะมาท่องเที่ยวซ้ำอีกด้วย ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิและกลุ่มนักท่องเที่ยว ตัวอย่าง คณะผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนการสร้างเส้นทางให้สอดคล้อง เชื่อมโยง มีการบูรณาการ โครงการศึกษาวิจัยการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สรุปการใช้แนวคิดในการสร้างเส้นทางตามศักยภาพของท้องถิ่น และองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ตามเส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ในการนำเสนอ กิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ จากผลของการศึกษาและวิเคราะห์เรื่ององค์ประกอบทางการท่องเที่ยว และกิจกรรมนำร่องที่ได้ทดลองสำเร็จไปเรียบร้อยแล้ว

5. แนวคิดการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ตามเส้นทาง เสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร (Conceptual Design Cultural Routes)

แนวความคิดในการออกแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อทำการศึกษาร่วมกับชุมชนและผู้เชี่ยวชาญอย่างต่อเนื่อง เพื่อค้นหาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาทที่มีศักยภาพ มีเอกลักษณ์ ความโดดเด่น เพื่อนำมาสร้างความเชื่อมโยงกับเรื่องราวการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ ภายใต้แนวความคิด “การท่องเที่ยวเส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร” ด้วยจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท มีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำภาคกลาง การสร้างชุมชนแต่โบราณจึงเลือกแหล่งทำเลในการสร้างบ้านเมืองที่มีแม่น้ำหรือลำคลองเป็นเส้นทางสำคัญ ชาวบ้านมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำและธรรมชาติเป็นอย่างมาก สายน้ำจึงเปรียบเสมือนแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ เส้นทางคมนาคมด้านการเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน การสัญจรติดต่อไปมาค้าขายซึ่งกันและกันในเชิงพาณิชย์ มีชัยภูมิที่ตั้งที่เหมาะสมในการสร้างบ้านแปลงเมือง มีแม่น้ำ ลำคลอง เป็นคูเมืองธรรมชาติ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันการรุกรานจากอริราชศัตรู จากประวัติศาสตร์ที่ยาวนานในการปกป้องแผ่นดิน ความเสียสละ ความกล้าหาญของบรรพบุรุษไทยก่อเกิดการสร้างชาติจากสยามมาเป็นประเทศไทยอย่างสมบูรณ์ จึงมีความสำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผนวกกับวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นที่ทรงคุณค่า วิถีชีวิตในแต่ละชุมชน แสดงถึงความเจริญอกงามเป็นมรดกสืบทอดต่อกันจากรุ่นสู่รุ่นจนกลายเป็นเอกลักษณ์และสมบัติวัฒนธรรมของชาติ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม อันควรค่าแก่การวิจัย การอนุรักษ์ พื้นฟู ถ่ายทอดให้ยังยืนต่อไป กลุ่มนักท่องเที่ยวเกษียณอายุการทำงานหรือผู้สูงอายุ มีรูปแบบและพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เฉพาะคือ

1. เน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดี
2. มีความสามารถในการซื้อบริการในราคาสูง ขณะเดียวกันคำนึงถึงความคุ้มค่ามาก

3. ความมั่นใจด้านความปลอดภัย ด้านบริการ คุณภาพที่ดี
4. กิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
5. ความสนใจด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม

ดังนั้นการเตรียมความพร้อมในการรองรับตลาดการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงวัยเหล่านี้จึงต้องมีการศึกษาในรายละเอียดค่อนข้างมาก และมีการเตรียมการที่ดี โอกาสทางการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงวัยก่อให้เกิดการใช้ชีวิตแบบผู้เกษียณอายุเพิ่มมากขึ้น และผู้เกษียณอายุเหล่านี้เป็นผู้ที่มีรายได้คงที่จึงต้องการแสวงหากิจกรรม การท่องเที่ยวที่ไม่แพงเกินรายได้ตน สนใจด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และกิจกรรมระหว่างการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism จึงเหมาะกับนักท่องเที่ยวผู้สูงวัยมากที่สุด แหล่งท่องเที่ยวพร้อมกิจกรรมระหว่างการท่องเที่ยวในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ในระดับหนึ่ง

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สัมผัสภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นเชิญชวนให้นักท่องเที่ยว เที่ยวไปเรียนรู้ไป ซึ่งตรงกับแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มุ่งหมายให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำความเข้าใจในคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของพื้นที่อย่างลึกซึ้ง โดยผ่านประสบการณ์ตรงเป็นวิธีการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่คนทุกเพศทุกวัย ไม่ว่าจะเป็นเด็ก ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ สามารถเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวได้

คณะผู้วิจัยจึงเลือกสรรสถานที่ที่มีความเชื่อมโยงกับสายน้ำและประวัติศาสตร์เป็นสำคัญ นำมาร้อยเรียงเรื่องราว และสร้างเป็นจุดเด่นในการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการเพิ่มมูลค่าเพิ่มในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ โดยกำหนดให้มีการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงวัย ตามเส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ดังนี้

รูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยว

รูปแบบการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงวัย

ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท มี 3 รูปแบบ 12 เส้นทาง ดังต่อไปนี้

รูปแบบที่ 1 การเดินทาง ไปเช้า-กลับเย็น

เส้นทางที่ 1	การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง
เส้นทางที่ 2	การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ จังหวัดสิงห์บุรี
เส้นทางที่ 3	การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดชัยนาท
เส้นทางที่ 4	การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวตามรอย ภาพยนตร์ เกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

รูปแบบที่ 2 การเดินทางแบบ 2 วัน 1 คืน

- เส้นทางที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท
- เส้นทางที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท
- เส้นทางที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท
- เส้นทางที่ 4 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ เกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

รูปแบบที่ 3 การเดินทางแบบ 3 วัน 2 คืน

- เส้นทางที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรีชัยนาท
- เส้นทางที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรีชัยนาท
- เส้นทางที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรีชัยนาท
- เส้นทางที่ 4 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ เกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

กิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์

1. เส้นทางเสปียงธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
กิจกรรม “พุทธะ เส้นทางแสงบุญ”
2. ย่ำรอยประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์เส้นทางประวัติศาสตร์ อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท
กิจกรรม “บ้านระจัน..ค่าย คู ประตู หอ รบ”
3. ธรรมชาติสู่อาหาร การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติการเกษตร วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรน้ามะสัก อำเภोधักทอง จังหวัดชัยนาท
กิจกรรมการเกษตร “มะมารุมกอด...สมุนไพร 100 สรรพคุณ”

6. การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (รายการท่องเที่ยว ระยะที่ 2)

การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตามความเชื่อมโยงเส้นทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคมการเกษตรที่สอดคล้องกับแนวคิด เส้นทางสเปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ สู่อาหาร สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

รูปแบบการจัดเส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์เพื่อผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท มี 3 รูปแบบ 12 เส้นทาง ดังต่อไปนี้

รูปแบบที่ 1 การเดินทาง ไปเช้า-กลับเย็น

- เส้นทางที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง
- เส้นทางที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ จังหวัดสิงห์บุรี
- เส้นทางที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดชัยนาท
- เส้นทางที่ 4 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวตามรอย ภาพยนตร์ เกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

รูปแบบที่ 2 การเดินทางแบบ 2 วัน 1 คืน

- เส้นทางที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรีชัยนาท
- เส้นทางที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท
- เส้นทางที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท
- เส้นทางที่ 4 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวตามรอย ภาพยนตร์ เกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

รูปแบบที่ 3 การเดินทางแบบ 3 วัน 2 คืน

- เส้นทางที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรีชัยนาท
- เส้นทางที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรีชัยนาท
- เส้นทางที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท
- เส้นทางที่ 4 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวตามรอย ภาพยนตร์ เกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

6.1. รูปแบบการเดินทาง ไป-กลับ

เส้นทางที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง

ตาราง 4.19 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
05:30		พร้อมกันที่จุดนัดพบ สถานีบริการน้ำมัน ปตท. ถ.วิภาวดีรังสิต ตรงข้าม ม.หอการค้าไทย
06:00		ออกเดินทางจากกรุงเทพมหานคร ใช้เส้นทางยกระดับดอนเมืองโทลล์เวย์
07:00 07:30	65	รับประทานอาหารเช้า ที่ร้าน McDonald สถานีบริการน้ำมัน ปตท. นิคมอุตสาหกรรม-ไฮเทค อ.บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา
08:00 08:30	33	เยี่ยมชมวัดป่าโมกวรวิหาร ต.ป่าโมก อ.ป่าโมก จ.อ่างทอง “เยือนแดนแห่งศรัทธา บูชาพระพุทธรูปไสยาสน์” นมัสการบูชาพระพุทธรูป ไสยาสน์องค์ใหญ่คู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดอ่างทอง เป็นวัดที่สะท้อนความ สามัคคีของชาวอ่างทองในการค้ำจุนพุทธศาสนา
09:00 10:00	28	เยี่ยมชมวัดขุนอินทประมูล ต.อินทประมูล อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง กราบนมัสการพระพุทธรูปไสยาสน์ที่ยาวที่สุด ประดิษฐานอยู่กลางแจ้ง นามว่า พระพุทธรูปไสยาสน์ขุนอินทประมูล มีพุทธลักษณะที่งดงามได้สัดส่วน ยิ้มละไม สงบเยือกเย็นน่าสักการะยิ่งนัก
10:30 11:00	14	เยี่ยมชม พระตำหนักคำหยาด ตั้งอยู่ในท้องที่ ต.คำหยาด อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง สภาพปัจจุบันมีเพียงผนัง 4 ด้าน ยังคงเห็นเค้าความสวยงาม ทางด้านศิลปกรรมเช่น ลวดลายประดับซุ้มจรนำหน้าต่าง มีมุขด้านหน้าและ ด้านหลัง ภูมิสถาปัตย์ได้บูรณะ และขึ้นทะเบียนพระตำหนักคำหยาดเป็น โบราณสถานไว้แล้ว
11:30 12:30	12	ร้านอาหารนิรมิต ต.ศาลเจ้าโรงทอง อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง รับประทานอาหารกลางวัน และชมการสาธิตการทำขนมไทยแหล่งผลิต ขนมโบราณรสชาติละมุน กิจกรรม : ทดลองทำขนมไทยโบราณเกสรดอกกล้วย

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
13:00 13:30	7	เยี่ยมชม วัดสี่ร้อย ต.สี่ร้อย อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง แวะกราบนมัสการพระพุทธรูปองค์ใหญ่ปางป่าเลไลยก์ เป็นวัดที่สร้างเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับ ขุนรองปลัดชู กรมการเมืองวิเศษชัยชาญ ผู้คุมกองอาทมาตจำนวน คน 400 เข้าปะทะกับกองทัพพม่าที่เมืองกุยบุรี จนเสียชีวิตทั้งหมด
14:00 14:30	7	เยี่ยมชม วัดเขียน ต.ศาลเจ้าโรงทอง อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง ชมภาพเขียนฝาผนังที่งดงามแสดงเรื่องราวทศชาติชาดก พุทธประวัติ ป่าหิมพานต์ และมโนราห์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และโปรดเกล้าฯ ให้บูรณะซ่อมแซมครั้งใหญ่เพื่อรักษาจิตรกรรมฝาผนังเหล่านี้ไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่อไป
15:00 16:00	7	เยี่ยมชม วัดม่วง ต.ไผ่จำศีล อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง สักการะ “ พระพุทธรูปนันทวันมุนีศรีวิเศษชัยชาญ ” พุทธลักษณะงดงามสีทองอร่าม และชมพระอุโบสถที่มีความวิจิตรงดงามล้อมรอบด้วยกลีบบัวปูนปั้นที่ นมัสการพระพุทธรูปเนื้อเงินแท้ประดิษฐานในวิหารแก้ว พร้อมกับเลือกซื้อสินค้า OTOP ผลิตภัณฑ์ของดีเมืองอ่างทองภายในบริเวณวัด
16:00	120	ออกเดินทางกลับด้วยใจอิ่มเอมด้วยการได้ทำบุญหนุนนำพระพุทธศาสนา
18:30		ถึงกรุงเทพมหานครโดยสวัสดิภาพ

เส้นทางที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ – ตามรอยภาพยนตร์ จังหวัดสิงห์บุรี

ตาราง 4.20 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ – ตามรอยภาพยนตร์ จังหวัดสิงห์บุรี

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
05:30		พร้อมกันที่จุดนัดพบ สถานีบริการน้ำมัน ปตท. ถ.วิภาวดีรังสิต ตรงข้าม ม.หอการค้าไทย
06:00		ออกเดินทางจากกรุงเทพมหานคร ใช้เส้นทางยกระดับดอนเมืองโทลล์เวย์
07:00 07:30	65	รับประทานอาหารเช้า ที่ร้าน McDonald สถานีบริการน้ำมัน ปตท. นิคมอุตสาหกรรม-ไฮเทค อ.บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา
08:30 11:30	71	เยี่ยมชม วัดโพธิ์เก้าต้น อ.ค่ายบางระจัน เยี่ยมเยือนเส้นทางประวัติศาสตร์ ระลึกถึงวีรชนชาวบ้านบางระจัน โดยเริ่มจากวัดโพธิ์เก้าต้น และค่ายใหญ่ บางระจัน ชมเนินดินแนวค่ายบางระจัน ลำน้ำบางระจัน แนวป้องกันตาม ธรรมชาติ โดยมีการซ่อนไม้ขวาง และต่อไม้ให้อยู่ได้น้ำ ป้องกันพม่าข้าม ลำน้ำมาบุกค่าย จากนั้นไปชม ทุ่งห้วยไผ่-บ้านขุนโลก บริเวณที่เรียกว่า สะดือ 4 ต้น สถานที่แม่ทัพพม่าสุรินทรจอหอ ถูกชาวบ้านบางระจันล้อมฆ่า ตายในสนามรบ จากนั้นไปเยี่ยมชมบริเวณที่ตั้ง ค่ายน้อยบางระจัน ค่ายที่นาย ทอง-แสงใหญ่ตั้งขึ้นมาเพื่อลวงทัพพม่า หลังจากนั้นเข้าเยี่ยมชมอุทยาน ประวัติศาสตร์วีรชนค่ายบางระจัน เพื่อเก็บรายละเอียดเรื่องราวของวีรชนค่าย บางระจัน กิจกรรม : ตามรอยวีรชนชาวบ้านบางระจัน บรรยายโดย คุณโกศล ขันดีทนต์ ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัด สิงห์บุรี
12:00 13:00	28	ร้านแม่ลาการ้อง ต.ทับยา อ.เมือง จ.สิงห์บุรี รับประทานอาหารกลางวันริมน้ำ แม่ลา ชิมปลาช่อนแม่ลาที่หอมหวาน และอาหารปลาหลากหลายชนิด
13:30 16:00	10	เยี่ยมชม แหล่งโบราณสถานเตาแม่น้ำน้อย – วัดพระปรารค์ บ้านโคกหม้อ ต.เชิงกลัด อ.บางระจัน ชมโบราณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เตาเผา แม่น้ำน้อย พร้อมทั้งเยี่ยมชมโบราณสถานวัดพระปรารค์ ในบริเวณเดียวกัน กิจกรรม : ให้นักท่องเที่ยวทดลองปั้นหม้อขนาดเล็ก เพื่อเป็นที่ระลึก
16:00	160	ออกเดินทางกลับ
19:00		ถึงกรุงเทพมหานครโดยสวัสดิภาพ

เส้นทางที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดชัยนาท

ตาราง 4.21 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดชัยนาท

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
05:30		พร้อมกันที่จุดนัดพบ สถานีบริการน้ำมัน ปตท. ถ.วิภาวดีรังสิต ตรงข้าม ม.หอการค้าไทย
06:00		ออกเดินทางจากกรุงเทพมหานคร ใช้เส้นทางยกระดับดอนเมืองโทลล์เวย์
07:00 07:30	65	รับประทานอาหารเช้า ที่ร้าน McDonald สถานีบริการน้ำมัน ปตท. นิคมอุตสาหกรรม-ไฮเทค อ.บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา
10:00 10:45	146	สวนส้มโอลุงอานนท์ ซึ่งอยู่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยา ต.ศิลาदान อ.มโนรมย์ ชม สวนส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา ส้มโอพันธุ์ดีประจำจังหวัดชัยนาท ตรงบริเวณ คู้่งน้ำ สวยงามน่าประทับใจมาก ทั้งเสน่ห์ของสายน้ำเจ้าพระยา ชมสวนเกษตร แบบผสมผสาน มีทั้งแปลงแตงกวา ถั่วฝักยาว ให้นักท่องเที่ยวเลือกเก็บได้ตาม ชอบใจ
11:00 12:30	8	เยี่ยมชม และทำกิจกรรม ณ วิสาหกิจชุมชนจักสาน บ้านท่าแขก ต.ศิลาदान อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท ซึ่งเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ติดริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา รับฟัง การบรรยายเกี่ยวกับการจักสาน ซึ่งเป็นอาชีพของคนในชุมชนบ้านท่าแขก กำเนิดของการจักสาน ฝั่พันธุ์วิธีการจักสานผลิตภัณฑ์จากการจักสาน กิจกรรม ทดลองทำการจักสานจากไม้ไผ่ ซึ่งเป็นวัสดุจากชุมชน พร้อม รับประทานอาหารกลางวัน (ผัดไทโบราณ – น้ำสมุนไพร)
12:45 14:45	14	ลงเรือที่ทำน้ำของ ร้านครัวหลิ น ต.ศิลาदान อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท ลองชมวิถี ชีวิตริมแม่น้ำเจ้าพระยา ที่ทำการเกษตรถาวรริมแม่น้ำ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของ ชาวชุมชนริมแม่น้ำพร้อมทั้ง ล่องเรือชมทิวทัศน์ของ เขื่อนเจ้าพระยา

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
14:45- 16:00	0	ถึงท่าเรือวัดพระบรมธาตุวรวิหาร ร่วมห่มผ้าพระบรมธาตุเจดีย์ เพื่อเป็นการสักการบูชาของคัมภีร์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่ของชาวจังหวัดชียงนาท เชื่อว่าหากได้ห่มผ้าพระธาตุเจดีย์จะมีความเจริญรุ่งเรืองและเป็นสิริมงคลกับตนเอง สักการะพระบรมธาตุศักดิ์สิทธิ์ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับการประกอบพิธีพุทธาภิเษกของพระมหากษัตริย์ มีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่นำมาใช้ประกอบพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติไม่มีเหือดหาย เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชียงนาทนี้ ต.ชียงนาท อ.เมือง จ.ชียงนาท ชมอดีตความทรงจำอันรุ่งเรืองสามสมัยประวัติศาสตร์ 3,000 ปี กราบนมัสการหลวงพ่อเพชร พระพุทธรูปโบราณลักษณะนี้มีเพียงชิ้นเดียวในประเทศไทยที่มีคุณค่าอันโดดเด่นในศิลปะเชิงช่างชั้นบรมครู เชี่ยวชาญด้านการหล่อโลหะผสมเครื่องสังคโลก เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องประดับตั้งแต่สมัยทวารวดีถึงสมัยรัตนโกสินทร์
16:00	187	ออกเดินทางกลับ พร้อมแวะซื้อของฝาก
19:00		ถึงกรุงเทพมหานครโดยสวัสดิภาพ

เส้นทางที่ 4 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และ ชัยนาท

ตาราง 4.22 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และ ชัยนาท

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
05:30		พร้อมกันที่จุดนัดพบ สถานีบริการน้ำมัน ปตท. ถ.วิภาวดีรังสิต ตรงข้าม ม.หอการค้าไทย
06:00		ออกเดินทางจากกรุงเทพมหานคร ใช้เส้นทางยกระดับดอนเมืองโทลล์เวย์
07:00 07:30	65	รับประทานอาหารเช้า ที่ร้าน McDonald สถานีบริการน้ำมัน ปตท. นิคมอุตสาหกรรม-ไฮเทค อ.บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา
09:30 11:00	129	สวนส้มโอ-สวนเกษตรเกียรติกมล ต.เขาท่าพระ อ.เมือง จ.ชัยนาท ชมหนึ่งในสวนส้มโอขาวแตงกวา และสวนเกษตร ของจังหวัดชัยนาท ชมและชิมส้มโอขาวแตงกวาที่หอมหวาน อร่อย
12:00 13:00	50	ร้านแม่ลาการร้อง ต.ทับยา อ.เมือง จ.สิงห์บุรี รับประทานอาหารกลางวันริมน้ำแม่ลา ชิมปลาช่อนแม่ลาที่หอมหวาน และอาหารปลาหลากหลายชนิด
13:30 15:00	28	เยี่ยมชม วัดโพธิ์เก้าต้น อ.ค่ายบางระจัน เยี่ยมเยือนเส้นทางประวัติศาสตร์ ระลึกถึงวีรชนชาวบ้านบางระจัน โดยเริ่มจากวัดโพธิ์เก้าต้น และค่ายใหญ่บางระจัน ชมเนินดินแนวค่ายบางระจัน ลำน้ำบางระจัน แนวป้องกันตามธรรมชาติ โดยมีการขุดไม้ขวาง และต่อไม้ไผ่ให้ยู่ได้น้ำ ป้องกันพม่าข้ามลำน้ำมาบุกค่าย จากนั้นไปชม ทุ่งห้วยไผ่-บ้านขุนโลก บริเวณที่เรียกว่า สะตือ 4 ต้น สถานที่แม่ทัพพม่าสุรินทรจ่อช่อง ถูกชาวบ้านบางระจันล้อมฆ่าตายในสนามรบ จากนั้นไปเยี่ยมชมบริเวณที่ตั้ง ค่ายน้อยบางระจัน ค่ายที่นายทอง-แสงใหญ่ตั้งขึ้นมาเพื่อลวงทัพพม่า หลังจากนั้นเข้าเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์วีรชนค่ายบางระจัน เพื่อเก็บรายละเอียดเรื่องราวของวีรชนค่ายบางระจัน กิจกรรม : ตามรอยวีรชนชาวบ้านบางระจัน บรรยายโดย คุณโกศล ชันติทานต์ ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดสิงห์บุรี

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
15:30 16:00	25	เยี่ยมชม วัดขุนอินทประมูล ต.อินทประมูล อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง กราบนมัสการพระพุทธรูปไสยาสน์ที่ยาวที่สุด ประดิษฐานอยู่กลางแจ้ง นามว่า พระพุทธรูปไสยาสน์ขุนอินทประมูล มีพุทธลักษณะที่งดงามได้สัดส่วน ยิ้มละไม สงบเยือกเย็นน่าสักการะยิ่งนัก
16:30 17:00	26	เยี่ยมชม วัดป่าโมกวรวิหาร ต.ป่าโมก อ.ป่าโมก จ.อ่างทอง “ เขื่อนแด่นแห่งศรัทธา บูชาพระพุทธรูปไสยาสน์ ” นมัสการบูชาพระพุทธรูป ไสยาสน์องค์ใหญ่คู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดอ่างทอง เป็นวัดที่สะท้อนความ สามัคคีของชาวอ่างทองในการค้ำจุนพุทธศาสนา
17:30	100	เดินทางกลับกรุงเทพมหานคร
19:30		ถึงกรุงเทพมหานครโดยสวัสดิภาพ

6.2 รูปแบบการเดินทาง 2 วัน 1 คืน

เส้นทางที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

ตาราง 4.23 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
วันแรกของการเดินทาง		
05:30		พร้อมกันที่จุดนัดพบ สถานีบริการน้ำมัน ปตท. ถ.วิภาวดีรังสิต ตรงข้าม ม.หอการค้าไทย
06:00		ออกเดินทางจากกรุงเทพมหานคร ใช้เส้นทางยกระดับดอนเมืองโทลล์เวย์
07:00 07:30	65	รับประทานอาหารเช้า ที่ร้าน McDonald สถานีบริการน้ำมัน ปตท. นิคมอุตสาหกรรม-ไฮเทค อ.บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา
10:00 10:30	146	เยี่ยมชมวัดปากคลองมะขามเฒ่า(หลวงปู่ศุข) ต.มะขามเฒ่า อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท พุทธคุณ: “หลวงปู่ศุข”เทพเจ้าแห่งลุ่มน้ำเจ้าพระยา ชัยชนะด้วยความสันติ ด้วยเมตตาตามหานิยม แคล้วคลาด ปลอดภัย เป็นวัดที่ตั้งอยู่ใกล้สายน้ำบริเวณปากคลองมะขามเฒ่า (แม่น้ำท่าจีน) ซึ่งแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยา มีความเด่นดังในเรื่องของเวทมนต์คาถา พลังพุทธคุณและพลังลี้ลับซึ่งเสด็จใน “กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์” ได้ถวายตัวเป็นศิษย์เนื่องจากความเลื่อมใสศรัทธาในเรื่องของวิชาอาคม เครื่องรางของขลัง และยังได้วาดภาพฝีพระหัตถ์ให้หลวงปู่ศุข เมื่อครั้งสร้างโบสถ์และศาลา
11:00 11:30	7	เยี่ยมชมวัดธรรมามูลวรวิหาร ต.ธรรมามูล อ.เมือง จ.ชัยนาท นมัสการหลวงพ่อดมจักร พระพุทธรูปปางห้ามญาติประทับบนฐานรูปดอกบัว มีรูปพระธรรมจักรปรากฏอยู่กลางฝ่าพระหัตถ์เบื้องขวา ซึ่งเป็นเครื่องหมายแห่งมหาปฐิสถัถษณะ (ลักษณะของมหาบุรุษ 32 ประการ ตามคติอินเดีย เชื่อว่าเป็นลักษณะของพระพุทธเจ้าซึ่งมีความแตกต่างจากคนธรรมดา แสดงถึงบุญบารมีอันสูงส่ง) ต่อมาได้มีการนำสัญลักษณ์ธรรมจักรนี้มาเป็นสัญลักษณ์ตราประจำจังหวัดชัยนาท

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
12:00 13:00	17	รับประทานอาหารกลางวัน ร้านริมชล อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท รับประทานอาหารเมนูปลาสดๆจากธรรมชาติ อาทิ ผัดเผ็ด ทอดกรอบ ต้มยำ ลวกจิ้มเชิญให้ลิ้มลอง
13:30 15:30	11	เยี่ยมชม วัดพระบรมธาตุวรวิหาร ร่วมห่มผ้าพระบรมธาตุเจดีย์ เพื่อเป็นการสักการบูชาของคัมภีร์เจ้า โดยเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่ของชาวชัยนาท เชื่อว่าหากได้ห่มผ้าพระธาตุเจดีย์จะมีความเจริญรุ่งเรืองและเป็นสิริมงคลกับตนเอง สักการะพระบรมธาตุศักดิ์สิทธิ์ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับการประกอบพิธีพุทธาภิเษกของพระมหากษัตริย์ มีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่นำมาใช้ประกอบพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติไม่มีเหือดหาย เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชัยนาท ญี ด.ชัยนาท อ.เมือง จ.ชัยนาท ชมอดีตความทรงจำอันรุ่งเรืองสามสมัยประวัติศาสตร์ 3,000 ปี กราบนมัสการหลวงพ่เพชร พระพุทธรูปโบราณลักษณะนี้มีเพียงชิ้นเดียวในประเทศไทยที่มีคุณค่าอันโดดเด่นในศิลปะเชิงช่างชั้นบรมครู เชี่ยวชาญด้านการหล่อโลหะผสมเครื่องสังคโลก เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องประดับตั้งแต่สมัยทวารวดีถึงสมัยรัตนโกสินทร์
16:15 16:45	46	เยี่ยมชมวัดประโชติการาม ต.บางกระบือ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี ความอึ้งอัมโมหใจที่ได้กราบไหว้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยมีมาตั้งแต่สมัยอดีตกาล กราบนมัสการหลวงพ่อสิน หลวงพ่อทรัพย์ เป็นพระพุทธรูปกลุ่มพระอัฐารส คือพระยืนที่สร้างแล้วมีความสูงเกิน 18 ศอก (10 เมตร)
17:00	5	เข้าพัก โรงแรมไชยแสงพาเลซ ต.บางพุทรา อ.เมือง จ.สิงห์บุรี
18:30		รับประทานอาหารเย็น และทำกิจกรรมร่วมกัน
21:00		พักผ่อนตามอัธยาศัย
วันที่ 2 ของการเดินทาง		
06:30		สัมผัสบรรยากาศริมน้ำที่บอวลไอหมอกสดชื่นยามเช้า ทำบุญตักบาตร – รับประทานอาหารเช้า

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
08:00		ออกเดินทาง
08:15 09:00	7	เยี่ยมชม วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร ต.จักรสีห์ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี สักการะพระพุทธรูปไสยาสน์ขนาดใหญ่ปางโปรดอสุรินทราหู มีพุทธลักษณะแบบสุโขทัยที่มีความงดงามมาก
9:15 10:00	13	เยี่ยมชม วัดพิบูลทอง ต.วิหารขาว อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี คุณค่าความงามและความเข้มแข็งของพุทธคุณหลวงพ่อบุญแห่งธรรมะ พระนักพัฒนาที่ได้รับการกล่าวขานว่าเป็นพระผู้สร้างแห่งเมืองสิงห์ พระผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบภายในวัดจัดแสดงเรื่องราวเกี่ยวประวัติและเครื่องอัฐบริขารของหลวงพ่อบุญตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน สักการะ พระพุทธสุวรรณมงคลมหามุนี พระพุทธรูปปางประทานพรที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยประดับด้วยแผ่นกระเบื้องสีทองจากอิตาลี พร้อมชมขนมพื้นเมือง และผลไม้จากสวนเกษตรอำเภอท่าช้าง
10:30 11:30	20	เยี่ยมชม วัดขุนอินทประมูล ต.อินทประมูล อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง กราบนมัสการพระพุทธรูปไสยาสน์ที่ยาวที่สุด ประดิษฐานอยู่กลางแจ้ง พระนามว่า พระพุทธรูปไสยาสน์ขุนอินทประมูล มีพุทธลักษณะที่งดงามได้สัดส่วน ยิ้มละไมสงบเยือกเย็นน่าสักการะยิ่งนัก
12:00 13:00	15	ร้านอาหารนิรมิต ต.ศาลเจ้าโรงทอง อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง รับประทานอาหารกลางวัน และชมการสาธิตการทำขนมไทยแหล่งผลิตขนมโบราณรสชาติละมุน กิจกรรม : ทดลองทำขนมไทยโบราณเกสรดอกกล้วย
13:30 15:30	3	กิจกรรมสร้างรูปเหมือนพระสมเด็จ ด้วยวิธีเปเปอร์มาเช่ ที่ กลุ่มพัฒนาอาชีพวีรไทย โดย อ.บุญล้อม อยู่รับสุข อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง
16:00 17:00	7	เยี่ยมชม วัดม่วง ต.ไผ่จำศีล อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง สักการะ “ พระพุทธรูปนามวินทร์ศากยมุนีศรีวิเศษชัยชาญ ” พุทธลักษณะงดงามสีทองอร่าม และชมพระอุโบสถที่มีความวิจิตรงดงามล้อมรอบด้วยกลีบบัวปูนปั้นที่ นมัสการพระพุทธรูปเนื้อเงินแท้ประดิษฐานในวิหารแก้ว พร้อมกับเลือกซื้อสินค้า OTOP ผลิตภัณฑ์ของดีเมืองอ่างทองภายในบริเวณวัด
17:00	115	ออกเดินทางกลับ
19:30		ถึงกรุงเทพมหานครโดยสวัสดิภาพ

เส้นทางที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

ตาราง 4.24 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
วันแรกของการเดินทาง		
05:30		พร้อมกันที่จุดนัดพบ สถานีบริการน้ำมัน ปตท. ถ.วิภาวดีรังสิต ตรงข้าม ม.หอการค้าไทย
06:00		ออกเดินทางจากกรุงเทพมหานคร ใช้เส้นทางยกระดับดอนเมืองโทลล์เวย์
07:00 07:30	65	รับประทานอาหารเช้า ที่ร้าน McDonald สถานีบริการน้ำมัน ปตท. นิคมอุตสาหกรรม-ไฮเทค อ.บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา
09:30 10:30	125	เยี่ยมชมอนุสาวรีย์ขุนสรรค์ ตั้งอยู่หน้าว่าการอำเภอสรรคบุรี ขุนสรรค์ “วีรบุรุษแห่งลุ่มแม่น้ำน้อย” เป็นหนึ่งในผู้นำชาวบ้านบางระจันที่ต่อสู้กับพม่า ด้วยความกล้าหาญ ขุนสรรค์เป็นวีรชนอาสาป้องกันแผ่นดินคนแรกของอำเภอ สรรคบุรี เมื่อ 223 ปีก่อน อนุสาวรีย์มีขนาดสูง 2.50 เมตร- จากนั้นเข้าเยี่ยมชมโบราณสถาน วัดมหาธาตุ ต.แพรกศรีราชา อ.สรรคบุรี จ.ชัยนาท เดิมชื่อว่าวัดพระธาตุ หรือ วัดหัวเมือง เป็นวัดเก่าแก่โบราณคู่เมืองแพรกหรือเมืองสรรค์ ที่ก่อสร้างขึ้นมา ก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยา มีโบราณสถานที่น่าสนใจ และมีความสำคัญทาง ประวัติศาสตร์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จประพาส และทรงมีลายพระหัตถ์บันทึกไว้ โบราณสถานที่น่าสนใจและมีความสำคัญทาง ประวัติศาสตร์ ได้แก่ นอกจากนั้นยังมีพระพุทธรูปศิลปะแบบลพบุรีและแบบ อยุธยาตอนต้น ภายในวัดยังมี พิพิธภัณฑ์หลวงพ่อบัณฑิต ซึ่งเก็บรักษา สิ่งของโบราณที่ทรงคุณค่าไว้
11:00 13:30	21	เยี่ยมชมแหล่งโบราณสถานเตาแม่น้ำน้อย – วัดพระปรารักษ์ บ้านโคกหม้อ ต.เชิงกลัด อ.บางระจัน ชมโบราณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เตาเผา แม่น้ำน้อย พร้อมทั้งเยี่ยมชมโบราณสถานวัดพระปรารักษ์ ในบริเวณเดียวกัน กิจกรรม : ให้นักท่องเที่ยวทดลองปั้นหม้อขนาดเล็ก เพื่อเป็นที่ระลึก

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
14:00 14:30	17	เยี่ยมชม วัดศาลโคตม ต.ทับยา อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี ชาวบ้านเรียก“ วัดศาลาโค่น ” เพราะตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าเขาดลิ่งพัง จึงมีการยกพื้นพระอุโบสถขึ้น ทำให้เราได้ทำบุญลอดโบสถ์ ลอดฐานพระประธาน แล้วก็ปิดทองลูกนิมิตลูกเอกใต้พระอุโบสถ วัดนี้หม่อมบัว (พระมารดาของพระราชาธิ) เป็นโยมอุปัฏฐาก และพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ประจำวัดนี้คือ หลวงพ่อเศียร พระประธานในพระอุโบสถนั่นเอง เชื่อกันว่าใครขายที่ ขายบ้านยังไม่ได้ให้มาจุดธูปขอท่าน สมหวังมาหลายรายแล้ว
15:00 15:30	5	เยี่ยมชม วัดประโชติการาม ต.บางกระบือ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี ความอึ้งอัมโมหใจที่ได้กราบไหว้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยมีมาตั้งแต่สมัยอดีตกาล กราบนมัสการหลวงพ่อสิน หลวงพ่อทรัพย์ เป็นพระพุทธรูปกลุ่มพระอัฐหารส คือพระยืนที่สร้างแล้วมีความสูงเกิน 18 ศอก (10 เมตร)
16:00 16:45	10	เยี่ยมชม วัดพระนอนจักรสีห์ ต.จักรสีห์ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ภายในวิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์ขนาดใหญ่ มีพุทธลักษณะแบบสุโขทัย ที่มีความงดงามมาก พระพักตร์หันไปทางทิศเหนือ พระเศียรหันไปทางทิศตะวันออก พระกรขวายืนไปด้านหน้า ไม่อพระกรขึ้นรับพระเศียร เหมือนแบบไทย นอกจากนี้ยังมีพระแก้ว พระกาฬ เป็นพระพุทธรูปนั่งศิลา ลงรักปิดทอง และพระนั่งขัดสมาธิเพชร อันศักดิ์สิทธิ์ และมีพุทธลักษณะงดงาม ด้านหน้าวิหารมีต้นสาละลังกาใหญ่ ต้นไม้สำคัญในพุทธประวัติ ผลิดอกบานสะพรั่ง อยู่เสมอ
17:00	6	เข้าที่พัก โรงแรมไชยแสงพาเลซ ต.สิงห์บุรี.เมือง จ.บางพุทรา อ.
18:30		รับประทานอาหารเย็น และทำกิจกรรมร่วมกัน
21:00		พักผ่อนตามอัธยาศัย
วันที่ 2 ของการเดินทาง		
06:30		ทำบุญตักบาตร – รับประทานอาหารเช้า
08:00		ออกเดินทาง

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
08:15 09:15	18	เยี่ยมชม วัดพิบูลทอง ต.วิหารขาว อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี คุณค่าความงามและความเข้มแข็งของพุทธคุณหลวงพ่อแพ พลังแห่งธรรมะ พระนักพัฒนาที่ได้รับการกล่าวขานว่าเป็นพระผู้สร้างแห่งเมืองสิงห์ พระผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบภายในวัดจัดแสดงเรื่องราวเกี่ยวประวัติและเครื่องอัฐบริขารของหลวงพ่อแพ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน สักการะ พระพุทธสุวรรณมงคลมหามุนี พระพุทธรูปปางประทานพรที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยประดับด้วยแผ่นกระเบื้องสีทองจากอิตาลี พร้อมชมขนมพื้นเมือง และผลไม้จากสวนเกษตรอำเภอท่าช้าง
9:30 11:30	14	เยี่ยมชม วัดโพธิ์เก้าต้น อ.ค่ายบางระจัน เยี่ยมเยือนเส้นทางประวัติศาสตร์ระลึกถึงวีรชนชาวบ้านบางระจัน โดยเริ่มจากวัดโพธิ์เก้าต้น และค่ายใหญ่บางระจัน ชมเนินดินแนวค่ายบางระจัน ลำน้ำบางระจัน แนวป้องกันตามธรรมชาติ โดยมีการซ่อนไม้ซาก และต่อไม้ให้อยู่ได้น้ำ ป้องกันพม่าข้ามลำน้ำมาบุกค่าย จากนั้นไปชม ทุ่งห้วยไผ่-บ้านขุนโลก บริเวณที่เรียกว่า สะตือ 4 ต้น สถานที่แม่ทัพพม่าสุรินทร์จ่อช่อง ถูกชาวบ้านบางระจันล้อมฆ่าตายในสนามรบ จากนั้นไปเยี่ยมชมบริเวณที่ตั้ง ค่ายน้อยบางระจัน ค่ายที่นายทอง-แสงใหญ่ตั้งขึ้นมาเพื่อลวงทัพพม่า หลังจากนั้นเข้าเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์วีรชนค่ายบางระจัน เพื่อเก็บรายละเอียดเรื่องราวของวีรชนค่ายบางระจัน กิจกรรม : ตามรอยวีรชนชาวบ้านบางระจัน บรรยายโดย คุณโกศล ชันติทานต์ ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดสิงห์บุรี
12:00 13:00	35	ร้านอาหารนิรมิต ต.ศาลเจ้าโรงทอง อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง รับประทานอาหารกลางวัน และชมการสาธิตการทำขนมไทยแหล่งผลิตขนมโบราณรสชาติละมุน กิจกรรม : ทดลองทำขนมไทยโบราณเกสรดอกลำเจียก
13:30 14:00	3	เยี่ยมชม อนุสาวรีย์นายทองแก้ว-นายดอก อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง อนุสาวรีย์ นายดอกนายทองแก้ว ประดิษฐานอยู่บริเวณวัดวิเศษชัยชาญ เป็นรูปนายดอกและนายทองแก้ว ในชุดยืนออกรบยื่นเคียวคู่อยู่ด้วยกัน

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
14:30 15:00	16	เยี่ยมชม พระตำหนักคำหยาด ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลคำหยาด สภาพปัจจุบันมีเพียงผนัง 4 ด้าน ตัวอาคารตั้งโดดเด่นอยู่กลางทุ่งนา ก่อด้วยอิฐถือปูนขนาดกว้าง 10 เมตร ยาว 20 เมตร ยังคงเห็นเค้าความสวยงามทางด้านศิลปกรรม เช่น ลวดลายประดับซุ้มจรนำหน้าต่าง มีมุขเด็จด้านหน้าและด้านหลัง ภายในทาดินแดง ปูพื้นกระดานปัจจุบันนี้กรมศิลปากรได้บูรณะ และขึ้นทะเบียนพระตำหนักคำหยาดเป็นโบราณสถานไว้แล้ว
15:30 16:30	20	เยี่ยมชม วัดม่วง ต.ไผ่จำศีล อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง สักการะ “ พระพุทธมหานวมินทร์ศากยมุนีศรีวิเศษชัยชาญ ” พุทธลักษณะงดงามสีทองอร่าม และชมพระอุโบสถที่มีความวิจิตรงดงามล้อมรอบด้วยกลีบบัวปูนปั้นที่ นมัสการพระพุทธรูปเนื้อเงินแท้ประดิษฐานในวิหารแก้ว พร้อมกับเลือกซื้อสินค้า OTOP ผลิตภัณฑ์ของดีเมืองอ่างทองภายในบริเวณวัด
16:30	120	ออกเดินทางกลับ
19:00		ถึงกรุงเทพมหานครโดยสวัสดิภาพ

เส้นทางที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

ตาราง 4.25 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
วันแรกของการเดินทาง		
05:30		พร้อมกันที่จุดนัดพบ สถานีบริการน้ำมัน ปตท. ถ.วิภาวดีรังสิต ตรงข้าม ม.หอการค้าไทย
06:00		ออกเดินทางจากกรุงเทพมหานคร ใช้เส้นทางยกระดับดอนเมืองโทลล์เวย์
07:00 07:30	65	รับประทานอาหารเช้า ที่ร้าน McDonald สถานีบริการน้ำมัน ปตท. นิคมอุตสาหกรรม-ไฮเทค อ.บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา
09:00 11:30	73	เยี่ยมชม-ทำกิจกรรม วิสาหกิจชุมชนสมุนไพร รำมะสัก ต.รำมะสัก อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง พบกับวิทยากรท้องถิ่น “คุณป้าสังัด พรหมเมศ” ผู้ก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรำมะสัก และอาสาพาชมสวนสมุนไพร อาทิเช่น มะรุม ข่า ตะไคร้ ไพล หลังจากนั้นนักท่องเที่ยวทุกท่านจะได้ปลูกมะรุม ที่เรียกว่า “การหยอดมะรุม” ต่อด้วยเดินทางเข้าชมแหล่งผลิต และแปรรูปสมุนไพร จนออกมาได้เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่มีคุณภาพต่อมาทางกลุ่มแม่บ้าน จะมีกิจกรรมที่ให้ นักท่องเที่ยวทุกท่านได้มีส่วนร่วม กับ ทางกลุ่มแม่บ้าน นั่นก็คือ การสอนทำลูก ประคบสมุนไพร โดยทางกลุ่มแม่บ้านจะมีวิทยากรซึ่งเป็นคนในกลุ่ม อธิบาย ส่วนผสมที่ใส่ลงในผ้าที่ห่อลูกประคบ และสอนทำ อย่างเป็นขั้นตอน กิจกรรมสร้างสรรค์ : ห่อลูกประคบสมุนไพร และ เรียนรู้การผลิตสินค้าสมุนไพร ตั้งแต่ปลูกจนเสร็จสิ้นกระบวนการออกมาเป็นผลิตภัณฑ์
12:00 13:00	21	ร้านอาหารนิรมิต ต.ศาลเจ้าโรงทอง อ.วิเศษชัยชาญ รับประทานอาหารกลางวัน และชมการสาธิตการทำขนมไทยแหล่งผลิตขนมโบราณ รสชาติละมุน กิจกรรม : ทดลองทำขนมไทยโบราณเกสรดอกลำเจียก
13:30 16:00	30	เดินทางสู่ อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี การศึกษาและเรียนรู้ขั้นตอนการทำขนม “ถั่วพูน้าตาลสด” ขนมขึ้นชื่อของจังหวัดสิงห์บุรี เป็นขนมไทยโบราณ รสชาติ หวานมีกลิ่นหอมจากน้ำตาลโตนด ส่วนผสมทุกชนิดได้มาจากธรรมชาติ และเยี่ยมชมสวนเกษตร สวนชมพูทองสามสี สวนกระท้อน อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
17:30	86	เริ่มการเดินทางตามสายน้ำ หลังจากที่เราแวะทำกิจกรรมที่นำวัตถุดิบที่ได้จากธรรมชาติ เช่น สมุนไพร หรือ ลูกตาล โดยนำทั้งสองชนิด ไปแปรรูปเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้จากธรรมชาติ และแปรรูปเป็นทั้งอาหารคาว หวานจาก “วิถีท้องทุ่ง มุ่งสู่แห่งสายน้ำ” เข้าที่พัก โรงแรม@หัวตาน ต.ศิลาดาน อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท
18:30		รับประทานอาหารเย็น และทำกิจกรรมร่วมกัน ร่วมรับประทานอาหารเย็น พร้อม กับชม การแสดงรำมะนา ซึ่งถือเป็นศิลปะการแสดงของไทยภาคกลางที่ขึ้นชื่อของ จ.ชัยนาท หลังจากนั้นร่วมพูดคุยกับปราชญ์ ท้องถิ่น
21:00		พักผ่อนตามอัธยาศัย
วันที่สองของการเดินทาง		
06:30		ทำบุญตักบาตร – รับประทานอาหารเช้า
08:00		ออกเดินทาง
08:15 09:15	5	เยี่ยมชมสวนเกษตร – สวนส้มโกล่วงอานนท์ ต.ศิลาดาน อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท สวนส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา ส้มโอพันธุ์ดีประจำจังหวัดชัยนาท ที่สวนของลุง อานนท์ ซึ่งอยู่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยา ตรงบริเวณคู้้งน้ำสวยงามน่าประทับใจมาก ๆ ทั้งเสน่ห์ของสายน้ำเจ้าพระยา และคุณลุงอานนท์ เจ้าของสวนส้มโอซึ่งเป็นเกษตรกร ที่ให้เวลาทุ่มเทกับการดูแลส้มโอในสวนด้วยความเอาใจใส่ชิมส้มโอจากสวน และ ชมสวนเกษตรแบบผสมผสาน มีทั้งแปลงแตงกวา ถั่วฝักยาวให้นักท่องเที่ยวเลือก เก็บได้ตามชอบใจ
09:30 12:30	8	เยี่ยมชม และทำกิจกรรม ณ.วิสาหกิจชุมชนจักสาน บ้านท่าแขก ต.ศิลาดาน อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท ซึ่งเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ติดริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา รับฟังการ บรรยายเกี่ยวกับการจักสาน ซึ่งเป็นอาชีพของคนในชุมชนบ้านท่าแขก คำเนิดของ การจักสาน ไม้พันธุ์ดีวิธีการจักสานผลิตภัณฑ์จากการจักสาน กิจกรรม ทดลองทำการจักสานจากไม้ไผ่ ซึ่งเป็นวัสดุจากชุมชน พร้อมรับประทานอาหาร กลางวัน (ผัดไทโบราณ – น้ำสมุนไพร)

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
13:00 14:30	14	เปลี่ยนบรรยากาศ จากการเดินทางทางรถยนต์ ลงเรือที่ทำน้ำของ โรงแรม อหิวตาน ลองชมวิถีชีวิตริมน้ำเจ้าพระยา ที่ทำการเกษตรแถบริมแม่น้ำ ซึ่งเป็น วิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวมุขชนริมแม่น้ำพร้อมทั้ง ล่องเรือชมทิวทัศน์ของ เขื่อนเจ้าพระยา ซึ่งตั้งอยู่อำเภอสรรพยา เป็นเขื่อนทดน้ำขนาดใหญ่ที่สร้างขึ้นเป็น แห่งแรกในประเทศไทย เพื่อใช้ประโยชน์ทางด้านการชลประทานการทดน้ำเพื่อ การเกษตร อนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ และผลิตกระแสไฟฟ้าใช้ภายในจังหวัดล่องไป ทางด้านบนเหนือเขื่อนเจ้าพระยา จะมีวัดที่สำคัญของจังหวัดชัยนาท อีกหนึ่งวัด คือ วัดพระบรมธาตุวรวิหาร จะมีท่าเทียบเรือ อยู่ทางฝั่งน้ำด้านซ้ายมือ
14:30 15:30	25 (ทางหลวง)	ถึงท่าเรือ วัดพระบรมธาตุวรวิหาร ร่วมชมผ้าพระบรมธาตุเจดีย์ เพื่อเป็นการ สักการบูชาของคัมภีร์สมเด็จพระพุทธเจ้า โดยเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่ของชาวจังหวัดชัยนาท เชื่อว่าหากได้ชมผ้าพระธาตุเจดีย์จะมีความเจริญรุ่งเรืองและเป็นสิริมงคลกับตนเอง สักการะพระบรมธาตุศักดิ์สิทธิ์ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า เป็น สถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับการประกอบพิธีพุทธาภิเษกของพระมหากษัตริย์ มีบ่อน้ำ ศักดิ์สิทธิ์ที่นำมาใช้ประกอบพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติไม่มี เหือดหาย เยี่ยมชม พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชัยนาท ๓ เมือง.ชัยนาท อ.จ ชัยนาท.ชม อดีตความทรงจำอันรุ่งเรืองสามสมัยประวัติศาสตร์ 3,000ปี กราบนมัสการหลวง พ่อเพชร พระพุทธรูปโบราณลักษณะนี้มีเพียงชิ้นเดียวในประเทศไทยที่มีคุณค่าอัน โดดเด่นในศิลปะเชิงช่างชั้นบรมครู เชี่ยวชาญด้านการหล่อโลหะผสมเครื่องสังคโลก เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องประดับตั้งแต่สมัยทวารวดีถึงสมัยรัตนโกสินทร์
15:30	187	ออกเดินทางกลับ - แวะซื้อของฝาก (สินค้าขึ้นชื่อของชาวมุขชนสรรพยา ณ วัดสรรพยา คือ ปลาแร่ และสินค้าท้องถิ่นอื่น ๆ)
19:00		เดินทางถึงกรุงเทพมหานครโดยสวัสดิภาพ

เส้นทางที่ 4 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และ ชัยนาท

ตาราง 4.26 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และ ชัยนาท

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
วันแรกของการเดินทาง		
05:30		พร้อมกันที่จุดนัดพบ สถานีบริการน้ำมัน ปตท. ถ.วิภาวดีรังสิต ตรงข้าม ม.หอการค้าไทย
06:00		ออกเดินทางจากกรุงเทพมหานคร ใช้เส้นทางยกระดับดอนเมืองโทลล์เวย์
07:00 07:30	65	รับประทานอาหารเช้า ที่ร้าน McDonald สถานีบริการน้ำมัน ปตท. นิคมอุตสาหกรรม-ไฮเทค อ.บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา
08:00 08:30	40	เยี่ยมชมวัดป่าโมกวรวิหาร ต.ป่าโมก อ.ป่าโมก จ.อ่างทอง “เยือนแดนแห่งศรัทธา บูชาพระพุทธรูปไสยาสน์” นมัสการบูชาพระพุทธรูปไสยาสน์องค์ใหญ่คู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดอ่างทอง เป็นวัดที่สะท้อนความสามัคคีของชาวอ่างทองในการค้ำจุนพุทธศาสนา
09:00 09:30	28	เยี่ยมชมวัดขุนอินทประมูล ต.อินทประมูล อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง กราบนมัสการพระพุทธรูปไสยาสน์ที่ยาวที่สุด ประดิษฐานอยู่กลางแจ้ง นามว่าพระพุทธรูปไสยาสน์ขุนอินทประมูล มีพุทธลักษณะที่งดงามได้สัดส่วน ยิ้มละไมสงบเยือกเย็นน่าสักการะยิ่งนัก

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
10:00 11:30	21	เยี่ยมชม-ทำกิจกรรม วิสาหกิจชุมชนสมุนไพร รำมะสัก ต.รำมะสัก อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง พบกับวิทยากรท้องถิ่น “คุณป้าสัจด์ พรหมเมศ” ผู้ก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรำมะสัก และอาสาพาชมสวนสมุนไพร อาทิเช่น มะรุม ข่า ตะไคร้ ไพล หลังจากนั้นนักท่องเที่ยวทุกท่านจะได้ปลูกมะรุม ที่เรียกว่า “การหยอดมะรุม” ต่อด้วยเดินทางเข้าชมแหล่งผลิต และแปรรูปสมุนไพร จนออกมาได้เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่มีคุณภาพต่อมาจากกลุ่มแม่บ้านจะมีกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวทุกท่านได้มีส่วนร่วม กับ ทางกลุ่มแม่บ้าน นั่นก็คือ การสอนทำลูกประคบสมุนไพร โดยทางกลุ่มแม่บ้านจะมีวิทยากรซึ่งเป็นคนในกลุ่ม อธิบายส่วนผสมที่ใส่ลงในผ้าที่ห่อลูกประคบ และสอนทำ อย่างเป็นขั้นตอน กิจกรรมสร้างสรรค์ : ห่อลูกประคบสมุนไพร และ เรียนรู้การผลิตสินค้าสมุนไพรตั้งแต่ปลูกจนเสร็จสิ้นขบวนการออกมาเป็นผลิตภัณฑ์
12:00 13:00	21	ร้านอาหารนิรมิต ต.ศาลเจ้าโรงทอง อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง รับประทานอาหารกลางวัน และชมการสาธิตการทำขนมไทยแหล่งผลิตขนมโบราณรสชาติละมุน กิจกรรม : ทดลองทำขนมไทยโบราณเกสรดอกลำเจียก
13:30 14:00	43	เยี่ยมชมวัดพระนอนจักรสีห์ ต.จักรสีห์ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ภายในวิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์ขนาดใหญ่ มีพุทธลักษณะแบบสุโขทัย ที่มีความงดงามมาก พระพักตร์หันไปทางทิศเหนือ พระเศียรหันไปทางทิศตะวันออก พระกรขวายื่นไปด้านหน้า ไม่งอพระกรขึ้นรับพระเศียร เหมือนแบบไทย นอกจากนี้ยังมีพระแก้ว พระกาฬ เป็นพระพุทธรูปนั่งศิลา ลงรักปิดทอง และพระนั่งขัดสมาธิเพชร อันศักดิ์สิทธิ์ และมีพุทธลักษณะงดงาม ด้านหน้าวิหารมีต้นสาละลังกาใหญ่ ต้นไม้สำคัญในพุทธประวัติ ผลิดอกบานสะพรั่ง อยู่เสมอ

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
14:15 16:30	13	เยี่ยมชมวัดโพธิ์เก้าต้น อ.ค่ายบางระจัน เยี่ยมเยือนเส้นทางประวัติศาสตร์ ระลึกถึงวีรชนชาวบ้านบางระจัน โดยเริ่มจากวัดโพธิ์เก้าต้น และค่ายใหญ่ บางระจัน ชมเนินดินแนวยาวค่ายบางระจัน ลำน้ำบางระจัน แนวป้องกันตามธรรมชาติ โดยมีการข่อนไม้ขวาง และต่อไม้ให้อยู่ได้น้ำ ป้องกันพม่าข้ามลำน้ำมาบุกค่าย จากนั้นไปชมทุ่งหญ้าไผ่-บ้านขุนโลก บริเวณที่เรียกว่า สะดือ 4 ดัน สถานที่แม่ทัพพม่าสุรินทรจ่อช่อง ถูกชาวบ้านบางระจันล้อมฆ่าตายในสนามรบ จากนั้นไปเยี่ยมชมบริเวณที่ตั้ง ค่ายน้อยบางระจัน ค่ายที่นายทอง-แสงใหญ่ตั้งขึ้นมาเพื่อลวงทัพพม่า หลังจากนั้นเข้าเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์วีรชนค่ายบางระจัน เพื่อเก็บรายละเอียดเรื่องราวของวีรชนค่ายบางระจัน กิจกรรม : ตามรอยวีรชนชาวบ้านบางระจัน บรรยายโดย คุณโกศล ชันติทานต์ ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดสิงห์บุรี
17:30	54	เข้าพัก ๑๑๑ รีสอร์ท แอนด์สปา ต.แพรกศรีราชา อ.สรรคบุรี จ.ชัยนาท
18:30		รับประทานอาหารเย็น และทำกิจกรรมร่วมกัน
21:00		พักผ่อนตามอัธยาศัย
วันที่สองของการเดินทาง		
06:30		ทำบุญตักบาตร – รับประทานอาหารเช้า
08:00		ออกเดินทาง

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
08:15 09:15	42	สวนส้มโอลุงอานนท์ ซึ่งอยู่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยา ต.ศิลาดาน อ.มโนรมย์ ชม สวนส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา ส้มโอพันธุ์ดีประจำจังหวัดชัยนาท ตรง บริเวณคิ่งน้ำ สวยงามน่าประทับใจมาก ทั้งเสน่ห์ของสายน้ำเจ้าพระยา ชม สวนเกษตรแบบผสมผสาน มีทั้งแปลงแตงกวา ถั่วฝักยาว ให้นักท่องเที่ยวเลือก เก็บได้ตามชอบใจ
09:30 11:45	8	เยี่ยมชม และทำกิจกรรม ณ. วิสาหกิจชุมชนจักสาน บ้านท่าแขก ต.ศิลาดาน อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท ซึ่งเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ติดริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา รับฟัง การบรรยายเกี่ยวกับการจักสาน ซึ่งเป็นอาชีพของคนในชุมชนบ้านท่าแขก กำเนิดของการจักสาน ใผ่พันธุ์วิธีการจักสานผลิตภัณฑ์จากการจักสาน กิจกรรม ทดลองทำการจักสานจากไม้ไผ่ ซึ่งเป็นวัสดุจากชุมชน พร้อม รับประทานอาหารกลางวัน (ผัดไทโบราณ – น้ำสมุนไพร)
12:00 13:00	3	รับประทานอาหารกลางวัน ครัวทลิน ต.ศิลาดาน อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท ทาน อาหารปรุงจากปลาสดๆ ในกระชังที่เลี้ยงริมแม่น้ำเจ้าพระยา
13:30 14:30	15	เยี่ยมชม วัดธรรมามูลวรวิหาร ต.ธรรมามูล อ.เมือง จ.ชัยนาท นมัสการหลวงพ่อธรรมจักร พระพุทธรูปปางห้ามญาติประทับบนฐานรูป ดอกบัว มีรูปพระธรรมจักรปรากฏอยู่กลางฝ่าพระหัตถ์เบื้องขวา ซึ่งเป็น เครื่องหมายแห่งมหาปฐีสลักขณะ (ลักษณะของมหาบุรุษ 32 ประการ ตามคติ อินเดีย เชื่อว่าเป็นลักษณะของพระพุทธเจ้าซึ่งมีความแตกต่างจากคนธรรมดา แสดงถึงบุญบารมีอันสูงส่ง) ต่อมาได้มีการนำสัญลักษณ์ธรรมจักรนี้มาเป็น สัญลักษณ์ตราประจำจังหวัดชัยนาท

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
15:00 16:00	6	เยี่ยมชม วัดปากคลองมะขามเฒ่า(หลวงปู่ศุข) ต.มะขามเฒ่า อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท พุทธคุณ: “หลวงปู่ศุข” เทพเจ้าแห่งลุ่มน้ำเจ้าพระยา ชัยชนะด้วยความสันติ ด้วยเมตตาตามหานิยม แคล้วคลาด ปลอดภัย เป็นวัดที่ตั้งอยู่ใกล้สายน้ำบริเวณปากคลองมะขามเฒ่า (แม่น้ำท่าจีน) ซึ่งแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยา มีความเด่นดังในเรื่องของเวทมนต์คาถา พลังพุทธคุณและพลังลับซึ่งเสด็จใน “กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์” ได้ถวายตัวเป็นศิษย์เนื่องจากความเลื่อมใสศรัทธาในเรื่องของวิชาอาคม เครื่องรางของขลัง และยังได้วาดภาพฝีพระหัตถ์ให้หลวงปู่ศุข เมื่อครั้งสร้างโบสถ์และศาลา
16:30	187	ออกเดินทางกลับ - แวะซื้อของฝากร้านน้องเปิ้ล อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี หรือร้านของฝากหงส์ชลิต อ.เมือง จ.สิงห์บุรี
19:30		ถึงกรุงเทพมหานครโดยสวัสดิภาพ

6.3 รูปแบบการเดินทาง 3 วัน 2 คืน

เส้นทางที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

ตาราง 4.27 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
วันแรกของการเดินทาง		
05:30		พร้อมกันที่จุดนัดพบ สถานีบริการน้ำมัน ปตท. ถ.วิภาวดีรังสิต ตรงข้าม ม.หอการค้าไทย
06:00		ออกเดินทางจากกรุงเทพมหานคร ใช้เส้นทางยกระดับดอนเมืองโทลล์เวย์
07:00 07:30	65	รับประทานอาหารเช้า ที่ร้าน McDonald สถานีบริการน้ำมัน ปตท. นิคมอุตสาหกรรม-ไฮเทค อ.บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา
08:00 08:30	40	เยี่ยมชมวัดป่าโมกวรวิหาร ต.ป่าโมก อ.ป่าโมก จ.อ่างทอง “เยือนแดนแห่งศรัทธา บูชาพระพุทธรูปไสยาสน์” นมัสการบูชาพระพุทธรูป ไสยาสน์องค์ใหญ่คู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดอ่างทอง เป็นวัดที่สะท้อนความ สามัคคีของชาวอ่างทองในการค้ำจุนพุทธศาสนา
09:00 10:00	27	เยี่ยมชมวัดม่วง ต.ไผ่จำศีล อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง สักการะ “พระพุทธรูปนันทวันมุนีศรีวิเศษชัยชาญ” พุทธลักษณะ งดงามสีทองอร่าม และชมพระอุโบสถที่มีความวิจิตรงดงามล้อมรอบด้วยกลีบ บัวปูนปั้นที่ นมัสการพระพุทธรูปเนื้อเงินแท้ประดิษฐานในวิหารแก้ว พร้อมกับ เลือกซื้อสินค้า OTOP ผลิตภัณฑ์ของดีเมืองอ่างทองภายในบริเวณวัด
10:30 11:00	6	เยี่ยมชมวัดเขียน ต.ศาลเจ้าโรงทอง อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง สมเด็จพระ เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานกฐิน ณ วัดแห่งนี้และโปรดเกล้าให้ บูรณะซ่อมแซมครั้งใหญ่เพื่อรักษาจิตรกรรมฝาผนังเหล่านี้ไว้เป็นหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ต่อไป ชมภาพเขียนฝาผนังที่งดงามแสดงเรื่องราวทศชาติชาดก พุทธประวัติป่าหิมพานต์ และมโนราห์ มีที่น่าสังเกตจะมีรูปเขียนเป็น ชาวต่างชาติมากมายปะปนอยู่กับชาวบ้านอย่างน่าสนใจ สันนิษฐานว่าเป็น ฝีมือช่างสกุลเมืองวิเศษชัยชาญสมัยอยุธยาตอนปลาย

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
11:15 11:45	7	เยี่ยมชม วัดสี่ร้อย ต.สี่ร้อย อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน้อยแฉะกราบนมัสการพระพุทธรูปองค์ใหญ่ปางป่าเลไลยก์ กล่าวกันว่า หลวงพ่อวัดสี่ร้อยมีโลหิตไหลออกมาจากพระนาสิก เป็นวัดที่สร้างเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับ ขุนรองปลัดชู กรมการเมืองวิเศษชัยชาญซึ่งเป็นผู้รู้วิทยาคม คุ้มครองพวกชาววิเศษชัยชาญเป็นกองอาทมาต ทหารกองนี้จะคงทน จะยิงจะฟันอย่างไรก็ไม่เข้า กองอาทมาตของขุนรองปลัดชู จำนวน 400 คนได้ปะทะกับกองทัพพม่าที่เมืองกุยบุรี ซึ่งมีกำลังราว 8,000 คน ตั้งแต่เข้าจรดเที่ยงก็ยังไม่แพ้ชนะ ด้วยจำนวนที่น้อยกว่า และไม่ได้รับกำลังเสริมจากทัพของพระยารัตนาธิเบศร์ แต่ได้รับไพร่พลจากทัพหลักเป็นกองหนุนสมทบอีก 500 คน กองอาทมาตจึงตกอยู่ในสภาพเสียเปรียบเพราะความอ่อนล้า และถูกฝ่ายตรงข้ามไล่ต้อนลงทะเลฆ่าฟันจนเสียชีวิตทั้งหมดในวันนั้น
12:00 13:00	6	ร้านอาหารนิรมิต ต.ศาลเจ้าโรงทอง อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง รับประทานอาหารกลางวัน และชมการสาธิตการทำขนมไทยแหล่งผลิตขนมโบราณรสชาติละมุน กิจกรรม : ทดลองทำขนมไทยโบราณเกสรดอกกล้วยแจ็ก
13:30 14:30	16	เยี่ยมชม วัดขุนอินทประมูล ต.อินทประมูล อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง กราบนมัสการพระพุทธรูปไสยาสน์ที่ยาวที่สุด ประดิษฐานอยู่กลางแจ้ง นามว่า พระพุทธรูปไสยาสน์ขุนอินทประมูล มีพุทธลักษณะที่งดงามได้สัดส่วน ยิ้มละไมสงบเยือกเย็นน่าสักการะยิ่งนัก

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
15:00 15:30	12	เยี่ยมชม วัดไชโยวรวิหาร เดิมเป็นวัดราษฎร์โบราณ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 4 สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) แห่งวัดระฆังโฆสิตาราม ได้สร้างพระพุทธรูปปางสมาธิองค์ใหญ่เป็นปูนขาวไม่ปิดทองไว้กลางแจ้ง ณ วัดแห่งนี้ ในสมัยรัชกาลที่ 5 พระองค์ได้เสด็จมานมัสการและโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์วัดไชโย ในปี พ.ศ. 2430 ระหว่างการลงรากพระวิหารทำให้องค์หลวงพ่อโตพังลงมาจึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างหลวงพ่อโตขึ้นใหม่ตามแบบหลวงพ่อโต วัดกัลยาณมิตร แล้วพระราชทานนามว่า “พระมหาพุทธพิมพ์” สร้างพระวิหารเป็นเรือนองค์พระพุทธรูป ความสูง 1 เส้นเศษ สร้างพระอุโบสถเป็นมุขลดยื่นออกมาข้างหน้า รวมทั้งศาลารายรอบพระวิหาร รวม 4 หลัง เสร็จสมบูรณ์เมื่อปีมะแม พ.ศ. 2438 รวมเวลาที่ปฏิสังขรณ์นาน 8 ปี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะวัดไชโยขึ้นเป็นอารามหลวง
16:00 17:00	15	เยี่ยมชม วัดพิบูลทอง ต.วิหารขาว อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี คุณค่าความงามและความเข้มแข็งของพุทธคุณหลวงพ่อบุญเหลือแห่งธรรมะ พระนักพัฒนาที่ได้รับการกล่าวขานว่าเป็นพระผู้สร้างแห่งเมืองสิงห์ พระผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบภายในวัดจัดแสดงเรื่องราวเกี่ยวประวัติและเครื่องอัฐบริขารของหลวงพ่อบุญเหลือตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน สักการะ พระพุทธสุวรรณมงคลามุนี พระพุทธรูปปางประทานพรที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยประดับด้วยแผ่นกระเบื้องสีทองจากอิตาลี พร้อมชมขนมพื้นเมือง และผลไม้จากสวนเกษตรอำเภอท่าช้าง
17:30	18	เข้าพัก โรงแรมไชยแสงพาเลซ ต.บางพุทรา อ.เมือง จ.สิงห์บุรี
18:30		รับประทานอาหารเย็น และทำกิจกรรมร่วมกัน
21:00		พักผ่อนตามอัธยาศัย
วันที่ 2 ของการเดินทาง		
06:30		ทำบุญตักบาตร – รับประทานอาหารเช้า
08:00		ออกเดินทาง

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
08:30 09:15	6	เยี่ยมชม วัดพระนอนจักรสีห์ ต.จักรสีห์ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ภายในวิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์ขนาดใหญ่ มีพุทธลักษณะแบบสุโขทัย ที่มีความงดงามมาก พระพักตร์หันไปทางทิศเหนือ พระเศียรหันไปทางทิศตะวันออก พระกรขวายื่นไปด้านหน้า ไม่มอพระกรขึ้นรับพระเศียร เหมือนแบบไทย นอกจากนี้ยังมีพระแก้ว พระกาฬ เป็นพระพุทธรูปนั่งศิลา ลงรักปิดทอง และพระนั่งขัดสมาธิเพชร อันศักดิ์สิทธิ์ และมีพุทธลักษณะงดงาม ด้านหน้าวิหารมีต้นสาละลังกาใหญ่ ต้นไม้สำคัญในพุทธประวัติ ผลดอกบานสะพรั่ง อยู่เสมอ
09:30 11:30	13	เยี่ยมชม วัดโพธิ์เก้าต้น อ.ค่ายบางระจัน เยี่ยมเยือนเส้นทางประวัติศาสตร์ระลึกถึงวีรชนชาวบ้านบางระจัน โดยเริ่มจากวัดโพธิ์เก้าต้น และค่ายใหญ่บางระจัน ชมเนินดินแนวก่ายบางระจัน ลำน้ำบางระจัน แนวป้องกันตามธรรมชาติ โดยมีการข่อนไม้ขวาง และต่อไม้ไผ่ให้ได้น้ำ ป้องกันพม่าข้ามลำน้ำมาบุกค่าย จากนั้นไปชม ทุ่งห้วยไผ่-บ้านขุนโลก บริเวณที่เรียกว่า สะดือ 4 ต้น สถานที่แม่ทัพพม่าสุรินทรจอหอ ถูกชาวบ้านบางระจันล้อมฆ่าตายในสนามรบ จากนั้นไปเยี่ยมชมบริเวณที่ตั้ง ค่ายน้อยบางระจัน ค่ายที่นายทอง-แสงใหญ่ตั้งขึ้นมาเพื่อลวงทัพพม่า หลังจากนั้นเข้าเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์วีรชนค่ายบางระจัน เพื่อเก็บรายละเอียดเรื่องราวของวีรชนค่ายบางระจัน กิจกรรม : ตามรอยวีรชนชาวบ้านบางระจัน บรรยายโดย คุณโกศล ชันดีทนต์ ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดสิงห์บุรี
12:00 13:00	20	รับประทานอาหารกลางวัน ร้านราฟิง ร้านอาหารขึ้นชื่อของจังหวัดสิงห์บุรี

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
14:00	87	ถึงหมู่บ้านวัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอก ต.กุดจอก อ.หนองมะโมง จ. ชัยนาท พบการต้อนรับแบบอบอุ่นด้วยการแสดงดนตรีพื้นบ้านแคนของชุมชน ลาวครั้ง และการโชว์เครื่องแต่งกายพื้นเมืองของชุมชน ร่วมศึกษาและเรียนรู้ ประวัติชุมชน สภาพปัจจุบันของชุมชน วัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของ ชุมชน การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีชนชาติลาวครั้ง ภูมิปัญญาที่โดดเด่น ในการทอผ้าขึ้นตีนจกที่มีลวดลายเฉพาะไม่เหมือนใคร ชมการสาธิต ณ ศูนย์ การสาธิตวิถีชีวิตชุมชน ได้แก่ การทอผ้าพื้นเมืองลายโบราณ การสืข้าว และการ ตำข้าวแบบโบราณ การทำข้าวกล้อง และการนวดแผนโบราณคลายปวด เมื่อย
17:30		เข้าพัก โฮมสเตย์บ้านกุดจอก
18:30		รับประทานอาหารเย็น และทำกิจกรรมร่วมกัน
21:00		พักผ่อนตามอัธยาศัย
วันที่ 3 ของการเดินทาง		
06:30		ทำบุญตักบาตร – รับประทานอาหารเช้า
08:00		ออกเดินทาง
09:00 10:00	18	เยี่ยมชมวัดปากคลองมะขามเฒ่า(หลวงปู่ศุข) ต.มะขามเฒ่า อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท พุทธคุณ: “หลวงปู่ศุข”เทพเจ้าแห่งลุ่มน้ำเจ้าพระยา ชัยชนะด้วยความสันติ ด้วยเมตตาตามหานิยาม แคล้วคลาด ปลอดภัย เป็นวัดที่ตั้งอยู่ใกล้สายน้ำบริเวณ ปากคลองมะขามเฒ่า (แม่น้ำท่าจีน) ซึ่งแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยา มีความเด่น ดังในเรื่องของเวทมนต์คาถา พลังพุทธคุณและพลังลี้ลับซึ่งเสด็จใน “กรมหลวง ชมพรเขตอุดมศักดิ์” ได้ถวายตัวเป็นศิษย์เนื่องจากความเลื่อมใสศรัทธาในเรื่อง ของวิชาอาคม เครื่องรางของขลัง และยังได้วาดภาพฝีพระหัตถ์ให้หลวงปู่ศุข เมื่อครั้งสร้างโบสถ์และศาลา

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
10:30 11:30	13	เยี่ยมชม วัดธรรมามูลวรวิหาร ต.ธรรมามูล อ.เมือง จ.ชัยนาท นมัสการหลวงพ่อดุสิตพระพุทธรูปปางห้ามญาติประทับบนฐานรูป ดอกบัว มีรูปพระธรรมจักรปรากฏอยู่กลางฝ่าพระหัตถ์เบื้องขวา ซึ่งเป็น เครื่องหมายแห่งมหาปฐักษณะ (ลักษณะของมหาบุรุษ 32 ประการ ตามคติ อินเดีย เชื่อว่าเป็นลักษณะของพระพุทธเจ้าซึ่งมีความแตกต่างจากคนธรรมดา แสดงถึงบุญบารมีอันสูงส่ง) ต่อมาได้มีการนำสัญลักษณ์ธรรมจักรนี้มาเป็น สัญลักษณ์ตราประจำจังหวัดชัยนาท
12:00 13:00	14	รับประทานอาหารกลางวัน ร้านริมชล อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท รับประทานอาหาร อาหารเมนูปลาสดๆจากธรรมชาติ อาทิ ผัดเผ็ด ทอดกรอบ ต้มยำ ลวกจิ้ม
13:30 15:30	20	เยี่ยมชม วัดพระบรมธาตุวรวิหาร ร่วมห่มผ้าพระบรมธาตุเจดีย์ เพื่อเป็นการ สักการบูชาของคัมภีร์เจ้า โดยเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่ของชาว ชัยนาท เชื่อว่าหากได้ห่มผ้าพระธาตุเจดีย์จะมีความเจริญรุ่งเรืองและเป็นสิริ มงคลกับตนเอง สักการะพระบรมธาตุศักดิ์สิทธิ์ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของ พระพุทธเจ้า เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับการประกอบพิธีพุทธาภิเษกของ พระมหากษัตริย์ มีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่นำมาใช้ประกอบพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เยี่ยมชม พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชัยนาท ต. เมือง.ชัยนาท อ.จ ชัยนาท. ชมอดีตความทรงจำอันรุ่งเรืองสามสมัยประวัติศาสตร์ 3,000ปี กราบ นมัสการหลวงพ่อพะชร พระพุทธรูปโบราณลักษณะนี้มีเพียงชิ้นเดียวใน ประเทศไทยที่มีคุณค่าอันโดดเด่นในศิลปะเชิงช่างชั้นบรมครู เชี่ยวชาญด้าน การหล่อโลหะผสมเครื่องสังคโลก เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องประดับตั้งแต่สมัย ทวารวดีถึงสมัยรัตนโกสินทร์
16:00	190	ออกเดินทางกลับ - แวะซื้อของฝากร้านน้องเปิ้ล อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี หรือ ร้านของฝากหงส์สวัสดิ์ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี
19:00		ถึงกรุงเทพมหานครโดยสวัสดิภาพ

เส้นทางที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

ตาราง 4.28 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
วันแรกของการเดินทาง		
05:30		พร้อมกันที่จุดนัดพบ สถานีบริการน้ำมัน ปตท. ถ.วิภาวดีรังสิต ตรงข้าม ม.หอการค้าไทย
06:00		ออกเดินทางจากกรุงเทพมหานคร ใช้เส้นทางยกระดับดอนเมืองโทลล์เวย์
07:00 07:30	65	รับประทานอาหารเช้า ที่ร้าน McDonald สถานีบริการน้ำมัน ปตท. นิคมอุตสาหกรรม-ไฮเทค อ.บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา
09:30 11:30	127	เยี่ยมชม วัดพระบรมธาตุวรวิหาร ร่วมห่มผ้าพระบรมธาตุเจดีย์ เพื่อเป็นการสักการบูชาของคัมภีร์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่ของชาวจังหวัดชัยนาท เชื่อว่าหากได้ห่มผ้าพระธาตุเจดีย์จะมีความเจริญรุ่งเรืองและเป็นสิริมงคลกับตนเอง สักการะพระบรมธาตุศักดิ์สิทธิ์ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับการประกอบพิธีพุทธาภิเษกของพระมหากษัตริย์ มีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่นำมาใช้ประกอบพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เยี่ยมชม พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติชัยนาทมุนี ต.ชัยนาท อ.เมือง จ.ชัยนาท ชมอดีตความทรงจำอันรุ่งเรืองสามสมัยประวัติศาสตร์ 3,000 ปี กราบนมัสการหลวงพ่อเพชร พระพุทธรูปโบราณลักษณะนี้มีเพียงชิ้นเดียวในประเทศไทยที่มีคุณค่าอันโดดเด่นในศิลปะเชิงช่างชั้นบรมครู เชี่ยวชาญด้านการหล่อโลหะผสมเครื่องสังคโลก เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องประดับตั้งแต่สมัยทวารวดีถึงสมัยรัตนโกสินทร์
12:00 13:00	8	รับประทานอาหารกลางวัน ร้านบ่แซ่บเสิร์ฟ ริมเขื่อนเจ้าพระยา อ.สรรพยา จ.ชัยนาท รับประทานอาหารเมนูปลาสดๆจากธรรมชาติ

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
13:30 14:00	22	เยี่ยมชม วัดพระแก้ว ต.แพรกศรีราชา อ.สรรคบุรี จ.ชัยนาท วัดพระแก้ว เป็นวัดที่มีโบราณสถานสำคัญวัดหนึ่ง มีองค์เจดีย์สี่เหลี่ยมที่มีความงดงาม ภายในวัดมีเจดีย์แบบละโว้ทรงสูงผสมกับเจดีย์ทวาราวดีตอนปลาย ฐานเรือนธาตุแบบลดทอนไม้ เป็นศิลปะสมัยสุโขทัยผสมกับสมัยศรีวิชัย บริเวณด้านหน้าเจดีย์มี วิหารหลวงพ่อดาย ด้านหลังองค์หลวงพ่อดายมี “ทับหลัง” แกะสลักติดอยู่ เป็นภาพจำหลักบนศิลาทรายเป็นรูปพระอิศวรทรงช้างเอราวัณอยู่ในขุมเรือนแก้ว เป็นศิลปะขอมมีอายุกว่าพันปี สันนิษฐานว่าเมื่อขอมเสื่อมอำนาจลงคงจะมีผู้นำโบราณวัตถุชิ้นนี้มาจากที่ใด ที่หนึ่งในอาณาจักรขอมและนำแท่งศิลาทรายที่มีภาพจำหลักพระอิศวรทรงช้างเอราวัณมาแกะเป็นพระพุทธรูปแต่ได้หยาบเศียรข้างเองวางขึ้นด้านบน เพื่อจะบอกเป็นปริศนาธรรมว่า “ผู้ที่ต้องการความสำเร็จสูงสุดเช่นพระพุทธรองค์ จะต้องรู้จักปฏิบัติตนทวนกระแสแห่งโลภะ โทสะ โมหะ ถึงจะพบความสุขในชีวิต”
14:15 16:45	3	เยี่ยมชม อนุสาวรีย์ขุนสรรค์ ตั้งอยู่หน้าว่าการอำเภอสรรคบุรี ขุนสรรค์ "วีรบุรุษแห่งลุ่มแม่น้ำน้อย" เป็นหนึ่งในผู้นำชาวบ้านบางระจันที่ต่อสู้กับพม่าด้วยความกล้าหาญ ขุนสรรค์เป็นวีรชนอาสาป้องกันแผ่นดินคนแรกของอำเภอสรรคบุรี เมื่อ 223 ปีก่อน อนุสาวรีย์มีขนาดสูง 2.50 เมตร- จากนั้นเข้าเยี่ยมชมโบราณสถาน วัดมหาธาตุ ต.แพรกศรีราชา อ.สรรคบุรี จ.ชัยนาท เดิมชื่อว่าวัดพระธาตุ หรือวัดหัวเมือง เป็นวัดเก่าแก่โบราณคู่เมืองแพรกหรือเมืองสรรค์ ที่ก่อสร้างขึ้นมา ก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยา มีโบราณสถานที่น่าสนใจ และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จประพาสและทรงมีลายพระหัตถ์บันทึกไว้ โบราณสถานที่น่าสนใจและมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ นอกจากนั้นยังมีพระพุทธรูปศิลปะแบบลพบุรีและแบบอยุธยาตอนต้น ภายในวัดยังมี พิพิธภัณฑสถานหลวงพ่อบัณฑิต ซึ่งเก็บรักษาสิ่งของโบราณที่ทรงคุณค่าไว้
17:00	6	เข้าที่พัก ๑๑๑ รีสอร์ท แอนด์สปา ต.แพรกศรีราชา อ.สรรคบุรี จ.ชัยนาท
18:30		รับประทานอาหารเย็น และทำกิจกรรมร่วมกัน
21:00		พักผ่อนตามอัธยาศัย

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
วันที่ 2 ของการเดินทาง		
06:30		ทำบุญตักบาตร – รับประทานอาหารเช้า
08:00		ออกเดินทาง
08:30 09:30	40	เยี่ยมชม วัดเขานางบวช อ.เดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี ตั้งอยู่บนเขานางบวช หรือจะเดินขึ้นบันได 249 ขั้น ไปจนถึงยอดเขาก็ได้ พระอาจารย์ธรรมโชติเป็นพระที่มีความสำคัญในศิษย์ชาวบ้านบางระจัน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านเครื่องรางของขลัง ชาวบ้านบางระจันจึงนิมนต์ไปเป็นขวัญและกำลังใจในการสู้รบกับพม่า ภายในวิหารพระอาจารย์ธรรมโชติประดิษฐานรอยพระพุทธรูปด้านนอกวิหารจะเห็น เจดีย์หินแผ่น เป็นหินแผ่นบางๆ วางซ้อนเป็นรูปเจดีย์ขนาดไม่สูงมากตั้งอยู่ติดกับวิหาร ในโบสถ์หลังใหม่มีรูปปั้นอาจารย์ธรรมโชติเมื่อยืนอยู่บนยอดเขาสามารถชมทิวทัศน์ อันสวยงามของอำเภอเดิมบางนางบวชได้อย่างทั่วถึง
10:00 11:30	34	เยี่ยมชมแหล่ง โบราณสถานเตาแม่น้ำน้อย – วัดพระปรารค์ บ้านโคกหม้อ ต.เชิงกลัด อ.บางระจัน ชมโบราณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เตาเผาแม่น้ำน้อย พร้อมทั้งเยี่ยมชมโบราณสถานวัดพระปรารค์ ในบริเวณเดียวกัน กิจกรรม : ให้นักท่องเที่ยวทดลองปั้นหม้อขนาดเล็ก เพื่อเป็นที่ระลึก
12:00 13:00	10	ร้านแม่ลาการ้อง ต.ทับยา อ.เมือง จ.สิงห์บุรี รับประทานอาหารกลางวันริมน้ำแม่ลา ชิมปลาช่อนแม่ลาที่หอมหวาน และอาหารปลาหลากหลายชนิด

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
13:00 15:30	28	เยี่ยมชมวัดโพธิ์เก้าต้น อ.ค่ายบางระจัน เยี่ยมเยือนเส้นทางประวัติศาสตร์ ระลึกถึงวีรชนชาวบ้านบางระจัน โดยเริ่มจากวัดโพธิ์เก้าต้น และค่ายใหญ่ บางระจัน ชมเนินดินแนวก่ายบางระจัน ลำน้ำบางระจัน แนวป้องกันตามธรรมชาติ โดยมีการซ่อนไม้ขวาง และต่อไม้ให้อยู่ได้น้ำ ป้องกันพม่าข้ามลำน้ำมาบุกค่าย จากนั้นไปชมทุ่งห้วยไผ่-บ้านขุนโลก บริเวณที่เรียกว่า สะดือ 4 ต้น สถานที่แม่ทัพพม่าสุรินทรจ่อช่อง ถูกชาวบ้านบางระจันล้อมฆ่าตายในสนามรบ จากนั้นไปเยี่ยมชมบริเวณที่ตั้ง ค่ายน้อยบางระจัน ค่ายที่นายทอง-แสงใหญ่ตั้งขึ้นมาเพื่อลวงทัพพม่า หลังจากนั้นเข้าเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์วีรชนค่ายบางระจัน เพื่อเก็บรายละเอียดเรื่องราวของวีรชนค่ายบางระจัน กิจกรรม : ตามรอยวีรชนชาวบ้านบางระจัน บรรยายโดย คุณโกศล ชันดีทนต์ ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดสิงห์บุรี
16:00 17:00	15	เยี่ยมชมวัดพระนอนจักรสีห์ ต.จักรสีห์ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ภายในวิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์ขนาดใหญ่ มีพุทธลักษณะแบบสุโขทัย ที่มีความงดงามมาก พระพักตร์หันไปทางทิศเหนือ พระเศียรหันไปทางทิศตะวันออก พระกรขวายื่นไปด้านหน้า ไม่งอพระกรขึ้นรับพระเศียร เหมือนแบบไทย นอกจากนี้ยังมีพระแก้ว พระกาฬ เป็นพระพุทธรูปนั่งศิลา ลงรักปิดทอง และพระนั่งขัดสมาธิเพชร อันศักดิ์สิทธิ์ และมีพุทธลักษณะงดงาม ด้านหน้าวิหารมีต้นสาละลังกาใหญ่ ต้นไม้สำคัญในพุทธประวัติ ผลิดอกบานสะพรั่ง อยู่เสมอ
17:30	7	เข้าที่พัก โรงแรมไชยแสงพาเลซ ต.บางพุทรา อ.เมือง จ.สิงห์บุรี
18:30		รับประทานอาหารเย็น และทำกิจกรรมร่วมกัน
21:00		พักผ่อนตามอัธยาศัย
วันที่ 3 ของการเดินทาง		
06:30		ทำบุญตักบาตร – รับประทานอาหารเช้า

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
08:00		ออกเดินทาง
09:00 09:30	30	เยี่ยมชมบ้านเดิมของวีรชนบางระจัน บ้านสีบัวทอง อ.แสวงหา จ.อ่างทอง บ้านสีบัวทอง เป็นชาตภูมิของนายแท่น นายอิน นายเมือง ผู้เป็นวีรบุรุษคน สำคัญของศึกบางระจัน ชมอนุสรณ์สถานวีรชนคนสีบัวทอง
10:00 10:30	20	เยี่ยมชม พระตำหนักคำหยาด ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลคำหยาด สภาพปัจจุบันมี เพียงผนัง 4 ด้าน ตัวอาคารตั้งโดดเด่นอยู่กลางทุ่งนา ก่อด้วยอิฐถือปูนขนาด กว้าง 10 เมตร ยาว 20 เมตร ยังคงเห็นเค้าความสวยงามทางด้านศิลปกรรม เช่น ลวดลายประดับซุ้มจรนำหน้าต่าง มีมุขเด็จด้านหน้าและด้านหลัง ภายใน ทาดินแดง ปูพื้นกระดานปัจจุบันนี้กรมศิลปากรได้บูรณะ และขึ้นทะเบียน พระตำหนักคำหยาดเป็นโบราณสถานไว้แล้ว
10:45 11:15	3	วัดโพธิ์ทอง อยู่ที่บ้านโพธิ์ทอง ตำบลคำหยาด ในพระราชพงศาวดารกล่าวว่า วัดโพธิ์ทองเป็นวัดที่กรมขุนพรพินิต (เจ้าฟ้าอุทุมพร หรือขุนหลวงหาวัด) เสด็จ มาผนวช วัดแห่งนี้ รัชกาลที่ 6 เคยเสด็จมาประทับร้อนเมื่อคราวเสด็จประพาส ลำน้ำน้อย ลำน้ำใหญ่ มณฑลกรุงเก่า เมื่อ พ.ศ. 2459
11:30 13:00	12	ร้านอาหารนิรมิต ต.ศาลเจ้าโรงทอง อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง รับประทานอาหารกลางวัน และชมการสาธิตการทำขนมไทยแหล่งผลิต ขนมโบราณรสชาติละมุน กิจกรรม : ทดลองทำขนมไทยโบราณเกสรดอกลำเจียก

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
13:30 14:00	7	เยี่ยมชม วัดสี่ร้อย ต.สี่ร้อย อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน้อยแฉะกราบนมัสการพระพุทธรูปองค์ใหญ่ปางป่าเลไลยก์ กล่าวกันว่า หลวงพ่อวัดสี่ร้อยมีโลหิตไหลออกมาจากพระนาสิก เป็นวัดที่สร้างเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับ ขุนรองปลัดชู กรมการเมืองวิเศษชัยชาญซึ่งเป็นผู้รู้วิทยาคม คุมพรรคพวกชาววิเศษชัยชาญเป็นกองอาทมาต ทหารกองนี้จะคงทน จะยิงจะฟันอย่างไรก็ไม่เข้า กองอาทมาตของขุนรองปลัดชู จำนวน 400 คนได้ปะทะกับกองทัพพม่าที่เมืองกุยบุรี ซึ่งมีกำลังราว 8,000 คน ตั้งแต่เข้าจรดเที่ยงก็ยังไม่แพ้ชนะ ด้วยจำนวนที่น้อยกว่า และไม่ได้รับกำลังเสริมจากทัพของพระยารัตนาธิเบศร์ แต่ได้รับไพร่พลจากทัพหลักเป็นกองหนุนสมทบอีก 500 คน กองอาทมาตจึงตกอยู่ในสภาพเสียเปรียบเพราะความอ่อนล้า และถูกฝ่ายตรงข้ามไล่ต้อนลงทะเลฆ่าฟันจนเสียชีวิตทั้งหมดในวันนั้น
14:30 15:00	6	เยี่ยมชม อนุสาวรีย์นายทองแก้ว-นายดอก อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง อนุสาวรีย์ นายดอกนายทองแก้ว ประดิษฐานอยู่บริเวณวัดวิเศษชัยชาญ เป็นรูปนายดอกและนายทองแก้ว ในชุดยืนออกรบยื่นเคียวคู่อยู่ด้วยกัน
16:00 16:30	40	เยี่ยมชม วัดโพธิ์พระเจ้าตากสินมหาราช ตั้งอยู่ที่ อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นที่ตั้งของค่ายโพธิ์สามต้น ค่ายใหญ่พม่าที่สร้างไว้เพื่อควบคุมกรุงศรีอยุธยาหลังจากกรุงแตก โดยมีสุกี้เป็นแม่ทัพ อยู่ในเขต และบริเวณใกล้เคียงกันเป็นที่ตั้งของ วัดสพสวรรค์ ซึ่งเคยเป็นที่ตั้งค่ายของ เนเมียวสีหบดี ใช้บัญชาการรบ จนสามารถตีค่ายบางระจันแตก
16:30	90	ออกเดินทางกลับ แวะซื้อของฝาก
18:30		ถึงกรุงเทพมหานครโดยสวัสดิภาพ

เส้นทางที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

ตาราง 4.29 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
วันแรกของการเดินทาง		
05:30		พร้อมกันที่จุดนัดพบ สถานีบริการน้ำมัน ปตท. ถ.วิภาวดีรังสิต ตรงข้าม ม.หอการค้าไทย
06:00		ออกเดินทางจากกรุงเทพมหานคร ใช้เส้นทางยกระดับดอนเมืองโทลล์เวย์
07:00 07:30	65	รับประทานอาหารเช้า ที่ร้าน McDonald สถานีบริการน้ำมัน ปตท. นิคมอุตสาหกรรม-ไฮเทค อ.บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา
09:00 11:30	73	เยี่ยมชม-ทำกิจกรรม วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรรำมะสัก ต.รำมะสัก อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง พบกับวิทยากรท้องถิ่น “ คุณป้าสัจด์ พรหมเมศ ” ผู้ก่อตั้ง วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมรำมะสัก และอาสาพาชมสวนสมุนไพร อาทิเช่น มะรุม ข่า ตะไคร้ ไพล หลังจากนั้นนักท่องเที่ยวทุกท่านจะได้ปลูก มะรุม ที่เรียกว่า “การหยอดมะรุม” ต่อด้วยเดินทางเข้าชมแหล่งผลิต และ แปรรูปสมุนไพร จนออกมาได้เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่มีคุณภาพต่อมาทางกลุ่ม แม่บ้าน จะมีกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวทุกท่านได้มีส่วนร่วมกับทางกลุ่ม แม่บ้าน นั่นก็คือ การสอนทำลูกประคบสมุนไพร โดยทางกลุ่มแม่บ้านจะมี วิทยากรซึ่งเป็นคนในกลุ่ม อธิบายส่วนผสมที่ใส่ลงในผ้าที่ห่อลูกประคบและมีการสาธิต รวมถึงการสอนทำ อย่างเป็นขั้นตอน กิจกรรมสร้างสรรค์ : ห่อลูกประคบสมุนไพร และ เรียนรู้การผลิตสินค้าสมุนไพรตั้งแต่ปลูกจนเสร็จสิ้นขบวนการออกมาเป็นผลิตภัณฑ์
12:00 13:00	21	ร้านอาหารนิรมิต ต.ศาลเจ้าโรงทอง อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง รับประทานอาหารกลางวัน และชมการสาธิตการทำขนมไทยแหล่งผลิต ขนมโบราณรสชาติละมุน กิจกรรม : ทดลองทำขนมไทยโบราณเกสรดอกลำเจียก

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
13:30 16:00	30	เดินทางสู่ อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี การศึกษาและเรียนรู้ขั้นตอนการทำขนม “กล้วยน้ำว้าตาลสด” ขนมขึ้นชื่อของจังหวัดสิงห์บุรี เป็นขนมไทยโบราณ รสชาติหวานมีกลิ่นหอมจากน้ำตาลโตนด ส่วนผสมทุกชนิดได้มาจากธรรมชาติ และเยี่ยมชมสวนเกษตร สวนชมพูทองสามสี สวนกระท้อน อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี กิจกรรม : ทดลองทำขนมกล้วยน้ำว้าตาลสด
17:30	70	เข้าพัก แพนตาซีรีสอร์ท ต.บ้านกล้วย อ.เมือง จ.ชัยนาท
18:30		รับประทานอาหารเย็น และทำกิจกรรมร่วมกัน ร่วมรับประทานอาหารเย็น พร้อมกับชม การแสดงรำมะนา ซึ่งถือเป็นศิลปะการแสดงของไทยภาคกลางที่ ขึ้นชื่อของ จ.ชัยนาท หลังจากนั้นร่วมพูดคุยกับปราชญ์ ท้องถิ่น
21:00		พักผ่อนตามอัธยาศัย
วันที่ 2 ของการเดินทาง		
06:30		ทำบุญตักบาตร – รับประทานอาหารเช้า
08:00		ออกเดินทาง
08:15 09:15	30	สวนส้มโอลุงอานนท์ ซึ่งอยู่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยา ต.ศิลาदान อ.มโนรมย์ ชม สวนส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา ส้มโอพันธุ์ดีประจำจังหวัดชัยนาท ตรง บริเวณคู้่งน้ำ สวยงามน่าประทับใจมาก ทั้งเสน่ห์ของสายน้ำเจ้าพระยา ชม สวนเกษตรแบบผสมผสาน มีทั้งแปลงแตงกวา กล้วยฝักยาว ให้นักท่องเที่ยว เลือกเก็บได้ตามชอบใจ
09:30 12:30	8	เยี่ยมชม และทำกิจกรรม ณ.วิสาหกิจชุมชนจักสาน บ้านท่าแขก ต.ศิลาदान อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท ซึ่งเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ติดริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา รับฟัง การบรรยายเกี่ยวกับการจักสาน ซึ่งเป็นอาชีพของคนในชุมชนบ้านท่าแขก กำเนิดของการจักสาน ไม้พันธุ์ดีวิธีการจักสานผลิตภัณฑ์จากการจักสาน กิจกรรม ทดลองทำการจักสานจากไม้ไผ่ ซึ่งเป็นวัสดุจากชุมชน พร้อม รับประทานอาหารกลางวัน (ผัดไทโบราณ – น้ำสมุนไพร)

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
13:00 15:00	3	เปลี่ยนบรรยากาศ จากการเดินทางทางรถยนต์ ลงเรือที่ท่าหน้าของ โรงแรมอหิวตวัน ลองชมวิถีชีวิตริมน้ำเจ้าพระยา ที่ทำการเกษตรแถบริมแม่น้ำ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวมุขมชนริมแม่น้ำพร้อมทั้ง ลองเรือชมทิวทัศน์ของ เขื่อนเจ้าพระยา ซึ่งตั้งอยู่อำเภอสรรพยา เป็นเขื่อนทดน้ำขนาดใหญ่ที่สร้างขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศไทย เพื่อใช้ประโยชน์ทางด้านการชลประทานการทดน้ำเพื่อการเกษตร อนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ และผลิตกระแสไฟฟ้าใช้ภายในจังหวัดล่องลงไปทางด้านบนเหนือเขื่อนเจ้าพระยา จะมีวัดที่สำคัญของจังหวัดชัยนาท อีกหนึ่งวัด คือ วัดพระบรมธาตุวรวิหาร จะมีท่าเทียบเรือ อยู่ทางฝั่งน้ำด้านซ้ายมือ
15:00 16:30	25 (ทางหลวง)	ถึงท่าเรือ วัดพระบรมธาตุวรวิหาร ร่วมห่มผ้าพระบรมธาตุเจดีย์ เพื่อเป็นการสักการบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่ของชาวจังหวัดชัยนาท เชื่อว่าหากได้ห่มผ้าพระธาตุเจดีย์จะมีความเจริญรุ่งเรืองและเป็นสิริมงคลกับตนเอง สักการะพระบรมธาตุศักดิ์สิทธิ์ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับการประกอบพิธีพุทธาภิเษกของพระมหากษัตริย์ มีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่นำมาใช้ประกอบพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติไม่มีเหือดหาย เยี่ยมชม พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชัยนาท ญี ด.ชัยนาท อ.เมือง จ.ชัยนาท ชมอดีตความทรงจำอันรุ่งเรืองสามสมัยประวัติศาสตร์ 3,000 ปี กราบนมัสการหลวงพ่อเพชร พระพุทธรูปโบราณลักษณะนี้มีเพียงชิ้นเดียวในประเทศไทยที่มีคุณค่าอันโดดเด่นในศิลปะเชิงช่างชั้นบรมครู เชี่ยวชาญด้านการหล่อโลหะผสมเครื่องสังคโลก เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องประดับตั้งแต่สมัยทวารวดีถึงสมัยรัตนโกสินทร์
17:30	54	เข้าที่พัก โรงแรมไชยแสงพาเลซ ต.บางพุทรา อ.เมือง จ.สิงห์บุรี
18:30		รับประทานอาหารเย็น และทำกิจกรรมร่วมกัน
21:00		พักผ่อนตามอัธยาศัย
วันที่ 3 ของการเดินทาง		
06:30		ทำบุญตักบาตร – รับประทานอาหารเช้า
08:00		ออกเดินทาง

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
08:30 09:00	6	เยี่ยมชม วัดพระนอนจักรสีห์ ต.จักรสีห์ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ภายในวิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์ขนาดใหญ่ มีพุทธลักษณะแบบสุโขทัย ที่มีความงดงามมาก พระพักตร์หันไปทางทิศเหนือ พระเศียรหันไปทางทิศตะวันออก พระกรขวายื่นไปด้านหน้า ไม่อพระกรขึ้นรับพระเศียร เหมือนแบบไทย นอกจากนี้ยังมีพระแก้ว พระกาฬ เป็นพระพุทธรูปนั่งศิลา ลงรักปิดทอง และพระนั่งขัดสมาธิเพชร อันศักดิ์สิทธิ์ และมีพุทธลักษณะงดงาม ด้านหน้าวิหารมีต้นสาละลังกาใหญ่ ต้นไม้สำคัญในพุทธประวัติ ผลดอกบานสะพรั่ง อยู่เสมอ
09:30 10:00	13	เยี่ยมชม วัดพิบูลทอง ต.วิหารขาว อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี คุณค่าความงามและความเข้มแข็งของพุทธคุณหลวงพ่อบุญ พลังแห่งธรรมะ พระนักพัฒนาที่ได้รับการกล่าวขานว่าเป็นพระผู้สร้างแห่งเมืองสิงห์ พระผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ภายในวัดจัดแสดงเรื่องราวเกี่ยวประวัติและเครื่องอัฐบริขารของหลวงพ่อบุญ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน สักการะ พระพุทธรุธรรมมงคลนามณี พระพุทธรูปปางประทานพรที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยประดับด้วยแผ่นกระเบื้องสีทองจากอิตาลี พร้อมชมขนมพื้นเมือง และผลไม้จากสวนเกษตรอำเภوتاช้าง
10:30 13:00	8	เยี่ยมชมสวนเกษตร อำเภوتاช้าง พร้อมชมขนมพื้นเมือง และผลไม้ จากสวนเกษตรอำเภوتاช้าง หลากหลายพันธุ์มีกระถอน ลั่นจี่ มังคุด มะไฟ โดยเฉพาะชมพูทองสามสี เป็นที่นิยมเนื่องจากผลขนาดใหญ่ รสชาติหวาน เนื้อฉ่ำน้ำ เมื่อเคี้ยวแล้วไม่เป็นกาก พร้อมทานอาหารกลางวันในรูปแบบสัมผัสธรรมชาติ
13:30 16:00	5	การศึกษา และเรียนรู้ขั้นตอนการทำขนม “ ถ้วยฟูน้ำตาลสด ” ที่กลุ่มทำขนมถ้วยฟูน้ำตาลสดเสมาทอง ต.เสมาทอง อ.ท่าช้าง จ.สิงห์บุรี ขนมขึ้นชื่อของจังหวัดสิงห์บุรี เป็นขนมไทยโบราณ รสชาติหวานมีกลิ่นหอมจากน้ำตาลโดนดส่วนผสมทุกชนิดได้มาจากธรรมชาติ กิจกรรม : ทดลองทำขนมถ้วยฟูน้ำตาลสด
16:00	132	ออกเดินทางกลับ - แวะซื้อของฝาก เช่น ปลาแดดเดียว ปลาร้า สีนค้ำพื้นเมือง
18:30		เดินทางถึงกรุงเทพมหานครโดยสวัสดิภาพ

เส้นทางที่ 4 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และ ชัยนาท

ตาราง 4.30 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และเกษตร จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และ ชัยนาท

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
วันแรกของการเดินทาง		
05:30		พร้อมกันที่จุดนัดพบ สถานีบริการน้ำมัน ปตท. ถ.วิภาวดีรังสิต ตรงข้าม ม.หอการค้าไทย
06:00		ออกเดินทางจากกรุงเทพมหานคร ใช้เส้นทางยกระดับดอนเมืองโทลล์เวย์
07:00 07:30	65	รับประทานอาหารเช้า ที่ร้าน McDonald สถานีบริการน้ำมัน ปตท. นิคมอุตสาหกรรม-ไฮเทค อ.บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา
09:30 10:30	152	สวนส้มโอลุงอานนท์ ซึ่งอยู่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยา ต.ศิลาदान อ.มโนรมย์ ชม สวนส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา ส้มโอพันธุ์ดีประจำจังหวัดชัยนาท ตรงบริเวณคู้่งน้ำ สวยงามน่าประทับใจมาก ทั้งเสน่ห์ของสายน้ำเจ้าพระยา ชมสวนเกษตรแบบผสมผสาน มีทั้งแปลงแตงกวา ถั่วฝักยาว ให้นักท่องเที่ยวเลือกเก็บได้ตามชอบใจ
10:45 11:45	8	เยี่ยมชม และทำกิจกรรม ณ.วิสาหกิจชุมชนจักสาน บ้านท่าแขก ต.ศิลาदान อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท ซึ่งเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ติดริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา รับฟังการบรรยายเกี่ยวกับการจักสาน ซึ่งเป็นอาชีพของคนในชุมชน บ้านท่าแขก กำเนิดของการจักสาน ไม้พันธุ์ดีวิธีการจักสานผลิตภัณฑ์จากการจักสาน กิจกรรม ทดลองทำการจักสานจากไม้ไผ่ ซึ่งเป็นวัสดุจากชุมชน พร้อมรับประทานอาหารกลางวัน (ผัดไทโบราณ – น้ำสมุนไพร)
12:00 13:00	3	รับประทานอาหารกลางวัน ครัวทลิน ต.ศิลาदान อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท ทานอาหารปรุงจากปลาสดๆ ในกระชังที่เลี้ยงริมแม่น้ำเจ้าพระยา

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
13:00 15:00	25 (ทางหลวง)	เปลี่ยนบรรยากาศ จากการเดินทางทางรถยนต์ ลงเรือที่ท่าหน้าของ ครัวหลิน ลองชมวิถีชีวิตริมน้ำเจ้าพระยา ที่ทำการเกษตรแถบริมแม่น้ำ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวมุขชนริมแม่น้ำพร้อมทั้ง ล่องเรือชมทิวทัศน์ของ เขื่อนเจ้าพระยา ซึ่งตั้งอยู่อำเภอสรรพยา เป็นเขื่อนทดน้ำขนาดใหญ่ที่สร้างขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศไทย เพื่อใช้ประโยชน์ทางด้านการชลประทานการทดน้ำเพื่อการเกษตร อนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ และผลิตกระแสไฟฟ้าใช้ภายในจังหวัดล่องลงไปทางด้านบนเหนือเขื่อนเจ้าพระยาจะมีวัดที่สำคัญของจังหวัดชัยนาท อีกหนึ่งวัด คือ วัดพระบรมธาตุวรวิหาร จะมีท่าเทียบเรือ อยู่ทางฝั่งน้ำด้านซ้ายมือ
15:00 16:30		ถึงท่าเรือ วัดพระบรมธาตุวรวิหาร ร่วมห่มผ้าพระบรมธาตุเจดีย์ เพื่อเป็นการสักการบูชาของคัมภีร์เจ้าสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่ของชาวจังหวัดชัยนาท เชื่อว่าหากได้ห่มผ้าพระธาตุเจดีย์จะมีความเจริญรุ่งเรืองและเป็นสิริมงคลกับตนเอง สักการะพระบรมธาตุศักดิ์สิทธิ์ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับการประกอบพิธีพุทธาภิเษกของพระมหากษัตริย์ มีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่นำมาใช้ประกอบพิธีคือ พระพิพัฒน์สัตยา ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เยี่ยมชม พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชัยนาท ๓.ชัยนาท อ.เมือง จ.ชัยนาท ชมอดีตความทรงจำอันรุ่งเรืองสามสมัยประวัติศาสตร์ 3,000 ปี กราบนมัสการหลวงพ่อเพชร พระพุทธรูปโบราณลักษณะนี้มีเพียงชิ้นเดียวในประเทศไทยที่มีคุณค่าอันโดดเด่นในศิลปะเชิงช่างชั้นบรมครู เชี่ยวชาญด้านการหล่อโลหะผสมเครื่องสังคโลก เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องประดับตั้งแต่สมัยทวารวดีถึงสมัยรัตนโกสินทร์
17:00	8	เข้าพัก บ้านน้องกันต์โฮมสเตย์ อ.เมือง จ.ชัยนาท สัมผัสบรรยากาศร่มรื่น เรียบง่าย แต่อบอุ่น
18:00		รับประทานอาหาร และทำกิจกรรมร่วมกัน
21:00		พักผ่อนตามอัธยาศัย
วันที่ 2 ของการเดินทาง		
06:30		ทำบุญตักบาตร – รับประทานอาหารเช้า

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
08:00		ออกเดินทาง
09:00 11:30	30	เยี่ยมชมแหล่งโบราณสถานเตาแม่น้ำน้อย – วัดพระปรางค์ บ้านโคกหม้อ ต.เชิงกลัด อ.บางระจัน ชมโบราณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เตาเผาแม่น้ำน้อย พร้อมทั้งเยี่ยมชมโบราณสถานวัดพระปรางค์ ในบริเวณเดียวกัน กิจกรรม : ให้นักท่องเที่ยวทดลองปั้นหม้อขนาดเล็ก เพื่อเป็นที่ระลึก
12:00 13:00	10	ร้านแม่ลาการร้อง ต.ท่ายา อ.เมือง จ.สิงห์บุรี รับประทานอาหารกลางวัน ริมน้ำแม่ลา ชิมปลาช่อนแม่ลาที่หอมหวาน และอาหารปลาหลากหลายชนิด
13:30 16:00	28	เยี่ยมชม วัดโพธิ์เก้าต้น อ.ค่ายบางระจัน เยี่ยมเยือนเส้นทางประวัติศาสตร์ ระลึกถึงวีรชนชาวบ้านบางระจัน โดยเริ่มจากวัดโพธิ์เก้าต้น และค่ายใหญ่ บางระจัน ชมเนินดินแนวค่ายบางระจัน ลำน้ำบางระจัน แนวป้องกันตามธรรมชาติ โดยมีการซ่อนไม้ขวาก และต่อไม้ให้อยู่ใต้น้ำ ป้องกันพม่าข้ามลำน้ำมาบุกค่าย จากนั้นไปชม ทุ่งห้วยไผ่-บ้านขุนโลก บริเวณที่เรียกว่า สะดือ 4 ต้น สถานที่แม่ทัพพม่าสุรินทรจ่อช่อง ถูกชาวบ้านบางระจันล้อมฆ่าตายในสนามรบ จากนั้นไปเยี่ยมชมบริเวณที่ตั้ง ค่ายน้อยบางระจัน ค่ายที่นายทอง-แสงใหญ่ตั้งขึ้นมาเพื่อลวงทัพพม่า หลังจากนั้นเข้าเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์วีรชนค่ายบางระจัน เพื่อเก็บรายละเอียดเรื่องราวของวีรชนค่ายบางระจัน กิจกรรม : ตามรอยวีรชนชาวบ้านบางระจัน บรรยายโดย คุณโกศล ชันติทานต์ ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดสิงห์บุรี

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
16:30 17:00	8	เยี่ยมชม วัดพระนอนจักรสีห์ ต.จักรสีห์ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ภายในวิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์ขนาดใหญ่ มีพุทธลักษณะแบบสุโขทัย ที่มีความงดงามมาก พระพักตร์หันไปทางทิศเหนือ พระเศียรหันไปทางทิศตะวันออก พระกรขวายื่นไปด้านหน้า ไม่อ่พระกรขึ้นรับพระเศียร เหมือนแบบไทย นอกจากนี้ยังมีพระแก้ว พระกาฬ เป็นพระพุทธรูปนั่งศิลา ลงรักปิดทอง และพระนั่งขัดสมาธิเพชร อันศักดิ์สิทธิ์ และมีพุทธลักษณะงดงาม ด้านหน้าวิหารมีต้นสาละลังกาใหญ่ ต้นไม้สำคัญในพุทธประวัติ ผลิดอกบานสะพรั่ง อยู่เสมอ
17:00	6	เข้าที่พัก โรงแรมไชยแสงพาเลซ ต.บางพุทรา อ.เมือง จ.สิงห์บุรี
18:30		รับประทานอาหารเย็น และทำกิจกรรมร่วมกัน
21:00		พักผ่อนตามอัธยาศัย
วันที่ 3 ของการเดินทาง		
06:30		ทำบุญตักบาตร – รับประทานอาหารเช้า
08:00		ออกเดินทาง
09:00 10:00	25	เยี่ยมชม วัดไชโยวรวิหาร เดิมเป็นวัดราษฎร์โบราณ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 4 สมเด็จพระพุทธามาจารย์ (โต พรหมรังสี) แห่งวัดระฆังโฆสิตาราม ได้สร้างพระพุทธรูปปางสมาธิองค์ใหญ่เป็นปูนขาวไม่ปิดทองไว้กลางแจ้ง ณ วัดแห่งนี้ ในสมัยรัชกาลที่ 5 พระองค์ได้เสด็จมานมัสการและโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์วัดไชโย ในปี พ.ศ. 2430 ระหว่างการลงรากพระวิหารทำให้องค์หลวงพ่อโตพังลงมาจึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างหลวงพ่อโตขึ้นใหม่ตามแบบหลวงพ่อโต วัดกัลยาณมิตร แล้วพระราชทานนามว่า “พระมหาพุทธรพิมพ์” สร้างพระวิหารเป็นเรือนองค์พระพุทธรูป ความสูง 1 เส้นเศษ สร้างพระอุโบสถเป็นมุขลดยื่นออกมาข้างหน้า รวมทั้งศาลารายรอบพระวิหาร รวม 4 หลัง เสร็จสมบูรณ์เมื่อปีมะแม พ.ศ. 2438 รวมเวลาที่ปฏิสังขรณ์นาน 8 ปี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะวัดไชโยขึ้นเป็นอารามหลวง

เวลา (น.)	ระยะทาง (กม.)	จุดหมาย
10:30 11:30	12	เยี่ยมชม วัดขุนอินทประมูล ต.อินทประมูล อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง กราบนมัสการพระพุทธรูปไสยาสน์ที่ยาวที่สุด ประดิษฐานอยู่กลางแจ้ง นามว่า พระพุทธรูปไสยาสน์ขุนอินทประมูล มีพุทธลักษณะที่งดงามได้สัดส่วน ยิ้ม ละไม สงบเยือกเย็นน่าสักการะยิ่งนัก
12:00 13:00	15	ร้านอาหารนิรมิต ต.ศาลเจ้าโรงทอง อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง รับประทานอาหารกลางวัน และชมการสาธิตการทำขนมไทยแหล่งผลิต ขนมโบราณรสชาติละมุน กิจกรรม : ทดลองทำขนมไทยโบราณเกสรดอกลำเจียก
13:30 15:30	22	เยี่ยมชม-ทำกิจกรรม วิสาหกิจชุมชนสมุนไพร รำมะสัก ต.รำมะสัก อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง พบกับวิทยากรท้องถิ่น “คุณป้าสัจด์ พรหมเมศ” ผู้ก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรำมะสัก และอาสาพาชมสวน สมุนไพร อาทิเช่น มะรุม ข่า ตะไคร้ ไพล หลังจากนั้นนักท่องเที่ยวทุกท่าน จะได้ปลูกมะรุม ที่เรียกว่า “การหยอดมะรุม” ต่อด้วยเดินทางเข้าชมแหล่ง ผลิต และแปรรูปสมุนไพร จนออกมาได้เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่มีคุณภาพ ต่อมาทางกลุ่มแม่บ้าน จะมีกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวทุกท่านได้มีส่วน ร่วมกับ ทางกลุ่มแม่บ้าน นั่นก็คือ การสอนทำลูกประคบสมุนไพร โดยทาง กลุ่มแม่บ้านจะมีวิทยากรซึ่งเป็นคนในกลุ่ม อธิบายส่วนผสมที่ใส่ลงในผ้าที่ ห่อลูกประคบ และสอนทำ อย่างเป็นขั้นตอน กิจกรรมสร้างสรรค์ : ห่อลูกประคบสมุนไพร และ เรียนรู้การผลิตสินค้า สมุนไพรตั้งแต่ปลูกจนเสร็จสิ้นขบวนการออกมาเป็นผลิตภัณฑ์
16:00 17:00	26	เยี่ยมชม วัดม่วง ต.ไผ่จำศีล อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง สักการะ “พระพุทธรูปมหาวันมรินทร์ศากยมุนีศรีวิเศษชัยชาญ” พุทธลักษณะ งดงามสีทองอร่าม และชมพระอุโบสถที่มีความวิจิตรงดงามล้อมรอบด้วย กลีบบัวปูนปั้น นมัสการพระพุทธรูปเนื้อเงินแท้ประดิษฐานในวิหารแก้ว พร้อมเลือกซื้อสินค้า OTOP ผลิตภัณฑ์ของดีเมืองอ่างทองภายในบริเวณวัด
17:00	120	เดินทางกลับกรุงเทพมหานคร แวะซื้อของฝาก
19:00		เดินทางถึงกรุงเทพมหานครโดยสวัสดิภาพ

7. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตามเส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร

7.1 เส้นทางเสปียงธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กิจกรรม “พุทธะ เส้นทางแสงบุญ”

การท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม หมายถึง เป็นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคม และมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี อ่างทองในอดีตนั้นมีผู้คนอาศัยอยู่มาเนิ่นนานหลายร้อยปี เพราะท้องที่ของอ่างทองเป็นที่ราบลุ่มลักษณะคล้ายอ่างไม่มีภูเขา ป่า หรือแร่ธาตุ ได้รับการหล่อเลี้ยงจากแม่น้ำ 2 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำน้อย ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ได้อาศัยทำการเพาะปลูก อุปโภคบริโภค และคมนาคมตลอดมา

ในยุคปัจจุบัน การแข่งขันในตลาดโลกได้ให้ความสำคัญในการนำเอาวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตนจำหน่ายเพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง ซึ่งสอดคล้องกับกระแสเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) ที่กำลังมาแรง การท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม จึงเน้นกิจกรรมในจังหวัดอ่างทอง โดยการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เชิงศาสนา การส่งเสริมการท่องเที่ยวในมิติทางศาสนาควบคู่ไปกับการสนับสนุนให้มีการพัฒนาจิตใจ โดยผลักดันให้มีการนำทุนทางวัฒนธรรมมรดกแห่งแผ่นดินที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว มาใช้ในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ได้ โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ “พุทธะ-เส้นทางแสงบุญ”

การศึกษาประวัติพระสมเด็จวัดเกษไชโย ริมแม่น้ำเจ้าพระยา มรดกทางวัฒนธรรม กระบวนการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรม สืบสานต่อพระพุทธศาสนา เรียนรู้รูปแบบพุทธศิลป์ทางศิลปะของพระพิมพ์เทคนิคการทำพระพิมพ์แบบผสมผสานงานออกแบบร่วมสมัย วัดไชโยวรวิหาร หรือวัดเกษไชโย ตั้งอยู่ที่ตำบลไชโย อำเภochaโย จังหวัดอ่างทอง เป็นวัดเก่าแก่จากหลักฐานที่พบเป็นวัดที่สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ไม่พบหลักฐานว่าใครเป็นผู้สร้าง แต่จากหลักฐานทราบเพียงว่าสร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยาเท่านั้น เริ่มแรกเลยวัดไชโยไม่มีผู้คนรู้จักกันมากนัก มาเริ่มรู้จักกันแพร่หลาย เมื่อครั้งสมเด็จพระพุทธเจ้าจารย์ (โต พรหมรังสี) อดีตเจ้าอาวาสวัดระฆัง ธนบุรี ตอนนั้นท่านสละตำแหน่งเจ้าอาวาส นักท่องเที่ยวสามารถร่วมทำกิจกรรม ได้ดังนี้

1. เขียนพระ การเรียนรู้ประวัติพระสมเด็จวัดเกษไชโย
2. ธรรมะ สาระ ทำภาพหุ่นต่าบนกระดานซีเซิล กระดาษห่อทองคำเปลว

เขียนพระ พระสมเด็จวัดเกศไชโย เป็นพระ 1 ใน 3 ตระกูลพระสมเด็จที่สร้างโดยสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) โดยได้บรรจุไว้ในองค์พระมหาพุทธพิมพ์ พระพุทธรูปองค์ใหญ่ที่ประดิษฐานอยู่ภายในพระวิหารวัดไชโยวรวิหาร จังหวัดอ่างทอง พระสมเด็จเกศไชโย ซึ่งเป็นพระสมเด็จที่มีเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร นั่นคือจะต้องมีลักษณะของ อกร่อง หูบายศรี มีขอบกระຈก เกือบทุกพิมพ์ทรงวงการพระเครื่องในปัจจุบันให้ความนิยมเป็นอย่างสูง และจัดรวมพระสมเด็จวัดเกศไชโย ให้อยู่ในชุดเบญจภาคีภาพนูนต่ำเลียนแบบพระผง (พระสมเด็จเกศไชโย) พระสมเด็จวัดเกศไชโยนี้ มีด้วยกันหลายพิมพ์ แต่พิมพ์ที่วงการสากนียมี 3 พิมพ์ด้วยกันคือสมเด็จเกศไชโยพิมพ์ 7 ชั้น สมเด็จเกศไชโยพิมพ์ 6 ชั้นนอกต้น และสมเด็จเกศไชโยพิมพ์ 6 ชั้นอกร่อง จะใช้กระดาห่อทองและทองที่ปิดองค์พระนำกระดาห่อมารีไซเคิลรวมกับเยื่อถ่อ่นม ถ่อ่นน้ำผลไม้ อัดภาพนูนแล้วจึงนำเศษทองที่หลุดจากองค์พระนำมาปิดที่ภาพอีกครั้งหนึ่ง

กิจกรรมธรรมะ สาระโดยการทำพระพิมพ์พระสมเด็จวัดเกศไชโยทำภาพนูนต่ำบนกระดาห่อรีไซเคิล กระดาห่อทองคำเปลว ประติมากรรมรูปเคารพ เป็นงานศิลปกรรม เพื่อแสดงความเชื่อทางศาสนาเป็นหลักใหญ่ โดยเฉพาะพระพุทธศาสนา เป็นการรับใช้พระพุทธศาสนาในทางศิลปะด้วยงานศิลปกรรม เนื่องจากสังคมไทย มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้งกิจกรรมทางวัฒนธรรมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตเป็นพิเศษที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวผู้สูงวัย วัดเป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียน ประพฤติปฏิบัติธรรม สืบทอดและเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอน และยังมีฐานะเป็นสถานที่ที่ประดิษฐานและรวบรวมของมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุตลอดถึงการเป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีทางประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน ดังนั้น วัดในปัจจุบันจึงมีบทบาทในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านเป็นศูนย์รวมจิตใจที่สำคัญของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

7.2 ยำรอยประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์

เส้นทางประวัติศาสตร์ อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท

กิจกรรม “บ้านระจัน..ค่าย คู ประตู หอ รบ”

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคมโดยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี

การท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบการตามรอยภาพยนตร์ดัง การท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่ปรากฏในงานประพันธ์ ภาพยนตร์ เพลง หรือสื่อบันเทิงอื่นๆ ที่กำลังได้รับความนิยมในขณะนั้น ๆ ทำให้ได้รับรู้หรือสัมผัสประสบการณ์จริง ได้เห็น ได้สัมผัสสถานที่จริง ที่ใช้ในการถ่ายทำละคร หรือภาพยนตร์ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมาตรฐานและมีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแหล่งสาระบันเทิงเกี่ยวกับการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย รวมถึงได้เห็นความสามารถของบุคลากรไทยในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ เส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ดัง เพื่อสัมผัสแผ่นดินผู้กล้า ที่มีความรักชาติ ความเสียสละ การร่วมเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ไทยด้วยกัน

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ก่อนจะเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 พระเจ้ามังระกษัตริย์พม่าได้ยกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยาโดยได้ยกกองทัพมา 2 ทาง คือ ทางเมืองกาญจนบุรี และทางเมืองตาก โดยมีเนเมียวสีหบดี และมังมหานรธาเป็นแม่ทัพ โดยทัพแรกให้เนเมียวสีหบดีเป็นแม่ทัพยกมาตีหัวเมืองฝ่ายเหนือของกรุงศรีอยุธยาแล้วให้ย้อนกลับมาตีกรุงศรีอยุธยา ส่วนทัพที่ 2 มอบให้มังมหานรธาเป็นแม่ทัพยกมาตีเมืองทวายและกาญจนบุรี แล้วให้ยกกองทัพมาสมทบกับเนเมียวสีหบดีเพื่อล้อมกรุงศรีอยุธยาพร้อมกัน ทัพของเนเมียวสีหบดีได้มาตั้งค่ายอยู่ที่เมืองวิเศษไชยชาญ แล้วให้ทหารออกไปปล้นสะดมทรัพย์สินสมบัติ เสี่ยงอาหาร และข่มเหงราษฎรไทย จนชาวเมืองวิเศษไชยชาญไม่สามารถอดทนต่อการข่มเหงของพวกพม่าได้ กลุ่มชาวบ้านที่บางระจันประกอบด้วย นายแท่น นายโชติ นายอิน นายเมือง นายดอกและนายทองแก้ว จึงได้รวบรวมชาวบ้านต่อสู้กับพม่า โดยได้อัญเชิญพระอาจารย์ธรรมโชติจากวัดเขานางบวช แขวงเมืองสุพรรณบุรี ซึ่งชาวบ้านให้ความเคารพศรัทธาให้มาช่วยคุ้มครอง และมาร่วมให้กำลังใจ และได้มีบุคคลขึ้นหัวหน้าเพิ่มขึ้นอีก ได้แก่ ขุนสวรรค์ นายจันทนวดเขียว นายทองเหม็น นายทองแสงใหญ่ และพันเรือง เมื่อมีชาวบ้านอพยพเข้ามามากขึ้น จึงช่วยกันตั้งค่ายบางระจันขึ้นเพื่อต่อสู้ขัดขวางการรุกรานของพม่า

การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ “เรื่องเล่า ค่าย คู ประตุ หอรบ” เยี่ยมเยือนถิ่นเก่าวีรชนชาวบ้านค่ายบางระจัน แวะเดินทัพและสนามรบในอดีต ศูนย์รวมใจนักรบผู้กล้า ศรัทธาพระอาจารย์ธรรมโชติ ผู้เป็นศูนย์และกำลังใจในการรบของชาวบ้านบางระจัน ได้แก่

1. กองทหารตั้งค่าย คู ประตุ หอ รบ
2. สัมผัสย้อนรอยเวลาท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ และตามรอยภาพยนตร์ดัง

วีรกรรมของทหารไทย มีอยู่ควบคู่กับประวัติศาสตร์ชาติไทยตลอดมา ตั้งแต่ชนชาวไทยได้ร่วมกันเป็นแว่นแคว้นในสุวรรณภูมิ มีตำนานเล่าขานสืบมาช้านาน มีแบบอย่างที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่ได้

ประยุกต์มาจากภูมิปัญญาของไทย การสร้างค่าย คู ประตู หอรบนั่น จะมีอยู่ทั้งที่ตั้งปกติ คือเมืองซึ่งจะมีการสร้างอย่างถาวร สมบูรณ์แข็งแรงตามขนาด และความสำคัญของเมืองนั้น ๆ และจะสร้างอย่างชั่วคราว เมื่อยกทัพไปทำศึก และต้องหยุดทัพตั้งมั่น ดังจะเห็นได้จากเมืองโบราณทุกแห่ง สำหรับบ้านระจันซึ่งเป็นหมู่บ้านจะมีการสร้างคันดินคูน้ำเป็นกำแพงเมือง และมีคูเมืองล้อมรอบอยู่สามชั้นเรียกว่า “ตรีบุร” มีป้อมประจำประตูเมืองทั้งสี่ทิศ ค่ายบางระจันนี้ก็สร้างกันประสาชาวบ้าน คิดอ่านกันแบบชาวบ้าน

สัมผัสย้อนรอยเวลาท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ และภาพยนตร์ดัง “บางระจัน” บางระจันเป็นอมตะนิยายไทยอิงประวัติศาสตร์ แผ่นพุทธปรัชญา ที่ถูกนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์และละครขึ้นมาอย่างเคารพประวัติศาสตร์มากที่สุดเรื่องหนึ่ง วรรณกรรมอมตะที่ทำการถ่ายทำจากสถานที่จริง มีดารานำชาย หญิง ที่เข้ามาเป็นผู้ดำเนินเรื่อง เต็มสีสันให้เกิดอรรถรส เพื่อให้ผู้ชมติดตามอย่างออกรสชาติ การท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์จึงสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เกิดการติดตาม เกิดการกระตุ้นในพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้ เพื่อให้เป็นแหล่งประวัติศาสตร์และสาระบันเทิงกับการถ่ายทำภาพยนตร์ เป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและภาพยนตร์

บางระจันเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลากรุงศรีอยุธยาตอนปลาย การเดินทางตามเรื่องราวที่สัมพันธ์กันกับเส้นทางรบของชาวบ้านระจันกับพม่า โดยยึดเรื่องราวเล่าเรื่องของชาวบ้านบางระจันเป็นหลัก โดยมีสถานที่เกี่ยวข้องกับประวัติการรบ ดังนี้

1. ปากน้ำประสบ บริเวณวัดสบสวรรค์ อ.บางปะหัน จ. อยุธยา เป็นที่ตั้งค่ายใหญ่ของเนเมียวสีหบดี แม่ทัพใหญ่พม่าผู้สั่งการให้สุกี้ไปตีค่ายบางระจันให้แตก
2. อนุสาวรีย์นายแท่น นายดอก อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง
3. บ้านสีบัวทอง อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง บ้านเดิมของนายแท่น นายอิน นายเมือง และนายโชติ
4. ด่านหิรัญค้ำ และทุ่งค้ำหยาต อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง โบราณสถาน และหมู่บ้านที่เลี้ยงม้าศึกสมัยอยุธยาตอนปลาย
5. ทุ่งห้วยไผ่ – บ้านขุนโลก อ.แสวงหา จ.อ่างทอง สมรภูมিরบระหว่างชาวบ้านบางระจัน กับกองทัพพม่า
6. วัดโพธิ์เก้าต้น และค่ายบางระจัน ประวัติศาสตร์ วีรชนผู้กล้า
7. วัดเขานางบวช อ.เดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี วัดเดิมของพระอาจารย์ธรรมโชติ ก่อนมาอยู่วัดโพธิ์เก้าต้น
8. อนุสาวรีย์ขุนสรรค์ อ.สรรคบุรี จ. ชัยนาท บ้านเดิมวีรชนบางระจันอีกท่านหนึ่ง

มีสถานที่ตามรอยประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจอีกหลายแห่ง เช่น วัดสี่ร้อย อ.วิเศษชัยชาญ ที่สร้างขึ้นเป็นอนุสรณ์ให้ขุนรอนปลัดชู นักสู้ผู้กล้าในสมัยกรุงศรีอยุธยาอีกท่าน หรือแหล่งเตาเผาโบราณแม่น้ำน้อย แหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาขนาดใหญ่ในสมัยอยุธยา เป็นต้น

7.3 ธรรมชาติสู่อาหาร การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติการเกษตร

วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนำมะลัก อำเภอบางบาล จังหวัดอ่างทอง

กิจกรรมการเกษตร “มะมารุมกอด...สมุนไพร 100 สรรพคุณ”

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่ส่งเสริมความรู้ทางการเกษตร ควบคู่กับการพักผ่อน และความบันเทิง นักท่องเที่ยวสามารถร่วมสัมผัสวิถีชีวิตเกษตร ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเกษตรที่หลากหลาย เพื่อสร้างทักษะแลกเปลี่ยนความรู้ด้านเกษตร และได้รับความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งสามารถหาผลิตผลการเกษตร และผลิตภัณฑ์ชุมชน กลับสู่ภูมิลำเนา การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ตามเส้นทางในจังหวัดอ่างทอง สิ่งบุรี ชัยนาท เชื่อมความสำคัญการเกษตรด้วยสายน้ำ ธรรมชาติสวยงาม ตามเส้นทางสายแม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำน้อย การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติการเกษตรวิถีชีวิตชาวบ้าน เรียนรู้วิถีเกษตร ชาวสวนที่ทำสมุนไพร โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ เรียนรู้สรรพคุณสมุนไพรไทย เรื่อง “มะมารุมกอด...สมุนไพร 100 สรรพคุณ ยาดีคู่ครัวไทย” โดยชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา ได้ดังนี้

1. เรียนรู้ 100 สรรพคุณ
2. วิถีเกษตร ชุด หยอด กลบ ปลุกมะรุม
3. ธรรมชาติสู่อาหาร มะรุมกอด เต็ดใบกินยอด แกะฝักกินเม็ด

“มะเอี่ยมะรุม เริ่มมะดุ่มต้นเต้นตาโตใหญ่ สรรพคุณเหลือล้นล้วนโดนใจ อยากสวยใสให้รับกินมะรุม” เรียนรู้และสนุกหนึ่งวันได้กับกิจกรรมการเรียนรู้ 100 สรรพคุณ มะรุม ผัก+สมุนไพร ยาดีคู่ครัวไทย เริ่มจากการเรียนรู้ 100 สรรพคุณมะรุม

มะรุมเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางที่ถูกปลูกไว้ในบริเวณบ้านไทยมาแต่โบราณ มะรุมจัดเป็นพืชที่ได้รับความนิยมอย่างมาก เพราะสามารถใช้เป็นอาหาร โดยส่วนใบ ผล (ฝัก) ดอก และผลอ่อนของมะรุมได้รับการจัดให้เป็นผักที่มีคุณค่าทางอาหารสูง มะรุมถูกเรียกว่า mother's best friend เพราะสามารถช่วยกระตุ้นการสร้างน้ำนมในหญิงให้นมบุตรได้ และในบางครั้งก็อาจใช้สำหรับรักษาโรคบิดจากด้วย มะรุมยังมีคุณสมบัติทางยาอีกมากมาย เช่น ด้านการอักเสบ ขับลม แก้ไข้ แก้เจ็บคอ ลดความดัน เป็นต้น เกือบทุกส่วนของมะรุม ได้แก่ ราก เปลือกต้น ยางไม้ ใบ ผล (ฝัก) ดอก เมล็ด และน้ำมันจากเมล็ด (ben oil) สามารถใช้ทำอาหาร รักษาโรคปวดตามข้อ โรคเก๊าท์ รักษาโรครูมาติซึม และรักษาโรคผิวหนัง แก้ผิวแห้ง ใช้แทนยารักษาผิวให้ชุ่มชื้น รักษาโรคอันเกิดจากเชื้อรา เนื้อในเมล็ดมะรุมใช้แก้ไอได้ดี

การรับประทานเนื้อในเมล็ดเป็นประจำสามารถเพิ่มภูมิคุ้มกันให้ร่างกายได้ ใบช่วยแก้เลือดออกตามไรฟัน แก้อักเสบ ใบสดมีฤทธิ์เป็นยาระบายอ่อนๆ เป็นต้น

แหล่งเรียนรู้เชิงเกษตร ประสบการณ์แรก วิถีเกษตร ชุด หยอด กลบ ปลุกมะรุม นักท่องเที่ยวมีโอกาสในการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง เข้าชมไร่มะรุมเพื่อต้องการให้นักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้ระบบต่างๆ ของการทำเกษตรได้เรียนรู้วิธีการต่าง ๆ ของการเกษตรระบบนี้ กิจกรรมให้นักท่องเที่ยวสามารถทดลองลงมือปลุกมะรุมด้วยตนเอง ปลุกผัดคล้ายโลกร้อนโดยจะให้ปลุกใส่กระถาง และสามารถนำกลับไปดูแลให้เจริญงอกงามต่อบ้านได้ และการปลุกมะรุมในแปลงปลุกจริง อีกทั้งยังได้ลงไปเก็บผักในแปลงผักด้วยตัวเองอีกด้วย ที่สำคัญผักที่เก็บได้ยังนำกลับไปประกอบอาหารที่บ้านได้เช่นกัน หากมีนักท่องเที่ยวเด็ก ๆ ที่มากับผู้สูงวัยยังสนุก และเพลิดเพลินในการศึกษาดูแมลง ที่อยู่ในธรรมชาติเหมาะสำหรับครอบครัวที่รักสุขภาพ และรักการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติการเกษตรเป็นอย่างมาก การเดินทางที่สอดคล้องกับการศึกษาทรัพยากรธรรมชาติสวนเกษตร เน้นกิจกรรมให้ทุกคนในครอบครัวได้ทำร่วมกัน

สมุนไพรผลิตผลธรรมชาติ ได้จาก พืช สัตว์ และแร่ธาตุ ที่ใช้เป็นยา หรือผสมกับสารอื่นตามตำรับยา เพื่อบำบัดโรค บำรุง ร่างกาย หรือใช้เป็นยาพิษ การกิน และการอยู่ ในชีวิตประจำวัน ที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง โดยเฉพาะอาหารพื้นถิ่น ที่ใช้ผักพื้นเมืองหรือพืชสมุนไพร อาหารและสมุนไพรไทยโบราณดั้งเดิมเป็นทั้งอาหารและยารักษาโรค

เมนูพิเศษธรรมชาติสู่อาหาร สารพัดความสุขที่พร้อมเสิร์ฟสมาชิกครอบครัวहरषा เต็มใบกินยอด แกะผักกินเมล็ด กิจกรรมแปรรูปธรรมชาติสู่อาหาร สำหรับสูตรอาหารธรรมชาติ เมนูมะรุมทอด กิจกรรมพิเศษในการเตรียมอาหาร ประกอบและกินอาหาร จากธรรมชาติสู่อาหารรับประทานร่วมกัน ผักพื้นบ้าน อาหารเป็นยา รายการอาหารมะรุมทอด เช่น การทำแกงส้มมะรุมปลา แกงจืดไข่ใส่ใบมะรุม แกงอ่อมใบมะรุมใส่ปลา แกงแคใบมะรุมใส่ไก่ แกงใบมะรุมถั่วเขียว แกงคั่วมะรุมใส่กุ้ง ยำมะรุมฝักอ่อม ไข่เจียวใบมะรุม เหมประยอดมะรุม ห่อหมกใบยอมะรุมปลา น้ำพริกผักต้ม ไข่ต้มสุกมะรุม ผัดใบมะรุมกับหมูสับ ชามะรุม เป็นต้น

การดูแลสุขภาพสำหรับผู้ป่วยโรคเรื้อรัง และผู้สูงอายุ ในวัฒนธรรมไทยจะมีการดูแล เอาใจใส่กัน ในชุมชน ในสมัยโบราณโดยเฉพาะนักรบ ผู้เจ็บป่วย คนทำงานไม่ได้ ก็จะใช้ยาสมุนไพรในการดูแลรักษา เช่น การเอาอาหารมาแบ่งปัน การดูแลให้ความรัก เอาใจใส่ อยู่ใกล้ชิด ให้กำลังใจปัจจุบันพบเห็นได้น้อย แต่เป็นสิ่งที่ไม่ควรละเลย เพราะจะทำให้ผู้ป่วยมีกำลังใจ และฟื้นฟูสุขภาพได้ไวขึ้น หากว่าญาติหรือผู้ดูแล ได้รู้จักการใช้อาหารเป็นยา หรือรู้จักการปรุงอาหาร เครื่องดื่ม ที่มีคุณภาพและอร่อย ให้รับประทานได้ง่าย ใช้สร้างเสริมภูมิคุ้มกัน โดยเฉพาะการให้ผักพื้นบ้าน และธัญพืชที่มีฤทธิ์ด้านทานอนุมูลอิสระ นับเป็นการดูแลสุขภาพที่ดีอาศัยการใช้วิถีธรรมชาติ โดยการใช้สารอาหารที่ธรรมชาติสร้างมาดูแลสุขภาพ

ข้อป้าง่าย ๆ แถมทำด้วยสุภาพดี กับสินค้าไม้ไผ่แปรรูป มีหลากหลายชนิดจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ เป็นหนึ่งในแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนในการเงินหมุนเวียนอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติการเกษตรนั้น ยังยึดแนวปฏิบัติที่ดีของการยึดหลัก 7 Green ท่องเที่ยวสดใส สนใจสิ่งแวดล้อม การปลูกผักลดผลกระทบโลกร้อน ช่วยสิ่งแวดล้อม ปลูกจิตสำนึก ช่วยกันดูแลรักษา ปกป้องแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติการเกษตร รับรองได้เลยว่าคุณจะได้รับความรู้ ความสนุกสนาน และความเพลิดเพลินไปพร้อม ๆ กันอย่างแน่นอน

7.4 สรุปกิจกรรมนำร่องตามคุณสมบัติของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Properties of Creative Tourism)

สรุปกิจกรรมนำร่องตามคุณสมบัติของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังรายละเอียดดังนี้

1. นักท่องเที่ยวผู้สูงวัยและคนในท้องถิ่นมีความผูกพันระหว่างกัน (Each engaging the other) จากการเดินทางตามเส้นทางในทุกรูปแบบที่ทางได้ทำการทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวไปแล้วนั้น นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมระหว่างนักท่องเที่ยวสร้างสรรค์แสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้นของคนในท้องถิ่นในการเตรียมตัวต้อนรับนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความประทับใจและเป็นการสานสัมพันธ์ที่ดีและเกิดการเที่ยวซ้ำ เหมือนการมาเยี่ยมญาติมิตรที่สนิท เช่น การร่วมกันทำลูกประคบ การสานพัด การทำขนมตาล การทำพระพิมพ์กระดาษ เป็นต้น

2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Cross - cultural engagement/ Cultural experience) เกิดการเรียนรู้จากวิทยากรท้องถิ่นที่มีความรู้ ความชำนาญในพื้นที่ สามารถนำเสนอรายละเอียดนอกเหนือจากข้อมูลทั่วไป การเรียนรู้ดังกล่าวเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวัฒนธรรมตนเอง และพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเอง ได้แก่ การแสดงรำมะนา การทอผ้าแบบวัฒนธรรมลาว ครั้งที่บ้านกุดจอก เป็นต้น

3. มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว (Spirit of place/ deep meaning/ understanding of the specific cultural of the place) การท่องเที่ยวแบบย้อนรอยประวัติศาสตร์ ปลูกจิตสำนึกในการรักชาติ ทำให้เข้าใจในประวัติศาสตร์ชาติไทย นักรบและชาวบ้านผู้กล้าแห่งบ้านระจัน ในการรบเพื่อปกป้องชุมชนจนกลายเป็นความเสียสละ ความรักชาติ ของบรรพบุรุษไทย แฝงด้วยพุทธปรัชญา ความเชื่อ ความศรัทธา ต่อพุทธศาสนาและการสงคราม โดยผ่านการบอกเล่าจากนักประวัติศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง พร้อมกับการชมสถานที่จริง สัมผัสบรรยากาศจริง เหมือนอยู่ในเหตุการณ์ในอดีตจริง ได้แก่ การเยี่ยมชมค่ายบางระจัน วัดโพธิ์ 9 ต้น โบสถ์มหาอุดพระอาจารย์ธรรมโชติ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ บ้านระจัน..ค่าย คุณ ประตู่ หอ รบ เป็นต้น

4. ประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม (Hands - on experience) การร่วมกันถวญผ้าห่มผ้าพระธาตุเจดีย์จะมีความเจริญรุ่งเรืองและเป็นสิริมงคลกับตนเอง สักการะพระบรมธาตุศักดิ์สิทธิ์ บรรจุพระบรม

สารริริกาตุของพระพุทธเจ้า เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับการประกอบพิธีพุทธาภิเษกของพระมหากษัตริย์ มีปณัฏฐัตถ์ที่นำมาใช้ประกอบพิธีพุทธาภิเษกที่พัฒน์สัถยาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ การทำบุญร่วมกันของนักท่องเที่ยว ความสัมพันธ์ระหว่าง วัดกับชุมชนและนักท่องเที่ยว ที่วัดพระบรมธาตุวรวิหาร

5. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน/ ส่งผ่าน - ส่งต่อประสบการณ์ (Exchange information/ transformation and transformative experiences) แหล่งเรียนรู้เชิงเกษตร วิถีเกษตร ขุด หยอด กลบ ปลูกมะรุ้ม นักท่องเที่ยว มีโอกาสในการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง เข้าชมไร่มะรุ้มเพื่อต้องการให้นักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้ระบบต่างๆ ของการทำเกษตรได้เรียนรู้วิธีการต่าง ๆ ของการเกษตรระบบนี้ กิจกรรมให้นักท่องเที่ยวสามารถทดลองลงมือปลูกมะรุ้มด้วยตนเอง เชื่อมความสำคัญการเกษตรด้วยสายน้ำธรรมชาติสวยงาม ตามเส้นทางสายแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำน้อย การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติการเกษตร วิถีชีวิตชาวบ้าน เรียนรู้วิถีเกษตร ชาวสวนที่ทำสมุนไพร ได้แก่ กิจกรรม มะมารู้มกอด...สมุนไพร 100 สรรพคุณ

6. เป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าเป็นผู้ชม (More participate than observe) การเดินทางในทุกรูปแบบที่คณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมานั้น ได้แก่ รูปแบบการเดินทางไปเช้า-เย็นกลับ รูปแบบ 2 วัน 1 คืน และรูปแบบ 3 วัน 2 คืน ทุกรายการท่องเที่ยวเน้นมีกิจกรรมระหว่างการเดินทางเพื่อให้นักท่องเที่ยวผู้สูงวัยได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตลอดการเดินทางที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับระยะเวลา และเส้นทางการเดินทางเป็นสำคัญ เน้นการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ พุทธะ เส้นทางแสวงบุญ การร่วมสนทนาธรรม การจักสานพัด การทำลูกประคบ การหยอดเมืงมะรุ้ม การทำขนมตาล การปั้นหม้อดินเผาจากเตาแม่น้ำน้อย การทอผ้าพระบรมธาตุ เป็นต้น

7. นักท่องเที่ยวมีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเองและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Co - creating tourism experience) การจัดทำ Focus Group ให้กับนักท่องเที่ยวผู้สูงวัยก่อนการเดินทาง เป็นการนำเสนอแผนการเดินทางและกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นระหว่างการเดินทาง เป็นการสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยและกลุ่มนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ และตรงประเด็น คณะผู้วิจัยสามารถนำผลจากการสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วมนี้ไปปรับประยุกต์ใช้ในการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มเป้าหมาย

8. ความจริงแท้ทั้งในกระบวนการการผลิตและผลิตภัณฑ์, ประสบการณ์จริง (Authentic both process and product/ genuine experience) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และการเกษตรธรรมชาติ กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงวัยได้พบประสบการณ์จริงจากการลงมือทำ และการได้สัมผัสวิถีชีวิตในท้องถิ่นจริง ซึ่งเห็นคุณค่าของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ อย่างแท้จริง

9. จดจำประทับใจ, เข้าใจ (Memorable/ I hear and I forget, I see and I remember,

I do and I understand) ผลการประเมินการดำเนินการทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยว ทั้ง 3 รูปแบบ เห็นได้ว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจสูง ทั้งด้านการบริการ การให้ข้อมูล ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่สนใจ สถานที่พักสะดวกสบาย สร้างความประทับใจให้ลูกค้า และทำให้เกิดการเดินทางมาเที่ยวซ้ำ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง โครงการย่อย 2 การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ

1. เพื่อสำรวจองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท
2. เพื่อจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท
3. เพื่อกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

1. สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเพื่อการทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผู้สูงอายุที่มีอายุเฉลี่ยตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป ทั้งเพศหญิงและชาย จำนวน 50 คน มีศักยภาพในการใช้จ่ายปานกลางถึงสูง มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และมีความสนใจด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นพิเศษ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อยแบบมีส่วนร่วม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเกตความพึงพอใจ พฤติกรรมนักท่องเที่ยว

2. ผลทดสอบสมมุติฐาน

1. เพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ด้านวัตถุประสงค์การเดินทาง ด้านบุคคลร่วมเดินทาง และด้านกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบ
2. อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ วัตถุประสงค์การเดินทางเพื่อการพักผ่อน มีผลต่อการท่องเที่ยวตามลักษณะการเดินทาง นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพหลังวัยเกษียณ มีเวลาว่างสามารถท่องเที่ยวได้ทุกวัน และบ่อย ๆ สถานที่ท่องเที่ยวอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ลักษณะการเดินทาง เช่น ยานพาหนะ ระยะทางใกล้-ไกล ระยะเวลาสั้น-ยาว สภาพแวดล้อม และข้อจำกัดด้านสุขภาพ

3. สถานภาพสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ สถานภาพสมรส หรือโสด สามารถท่องเที่ยวได้ในทุกสถานะ
4. การศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ด้านปัจจัยทางการตลาดกับการตัดสินใจมาท่องเที่ยว วัตถุประสงค์หลักของการเดินทาง จำนวนครั้งของเดินทาง การศึกษาภูมิหลังและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ลักษณะนิสัย
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวผู้สูงอายุ สินค้าทางการท่องเที่ยวและค่าใช้จ่ายด้านราคาสินค้าทางการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจมาท่องเที่ยว อยู่ในระดับที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้ ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันมีสถานที่ท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมากมายให้นักท่องเที่ยวได้เลือกท่องเที่ยว

3. องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว

องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในภาพรวม จัดอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยปานกลาง ได้แก่

สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และทางการเกษตร ซึ่งจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท แหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ ในบางแหล่งท่องเที่ยวยังขาดความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว

การคมนาคม และการเข้าถึง (Accessibility) แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่การคมนาคมเข้าถึงมีเส้นทางเชื่อมโยง เข้า-ออกได้หลายทาง ความกว้างของถนน บางแหล่งท่องเที่ยวสามารถเข้าได้เฉพาะรถขนาดเล็ก เช่น รถตู้ รถยนต์ส่วนบุคคล ส่วนรถบัสขนาดใหญ่เข้าได้ในบางแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น ระบบแสงสว่างในเส้นทางบางเส้นทางยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งมีผลต่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และผู้คนในชุมชน

ที่พัก (Accommodation) ที่พักมีมาตรฐานและการบริการระดับที่ดี ที่พักส่วนใหญ่มีห้องพักไม่เพียงพอ ยังไม่สามารถรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะขนาดใหญ่ได้

สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่รถยนต์ รถตู้ และรถโดยสารขนาดเล็กสามารถเข้าถึงได้ ส่วนรถโดยสารขนาดกลางใหญ่ยังไม่สามารถเข้าไปถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ในทุกแหล่ง แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ ไม่มีทางลาดที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ และไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ ที่ได้มาตรฐานสากล ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวมีจำนวนจำกัด และยังขาดป้ายหรือเครื่องมือการสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูล

กิจกรรมต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยว (Activity) กิจกรรมที่น่าสนใจในแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่สามารถร่วมจัดกิจกรรมกับชุมชนในท้องถิ่นได้ แต่ชุมชนยังขาดประสบการณ์ การบริหารจัดการ การเตรียมพร้อม และความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ มีผลต่อนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นอย่างมาก คณะผู้วิจัยได้ทำการจัดการสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม และการระดมความคิดด้วยกัน เพื่อสร้างความเข้าใจก่อนการร่วมกิจกรรมนำร่อง เพื่อให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เมื่อลงพื้นที่จริงจะได้มีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ ประเด็นกิจกรรม นักท่องเที่ยวส่วนน้อยที่เข้าร่วมกิจกรรมที่ทางคณะผู้วิจัยจัดร่วมกับชุมชน เนื่องจากอากาศที่ร้อน ข้อจำกัดด้านร่างกาย ความอดทน สายตาที่มองไม่ค่อยชัดเจน

4. ฐานข้อมูล

จัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และน่าสนใจ ให้ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยว และบริการท่องเที่ยวในรูปแบบที่เป็นเอกสาร และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (<http://creativeresearch.blogspot.com>) ตามองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐ เพื่อใช้ในการวางแผน ศึกษา มีบทบาทในการรวบรวมข้อมูล การปรับปรุงระบบฐานข้อมูล วิเคราะห์แนวโน้มให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน การติดตามผล และการสร้างศูนย์บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว ภาครัฐกิจเอกชน บริษัทนำเที่ยว เพื่อใช้ประโยชน์ทางการตลาด การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ปัจจัยในการจัดรายการนำเที่ยว ราคาค่าใช้จ่าย ข้อมูลด้านองค์ความรู้ การเดินทาง สิ่งอำนวยความสะดวก ภาคประชาชน ชุมชน สื่อมวลชน กระจายข้อมูล เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาการเครือข่ายเชื่อมโยงเพื่อการเรียนรู้ เพื่อท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5. การสร้างเส้นทาง

การสร้างเส้นทางทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงวัย ที่มีความเชื่อมโยงภายใต้แนวความคิด เส้นทางเสด็จธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท รูปแบบการจัดเส้นทางทางการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เพื่อผู้สูงวัย ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท มี 3 รูปแบบ 12 เส้นทาง นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมโครงการกิจกรรมนำร่องทั้งรูปแบบไปเช้า-เย็นกลับ และรูปแบบ 2 วัน 1 คืน มีความชื่นชอบ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ มีผลต่อนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นอย่างมาก คณะผู้วิจัยได้ทำการจัดการสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม และการระดมความคิดด้วยกัน เพื่อสร้างความเข้าใจก่อนการร่วมกิจกรรมนำร่อง เพื่อให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เมื่อลงพื้นที่จริงจะได้มีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ ประเด็นกิจกรรม นักท่องเที่ยวส่วนน้อยที่เข้าร่วมกิจกรรมที่ทางคณะผู้วิจัยจัดร่วมกับชุมชน เนื่องจากอากาศที่ร้อน ข้อจำกัดด้านร่างกายความอดทน สายตาที่มองไม่ค่อยชัดเจน

2. อภิปรายผล

โดยผลจากการศึกษาพบว่าคณะผู้วิจัยสรุปผลการดำเนินการวิจัยในประเด็นที่สำคัญพบว่า การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ เพื่อผู้สูงวัยนั้นได้รับการตอบรับจากทุกภาคส่วน

ภาครัฐ ให้การตอบรับโครงการวิจัยเป็นอย่างดีและยินดีให้ความร่วมมือในการนำโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อ โดยการนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวดังกล่าวไว้ในนโยบายและแผนของแต่ละจังหวัดต่อไป ในระดับสูง การเปิดโครงการประชาสัมพันธ์ให้ตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับกลุ่มผู้สูงวัย เช่น

- โครงการการท่องเที่ยวสร้างสรรค์สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงวัย
- โครงการการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ เพื่อชุมชนยั่งยืน เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน สามารถจัดกิจกรรม Corporate social responsibility (CSR)
- การจัดทำคู่มือมาตรฐานการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่ได้รับรูปแบบของงานวิจัย เพื่อให้ชุมชนอื่น สามารถที่จะใช้เป็นแนวทางการพัฒนา
- การจัดตั้งรางวัล Creative Tourism Award เพื่อให้แก่ชุมชนที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวสร้างสรรค์สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงวัย
- การรับรองคุณสมบัติของชุมชนท่องเที่ยวสร้างสรรค์
- การจัดกิจกรรมสัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจและระดมความคิดเห็นนำมาปรับใช้กับโครงการ โดยการจัดสัมมนาทุก 2-3 เดือน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาเขตสุพรรณบุรีและลพบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพัฒนาจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท เป็นต้น

ภาคธุรกิจเอกชน เปิดโอกาสด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยว โดยการจัด การสนทนากลุ่มย่อยแบบมีส่วนร่วม ร่วมกันระดมความคิด วางแผน ทดลอง ประเมินผล และปรับปรุง ในทุกกระบวนการ ด้านผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังเห็นว่ากิจกรรมในเส้นทางการเดินทางนั้น ควรลดจำนวนสถานที่ท่องเที่ยวให้น้อยลง และปรับเพิ่มระยะเวลาการท่องเที่ยวในแต่ละสถานที่ให้มากขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย สำหรับค่าใช้จ่ายเมื่อเปรียบเทียบกับระยะทางแล้ว ควรปรับราคาค่าใช้จ่าย ต่อหัวลงไม่ให้มีราคาสูงจนเกินไป เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก กิจกรรม ประชาสัมพันธ์ เช่น

- ทำการประชาสัมพันธ์ในวงกว้างเพื่อกระจายแนวคิดและสร้างฐานลูกค้ากลุ่มผู้สูงวัย

- กิจกรรมภาคี CSR โดยสนับสนุนกิจกรรมชุมชน และเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้ชุมชน เป็นชุมชนการท่องเที่ยว สร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

ภาคประชาชน เปิดโอกาสด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยว มีการตื่นตัวมาก เมื่อมีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวของตน ชุมชนสามารถค้นพบความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ในท้องถิ่นของตนเองออกมาผ่านเส้นทางการท่องเที่ยวได้ มีการใช้จ่ายในแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ดีขึ้น แต่เนื่องจากในบางแหล่งท่องเที่ยวยังขาดความพร้อม ขาดการบริหารจัดการที่ดี การจัดการองค์ความรู้และการเพิ่มคุณค่าทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เช่น

- การเตรียมความพร้อมชุมชน ให้มีความเข้าใจถึงการจัดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เพื่อนักท่องเที่ยว กลุ่มผู้สูงอายุ
- การคัดเลือกชุมชนท่องเที่ยวสร้างสรรค์ต้นแบบ เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้
- การจัดงบประมาณสำหรับการพัฒนาชุมชน
- การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ทำแผนชุมชน รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์
- การกำหนดความนิยมของชุมชนเพื่อแยกประเภทแหล่งท่องเที่ยวสร้างสรรค์
- ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ดี การสื่อความหมายที่ต้องการความชัดเจนมากขึ้น ด้านที่พัก ด้านความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ที่มีความจำเป็นอันดับแรก คือ ที่จอดรถ และห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ

นักท่องเที่ยว มีคาดหวังและการรับรู้ต่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตามเส้นทางทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง นักท่องเที่ยวมีความสนใจด้านธรรมชาติมากที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ การรับประทานอาหารท้องถิ่น กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และการเยี่ยมชมโบราณสถานตามลำดับ นักท่องเที่ยวยังไม่มี ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวสร้างสรรค์มากนัก ดังนั้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับชุมชนจึงอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งต้องทำการปรับปรุงด้านกิจกรรม สถานที่ เวลา และเสริมสร้างความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ให้กับนักท่องเที่ยวมากขึ้น จากการทดสอบเส้นทางในกิจกรรมนำร่อง การท่องเที่ยวตามเส้นทางดังกล่าว สร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว มีความพึงพอใจด้านการให้บริการ และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อยู่ในระดับสูง อีกทั้งนักท่องเที่ยวมีความตั้งใจที่จะมาท่องเที่ยวซ้ำอีกด้วย

3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการสำรวจทางองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว การเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ของสังคมในปัจจุบันและอนาคต โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างชาญฉลาดเพื่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุดและใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป อย่างไรก็ตามแนวคิดขององค์ประกอบทางการท่องเที่ยว สามารถพิจารณาจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในขอบเขตความสามารถของชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชน การเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการ ด้านธุรกิจบริการให้มีศักยภาพสู่ธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ ได้นั้นควรบริหารจัดการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุล เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยั่งยืน

ด้านการจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมองค์ความรู้และเทคโนโลยีในการพัฒนาฐานข้อมูลและการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่น ๆ โดยปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการด้านฐานข้อมูลภาคบริการ ถ่ายทอดและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศประกอบธุรกิจ โดยรวมของจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท และภาคกลาง

ด้านการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ ขยายฐานธุรกิจด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ภาคธุรกิจบริการที่มีศักยภาพออกสู่ตลาดระดับประเทศ และต่างประเทศ โดยพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ ส่งเสริมการบุกเบิกตลาดท่องเที่ยวใหม่ ๆ นำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวที่เป็นทางเลือกใหม่ ๆ รวมถึงการบูรณาการการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกับชีวิต วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ เสริมสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่น วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อย เพื่อร่วมกันพัฒนาและเชื่อมโยงให้สอดคล้องกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปฏิบัติ

1. ด้านกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในด้านการท่องเที่ยวจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท ควรเร่งดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาสภาพพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้สะอาด สวยงามน่าท่องเที่ยว โดยเฉพาะทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และเชิงวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่โดดเด่น เช่น อาคารสถานที่เก่าแก่ วัดวาอาราม โบราณสถานต่าง ๆ ควรเน้นให้มีการจัดการดูแลรักษาความสะอาด

เรียบง่ายและดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ
ควรสร้างและจัดการปรับปรุงสภาพแวดล้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกบริการภายนอกและในอาคาร
เพื่อผู้สูงอายุ ผู้พิการอย่างเร่งด่วน

2. ด้านการใช้ฐานข้อมูลการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยใช้ฐานข้อมูลด้านเอกสาร และ
สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับงานเทศกาล ประเพณีตามสื่อต่าง ๆ ของจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท
อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง เนื่องจากผลของการสังเกต สัมภาษณ์ และสำรวจนักท่องเที่ยวไม่ทราบข้อมูล
แหล่งท่องเที่ยวมากนัก และมักทราบเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวหลัก ๆ เท่านั้น ดังนั้น การใช้ฐานข้อมูล
เพื่อการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบอย่างกว้างขวาง ควรมีทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ
ภาษาจีน ให้มากขึ้น

3. ด้านเส้นทางการท่องเที่ยวควรพัฒนาด้านการคมนาคมเครือข่าย ระหว่างจังหวัด อำเภอ ตำบล
และหมู่บ้าน โดยการเพิ่มการปลอดภัย ระบบแสงสว่าง ให้สามารถเดินทางไปยังจุดต่าง ๆ ได้โดยสะดวก
และปลอดภัย เพื่อสะดวกในการเดินทางในเส้นทางการท่องเที่ยวจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท
การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงด้วยสายน้ำ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ การเกษตร
ตามแนวความคิด “เส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ และธรรมชาติสู่อาหาร” สำหรับ
กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ สามารถนำรายการท่องเที่ยวไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสม

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาด้านปัจจัยทางด้านอื่น ๆ ที่มีผลต่อ

1. ควรทำการศึกษาร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจเอกชนด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิด
จุดเริ่มต้นตั้งแต่การลงสำรวจพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว การเขียนรายนามเที่ยว การคำนวณค่าใช้จ่าย และ
อื่น ๆ เนื่องจากผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นผู้ที่นำโครงการวิจัย
ไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

2. ควรศึกษาด้านแนวการบริหารจัดการและการบริการในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาแหล่ง
ท่องเที่ยว เนื่องจากแต่ละแหล่งท่องเที่ยวมีข้อจำกัดที่ต่างกันไป การพัฒนาศักยภาพชุมชน คนใน
ท้องถิ่น ศูนย์ข้อมูลประชาสัมพันธ์ รูปแบบการสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อให้แนวทางการ
พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งให้มีเอกลักษณ์อย่างเหมาะสมต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว

3. ควรศึกษาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว การขนส่งและระบบความปลอดภัย
ต้องปรับปรุงและพัฒนาเส้นทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวให้สะดวกมากขึ้น สถานที่ต้องมีระบบแสงสว่าง
เพียงพอ เพื่อดึงดูดความสนใจการบริการด้านร้านอาหาร ที่พัก ร้านขายของที่ระลึก การบริการนำเที่ยว
และอาสาสมัครเทศก์ และมัคคุเทศก์นำชม ให้เกิดความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว และการกลับมา
ท่องเที่ยวซ้ำอีกครั้ง

4. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ การเดินทางออกจากสถานที่พักอาศัยไปใช้บริการ อาคาร สถานที่ ที่พัก และระบบขนส่ง ทำให้เป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุออกมาท่องเที่ยวและใช้บริการสิ่งเหล่านั้น จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้ได้มาตรฐานตามหลักปฏิบัติสากล สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มพิเศษนี้และทุก ๆ คน อย่างเสมอภาคด้วยเช่นกัน

5. ควรมีสัมพันธภาพเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ต้องมีการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ร่วมกัน ควรจัดการประชุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรับทราบถึงข้อปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และมีแนวทางการแก้ไขได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากการท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำภาคกลางมีความเติบโต จึงต้องวางแผนรับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย

ประวัตินักวิจัย

หัวหน้าโครงการย่อย 2

ชื่อ - นามสกุล

(ภาษาไทย) ดร. บุษเกตน์ อินทรปาสาน

(ภาษาอังกฤษ) Dr. Budsakayt Intarapasan

เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน : 3100600969618

ตำแหน่งปัจจุบัน : รองคณบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษา

หน่วยงาน และสถานที่ติดต่อได้สะดวก : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และ
การออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

มือถือ 089-126-2422, ทำงาน 02-470-7888, โทรสาร 02-452-3792,

อีเมล : budsakayt.int@kmutt.ac.th

ประวัติการศึกษา

2552 มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปริญญาเอกปรัชญา สาขาการจัดการมรดกทางสถาปัตยกรรม

และการท่องเที่ยว คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ หลักสูตรนานาชาติ

2543 The Savannah College of Art and Design, Georgia., USA. (SCAD) USA.

ปริญญาโท คณะศิลปกรรม ออกแบบตกแต่งภายใน

2533 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ปริญญาตรี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สาขาสถาปัตยกรรมภายใน

สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเพื่อผู้สูงอายุ และผู้พิการ

สถาปัตยกรรมด้านสิ่งแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อความเป็นสากล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำเสร็จแล้ว :

2554 i2012 Interdependence 2012, Global Conference & Expo

Duration: May 15-18, 2012 at Vancouver Canada

Responsibility: The subcommittee for the international conference

TRANSED 2012, 13th International Conference on 'Mobility and Transport for Elderly and Disabled Persons

Duration: September 17-22, 2012 at India

Poster presentation in Modification of Historical and Natural Heritage Places: Accessibility by design for Barrier-Free Cultural Tourism

2553 Universal Design 2010 (The 3rd International Conference for Universal Design in HAMAMATSU, Japan 2010). Article: Barrier-free design making the environment

In-Accessible to heritage places in GMS

2553 The International Association of Universities and Colleges of Art, Design and Design (COMULUS) Shanghai conference 2010.

2552 i-CREAtE 2009 [International Convention for Rehabilitation Engineering and Assistive Technology] and ICAT 2009 (International Conference for Accessible Tourism). Article: Cultural Heritage Friendly without Barriers (CHF-Bs)

2550 ICAT 2007 [International Conference for Accessible Tourism] International Conference

2548 idn Design Conference 2005 International Design Conference, Singapore

The International Association of Universities and Colleges of Art, Design and Design (COMULUS) Singapore conference 2005.

นักวิจัย

ชื่อ - นามสกุล

(ภาษาไทย) ดร. พิมอร แก้วแดง

(ภาษาอังกฤษ) Miss Pim-on Kaewdang

เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน : 3101500210831

ตำแหน่งปัจจุบัน : หัวหน้าสาขาวิชาการท่องเที่ยว

หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก : คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มือถือ 083-091-9322, ทำงาน 02-549-4939, โทรสาร 02-577-5017,

อีเมล pimonboom@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

2554 มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปริญญาเอก สาขาการจัดการมรดกทางสถาปัตยกรรมและการท่องเที่ยว คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ หลักสูตรนานาชาติ

2546 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปริญญาโท Cultural Management

2542 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ สาขาการท่องเที่ยว (เกียรตินิยม อันดับ 2)
สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทำเสร็จแล้ว :

2554 การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจโรงแรมในสถานศึกษา

กรณีศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการโดยเอกชนกับบุคลากรของสถานศึกษา (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี)

2555 รายงานโครงการวิจัยปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการ กับการทำงาน (Work integrated Learning: WIL) หลักสูตรสาขาวิชาการโรงแรมสำหรับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (สภาคการศึกษา)

ผู้ช่วยนักวิจัย

ชื่อ - นามสกุล

(ภาษาไทย) ดร. มนสิรดา ทองเกิด

(ภาษาอังกฤษ) Ms.Monsirada Thongkerd

เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน : 3199700070259

ตำแหน่งปัจจุบัน : รักษาการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และวิจัย/

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยว

หน่วยงาน และสถานที่ที่ติดต่อดีสะดวก : สถาบันเทคโนโลยีการบิน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ อ.ศรีราชา

จ.ชลบุรี วิทยาเขตจักรพงษ์ขุนวรณารถ กรุงเทพฯ

มือถือ 091-750-0057 อีเมล mannawika@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

2557 มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ปริญญาเอก วิทยาศาสตร์สุขภาพบัณฑิต

สาขาการจัดการจัดการธุรกิจบริการระหว่างประเทศ

2550 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ปริญญาโท บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

สาขาการจัดการการท่องเที่ยว

2543 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ

ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการท่องเที่ยว

สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม/ธุรกิจบริการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทำเสร็จแล้ว :

2557 Service Marketing Strategy of Souvenir Business for World

Heritage Site:

Historical Park of Thailand.

เอกสารอ้างอิงของการวิจัย

ภาษาไทย

- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เพรสแอนด์ ดีไซน์.
- ปิยวรรณ คงประเสริฐ. (2551). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ปรินญาณพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- พิชญา โคตรชมภู. (2544). ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอุทยานแห่งชาติ ภูกระดึง (ด้านบหลัง). รายงานการศึกษาโครงการพิเศษ ภาควิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- พงษ์ภี ศรีสวัสดิ์, ประชุมพร รังสรวงศ์ และ เจษฎาภรณ์ ยานพรม. (2550). โครงการ: การศึกษากลไกและศักยภาพการจัดกิจ กรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ชุดโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กรณีศึกษากลุ่มจังหวัดบูรพา. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), กรุงเทพฯ.
- มนัส ชัยสวัสดิ์และคณะ. (2550). โครงการการศึกษาระบบการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตเพื่อทราบศักยภาพของการพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวระดับโลกที่มีความยั่งยืน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), กรุงเทพฯ.
- วารุณี เกตุสะอาด. (2554). การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่เขตทวิวัฒนา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- วิภา ศรีระทุ. (2551). ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. สารนิพนธ์นิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วิวัฒน์ชัย บุญยักดี. (2529). ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อมรดกศิลปวัฒนธรรม. จุลสารการท่องเที่ยว. 4(10), 31-38.
- วันชัย อัครทิวทอง. (2549). ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บ้านวงศ์แค้น อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. ปรินญาณพนธ์ บธ.ม. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ศิริจรรยา ประพฤติกิจ. (2553). **การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดตราด เพื่อจัดทำท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. ปริญญาโท วท.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ศุภชัย วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2538). **โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ : กรณีศึกษา ภาคใต้**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2551). **การบริหารเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.

สุกรานต์ ไรจน์ไพรวงศ์. (2544). **สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2542-2543**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโลกสีเขียว.

อาทิตย์ ศิริธร. (2541). **วิสัยทัศน์การท่องเที่ยวของไทยพุทธศักราช 2545**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

ภาษาอังกฤษ

Budsakayt Intarapasan. (2552). **The cultural heritage across borders: inclusive tourism and barrier free design in the Greater Mekong Sub-Region**. Bangkok: Silpakorn University

Ceballos-L. H. (1996). **Tourism, Ecotourism and Protected Area: The State of nature-based tourism around the world and guidelines for its development**. Switzerland and Cambridge: Gland IUCN.

Gunn, C. A. (1994). **Environmental Design and Land use, Travel Tourism and Hospitality Research A Handbook for Managers and Researchers**. New York: John Wiley & Sons.

Mcintosh, R.W., Goeldner, C.R., and Ritchie, Jr.B. (1995) **Tourism: Principle, Practices, and Philosophies**. New York: John Wiley & Sons.

Robert J. and Timothy, T. (2005). **A Dynamic Model of Sustainable Tourism**. *Journal of Travel Research*.(Vol. 43, pp. 1-11).

Shirley E.(1992). **Beyond the Green Harizon, Principles for Sustainable Tourism**. Surrey : Word Wide Fund for Nature (WWF).

Tracy B. and Kelly B. (2001). **Sustainable Tourism Development: The Long Road from Theory to Practice**. International Journal of Economic Development. (Vol. 33, pp. 1-18.)

Thomas L.W. and .David H.J.. (2010). **Strategic Management and Business Policy**. 12th Edition Pearson: Prentice Hall.

Website

ภาษาไทย

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.(2555). กระทรวงการท่องเที่ยวสรุปการจัดทำการท่องเที่ยวเป็นครั้งแรกของประเทศไทย (ออนไลน์) ที่มา <http://www.mots.go.th> วันที่ 5 มีนาคม 2555

_____ (2554) ก. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559. (ออนไลน์) ที่มา http://www.tica.or.th/images/plan_tourism2555-2559/2555-2559.pdf. วันที่ 5 มีนาคม 2555.

_____ (2554) ข. แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พ.ศ. 2553 – 2556 (ออนไลน์) ที่มา <http://www.mots.go.th/main.php> วันที่ 6 มีนาคม 2555.

_____ (2540) การพัฒนาการท่องเที่ยวเรื่องกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.กรุงเทพฯ : มปท. คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 ข. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559 (ออนไลน์) ที่มา <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/plan11.pdf> วันที่ 6 มีนาคม 2555

_____ (2550). รายงานการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2550 (ออนไลน์) ที่มา http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/service/survey/rep_older50.pdf วันที่ 6 ตุลาคม 2552

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2553). ยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559) :ภาค กลาง.(ออนไลน์) ที่มา http://www.nrct.go.th/downloads/ps/policies_strategies_2555-2559/Research Strategy2555-59_Central.pdf. วันที่ 6 มีนาคม 2555.

- สมยศ วัฒนาภมลชัย และเยาวลักษณ์ ยิ้มอ่อน.(2555). **นักท่องเที่ยวยุคกลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพ สำหรับธุรกิจการท่องเที่ยว. (ออนไลน์)** ที่มา http://journal.pim.ac.th/images/stories/panyapiwat/Article1_2_PDF/7.pdf.
วันที่ 1 พฤษภาคม 2557
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554) **ก. ยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระยะยาว. (ออนไลน์)** ที่มา <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/home/interest> วันที่ 6 มีนาคม 2555.
- _____ (2009). **Universal Design กับ 50 ตัวอย่างในญี่ปุ่น (On-line)**
ที่มา <http://hayashikisara.exteen.com/20090802/universal-design-50-4>
วันที่ 6 ตุลาคม 2552
- _____ (2008). **Universal Design งานออกแบบเพื่อทุกคน. (On-line)**
ที่มา <http://wwisartsakul.wordpress.com> วันที่ 6 ตุลาคม 2552
- Nicolo D. C. (2009). **ข้อมูลหลักการการออกแบบเพื่อมวลชน ย่อและเรียบเรียงจาก เอกสารประกอบการฝึกอบรม เรื่อง Universal Design. (On-line)**
ที่มา http://www.opp.go.th/km/fund/apcd3_7_12_49.pdf วันที่ 6 ตุลาคม
- _____ (2009) **Principles of Universal Design (On-line)**
ที่มา <http://www.adaptiveenvironments.org/index.php?option=Content&Itemid>
วันที่ 6 ตุลาคม 2552
- _____ (2009) **Universal Design. (on-line)**
ที่มา <http://www.thaimarketonline.net/2008/03/universaldesign.html>
วันที่ 6 ตุลาคม 2552
- _____ (1998) **Center for Universal Design : History: Ronald L. Mace, FAIA, 1941-1998. (on-line)** ที่มา <http://www.ncsu.edu/project/design-projects/udi/center-for-universal-design/ron-mace/> วันที่ 6 ตุลาคม

ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการอ่าน (ร่าง) รายงานฉบับสมบูรณ์
 แผนงานวิจัย : การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท
 ผู้อำนวยการแผนงาน รศ.ศิริชัย พงษ์วิชัย

โครงการย่อย 2 : การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

ตารางสรุปความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิจัย และผู้ประสานงาน (เฉพาะประเด็นสำคัญ) ทั้งนี้ขอให้คณะนักวิจัยระบุคำชี้แจงที่ได้แก้ไข และระบุเลขที่หน้าที่ได้แก้ไขในเล่มร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ (ฉบับแก้ไขใหม่) ในช่องกลาง ว่าท่านได้แก้ไขตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือไม่ อย่างไร หากไม่ได้แก้ไขกรุณาให้เหตุผลประกอบ

1. บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยหรือไม่

- ☐ บรรลุวัตถุประสงค์
- ☒ บรรลุวัตถุประสงค์แต่ควรมีการปรับปรุง
- ☐ ไม่ได้ทำตามข้อเสนอแผนงานวิจัย

ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	คำชี้แจงของนักวิจัย	การจัดการของผู้ประสานงาน
1.1 -		☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. เนื้อหาและคุณภาพของข้อมูล/ผลวิจัย

แผนงาน/โครงการวิจัย	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ควรปรับปรุง
แผนงานวิจัย			✓		
โครงการย่อยที่ 1			✓		
โครงการย่อยที่ 2		✓			

ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	คำชี้แจงของนักวิจัย	การจัดการของผู้ประสานงาน
2.1 แผนงานวิจัย : การตรวจเอกสาร ยังคงน้อยไป โดยเฉพาะการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์		☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
2.2 แผนงานวิจัย : ควรมีข้อสรุปจาก		☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของ

ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	คำชี้แจงของนักวิจัย	การจัดการของผู้ประสานงาน
การสัมภาษณ์ การทำ Focus Group แต่ละองค์กรมีความเห็น และไปใช้ประโยชน์อย่างไร		นักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
2.3 แผนงานวิจัย : ผลการวิจัยเป็นข้อมูลที่นักวิจัยสรุป แต่ยังขาดการสังเคราะห์และการประมวลผลที่ชัดเจน		☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
2.4 แผนงานวิจัย : สรุปผลที่นักวิจัยนำเสนอมานั้น ยังเป็นข้อมูลกว้าง ๆ		☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
2.5: โครงการย่อยที่ 1 : แนวคิดและการตรวจเอกสาร ยังขาดความเชื่อมโยงในพื้นที่ศึกษา โดยเฉพาะ Pull มีอะไรบ้างในพื้นที่ 3 จังหวัด ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้		☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
2.6 โครงการย่อยที่ 1 : การทำ Focus Group หากเพิ่มเติมข้อคิดเห็นทางภาคเอกชนด้านการตลาดเพิ่มเติม จะทำให้นักวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น		☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
2.7 โครงการย่อยที่ 1 : ไม่มี บทที่ 3 ขอให้เพิ่มเติม		☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
2.8 โครงการย่อยที่ 2 : บทนำ ควรเขียนให้กระชับและตอบให้ได้ว่าทำไมต้องทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิง	ปรับเนื้อหาให้สั้น และเข้าใจง่ายแล้ว พร้อมเพิ่มเติมเนื้อหาเหตุผลของการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยว	☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้

ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	คำชี้แจงของนักวิจัย	การจัดการของผู้ประสานงาน
สร้างสรรค์สำหรับนำท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท	กลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท บทที่ 1 บทนำ หน้าที่ 1-3	ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
2.9 โครงการย่อยที่ 2 : การตรวจเอกสาร หากเพิ่มเติมเส้นทางท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุใน Cluster อื่น ๆ มาเทียบเคียง ก็จะดียิ่งขึ้น	เพิ่มเนื้อหา case study มาเทียบเคียงกับ Program tour ของงานวิจัย บทที่ 2 แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 9. โครงการเปรียบเทียบ หน้าที่ 116	☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
2.10 โครงการย่อยที่ 2 : การทำ Focus Group หรือสัมภาษณ์ ยิงขาดในส่วนของภาคเอกชนที่เป็นสมาคมธุรกิจท่องเที่ยว/สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด	เพิ่มบทสัมภาษณ์ และบทสรุปจากการทำ Focus Group ร่วมกับการเอกชนและภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยว บทที่ 4-01-02 1.6 การจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย แบบมีส่วนร่วม ครั้งที่ 6 กับภาครัฐ ได้แก่ หัวหน้าเขตการท่องเที่ยวภาคกลาง และภาคธุรกิจเอกชน ตัวแทนผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวภายในและภายนอกประเทศ เพิ่มบทสัมภาษณ์ -คุณวิศรุต อินเทียม ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานสุพรรณบุรี (พื้นที่รับผิดชอบ จ. สุพรรณบุรี อ่างทอง ชัยนาท) -คุณอรรถพล วรรณกิจ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานลพบุรี (พื้นที่รับผิดชอบ จ. สระบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี) -คุณดลนภัส หนีพานิช ผู้จัดการฝ่ายการตลาด บริษัท แกรนด์ สยาม ทัวร์ จำกัด หน้าที่ 115-158	☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
2.12 โครงการย่อยที่ 2 : การสรุปและข้อเสนอแนะยังมีบางประเด็นที่น้อยเกินไป เช่น สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม หรือบริการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ฯลฯ	ปรับแก้ไขข้อมูลให้ชัดเจนมากขึ้น บทที่ 5 2. การอภิปรายผล หน้าที่ 311-312	☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3. ได้ผลผลิตตามที่เสนอไว้ในสัญญาหรือไม่

ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	คำชี้แจงของนักวิจัย	การจัดการของผู้ประสานงาน
3.1 -		☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. ค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ในวงวิชาการหรือไม่

ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	คำชี้แจงของนักวิจัย	การจัดการของผู้ประสานงาน
4.1 -		☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

5. ข้อพึงระวังในการเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	คำชี้แจงของนักวิจัย	การจัดการของผู้ประสานงาน
5.1 แผนงานวิจัย : ขอให้ Check Abstract และบรรณานุกรม ใหม่ Abstract มีคำผิดหลายแห่ง กรุณาตรวจใหม่		☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
5.2 โครงการย่อยที่ 1 : ขอให้ Check Abstract และบรรณานุกรม ใหม่		☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
5.3 โครงการย่อยที่ 2 : ขอให้ Check Abstract จะมีผิดเล็กน้อย เช่น ตก The , of เนื้อหา OK	แก้ไข และตรวจสอบภาษาอังกฤษ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษแล้ว Abstract ภาษาอังกฤษ หน้า vi	☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว

ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	คำชี้แจงของนักวิจัย	การจัดการของผู้ประสานงาน
		☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
5.4 โครงการย่อยที่ 2 : บรรณานุกรมภาษาอังกฤษ ไม่ถูกต้องตามแบบสากล	แก้ไขบรรณานุกรมภาษาอังกฤษ ให้ถูกต้องตามแบบ The American Psychological Association บรรณานุกรม หน้าที่ 320-323	☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

6. ข้อปรับปรุงแก้ไขและคำแนะนำเพิ่มเติม

ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	คำชี้แจงของนักวิจัย	การจัดการของผู้ประสานงาน
6.1 แผนงานวิจัย : ต้องนิยาม “ผู้สูงอายุ” ให้ชัดเจน ขอให้ตรวจสอบว่าปัจจุบันยังกำหนดที่ 55 ปีหรือไม่		☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

7. ข้อเสนอแนะในการปรับแก้ในวันประชุมนำเสนอรายงานฉบับสมบูรณ์ วันที่ 2 ตุลาคม 2558

ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	คำชี้แจงของนักวิจัย	การจัดการของผู้ประสานงาน
7.1 creative ยังไม่ชัดเจน และยังไม่เป็น creative tourism เท่าที่ควร เป็นเพียงการท่องเที่ยวทั่วไป	ปรับแก้ไขเพิ่มเติมที่มาของแนวความคิดในการออกแบบการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวให้ตอบสนองเรื่อง creative tourism ให้สมบูรณ์มากขึ้น โดยการนำเสนอการร้อยเรียงเรื่องราวของธรรมชาติสายน้ำและประวัติศาสตร์ให้เชื่อมโยงกับสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญรวมถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมระหว่างการท่องเที่ยว	☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
7.2 ต้องดูด้านทรัพยากรที่โดดเด่น match กับผู้สูงวัย แล้วต่อยอดมาเป็น creative tourism	บทที่ 4 ผลการศึกษวิจัย 5. แนวคิดการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ตามเส้นทาง เสนียงธรรม ยำร้อยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร หน้าที่ 252-254	☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

7.3 ผลกระทบกระตุ้นท้องถิ่นอย่างไร ต้องสรุปและนำเสนอให้ชัดเจน	ปรับแก้ไขข้อมูลให้ชัดเจนมากขึ้น บทที่ 5 2. อภิปรายผล หน้าที่ 308-315	☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
7.4 สรุปประเด็นต่างๆให้ชัดเจนว่า ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการ ท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงวัยคืออะไร และ ควรมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไร		☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

8. บทคัดย่อ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)

- ☐ สมบูรณ์
☒ ควรปรับปรุง (ระบุ)

ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	คำชี้แจงของนักวิจัย	การจัดการของผู้ประสานงาน
8.1 แผนงาน และโครงการย่อย : ขอให้แก้ไข Grammar ใน Abstract ให้ถูกต้อง		☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

9. บทสรุปผู้บริหาร (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)

- ☐ สมบูรณ์
☒ ควรปรับปรุง (ระบุ)

ความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	คำชี้แจงของนักวิจัย	การจัดการของผู้ประสานงาน
9.1 -		☐ ชี้แจงได้กระจ่างและเห็นชอบตามคำชี้แจงของนักวิจัย ☐ ชี้แจงไม่กระจ่าง ให้ความเห็นไม่ได้และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใหม่แล้วซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบด้วยแล้ว ☐ นักวิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

10. ระดับคุณค่าของผลงานวิจัย

- ☐ เป็นรายงานการวิจัยที่สมบูรณ์ ระดับดีมาก

- ☐ เป็นรายงานการวิจัยที่สมบูรณ์ ระดับดี
- ☒ เป็นรายงานการวิจัยที่สมบูรณ์ ระดับปานกลาง

11. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ควรเผยแพร่ต่อสาธารณชนหรือไม่

- ☐ เผยแพร่ได้
- ☒ ปรับปรุงแก้ไขแล้วเผยแพร่ได้
- ☐ ไม่ควรเผยแพร่

เนื่องจาก.....

.....

แบบสรุปปิดโครงการวิจัย (จัดทำแยกต่างหากจากรายงานฉบับสมบูรณ์)

สัญญาเลขที่ RDG5750086

โครงการย่อย 2 การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัด อ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท
Creative Tourism: Traveling destination for seniors In Angthong, Singburi, and Chainat Provinces

หัวหน้าโครงการ ดร.บุษเกศน์ อินทรปาสาน

หน่วยงาน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

โทรศัพท์ 66(0)2470 7888 โทรสาร 66(0)2452 3792 อีเมล budsakayt.int@mailkmutt.ac.th

สถานะผลงาน ☐ ปกปิด ☒ ไม่ปกปิด**ความสำคัญ / ความเป็นมา**

ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่การเป็น “สังคมผู้สูงอายุ” โดยสมบูรณ์ในปี 2568 การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จึงมีความสำคัญเร่งด่วนมาก กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุกำลังจะเป็นตลาดใหม่-ตลาดใหญ่ในภาคธุรกิจท่องเที่ยวในอนาคต การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุตามแนวคิด เส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท ได้ผสมผสานความเชื่อมโยงเส้นทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และการเกษตรเข้าไว้ด้วยกัน ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อสำรวจองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ตามเส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท
2. เพื่อจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุตามเส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท
3. เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุตามเส้นทางเสปียงธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

ผลการวิจัย (สั้น ๆ ที่บ่งชี้ประเด็นข้อค้นพบ กระบวนการ ผลผลิต และการเรียนรู้)**สรุปผลการวิจัย**

1. **ข้อมูลทั่วไป** กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเพื่อการทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผู้สูงอายุที่มีอายุเฉลี่ยตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป
2. **ผลทดสอบสมมติฐาน**
 - เพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ด้านวัตถุประสงค์การเดินทาง ด้านบุคคลร่วมเดินทาง และด้านกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบ อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ วัตถุประสงค์ การเดินทางเพื่อการพักผ่อน มีผลต่อการท่องเที่ยวตามลักษณะการเดินทาง นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพหลังวัยเกษียณ
 - สถานภาพสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ สถานภาพสมรส หรือโสด สามารถท่องเที่ยวได้ในทุกสถานะ
 - การศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ด้านปัจจัยทางการตลาดกับการตัดสินใจมาท่องเที่ยว

- รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ สินค้าทางการท่องเที่ยวและค่าใช้จ่ายด้านราคาสินค้าทางการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจมาท่องเที่ยว อยู่ในระดับที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้
3. องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในภาพรวม จัดอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยปานกลาง
4. ฐานข้อมูล จัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และน่าสนใจ ให้ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยว และบริการท่องเที่ยวในรูปแบบที่เป็นเอกสาร และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (<http://creativeresearch.blogspot.com>) ตามองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐ เพื่อใช้ในการวางแผน ศึกษา มีบทบาทในการรวบรวมข้อมูล การปรับปรุงระบบฐานข้อมูล วิเคราะห์แนวโน้มให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน การติดตามผล และการสร้างศูนย์บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว ภาครัฐกิจเอกชน บริษัทนำเที่ยวเพื่อใช้ประโยชน์ทางการตลาด
5. การสร้างเส้นทาง การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ที่มีความเชื่อมโยงภายใต้แนวความคิด เส้นทางเสด็จธรรม ยำรอยประวัติศาสตร์ ธรรมชาติสู่อาหาร ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท รูปแบบการจัดเส้นทางท่องเที่ยวสร้างสรรค์เพื่อผู้สูงอายุ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท มี 3 รูปแบบ 12 เส้นทาง

คำสืบค้น (Keywords)

การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ การสร้างเส้นทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (ดูคำจำกัดความ และตัวอย่างด้านหลังแบบฟอร์ม)

☐ ด้านนโยบาย โดยใคร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง).....

มีการนำไปใช้อย่างไร

.....

☐ ด้านสาธารณะ โดยใคร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง)

มีการนำไปใช้อย่างไร

.....

☐ ด้านชุมชนและพื้นที่ โดยใคร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง)

มีการนำไปใช้อย่างไร

.....

☐ ด้านพาณิชย์ โดยใคร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง)

มีการนำไปใช้อย่างไร

.....

☐ ด้านวิชาการ โดยใคร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง)

มีการนำไปใช้อย่างไร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง)

.....

☒ ยังไม่มีการนำไปใช้ (โปรดกรอกในกรอบถัดไป)

(กรณีที่ยังไม่มีการใช้ประโยชน์) ผลงานวิจัยมีศักยภาพในการนำไปใช้ประโยชน์

☒ ด้านนโยบาย ☒ ด้านสาธารณะ ☒ ด้านชุมชนและพื้นที่ ☒ ด้านพาณิชย์ ☒ ด้านวิชาการ

ข้อเสนอแนะเพื่อให้ผลงานถูกนำไปใช้ประโยชน์

ด้านนโยบาย ภาครัฐ ให้การตอบรับโครงการวิจัยเป็นอย่างดีและยินดีให้ความร่วมมือในการนำโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ต่อโดยการนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวดังกล่าวไว้ในนโยบายและแผนของแต่ละจังหวัดต่อไปในระดับสูงการเปิดโครงการ

ประชาสัมพันธ์ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ เช่น

- โครงการการท่องเที่ยวสร้างสรรค์สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

- โครงการการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ เพื่อชุมชนยั่งยืน เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ ภาครัฐกิจเอกชนสามารถจัดกิจกรรม Corporate

social responsibility (CSR)

- การจัดทำคู่มือมาตรฐานการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่ได้รับรูปแบบของงานวิจัย เพื่อให้ชุมชนอื่น สามารถที่จะใช้เป็นแนวทางการพัฒนา
- การจัดตั้งรางวัล Creative Tourism Award เพื่อให้แก่ชุมชนที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวสร้างสรรค์สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงวัย
- การรับรองคุณสมบัติของชุมชนท่องเที่ยวสร้างสรรค์
- การจัดกิจกรรมสัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจและระดมความคิดเห็นนำมาปรับใช้กับโครงการ โดยการจัดสัมมนาทุก 2-3 เดือน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาเขตสุพรรณบุรีและลพบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพัฒนาจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท เป็นต้น

ภาคธุรกิจเอกชน เปิดโอกาสด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยว โดยการจัดการสนทนากลุ่มย่อยแบบมีส่วนร่วมร่วมกันระดมความคิด วางแผน ทดลอง ประเมินผล และปรับปรุง ในทุกกระบวนการ ด้านผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังเห็นว่ากิจกรรมในเส้นทางการเดินทางนั้นควรลดจำนวนสถานที่ท่องเที่ยวให้น้อยลง และปรับเพิ่มระยะเวลาการท่องเที่ยวในแต่ละสถานที่ให้มากขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย สำหรับค่าใช้จ่ายเมื่อเปรียบเทียบกับระยะทางแล้ว ควรปรับราคาค่าใช้จ่ายต่อหัวลงไม่ให้มีราคาสูงจนเกินไป เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก กิจกรรมประชาสัมพันธ์ เช่น

- ทำการประชาสัมพันธ์ในวงกว้างเพื่อกระจายแนวคิดและสร้างฐานลูกค้ากลุ่มผู้สูงวัย
- กิจกรรมภาคี CSR โดยสนับสนุนกิจกรรมชุมชน และเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้ชุมชน เป็นชุมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

ภาคประชาชน เปิดโอกาสด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยว มีการตื่นตัวมากเมื่อมีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวของตน ชุมชนสามารถค้นพบความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ในท้องถิ่นของตนเองออกมาผ่านเส้นทางการท่องเที่ยวได้ มีการใช้จ่ายในแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ดีขึ้น แต่เนื่องจากในบางแหล่งท่องเที่ยวยังขาดความพร้อม ขาดการบริหารจัดการที่ดี การจัดการองค์ความรู้และการเพิ่มคุณค่าทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เช่น

- การเตรียมความพร้อมชุมชน ให้มีความเข้าใจถึงการจัดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เพื่อนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงวัย
- การคัดเลือกชุมชนท่องเที่ยวสร้างสรรค์ต้นแบบ เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้
- การจัดงบประมาณสำหรับการพัฒนาชุมชน
- การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ทำแผนชุมชน รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์
- การกำหนดความนิยมของชุมชนเพื่อแยกประเภทแหล่งท่องเที่ยวสร้างสรรค์
- ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ดี การสื่อความหมายที่ต้องการความชัดเจนมากขึ้น ด้านที่พัก

ด้านความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ที่มีความจำเป็นอันดับแรก คือ ที่จอดรถ และห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ

นักท่องเที่ยว มีคาดหวังและการรับรู้ต่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตามเส้นทางทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง นักท่องเที่ยวมีความสนใจด้านธรรมชาติมากที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ การรับประทานอาหารท้องถิ่น กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และการเยี่ยมชมโบราณสถานตามลำดับ นักท่องเที่ยวยังไม่มีมีความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวสร้างสรรค์มากนัก ดังนั้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับชุมชนจึงอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งต้องทำการปรับปรุงด้านกิจกรรม สถานที่ เวลา และเสริมสร้างความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ให้กับนักท่องเที่ยวมากขึ้น จากการทดสอบเส้นทางในกิจกรรมนำร่อง การท่องเที่ยวตามเส้นทางดังกล่าว สร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว มีความพึงพอใจด้านการให้บริการ และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อยู่ในระดับสูง อีกทั้งนักท่องเที่ยวมีความตั้งใจที่จะมาท่องเที่ยวซ้ำอีกด้วย

การเผยแพร่/ประชาสัมพันธ์ (กรุณาให้รายละเอียด พร้อมแนบหลักฐาน)

1. สิ่งพิมพ์ หรือสื่อทั่วไป

☐ หนังสือพิมพ์ ☐ วารสาร ☐ โทรทัศน์ ☐ วิทยุ ☐ เว็บไซต์ ☐ คู่มือ/แผ่นพับ ☐ จัดประชุม/อบรม ☐ อื่น ๆ

.....

2. สิ่งพิมพ์ทางวิชาการ (วารสาร, การประชุม ให้ระบุรายละเอียดแบบการเขียนเอกสารอ้างอิง เพื่อการค้นหาคitations ประกอบด้วย
ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง แหล่งพิมพ์ ปี พ.ศ. (ค.ศ.) ฉบับที่ หน้า)

.....

คำอธิบายและตัวอย่างการนำไปใช้ประโยชน์ในแต่ละด้าน

1. การใช้ประโยชน์ด้านนโยบาย

คำจำกัดความ : การนำความรู้จากงานวิจัยไปใช้ในกระบวนการกำหนดนโยบาย ซึ่งนโยบายหมายถึง หลักการ
แนวทาง กลยุทธ์ ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ อาจเป็นนโยบายระดับประเทศ ระดับ
ภูมิภาค ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น หรือระดับหน่วยงาน นโยบายที่ดีจะต้องประกอบด้วย
วัตถุประสงค์ แนวทาง และกลไกในการดำเนินงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ
การใช้ประโยชน์ด้านนโยบายจะรวมทั้งการนำองค์ความรู้ไปสังเคราะห์เป็นนโยบายหรือทางเลือกเชิง
นโยบาย (policy options) แล้วนำนโยบายนั้นไปสู่ผู้ใช้ประโยชน์

2. การใช้ประโยชน์ด้านสาธารณะ

คำจำกัดความ : การดำเนินงานเพื่อนำผลงานวิจัยและนวัตกรรม ไปใช้ในวงกว้างเพื่อประโยชน์ของสังคม และ
ประชาชนทั่วไป ให้มีความรู้ความเข้าใจ เกิดความตระหนัก รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ซึ่งนำไปสู่การ
เปลี่ยนวิถีคิด พฤติกรรม เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน สร้างสังคมคุณภาพ และส่งเสริมคุณภาพ
สิ่งแวดล้อม

3. การใช้ประโยชน์ด้านพาณิชย์

คำจำกัดความ : การนำนวัตกรรม เทคโนโลยี ผลิตภัณฑ์ใหม่ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ไปสู่การผลิตในเชิงพาณิชย์ การสร้าง
มูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ การแปรรูป การสร้างตราสินค้า การเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิต
และการลดต้นทุนการผลิต การสร้างอาชีพ และทางเลือกให้กับผู้ประกอบการ เกษตรกรหรือผู้
ประกอบอาชีพอื่น ๆ

4. การใช้ประโยชน์ด้านชุมชนและพื้นที่

คำจำกัดความ : การนำกระบวนการ วิธีการ องค์ความรู้ การเปลี่ยนแปลง การเสริมพลัง อันเป็นผลกระทบ ที่เกิด
จากการวิจัยและพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น พื้นที่ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์การขยายผลต่อชุมชน ท้องถิ่น
และสังคมอื่น

5. การใช้ประโยชน์ด้านวิชาการ

คำจำกัดความ : การนำองค์ความรู้จากผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ผลงานตีพิมพ์ในวารสารระดับ
นานาชาติ ระดับชาติ หนังสือ ตำรา บทเรียน ไปเป็นประโยชน์ด้านวิชาการ การเรียนรู้ การเรียน
การสอน ในวงวิชาการและผู้สนใจด้านวิชาการ รวมถึงการนำผลงานวิจัยไปวิจัยต่อยอด หรือการ
นำไปสู่ product และ process ไปใช้ในการเสริมสร้างนวัตกรรม และเทคโนโลยี

ตัวอย่างการนำไปใช้ประโยชน์ในแต่ละด้าน

1. การใช้ประโยชน์ด้านนโยบาย

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

☒ ด้านนโยบาย ☐ ด้านสาธารณะ ☐ ด้านชุมชนและพื้นที่ ☐ ด้านพาณิชย์ ☐ ด้านวิชาการ

☐ ยังไม่มีการนำไปใช้ (โปรดกรอกในกรอบถัดไป)

โดยใคร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง)

☒ หน่วยงาน (ภาครัฐ/เอกชน) ☐ สถาบันการศึกษา ☐ ผู้ประกอบการ ☐ เกษตรกร ☐ อื่น ๆ

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ

- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มีการนำไปใช้อย่างไร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง)

ผลการวิจัยจากชุดโครงการ “การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบต่อประเทศไทย” และชุดโครงการ “การพัฒนาความรู้และบุคลากรวิจัยในการประเมินผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ การสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายต่อการดำเนินงานภายในประเทศเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและข้อเสนอต่อการเจรจาจัดทำระบอบระหว่างประเทศด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหลังปี ค.ศ. 2012 ซึ่งข้อมูลที่ได้มีการใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายเพื่อเตรียมความพร้อมของประเทศโดยเฉพาะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) และ แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ พ.ศ.2553-2562 นอกจากนี้ข้อมูลจากงานวิจัยได้สนับสนุนการดำเนินงานของประเทศไทยในรายงานแห่งชาติฉบับที่ 2 เพื่อเสนอต่ออนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศตามพันธกรณีของประเทศไทยในฐานะรัฐภาคีของอนุสัญญา

2. การใช้ประโยชน์ด้านสาธารณะ

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

☐ ด้านนโยบาย ☒ ด้านสาธารณะ ☐ ด้านชุมชนและพื้นที่ ☐ ด้านพาณิชย์ ☐ ด้านวิชาการ

☐ ยังไม่มีการนำไปใช้ (โปรดกรอกในกรอบถัดไป)

โดยใคร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง)

☐ หน่วยงาน (ภาครัฐ/เอกชน) ☒ สถาบันการศึกษา ☐ ผู้ประกอบการ ☐ เกษตรกร ☐ อื่น ๆ

มีการนำไปใช้อย่างไร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง)

โครงการ “คู่มือประชาชนรู้ทันคอร์รัปชันและการแสวงหาผลประโยชน์” ได้รวบรวมข้อมูลการทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบันที่มีวิธีการที่หลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น โดยได้จัดทำในรูปแบบที่ผู้เกี่ยวข้องจะสามารถทำความเข้าใจและรู้เท่าทันได้ทั้งหมด ผลงานวิจัยเผยแพร่ต่อสาธารณะชน ชื่อ “เมนูคอร์รัปชัน” โดยร่วมเผยแพร่ และมีการนำไปใช้ในภาคประชาสังคมต่างๆ รวมทั้งเป็นข้อมูลประกอบโครงการโตไปไม่โกงในโรงเรียนต่าง ๆ

3. การใช้ประโยชน์ด้านพาณิชย์

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

☐ ด้านนโยบาย ☐ ด้านสาธารณะ ☐ ด้านชุมชนและพื้นที่ ☒ ด้านพาณิชย์ ☐ ด้านวิชาการ

☐ ยังไม่มีการนำไปใช้ (โปรดกรอกในกรอบถัดไป)

โดยใคร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง)

☒ หน่วยงาน (ภาครัฐ/เอกชน) ☐ สถาบันการศึกษา ☐ ผู้ประกอบการ ☐ เกษตรกร ☐ อื่น ๆ

- บริษัทสยามวอเตอร์เฟลม จำกัด และบริษัท ไทยแก๊สซิฟายเออร์ จำกัด

มีการนำไปใช้อย่างไร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง)

.....จากผลการดำเนินงานโครงการ “การพัฒนากระบวนการผ่านงานพัฒนาต้นแบบเครื่องผลิตออกซิเจนจากอากาศ” ได้เครื่องต้นแบบผลิตก๊าซออกซิเจนบริสุทธิ์จากอากาศที่มีกำลังการผลิตไม่ต่ำกว่า 1.3 m³/hr. และความบริสุทธิ์ของออกซิเจนที่ระดับ 95% ที่กำลังการผลิต 1.8 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ซึ่งบริษัทสยามวอเตอร์เฟลม จำกัด ผู้ร่วมให้ทุน ได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยไปต่อยอดในการผลิตเครื่องไนโตรเจนจากอากาศ นอกจากนั้นบริษัท ไทยแก๊สซิฟายเออร์ จำกัด ได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย คือ กระบวนการผลิตออกซิเจนบริสุทธิ์จากอากาศ ไปดำเนินการวิจัยต่อยอด

4. การใช้ประโยชน์ด้านชุมชนและพื้นที่

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

☐ ด้านนโยบาย ☐ ด้านสาธารณะ ☒ ด้านชุมชนและพื้นที่ ☐ ด้านพาณิชย์ ☐ ด้านวิชาการ

☐ ยังไม่มีการนำไปใช้ (โปรดกรอกในกรอบถัดไป)

โดยใคร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง)

☒ หน่วยงาน (ภาครัฐ/เอกชน) ☐ สถาบันการศึกษา ☐ ผู้ประกอบการ ☐ เกษตรกร ☐ อื่น ๆ

..จังหวัดชัยนาท และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จ. ชัยนาท

มีการนำไปใช้อย่างไร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง)

.....ผลการดำเนินงานโครงการ “การสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพงานวิสาหกิจชุมชนจังหวัดชัยนาท” ..ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานของวิสาหกิจชุมชนใน ..12..ตำบล..ให้มีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ..สอดคล้องและตอบสนองกับปัญหา..ส่งผลให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเห็นช่องทางตลาดภายในพื้นที่..สามารถวางแผนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดการพึ่งพาตนเองได้ในชุมชน..ก่อให้เกิดศูนย์การเรียนรู้ (แหล่งเรียนรู้ชุมชน) วิสาหกิจชุมชน 4 แห่ง โดยมีวิทยากรท้องถิ่นที่ผ่านการอบรมจำนวน 60 คน ทั้งนี้ ผลจากโครงการ ได้มีการขยายผลไปสู่อีก 8 อำเภอของจังหวัดชัยนาท โดยกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน/OTOP ได้มาเรียนรู้ยังศูนย์ฯ ดังกล่าว จนทำให้กลุ่ม 8 อำเภอ ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในภายหลัง นอกจากนี้ผู้ว่าราชการจังหวัดยังได้สนับสนุนให้เกิดการจัดทะเบียนกลุ่ม/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ตามพรณ. วิสาหกิจชุมชนพ.ศ. 2548 ได้บรรจุแผนงาน/โครงการ เพื่อสนับสนุนงานวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ไว้ในงบประมาณจังหวัดปี 2557

5. การใช้ประโยชน์ด้านวิชาการ

ตัวอย่างที่ 1

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

☐ ด้านนโยบาย ☐ ด้านสาธารณะ ☐ ด้านชุมชนและพื้นที่ ☐ ยังไม่มีการนำไปใช้ (โปรดกรอกในกรอบถัดไป)

☒ ด้านวิชาการ โดยใคร ภาควิชาฟิสิกส์และวัสดุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และนักวิจัยจากสถาบันอื่น

มีการนำไปใช้อย่างไร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง)

จากผลการดำเนินงานโครงการ “การพัฒนาเครื่องสังเคราะห์ฟิล์มบางของโลหะออกไซด์โดยกระบวนการสปาร์ค” โดยสามารถพัฒนาวิธีเคลือบผิวกระจกแบบใหม่ภายในความดันบรรยากาศโดยใช้วิธีสปาร์คด้วยไฟฟ้าแรงดันสูงและกระแสไฟฟ้าต่ำ ซึ่งโครงการนี้สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ (Journal paper) และผลิตบุคลากรทางด้านนาโนเทคโนโลยีของประเทศ สร้างเครื่องต้นแบบในระดับโรงงาน ใช้เป็นแหล่งให้บริการวิชาการโดยการเคลือบผิวโลหะออกไซด์อื่นๆ ให้กับนักวิจัยกลุ่มอื่น

☒ ด้านพาณิชย์ โดยใคร บริษัทเอสอาร์ แอดวานซ์อินดัสตรีส์ จำกัด

มีการนำไปใช้อย่างไร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง)

หัวหน้าโครงการวิจัยนี้ได้สร้างเครื่องต้นแบบในระดับโรงงาน โดยทุน สกว. ร่วมกับบริษัทเอสอาร์ แอดวานซ์อินดัสตรีส์ จำกัด ซึ่งสามารถเคลือบผิวกระจกด้วย TiO_2 ขนาดหนากว่า 1.2 เมตรได้แล้ว บริษัทฯ จะผลิตและจำหน่ายกระจกทำความสะอาดตัวเองได้ต่อไป

ตัวอย่างที่ 2

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

☐ ด้านนโยบาย ☐ ด้านสาธารณะ ☐ ด้านชุมชนและพื้นที่ ☐ ด้านพาณิชย์ ☒ ด้านวิชาการ

☐ ยังไม่มีการนำไปใช้ (โปรดกรอกในกรอบถัดไป)

โดยใคร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง)

☐ หน่วยงาน (ภาครัฐ/เอกชน) ☒ สถาบันการศึกษา ☐ ผู้ประกอบการ ☐ เกษตรกร ☒ อื่น ๆ

..ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

..สถาบันการศึกษาต่าง ๆ

มีการนำไปใช้อย่างไร (กรุณาให้ข้อมูลเจาะจง)

ผลที่ได้จากการศึกษาของโครงการ “พัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ที่เกิดจากอิทธิพลของเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำในภาษาตระกูลมอญ-เขมร และภาษาตระกูลไท: การศึกษาเชิงกลศาสตร์และสัทศาสตร์” ทำให้เกิดหนังสือชื่อ “เสียงวรรณยุกต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: กำเนิดและพัฒนาการ (Tones in Southeast Asia: Birth and Development)” ซึ่งมีการเผยแพร่ไปยังห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศ...และต่างประเทศ... (สิงคโปร์...และประเทศอังกฤษ)...และได้มีการนำไปใช้ในการสอนวิชาสัทศาสตร์และสัทวิทยา...ภาควิชา

ภาษาศาสตร์..คณะมนุษยศาสตร์..มหาวิทยาลัยนเรศวร..และข้อค้นพบนี้ยังนำไปประยุกต์ใช้ฝึกเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและ
การได้ยิน